

40

Tolom

5097

Polem.

TRUTINA

THEOLOGICA

THESIUM

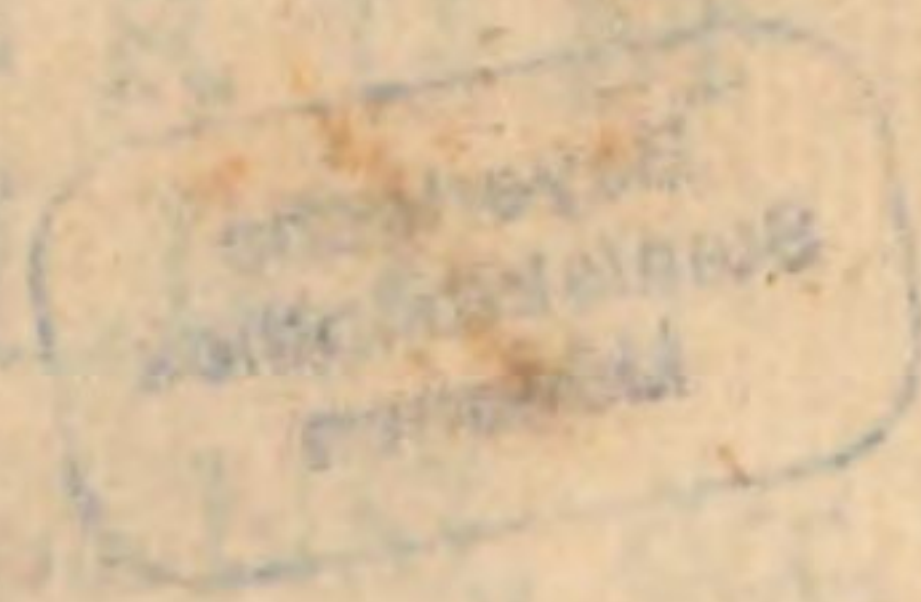
QUESNELLIANARUM

P. DOMINICI VIVA

SOCIETATIS JESU.

TOMUS SECUNDUS.

PARS QUARTA.

BENEVENTI Typographia Archiducalis MDCCXII
SUPERIORUM PRAENZII A. G. HALLER

TRUTIN
THEOLOGICA
THESEUM
QUESTELLIANUM
R. DOMINICI VIVA
SOCIETATIS IESU.
TOMUS SECUNDUS.
PARS QUARTA.

Bayerische
Staatsbibliothek
München

Ad Conventu Monacense Ord. Genib. S. Aug.

QUESNELLIANÆ THESES

A SS. D. N. PAPA
CLEMENTE XI.
CONFIXÆ

Ad Theologicam Trutinam revocatæ juxta pondus Sanctuarii.

AUCTORE

P. DOMINICO VIVA SOCIETATIS JESU

Sacrae Theologiae Exprofessore in Collegio Neapolitano
ejusdem Societatis.

TOMUS SECUNDUS TRUTINÆ THEOLOGICÆ

PARS QUARTA.

OPUS DICATUM

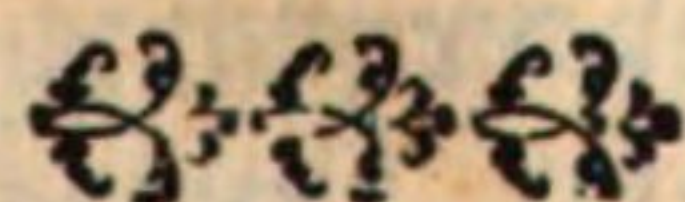
Eminentissimo, ac Reverendissimo Principi

GEORGIO

TIT. SS. XII. APOSTOLORUM

S. R. E. CARD. CORNELIO

EPISCOPO PATAVINO, COMITI SACCENSI, &c.

BENEVENTI, E Typographia Archiepiscopali. MDCCXVI.
SUPERIORUM PERMISSU, & PRIVILEGIO.

QUESSNELLIANE
THESES
A SS. D. N. PAPA
CLEMENSIS
CONSTITUTIONE

Ad Theologiam Trinitariam revocare iuxta pondus sanguinis.
AUCTOR
P. DOMINICO VIVA SOCIETATIS IESU
Sacre Theologie Professor in Collegio Neapolitano
eiusdem Societatis.

TOMUS SECUNDUS TRINITARIE THEOLOGICAE
PARS QUARTA
OPUS DICLATUM

Reverendissimo, ac Reverendissimo Principi
GREGORIO
TIT. SS. XII. APOSTOLORUM
S. R. E. CARD. CORNELIO
EPISCOPO RATAVINO, COMITI SACCENTI, &c.

VENIUNT, E Typographia Archiepiscopali: MDCCXVI.
SUPERIORUM PERMANENT, & PRIVILEGIO.

Eminentissime, ac Reverendissime

PRINCEPS.

UM Theses illas *Quesnellianas*, quibus peculiari diplomate SS. D. N. **CLEMENS XI.**, pro sua illa erga Gregem sibi demandatum providentia, & pastoralis sollicitudine, mature occurrendum putavit, ne forte perniciēs, quæ illis continebatur, paulatim serperet, manaretque in dies latius, cum Theses, inquam, illas confutandas, oppugnandasque suscepissem, susceptumque opus festinan-

ter scilicet, neque ita pridem absolutum esset, hanc tibi Con-
futationem mittere decrevi, atque adeo mitto **PRINCEPS**
EMINENTISSIME: si tamen mitti dicenda est,
quæ sponte sua venit, Tibique ultro se ipsa sistit, ut in lu-
cem antequam prodeat, tui Nominis splendore illustretur.
Deliberandum enimvero diu non fuit cuinam potissimum e
tot Principibus Viris, quorum nomine, ac dignitate maxi-
me celebratur Italia, nuncupanda foret: id quippe cogitan-
ti unus occurrebas mihi, cui nuncupationem operis hujus a
me deberi jure ac merito intelligerem. Cum enim Scripto-
ribus duæ omnino sint causæ, cur suis quisque libris Amplis-
simorum Virorum nomen inscriptum velit: altera quidem,
ut suum erga illos cultum, atque observantiam declarent,
altera vero ut sibi, suoque Operi Patronos illos adsciscant,
utraque scilicet impellebar ego, ut hæc meas dissertationes
Tibi uni sacrarem. Nam ad primam quod attinet, cuinam
lucubrationes hæc Theologica debentur potius, quam Tibi,
PRINCEPS EMINENTISSIME, in quem unum
ea congesta ornamenta sunt omnia, quæ vel sigillatim si spe-
ctemus, hoc quaecunque obsequium, atque observantiam me-
am suo sibi jure videntur singula postulare? In te ævita splen-
det generis claritas, quam Romana Corneliorum genti re-
fers acceptam; in te illa suspicitur Dignitas, quæ omnium
in terris longe Maxima accedit proxima; in te colitur E-
piscopalis Potestas, cui subest Patavina ista Ecclesia & an-
tiquitatis laude, & Sanctissimorum Antistitum splendore cla-
rissima, in te demum & singularis quedam mentis perspicua-
cia, & rerum maximarum usus, & Scientiarum, & Vir-
tutum omnium præstantissima quæque ornamenta præclaro fœ-
dere conjunguntur: quæ quidem tot, tantaque sunt, ut ea
pro dignitate laudare si velim, nullus omnino futurus sit
modus. Illud vero, ne ingrati animi vitio laborare videar,
tacitus præterire non possum, quod peculiari quodam nomine
hosce meos quantuloscunque labores sibi vendicat: illud, in-
quam, singulare studium, egregiam illam voluntatem, ac
beneficentiam, qua Societatem Jesu meam scilicet Parentem
& nunc

Et nunc prosequeris, Et semper es profectus. Hanc enim in tota ditione tua apprime foves ac protegis; hujus Filios, perinde ac si essent tui, benigne accipis, Et amplecteris, quorum opera cum ad Animarum salutem, Divinaeque gloriae amplificationem clementissime uteris, eorum studia praeclara vehementius incendis. Qua quidem in re quamquam animi tui propensio quadam in nos eximia Societatem hanc nostram mirum in modum commendet, longe major tamen est benignissimo tuo de nobis (quicumque tandem sumus) eodemque gravissimo iudicio eidem commendatio accedit. Is quippe es, **PRINCEPS EMINENTISSIME**, qui ut beneficia largissime conferas, non prodigis tamen, cum antequam conferas, quid, cuique conferas diligenter expendas; nec prius quempiam ornes quam probes, ut idem omnino sit a te ornari, Et commendari, patrociniūque tuum sit bonae causae argumentum. Hinc Societatem universam novo tibi jure devinctam, atque obligatam habes, quippe quam non amore solum amplecteris, sed sapientissimo etiam iudicio tuo estimationem illi apud ceteros concilias: cum apud omnes maximi momenti sit iudicium tuum, tuaque Auctoritas perinde habeatur ac Veritas. Quare optimo jure a me, qui Societatis ut sim minimus, conor tamen pro modulo meo non ingratus esse Filius, hoc quaecumque Opus tibi dicatum habes, tuaeque, ut ita dicam, Aera, tamquam Votivam Tabellam, affixum, quod multis quidem de causis, praecipue tamen tuae in nos beneficentiae nomine debetur.

De altera vero, quae nobis est causa, ut Viris amplissimis libros nostros consecremus, nihil esse censeo, quod longiorem postulet orationem. Quem enim ego mihi Mecenate alium adsciscerem, a quo majus Et mihi, Et operi meo praesidium sperarem ac decus? Equidem si de Patrono delibendo diu multumque mecum cogitare, remque omnem in deliberationem adducere vellem, quocumque verterem me, ad te tandem reverti, tandem in te uno conquiescere deberem: in quo videlicet omnia eaque praestantissima reipublicae litterariae praesidia parata esse video, quae vel a natura, vel

a fortuna, vel a virtute proficiuntur. Ab ea quippe, quæ tibi naturaliter indita est, in litteras propensione habes ut velis, a florentissima fortuna ut possis, ab eximia virtute ut gaudeas litteris, ac Litteratis esse Patrocinio, præsertim ubi Litteratorum Patrocinium cum Orthodoxæ Fidei causa sit conjunctum, ut certe illud conjunctum erit Patrocinium, quod mei, meorumque laborum humanissime suscipies. Nam Operis argumentum (ut de eo pauca dicam) neque profanum est, neque ignavum, sed quantumquantum est, totum Sacrum, & pugnax, totum ex intimis Polemicæ Theologiæ disputationibus erutum, ac depromptum; eaque de causa te Patrono dignissimum. Neque enim eo scribo, ut mihi nomen aliquod, aliis aliquid fortasse oblectationis quæram, sed ut communi serviam utilitati, quæ mihi una semper proposita fuit, pro qua non hunc laborem modo, utut periculi plurimum eidem insit & alee, ultro suscipio, sed majores etiam subire non recuso. Quod quidem & in aliis lucubrationibus meis quantum potui, conatus sum, & in hac ipsa ita conor, ut si minus assequar quod contendo, contendisse tamen præclarum mihi putem, ac jucundum. Verum nolim equidem aliter hæc a quopiam accipi, atque ego sentio, perinde quasi aut mihi, aut aliis prosriptarum jam Thesium sensa pervestiganda putem, antequam Sedis Apostolicæ Auctoritati, pro eo ac decet Catholicum hominem, pareamus. Sentio enim ego, **PRINCEPS EMINENTISSIME**, quod qui recte sapit quisque sentit; sentio, inquam, eas nulla disquisitione adhibita rejiciendas esse omnino, atque execrandas: Numquam ego aut me, aut alium quempiam eatenus tantum Pontificiæ Auctoritati, hoc est Divinæ, addictum velim, ut Sanctissimis ejus Sanctionibus, nonnisi præmissa expositione, fidem exhibeat. Prepostera est isthæc credendi ratio, nec obedientis animi, sed arrogantis, qui fidem non debeat, sed sibi plus æquo postulet. Ex iis nos velim esse, atque haberi, qui captivantes intellectum in obsequium Christi, quod minime intelligunt, maxime credunt: tum fidem consequente intelligentia, quod modo non intelligendo credide-

diderant, nunc credendo intelligunt. Ita profecto compara-
tum est a Divino Spiritu, sapienterque institutum, ut post
Fidei donum dono Sapientiae instruamur, ut sciamus, quae a
Deo donata sunt nobis. Quo quidem fiet, ut & nobis no-
stram gratulemur fidem, & aliis, si qui sunt, suam expro-
bremus arrogantiam, siue absurdam, ac praeposteram cre-
dendi rationem. Patere itaque, PRINCEPS EMINEN-
TISSIME, patere, inquam, ut hoc quaecunque Opus in
tuo nomine appareat, & si nihil aliud me nisi Orthodoxae
Fidei causa in his dissertationibus meis agere intelligis, ut
certe intelligis, pro illo singulari studio, quo Catholicam Re-
ligionem tueris, ac foves, librum hunc, qui tuam se in tu-
telam conferre gestit, qua soles humanitate suscipe, quo po-
tes patrocinio defende: quod quidem si feceris, & me tibi ob-
strictum in perpetuum habebis, & ad praecleara tua in Chri-
stianam rempublicam merita hoc tuo facto nonnihil acce-
det.

Eminentiae tuae

Humillimus, Addictiss. & Obsequentiss. Servus

Dominicus Viva e Societ. Jesu

Typographus

AD

LECTOREM.

Andem aliquando, Superis annuentibus, datum est mihi, Amice Lector, Trutinam hanc Antiquesnellianam jampridem ab Auctore elucubrata, & communibus exoptata votis, è meis Tibi typis exhibere. Illud oro, obtestorque, ut si nonnulla obrepserint menda, ea benignè condones; Siquidem in hujus Operis editione à mea Typographia longè abfuit Auctor, nec integrum ei fuit Autographum transmittere, prout opus erat, perpolitum. Miraberis profecto, quod Opus jampridem elaboratum non fuerit ad limam accuratiùs revocatum, & numeris omnibus absolutum. Sed mirari desinas. Auctor expendendis, & confutandis proscriptis Thesibus assuetus (quod ex primo Theologicæ Trutinæ damnatarum Thesium tomo ab eodem conscripto facile est dignoscere) ut primùm accepit Pontificio diplomate unam, & centum Quesnelli Theses de Vaticani Cælo fuisse tactas, & anathemate fulguritas, zelo, quo flagrat, incensus, hanc etiam Spartam adornare, illasque suis rationum momentis perpendere, ac rejectare meditabatur. Curæ tamen non leves, quibus id temporis ex Moderatorum suorum jussu distinebatur, Studiis hisce operosissimis animum adjicere non sinebant. Ubi tamen compertum fuit, nonnullos in Gallia, etiam Insulatos, per summam Sanctæ Sedis injuriam Constitutioni huic Pontificiæ subscribere renuisse, donec de intelligentia The-

Thesium confixarum certiores redderentur, acrioribus ad tantum Opus aggrediendum stimulis concitatus fuit, non quasi verò spes inde affulgeret, ut Refractarii ad bonam frugem revocarentur (quis enim id ab iis speret, qui intellectum in obsequium Pontificis è Cathedra loquentis captivare dedignantur?) sed ut docibiles Ecclesiæ filios Controversiis hisce non plenè instructos, ac Tyrones Theologos de Thesium istarum fucata falsitate edoceret, ne faciles præberent aures hostibus tendentibus insidias. Propterea quamvis extraneis circumseptus curis, manum tabulæ admovit, sedulam adeò navando operam, ut nocturnas persæpè è somno horas eriperet, cum non liceret uti diurnis. At intensissimum simul, ac diuturnum laborem imbecillitas humana diu ferre non valuit, quinimò dum ad exitum calcaribus admotis properaret, ita labori succubuit, ut bis apoplecticis insultibus graviora minitantibus correptus fuerit. Qua de causa Archiatri, amicorumque consiliis morem gerere oportuit, & ab omni prorsus studio aliquantisper supersedere, donec affectæ vires instaurarentur. Viribus autem vix relictis finem Operi utcunque imposuit, quin tamen ad limam revocaverit; quandoquidem justis de causis Operis editio differenda erat, donec omnes in Gallia Constitutioni subscriberent, quod mox affuturum credebatur.

Interea loci, dum instanter, pugnaciterque Quesnellianarum Thesium explanatio ab ipsomet Pontifice facienda ad elusionem, non ad elucidationem, ab iis exposceretur, qui Constitutioni subscribere renuebant, nec Pontifici liceret petitioni huic, utpote Sanctæ Sedi graviter injuriøsæ ullatenus annuere, operæ pretium duxit Auctor suam Thesibus usquequaque profligatis Anacephalæosin annectere, qua paucis palam fieret, nulla illas explanatione Pontificia indigere, cum germanus verborum sensus omnes, & singulas sua censura dignissimas abunde proderet. Hujuscemodi consilium ad rem maximoperè conducere omnibus visum est. Cum vero spes illa exoptatæ, ac expectatæ subscriptionis tamdiu inaniter omnes lactasset, nec aliud Gallia, nisi verba daret, communi suffragio judicatum est, nihil esse causæ, cur editio hujus Antiquesnellianæ Trutinæ diu-

turnius protraheretur. Facta proinde potestas Auctori fuit illam evulgandi. Quod ubi innotuit, ecce tibi non pauci illum conveniunt, ut illicò nulla interposita mora Autographum prælo committeret, quamvis extrema illi manus non esset imposita; Specialis quippe sedulitas eorum, qui typis corrigendis præfunt, facili negotio expolire posset quicquid in Operis elucubratione nocturnis sæpe, ac succisivis horis festinans calamus neglexit. Hisce amicorum votis reluctari non licuit, præsertim ubi Eminentissimum Ursinum jampridem Mecenatem suum (quem dumtaxat nominasse, in Cælum summis laudibus extulisse est) non suasorem modò, ac impulsorem Auctor habuit, sed etiam, quod miram ejus benignitatem summoperè commendat, insueta dignatione Censorem pariter, & Approbatorem. Nec defuerunt humanissima zelo effervescentis Eminentissimi Pignatelli imperata (cujus etiam commemorato nomine excelsum Ecclesiasticæ Purpuræ fastigium audientis animo oboritur) quomodo autem ea præterire poterat, qui tot nominibus se ei obæratum profitetur? Verùm quia quantaquanta sit Correctoris sedulitas, mendis omnibus expurgare typos vix unquam datur; quid, oro, in hoc volumine expectandum erit, in cujus editione & Auctoris præsentia, & characterum perspicuitas, & coronis Operis desideratur?

Accedit, quod Auctor, tum ut quantocyùs zelo, quo incenditur, ac amicorum votis faceret satis, tum etiam ut dilucidè quoad ejus fieri posset, ea exponeret, quæ acrem ipsam Theologorum aciem obtundunt, obviis Scholasticorum phrasibus usus est, nec puduit illum etiam aliquando veluti ad Barbarissimos descendere, ubi ad elucidationem rei arcanae, ac sublimis intelligentiæ id expedire videbatur; Augustini vestigia sequutus, qui in Expositione Psalmi 138., ne os pro Osse, & os pro Ore confunderentur, barbarismo illo usus est, dicendo Ossum, ubi de osse loquebatur, perspicuitati magis consulens, quàm elegantiae sermonis, hæc scribens suo Auctore dignissima: *Habeo in abscondito quoddam Ossum; Sic enim potius loquamur: Melius est, ut reprebendant nos Grammatici, quàm non intelligant populi.* Propterea hac etiam de causa plurima erant

erant in Autographo corrigenda, varianda, expolienda; contrahenda, ac magis firmanda, si per tempus licuisset; quæ sane omnia in Auctoris absentia præstari ab aliis minimè poterant, utut libera iis potestas facta fuisset. Quare sicut Auctori condonandum, quod bono publico id Operis exhibuerit, quamvis nondum incudi redditum; ita condonandum mihi, quod præter hujus Typographiæ morem nonnulla in eo cudendo neglexerim, nec illud à mendis omninò expurgare potuerim, cum & ipse ad festinandum tum Auctoris literis fuerim compulsus, tum etiam precibus Eruditorum. Quod si hic etiam alter Theologicæ Trutinæ tomus iterum, iterumque prælo subji-ciendus sit, prout in obsequium Orthodoxarum veritatum spero affuturum, tunc meæ profectò partes non desiderabuntur. Vale.

Frater Vincentius Maria Cardinalis
Archiepiscopus M. P.

*Eminentissimo, e Reverendissimo
Signore.*

Niccolò Pignatelli Stampatore Arcivescovile espone
umilmente a Vostra Eminenza, come desidera
far dare alle Stampe il Libro intitolato: *Truti-
na Theologica Thesium Quesnellianarum, Auctore P.
Dominico Viva Societatis Jesu*. Supplica pertanto
Vostra Eminenza a degnarsi di commettere la re-
visione a chi comanderà. Ut Deus, &c.

*Vidimus, Probavimus, & ideò Imprimatur. Ex nostro Ar-
chiepiscopio die 2. Septembris 1716.*

**Frater Vincentius Maria Cardinalis
Archiepiscopus M. P.**

JACO.

JACOBUS PERRECA

Præpositus Provincialis Societatis Jesu
in Regno Neapolitano.

Cum Librum, cui titulus: *Trutina Theologica Questionellianarum Thesium, Tomus Secundus, Pars Quarta*, à Patre Dominico Viva Societatis nostræ Sacerdote conscriptum, aliquot ejusdem Societatis Theologi, quibus id commissum fuit, recognoverint, & in lucem edi posse probaverint; potestate ab Adm. Rev. P. N. Michaelè Angelo Tamburino Præposito Generali nobis tradita, facultatem concedimus, ut typis mandetur, si ita iis, ad quos pertinet, videbitur. In quorum fidem has literas manu nostra subscriptas, & sigillo Societatis nostræ munitas dedimus.

Neapoli die 25. Augusti 1716.

Jacobus Perreca.

P R I V I L E G I U M.
CAROLUS DIVINA FAVENTE CLEMENTIA
ROMANORUM IMPERATOR SEMPER AUGUSTUS,
& HISPANIARUM REX.

Wirricus de Daun Comes Sacri Romani Imperii, Princeps Status Theani, Eques insignis Ordinis Aurei Velleris, Consiliarius Status Sux Cæsareæ, & Catholicæ Majestatis, Perpetuus Gubernator Civitatis Viennæ, Præfectus unius Turmæ Peditum, Marecallus Generalis, Dux Generalis Militiarum Sux Cæsareæ, & Catholicæ Majestatis, & in præsentì Regno Vice-Rex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis: Magnificis Viris Nicolao Pignatelli, & Berardino Gessari Fidelibus Dilectis Gratiam Regiam, & bonam voluntatem. Nuper ex vestri parte fuit Nobis præsentatum infra scriptum memoriale tenoris sequentis, videlicet: *Eccellentissimo Signore. Niccolò Pignatelli Stampatore Arcivescovile di Benevento, e Berardino Gessari Libraro in Napoli supplicando espongono a V. E. come hanno fatto dare alle stampe con gran dispendio un libro in quarto intitolato, Trutina Theologica Thesium Quesnellianarum, Auctore P. Dominico Viva Societatis Jesu, non solo colla licenza, ma ancora coll' immediata approvazione dell' Eminentissimo Orsini. E perche temono, che altri vogliano ristamparlo; pertanto pregano V. E. a degnarsi di proibire, che verun altro possa per lo spazio di dieci anni ristamparlo nel Regno, e se altrove si ristampasse, non possa quì esporfi venale senza loro licenza, ut Deus.* Quo tenore supradicti memorialis per Nos viso, considerantes dictum librum intitulatum, Trutina Theologica Thesium Quesnellianarum, Auctore P. Dominico Viva Societatis Jesu, maximam utilitatem asferre, vestris propterea supplicationibus inclinati, tenore præsentium de certa nostra scientia, cum deliberatione, & assistentia Regii Collateralis Consilii apud Nos assistentis, statuimus, quod nemini liceat per annos decem a die datæ præsentium in antea decurrendos supradictum librum ut supra expressum imprimere, nec ullatenus imprimi facere in hoc Regno, nec alibi impressos in Regnum ipsum immittere, nec immisos vendere, nec tenere absque speciali permissione, & vestra licentia, vel vestrorum hæredum, & successorum dicto tempore perdurante, & si aliqui contra nostram ordinationem facere, vel attentare præsumperint, ipso facto, ipsoque jure incurrant, & incurrere intelligantur in penam unciarum auri quinquaginta vobis, vel vestris hæredibus, & successoribus pro medietate, ac pro alia medietate Fisco Regio applicanda, & opera taliter impressa, aut quomodolibet ex qualibet parte in hoc Regno immissa devolvantur, & sint vestra, vel vestrorum hæredum, & successorum; Mandantes propterea per præsentibus omnibus, & singulis Officialibus, & Subditis Regiis Majoribus, & Minoribus quocumque nomine nuncupatis, titulo, officio, autoritate, potestate, & Jurisdictione fungentibus, ad quos, seu quem præsentibus pervenerint, & fuerint quomodolibet præsentatæ, unicuique in sua Jurisdictione, quod vobis, seu aliis legitimis personis ex Vestri parte præstent, & præstari faciant omne auxilium, consilium, & favorem necessarium, & opportunum super consecutione dictæ pænæ pecuniariæ, ac dictorum operum impressorum in Casibus prædictis Vobis devolutorum, adeo quod de prædictis ad Nos recursum habere Vobis necesse non sit, & si secus factum fuerit, statim incurrant in iram, & indignationem Regiam, ac pœnam ducatorum Mille; In quorum fidem hoc præsens Privilegium fieri fecimus, Magnifico præfatæ Majestatis Sigillo pendenti munitum. Datum in Regio Palatio die 31. mensis Octobris 1716.

Wirricus Comes de Daun.

Vidit Gaeta Regens.
Vidit Mazzaccara Regens.

Vidit Miro Regens.
Vidit Alvarez Regens.

Franciscus Antonius Bonocore Regius Cancellarius.

Corrigendis adde pag. 472. col. 2. v. 4. quia zelantissimus; lege quia theses Jansenianæ in sensu ab Auctore intentio proscribuntur; quod innovavit zelantissimus. Et pag. 472. col. 2. v. 8. ita damnavit; lege damnando.

COR-

C O R R I G E N D A.

Pag. 24. vers. 41. Janseniani subdoli, contendit, lege Janseniani, subdole contendit. Pag. 33. col. 2. vers. 21. volumus, leg. volumus, aut si quod possumus, nolumus. Pag. 45. col. 2. ver. 3. vi gratia, l. uni gratia. pag. 50. 2. 1. verba, l. post verba. pag. 51. 2. 31. sibi, l. sponte. pag. 89. 11. Reprobatio tamen, l. Operatio tamen prava. p. 90. 2. 11. per illum, l. per illam. p. 99. 21. proximè, l. huic proximè. p. 100. 2. 31. Tappexus, l. Tapperus. p. 101. 2. 10. exspectat, l. expectat (quod non semel habetur in eadem columna) p. 104. 2. 5. ascribitur, l. ascribitur. p. 106. 20. illam, l. istam. p. 109. 33. quarta, l. quinta. p. 113. 13. resistet, l. resistat. pag. 115. 18. destinavit, l. destinavit. p. 118. 38. Sed, l. Si. pag. 124. 2. 20. à gratia, l. sub gratia. p. 124. 2. 25. sua gratia. l. suam gratiam. p. 127. 2. 14. quam citra, l. quam de se citra. p. 137. 6. gratiam, l. gratia. p. 137. 8. gratiam Christianam, l. gratia Christiana. p. 144. 2. 38. illud, l. istud. p. 162. 2. 23. ly (necnon usque ad Augustini) includatur intra parentheses. p. 165. 2. 19. obeditur, l. obediatur. p. 174. 18. consequi, l. consequi; quod iterum firmabitur in thesi insequenti. p. 174. 2. 13. sibi imputant, l. veniant, sibi imputent. p. 180. 22. salutare, l. salutarem. p. 184. 2. 40. saltem mediatè, l. saltem mediatè, vi scilicet orationis praviæ. p. 239. 26. nominis Dei, l. Hominis Dei. p. 235. 2. 14. f. 4. l. lib. 4. p. 243. 2. 20. Quod autem, l. Quod autem gratia actualis. p. 244. 18. constituitur, l. constituitur, aut illum trahit. p. 254. 2. 9. suadeant, l. alliciant. p. 262. 2. 8. ad peccandum, l. ad non peccandum. p. 271. 16. exsuscitat, l. exsuscitat. p. 273. 8. docet, l. habet. p. 277. 2. 6. quatenus hæc ex, l. quatenus hæc & confertur positive indigno, & supponit redemptionem, & ex. p. 288. 6. Et, l. At. p. 288. 30. Quod autem, l. Quod enim. p. 289. 2. 2. Philautia, l. Philautia. p. 322. 2. 10. de Justic. lib. p. f. 6. l. de Justif. lib. p. cap. 6. pag. 324. 16. in presenti, l. in alia saltem. p. 324. 2. 11. regale, l. regalem. p. 331. 32. etiamsi non quodvis, l. etiamsi quodvis. p. 339. 8. fovetur, & augetur, l. foveatur, & augeatur. p. 360. 31. perfectum, l. perpetuum. p. 389. 2. omnia, l. omnino. p. 422. 2. 21. in omnibus, l. in his omnibus. p. 451. 2. 6. per peccatum, l. per quodcunque peccatum. p. 459. 43. Statutum, l. Statuimus. p. 459. 2. 37. evidenter, l. evidenter, seu certo moraliter. p. 460. 5. sententiam, l. sententia. p. 461. 2. 24. occultare, l. prodere. p. 461. 2. 36. docetur, l. non obscure docetur. p. 468. 38. quod, l. quando. p. 482. 2. 28. relapsa, l. collapsa. Alia id genus, quæ ex absentia Auctoris irreperunt, benignus Lector corriget.

PROOEMIUM.

Uam luculenter, ac disertè Supremus Hierarcha, & quanta Assistricis Sapientiæ facundia in numero diplomate ingenti Christifidelium exultatione in lucem edito, centum, & unius dolorum Thesium Quesnellianarum calliditatem expendat, quanta perspicacia, ac zelo illis occurrat, nemo est, quin videat. Ingemiscens Pastor amantissimus, quod Dominico gregi plurimæ ex iis insidiæ compararentur, ad eas detegendas è specula Vaticani inclamando animadvertit, sub ovinis pellibus contegi rapaces lupos, & sub versutis seductionibus, ac fallaciis homines in viam perditionis abduci. Etenim si verborum corticem in hisce thesibus spectes, speciem quandam pietatis plurimæ ostendant; sin autem nucleum doctrinæ degustes, succum hauris virulentum; Calvinianæ quippe, & Jansenianæ hæreses iterum, iterumque, veluti à sua tabe depuratæ propinantur; dum tamen luem pestiferam occultant, eò lethalem magis, quò minus in oculis, conspectuque expositam, quippe fucò, ac pigmentis illitam fraudulenter. Olim in Paradiso voluptatis Protoparentibus nostris vaferrimus Serpens verbis deceptoris illudit; Nunc autem in Paradiso Ecclesiæ Adæ posteris toto nisu conatur imponere, non Hydra septiceps usquequaque virus eructans, à qua homines reformident, sed centiceps anguis in centeno harum Thesium numero, verbis eò magis fallacibus, quò magis religionem, ac pietatem in speciem afflantibus, ac Sanctitatem redolentibus; Ut proinde illud Proverb. 7. usurpandum sit: *Dic Sapientiæ, soror mea es, & Prudentiam voca amicam, ut custodiat te à muliere extranea, & ab aliena, quæ verba sua dulcia facit.* Extranea quippe, & longè aliena à Catholica veritate, fit nobis obviam in Quesnelliano Codice doctrina, quæ verba sua dulcia facit, ideoque ne tot illecebris decipiamur, Sapientia tanquam Soror sollicitè nobis in præsidium

P R O O E M I U M.

dium advocanda, & Prudentia tanquam amica consulenda est.

Equidem ut Thesium istarum fraudulentia deprehendatur, non semper facilè obvia iis, qui vix à limine Theologicam facultatem salutarunt, utpote quæ sub verbis bracteatis delitescens, pro modulo meo nonnihil de iis, ubi opus erit, disceptabo, & ubi sub pietatis cortice nucleum contegunt venefico, ac pestifero succo imbutum, ibi altiùs genuinum figam, ut foras tabifica labes erumpat, atque horrorem, ac metum incutiat incautis.

Verum quia ex his plurimæ originem ducunt suam è lacunis aliarum thesium jampridem confixarum, præsertim Janse-
nii, & earum, quibus nigrum theta præfixit Alexander VIII., ad quas confutandas rationum momenta satis superque olim expendi, propterea ne crambem hîc recoctam apponam, ubi Quesnellianæ Theses cum iis cognationem habeant, paucis me expediam; iisdem quippe telis confodiendæ sunt: Ubi verò alia omnia in medium adducant, jaculis è Theologica pharetra depromptis pro virili refellam, & insectabor: quod si vires desiderabuntur, veritas ipsa amentatas hastas intorquebit. In eo autem sedulam impendam operam rudis Theologus, sed veritatis Catholicæ sectator acerrimus, ac Sedi Apostolicæ ex propria Instituti ratione devinctus, & obætatus, ut ementitos ex illis colores auferam, & personam, quam sæpè præseferunt, pietatis evellam, byssinis enim, ac mellitis verbis identidem virus propinant, & laqueum obtendunt improvidis, ut proinde supremus Hierarcha in suo diplomate buccinando, omnibus jure præcautum voluerit, *Mollitos esse sermones earum super oleum, & ipsos esse jacula, & quidem intento arcu ita ad nocendum parata, ut sagittent in obscuro rectos corde.*

Illud tamen præmonendum operæ pretium arbitror, ferè communissimam esse Catholicorum sententiam, Ecclesiæ acceptionem, aut consensum nullatenus desiderari in Pontificiis decretis ad fidem, aut mores spectantibus, ut infallibilitatem fortiantur ex assistentia Spiritus Sancti promanantem, etiamsi extra Concilium Pontifex aliquid decernat: Quod passim Do-
ctores

P R O O E M I U M.

ctores sub oculis ponunt, ne quis perfrecta fronte de falsitate thesium proscriptarum ambigere possit. Si enim ad hæc definienda requireretur aut auctoritas Concilii OEcumenici, aut saltem, ut nonnulli perperam docent, acceptatio facta ab Ecclesia, aut ab ejus Episcopis, non dixisset Christus Dominus uni Petro quæ suo Vicesgerenti Matth. 16. *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam.* Et Lucæ 30. *Rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conversus confirma fratres tuos;* ut proinde Concilium Florentinum sess. 25. definierit: *Pontificem esse Doctorum Doctorem, & ipsi pascendi, regendi, & gubernandi Universalem Ecclesiam à Christo Domino plenam potestatem traditam esse:* Non esset quippe plenè collata uni Pontifici ista potestas, si nonnisi à Conciliis Generalibus ea posset exerceri. Immo cum non possint de facili Concilia Oecumenica convocari ad damnandas hæreses, quæ subinde in Fidelium perniciem suboriuntur, ad bonum Ecclesiæ regimen oportuit uni Petro, ejusque Successoribus plenissimam tribui facultatem definiendi ex Cathedra, atque adeò sub Assistentia Spiritus Sancti quæcunque ad fidem, & mores pertinerent. Tunc autem ex Cathedra loquitur Pontifex, ut docent communiter cum Suario lib. 1. contra Regem Angliæ cap. 3. quoties tanquam Doctor, & Magister à Christo Domino constitutus alloquitur Ecclesiam sibi demandatam, proponendo illi, quæ ab omnibus Fidelibus infallibiliter credenda, aut observanda sunt, præmissis antea, ut moris est, orationibus, & consultationibus, ut dignetur Spiritus Sanctus loquenti, ac docenti suis illustrationibus opem ferre pernecessariam. Sicut autem oportuit, ut identidem etiam extra Concilium Pontifex ex Cathedra loqui posset sub Spiritus Sancti præsidio, atque adeo cum infallibilitate in suis definitionibus, ita oportuit, ut infallibilitas ista definitionibus Pontificiis competeret ante quamcunque acceptationem factam ab Ecclesia, aut ab ejus Episcopis, prout ferè communissima Doctorum omnium fert sententia; Quod evidenter constat, tum à posteriori ex praxi Ecclesiæ, in qua plurima à Pontificibus, tam in Conciliis, quàm

P R O O E M I U M.

quàm extra Concilia definita sunt, quin consensus, & acceptatio ab aliis totius Orbis Episcopis expectata fuerit; tum etiam quia isthæc acceptatio non facilè ab Ecclesia per totum Orbem dispersa haberi potuisset; Cum non facilè ad omnes transmitti possint rationum momenta, quæ animum Pontificis passim movent ad loquendum ex Cathedra; tum demum quia Christus Dominus, quando contulit Petro suo Vicario hanc potestatem, tunc coram aliis Apostolis, qui Ecclesiam, seu Concilium repræsentabant, dixit laudata verba: *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam*, quin ullatenus significaverit, quod alii etiam Apostoli ad Pontificias infallibiles definitiones quomodolibet influerent, aut per eorum consensum, aut per acceptationem: Præcipue cum Pontifex, non ab Ecclesia, sed immediate à Christo Domino potestatem habeat loquendi ex Cathedra, atque adeò nullatenus possit definitionis Pontificiæ infallibilitas pendere ab Ecclesiæ, vel Episcoporum consensu, aut acceptatione.

Non negaverim tamen consultum esse, ut Episcopi Regionis illius, in qua fortè ut cancer serpit pestilens aliqua opinio, quam Pontifex censuit ex Cathedra proscribere, statim Pontifici privatis, & communibus obsequiis gratias agant, quod sua autoritate, & infallibili decreto opem tulerit ad errorem illum profligandum; Idque non ut suo consensu, tanquam ab Ecclesiæ acceptatione, robur sumat, & infallibilitatem ullatenus hauriat Apostolica definitio; Etenim si talis acceptatio requireretur, non ab unius dumtaxat regionis Episcopis, sed ab Episcopis totius Orbis expectari deberet, Quo quid absurdius? Sed quia id expedit ad præcludendas refractariorum evasiones, qui ad suos errores pertinaciter propugnandos, non rarò opponunt, Censuram Pontificiam vim dogmatis non habere, donec accedat Ecclesiæ, & Episcoporum acceptatio juxta doctrinam, quam nonnulli ex Catholicis propugnarunt. Et quamvis ea ferè communissimè rejectetur, adhuc tamen operæ pretium est ostendere, quod nullatenus possit excusari exoticis, ac futilibus hisce doctrinis contumacia eorum, qui renuunt intellectum captivare in obsequium Christi,

Hac

P R O O E M I U M .

Hac tantum de causa octogintaquinque ex Episcopis Galliae gratias retulerunt Innocentio X. statim ac quinque illis Janse-
nii thesibus nigrum theta praefixit; Nec aliter unquam se ges-
sit Gallia jam inde ab Ecclesiae primordiis; & nunc etiam idem
praestiterunt plerique ex Galliae Episcopis erga SS. D. N. Cle-
mentem XI., qui tanto Religionis Catholicae zelo repullulan-
tia in iis regnis Jansenianae Hydrae capita suo diplomate con-
tundere dignatus est.

Quibus adde, quod licet ad Dogmatis infallibilitatem o-
mnium Ecclesiae Episcoporum acceptatio expectanda esset, ea
fatis superque jam nunc habeatur relatè ad praesentem Ponti-
ficiae Constitutionem, qua tot censuris Theologicis Theses
Quesnellianae feriuntur; Cum ferè omnes Galliae Episcopi di-
sertis verbis illam acceptarint, omnesque alii universalis Ec-
clesiae Episcopi in eandem implicitè conspirarint, illam publican-
do statim in suis Diocesibus, ut fervaretur.

Quamvis autem Episcoporum nonnulli in Gallia nonnul-
larum ex hisce Quesnellianis thesibus explicationem exposce-
rent, ut facili negotio posset earum personata falsitas etiam
ab imperitis deprehendi; Ea tamen nec ad validitatem Pon-
tificiae Constitutionis ullatenus confert, ut est in confesso; Nec
oportuit superaddi, cum omnium omninò istarum thesium cal-
lidas, & dolus non obscure pateat introspicientibus erroneum
Auctoris scopum; Et licet non omnibus vel indoctis id inno-
tescat primo intuitu (ut nec facile omnibus perspicua sunt e-
tiam illa, quae nobis jure naturali vetantur) Doctoribus tamen
jure merito id edisserendum relinquitur juxta consuetum Eccle-
siae morem, ut omnes ad veritatem pervestigandam incitentur,
& sic altius menti insideant quaecunque nobis Deo edocente
ediscenda sunt. Nec aliter ipsa etiam sacrorum Bibliorum elo-
quia, quàm subobscurè nobis proponuntur, ut ad Scripturas
scrutandas juxta Christi Domini monitum (Jo. 5.) impellamur.

Animadvertendum pariter censeo, nonnisi per injuriam
nonnullos conqueri, quod absolutè, ac paucis nonnullae ex
Quesnellianis thesibus proscribantur, quamvis fortè videantur
potuisse in sano sensu, quamvis non germano, benignè acci-
pi;

P R O O E M I U M.

pi; Perspectum siquidem omnibus est, Heterodoxos universim data opera, ac mira calliditate, hæreses passim disseminare, verbis subobscuris, immò specioso quodam verborum apparatu, ut si fortè erroris notentur, facili negotio pientissimum aliquem sensum verbis illis appingere possint, detorquendo tamen illa à proprio, & rigoroso sensu, quem ad fallendum sagaciter obtrudere conantur: Quod hìc præsertim factitatum est: At non oportuit, ut Ecclesia in profligandis hisce thesibus à suo consueto more recederet; cum satis sit ad eas proscribendas, quod in proprio, ac obvio, quem verba exhibent sensu, sustineri non possint: Præsertim quia Doctorum perspicacia in promptu est, qua Heterodoxorum calliditas palam fiat, enucleando veram, ac legitimam verborum significationem, ut etiam Polemica, & Theologica facultate parùm tinctis innotescat proscriptarum thesium in proprio, ac legitimo verborum sensu ab Auctoribus intento falsitas, ac fallacia. Sed ne plura; præmissa priùs Pontificia Constitutione, ad Quenellianas theses sigillatim discutiendas, ac conterendas, Dei, ac Deiparæ suffultus præsidio gradum faciam, subjiciendo singulis suam Anacephalæosim, in qua paucis germanus, ac obvius, quem præferunt verba, necnon intentus ab Auctore sensus enucleatur, & exploditur.

pi; Peripetum siquidem omnibus est, Heterodoxos universim
data opera, ac mira calliditate, haeces palam discernunt
verbis subducunt, immo speculo quodam verborum appa-
tu, ut si forte erroris notentur, licet negatio presentium
aliquem scilicet verbis illis appropinquare possit, deinde
men illa & proprio, & rigore sensu, quem ad fallendum sa-
gaciter obtinere conantur; Quod hic praestitum facit
est: At non oportuit, ut Ecclesia in profigandis hinc the-
sis & suo contrario more recederet; cum satis sit ad eas pro-
scribendas, quod in proprio, ac obvio, quem verba exhibent
sensu, saltem non possint: Praestitum quia Doctorum perip-
etis in proprio est, quia Heterodoxorum calliditas palam
facit, evincendo verum, ac legitimam verborum significatio-
nem, ut etiam Pontificis, & Theologica facultate palam tin-
gis innotet praestitum thesium in proprio, ac legitimo
verborum sensu ab Auditoribus innotet falsitas, ac fallacia.
Sed ne plura; praestitum prius Pontificis Constitutione, ad Quae-
rellans theses singulam discutiendas, ac contemnendas, Dei
ac Deipae illustis praedio gradum faciam, inspicendo in-
gulis nam Anacaphalotum, in qua paucis germanis, ac ob-
vius, quem praestitum verba, necnon innotet ab Audire
sensu evincantur, & explodunt.

1

SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI DOMINI
C L E M E N T I S
Divina Providentia Papæ XI.

Damnatio quamplurium Propositionum excerptarum ex Libro Gallico
idiomate impresso, & in plures Tomos distributo, sub titulo: *Le
Nouveau Testament en Francois, avec des reflexions morales sur cha-
que verset, &c. A Paris 1699; Ac aliter: Abregé de la mo-
rale de l'Evangile, des Actes des Apostres, des Epistres
de S. Paul, des Epistres Canoniques, & de l'Apocalypse,
ou Pensées Chretiennes sur le Texte de ces Livres
Sacrez, &c. A Paris 1693. & 1694.*

Cum prohibitione ejusdem Libri, & aliorum quorumcunque in ejus defen-
sionem tam hætenus editorum, quàm in posterum edendorum.

C L E M E N S E P I S C O P U S
S E R V U S S E R V O R U M D E I

Universis Christifidelibus salutem, & Apostolicam Benedictionem.

UNIGENITUS DEI FILIUS pro nostra, & totius Mun-
di salute filius hominis factus, dum Discipulos suos
doctrina veritatis instrueret, universamque Ecclesiam
suam in Apostolis erudiret, præsentia disponens, &
futura prospiciens, præclaro, ac saluberrimo documen-
to Nos admonuit, ut attenderemus a falsis Prophetis,
qui veniunt ad Nos in vestimentis Ovium, quorum
nomine potissimum demonstrantur Magistri illi men-
daces, & in deceptione illusores, qui splendida pietatis specie prava dog-
mata latenter insinuant, introducunt sectas perditionis sub imagine
Sanctitatis; utque facilius incautis obrepant, quasi deponentes lupinam
pellem, & sese Divinæ Legis sententiis, velut quibusdam Ovium vel-
leribus obvolventes, Sanctarum Scripturarum, adeoque etiam ipsius No-
vi Testamenti verbis, quæ multipliciter in suam, aliorumque perditio-
nem depravant, nequiter abutuntur: antiqui scilicet, à quo progeniti
sunt, mendacii Parentis exemplo, ac magisterio edocti, nullam omni-
nò esse ad fallendum expeditiorem viam, quàm ut ubi nefarii erroris
Tom. II. P. IV. A sub-

subintroducitur fraudulentia , ibi divinorum verborum prætendatur auctoritas .

His Nos verè Divinis monitis instructi , ubi primùm , non sine intima cordis nostri amaritudine , accepimus , Librum quendam Gallico idioma-
te olim impressum , & in plures Tomos distributum , sub titulo : *Le Nouveau Testament en Francois , avec des reflexions morales sur chaque verset , &c. A Paris 1699.* Aliter verò : *Abregé de la morale de l'Evangile , des Actes des Apostres , des Epistres de S. Paul , des Epistres Canoniques , & de l'Apocalypse , ou Pensées Chretiennes sur le Texte de ces Livres Sacrez , &c. A Paris 1693. & 1694.* tametsi aliàs à Nobis damnatum , ac reverà Catholicis veritatibus pravarum doctrinarum mendacia multifariam permiscentem , adhuc tamen tanquam ab omni errore immunem , à pluribus haberi , Christifidelium manibus passim obtrudi , ac nonnullorum nova semper tentantium consilio , & opera studiosè nimis quaquaversùm diffeminari , etiam latine redditum , ut perniciosæ institutionis contagium , si fieri possit , pertrans-
eat de gente in gentem , & de Regno ad populum alterum : versutis hujusmodi seductionibus , atque fallaciis creditum Nobis Dominicum Gregem in viam perditionis sensim abduci summoperè dolumus : adeoque Pastoralis non minùs curæ nostræ stimulis , quàm frequentibus Orthodoxæ Fidei Zelatorum querelis , maximè verò complurium Venerabilium Fratrum , præsertim Galliæ Episcoporum , literis , ac precibus excitati , gliscenti morbo , qui etiam aliquando posset in deteriora quæque prorue-
re , validiori aliquo remedio obviam ire decrevimus .

Et quidem ad ipsam ingruentis mali causam providæ nostræ conside-
rationis intuitum convertentes , perspicuè novimus summam hujusmodi Libri perniciem ideò potissimùm progredi , & invalescere , quòd eadem intus lateat , & velut improba fanies , nonnisi secto ulcere foras erum-
pat , cùm Liber ipse primo aspectu legentes specie quadam pietatis illi-
ciat ; molliti enim sunt sermones ejus super oleum : sed ipsi sunt jacu-
la , & quidem intento arcu ad nocendum parata , ut sagittent in ob-
scuro rectos corde . Nihil propterea opportunius , aut salubrius præstari à Nobis posse arbitrati sumus , quàm si fallacem Libri doctrinam gene-
ratim solummodò à Nobis hætenùs indicatam , pluribus singillatim ex
eo excerptis Propositionibus , distinctiùs , & apertiùs explicaremus , atque
universis Christifidelibus noxia Zizaniorum semina è medio Tritici , quo
tegebantur , educta , velut ob oculos exponeremus . Ità nimirum denu-
datis , & quasi in propatulo positis , non uno quidem , aut altero , sed
plurimis , gravissimisque , tùm pridem damnatis , tùm etiam novè adin-
ventis erroribus , planè confidimus , benedicente Domino , fore ut omnes
tandem apertæ jam , manifestæque veritati cedere compellantur .

Id ipsum maximè è re Catholica futurum , sedandis præsertim in flo-
rentissimo Galliæ Regno exortis ingeniorum variè opinantium , jamque
in acerbiores scissuras protendentium dissidiis apprimè proficuum : Con-
scientiarum denique tranquillitati perutile , & propemodùm necessarium ,
non modò præfati Episcopi , sed & ipse in primis Charissimus in Chri-
sto

sto Filius noster Ludovicus Francorum Rex Christianissimus, cujus eximium in tuenda Catholicae Fidei puritate, extirpandisque erroribus Zelum satis laudare non possumus, sæpius Nobis est contestatus; repetitis propterea verè piis, & Christianissimo Rege dignis officiis, atque ardentibus votis à Nobis efflagitans, ut instanti animarum necessitati prolata quantociùs Apostolici censura Judicii consuleremus.

Hinc adspirante Domino, ejusque cœlesti ope confisi, salutare opus sedulò, diligenterque, ut rei magnitudo postulabat, aggressi sumus, ac plurimas ex prædicto Libro, juxta supra recensitas respectivè editiones, fideliter extractas, & tum Gallico, tum Latino idiomate expressas Propositiones à compluribus in Sacra Theologia Magistris, primò quidem coram duobus ex Venerabilibus Fratribus nostris Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus accuratè discuti: deinde verò coram Nobis, adhibito etiam aliorum plurium Cardinalium consilio, quàm maxima diligentia, ac maturitate, singularum insuper Propositionum cum ipsomet Libri Textu exactissimè facta collatione, pluries iteratis Congregationibus, expendi, & examinari mandavimus. Hujusmodi autem Propositiones sunt, quæ sequuntur, videlicet:

- 1 **Q**uid aliud remanet animæ, quæ Deum, atque ipsius gratiam amisit, nisi peccatum, & peccati consecutiones, superba paupertas, & segnis indigentia, hoc est generalis impotentia ad laborem, ad orationem, & ad omne opus bonum?
- 2 Jesu Christi gratia, principium efficax boni cujuscumque generis, necessaria est ad omne opus bonum; absque illa, non solum nihil fit, sed nec fieri potest.
- 3 In vanum Domine præcipis, si tu ipse non das quod præcipis.
- 4 Ita Domine; Omnia possibile sunt ei, cui omnia possibile facis, eadem operando in illo.
- 5 Quando Deus non emollit cor per interiorem unctionem gratiæ suæ, exhortationes, & gratiæ exteriores non inserviunt, nisi ad illud magis obdurandum.
- 6 Discrimen inter Fædus Judaicum, & Christianum est, quod in illo Deus exigit fugam peccati, & implementum legis à peccatore, relinquendo illum in sua impotentia: in isto verò Deus Peccatori dat, quod jubet, illum sua gratia purificando.
- 7 Quæ utilitas pro homine in veteri fædere, in quo Deus illum reliquit ejus propriæ infirmitati, imponendo ipsi suam legem? Quæ vero felicitas non est admitti ad fædus, in quo Deus nobis donat, quod petit à nobis?
- 8 Nos non pertinemus ad novum fædus, nisi in quantum participes sumus ipsius novæ gratiæ, quæ operatur in nobis id, quod Deus nobis præcipit.
- 9 Gratia Christi est gratia suprema, sine qua confiteri Christum nunquam possumus, & cum qua nunquam illum abnegamus.
- 10 Gratia est operatio manus Omnipotentis Dei, quam nihil impedire potest, aut retardare.
- 11 Gratia non est aliud, quam voluntas Omnipotentis Dei, jubentis, & facientis, quod jubet.

- 12 Quando Deus vult salvare animam, quocumque tempore, quocumque loco effectus indubitabilis sequitur voluntatem Dei.
- 13 Quando Deus vult animam salvam facere, & eam tangit interiori gratiae suae manu, nulla voluntas humana ei resistit.
- 14 Quantumcumque remotus a salute sit Peccator obstinatus, quando Iesus se ei videndum exhibet lumine salutaris suae gratiae, oportet, ut se dedat, accurrat, sese humiliet, & adoret Salvatorem suum.
- 15 Quando Deus mandatum suum, & suam aeternam locutionem comitatur unctione sui Spiritus, & interiori vi gratiae suae, operatur illa in corde obedientiam, quam petit.
- 16 Nullae sunt illecebrae, quae non cedant illecebris gratiae, quia nihil resistit Omnipotenti.
- 17 Gratia est vox illa Patris, quae homines interius docet, ac eos venire facit ad Iesum Christum; quicumque ad eum non venit, postquam audivit vocem exteriorem Filii, nullatenus est doctus a Patre.
- 18 Semen verbi, quod manus Dei irrigat, semper affert fructum suum.
- 19 Dei gratia nihil aliud est, quam ejus omnipotens voluntas: haec est idea, quam Deus ipse Nobis tradit in omnibus suis Scripturis.
- 20 Vera gratiae idea est, quod Deus vult sibi a nobis obediri, & obeditur; imperat, & omnia fiunt; loquitur tanquam Dominus, & omnia sibi submissa sunt.
- 21 Gratia Iesu Christi est gratia fortis, potens, suprema, invincibilis, utpote quae est operatio voluntatis Omnipotentis, sequela, & imitatio operationis Dei incarnantis, & resuscitantis Filium suum.
- 22 Concordia omnipotentis operationis Dei in corde hominis, cum libero ipsius voluntatis consensu, demonstratur illicò nobis, in Incarnatione, veluti in fonte, atque Archetypo omnium aliarum operationum misericordiae, & gratiae, quae omnes ita gratuita, atque ita dependentes a Deo sunt, sicut ipsa originalis operatio.
- 23 Deus ipse nobis ideam tradidit omnipotentis operationis suae gratiae, eam significans per illam, qua Creaturas è nihilo producit, & mortuis reddit vitam.
- 24 Iusta idea, quam Centurio habet de Omnipotentia Dei, & Iesu Christi, in sanandis Corporibus solo motu suae voluntatis, est imago ideae, quae haberi debet de omnipotentia suae gratiae in sanandis animabus a cupiditate.
- 25 Deus illuminat animam, & eam sanat aequè ac corpus sola sua voluntate; jubet, & ipsi obtemperatur.
- 26 Nullae dantur gratiae, nisi per Fidem.
- 27 Fides est prima gratia, & fons omnium aliarum.
- 28 Prima gratia, quam Deus concedit Peccatori, est peccatorum remissio.
- 29 Extra Ecclesiam nulla conceditur gratia.
- 30 Omnes, quos Deus vult salvare per Christum, salvantur infallibiliter.
- 31 Desideria Christi semper habent suum effectum; pacem intimo cordium infert, quando eis illam optat.
- 32 Iesus Christus se morti tradidit ad liberandum pro semper suo sanguine Primogenitum.

mogenitos, idest Electos, de manu Angeli exterminatoris.

- 33 Proh quantum oportet bonis terrenis, & sibi metipsi renunciassent, ad hoc ut quis fiduciam habeat sibi, ut ita dicam, appropriandi Christum Jesum, ejus amorem, mortem, & mysteria, ut facit Sanctus Paulus dicens: Qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me.
- 34 Gratia Adami non producebat, nisi merita humana.
- 35 Gratia Adami est sequela creationis, & erat debita naturæ sanæ, & integræ.
- 36 Differentia essentialis inter gratiam Adami, & status innocentie, ac gratiam Christianam est, quod primam unusquisque in propria persona recepisset: ista vero non recipitur, nisi in persona Jesu Christi resuscitati, cui nos uniti sumus.
- 37 Gratia Adami, sanctificando illum in semetipso, erat illi proportionata: Gratia Christiana nos sanctificando in Jesu Christo, est omnipotens, & digna Filio Dei.
- 38 Peccator non est liber, nisi ad malum, sine gratia Liberatoris.
- 39 Voluntas, quam gratia non prævenit, nihil habet luminis, nisi ad aberrandum, ardoris, nisi ad se præcipitandum, virium, nisi ad se vulnerandum; Est capax omnis mali, & incapax ad omne bonum.
- 40 Sine gratia nihil amare possumus, nisi ad nostram condemnationem.
- 41 Omnis cognitio Dei, etiam naturalis, etiam in Philosophis Ethnicis, non potest venire, nisi a Deo, & sine gratia non producit, nisi præsumptionem, vanitatem, & oppositionem ad ipsum Deum; loco affectuum adorationis, gratitudinis, & amoris.
- 42 Sola gratia Christi reddit hominem aptum ad Sacrificium Fidei; sine hoc nihil, nisi impuritas, nihil, nisi indignitas.
- 43 Primus effectus gratiæ baptismalis est facere, ut moriamur peccato; adeo ut spiritus, cor, sensus non habeant plus vitæ pro peccato, quam homo mortuus habeat pro rebus Mundi.
- 44 Non sunt, nisi duo amores, unde volitiones, & actiones omnes nostræ nascuntur; Amor Dei, qui omnia agit propter Deum, quemque Deus remuneratur; & Amor, quo nos ipsos, ac Mundum diligimus, qui, quod ad Deum referendum est, non refert, & propter hoc ipsum fit malus.
- 45 Amore Dei in corde Peccatorum non amplius regnante, necesse est, ut in eo carnalis regnet cupiditas, omnesque actiones ejus corrumpat.
- 46 Cupiditas, aut Charitas, usum sensuum bonum, vel malum faciunt.
- 47 Obedientia legis profluere debet ex fonte; & hic fons est Charitas. Quando Dei amor est illius principium interius, & Dei gloria ejus finis, tunc purum est, quod apparet exterius; alioquin non est, nisi hypocrisis, aut falsa justitia.
- 48 Quid aliud esse possumus, nisi tenebræ, nisi aberratio, & nisi peccatum sine Fidei lumine, sine Christo, & sine Charitate?
- 49 Ut nullum peccatum est sine amore nostri, ita nullum est opus bonum sine amore Dei.
- 50 Frustra clamamus ad Deum, Pater mi: si spiritus Charitatis non est ille, qui clamat.

- 51 *Fides justificat, quando operatur; sed ipsa non operatur, nisi per Charitatem.*
- 52 *Omnia alia salutis media continentur in fide, tanquam in suo germine, & semine; Sed hæc fides non est absque amore, & fiducia.*
- 53 *Sola Charitas Christiano modo facit (actiones Christianas) per relationem ad Deum, & Jesum Christum.*
- 54 *Sola Charitas est, quæ Deo loquitur, eam solam Deus audit.*
- 55 *Deus non coronat, nisi Charitatem; qui currit ex alio impulsu, & ex alio motivo, in vanum currit.*
- 56 *Deus non remunerat nisi Charitatem, quoniam charitas sola Deum honorat.*
- 57 *Totum deest Peccatori, quando ei deest spes, & non est spes in Deo, ubi non est amor Dei.*
- 58 *Nec Deus est, nec Religio, ubi non est Charitas.*
- 59 *Oratio Impiorum est novum peccatum, & quod Deus illis concedit, est novum in eos iudicium.*
- 60 *Si solus supplicii timor animat pœnitentiam, quo hæc est magis violenta, eo magis ducit ad desperationem.*
- 61 *Timor nonnisi manum cohibet, cor autem tandiu peccato addicitur, quandiu ab amore justitiæ non ducitur.*
- 62 *Qui a malo non abstinet, nisi timore pœnæ, illud committit in corde suo, & jam est Reus coram Deo.*
- 63 *Baptizatus adhuc est sub lege sicut Judæus, si legem non adimpleat, aut adimpleat ex solo timore.*
- 64 *Sub maledictio legis nunquam fit bonum, quia peccatur sive faciendo malum, sive illud non nisi ob timorem evitando.*
- 65 *Moyse, Prophetæ, Sacerdotes, & Doctores legis mortui sunt, absque eo quod ullum Deo dederint filium, cum non effecerint nisi mancipia per timorem.*
- 66 *Qui vult Deo appropinquare, nec debet ad ipsum venire cum brutalibus passionibus, neque adduci per instinctum naturalem, aut per timorem, sicuti Bestiæ, sed per fidem, & per amorem, sicuti filii.*
- 67 *Timor servilis non sibi repræsentat Deum, nisi ut Dominum durum, imperiosum, injustum, intractabilem.*
- 68 *Dei Bonitas abbreviavit viam salutis claudendo totum in Fide, & precibus.*
- 69 *Fides, usus, augmentum, & præmium Fidei, totum est donum puræ liberalitatis Dei.*
- 70 *Nunquam Deus affligit innocentes, & afflictiones semper serviunt vel ad puniendum peccatum, vel ad purificandum Peccatorem.*
- 71 *Homo ob sui conservationem potest se se dispensare ab ea lege, quam Deus condidit propter ejus utilitatem.*
- 72 *Nota Ecclesiæ Christianæ est, quod sit Catholica, comprehendens & omnes Angelos Cæli, & omnes Electos, & justos terræ, & omnium Sæculorum.*
- 73 *Quid est Ecclesia, nisi cætus Filiorum Dei manentium in ejus sinu, adoptatorum in Christo, subsistentium in ejus persona, redemptorum ejus sanguine, viventium ejus spiritu, agentium per ejus gratiam, & expectantium gratiam futuri Sæculi?*

- 74 *Ecclesia, sive integer Christus, Incarnatum Verbum habet ut Caput, omnes vero Sanctos ut membra.*
- 75 *Ecclesia est unus solus homo, compositus ex pluribus membris, quorum Christus est Caput, vita, substantia, & persona; Unus solus Christus, compositus ex pluribus Sanctis, quorum est Sanctificator.*
- 76 *Nihil spatiosius Ecclesia Dei, quia omnes Electi, & Iusti omnium Saeculorum illam componunt.*
- 77 *Qui non ducit vitam dignam Filio Dei, & membro Christi, cessat interius habere Deum pro Patre, & Christum pro Capite.*
- 78 *Separatur quis a Populo Electo, cujus figura fuit Populus Judaicus, & Caput est Iesus Christus, tam non vivendo secundum Evangelium, quam non credendo Evangelio.*
- 79 *Utile, & necessarium est omni tempore, omni loco, & omni personarum generi studere, & cognoscere spiritum, Pietatem, & Mystera Sacrae Scripturae.*
- 80 *Lectio Sacrae Scripturae est pro omnibus.*
- 81 *Obscuritas Sancta verbi Dei non est Laicis ratio dispensandi se ipsos ab eius lectione.*
- 82 *Dies Dominicus a Christianis debet sanctificari lectionibus pietatis, & super omnia Sanctarum Scripturarum. Damnosum est velle Christianum ab hac lectione retrahere.*
- 83 *Est illusio sibi persuadere, quod notitia Mysteriorum Religionis non debeat communicari foeminis, lectione Sacrorum librorum. Non ex foeminarum simplicitate, sed ex superba virorum scientia, ortus est scripturarum abusus, & natae sunt haereses.*
- 84 *Abripere e Christianorum manibus novum Testamentum, seu eis illud clausum tenere, auferendo eis modum illud intelligendi, est illis Christi os obturare.*
- 85 *Interdicere Christianis lectionem Sacrae Scripturae, praesertim Evangelii, est interdicere usum luminis filiis lucis, & facere ut patiantur speciem quamdam excommunicationis.*
- 86 *Eripere simplici Populo hoc solatium, jungendi vocem suam voci totius Ecclesiae, est usus contrarius praxi Apostolicae, & intentioni Dei.*
- 87 *Modus plenus sapientia, lumine, & Charitate, est dare animabus tempus portandi cum humilitate, & sentiendi statum peccati, petendi spiritum poenitentiae, & contritionis, & incipiendi, adminus, satisfacere iustitiae Dei, antequam reconcilientur.*
- 88 *Ignoramus quid sit peccatum, & vera poenitentia, quando volumus statim restitui possessioni bonorum illorum, quibus nos peccatum spoliavit, & detrectamus separationis istius ferre confusionem.*
- 89 *Quartus decimus gradus conversionis Peccatoris est, quod, cum sit jam reconciliatus, habet jus assistendi Sacrificio Ecclesiae.*
- 90 *Ecclesia auctoritatem excommunicandi habet, ut eam exerceat per primos Pastores de consensu, saltem praesumpto, totius Corporis.*
- 91 *Excommunicationis injustae metus nunquam debet nos impedire ab implendo debito nostro. Nunquam eximus ab Ecclesia, etiam quando hominum ne-*

- quitia, videmur ab ea expulsi, quando Deo, Jesu Christo, atque ipsi Ecclesiae per Charitatem affixi sumus.
- 92 Pati potius in pace excommunicationem, & anathema injustum, quam prode-
re veritatem, est imitari Sanctum Paulum: tantum abest, ut sit erigere se
contra Auctoritatem, aut scindere unitatem.
- 93 Jesus quandoque sanat vulnera, quae praeceptis Primorum Pastorum festinatio
infligit, sine ipsius mandato; Jesus restituit, quod ipsi inconsiderato Zelo
rescindunt.
- 94 Nihil pejorem de Ecclesia opinionem ingerit ejus inimicis, quam videre illic
dominatum exerceri supra fidem fidelium, & foveri divisiones propter res,
quae nec fidem laedunt, nec mores.
- 95 Veritates eo devenerunt, ut sint lingua quasi peregrina plerisque Christianis,
& modus eas praedicandi est veluti idioma incognitum; adeo remotus est a
simplicitate Apostolorum, & supra communem captum fidelium; Neque sa-
tis advertitur, quod hic defectus sit unum ex signis maxime sensibilibus se-
nectutis Ecclesiae, & irae Dei in Filios suos.
- 96 Deus permittit, ut omnes Potestates sint contrariae Praedicatoribus veritatis,
ut ejus victoria attribui non possit, nisi Divinae gratiae.
- 97 Nimis saepe contingit, membra illa, quae magis sanctè, ac magis strictè uni-
ta Ecclesiae sunt, respici, atque tractari tanquam indigna, ut sint in Ec-
clesia, vel tanquam ab ea separata; sed Justus vivit ex fide, & non ex
opinionem hominum.
- 98 Status persecutionis, & poenarum, quas quis tolerat, tanquam Haereticus, fla-
gitiosus, & impius, ultima plerumque probatio est, & maxime meritoria,
utpote quae facit hominem magis conformem Jesu Christo.
- 99 Pervicacia, praeventio, obstinatio in nolendo aut aliquid examinare, aut agno-
scere se fuisse deceptum, mutant quotidie quoad multos in odorem mortis id,
quod Deus in sua Ecclesia posuit, ut in ea esset odor vitae, V. G. bonos li-
bros, instructiones, sancta exempla, &c.
- 100 Tempus deplorabile, quo creditur honorari Deus, persequendo veritatem, ejus-
que discipulos, Tempus hoc advenit..... Haberi, & tractari a Reli-
gionis Ministris, tanquam impium, & indignum omni commercio cum Deo,
tanquam membrum putridum, capax corrumpendi omnia in societate Sancto-
rum, est hominibus piis morte corporis mors terribilior. Frustra quis sibi blan-
ditur de suarum intentionum puritate, & Zelo quodam Religionis, perse-
quendo flamma, ferroque viros probos, si propria passione est excacatus, aut
abreptus aliena, propterea quod nihil vult examinare. Frequenter credimus
sacrificare Deo Impium, & sacrificamus Diabolo Dei Servum.
- 101 Nihil spiritui Dei, & doctrinae Jesu Christi magis opponitur, quam commu-
nia facere juramenta in Ecclesia, quia hoc est multiplicare occasiones pejeran-
di, laqueos tendere infirmis, & idiotis, & efficere, ut nomen, & veritas
Dei aliquando deserviant consilio Impiorum.

Auditis itaque tum voce, tum scripto Nobis exhibitis praefatorum Car-
dinalium, aliorumque Theologorum suffragiis, divinique in primis lu-
minis,

minis, privatis ad eum finem, publicisque etiam indictis precibus, implorato praesidio; omnes, & singulas Propositiones praefertas, tanquam falsas, & captiosas, male sonantes, piarum aurium offensivas, scandalosas, perniciosas, temerarias, Ecclesiae, & ejus praxi injuriosas, neque in Ecclesiam solum, sed etiam in Potestates saeculi contumeliosas, seditiosas, impias, blasphemias, suspectas de haeresi, ac haeresim ipsam sapientes, necnon haereticis, & haeresibus, ac etiam schismati faventes, erroneas, haeresi proximas, pluries damnatas, ac demum etiam haereticas, variasque haereses, & potissimum illas, quae in famosis Jansenii Propositionibus, & quidem in eo sensu, in quo hae damnatae fuerunt, acceptis, continentur, manifeste innovantes, respectivè, hac nostra perpetuò valitura Constitutione declaramus, damnamus, & reprobamus.

Mandantes omnibus utriusque sexus Christianis, ne de dictis Propositionibus sentire, docere, praedicare aliter praesumant, quam in hac eadem Nostra Constitutione continetur; ita ut quicumque illas, vel illarum aliquam conjunctim, vel divisim docuerit, defenderit, ediderit, aut de eis, etiam disputativè, publicè, aut privatim tractaverit, nisi forsan impugnando, Ecclesiasticis censuris, aliisque contra similia perpetrantes à Jure statutis poenis ipso facto, absque alia declaratione, subja-
ceat.

Cæterum per expressam praefatarum Propositionum reprobationem alia in eodem Libro contenta nullatenus approbare intendimus; cum praefertim in decursu examinis complures alias in eo deprehenderimus Propositiones illis, quae, ut supra, damnatae fuerunt, consimiles, & affines, iisdemque erroribus imbutas: nec sanè paucas sub imaginario quodam, veluti grassantis hodie persecutionis obtentu, inobedientiam, & perversitatem nutriendas, easque falso Christianae patientiae nomine praedicantes; quas propterea singulatim recensere, & nimis longum esse duximus, & minimè necessarium; ac demum, quod intolerabilius est, Sacrum ipsum Novi Testamenti Textum damnabiliter vitiatum compererimus, & alteri dudum reprobatae versioni Gallicae Montensi in multis conformem: à vulgata verò editione, quae tot Saeculorum usu in Ecclesia probata est, atque ab Orthodoxis omnibus pro authentica haberi debet, multipliciter discrepantem, & aberrantem, pluriesque in alienos, exoticos, ac saepè noxios sensus, non sine maxima perversitate detortum.

Eundem propterea Librum, utpotè per dulces sermones, & benedictiones, ut Apostolus loquitur, hoc est, sub falsa piæ institutionis imagine, seducendis Innocentium cordibus longè accommodatum, sive praemissis, sive alio quovis titulo inscriptum, ubicumque, & quocumque alio idiomate, seu quavis editione, aut versione hactenus impressum, aut in posterum (quod absit) imprimendum, auctoritate Apostolica tenore praesentium iterum prohibemus, ac similiter damnamus; quemadmodum etiam alios omnes, & singulos in ejus defensionem tam scripto, quam typis editos, seu forsan (quod Deus avertat) edendos libros, seu libellos, eorumque lectionem, descriptionem, retentionem, & usum omni-
bus,

bus, & singulis Christifidelibus sub pœna excommunicationis per contrafacientes ipso facto incurrenda, prohibemus pariter, & interdiciamus.

Præcipimus insuper Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis, aliisque locorum Ordinariis; necnon hæreticæ pravitatis Inquisitoribus, ut contradictores, & rebelles quoscunque per censuras, & pœnas præfatas, aliaque Juris, & facti remedia, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, brachii sæcularis auxilio, omninò coerceant, & compellant.

Volumus autem, ut earumdem præsentium transumptis, etiam impresfis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, & sigillo personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis eadem fides prorsus adhibeatur, quæ ipsis originalibus literis adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis, damnationis, mandati, prohibitionis, & interdictionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ Millesimo septingentesimo decimo tertio, sexto Idus Septembris, Pontificatus Nostri Anno Decimotertio.

I. Card. Prodatarius.

F. Oliverius.

Visa de Curia L. Sergardus.

Loco ✠ Plumbi.

Registrata in Secretaria Brevium.

L. Martinettus.

Anno à Nativitate Domini Nostri Jesu Christi millesimo septingentesimo decimo tertio, Indictione sexta, die verò decima Septembris, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris, & Domini Nostri Domini Clementis Divina Providentia Papæ XI. Anno decimotertio supradictæ Literæ Apostolicæ affixæ, & publicatæ fuerunt ad Valvas Ecclesiæ Lateranen. & Basilicæ Principis Apostolorum, Cancellariæ Apostolicæ, Curie Generalis in Monte Citatorio, in Arcie Campi Floræ, ac in aliis locis solitis, & consuetis Urbis per me Petrum Romulatum Apostolicum Cursorem.

Antonius Placentinus Magister Curforum.

PRO-

PROPOSITIO I.

Quid aliud remanet animæ, quæ Deum, atque ipsius gratiam amisit, nisi peccatum, & peccati consecutiones, superba paupertas, & segnis indigentia, hoc est generalis impotentia ad laborem, ad Orationem, & ad omne opus bonum? *Ita Quesnellus Lucæ cap. 16. num. 3. in editione 1693., & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Theses Quesnellianæ Jansenianos errores recidunt. II. Dum fœditas peccati ob oculos in hac thesi ponitur, impie asseritur, esse in peccatore generalem impotentiam ad quodvis bonum opus.

III. At neque liberum arbitrium per peccatum extinguitur; neque tollitur potentia ad exercenda opera honesta. IV. Quod à lege naturali peccatori præcipitur, debet posse executioni mandari. V. Aliter post primum peccatum non posset amplius homo peccare. VI. Neque enim satis est, quod reliqua peccata sint imputabilia in causa. VII. Arbitrium per peccatum non remanet peccati servum, & determinatum ad peccandum. VIII. Potest quippe saltem opera naturalia honesta, præsertim urgente præcepto, exercere.

IX. Concupiscentiæ, & Dæmonis dominatum potest peccator excutere, cum possit iis dissentire. X. In quonam sensu dicitur Deus non pati nos tentari supra id quod possumus? XI. Explicatur illud Arausici, & Augustini, Nemo de suo habet nisi peccatum, & mendacium. XII. Et quomodo ibi regnet Cupiditas, ubi non est Charitas.

I. EO collineat hæc, & quamplurimæ ex sequentibus Thesis, ut evincant, quod Jansenius in quinque illis suis profligatis

Propositionibus contendebat; videlicet: Aliqua Dei præcepta, etiam justis imposita (& à fortiori præceptum pœnitentiæ impositum peccatori) esse impossibilia, ac deesse gratiam, ut impleantur; Gratia interiori in natura lapsa nunquam à voluntate resisti; ut proinde peccator nonnisi per gratiam Christi ineluctabilem converti possit, ad quam nullatenus valeat per orationem, & alios actus supernaturales prævios, fidei, spei, doloris, ac dilectionis liberè se disponere: Ad merendum, si peccator resurgat, & ad demerendum, si non resurgat, sufficere libertatem à coactione: Semipelagianismum sapere gratiam resistibilem, quatenus initium aliquod ad opera salutaria haberetur à nobis, si possemus gratiæ resistere, aut obtemperare illam determinando ad consensum: Denique Christum D. non esse mortuum, nec orasse pro peccatoribus destitutis gratia efficacissima, qua actu resurgant. Ex quibus omnibus, si verum haberent, ritè inferretur, incassum conari peccatores ad resurgendum, incassum etiam justos conari ad perseverandum in accepta justitia; Et quod attinet ad orationem, labores, & alia pietatis opera, non debere peccatorem esse sollicitum, cum ad ea præstanda sit impotens, & si gratia interiori suble-

levetur, non possit illi obluſtari; nec debere de iisdem operibus juſtos etiam eſſe anxios; ſiquidem ſi gratia interiori excitentur, non poterunt contra niti, atque adeò ea præſtabunt; ſecus verò nullatenus poterunt operationes iſtas ſalutares exercere. Integrum proinde unicuique erit in natura lapſa Epicureorum inſtar curare cuticulam, & abdomini inſervire: Salvantur quippe quotquot gratia iſta irrefiſtibili inſtructi ſunt, videlicet dumtaxat Electi, pro quibus ſolùm Chriſtus oravit, ac ſanguinem fudit pretioſiſſimum ad hanc illis gratiam obtinendam; ceteros verò, velint, nolint, damnationem ſubire neceſſe eſt: Unde ad torturam dumtaxat deſerviret ſollicitudo illa, quam Deus à nobis exigit verbis illis Deut. 4. *Cuſtodite ſolicite animas veſtras*: & verbis Michææ 6. *Indicabo tibi, ò homo, quid ſit bonum, & quid Dominus requirat à te: Utique diligere iudicium, & facere miſericordiam, & ſolicitem ambulare cum Deo tuo*. Quandoquidem ſollicitudo iſthæc, & anxietas nihil conferret Electis ad ſalutem obtinendam, nihilque conferret Reprobis ad gehennam declinandam: Propterea ſicut omnis ſollicitudo de rebus temporalibus deponenda eſt, eo quod Divina, ac paterna Providentia non deſt inquirentibus Dominum; unde dicitur Matth. 6. *Nolite ſoliciti eſſe, dicentes: Quid manducabimus? aut quid bibemus? aut quo operiemur?* Hæc enim omnia Gentes inquireunt; Scit enim Pater veſter, quia his omnibus indigetis: Ita deponenda eſſet etiam omnis de rebus æternis ſollicitudo; quia Divina in ordine ſupernaturali Providentia Electis ſuis non deſideratur in iis omnibus, quibus indigent; Reprobis

verò nullatenus vult opitulari.

Hæc tamen omnia omnes Janſenii aſſectæ, ac præſertim harum Theſium Auſtor, fucosis verbis, ac ſpeciem quandam pietatis non rarò præſeferentibus inſinuant, commendando gratiam per Chriſtū collatam, ſummis illam laudibus extollendo, tanquam omnipotentem, ſupremam, fortem, invincibilem, ut videre eſt in theſi 21., celebrando pariter pretium noſtræ Redemptionis, tanquam efficaciter redemptivum omnium omnino Electorum, pro quibus dumtaxat in Cruce ſolutum fuit. At dum gratiam Dei commendant tanquam omnipotentem, illam clanculum deprimunt tanquam everſivam libertatis indifferentiæ ad merendum requiſitæ: & dum Chriſti Sanguini Salutem Electorum referunt acceptam, Chriſti Redemptionem enervant, tanquam ex parte ſua excluſivam Reprobis, pro quibus ne oravit quidem Chriſtus D.; nedum Sanguinem fudit, ut habet Janſenianorum Antefignanus Calvinus lib. 1. Inſtit. in cap. 17. Jo: dicens: *Chriſtum proprii gregis ſui ſolummodò ſolicitem fuiſſe, & pro electis ſuis dumtaxat oraffe*.

II. Deſcendo nunc cominus ad detegendas primæ huiusce Theſis technas, & virus, quod per illam propinatur. Quid ſpecioſius ad deterrendos homines à culpis, quàm earum ſeditatem oſtendere, & ærumnas inde promanantes ſub oculos ponere? quod adeò luculenter in hac theſi præſtatur, dum deploratur ſtatus peccatoris, qui poſt Dei, ejuſque gratiæ amiſſionem ſolum habet in contubernio peccatum, ejuſque pe-diſſequam innumerabilium malorum turbam, videlicet reatum odii divini, ac

ni, ac pœnæ æternæ, nuditatem superbiæ confociatam, ut peccatori appingi possit illud Apoc. 3. *Dicis, quod dives sum, & locupletatus, & nullius egeo, & nescis, quia tu es miser, & miserabilis, & pauper, & cæcus, & nudus; præterea indigentiam, ac egestatem torpentem, & ignavam cum late-potentissima impotentia ad laborandum, & orandum pro resipiscentia, & ad quodcumque opus honestum exercendum; ut videatur vaftris hisce verbis inculcari illud Isaïæ 1. *Væ Genti peccatrici, populo gravi iniquitate, semini nequam, &c. Omne caput languidum, & omne cor mœrens; à planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas: Aut illud Oseæ 9. *Væ eis, cum recessero ab eis. Nihilominus quid efficacius ad peccatorem in suo barathro relinquendum, & ad incitandum illum ad desperationem, ac ad novas culpas perpetrandas, quam simul hoc errore illum imbuere, quod irriti sint ipsius conatus, nullas habeat vires ad orandum, nullas ad opera pietatis exercenda, quibus opem a Deo imploret, ut resurgat; sed solum in manu Dei esse gratiam efficaciter vivificantem, dandam unicè Electis suis, pro quibus Christus oravit; nullatenus aliis, qui in illorum syllabo non sunt ascripti, quamvis toto nisu conentur ad orandum, ad jejunandum, ad credendum, ad sperandum, ad dolendum de propriis reatibus, atque ad Deum diligendum?***

Ecce quomodo in hac thesi miracalliditate error Bajanorum recuditur; quod scilicet homo post lapsum non nisi ad peccandum valeat: Dicitur enim in 35. ex damnatis Baji thesibus: *Omne quod agit peccator, vel servus peccati, peccatum est: Et in 40.*

*In omnibus suis actibus peccator servit dominanti cupiditati. Sanctum quippe est apud Bajanos, & Jansenianos, non esse possibilem in natura lapsa ullum actum virtutis condistinctæ a charitate supernaturali, quæ sit gratia per Christum nostræ salutis vindicem, medicinalis, efficax, & invincibilis; idque propter imbecillitatem contractam ex lapsu; ut proinde proscripta etiam fuerit thesis 38. ejusdem Baji dicens: *Omnis amor creaturæ rationalis, aut vitiosa est cupiditas, qua Mundus diligitur, quæ a Joanne prohibetur; aut laudabilis illa Charitas, qua per Spiritum Sanctum in corde diffusa Deus amatur. Quem errorem iterum recudere paucis ab hinc annis Janseniani conati sunt; ut debuerit iterum ab Alexandro VIII. profligari thesis illa septima, quæ similiter habet: *Omnis humana actio deliberata, vel Dei est, vel mundi; si Dei, Charitas Patris est; si mundi, Concupiscentia carnis, hoc est mala est.***

III. Ostenditur nunc hujus primæ Quesnellianæ thesitis falsitas, quia per peccatum non tollitur ab homine liberum arbitrium, nec potestas ad declinandas novas culpas, atque adeo ad ponendum opus bonum, quando illud præcipitur; passim autem præcipitur peccatori, ut pœnitentiam agat, & convertatur ad Dominum, & ut bonis actibus, præsertim Theologicalibus fidei, & spei ad recuperandam gratiam amissam, & ad remissionem obtinendam se disponat; ergo non est per peccatum adeo viribus destitutus, ut sit in eo generalis impotentia ad quodcumque opus bonum. Præsertim quia etiam destitutus gratia habituali sanctificante, ac destitutus auxiliis gratiæ supernaturalis potest honeste operari in ordine naturali.

Quod

Quod docuit August. lib. de Patientia c. 26. commendando patientiam ejus, qui in schismate constitutus, atque adeo sine gratia justificante, tolerat æumnas, dicens: *Si quis non habens charitatem in aliquo schismate constitutus, nec Christum negat, patitur tribulationes, angustias, famem &c. nullo modo ista culpanda sunt; immo verò & hæc laudanda patientia est.*

IV. Confirmatur primò, quia lex naturalis præcipit, & consulit non solum homini innocenti, sed etiam lapso opera moraliter bona, (quamvis nulla adesset providentia supernaturalis indebita naturæ, quæ tam homini lapso, quam innocenti negari potest a Deo) nulla autem lex præcipere potest, aut consulere opera, quæ præstari non possunt: ergo quamvis nulla esset providentia supernaturalis, (quæ de facto datur supposita elevatione naturæ ad finem supernaturalem disponens de auxiliis gratiæ) adhuc possibilia sunt homini lapso opera moraliter bona.

V. Confirmatur ulterius, quia si homo post primum peccatum non posset viribus naturæ edere opera moraliter bona, & adjutus auxiliis supernaturalibus non posset per opera supernaturalia, præsertim orando, credendo, sperando, dolendo de peccatis ad recuperandam gratiam amissam se disponere, sequeretur, quod post primum peccatum non posset amplius peccare; sicuti si natura innocens non posset opera moraliter bona ponere, sed solum mala, peccata non essent illi imputabilia, dicente August. lib. 3. de lib. arb. c. 18. *Quis enim peccat in eo, quod nullo modo cavere potest? Peccatur autem? ergo cavere potest: & lib. de duab. animab. cap. 12. Peccati reum teneri quen-*

quam, quia non fecit, quod facere non possit, summæ iniquitatis est, & insanie: Ergo si post primum peccatum homo manet impotens ad quodvis bonum opus, & ex necessitate ponit malum, non esset vituperabilis, nec punibilis propter alia opera mala; atque adeo non posset amplius peccare, sed remaneret homo post primum peccatum instar naturæ (quam somniarunt Manichæi, & alii Heterodoxi), quæ ex sua conditione esset mala, & determinata ad peccandum; unde sicut huic naturæ non posset vitio verti malitia ulla, ita nec homini post primum peccatum posset vitio verti aliud opus malum; cum par ratio impossibilitatis ad bonum, & necessitatis ad malum militet in utroque casu.

VI. Neque dicas, quod post primum peccatum reliqua sint imputabilia, & libera in causa; unde dispar ratio inter naturam innocentem determinatam ad peccandum, & hominem lapsum, qui pariter ad peccandum sit determinatus: Sicut homicidium patratum in ebrietate est imputabile, & punibile in causa sua; & Demones peccant in inferno peccato imputabili in causa; quamvis propter ea peccata ibi patrata non puniantur, eo quod sint in termino.

Nam contra est, quia proscripta jam est ab Alexandro VIII. prima illa propositio: *In statu naturæ lapsæ ad peccatum formale, & demeritum sufficit illa libertas, quæ voluntarium, & liberum fuit in causa sua, peccato originali, & libertate Adæ peccantis;* In cujus expositione diximus paritatem de ebrio retorqueri; nam sicut ebrius in omnium sententia non committit novum peccatum, quando

in

in ebrietate alium occidit, idque ex defectu libertatis formalis; quamvis peccaverit, tum adversus temperantiam, tum adversus justitiam, quando se inebriavit previdens homicidium in ebrietate secuturum: ita non committeret nova peccata ex ejusdem libertatis formalis defectu, qui post primum peccatum innumera alia perpetrat mala. Quod attinet ad Dæmones, si verè peccant in inferno formaliter, peccato illis imputabili, dicendum cum Scoto, Valentia, Durando, & aliis apud Ripaldam t. 3. disp. 18. n. 142. quod sint physicè liberi ad non peccandum, quamvis ex vi cruciatuum, inspiciendo Deum ut ultorem, moraliter solùm necessitentur ad illum odio habendum. Vel si dicatur cum nonnullis, (quos refert, ac merito refellit Suarius lib. 8. de Angelis, cap. 10.) quod physicè necessitentur ad peccandum, eo quod Deus deneget illis concursum paratum ad quamcunque operationem bonam eliciendam, & simul infundat habitum necessitantem ad malè operandum; in tali casu negandum, quod in inferno peccent formaliter odio habendo Deum; solùm enim h. m. odium esset peccatum materiale, & actus pœnalis potius, quàm peccaminosus, ut sunt in nobis actus concupiscentiæ, necnon actiones dissonæ legi divinæ, quando patrantur cum ignorantia invincibili; quæ solùm analogicè dicuntur peccata, cùm re vera sint materiales transgressiones divinæ legis, & effectus, ac pœnæ peccati.

VII. Ex quibus omnibus fit primò, falsum esse, quod post amissum Deum, ejusque amicitiam, nihil peccatori supersit præter pecca-

tum; ita scilicet, ut nec supersit liberum arbitrium, prout contendit Jansenius ex Calvino, & Luthero, qui docebant post peccatum remanere quidem voluntatem, sed peccati, & concupiscentiæ servam, adeo ut propter imbecillitatem non posset amplius se ipsam determinare, sed aliunde esset determinabilis, aut à gratia ad bonum, aut à concupiscentia ad malum; ut proinde liberum arbitrium res esset de solo titulo, imò titulus sine re, cum re vera sub jugi, ac durissima servitute peccati potius deberet appellari servum arbitrium, quàm liberum. Hoc enim disertissimis verbis damnavit Tridentinum sess. 6. can. 5. ubi habetur: *Siquis liberum hominis arbitrium post Adæ peccatum, amissum, & extinctum esse dixerit, aut remesse de solo titulo, imò titulum sine re, figmentum denique à Sathana invecum in Ecclesiam, anathema sit.*

VIII. Fit 2. falsum pariter esse, quod post peccatum nihil remaneat præter generalem impotentiam ad quodvis bonum opus; si enim daretur hæc impotentia, etiam urgente præcepto de ponendo opere honesto, Deus tunc impossibilia præciperet. Præterea hæc generalis impotentia excluderet potentiam exercendi quemcumque actum, etiam naturaliter dumtaxat honestum. Quod quantum a recta ratione, & à regula fidei exorbitet, nemo est quin videat. Præterquamquod erronea est etiam hæc thesis ex eo, quod velit, amissa per peccatum gratia, amitti universum etiam fidem, & spem, & solum in peccatore remanere peccatum, & peccati consecutiones; quod certè repugnat Tridentino anathematizanti sess. 6. can. 28. eum, qui dixerit, *Amis-*

Amissa per peccatum gratia, simul & fides semper amitti. Quare non uno ex capite thesis configenda fuit.

IX. Opponunt tamen primo Janfeniani, quod homo lapsus non possit viribus gratiæ destitutus excutere dominatum concupiscentiæ, unde non potest illi non inservire; atque adeo impotens est ad quodcumque bonum opus ponendum, nec in eo quicquam remanet præter peccatum, ejusque consecutiones. Assumptum probant ex Augustino; qui auxilium gratiæ exigit, ne dominetur in nobis iniquitas; Hæc enim habet in l. 2. cont. Julian. Pel. cap. 226. *Ista concupiscentia, quæ non potest esse, nisi in carne mortali, in eis regnat, qui desideriis ejus ad mala perpetranda consentiunt, & ab ea, quoscunque illexerit, victi pertrahuntur majori impetu, cum lege prohibentur, si gratia non juvantur.*

Confirmant hoc idem ex eo, quod peccator per peccatum demonis tyrannidi subjicitur; unde ab eo tanquam mancipium regitur, & ad obsecundandum terrenis cupiditatibus inducitur, donec auxilio gratiæ ab ejus potestate eruatur. ergo impotens est universim ad bene operandum. Hanc insuperabilem demonis potestatem sine auxilio gratiæ passim commemorat Augustinus, præsertim Epist. 107. ad Vitalem dicens: *Responde, quomodo ad declinandum a malo, & faciendum bonum liberum habeamus arbitrium, quando erat sub potestate tenebrarum? Unde nos si, quemadmodum dicit Apostolus, Deus eruit, ipse utique illud liberum fecit.*

Respondeo tamen in nostra potestate esse, & concupiscentiæ, & demonis dominatum excutere, si in potestate nostra est iis dissentire: Est autem hoc in potestate nostra, po-

sito quod per peccatum non sit extinctum liberum arbitrium; quamvis enim aliquando ex rebellionē concupiscentiæ, & demonis fraudibus moraliter ad peccandum necessitemur, possumus tamen physicè dissentire, idque secundum se viribus naturæ, quamvis in præsentī providentia non desint vires gratiæ ad resistendum concupiscentiæ & temptationibus meritoriè, & salutariter: Quod si recurramus statim orationibus ad Deum, expugnabitur etiam illa moralis necessitas, quoniam Deus non solum non præcipit impossibilia physicè, (quæ certe præcipere non potest) sed nec universim impossibilia moraliter; Quod si aliquando isthæc impossibilia præcipiat, jubendo monet facere quod possis, & petere quod non possis, & adjuvat ut possis; juxta doctrinam Tridentini sess. 6. cap. 11. Quod autem etiam post lapsum possumus concupiscentiæ dominatum excutere non consentiendo illi, innuit Apostolus ad Rom. 6. illis verbis: *Non regnet peccatum in vestro mortali corpore, ut obediatis concupiscentiis ejus; dum prohibet obedire concupiscentiæ, & admonet, ut illi regnum auferamus, ostendit ejus regnum, & dominatum a nostro libero arbitrio dependere: Quod apertè docuit Augustinus tract. 41. in Joan. dicens: Non ait, non sit, sed, non regnet; quamdiu vivis, peccatum necesse est esse in membris tuis; saltem illi regnum auferatur; non fiat, quod jubet. Ubi adverte nomine peccati hic venire ipsam concupiscentiam, quæ ex Trid. sess. 5. ab Apostolo peccatum appellatur, non quod vere, & proprie in renatis peccatum sit, sed quia ex peccato est, & ad peccatum inclinat. Et sane si non esset integrum nobis concupiscentiis reluctari, tantum*

tum determinaret ad peccatum vehemens concupiscentia, quantum levis, & remissa; atque adeo non esset excusabilior, qui ex vehementi concupiscentiæ æstro percitus peccaret, quam qui frigide, ac leviter ab illa impelleretur ad peccandum. In tantum ergo Augustinus requirit auxilium gratiæ, ut à dominatu concupiscentiæ liberemur, quia per gratiæ auxilium facile expugnatur necessitas moralis ad peccandum orta ex concupiscentia, & victoria est salutaris & proficua ad vitam æternam. Propterea Trid. loco laudato definivit: *Manere in Baptizatis concupiscentiam, vel fomitem, quæ cum ad agonem relicta sit, nocere non consentientibus, & viriliter per Jesu Christi gratiam repugnantibus, non valet; quinimmo qui legitime certaverit, coronabitur.*

Ad confirmationem recurrit eadem responsio: Tyrannidem dæmonis excutere pariter possumus, si ejus tentationibus dissentiamus. August. in ps. 91. *Diabolus non cogit invitum; in sua potestate est consentire, & non consentire;* Et Chrysost. Homil. 23. in Genes. *Neque diabolum ipsum quis tantum putet, ut prohibere quempiam possit, quominus ad viam, quæ ad virtutem ducit, eat; supplantat quidem, & decipit socordiores, non cogit autem, nec prohibet;* prout rerum experientia compertum est; Quod eleganter Prudentius cecinit in Hamartigenia contra Marcionitas.

Sed tantum turbare potest, & fallere quantum

Nos volumus, qui decrepito suggesta Leoni

Armamenta damus, friget fera futile frendens,

Humani generis ni per suffragia gli-
scat.

Tom. II. P. IV.

Et ratio ex August. serm. 197. de Tempore est, quia *latrare potest, sollicitare potest, mordere non potest, nisi volentem; non enim cogendo, sed suadendo nocet, nec extorquet a nobis consensum, sed petit.* Quod si dæmonis tentatio ad peccandum necessitaret, recurrit, non fore majus periculum consentiendi gravissimæ dæmonis tentationi, quam levissimæ, nec esset gravius hoc peccatum præ illo. Quando autem August. requirit auxilium gratiæ, ut a potestate dæmonis eruamur; primò requirit hoc auxilium in præsentī providentia, in qua omnis victoria tentationum, & omnis actus virtutis fit cum auxilio gratiæ, ut proficit ad vitam æternam: Deinde requirit Dei auxilium, ut expugnetur necessitas moralis, quam sæpe fert gravissima dæmonis tentatio; hujusmodi autem auxilium, si debito modo petatur a Deo, non denegabitur, ut diximus ex Tridentino.

X. Ex quibus liquet in quonam sensu intelligendum sit illud Apost. 1. ad Cor. 10. *Fidelis Deus, qui non patietur vos tentari supra id, quod potestis.* Non enim potest esse sensus, quod non permittet a concupiscentia nos allici, & a dæmone tentari supra id quod possumus physicè; nam succumbere huic impotentia, non verteretur culpæ: Sensus itaque est, quod non permittat ex sua misericordia hominem lapsum tentari supra id, quod moraliter potest, non quasi verò nulla detur tentatio, quæ necessitet moraliter ad peccandum, & cujus victoria sit moraliter impossibilis; sed quia si quando victoria isthæc esset moraliter impossibilis, si petatur auxilium gratiæ, expugnabitur ista moralis impos-

B

pos-

possibilitas, juxta illud Tridentini: *Impossibilia non jubet Deus, sed jubendo monet, facere quod possis, & petere, quod non possis, & adjuvat, ut possis.* Impossibilitatem autem moralem ad orandum, & ad petendum divinum auxilium Deus non permittit; aliter pateretur nos tentari supra id, quod moraliter possumus; quod adversatur benignissimæ suæ promissioni expressæ nobis ab Apostolo per illa verba, quæ præmittit dicens, *Fidelis Deus &c.*

XI. Opponunt deinde celebrem auctoritatem Concilii Arauscani can. 22. ubi ex Augustino tract. 3. in Jo. dicitur: *Nemo habet de suo, nisi peccatum, & mendacium;* unde inferunt, quod peccator post amissam gratiam nihil boni operis exercere possit: Quod etiam colligi putant ex Apostolo ad Rom. 7. *Videō aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati.* Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? *Gratia Dei per Jesum Christum.* Item Cœlestinus Papa ad Episcopos Galliæ dixit: *Nemo nisi per Christum benè utitur libero arbitrio.* Et August. pluribus in locis apertè videtur docere, quod liberum arbitrium charitate, & gratia denudatum impotens sit ad ullum bonum opus exercendum, & solum ad peccandum valeat: in Enchiridio enim cap. 17. habet: *Regnat carnalis cupiditas ubi non est charitas.* Et de spir & lit. cap. 3. *Neque liberum arbitrium quicquam nisi ad peccandum valet.*

Respondeo Arauscanum, & Augustinum alia omnia docere, ac Bajum, qui in 27. ex suis thesibus dixit: *Liberum arbitrium sine gratiæ Dei adjutorio nonnisi ad peccandum valet.* Bajus quippe contendit, operationes

omnes deliberatas, sine Dei gratia positas, esse peccaminosas, quod est erroneum: Arauscanum verò, & Augustinus solum docent, quod peccatum ita sit proprium nostrum, ut nullatenus sit Dei; ubi è converso bona operatio est Dei principalius, & solum aliquatenus nostra. Is enim, ex Aug. lib. 83. QQ. qu. 36., dicitur alicujus operis Auctor, qui illud vult: hæc enim habet: *Illo auctore cum dicimus, illo volente dicimus;* Cum autem Deus omnia velit præter peccatum, & hoc unice sit à voluntate nostra, idcirco hoc solum est nostrum, & consequenter homo nihil habet de suo, nisi peccatum, & mendacium. Præterquamquod omne opus bonum nostrum est in radice donum Dei gratuitum, quatenus omnis cogitatio congrua, sine qua nullum sit opus honestum, est beneficium Dei speciale, & donum in suo genere gratuitum; quare ex hoc etiam capite homo nihil habet de suo, nisi peccatum; nec liberum arbitrium quicquam, nisi ad peccandum, valet; ut explicabimus in thesi 38.

XII. Deinde ubi Augustinus opponit charitati cupiditatem, nomine charitatis intelligit charitatem latè sumptam, quæ complectitur amorem omnium virtutum, quatenus ex charitate pressè sumpta provenit reliquarum virtutum amor, juxta illud ad Rom. 10. *Plenitudo legis est dilectio:* Nomine vero cupiditatis intelligit cupiditatem malam, seu concupiscentiam, de qua habetur Jacobi 1. *Concupiscentia cum conceperit, parit peccatum.* Hæc enim habet S. Doctor loco nuper laudato. *Aliud est charitas radix omnium bonorum, aliud cupiditas radix omnium malorum, tantum-*

tumque inter se differunt, quantum virtus, & vitium. Hinc optimè dicitur cupiditas carnalis regnare, ubi non est charitas, quatenus præscindendo ab actibus indifferentibus (de quibus lis est apud Theologos, num sint possibiles in individuo) quælibet actio humana vitio non caret, si non sit studiosa. Præterea Apostolus in textu laudato juxta communem expositionem solum ibi docet, quod sine Christi gratia non superamus graves tentationes moraliter necessitantes ad peccandum, nec omnes tentationes collectivè, quamvis nulla esset gravis. Denique Cælestinus Papa solum vult, quod nemo possit libero arbitrio uti salutariter, & cum merito vitæ æternæ sine gratia per Christum. Omnes tamen Catholici docent, posse peccatorem post amissam gratiam sanctificantem per auxilia gratiæ benignè a Deo collata actibus supernis fidei, spei, orationis, pœnitentiæ, & similibus conari ad resurgendum, & ad justificationem se disponere, prout dicitur 1. Reg. 7. *Præparate corda vestra Domino*, & juxta doctrinam Tridentini sess. 6. cap. 6. ubi modus hujus præparationis disertè explicatur.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus germanum verborum sensum Thesis I.

Post singularum thesium rejectionem, & objectorum confutationem, operæ pretium duxi unicuique suam Anacephalæosim subjicere, in qua paucis germanus verborum sensus enucleetur, & exploda-

tur; ut liquidò statim constet, quod, sicut quinque propositiones ex libro Jansenii excerptæ in sensu obvio, confixæ sunt, quem ipsamet earum verba exhibent, ac præferunt (pro-ut Innocentius XII. expressit, in literis datis ad Episcopos Belgii in forma Brevis anno 1694. & 1696.; & in quo sensu, non ore solum, sed etiam corde rejiciendas, ac damnandas esse declaravit Pontifex in Bulla, *Vincam Domini Sabaoth*, edita anno 1705.) ita in eodem pariter sensu una, & centum theses ex libro Quesnelli excerptæ proscribantur; adeo ut immeritò, per summam injuriam, & ad elusionem tantum inquiri possit, In quonam sensu eas Pontifex proscripserit? Siquidem spectato proprio, ac obvio verborum sensu nulli subsunt æquivocationi, nec possunt benignam ullam interpretationem admittere, nec opus est ex aliis ejusdem Auctoris assertionibus earum intentum expiscari; quamvis non rarò ex adjunctis etiam luculentius earundem falsitas, ac fallacia deprehendatur; ut proinde omnes, & singulæ tam secundum se, quam in sensu ab Auctore intento fuerint proscribendæ. Quod liquidius constabit ex dicendis in calce decimæ istarum thesium, necnon in 51.

Prima Quesnellianarum thesium, dum docet homini post peccatum nihil aliud remanere, præter generalem impotentiam ad laborandum, ad orandum, & ad quodcumque bonum opus, indivisim docet liberum hominis arbitrium per peccatum amitti, & extinguì juxta hæresim à Tridentino damnatam sess. 6. can. 5. Præterea dum docet peccatorem post amissam gratiam, nec

orare posse, nec credere, nec sperare, nec quidquam boni facere (pro-ut debet ex Tridentino sess. 6. cap. 6., ut se disponat, ac præparet ad justificationem obtinendam) docet etiam indivisim, aut non remanere universim in eo habitus supernaturales fidei, & spei; quod pariter ad-versatur Tridentino; aut incassum habitus eos relinqui, dum ad suos actus prodire non possunt. Denique si in peccatore remanet generalis im- potentia ad quodcumque opus bo- num; apertè sequitur, quod nec pos- sit ad Deum converti, nisi sua ef- ficaci gratia Deus illum convertat, adeo ut nunquam reus sit, si de fa- cto non convertatur; atque adeo dum non orat, non credit, non spe- rat, nec disponitur ad conversio- nem, nunquam pariter sit reus, nec exprobrandus, quia ad hæc omnia generalem habet impotentiam; & qui ex defectu potentiae aliquid o- mittit, reatum non incurrit, nec exprobrationi est obnoxius. Hæc autem omnia Jansenianos errores re- cudentia quantum à Divina pieta- te, à Doctrina Sacrorum Bibliorum, atque adeo à veritate abhorreant, nemo est quin videat. Profecto si quis in foveam lapsus, nec surgere possit, nec opem alienam implora- re, nec vocanti respondere, sed so- lùm possit actu misericorditer extra- hi manu aliena; impius proculdu- bio esset, qui illi diceret, Vocavi, & non respondisti: ideo lapidibus obruo te: Haud aliter autem se ge- reret juxta hanc thesim Deus erga peccatores, quibus deest facultas re- spondendi, ac opem implorandi, si illis diceret, *Vocavi, & renuistis, ego autem in interitum vestro ridebo, & sub- sannabo*. Neque enim ad contrahen-

dum peccatum formale, ac deme- ritum propter omissionem conver- sionis peccatori præceptæ satis est li- bertas, qua ea voluntaria fuit, ac libera in causa sua, nempe in pec- cato originali, & in libertate Adæ peccantis; cum effugium hoc Jan- senianorum occlusum jam sit ab A- lexandro VIII. primam illam hujus Sectæ thesim proscribente. Quare absurditas hujus Quesnellianæ do- ctrinæ, & cohærentia illius cum er- roribus Jansenii, sit de se obvia il- lam perpendenti.

Neque poterit quisquam somnia- re, quod solùm thesis isthæc velit, in peccatore post amissam gratiam remanere impotentiam moralem, non verò physicam ad quodcumque opus bonum; sæpe enim, ut adver- tit Angelicus 3. p. q. 86. 1. ad 2., dici solet absolutè impossibile, quod solùm sine magna difficultate poni non potest; In quo sensu Aposto- lus ad Hebr. 6. dicit: *Impossibile est eos, qui semel sunt illuminati, & pro- lapsi sunt, rursus renovari ad pœnitentiam*. Aut quod solùm velit, in pec- catore post amissionem gratiæ rema- nere impotentiam physicam ad quod- cumque bonum opus salutare, cum sine gratia opus supernaturale con- ducens ad salutem proculdubio po- ni non possit: in quo sensu Cœle- stinus Papa ad Episcopos Galliæ di- xit: *Nemo nisi per Christum bene uti- tur libero arbitrio*, quatenus sine gra- tia per Christum nequit poni bo- num ullum opus salutare, & cum merito vitæ æternæ.

Neutra enim interpretatio est ad rem. Falsum quippe est, quod pec- cator laboret impotentia morali ad quodcumque bonum opus; quinim- mò si habitus virtutum acquisierit, etiam

etiam post amissam gratiam de facili in eorum exercitio versatur, puta erogando stipem pauperibus, jejunando, credendo mysteria fidei, honore parentes prosequendo, &c. falsissimum pariter, quod peccator post amissam per peccatum gratiam habitualementer justificantem, remaneat physicè impotens ad ponendos actus supernaturales, puta fidei, spei, contritionis; quamvis enim sine gratia actuali hujusmodi actus poni non possint, ea tamen peccatoribus non denegatur; aliter non tenerentur conari ad resurgendum; quinimò ea de causa remanent in peccatore ex divina misericordia habitus infusi fidei, & spei, quando peccatum his virtutibus non adversatur, ut per auxilia ab iisdem exigita connaturaliter poni possint actus fidei, ac spei supernaturales, qui ad resurrectionem spiritualem disponant; & licet in his actibus supernis non habeatur in peccatore meritum condignum gratiæ, & gloriæ, habetur tamen meritum de congruo aliorum auxiliorum, quibus novi actus eliciantur, quousque ad gratiam, & gloriam perveniatur. Quibus adde, quod cum thesis absolute, & sine ulla restrictione neget potentiam ad quodvis bonum opus, non debet terminus hic late patens determinari ad sensum restrictum, nisi ex contextu, aut ex aliis ejusdem Auctoris textibus appareat, quod in sensu restricto usurpetur; Sicut textus adductus Cœlestini Papæ habet sensum illum restrictum, quia dum docet, *Neminem bene uti libero arbitrio, nisi per Christum*, frequenter ibidem addit *ly sicut oportet*, juxta phrasim Tridentini sess. 6. can. 3.; aut *Sicut expedit ad salutem*, ut dicitur in Arausica.

Tom. II. P. IV.

no can. 7. At in casu nostro non solum id non habetur, verum etiam ex aliis Quesnellianis thesibus liquidò constat oppositum, & impotentiam hanc generalem ad quodcunque opus bonum in sensu late patentissimo, & Janseniano usurpári; propterea thesis tum in sensu proprio, ac legitimo verborum, tum etiam in sensu ab Auctore intento, est falsa, erronea, immo etiam hæretica; cum de fide sit posse peccatores divina gratia excitatos, & adjuutos variis actibus, fidei, timoris, orationis, spei, dilectionis ad justificationis gratiam obtinendam se disponere, ac præparare. Et hæc dicta sint ad præcludenda isthæc effugia in aliis thesibus mox exponendis: Quæ fusiùs infra explicabimus in Anacephalæosi thesis quinquagesimæ primæ: ubi ostendemus nullam ex Quesnellianis thesibus posse aptè in sensu Catholico accipi: Quod si fortè nonnulla consimilibus verbis à Sanctis Patribus fuerit usurpata; non propterea aut in SS. PP. poterit accipi in sensu hæretico, aut in sensu Catholico in Codice Quesnelliano. Ex adjunctis enim propositio æquivoca ad hunc potius, vel illum sensum determinatur: Cum autem etiam ex adjunctis nulla Quesnellianarum thesium possit accipi in sensu Catholico, idcirco omnes omnino jure ac merito confixæ sunt, tum in sensu germano, & obvio, quem præseferunt verba; tum etiam in sensu germano & obvio, quem exhibent ex adjunctis; tum demum in sensu ab Auctore intento, qui de se palam fit perpendenti vim verborum, & Quesnelli doctrinam passim Jansenianos errores recudentem. Quod in calce decimæ istarum thesium pariter

B 3

riter sub oculos subiciemus, ostendendo, perperam a Nonnullis excusari Quesnellum, perinde quasi potuissent nonnullæ ex his benignè exponi, quin illis nigrum theta præfigeretur.

PROPOSITIO II.

Jesu Christi gratia principium efficax boni cujuscunque generis necessaria est ad omne opus bonum: absque illa non solum nihil fit, sed nec fieri potest. *Ita Quesnellus fo: cap. 5. num. 5. in editione 1693.*

SYNOPSIS.

I. Baji vestigiis inhaeret Quesnellus, dum docet, nihil fieri posse sine gratia Christi.

II. Debentur homini vires, quibus consequi possit suum ultimum finem. III. Potest peccator in natura lapsa adjutus viribus Gratiae exercere tam actus virtutum supernaturalium Moralium, quam actus Fidei, & Spei disponentes ad justificationem. IV. Potest etiam citra gratiam efficacem ipsum actum Charitatis ponere.

V. Ex hoc quod liberum arbitrium post lapsum viribus sit attenuatum, evincitur, quod saltem physicè possit honestè operari; immo poterit etiam moraliter, si oret. VI. Servitutem peccati per lapsum contraximus, non verò necessitatem peccandi.

VII. Hinc alia est libertas à servitute peccati; alia libertas abstinendi à peccato. VIII. Differt pariter peccati servitus à necessitate peccandi. IX. Tam

sine gratia habituali animæ permanenter inherente, quam sine gratia actuali fieri potest in natura lapsa opus honestum.

I. Imperiti præ manibus habentes Quesnellianas observationes facile dixerint, pietatem ipsam verbis hujusce thesisi loqui, dum Christi gratia commendatur tanquam fons, & origo bonorum omnium, cui bonum cujuscunque generis à nobis ascribendum sit. At quid magis à veritate, ac pietate abhorrens, quàm velle, quod sine Christi gratia, quæ sit principium efficax cujuscunque boni, hoc est sine gratia efficaci, nullum opus studiosum, sive ordinis naturalis, sive supernaturalis fiat, aut fieri possit? Etenim usqueadeo derogaret divinæ providentiæ, si circumscripta Christi gratia superna quacunque denegaret humanæ naturæ vires ad benè operandum; usqueadeo derogaret divinæ Misericordiæ, si denegata gratia efficaci, quam citra uniuscujusque injuriam denegare potest, denegaret pariter peccatori vires requisitas ad ponendos actus supernaturales, quibus se præparet ad gratiam justificantem recuperandam, ut nihil magis. Profectò ex hoc quod Quesnellus in hac thesi (sicut etiam in plurimis sequentibus) doceat sine Christi gratia efficaci nihil fieri posse in ordine supernaturali, virus omne Jansenianum propinat, cum in hoc errore, quem passim callidè obtrudit, omnes quinque Jansenii theses hæreseos nota inustæ delitescant, ut mox in Anacephaleosi palam fiet: Ex hoc verò quod velit sine Christi gratia nihil fieri posse etiam in ordine naturali, recudit errores Baji; qui in se-

sexagesimaquinta ex suis proscriptis Theſibus docuit: *Nonniſi Pelagiano errore admitti poteſt uſus aliquis bonus liberi arbitrii, & gratiæ Dei injuriam facit, qui ita ſentit*: Et in vigefima tertia pariter docuit; *Cum Pelagio ſentiunt, qui teſtimonium Pauli ad Rom. 2. Gentes, quæ legem non habent, naturaliter, quæ legis ſunt, faciunt, intelligunt de Gentibus fidei gratiam non habentibus*. Quandoquidem ex Apoſtolo etiam Infideles, atque adeo etiam peccatores fideles naturaliter facere poſſunt, quæ legis ſunt, & actus virtutum naturalium exercere citra ullam gratiam ſupernam.

II. Ratio autem quare ſine Chriſti gratia, tam habituali, quàm actuali fieri poſſint actus moraliter boni, etiam in natura lapſa, eſt, quia Deus ut auctor naturæ, ſicut condidit ſolem, v. gr. ad illuminandum, ignem ad calefaciendum, ita condidit hominem, ut per actus moraliter bonos tendat ad acquirendum ſuum finem ultimum, qui eſt ipſe Deus: ergo homini natura ſua debetur expedita poteſtas, ac libertas ad actus moraliter bonos exercendos, atque adeo ſine gratia Chriſti naturæ indebita poteſt hos actus ponere. Quod autem eos ponere etiam poſſit poſt lapſum, ex eo conſtat, quia per lapſum non amiſit liberum arbitrium ex Trid. ſeſſ. 6. can. 5. ſic decernente: *Si quis liberum hominis arbitrium poſt Adæ peccatum amiſſum, & extinctum eſſe dixerit, anathema ſit*: nec amiſit debitum tendendi ad finem ſuum ultimum modo ſibi poſſibili, videlicet per actus moraliter bonos; quare poteſt etiam poſt lapſum natura ſua exercere actus honeſtos; ad quos proinde exercendos non requiritur gra-

tia ſupernaturalis, ſed ad ſummum gratia Providens; quatenus ad Divinam Providentiam ſpectat ita combinare cauſas ſecundas, ut poſſit ſæpe poni bona operatio naturalis; & quod hic, & nunc voluntas ad illam ſe determinet, oriatur ex divina clementia, quæ fons, & origo eſt omnis boni tam phyſici, quam moralis. Celebris quidem eſt ſententia docentium, quod in præſenti providentia quoties conſurgit opportunitas ponendi actum virtutis naturalis, & ad illum datur ſufficiëntia, detur ſimul à Deo auxilium ſupernaturale, ad eliciendum actum ejusdem virtutis ſupernum. At ſecundum ſe, ſi à tali auxilio voluntas non adjuvaretur, certè poſſet ponere actum bonum naturalem; neque enim per peccatum adimitur à nobis talis poteſtas, cum non adimatur per peccatum liberum arbitrium. Et quamvis Tridentinum in eadem ſeſſione cap. 1. dicat, quod per peccatum liberum arbitrium ſit *viribus attenuatum, & inclinatum*; hoc ad ſummum probat, quod ſæpè detur aliqua neceſſitas moralis ad peccandum, & moralis impotentia ad bonam operationem, quæ benè cohæret cum potentia phyſica, & libertate ad illam ponendam.

III Ex hoc autem, quod ſine gratia Chriſti, quæ ſit principium efficaci omnis boni, ſeu ſine gratia efficaci, detur in nobis libera poteſtas, ſaltem phyſica, ſi minus ſemper moralis, ad exercendos actus virtutum naturalium, apertè deſcendit, quod ſi in præſenti providentia dentur in nobis auxilia ſupernaturalia ad exercendos actus virtutum ſupernaturalium, etiam h. m. actus

poni possint in natura lapsa: Quod autem isthæc auxilia de facto dentur, ex eo fit perspicuum, quod in peccatore perseverant habitus infusi fidei, & spei (quando scilicet peccatum, propter quod amittitur gratia, non opponitur his virtutibus) unde ad exigentiam istorum habituum tempore opportuno, conferuntur à Deo, qui est Adjutor in opportunitatibus, auxilia supernaturalia ad actus fidei, & spei exercendos, quibus peccator ad justificationem disponatur.

IV. Corruit proinde doctrina hujus thesisi, quod sine Christi gratia nihil boni moralis fiat. Corruit etiam, quod sine eadem gratia efficaci fieri non possit ipse actus charitatis; quoties enim peccator ad perfectam dilectionem Dei hic & nunc (puta in articulo mortis) præceptam invitatur per gratiam actualem excitantem, toties datur in illo sufficientia ad eam dilectionem ponendam; cum præceptum non sit de re impossibili, nec invitatio gratiæ sit delusoria: Quod si renuat peccator gratiæ invitanti consentire, tunc ita gratiæ interiori resistitur, ut quamvis non fiat, fieri tamen possit, actus perfectæ charitatis citra gratiam Christi efficacem, & in actu secundo adjuvantem ad consensum, prout in sequentibus thesibus non semel explicabitur. Constat proinde hujusce thesisi & falsitas, & fallacia: Negando quippe potestatem ad ullum opus bonum sine gratia Christi efficaci, quæ solum electis est danda, ut docent Janseniani subdoli, contendit auctor, quod peccatores animum abjiciant, & non sibi imputent, quod in suarum culparum fovea persistant, sed imputent id

gratiæ, seu divinæ voluntati, per quam solum stat, ne extrahantur; cum non valeant de se ullum bonum actum ponere, nec ulla sibi conferatur gratia sufficiens, qua possint conteri, si velint; quin immò ne clamare quidem possunt cum Psalmista opem expostulante verbis illis, *de profundis clamavi ad te Domine*. Quæ si verum haberent, nec peccator reus esset omittendo resipiscientiam; nec Infidelis, dum invitatus ad fidem, vocationibus obfurdescit; nemo quippe reus est per hoc, quod non ponat, quod ponere non potest, cum nequeat ad impossibile obligari; quod in sequentibus planius fiet.

V. Opponitur primò illud Tridentino loco laudato, quod liberum arbitrium post lapsum, licet non fuerit amissum, & extinctum, fuerit tamen *viribus attenuatum, & inclinatum*, & ut habet Arausicanum II. can. 8. *infirmatum, & læsum*; indiget proinde gratia Christi medicinali, & efficaci, ut ab hac infirmitate curetur, ac potens reddatur ad bene operandum: & ideo sine Christi gratia nihil fit, nec fieri potest.

Sed argumentum evincit oppositum; etenim si solum est infirmatum, & læsum liberum arbitrium, quatenus per peccatum experimur rebellionem partis inferioris à superiore, concupiscentia in nobis regnat, & subditur homo potestati demonis, prout in thesi superiore explicavimus, sequitur, quod detur physica potestas ad vincendas tentationes, & ad benè operandum, & quod solum sæpe ad id detur impossibilitas moralis expugnanda per auxilium gratiæ, quam Deus offert orantibus; quæ gratia verè est medi-

cinalis, quatenus ægritudinem, & imbecillitatem ortam ex lapsu sanat, dando vires ad vincendum, & ad salutariter operandum; quin tamen necessitet, & evertat arbitrii libertatem, ita ut non possimus illam respuere. Quod si physica etiam potestas nobis deesset, proculdubio liberum arbitrium per lapsum non esset *attenuatum, inclinatum, infirmatum, & læsum*, sed esset omnino extinctum, ut Calvinus, & Lutherus contendebant.

VI. Opponitur secundo, quia homo lapsus contraxit servitutem peccati; ergo non est liber ad non peccandum, & ad bene operandum sine gratia per Christum, qua liberetur a tali servitute, & captivitate, & qua pariter à cupiditatibus, & compedibus, quibus præpeditus est, solvatur. Antecedens colligitur ex verbis Apostoli ad Rom. 6. *Cum servi essetis peccati, liberi fuistis iustitiæ; nunc autem liberati à peccato, servi autem facti Deo, habetis fructum in sanctificationem*. Consequentia videtur sequi, quia libertas abstinendi à peccato, & bene operandi non cohæret cum servitute peccati; servus enim liber esse non potest.

Respondeo hoc esse Calvinii argumentum, quo contendit probare liberum arbitrium esse extinctum per peccatum; hæc enim habet apud Ruardum ar. 7. p. 236. *Libertas, & servitus inter se pugnant, ut qui alterum dixerit, alterum neget; proinde si servus est hominis voluntas, libera esse non potest*. Sed facilis est solutio; iniquidem servitus peccati non est connexa cum necessitate peccandi; ut proinde possit quis esse servus peccati, & simul liber ad non peccandum, & ad bene operandum: ser-

vitus peccati solum opponitur libertati filiorum Dei, qui immunes omnino sunt à peccato, & ab effectibus peccati, nempe à reatu odii divini, ac pænæ tam æternæ, quàm temporalis, necnon ab aliis consequentibus ad culpam. Unde Augustinus lib. 14. de civitate cap. 15. dicit, Adamum amisisse libertatem subjectionis expertem, quia & peccati, & pænæ, & miseriæ servus factus est, & contraxit concupiscentiæ inordinationem, & pugnam fomitis, quæ servitus quædam pœnalis est.

VII. Hinc fit primo, aliam esse libertatem abstinendi à peccato, aliam verò libertatem à servitute peccati; sunt enim hæc separabilia; nam in Beatis, & in infantibus baptizatis datur libertas à captivitate peccati; non tamen datur potestas libera, & indifferens abstinendi à peccato, cum desit illis libertas ad peccandum. Contra verò in peccatoribus fidelibus datur libertas abstinendi à peccato sine libertate à servitute peccati. Quinimmò iustis etiam in via datur libertas abstinendi à peccato, citra libertatem perfectam à servitute peccati; quamvis enim peccato careant, non carent tamen effectibus peccati, nempe concupiscentia inordinata, & pugna fomitis. Quia tamen concupiscentia ista ex Tridentino sess. 5. appellatur peccatum, quatenus à peccato oritur, & ad peccatum inclinat, propriè tamen non est peccatum; ideo iusti, qui sunt immunes à reatu culpæ, & pænæ, dicuntur etiam liberi à servitute peccati, ut habet Suar. Proleg. 1. cap. 1. dicens: *Carentia culpæ, & remissio pænæ dici potest libertas quædam a peccato, seu peccati servitute, juxta illud Rom.*

Rom. 6. : cum servi essetis peccati, liberi fuistis Justitiæ; nunc autem liberati à peccato, servi autem facti Deo, habetis fructum in sanctificationem. Ratio itaque à priori est, quia libertas abstinendi à peccato importat solum potestatem indifferentem ad peccandum, & non peccandum; libertas verò a servitute, seu captivitate peccati fert immunitatem à culpa simul, & à quolibet effectū, & reatu per culpam inducto; quoties enim intelligitur homo cum reatu aut culpæ, aut pœnæ, intelligitur peccati servus, illique subiectus.

VIII. Fit secundò, servitutem peccati diversam pariter esse à necessitate peccandi; sunt enim pariter ista separabilia; siquidem ante baptismum tam pueri, quàm adulti amentes, servi sunt peccati, carent tamen necessitate ad peccandum: pariter fidelis peccator, dum se disponit ad justificationem, est adhuc peccati servus, liber tamen est à peccandi necessitate, cum sine peccato ponat actus, quibus ad justificationem disponitur. Et ratio à priori est, quia servitus peccati est subiectio, qua homo tenetur sub jure, & potestate peccati commissi quoad reatum culpæ, & pœnæ, cum impotentia liberandi se ab illo citra gratiam Redemptoris; cum quo bene componitur, quod possit peccati servus ponere actus naturales virtutum moralium, inutiles ad extrahendum illum a peccati captivitate: contra verò necessitas peccandi fert potestatem determinatam ad peccandum, cum impotentia abstinendi à peccato. Hanc volunt Janseniani dari de facto in natura lapsa, ac proinde Quesnel-

lus vult in hac thesi, quod sine gratia per Christum nihil boni fieri possit; quod ostendimus doctrinæ Catholicæ repugnare, quippe quæ docet in natura lapsa liberum arbitrium non esse extinctum, sed solum infirmatum; atque adeo posse secundum se à culpis abstinere, & actus virtutum naturalium exercere; indigere tamen gratia actuali ex meritis Christi danda, ut per actus supernaturales fidei, spei, timoris, dilectionis, & doloris, se disponat ad recuperandam libertatem filiorum Dei, excutiendo compedes proprias servorum peccati; indigere pariter gratia habituali, qua formaliter à peccati servitute eximatur quoad reatum culpæ, & pœnæ æternæ, ut libertati filiorum Dei restituatur.

IX. Ubi notandum, in thesi fieri solum mentionem de gratia Christi, præscindendo ab actuali, & habituali, eo quod ab Auctore nulla alia videtur agnosci gratia, præter illam, quæ habetur per fidem, & charitatem; quin tamen gratia ista, dum habitualiter perseverat, inhereat animæ, sed solum habeatur ista perseverantia per justitiam Christi nobis imputatam per unionem charitatis, qua illi unimur, ut fatetur in thesibus sequentibus 36. & 37. Qua in re ab ipsius Jansenii mente videtur Quesnellus recedere, negando gratiam habitualemente intrinsecam; nisi forte in iis thesibus solum significare velit, quod gratia Adami fuerit in ejus persona, quatenus illa pendebat quoad usum a libero ejus arbitrio; gratia verò Christiana recipiatur in persona Christi, quatenus neque quoad receptionem, neque quoad usum pendet a nostro arbitrio,

trio, sed tantum pendet à voluntate Christi, & Dei. Uterque tamen sensus est erroneus: Docent quippe Catholici omnes ex Trid. sess. 6. cap. 7. gratiam habitualemente esse nobis inherenterem, ac nobis in justificatione infundi simul cum supernaturalibus habitibus fidei, spei, & charitatis; gratiam verò actualemente supernaturalem requiri, ut possit homo se disponere ad justificationem: quod etiam docet Trident. sess. 6. cap. 6. dicens: *Disponuntur autem ad ipsam justitiam, dum excitati divina gratia, & adjuti, fidem ex auditu concipientes libere moventur in Deum &c.* Sicut etiam requiritur gratia actualis per Christum in justificatis, ut ex determinatione arbitrii exerceant opera salutaria; unde idem Trid. sess. 6. cap. 16. habet: *Christus Jesus tanquam caput in membra, & tanquam vitis in palmites, in ipsos justificatos jugiter virtutem influit; quæ virtus bona eorum opera semper antecedit, & comitatur, & subsequitur, & sine qua nullo pacto Deo grata, & meritoria esse possunt.*

Ex his autem omnibus sequitur, sine gratia sanctificante fieri posse, & de facto fieri actus etiam supernaturales, puta fidei, spei, & dilectionis disponentes ad justificationem. Sequitur pariter, quod sine gratia efficaci poni etiam possit ipse actus perfectissimus charitatis; quando scilicet ille præcipitur, unde datur gratia sufficiens ad illum ponendum, & voluntas huic gratiæ resistit; tunc enim datur vires ad ponendum hunc actum præceptum, & quidem circumscripta gratia efficaci, quatenus ex renitentia voluntatis oritur, ut ea gratia sufficiens sit purè sufficiens, & non efficax, ut mox in thesibus proximè sequentibus explicabitur.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim II.

SECUNDA thesis, dum docet Jesu Christi gratiam esse cujusvis boni principium efficax, nihilque fieri posse absque hujusmodi gratia efficaci, luculentissimè pariter in eisdem scopulos impingit; docet siquidem divinis vocationibus renuentem non peccare, atque adeo puniri, ac exprobrari non posse; Quomodo enim peccat, si destitutus gratia efficaci libero arbitrio caret, ita ut nihil omnino boni facere possit? Certe homo in foveam lapsus non surgendo non est reus, si aliter surgere non possit, nisi actu extrahatur ope aliena; sic pariter peccator invitatus ad contritionem, non peccat illam omittendo, quoties destituitur gratia efficaci, qua actu conteratur, si verum est, quod sine hac gratia (quæ principium efficax sit contritionis) ea nullatenus poni potest; nec infidelis invitatus ad fidem amplexandam peccat, si illam non amplectatur; quippe qui destituitur gratia efficaci, sine qua fidem amplexari non potest. Utraque itaque primarum istarum thesium disertè docet, peccatori, qui vi gratiæ efficaciis actu non resipiscit, denegari gratiam sufficientem, qua resurgere possit, & qua ad resurrectionem se disponat, ut proinde non peccet, si non resipiscat. Utraque pariter docet, infideli, qui vocatus ad fidem illam non amplectitur, denegari gratiam sufficientem, qua possit illam amplecti; unde nec peccat, si in sua infidelitate persistat: Utraque exprobrationes, quæ passim
in

in Scripturis à Deo fiunt peccatori, si non convertatur, ac infideli, si non credat mysteria fidei revelata, vult esse fatuas, ac pœnas peccatoribus, ac infidelibus obduratis inflictas non spectare ad rectissimam Dei justitiam, sed ad tyrannidem, ac summam impietatem. Nemo quippe reus est, nec exprobratione, ac pœna dignus, si ponere negligat, quod a se poni non potest. Præterquamquod præceptum Dei indicens peccatori pœnitentiam, & infideli amplexum fidei, comminando pœnam renuentibus, esset præceptum pariter fatuum, ac Deo indignum, siue gratiam efficacem illis conferret, siue non: esset quidem indignum Deo, si conferret gratiam efficacem, quia sub illa peccator, & infidelis carent libertate ad obtemperandum, cum non possit gratia efficax frustrari effectu suo; Indignum etiam Deo esset, si gratiam efficacem non conferret, quia sine illa obtemperare non possent; ut propterea Augustin. lib. de fide contra Manichæos cap. 102. dixerit: *Quis non clamet, stultum esse dare præcepta ei, cui liberum non est, quod præcipitur facere; & iniquum esse cum damnare, cui non fuit potestas iussa complere?* Denique utraque thesis Jansenizat docendo, præcepta, quæ peccatoribus, ac infidelibus imponuntur, circumscripta gratia efficaci, qua actu obtemperent, esse impossibilia, ac deesse illis gratiam sufficientem, qua possibilia fiant.

Ubi etiam ad percipiendam hujus Auctoris mentem, ac scopum, quò collineat, adverto, istarum thesium plurimas, ac plerasque aliis, atque aliis verborum ambagibus ejectare, ac expungere gratiam purè sufficientem in natura lapsa, quam Jansenius

Quesnelli didascalus lib. 3. de Gratia Christi cap. 3. vocavit Monstruosam, qua nihil monstrosius, quia scilicet *Nunquam ab initio lapsus humani usque ad diem Judicii ullum in humana voluntate effectum habuit, aut habitura est.* Propterea solum admittitur ad naturam lapsam sublevandam gratia Christi medicinalis efficax, invincibilis, irresistibilis, omnipotens, (ut ostendemus in thesi decima) qua Deus operatur in corde id quod præcipit; ac donat, quod petit a nobis; perinde quasi gratia aliud non sit, quam voluntas omnipotentis Dei jubentis, & facientis quod jubet, ut habet undecima istarum thesium. Quare obtrudendo passim enormissimum hunc errorem, Dei bonitati, ac Christi meritis valde injuriosum, ita Quesnellus Jansenizat, ut omnes simul quinque proscriptas hæreses Jansenii in eo non obscure delitescerent in medium adducat. Nequit enim cohærere, quod solum detur gratia isthæc efficax in natura lapsa, nullatenus verò gratia purè sufficiens, quin simul verissimæ sint theses omnes Jansenianæ, quas falsas, & hæreticas esse Innocentius X. declaravit. Quod sic paucis ostendo. Si peccator, cui præcipitur contritio, ac infidelis, cui præcipitur, quod fidem amplectatur, reatum contraherent non obtemperando, & simul deesset illis gratia sufficiens, verum esset, quod iis præciperetur aliquid impossibile (cum non possit naturæ viribus poni contritio supernaturalis præcepta disponens ad justificationem; sicut nec fides) & simul verum esset, quod deficeret iis gratia, qua præcepta isthæc possibilia fiant, ita ut poni possit id quod præcipitur juxta primam Jansenii thesim. Rursus, si idem

dem peccator gratia efficaci instruat, & contritionem præceptam ponat, quin possit talis gratiæ effectum impedire, nec illi resistere, (ita scilicet ut ea ipsa ob resistantiam præstitam non sit efficax, nec cum contritione jungatur, sed remaneat purè sufficiens, atque adeo sejuncta à contritione præcepta) sequeretur, quod nunquam homo in statu naturæ lapsæ gratiæ interiori resisteret, nec gratia esset talis, cui posset voluntas humana resistere, vel obtemperare, juxta secundam, & quartam Jansenii thesim. Præterea si peccator sub gratia illa, quæ de facto est efficax, non esset liber ad omittendam contritionem præceptam; aut si non esset liber ad ponendam contritionem sub carentia gratiæ efficacis ex defectu gratiæ sufficientis, sequeretur, quod contritio sub gratia efficaci esset meritoria, & omissio contritionis sub carentia cujuscunque gratiæ esset demeritoria citra libertatem à necessitate per meram libertatem à coactione juxta tertiam Jansenii thesim. Denique si ob Christi merita solum daretur peccatori, qui de facto conteritur, necnon aliis omnibus benè operantibus gratia efficax, cui resistere non possent; contra vero peccatori omittenti contritionem præceptam, aliisque male operantibus nulla omnino daretur gratia interior sufficiens, sequeretur Christum non esse mortuum, nec sanguinem fuisse pro omnibus omnino hominibus juxta quintam Jansenii thesim: quomodo enim dici poterit, quod Christi mors oblata fuerit pro iis, quibus nullatenus ea prodest; quippe nulla iis ob merita Christi gratia confertur, qua possint salutariter operari? Ecce tibi quomo-

do negando passim Quesnellus in plurimis istarum thesium gratiam sufficientem, omnes simul quinque Jansenii theses hæreseos nota inultas in medium adducit, ac lethiferam hanc luem incautis propinat.

PROPOSITIO III.

In vanum Domine præcipis, si Tu ipse non das, quod præcipis. *Ita Quesnellus Act. 16. num. 10. in edition. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. **I**nutilem docet esse Quesnellus Gratiam Sufficientem, quam Jansenius vocat Monstrosam, & Janseniani Perniciosam. **II.** Præceptum esset indignum Deo præcipiente, si non posset impleri.

III. Gratiam Sufficientem dari peccatoribus, ne præceptum violent, ostendunt Scripturæ. **IV.** Et quidem etiam in natura lapsa. **V.** Constat id etiam ex parabola vineæ. **VI.** Necnon ex Tridentino, & Augustino. **VII.** Ac plurimis Theologicis ratiocinationibus.

VIII. Gratia Sufficiens est ingens beneficium, quod ex peccatoris socordia redditur inutile, & damnosum. **IX.** Explicatur, in quonam sensu bonum fuisset Judæ, si natus non fuisset. **X.** Gratia purè sufficiens duo involvit, alterum valde utile, quod a Deo misericorditer confertur; alterum noxium, quod est unice ex culpa voluntatis. **XI.** Obduratis non datur in pœnam gratia sufficiens, sed solum denegatur in pœnam gratia uberior, aut efficax, quam cæteroquin essent accepturi. **XII.** Explicatur gratiæ effi-

efficacitas. XIII. Et quid importet Prædestinatio.

I. **C**Alvinus, & Lutherus gratiam sufficientem prout condistinctam ab efficaci negarunt dari in natura lapsa. Jansenius in prima ex suis proscriptis Thesibus negavit justis conferri gratiam relatè ad observantiam nonnullorum præceptorum, dicens, *Aliqua Dei præcepta hominibus justis &c. sunt impossibilia; deest quoque illis gratia, qua possibilia fiant.* Eatenus autem negavit gratiam istam conferri, quia si conferretur, cum ea deberet esse efficax ex suis principiis omnino erroneis, (quatenus, ut habet in secunda Thesi: *Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur*) nullum unquam præceptum Iusti transgredierentur, atque adeo nunquam peccarent; perinde quasi non possit justis dari gratia per Christum, qua valeant præceptum implere, non tamen impleant. Quinimmo usque adeo negat Jansenius dari gratiam ullam condistinctam ab efficaci; ut gratiam purè sufficientem lib. 3. de Gratia Christi cap. 3. appellet *Monstruosam*, quatenus *Nunquam ab initio lapsus humani, usque ad diem judicii ullum in humana voluntate effectum habuit, aut habitura est.* Propterea indignum reputat, quod ex meritis Christi pululet monstruosa isthæc gratia purè sufficiens, cui voluntas reluctetur. Nonnulli è schola ista Janseniana ulterius progressi sunt ad dicendum gratiam istam purè sufficientem non solum esse monstruosam, verum etiam esse perniciosam; Istorumque fuit thesis illa sexta ab Alex. VIII. profligata. *Gratia sufficiens statui nostro, non tam utilis, quam perniciosa est, sic ut proinde merito possimus petere, Agra-*

tia sufficienti libera nos Domine. In Sole tamen cæcutit, qui non videt esse ingens beneficium, quod nobis per gratiam purè sufficientem, nostra culpa inefficacem, confertur ex Christi meritis. Ex iis autem, quæ adversus thesim illam passim a Theologis congeruntur, liquidò constat etiam error præsentis thesisi, quæ mitioribus verbis, ac mira calliditate doctrinam Jansenianam animis imperitorum ingerit, dum observantiam præceptorum unicè à Deo expectandam esse contendit.

II. Verum quamvis id pietatem sapere videatur; cum negari non possit collationem gratiæ efficaci, qua ponatur a nobis observantia præceptorum, esse donum indebitum divinæ munificentiae; nihilominus Jansenianus error sub splendido verborum hujus thesisi pallio iterum occultatur. Etenim si verum est, quod in vanum Deus præcipiat, quando non instruit hominem gratia efficaci, qua det illi quod ipse præcipit, consequens est, ut inobedientes divinis mandatis, quibus Deus non dat id, quod præcipit, frustraneè omnino instruantur gratia sufficienti ad obediendum; unde posset cum Jansenio gratia ista appellari omnino inutilis, atque adeo monstruosa. Quinimmo ab hoc Jansenii discipulo non solum frustranea dicitur esse gratia sufficiens, quoties peccatores præcepta divina transgrediuntur; sed dicitur etiam frustraneum ipsum præceptum; ut propterea in hac thesi in speciem pia, impiè divinis ipsis præceptis illudatur: In dubium enim revocari non potest, quod præceptum sit inane, ac fatuum, si impleri non possit; ut proinde indignum Deo esset præceptum, quod fieret aut lapidi, ut

ut ratiocinetur, aut homini gratia gratis data patranda miracula destituto, quod miracula patret. Quare cum citra blasphemiam dici non possit, quod inane, ac fatuum sit divinum præceptum injungens v. g. peccatori contritionem, sequitur apertissime, quod peccatori omittenti contritionem præceptam, non desit gratia sufficiens ad illam ponendam requisita, ne dicatur Deus in vanum illam præcipere. Quod disertè docuit Augustinus lib. de grat. & lib. arb. cap. 4. dicens: *Homo ergo gratia juvatur, ne sine causa voluntati ejus jubeatur.*

III. Et sane quod gratia purè sufficiens de facto detur peccantibus, ut peccatū declinare possint: & quod non incassum Deus præcipiat iis, quibus ex propria culpa deest gratiæ efficacitas, constat non solū ex possibilitate (ut innuimus) præceptorum relatè ad inobedientes; sed etiam ex Scripturis, Conciliis, Patribus, & innumeris rationibus, quas passim congerunt Catholici adversus Heterodoxos. Apertissime id ostenditur ex eo, quod dicitur Isaïæ 5. *Et nunc viri Juda judicate inter me, & vineam meam: Quid est quod ultra debui facere vineæ meæ, & non feci? An quod expectavi ut faceret uvas, & fecit labruscas?* Ex quibus verbis palam fit, & quod gratia sufficiens sit debita, posito quod expectetur uva ex vinea, seu bona operatio a voluntate; & quod eam Deus dederit facienti labruscas, seu malè operanti; Sicut etiam, quod defectus uvæ, seu bonæ operationis evidenter non sit ascribendus divinæ providentiæ, sed uni voluntati peccatoris; Cum Deus ipsos peccatores velit esse judices ad justificandam providentiam suam, & ad condemnandam malitiam volun-

tatis non producentis uvam expectatam.

IV. Neque dicant Janseniani, quod hic textus intelligendus sit de homine in statu naturæ integræ, non in statu naturæ lapsæ. Nam communiter Patres & Expositores illum intelligunt de populo Israelitico, & accommodant populo Christiano, quos Deus etiam post Adæ lapsum ingentibus donis tanquam vineas suas coluit, ut fructus vitæ salutare referrent, quos ab his populis & exigere, & expectare fatetur. Erroneum autem est, quod communi Patrum, & Interpretum expositioni contradicit. Præterquamquod tam in statu naturæ integræ, quàm in statu naturæ lapsæ obedientia divinis præceptis Deo Auctori principaliter ascribenda est, gratiam efficacem seligenti ex speciali affectu erga obtemperantes; unde in utroque statu deberet gratia sufficiens esse inutilis, & in vanum diceretur Deus in utroque statu præcipere, si non conferret gratiam efficacem; quod tamen Jansenii asserere non admittunt, contententes, quod solū in natura integra Angelis, & Protoparentibus peccantibus datum fuerit Adjutorium sine quo non, seu gratia sufficiens ad non peccandum; in natura vero lapsa ob ejus imbecillitatem dicunt requiri adjutorium quo, seu gratiam efficacem, & quidem necessitantem ad bonum, quod in sequentibus thesibus fusius explodendum est.

V. Confirmatur ex parabola vineæ a Christo D. proposita Matth. 24. *Homo erat Paterfamilias, qui plantavit vineam, & septem circumdedit ei, & fodit in ea torcular, & ædificavit turrim, & locavit eam colonis.* Ubi Chry-

Isidorus Hom. 69. in Matth. habet: *In his omnibus nihil ab eo, quod ad salutem pertinet, derelictum demonstrat.* Quod si aliquid subtraxisset eorum, quæ ad productionem uvæ seu bonæ operationis necessaria sunt, frustra & fictè diceretur Deus illam expectare; quis enim, nisi fatuus, expectat, quod fieri nullatenus potest? atqui sine viribus gratiæ nullatenus prodire potest bona operatio salutaris, quam Deus dicitur expectare; ergo non defunt voluntati vires necessariae, seu gratia sufficiens ad illam ponendam.

VI. Præterea Tridentinum sess. 6. can. 29. anathematizat, qui dixerit, *cum, qui post baptismum lapsus est, non posse per gratiam resurgere.* Ubi notandum, quòd Tridentinum non loquatur conditionate, videlicet, si detur gratia ad resurgendum, sed absolute, quatenus unusquisque post lapsum absolute potest resurgere adjutus gratia superna; atqui multi de facto non resurgunt; ergo iis datur gratia sufficiens ad resurgendum, quin ea reddatur efficax à bona operatione, quæ culpabiliter à peccatore omittitur. Hinc proscripta fuit propositio illa Baji 55. dicens: *Definitiva hæc sententia, Deum homini nihil præcepisse impossibile, falsò tribuitur Augustino, cum sit Pelagii:* Contendebat quippe Bajus lib. de peccato originali cap. 12. Pelagium docere, quod sine auxilio indebito gratiæ, tam in natura lapsa, quam in integra, posset homo totam legem servare, quia Deus non præcipit impossibilia; Augustinum vero docere, quod in natura lapsa non debeantur homini vires gratiæ cæteroqui necessariae ad totam legem implendam, atque adeo quod in natura lapsa ob-

ligaretur homo destitutus gratia ad impossibile, dum obligatur ad servandam totam legem. Temeritas ista Baji, hanc personam calumniæ imponens Augustino, in ea Thesi damnatur: Augustinus enim pluribus in locis ostendit, omnibus etiam inobedientibus dari gratiam sufficientem ad ponendam operationem præceptam: præsertim lib. 1. in Genes. cap. 3. exponens illud Jo. 1. *Illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*, ita loquitur: *Illud lumen, non irrationabilium animalium oculos pascit, sed pura corda eorum, qui Deo credunt, & ab amore visibilium rerum, & temporalium se ad ejus præcepta servanda convertunt; quod omnes homines possunt, si velint; quia illud lumen omnem hominem illuminat venientem in hunc mundum.* Lumen istud non est, nisi gratia pascens corda eorum, qui credunt Deo, quod omnes præstare possunt, si velint; atque adeo ex Augustino omnibus datur sive proximè, sive saltem remotè auxilium sufficiens ad credendum; Et in Psal. 102. habet: *Blasphematur quotidie, & facit solem suum oriri super bonos, & malos; Vocat undique ad pœnitentiam, vocat beneficiis naturæ, &c.*; Et D. Prosper Augustini discipulus gratiam Dei omnibus communicatam deprædicans lib. 2. de Vocat. Gentium cap. 5. *Universitati, inquit, hominum ita multiplex, atque ineffabilis bonitas Dei consulit semper, & consulit, ut neque ulli percontantium excusatio suppetat de abnegato sibi lumine veritatis, neque cuique sit liberum de sua justitia gloriari.* Idemque passim docent Patres.

VII. Confirmantur hæc omnia rationibus Theologicis. Primò quidem, quia si homo lapsus careret auxilio sufficienti ad ponendum opus præceptum,

prum, contraheret necessitatem peccandi; At ex Augustino *Quis peccat in eo quod caveri non potest?* Secundò, quia solum delusoriè Deus vellet omnes homines salvos fieri, si non conferret illis vel proximè, vel remotè vires sufficientes ad salutem obtinendam. Tertiò, quia auxilia externa gratiæ, nempe exhortationes, miracula, exempla, &c. dantur omnibus; ergo etiam interna; siquidem ex lege præsentis providentiæ, in qua homo elevatus est ad finem supernaturalem, auxiliis externis gratiæ annectuntur interna; ergo utraque communia sunt, etiam non benè operantibus; atque adeo istis datur gratia sufficiens. Denique intantum supervacanea censetur à Jansenianis gratia sufficiens in natura lapsa, inquantum hæc per peccatum contraxit eam imbecillitatem, & ægritudinem, quæ solum per gratiam efficacem medicinalem curari possit; sed hoc est falsum; nam imbecillitas naturæ orta ex rebellionè appetitus, non reddit impossibilem, sed solum difficilem operationem bonam, si detur gratia sufficiens ad illam ponendam; Aliter liberum arbitrium non esset dumtaxat attenuatum per peccatum, sed extinctum.

Quibus adde, quod cum homo in hac vita sit in via, non in termino, non potest auxiliis gratiæ sufficientibus ad salutem obtinendam omninò destitui. In hoc enim discriminatur Viator ab eo, qui est in termino damnationis, quod ille possit accedere ad terminum, atque adeo habet vires sufficientes ad progrediendum; secus verò damnatus, qui est in termino viæ; Quod si Viator careret his auxiliis, esset in statu deteriori quàm damnatus per hoc, quod iste in suo

Tom. II. P. IV.

termino non posset amplius peccare; secus verò Viator.

VIII. Opponunt Janseniani, quod gratia purè sufficiens in vanum detur, ut proinde in vanum Deus præcipiat, si solum conferat gratiam sufficientem, & non simul det ipse per gratiam efficacem id, quod præcipit, prout dicitur in hac thesi. Assumptum videtur evinci primò, quia gratia isthæc nunquam conjungitur cum bona operatione, propter quam dicitur conferri, ut proinde à Jansenio lib. 3. de Gratia Christi appelletur Monstruosa; ergo est omnino inutilis, & supervacanea. Secundò ex Augustino, qui lib. de Grat. & lib. arb. cap. 15. habet: *Tunc utile est velle, cum possumus, & tunc utile est posse, cum volumus; nam quid prodest, si quod non possumus volumus?* ergo ex Augustino gratia purè sufficiens, per quam numquam volumus, quod possumus, est prorsus inutilis; quinimmo & noxia, ob ingratitudinem nostram, quæ ad illam consequitur; propterea Christus D. Matth. 26. dixit de Juda: *Bonum erat illi, si natus non fuisset homo ille;* eo quod gratiæ sufficienti restiterit.

Tertiò, quia sicut bonum est, quod omnes appetunt; ita malum est, a quo omnes refugiunt; quis autem non refugiat a petenda à Deo gratia purè sufficienti? immo quis non illam deprecetur? non est ergo utilis, & proficua, sed potius noxia, & mala; quæ proinde sæpè datur à Deo in pœnam peccatorum præcedentiū, quando obdurat cor peccatoris; cum non aliter Deus obduret, quam denegando gratiam efficacem, & conferendo iteratis vicibus gratiam purè sufficientem.

His tamen paralogismis satisfacere tenentur ipsimet Janseniani, qui in

C

statu

statu innocentie Adjutorium sine quo non, seu gratiam pure sufficientem, non inficiantur. Quare sicut in eorum sententia dæmones, & Proto-parentes, quando peccarunt, instructi à Deo fuerunt gratia sufficienti; quæ tamen non fuit illis inutilis, sed ingens beneficium; sicut ingens beneficium est dare alicui oculos, ut videre possit, quamvis velit palpebras claudere: ita prorsus dicendum de gratia purè sufficienti in statu naturæ lapsæ. Quare negatur assumptum. Ad primum sophisma dicendum, gratiam purè sufficientem esse valde utilem per hoc, quod conferat simpliciter posse relatè ad operationes supernaturales, quibus vitam æternam promereamur: Etenim gratia sufficiens unice ob culpam voluntatis est merè sufficiens, & inefficax; quia scilicet voluntas non utitur illa, sicut posset, ad bene operandum; Non enim Deus illam confert ut inefficacem, seu ex amore culpæ, sed potius intendit bonam operationem, quam præcipit, & si sub illa prævidisset bonam operationem sequuturam, adhuc illam ipsam dedisset, & quidem libentius, non verò selegisset aliam inefficacem. Quare quod ob culpam voluntatis nihil operetur, & peccator illa instructus sit exprobrandus, non debet id aut in Deum, aut in supervacaneitatem, aut malitiam gratiæ refundi, sed in propriam peccatoris socordiam nolentis uti beneficio adeo ingenti Hinc Hugo de S. Victore in epist. ad Rom. cap. 9. advertit, quod sicuti qui in fovea reperitur, offerenti manum, ut possit inde educi, gratias referre debet ob beneficium sibi collatum, quamvis ob suam desidiam nolit manum oblatam apprehendere, & id-

circo nolit extrahi; ita innumeras debet grates peccator Deo, velut manum offerenti, dum confert gratiam auxiliarem sufficientem, ut possit è tartarea peccati fovea evocari; quamvis ob desidiam & torporem nolit gratia oblata uti, & à peccato liberari.

IX. Ad secundum, Quis dixerit in vanum fuisse à Christo patrata miracula, instituta Sacramenta, data exempla, monita, præcepta, &c. relatè ad eos, qui iis abutuntur in propriam perniciem? Qui confert arma innocenti, ut sese ab hostibus tueatur, sibi imputet, si iis malè utens sibi potius mortem consciscat. Quare juxta mentem Augustini, si quod possumus vi gratiæ sufficientis, nolumus, tunc illa de se non est inutilis, nec noxia, sed fit nobis inutilis ex vitio voluntatis, quæ proinde exprobrationi, & pœnæ est obnoxia: Sicut sacramenta, ac prædicatio divini verbi sunt de se valde nobis utilia, quamvis si quod per ipsa possumus, nolumus, tunc reddantur nobis inutilia, & vertimus in nostrā perniciem vitio voluntatis. Hinc melius fuisset Judæ natum non fuisse, quam fuisse cum gratia sufficienti simul, & cum propria culpa, ratione cujus gratiæ non correspondit; non tamen melius fuisset illi, non fuisse, quam fuisse cum gratia sufficienti ad benè operandum, præscindendo à consensu, vel dissensu à voluntate ponendo.

X. Ad tertium, Gratia purè sufficiens duo involvit; quæ sufficiens importat ingens beneficium divinum, quæ purè sufficiens includit culpam voluntatis illi obluçantis. Gratia sufficiens petenda est à Deo, gratia purè sufficiens, seu inefficax est deprecanda, non qua sufficiens, sed qua-
tenus

tenus annectitur illi culpa voluntatis; sicuti deprecandum est medicamentum ab eo, qui prævidet, quod ob impatientiam ægroti sit nociturum. In eo tamen differt Medicus prævidens medicamentum ob culpam ægroti nociturum, a Deo prævidente, quod peccator gratia sufficienti ob culpam voluntatis sit abusus; quod medicus teneatur ex charitate impedire culpam, & damnum ægroti; Deus tamen ex munere Primæ Causæ non tenetur impedire culpam, & damnationem reproborum; quia aliter non posset condere creaturas liberas, nec exercere erga illas sua attributa Misericordiæ, Justitiæ, Longanimitatis, &c.

XI. Ad id quod additur; Deus non dat obduratis in pœnam auxilium sufficiens, ut emolliantur; quomodo enim potest in pœnam conferri bonum illud, quo si velit uti obduratus potest vitam æternam consequi, & pœnas æternas declinare? In pœnam solum denegatur sæpè gratia uberior, quæ forte esset efficax, & expugnans necessitatem moralem ad peccandum, quam patitur obduratus. At gratia sufficiens, quamvis prævideatur inefficax, non confertur in pœnam, cum non detur qua inefficax, seu eo animo, ut si prævideretur ista esse efficax, seligeretur alia inefficax; sed datur à Deo, ut sufficiens, intendendo ex illa bonam operationem, quam consulit Deus, & præcipit; esto videat illam ob culpam voluntatis defuturam. Sed hac de re redibit sermo in sequenti thesi, necnon in trigesima, in quibus pariter gratia sufficiens ab Auctore speciosis verbis rejectatur.

XII. Opponitur ulterius, quod gratia sufficiens non solum in va-

num, sed etiam in perniciem conferatur; (unde in vanum Deus præcipiat, nisi conferat vi gratiæ efficacis id, quod præcipit) quia nullatenus ea confert ad salutem, sed solum deservit ad nostram condemnationem. Et ratio hujus est, quia nemo præditus gratia merè sufficienti salutem consequitur; quinimò qui gratia sufficienti præditus negligit ponere operationem præceptam, ob hoc ipsum damnatur, quia sub illa gratia poterat illam ponere, & non posuit; ergo gratia sufficiens solum deservit ad nostram condemnationem, nullatenus verò ad salutem consequendam.

Respondeo, gratiam sufficientem deservire, ut operatio salutaris poni possit ad arbitrium voluntatis, unde possit homo, si velit, salutem consequi; sin autem gratiæ illi resistat, & vocatus à Deo non respondeat, damnabitur quidem, non tamen quia gratiam sufficientem ad salutariter operandum misericorditer habuit, sed quia illi culpabiliter ex sua fœcordia noluit consentire, cum præstò ea esset ad adjuvandum: Quare damnatio reproborum non est ascribenda gratiæ sufficienti, sed culpæ voluntatis; ubi ex opposito salus Electorum est ascribenda gratiæ, sine qua operatio salutaris poni non poterat; quinimmo ad salutarem operationem ponendam gratia excitavit, illam suavit, & ad eandem principalissimè influxit, quamvis ex determinatione voluntatis: Ad eum modum quo principalius ascribitur homicidium mandanti, quàm exequenti, unde ille prius in omnium sententia ad restitutionem obligabitur, & hic solum in ejus defectum; & multò magis operatio salutaris ascri-

ascribitur gratiæ, quàm homicidium mandanti; siquidem sine mandato adhuc potest homicidium poni ab exequente; secus verò voluntas sine gratia operationem salutarem ponere non potest: Præterea mandans non influit in homicidium, nisi solum moraliter, Deus verò in operationem salutarem influit etiam physicè: Denique mandans homicidium non influit in illud influxu morali infrustrabiliter; Deus verò moraliter, & physicè influit in operationem salutarem infrustrabiliter, itaut nequeat frustrari sine intento: Seligit quippe auxilium prævisum efficax speciali affectu; ut proinde bona operatio necessariò sit futura, necessitate tamen consequente, quæ non derogat ejus libertati.

Instant Adversarii dicendo, verum quidem esse, quod operatio salutaris, & electio ad gloriam sit tribuenda gratiæ, ea tamen non est tribuenda gratiæ sufficienti, sed efficaci, cum ad salutem consequendam non satis sit gratia sufficiens, quæ solum dat posse, nisi detur etiam gratia efficax, quæ pariat ipsam operationem salutarem præceptam: Propterea recurrit, quod Deus in vanum præcipiat, & in vanum conferat gratiam sufficientem, nisi det simul sua gratia efficaci id, quod præcipit. Et ratio ulterior est, quia ad salutariter operandum, & ad salutem assequendam præter gratiam sufficientem, quæ det posse, ita necessaria etiam est gratia efficax, quæ det agere, ut bona ipsa operatio non sit in manu creaturæ citra specialem Dei beneficentiam; ut proinde consentiens a non consentiente non discriminetur dumtaxat ex eo, quod ille consentiat, hic verò

dissentiat, sed discriminatur etiam ex eo, quia consentiens instructus est gratia efficaci, quæ facit facere, & dat ipsam operationem, qua gratia caret dissentiens. Neque hoc revocari potest in dubium: Primò quia ex Apostolo ad Philip. 2. *Deus est, qui operatur in nobis velle, & perficere pro bona voluntate*; unde Deo ascribitur non solum, quod possimus salutariter operari, sed etiam quod velimus. Secundò, quia si non esset gratia indebita ipse consensus, sequeretur, quod consentiens à non consentiente, & electus à reprobo non discerneretur à Deo, sed à seipso; cum tamen Apostolus dicat uni Deo tribuendam esse hanc discretionem verbis illis 1. Cor. 7. *Quis est, qui te discernit?* Ubi August. lib. 2. contra duas Epistolas Pelag. cap. 7. habet: *Non aliter Deus discernit, nisi quia unde discernaris impertit*. Certe quia dissentienti ascribitur culpa, & dissensus, idcirco dissentiens discernit se a consentiente, & reprobus ab electo, ut dicitur in Epist. Judæ Apostoli n. 19. *Hi sunt, qui segregant semetipsos, animales, spiritum non habentes*: Quare ex opposito, si consentienti ascriberetur consensus, & non gratiæ, quæ facit, ut consentiamus, sequeretur, quod consentiens se discerneret, & non Deus illum discerneret. Tertiò, quia quodcumque bonum supernaturale est omninò naturæ indebitum, & ex sola Dei misericordia confertur; unde idem Apostolus loco laudato subdit: *Quid habes, quod non accepisti? aut quid gloriaris, quasi non acceperis?* quare consensus salutaris agnoscendus est tanquam novum Dei beneficium, qui præter posse dat etiam ipsum agere in ordine ad salutem.

Quar.

Quartò demum, quia Augustinus inquirens, cur ex duobus æquè vocatis a Deo alter consentiat, alter verò dissentiat, non respondet, quia ille vult consentire, & iste renuit, sed refundit diversitatem ad inscrutabilia Dei judicia, qui uni vult esse specialiter misericors conferendo gratiam efficacem, alteri est solum misericors, quatenus solum illi confert gratiam sufficientem: Hæc enim habet lib. de spir. & lit. cap. 34. *Jam si ad illam profunditatem scrutandam quisquam nos coarctet, Cur illi ita suadeatur, ut persuadeatur; illi autem non ita: Duo sola occurrunt interim, quæ respondere placeat, O altitudo divitiarum! & Nunquid iniquitas apud Deum?* Similiter Augustinus inhærens doctrinæ Apostoli docet, bonam operationem non esse ascribendam homini volenti, sed Deo miserenti, ac conferenti speciali affectu gratiam efficacem, non quidem determinando ad consensum, sed conferendo auxilium opportunum, ac vocando vocatione congrua, & in iis circumstantiis, in quibus non erit spernenda: quod his verbis declarat lib. 1. ad Simplicianum qu. 2. *Igitur non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei, qui hoc modo vocavit, quomodo aptum erat eis, qui sequuti sunt vocationem.* Et deinde addit: *Cujus miseretur, sic eum vocat, quomodo scit congruere, ut vocantem non respuat:* Similiter lib. de grat. & lib. arbit. cap. 5. habet: *Ut Apostolus Paulus efficacissima vocatione converteretur, gratia Dei erat sola:* siquidem ipsa actualis libera conversio voluntatis donum est solius Dei, qui vocat misericorditer ea vocatione, ad quam consequatur libera voluntatis conversio. Quod explicat S. Doctor in eodem libro cap. 16. dicens: *Certum est,*

Tom. II. P. IV.

nos velle, cum volumus; sed ille facit, ut velimus bonum, de quo dictum est, quod preparatur voluntas a Domino: Et cap. sequenti addit: *Ut velimus sine nobis operatur; cum autem volumus, & sic volumus, ut faciamus, nobiscum cooperatur:* Quibus verbis docet, vocationem supernam, qua velimus, unice à Deo esse; quamvis ipse nobiscum cooperetur, quando ita volumus, ut faciamus. Ex quibus omnibus fit perspicuum, ipsam liberam nostram cooperationem gratiæ excitanti, seu gratiam efficacem, esse speciale Dei donum indebitum, quod uni Deo acceptum referre debemus, quo non collato nunquam salutariter operamur, nec salutem consequimur; atque adeo in vanum Deus præcipit, & frustra gratiam sufficientem confert, nisi ipse etiam det id, quod præcipit.

Respōdeo primò argumentum solvendum esse, ut suprà diximus, à Jansenianis ipsis, qui docent, in statu naturæ sanæ, ac integræ Deum non præcepisse in vanum Angelis prevaricatoribus, nec Protoparentibus nostris, quamvis non dederit illis id, quod præcepit. Sicut enim utiliter, & misericorditer collata iis fuit gratia sufficiens ad salutariter operandum, quamvis ipsi defuerint gratiæ, & ideo defuit illis gratia efficax; ita in statu naturæ lapsæ. Et sanè sicut in Angelis malis causa principalis culpæ fuit eorum voluntas, quæ gratiæ sufficienti liberè restitit; in Angelis verò bonis causa principalis bonæ operationis non fuit voluntas, quamvis ipsa se determinaverit ad salutariter operandum, sed fuit Deus, qui sua gratia efficaci dedit eis misericorditer non solum posse, sed etiam velle; unde ex Augustino lib. de cor-

rep. & gratia cap. 10., & ex Anselmo lib. de casu diaboli cap. 1., etiam de Angelis bonis intelligendum est illud Apostoli, *Quid habes, quod non accepisti?* Ita idem dicendum in statu naturæ lapsæ. Propterea non est astruenda à Quesnello differentia essentialis inter gratiam Adamicam, & Christianam, seu inter gratiam collatam Adamo in statu naturæ integræ, & gratiam medicinalem, quæ ex meritis Christi jam exhibiti confertur in statu naturæ lapsæ; quasi verò hæc determinet ad salutariter operandum, illa verò non determinaret; cum utraque relinquat in voluntate libertatē indifferentiæ, quamvis in utroque statu gratia efficax sit beneficium unice à Deo collatum, unde in neutro statu In vanum Deus præcipit, licet non det id, quod præcipit, seu quamvis non conferat gratiam efficacem.

Respondeo secundò directè, quod Deus in vanum præciperet, si non daret gratiam sufficientem, qua poni posset id, quod præcipit; sicut in vanum v. g. præcipitur cæco, quod videat, si non conferatur illi potentia visiva, quandoquidem præceptum de re impossibili est fatuum, & Deo indignum; unde Tridentinum sess. 6. cap. 11. docet, temerariam, & à Patribus sub anathemate prohibitam esse sententiam illam, quod Dei præcepta non possint à iusto observari; cum Deus impossibilia non præcipiat. At verò non præcipit in vanum Deus, si præcipiendo conferat solum gratiam sufficientem, non verò efficacem, seu conferat voluntati facultatem, qua possit obtemperare, si velit, quamvis non conferat illi ipsum velle, conferendo auxilium prævisum efficax; cum non tenea-

tur ex munere causæ primæ impedire culpam voluntatis, si nolit ista gratiæ sufficienti misericorditer collatæ consentire. Gratia sufficiens, quæ voluntati det posse salutariter operari, proculdubio est ingens Dei beneficium; (sicut in ordine naturæ est magnum beneficium potentia visiva, qua possit homo ad arbitrium videre, si velit palpebras aperire) Hoc tamen beneficium est separabile a gratia efficaci, qua Deus voluntati præter posse confert etiam ipsum agere; quatenus seligit ex speciali dilectione auxilium opportunum, & congruum, quod prævidet conjungendum ex libera determinatione voluntatis cum ipsa salutari operatione; & ideo gratia efficax, qua Deus dat id, quod præcipit, est beneficium indebitum; quin tamen ex hoc inferatur, quod non sit Dei beneficium gratia sufficiens, ratione cujus non confertur modo explicato id, quod præcipitur, confertur tamen voluntati facultas ad ponendum, si velit, id, quod præcipitur.

Hallucinatio Adversariorum consistit in hoc, quod putent sine gratia efficaci poni non posse id, quod præcipitur, & ideo docent, Deum in vanum præcipere, quamvis conferat gratiam sufficientem, si non conferat etiam vi gratiæ efficaci id, quod præcipit. Sed falsum omninò est, sine gratia efficaci poni non posse id, quod præcipitur; si enim hoc verum esset, sequeretur, quod peccator omittens contritionem præceptam non peccaret, eo quod careret gratia efficaci, qua unice per Adversarios poni potest id, quod præcipitur, cum nemo peccet per hoc, quod non ponat id, quod à se

se poni non potest. Quare sine gratia efficaci poni quidem potest visio gratiæ sufficientis id, quod præcipitur, quamvis observantia ipsa præceptorum sine gratia efficaci nunquam ponatur; & sine illa existere non possit. Ad eum modum quo ab eo, qui liberè claudit palpebras ad non videndum, poni potest visio, quamvis careat concursu Dei in actu secundo ad visionem; sed sine hoc concursu visio non ponitur, & sine illo existere non potest; Sic etiam Antichristus peccaturus, sine præscientia Dei de ejus bona operatione potest benè operari, & non peccare, sed bona ejus operatio sine hac præscientia non ponitur, nec sine illa existere potest. Universim enim dari potest integra facultas ad aliquid liberè ponendum, quamvis non detur id, quod essentialiter connectitur cum ipsa actuali operatione ponenda; unde peccator præditus gratia sufficienti benè potest ponere contritionem præceptam, quamvis careat gratia efficaci, sine qua contritio nunquam ponitur, cum sine illa existere non possit.

Dices: Intantum qui claudit palpebras potest videre, etiamsi non videat, quia est in manu sua, quod ponatur visio; At non est in manu voluntatis, quod sibi conferatur à Deo gratia efficax; ergo voluntas destituta gratia efficaci non potest salutariter operari; unde recurrit, quod Deus in vanum præcipiat, si non det, quod præcipit. Minor constat ex dictis, quod gratia efficax sit Dei donum indebitum, & quod unicè a Deo conferatur; unde illa non est in manu voluntatis.

Respondetur, non esse in manu

voluntatis, quod Deus velit feligere auxilium prævisum efficax ex speciali dilectione; esse tamen in manu voluntatis, quod auxilium sufficiens sibi collatum jungatur cum operatione præcepta, unde ipsa hic & nunc instruatur gratia efficaci requisita ad hoc ut operatio præcepta ponatur (sive dicatur gratia efficax constitui per ipsam operationem, sive dicatur illam trahere juxta varias opiniones Theologorum) & idè resistendo gratiæ sufficienti voluntas peccat.

XIII. Ubi adverte, quod cum dicimus gratiam efficacem à Deo conferri per hoc, quod conferat auxilium prævisum coniungendum liberè ex determinatione voluntatis cum bona operatione, præscindimus ab ea quæstione Scholastica, Num Deus prævideat actus liberos conditionatè futuros per scientiam mediam, seu in seipsis, An eos prævideat in decreto suo absoluto ex parte actus, & conditionato ex parte objecti per scientiam visionis; cum satis sit, quod scientia ista conditionalium in Deo non desit, ut possit conciliari efficacitas gratiæ, & infrustrabilitas divinæ voluntatis præfinientis bonam operationem cum hujus libertate; & quod operatio salutaris Deo principalissime tribuenda sit, quatenus feligenti auxilium prævisum efficax ex speciali misericordia. Non solum autem communissime Doctores docent præscientiam futurorum conditionalium in Deo negari non posse citra injuriam Divinitatis, sed ex scripturis manifestè constat eam dari; quomodo enim Christus D. dicere potuisset Matth. II. *Væ tibi Corozain; væ tibi Bethsaida; quia si in Tyro, & Sidone factæ fuissent vir-*

utes, quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio, & cinere pœnitentiam egissent, si defuisset illi scientia hæc conditionalium? Quomodo Deus Davidi interroganti 1. Reg. 23. Si iradent me viri Ceilæ in manus ejus; & si descendet Saul? respondere potuisset, Tradent, descendet, ubi id ignoraret? Quomodo posset Deus specialem benevolentiam, ac misericordiam præstare erga illos, quos ex hoc mundo eripit, antequam incidant in laqueum diaboli, prout dicitur Sap. 4. Raptus est, ne malitia mutaret intellectum ejus, si careret scientia futurorum conditionalium? Hanc scientiam, sine qua Deus non esset omniscius, nec posset providentiam suam erga creaturas liberarum quâ liberas exercere, Augustinus non semel appellavit nomine Præscientiæ docendo, quod electio, ac prædestinatio Sanctorum non aliter habeatur, nisi quia Deus, cui ratione suæ omnipotentiae non defunt infinita media, ac auxilia congrua, quibus possit à creaturis liberis consensum liberum obtinere, præscius omnium actuum liberorum conditionate futurorum, feligit auxilium opportunum, sub quo creatura libera finaliter est bene operatura; ut proinde infallibiliter salvetur ille, quem prædestinat, citra eversionem libertatis. Hæc sunt verba S. Doctoris lib. de dono persever. cap. 35. *An quisquam dicere audebit, Deum non præscisse, quibus esset daturus, ut crederent, aut quos daturus esset Filio suo, ut ex eis non perderet quenuquam? Quæ utique si præscivit, profectò beneficia sua, quibus nos dignatur liberare, præscivit. Hæc est Prædestinatio Sanctorum, nihil aliud: præscientia scilicet, & præparatio beneficio-*

rum Dei, quibus certissimò liberantur, quicunque liberantur. Hoc etiam similiter docuit Augustinus ibidem num. 41., dicendo: Namque in sua, quæ falli, mutarique non potest, præscientia, opera sua futura disponere, id omnino, nec aliud quicquam est, prædestinare. Ista igitur sua dona quibuscumque Deus donat, procul dubio se donaturum esse præscivit, & in sua præscientia præparavit.

Propterea Prædestinatio non solum involvit præscientiam actuum liberorum sub conditione, quod dentur hæc vel illa auxilia futurorum, sed etiam importat præparationem istorum donorum, seu collationem talium auxiliorum; unde S. Doctor lib. de Prædestin. Sanctorum cap. 10. dixit: *Prædestinatio est, quæ sine præscientia esse non potest; potest autem esse sine Prædestinatione Præscientia. Quod autem non desint in Deo infinita auxilia congrua, & opportuna, quibus Deus possit à creaturis liberis consensum liberum obtinere, ex eo constat, quia aliter omnipotentia divina non esset perfectissima, & qua major excogitari non potest, si non posset in creaturas liberas qua liberas hoc pacto dominari: propterea Proverb. 21. dicitur: Cor Regis in manu Domini, quocumque voluerit, inclinabit illud: Et ad Rom. 3. Cujus vult, miseretur, & quem vult, indurat: Quod pariter Augustinus docuit lib. de corr. & grat. cap. 14. dicens. Sine dubio habet Deus humanorum cordium, quò placet, inclinandum omnipotentissimam potestatem: magis enim habet in potestate voluntates hominum, quam ipsi suas. Et in Enchir. cap. 88. ubi habet. Quis tam ipse desipiat, ut dicat, Deum non posse malas hominum voluntates, quando*

voluerit, & quomodo voluerit, in bonum convertere? Falsum autem hoc esset, (quod scilicet possit Deus malas hominum voluntates in bonum convertere quomodo voluerit) si solum posset illas cum everfione libertatis determinare in bonum, & non etiam posset ab iis obtinere consensum liberum infallibiliter per collationem auxilii prævisi efficacis: hoc autem pacto Deum ostendere specialem suam dilectionem erga benè operantes, (videlicet feligendo auxilium opportunum, quod illis conferat, ut iis præter posse, det etiam agere, atque adeò infallibiliter libera ac salutaris operatio sequatur) docuit Augustinus lib. 1. ad Simplicianum qu. 2. iis verbis: *Cum ergo alius sic, alius autem sic moveatur ad fidem, eademque res sæpè alio modo dicta moveat, alio modo dicta non moveat, aliumque moveat, alium non moveat; quis audeat dicere defuisse Deo modum vocandi, quo etiam Esau ad fidem mentem applicaret, voluntatemque conjungeret? Cujus autem miseretur, sic eum vocat, quomodo scit ei congruere, ut vocantem non respuat.*

Ex quibus omnibus fit perspicuum Primò, quod gratia efficax habeatur per hoc, quod Deus ex speciali sua misericordia conferat homini auxilium congruum, & opportunum, quod prævidet per scientiam conditionalium conjungendum cum consensu, si illud daretur; seu per hoc quod vocet hominem, quomodo scit congruere, ut vocantem non respuat; atque adeo vocatione, quæ non solum suadeat, sed etiam persuadeat, ita docendo, ut homo discat, & veniat ad Christum, illum attrahendo citra necessitatem, sed cum voluptate, ac

liberè. Hæc autem vocatio ab Apostolo dicitur esse *secundum propositum*; cum dicat Rom. 8. *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, iis, qui secundum propositum vocati sunt Sancti.* Et hoc auxilium congruum, & efficax ab Apostolo appellatur *Opportunum*; dicit enim Hebr. 4. *Adcamus ergo cum fiducia ad thronum gratiæ, ut misericordiam consequamur, & gratiam inveniamus in auxilio opportuno.*

Secundò constat, quod vi gratiæ efficacis Deus faciat, ut faciamus, & ut in præceptis suis liberè ambulemus, unde gratia efficax sit donum indebitum, ac distinctum à gratia sufficienti, qua solum Deus dat posse nos ad arbitrium salutari-ter operari.

Tertiò, quod licet creatura liberè consentiat, Deus tamen sit, qui discernit consentientem à non consentiente, & electum à reprobo, juxta illud Apostoli, *Quis est qui te discernit?* Cum Deus misericorditer feligat auxilium prævisum efficax, quod conjungitur cum consensu, qui formaliter constituit consentientem. Unde Deus discernit causaliter, & consensus discernit formaliter.

Immo licet verum sit, quod consentiens discernat se causaliter a dissentiente, tanquam immediata causa consensus, nihilominus, ut advertit Bellarm. lib. 1. de lib. arb. cap. 13. Deus est prima causa, cur consentiens discernatur à dissentiente, tanquam feligens speciali affectu auxilium, quod prævisum est conjungendum cum consensu: Ubi è converso dissentiens est immediata, & simul principalis causa dissensus; unde si duo æquali omnino gratia à Deo

Deo instruantur, & unus libere consentiat, alter dissentiat, ille discernitur à Deo tanquam principali causa consensus, hic verò discernitur à seipso, cum sibi tantum culpa ascribatur, non Deo, qui contulit gratiam sufficientem, ut sub ea consensus poneretur. Et hac de causa in extremo die reprobis dicetur. *Ite in ignem eternum, qui paratus est diabolo, & Angelis ejus*; Electis verò dicetur, *Venite benedicti, possidete regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi*; quia scilicet Artifex infernæ domus fuit culpa Dæmonum, unde post culpam extructa fuit domus illa tormentorum: Contra verò opifex Empyreï fuit divina bonitas, quæ ex speciali benevolentia antecederet ad operationes salutares decrevit electis conferre auxilia efficaciam, quibus non solum possent gloriam promereri, sed etiam illam promererentur.

Quartò, quod consensus, seu operatio salutaris, quamvis liberè ponatur à voluntate, adhuc sit donum acceptum à Deo feligente tale auxilium, unde infallibiliter, ac liberè ea sequatur; & ideo verificatur illud Apostoli 1. Cor. 4. *Quid habes, quod non accepisti?* Sicut etiam quod idem Apostolus habet Rom. 9. *Non est volentis, neque currentis, sed misipientis Dei.*

Quintò, quod licet voluntas liberè ponat operationem salutarem, non proinde possit de ea gloriari tanquam propria, cum ex misericordia Divina feligente auxilium efficax illa ponatur; & ideo subdit Apostolus: *Aut quid gloriaris, quasi non acceperis?* Non prohibetur tamen, quod de ea gloriemur in Domino, tanquam ab illo accepta cum libero nostra voluntatis consensu; cum idem

Apostolus dicat 1. Cor. 1. *Qui gloriatur, in Domino gloriatur.* & 2. Cor. 12. dicit; *Si volucro gloriari, non ero insipiens.* Insipienter tamen homo gloriatur de bona operatione, quasi illam non acceperit, ubi è converso sapienter tristatur, & confunditur homo de culpa tanquam omnino sua, cum non acceperit illam à Deo, qui non confert auxilium sufficiens prævisum inefficax ex intentione, quod culpa sequatur, sed sincero animo illud confert, ut vi illius sequatur bona operatio; quam si prævideret secuturam, libentius conferret illud ipsum auxilium, non verò conferret aliud, quod prævideret inefficax.

Sextò, quod reprobis non possit conqueri de Deo, quod sibi non contulerit gratiam efficacem, quam contulit electis; siquidem contulit misericorditer illi gratiam sufficientem ad salutem consequendam, & per ipsum stetit quominus illam assequeretur, unde gratias tenetur Deo referre, quamvis noluerit Deus (ut potè dominus) esse illi specialiter beneficus, ita ut etiam gratiam efficacem conferret; cum ad conferendum hoc secundum beneficium Deus non teneatur: Unde Augustinus loco laudato dicit: *Nunquid iniquitas apud Deum?* Propterea iis, qui murmurabant adversus Patremfamilias, quod tam acceperint denarium illi, qui primò mane vocati erant ad laborandum in vinea, quàm qui circa undecimam horam, ille respondit Matth. 20. *Amice non facio tibi injuriam; nonne ex denario convenisti mecum? Tolle, quod tuum est, & vade: Aut non licet mihi, quod volo, facere? An oculus tuus nequam est, quia ego bonus sum?*

Septimò fit perspicuum, quare Augustinus quærens eodem laudato loco, cur Deus uni ita suadeat, ut persuadeat, non verò alteri? non aliter respondeat, quàm, *O altitudo divitiarum! Numquid iniquitas apud Deum?* Et in Epist. 105. ad Sixtum habet: *Cur illum potius, quàm illum liberet, aut non liberet, scrutetur qui potest judiciorum ejus tam magnum profundum; tamen caveat præcipitum.* Etenim cum sit Dominus, divitias suas juxta inscrutabilia sua consilia elargitur, cui maluerit citra uniuscujusque injuriam: propterea nemo debet ab eo quærere, quare Paulum converterit sua gratia efficaci, Judæ verò non contulerit gratiam, qua ad pœnitentiam converteretur, sed solum contulerit illi gratiam ad id præstandum sufficientem? non enim aliter quæsito huic fiet satis, quàm dicendo, Dominus est: potuit ergo specialem misericordiam erga Paulum exercere, quin teneatur eandem specialem misericordiam exercere erga Judam; cui pariter satis superque fuit misericors, ac beneficus vocando illum vi gratiæ sufficientis ad resipiscentiam. Hinc Apostolus Rom. 9. habet: *O homo, tu quis es, qui respondeas Deo? Non habet potestatem figulus luti, ex eadem massa facere aliud vas in honorem, aliud verò in contumeliam?*

Octavò constat, quare sæpe Ecclesia postulet à Deo, ut nobis conferat non solum posse benè operari, sed etiam ipsam bonam operationem, agnoscendo, quod utrumque sit Dei donum, ut in oratione Dominicæ duodecimæ post Pentecosten; ubi dicit: *Omnipotens sempiternæ Deus, de cujus munere venit, ut tibi à Fidelibus tuis dignè, & lau-*

dabiliter serviatur, tribue quæsumus nobis, ut ad promissiones tuas sine offensione curramus. Et in una ex orationibus Sabbati Sancti habet: *Da nobis, & velle, & posse, quæ præcipis.* Quamvis enim in nostra potestate sit ipsum velle, quia tamen ex speciali dono auxilii prævisi efficacis fit, quod de facto velimus, idcirco à Deo omnipotenti, ac misericordi hujusmodi auxilium humiliter postulamus. Hinc ita Joelis 2. dicitur: *Convertimini ad Dominum Deum vestrum*, ut etiam Ps. 84. dicitur: *Convertite nos Deus salutaris noster*; quia scilicet conversio nostra, quamvis liberè à nobis ponatur, Dei tamen est donum, dum confert auxilium, sub quo illa ponatur.

Nonò fit satis difficillimè illi quæstioni, quomodo quando Deus prædefinit aliquam bonam operationem, & ad illam obtinendam confert auxilium prævisum efficax, infrustrabilitas divinæ voluntatis cohæreat cum libertate actus prædefiniti? Usque adeò difficile est id explicare, ut August. lib. 2. de Peccat. merit. cap. 18. dixerit: *Quærentem vehementer angustat, ne sic gratiam defendamus, ut liberum arbitrium auferre videamur; rursus, ne liberum sic efferamus arbitrium, ut superba impietate ingrati gratiæ Dei judicemur.* Et Cajet. in cap. 9. Epist. ad Rom. dixit: *Scio verum vero non esse contrarium, sed nescio hæc jungere, sicut nescio mysterium Trinitatis.* Dicimus tamen, quod, cum impossibile sit falsificari Præscientiam divinam de actibus nostris liberis conditionatè futuris, eo ipso ac Deus prævidet, quod si conferatur auxilium A, voluntas consentiret, prædefinitio talis consensus est infrustrabilis, & simul consensus est liber. Sicuti quia impossi-

bile

bile est falsificari scientiam divinam de actibus liberis absolutè futuris, revelatio consequens ad hanc scientiam, v.g. de negatione Divi Petri, aut de peccato Antichristi, falsificari non poterat, & tamen libera fuit negatio Divi Petri, & liberum erit peccatum Antichristi; non enim ex ea revelatione contrahitur necessitas ulla antecedens, sed solum consequens, quæ non officit libertati actus. Ex quo fit, quod gratia efficax dici possit invictissima, insuperabilis, indeclinabilis, omnipotentissima, quamvis verum sit, quod liberè voluntas cum illa operetur, possitque gratiæ interiori resistere: Stat enim, quod operatio salutaris prævisa sub auxilio efficaci ponatur infallibiliter, & simul possit omitti; non secus ac peccatum Antichristi prævisum, ac revelatum a Deo infallibiliter ponetur, & tamen poterit non poni. Fit etiam, quod homo possit resistere gratiæ, & simul verum sit, quod habet August. lib. de correp. & grat. cap. 14. videlicet, quod *Deo volenti saluum facere nullum possit arbitrium resistere*; quandoquidem si Deus vult efficaciter efficacia simpliciter dicta salvare hominem per collationem auxilii efficaci, impossibile est, quin ponatur operatio salutaris meritoria salutis æternæ, quamvis possit voluntas huic auxilio dissentire.

Decimò enodatur illa alia gravissima difficultas, Num scilicet possint duo, eadem omninò gratia, & sub iisdem circumstantiis affecti, alter consentire, alter verò dissentire? Ex una parte videtur, quod non; quia dissentiens solum habet gratiam sufficientem, qua consentire possit; contra verò consentiens duplex habet à Deo beneficium, & quod possit con-

sentire, in quo convenit cum dissentiente, & quod actu consentiat, in quo ab illo disconvenit; unde non est eadem gratia in utroque; præsertim quia ipse actualis consensus est quædam gratia, quæ uni Deo tribuenda est ex August. lib. de Grat. & lib. arb. cap. 5. ubi habet: *Ut Apostolus Paulus efficacissima vocatione converteretur, Gratia Dei erat sola*. Ex altera parte videtur, quod possint sub eadem gratia duo diversimodè se habere, ita ut unus consentiat, alter dissentiat; tum quia hoc spectat ad conceptum libertatis; tum etiam quia aliter indigna fuisset Christo D. exprobratio illa facta Judæis, quod scilicet si in Tyro, & Sidone factæ fuissent eadem virtutes, pœnitentiam egressent; siquidem possent Judæi respondere, quod Tyrii, & Sidonii pœnitentiam agerent, quia duplex illis gratia conferretur, altera qua possent converti, altera qua converterentur; at ipsis solum gratia data fuit, qua possent converti: Hinc August. lib. de Prædest. cap. 15. docet, quod licet Nabuchodonosor, & Pharao ambo essent homines, ambo Reges, ambo captivum populum possidentes, ambo flagellis moniti, atque adeo ambo similiter ad pœnitentiam vocati; ille solum ingemuit, hic verò libero contra misericordissimam veritatem pugnavit arbitrio.

Quæstionis tamen hujus facilis est solutio, si in gratia efficaci distingatur entitas gratiæ à connexionione illa infallibili, quam habet cum consensu, ex hoc quod Deus præparet illam in sua Præscientia in ordine ad illum inducendum: Quo præsupposito dicendum, quod possit eadem entitative gratia esse in duobus, quorum alter consentiat, alter dissentiat; At
in

in tali casu illa specialis Dei dilectio, ac speciale beneficium, quod præligatur auxilium prævisum efficax in ordine ad inducendum infallibiliter consensum liberum, non confertur dissentienti, sed confertur soli consentienti; & ideò hic dicitur duplicem habere gratiam, ille verò unam tantum. Ex quo non sequitur, quod possent Judæi excusari, quod non egerint pœnitentiam, quam Tyrii, & Sidonii egissent, quia nihil illis defuit, quod necessarium esset, ut possent converti, si voluissent; cum specialis illa dilectio, ac præelectio auxilii efficacis, unice Deo arbitraria, non requiratur, ut possit consensus poni, quamvis nunquam sine illa consensus ponatur; Sicuti e. g. non requiritur scientia Dei ab æterno de bona operatione Antichristi, ad hoc ut possit hic benè operari, & non peccare, nunquam tamen benè operatur, quin præfuerit ab æterno talis scientia. Sicut enim scientia ista pertinet ad perfectionem divini intellectus, & quia logicè præsupponit nostram liberam operationem, non evertit ejus libertatem, quamvis tempore illam antecedit: ita prædefinitio illa nostræ bonæ operationis commendat benignissimā Dei voluntatem; & quia pariter consequitur logicè nostram liberam operationem (quatenus ideo datur præscientia ab æterno de nostra libera operatione sub tali auxilio, ac præfinitio illius, quia voluntas sub eo auxilio liberè consentiret, & non viceversa ideò consentiret, quia datur illa præscientia, ac præfinitio) non evertit ejus libertatem, quamvis physicè & ab æterno illam antecedit. Ex hoc autem quod præ-

electio auxilii efficacis sit uni Deo arbitraria, idcirco Augustinus conversionem Apostoli vi gratiæ ascripsit; quamvis revera non sine libera cooperatione voluntatis conversio facta fuerit. Potest itaque sub eadem entitativè gratia Titius consentire, Cajus dissentire; & idem Titius sub eadem gratia potest hodie consentire, cras dissentire; aliter non diceretur liber. Quinimodò potest Titius sub gratia remissa consentire, & Cajus dissentire sub gratia magis intensa; & ideo Matth. 12. dicitur: *Viri Ninivitæ surgent in judicio cum generatione ista, & condemnabunt eam*; quia scilicet Judæi majoribus auxiliis vocati, quàm Ninivitæ, non egerunt pœnitentiam Ninivitarum.

Denique fit perspicuum, quod Deus non in vanum præcipiat, quoties gratiam sufficientem confert, quamvis non det id, quod præcipit, seu non conferat gratiam efficacem. Quæ omnia in decursu harum thesium non semel recurrent; præsertim in decima, necnon in vigesimaquarta, & vigesimaquinta, ac in trigesima.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim III.

Tertia thesis docens in vanum à Deo præcipi quicquid præcipiat, nisi id ipsum ille conferat, quod præcipit, perfricta fronte de Deo tanquam de insipiente obloquitur; quippe qui sæpe præcipit v. g. peccatori contritionem, quin tamen illam conferat, cum peccator non conteratur; Unde docet, frustranea esse

esse isthæc præcepta, & ideo indigna, quæ à Deo summè sapiente ferantur: Ex Augustino enim lib. de nat. & grat. cap. 69. *Firmissime creditur, Deum justum, & bonum impossibilia non potuisse præcipere*: Cui consonat Basilius in Regulis brevioribus Responsi. 57. dicens: *Sine dubio non præcepisset hoc, qui bonus, & justus est, nisi facultatem, qua id faceremus, fuisset largitus*. Quod si præter gratiam efficacem, qua peccator efficit contritionem, quæ a Deo præcipitur, agnosceret Quesnellus in peccatore, qui culpabiliter non convertitur, divinis vocationibus obluendo, gratiam sufficientem, quæ vires præbeat ad conterendum, peccator tamen culpa sua illis non utitur, certe non frustra Deus contritionem præciperet, excitando illum ad pœnitentiam, nec immeritò deinde illum puniret, etiam ob neglectum contritionis præceptæ: Secus vero puniendus non esset: Etenim ex doctrina Angelici q. 24. de Veritate: *Nemo debet puniri, vel præmiari in eo, quod non est in ejus potestate facere, vel non facere*.

PROPOSITIO IV.

Ita Domine: Omnia possibilia sunt ei, cui omnia possibilia facis, eadem operando in illo. *Quesne! Marc. 9. 22. in editione 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Iterum in hac thesi Gratia Sufficiens de medio tollitur à Quesnelo.

II. Retorquetur præcipuum Jansenistarum telum, quo Gratiam Sufficientem insectantur, dicendo, quod ea Obduratis, & Obcæcatis denegetur. **III.** Eam obduratis non deesse multipliciter constat ex Scripturis, & Patribus.

IV. Impotentia ad benè operandum in obduratis non est physica, & antecedens, sed moralis, & consequens. **V.** Cæcitas corporis semper habet Deum auctorem; At cæcitas mentis, quamvis qua parte est pœna involvens subtractionem auxiliorum uberiorum, & efficacium, habeat pariter Deum Auctorem, non tamen qua parte involvit culpam, seu aversionem voluntatis à divina illustratione. **VI.** In quonam sensu intelligendum est, quod Deus Cujus vult miseretur, & quem vult indurat. **VII.** In statu naturæ integræ nemini deerat sufficientia moralis ad perseverandum in gratia; in statu verò naturæ lapsæ, ubi datur impotentia moralis, ea oritur ex culpa præterita. **VIII.** Quicquid sit, an post certum numerum peccatorum denegetur peccatori etiam potentia physica ad benè operandum.

I. ETiam thesis isthæc vafre virus propinat, perinde quasi sensus sit, quod omnem nostram potestatem ad bene operandum, necnon ipsam bonam operationem Deo acceptam referre teneamur; quod nemo sanæ mentis in dubium revocare potest. Thesis tamen tum juxta proprium verborum sensum, tum etiam ad mentem Auctoris in aliis thesibus expressam, contendit, quod omnis, & sola potestas ad actus honestos sit in nobis à Deo conferente potestatem, & simul operante in nobis tales actus per gratiam Christi efficacem, omnipotentem, & invincibilem; ut proinde
ite-

iterum in hac thesi idem error recudatur, ac in superiori, dum negatur possibilitas orta vi gratiæ sufficientis, qua Deus faciat quidem nobis possibilem nostram bonam operationem, illam tamen non operetur in nobis. Quid enim sonat illud, omnia esse possiblea nobis, quæ fiunt à Deo possiblea, dum illa in nobis operatur, quam dicere, non esse nobis possibilem aliam bonam operationem ab ea, quæ per gratiam efficacem ponitur à Deo, non quidem cooperante nobiscum, sed operante illam in nobis? Sicuti enim, si quis diceret, Omnia sunt in hoc Mundo, quæ Deus fecit esse in hoc Mundo, nisi vellet verbis ludere, proculdubio denotare intenderet, quod nihil sit in hoc Mundo, quod à Deo non sit: Ita dum dicitur, Omnia sunt possiblea, quæ Deus facit possiblea, eadem operando, denotatur, nihil esse possibile homini, quod non faciat Deus possibile, illud operando in eodem homine, atque adeo non esse possibilem homini bonam operationem, quam non faciat Deus possibilem, eam operando in illo vi gratiæ efficaciæ. Hoc autem usqueadeo abhorret à Catholica veritate, ut certum omnino sit, esse possibilem peccantibus bonam operationem, quamvis Deus non faciat illam possibilem, operando eandem in illis, eo quod solum illis conferat gratiam sufficientem, non verò efficacem; Quod si conferret efficacem, non operaretur Deus bonam operationem in illis sine concursu, & determinatione voluntatis, atque adeo cum eorum voluntate Deus cooperaretur. Præcipuum tamen intentum hujus thesisi (ut etiam præcedentis) est de

medio tollere gratiam sufficientem, qua sublata, nemo posset rationaliter timere à Divinis exprobrationibus; Quomodo enim exprobrari posset ingratitude & culpa iis, qui peccant ob defectum auxilii ad declinandas culpas, & ad bene operandum requisiti?

II. Quare iterum ad conterendam hanc Hydram infurgo; & quamvis innumera tela subministrentur a Scripturis, Conciliis, Patribus, ac Theologis ostendentibus passim necessitatem gratiæ sufficientis in iis qui peccant, ut possit illis peccatum impetari, eo dumtaxat hic utor, quod deservit ad enervandum præcipuum Adversariorum argumentum, quod Catholicis objectant ductum ex obduratione, & obcæcatione Judæorum, quibus videtur defuisse gratia sufficiens, & potestas antecedens necessaria ad conversionem; quod multis Janseniani conantur ostendere, ut dicemus in thesi sexta, & septima. Interim sic arguo.

Obduratis, & obcæcatis datur auxilium sufficiens ad conversionem, itaut possibilis sit horum conversio, quin fiat à Deo possibilis per hoc, quod illam in iisdem operetur: ergo in natura lapsa denegari non potest auxilium sufficiens, quod simul non sit efficax. Revincitur antecedens ex adhortationibus, reprehensionibus, comminationibus, quæ passim in Sacris literis fiunt obduratis, ut convertantur; quæ supponunt potestatem antecedentem, & sufficientem ad avertendum se à peccatis, & convertendum se ad Deum; nisi velimus dicere eas esse delusorias & fatuas. Ezech. 33. *Convertimini à viis vestris pessimis.* Prov. 29. *Qui corripientem dura cervice contemnit, repentinus*

tinus ei superveniet interitus : Eccl. 3. *Cor durum habebit malè in novissimo.* Sed expressius id sub oculos ponitur ab Apostolo ad Rom. 2. ubi obduratis objicit contemptum donorum, & divitiarum gratiæ sibi à Deo concessæ, dicens : *An divitias bonitatis ejus, & patientiæ, & longanimitatis contemnis? Ignoras, quod benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? Tu autem secundum duritiam tuam, & impœnitens cor tuum thesaurizas tibi iram.* Quod autem Apostolus nomine divitiarum bonitatis Dei intelligat abundantiam, nedum sufficientiam gratiarum, constat ex epist. ad Ephes. 1. ubi dicitur : *In quo habemus remissionem peccatorum secundum divitias gratiæ ejus, quæ superabundavit in nobis; & cap. 2. Ut ostenderet abundantes divitias gratiæ suæ in bonitate.* Et sanè nisi Deus obduratis abundantiam, & non solam sufficientiam gratiarum concederet, non posset Apostolus illis bonitatem, longanimitatem, & divitem Dei misericordiam impropere; & immeritò iis diceret, quod thesaurizent sibi iram Dei ob contemptum longanimitatis, & bonitatis divinæ; si iis etiam sufficientia, nedum excessus gratiæ ad pœnitentiam requisitæ defuisset. Hinc Augustinus in Ps. 102. exponendo verba illa, *Longanimis, & multum misericors*, & conferendo illa cum hoc Apostoli textu, dicit : *Quid tam longanimum? quid tam multum in misericordia? Peccatur, & vivitur: accedunt peccata, augetur vita. Blasphematur quotidie, & solem suum oriri facit super bonos & malos: vocat undique ad pœnitentiam; vocat beneficiis creaturæ; vocat impertiendo tempus vivendi; vocat per lectorem; vocat per intimam cogitationem; vocat per flagellum correctionis; vocat per misericordiam consolationis, lon-*

ganimis, & multæ misericordiæ. Sed observa, ne longitudine misericordiæ Dei abutendo tu tibi thesaurizes, ut ait Apostolus, iram in die iræ. Ecce superabundantiam gratiarum, quas Deus largitur obduratis; qui tamen divitias istas divinæ bonitatis, patientiæ, & longanimitatis contemnentes, nec reformidantes thesaurum iræ, quam Apostolus comminatur, pœnitentiam negligunt: Itaque gratiarum abundantia à Deo replentur, quas tamen propria culpa reddunt inefficaces.

III. Confirmatur, quia ex sacris etiam literis constat, in libera obduratorum potestate positum esse, ne obdurentur; ut proinde dici non possit, quod careant gratia hujusmodi potestatem conferente, quæ dicitur auxilium sufficiens. Ps. 94. *Hodie si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra:* 2. Paralip. 30. *Nolite indurare cervices vestras, sicut Patres vestri: tradite manus Domino:* & Deuter. 10. *Ne obduretis amplius.* & Basilii in Ps. 94. laudatum insinuat, quod intendimus, dicendo : *Ostendit mentis liberum arbitrium: non enim dixit, ne obdurescite, sed, nolite obdurare corda vestra; edocens, ipsos esse Architectos hujus duri cordis.*

Pluribus etiam Scripturæ locis ostenditur, & providentia divina erga obduratos non destituens illos auxiliis suis, ut ad cor redeant; & simul potestas eorum libera ad pœnitendum. Jerem. 3. *Tu autem fornicata es cum amatoribus multis, tamen revertere ad me, dicit Dominus, & ego suscipiam te.* Similiter ut obdurationem exprobrat, addit : *Frons meretricis facta est tibi, noluiisti erubescere.* Et ut suam providentiam ostendat, & ejus libertatem, allicit illam Deus suo invitatu dicens : *Ergo saltem a-*
modo

modo voca me, Pater meus, dux virginitatis meae tu es. Cum enim obduratis sit quidem potentia physica, ut vi gratiae sufficientis emolliantur; adest tamen etiam impossibilitas moralis; idcirco hortatur Deus, ut precibus à se Patre clementissimo obtineant auxilium uberrimum, quo impossibilitas illa moralis expugnetur, & citra difficultatem durities cordis emolliatur.

Confirmatur ulterius, quia ipse Christus D. Jo. 4. ostendens non defuisse Judæis obduratis lumen sufficiens ad credendum, dixit: Si essetis cæci, non haberetis peccatum: nunc autem dicitis, quia vidimus, peccatum ergo vestrum manet. Ecce quomodo ex ipsius Christi testimonio peccatum non contrahitur ab eo, qui caret sufficientia ad non peccandum; atque adeò peccantibus datur semper gratia sufficiens, cui si consentirent, non peccarent; & si non consentiant, non possunt, nisi propriae voluntati culpam ascribere, non verò defectui sufficientiæ, aut cæcitati, aut ignorantiae invincibili; quod etiam Christus D. innuit Jo. 15. dicens: Si non venissem, & locutus non fuisset, peccatum non haberent; nunc autem excusationem non habent de peccato suo; Et Patres passim idem docent: August. lib. de Prædest. & Grat. cap. 14. Geme, inquit, quicumque induratus es; & quod non possint causari defectum sufficientiæ, subdit: Nec ii, qui indurati, atque damnati sunt, excusationem culpæ ex hoc habere credant, quod nullam, qua converterentur, sint misericordiam affecuti. Pariter D. Prosper lib. 2. de vocat. Gentium cap. 13., cum expressisset beneficia omnibus communia divinæ misericordiæ, ait: Quæ beneficia licet obduratis nihil reme-
Tom. II. P. IV.

dii, & emendationis attulerint; probant tamen aversionem eorum non divinæ fuisse constitutionis, sed propriae voluntatis. Chrysostomus etiam loquens de Pharaone Rom. 6. cap. 17. ascribit ejus obstinationem propriae voluntati, non defectui auxilii; Quoties enim Deus illum monuit? quoties minatus est? quoties flagellavit? quot miracula patravit ad emolliendum cor illius? neque enim, inquit Sanctus Doctor, Deus quicquam non fecit, quod ad illius correctionem conferret; neque ipse Pharaon quicquam omisit, quod ad suam perditionem faceret; Profecto si nihil Deus omisit, quod conferret ad correctionem Pharaonis obdurati, negari non poterit, quod habuerit auxilium sufficiens, ut corrigeretur; propterea unica suæ perditionis causa fuit propria voluntas; & ideo rite concludit Chrysostomus: Quod autem salvatus non est, totum per suam voluntatem stetit. Hinc Exodi 10. exprobravit Dominus Pharaonis pervicaciam dicens illi: Usquequò non vis subjici mihi? quibus verbis dilucidè denotatur, quod quamvis cor ejus esset obduratum, adhuc in manu suæ voluntatis erat se subjicere Deo, ac ejus imperata facere.

IV. Opponunt Janseniani primò, quod obdurati consentire non possint, ergo deficit illis auxilium sufficiens. Antecedens videtur constare ex verbis Jo. 12., ubi de Judæis obduratis dicitur: Non poterant credere. Et similiter Jo. 8. dicitur: Quare loquelam meam non cognoscitis? quia non potestis audire sermonem meum. & ibidem; Quo ego vado, vos non potestis venire.

Respondeo tamen in his textibus exprimi impotentiam moralem, & consequentem, non verò impotentiam physicam, & antecedentem; D quod

quod enim est moraliter impossibile, ita ut non possit poni citra magnam difficultatem, dici solet absolute impossibile, ut docet D. Th. 3. p. q. 86. ar. 1. ad 2., & quod est impossibile consequenter, seu ex suppositione, quod voluntas sit libere ad unam partem determinata, dici pariter solet absolute impossibile; & in utroque hoc sensu Judæi non poterant credere; tum scilicet quia ob duritiem cordis non sine magna difficultate poterant se determinare ad credendum; unde moralem impotentiam patiebantur; tum etiam quia determinati jam, & fixi ad non credendum, in sensu composito hujus determinationis fieri non poterat, quod crederent; quæ est solum impotentia consequens compossibilis cum libertate ad utramque partem contradictionis, non verò antecedens eversiva libertatis indifferentiæ. Jo. 12. dicitur: *Propterea non poterant credere, quia iterum dixit Isaias, excæcavit oculos eorum, & induravit cor eorum, ut non videant oculis, & non intelligant corde, & convertantur, & sanem eos.* Quæ verba sic exponit Sanctus Augustinus: *Quare credere non poterant, si à me quæris, citò respondeo, quia nolebant: non poterant credere, non quia homines mutari in melius non possunt; sed quamdiu talia sapiunt, non possunt credere. Hinc obdurantur, hinc obcæcantur, quia negando divinum adjutorium, non adjuvantur. Ubi adverte Augustinum dumtaxat velle, quod non adjuventur à Deo auxilio efficaci, non verò auxilio sufficienti; aliter non dixisset, quod possent in melius mutari, & credere, si lucem, quam præ oculis habebant, volebant admittere; sed quia renuebant, erant cæci, non quidem cæcitate impossibilitatis, sed voluntatis:*

Idem Augustinus tr. 47. in Jo. verba illa laudata capitis 8. *Non potestis audire sermonem meum, Addit; Ideò non poterant, quia corrigi credendo nolebant.* Denique locum laudatum Jo. 8. *Quo ego vado, vos non potestis venire, sic exponit Cyrillus lib. 5. in Jo. cap. 12. Cum igitur me nunc sequi renuitis ad virtutis laborem, non poteritis me etiam sequi ad præmium; non ob negatam bene agendi facultatem, sed ob propriam animi vestri malignitatem, viam salutis amplecti recusantem:* Ubi expresse notatur, quod non sit iis denegata bene agendi facultas, seu gratia sufficiens, ut proinde impotentia non sit antecedens, sed consequens, non physica, sed moralis. Passim enim ipsa repugnantia voluntatis ad aliquid agendum vocari solet impotentia; quod advertit Nazianzenus orat. 36. dicens: *Quarta significatione, hoc fieri non posse dicitur, à quo nostra voluntas abhorret: cujusmodi est illud: Non poterat illic signa facere propter incredulitatem eorum; & illud: Non potest mundus non odisse vos: & quomodo potestis bona loqui, cum sitis mali? Quo enim pacto aliquid horum impossibile est, nisi quod voluntas repugnet?*

V. Opponunt secundò, quod si obduratio, & obcæcatio sit ob culpam antecedentem, est immediate homini involuntaria; ergo saltem in tali casu deest obduratis gratia sufficiens ad bene operandum, quamvis ad penitentiam obligentur. Quare potest à Deo præcipi aliquid, quod est impossibile impotentia consequente ad culpam præteritam. Antecedens significatur ab Augustino, qui lib. 1. contra Julianum habet: *Eademque cæcitas, si peccati pæna non esset, si de Dei judicio non veniret, non legeremus: Obscurentur oculi eorum, ne*

videant. Quis porro volens cæcus est corde, cum velit nemo cæcus esse corpore? Et lib. 2. contra Advers. leg. cap. 8. docet, illuminationem cæci, ac obcæcationem à divina voluntate pendere, conferendo illuminationem tanquam beneficium, & obcæcationem tanquam supplicium. Ille, inquit, qui secundum Apostolicam sententiam, cuius vult miscretur, & quem vult obdurat, procul dubio quem vult illuminat, & quem vult excæcat.

Respondeo tam cæcitatem corporis, quam cordis, si importet privationem potestatis antecedentis, & sufficientis ad videndum, à Deo auctore pendere, qui sicut confert, ita aufert videndi potestatem; Et huiusmodi cæcitas mentis est physica, & pura pœna, quam humana natura per peccatum originale contraxisset, nisi ex meritis Christi Redemptoris fuisset reparata. At cæcitas mentis moralis, quæ partim est pœna, partim culpa, importat impotentiam videndi consequentem, & culpabilem; & qua parte est pœna, habet Deum auctorem, qua parte est culpa, pendet unice à libero arbitrio; & ideo Basilus in Ps. 49. huius excæcationis vocat hominem *Architectum*, & Cyrillus *Auctorem principium*. Ea enim partim complectitur subtractionem auxiliorum intensorum, & efficacium, & hæc sæpè est pœna peccati, & immediate à Deo est; partim complectitur aversionem voluntatis à divina illuminatione sufficienti, quæ per talem aversionem redditur inefficax, & in hoc est culpabilis, & soli arbitrio imputabilis. Quod docuit Augustinus lib. 5. contra Julianum dicens: *Cæcitas cordis, quam solum movet illuminator Deus, & peccatum est, quo*

in Deum non creditur, & pœna peccati, quo cor superbum digna animadversione punitur: Dum S. Doctor dicit, quod solus Deus illuminator removeat hæc cæcitatem, ostendit, quod à solo Deo expectari debeant illustrationes intensæ, & efficaces, quibus illa removeatur; dum verò docet esse peccatum, ostendit eam non excludere sufficientiam gratiæ illustrantis, vi cuius possit obcæcatus illustrationi consentire; aliter non consentiendo non peccaret; demum dicendo, quod sit pœna peccati, ostendit defectum illustrationis intensæ, & efficacis consequi ad culpas præteritas in pœnam; quamvis enim non semper sit pœna defectus illustrationis efficacis, sed sæpè oriatur à divina voluntate, quæ ratione suæ Providentiæ non tenetur omnibus gratias dumtaxat efficaces conferre; at defectus illustrationis intensæ, quæ aliquando requiritur ad superandam citra difficultatem, & sine morali impossibilitate vim concupiscentiæ, semper est pœna peccati præteriti, cum nunquam Deus sinat creaturas rationales esse cum impossibilitate morali ad consequendum ultimum finem; nisi ipsæ sibi in eam conjiciantur, demerendo auxilia uberiora.

VI. Quando autem dicitur Rom. 9. quod Deus *cuius vult miscretur, & quem vult indurat*; sicut etiam quando dicitur Isaïæ 6. *Excæca cor populi huius, & aures ejus aggrava, & oculos ejus clande, ne forte videat oculis suis, & auribus suis audiat, & corde suo intelligat, & convertatur, & sanem eum*, non est sermo de obduratione, & cæcitate physica, quæ pendet à solo Deo, sed de morali, quæ involvit subtractionem auxiliorum efficacium, ac etiam intensorum in pœnam cul-

parum præteritarum, & simul liberam averfionem voluntatis ab illustratione fufficienti ad bene operandum: efto fæpe Deus alicujus miferetur, & alium induret, aut æqualibus meritis, ac demeritis præcedentibus in utroque, aut nullis præcedentibus meritis in eo, cujus miferetur, & nonnullis præcedentibus demeritis in eo, quem indurat; ut docuit Auguft. lib. de bono perfev. cap. 11. dicens: *Investigabilis ergo eft mifericordia, qua cujus vult miferetur, nullis ejus præcedentibus meritis; & investigabilis veritas, qua quem vult obdurat; ejus quidem præcedentibus meritis, fed cum eo cujus miferetur plerumque communibus.*

VII. Opponunt ultimò speciofam auctoritatem Auguftini dicentis de correct. & Grat. cap. 11. *Si hoc adjutorium vel Angelo, vel homini, cum primum facti funt, defuiffet, quoniam non talis natura facta erat, ut fine divino adjutorio poffet manere, fi vellet, non utique fua culpa cecidiffet. Adjutorium quippe defuiffet, fine quo manere non poffent. Nunc autem, quibus deeft tale adjutorium, jam pœna peccati eft: quibus autem datur, fecundum gratiam datur, non fecundum debitum.* Quibus verbis innuitur, quod in ftatu naturæ integræ Angelo, & homini datum fuerit Adjutorium fine quo non, feu auxilium fufficiens, quippe fi defuiffet, fine illo manere non poffent; In natura verò lapfa deeft aliquibus in pœnam peccati, & quibus datur non datur ut debitum, fed gratis, & ex meritis Chrifti D.; quare videtur apertè colligi, quod auxilium fufficiens defit peccantibus in pœnam originalis, & obftinatis in pœnam culparum præteritarum.

Refpondeo Auguftinum ibi loqui

de adjutorio requifito, non ad bene operandum, fed ad perfeverandum; quod quidem debuit in ftatu innocentiae Angelis, & Protoparentibus innocentibus dari, ita tamen ut de facili poffent bene operari, & in gratia perfeverare; fi enim Deus innocenti conferret auxilium adeò remiffum, ut citra magnam difficultatem non poffet bene operari, tunc impoffibilitas ifta moralis ad perfeverandum tribueretur Deo, quatenus denegaret vires moraliter fufficientes ad ponendam perfeverantiam: Sicuti fi quis pauperi indigenti cibo, ne pereat, offerat cibum, quem non potest accipere fine magna difficultate, diceretur illum occidere; non fecus ac fi cibum omninò denegaret, juxta illud: *Non pavifti, occidifti*: Secus verò fi offerat cibum facile parabilem, fed ille fua culpa ponat fe in eo ftatu, in quo impoffibile moraliter eft, ut eo poffit vefci. Quare in natura lapfa, in qua per peccatum originale concupifcentia eft effrænis, homo fua culpa patitur impotentiam moralem ad benè operandum, & ad perfeverandum cum auxiliis ordinariis gratiæ; & ideò naturæ lapfæ non debetur auxilium fufficiens, quo de facili poffit perfeverare, ficut debebatur Angelis, & homini in ftatu innocentiae; folum itaque aliquibus hoc datur ex Divina Mifericordia, & ob merita Redemptoris; omnibus tamen datur phyfica fufficientia ad non peccandum; alioquin Deo culpa tribueretur, non vero peccantibus.

VIII. Utrum autem Deus aliquibus poft certum numerum peccatorum deneget omnino auxilia fufficientia ad refurgendum, ita ut iftorum obduratio fit folum phyfica, & pura

ra pœna peccati, non verò moralis, & imputabilis; ad eum modum quo finit Deus, ut aliquis post peccatum sensibus, & usu rationis destituatur, aut incidat in amentiam, ita ut non possit amplius resipiscere? disputat Suar. disp. 8. de Pœnit. sect. 2., & Amicus disp. 18. de Grat. sect. 4. Profecto magis consonum Divinæ pietati ac rationi videtur, quod nulli unquam Deus post quemcumque peccatorum numerum deneget auxilia sufficientia ad resurgendum: dicitur enim ad Tit. 2. *Qui dedit semetipsum pro omnibus, ut nos redimeret ab omni iniquitate.* Propterea præceptum pœnitendi, ac sperandi nunquam cessat; cessaret autem, quoties deessent auxilia sufficientia ad pœnitendum, ac sperandum.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim IV.

QUarta asserens, illi possibilia esse omnia, cui Deus ea facit possibilia, eadem operando in illo, in eodem luto, ac fœce volutatur. Siquidem docet, peccatori tunc esse possibilem v. gr. contritionem, quando illam Deus sua gratia efficaci in eodem operatur; ex quo fit, peccatorem renuentem ponere contritionem præceptam non peccare, eo quod tunc ea esset illi impossibilis; quinimmo Deus insipienter operaretur præcipiendo illi contritionem, quam ponere non potest. Augustinus lib. de nat. & grat. cap. 47. hac in re ita loquitur: *Aut ego non intelligo quid dicam, aut ipse: Quomodo enim in potestate nostra est videndi possibilitas, si in potestate nostra non est viden-*

Tem. II. P. IV.

di necessitas? Neque verum est, hanc thesim solum asserere, quod possibilia sint, quæ Deus possibilia facit, eadem operando sua gratia efficaci, quin etiam asserat, quod non sint possibilia ea, quæ Deus efficaciter non operatur; unde bene cohæreret quod possit peccatori præcipi sapientissimè contritio, quæ possit ab illo poni, quin tamen ponatur ob defectum gratiæ efficaci. Nam dum thesis dicit, ea omnia esse possibilia, quæ Deus facit possibilia, eadem operando sua gratia efficaci, aperte dicit, quod independenter à gratia efficaci ea non sint possibilia; Non enim diceret, quod Deus faciat ea possibilia per gratiam efficacem, si hac circumscripta adhuc essent possibilia (aliter verbis luderet, dicendo esse possibilia, quæ Deus facit possibilia) ergo aperte thesis ista docet, peccatori, cui contritio præcipitur, esse impossibilem contritionem præceptam, si Deus eam non reddat possibilem, per hoc quod illam operetur vi suæ gratiæ efficaci. Recurrit itaque, quod peccator o-mittens contritionem præceptam non peccat, & quod insipienter Deus illam præcipiat, quoties eandem non operatur efficaciter. Quo quid absurdus? Perspicuum itaque est, thesim hanc non discrepare à prima ex Janfenianis proscriptis thesibus, in qua impiè asseritur, Aliqua Dei præcepta esse impossibilia, ac deesse nobis gratiam, qua possibilia fiant; quod aperte repugnat Tridentino sess. 6. cap. 11. ubi habet: *Nemo temeraria illa, & a Patribus sub anathemate prohibita voce uti debet; Dei præcepta homini justificato ad observandum esse impossibilia; nam Deus impossibilia non jubet &c.*

PROPOSITIO V.

Quando Deus non emollit cor per interiorum unctionem gratiæ suæ, exhortationes, & gratiæ exteriores non inferviunt, nisi ad illud magis obdurandum. *Quesnell. Rom. 9. 18. in edit. 1693.*

SYNOPSIS.

I. Adhortationes, & sana consilia dicuntur obesse potius, quam prodesse, si desit gratia interior, qua cor emolliatur. II. Descendit hic error ex erroribus Calvinii, Baji, Jansenii, docentium voluntatem gratiis istis exterioribus posse dumtaxat resistere in natura lapsa, non tamen gratiæ interiori, ob insuperabilem hujus delectationem. III. Sicut Janseniani juxta thesim sextam ab Alexand. VIII. proscriptam docebant Gratiā interiorem sufficientem esse perniciosam; ita nunc Quesnellus docet de gratiis exterioribus ab interiori gratia sejunctis.

IV. Verum sicut gratia sufficiens interior est ingens beneficium, esto duplex sit beneficium, si ea non respiciatur, sed à voluntate reddatur efficax; ita gratiæ exteriores sunt Dei beneficium; duplex tamen est beneficium, si eis annectatur gratia interior efficax, quæ cor durum emolliat.

V. Ex hoc quod Deus prævideat nos gratiis, quas confert, esse abusuros, non fit, quo minus eas conferat animo sincero, ut prosint, unde sit erga nos benivolus simul, & beneficus. Medicus temetur denegare pharmacum quantumvis pretiosum, si prævideat illud ex culpa

agroti nociturum: At Deus ex munere Primæ Causæ non tenetur denegare gratias, quibus homo non est bene usus. VI. Revera nemo gratia utitur ad peccandum, sed solum anam ab illa arripit ad novam culpam patranda. VII. Sicut Eucharistiæ institutio est ingens beneficium, quod confertur etiam peccatori, qui illam sacrilegè sumit; ita gratia sufficiens. VIII. Quod à Jansenianis dicendum in statu naturæ integræ. IX. In præsentī providentiā gratiæ exteriores ab interioribus non sejunguntur; unde si gratiæ exteriores sejunctæ ab interiori gratia efficaci essent perniciosæ, idem dicendum esset de gratia interiori sufficiente. X. Obdurationis causa non est Deus nolens gratiam conferre, sed voluntas nolens illam recipere. XI. Explicatur illud Apostoli: Litera occidit; spiritus autem vivificat.

I. **E**O verba thesīs collineant, ut retrahant nos à Concionibus, exhortationibus, & sanis consiliis audiendis, quæ docet cadere in perniciem, si Deus sua gratia interiori efficaciter non adigat nos ad bene operandum; cum enim in natura lapsa nulla detur juxta Auctoris sententiam gratia interior purè sufficiens (quam in tertia thesi dixit esse supervacaneam,) & gratia efficax medicinalis detur solum electis, pro quibus dumtaxat Christus oravit, & sanguinem fudit pretiosissimum; & in Syllabum electorum ascribat Deus homines pro arbitratu suo, juxta illud Rom. 9. *Cujus vult miseretur, & quem vult indurat;* idcirco fucosis verbis (quibus videtur velle, quod petamus à Deo cor carneum, & auferat cor lapideum juxta locutionem Ezechielis cap. 36.) in hac thesi insinuat Quesnellus etiam

iam exhortationes, sana consilia, Divini Verbi prædicationem, aliasque exteriores gratias, quibus ad benè operandum inducimur, esse supervacaneas, immò etiam perniciosas: etenim si nomina nostra scripta sunt in libro Vitæ, gratiæ interiores emollientes cor infallibiliter nobis à Deo conferentur, circumscriptis istis concionibus, & consiliis, quoniam Deus, quos vult salvare per Christum salvat infallibiliter, ut dicitur in trigesima thesi; qui verò in reproborum numero recensentur, in libro mortis ascripti, non solum exhortationibus, & gratiis exterioribus non adjuvantur, sed ingens etiam ex iis detrimentum reportant; solum quippe deserviunt, ut homines obdurentur magis, & novum culpæ reatum contrahant, dum citra profectum conciones audiunt, & pia monita in vacuum recipiunt.

II. Error hic originem ducit suam ab erroribus Jansenii, qui duplicem agnovit gratiam in natura lapsa, & per Christum reparata, alteram exteriorem, seu prædicationis, alteram interiorem, seu illuminationis, asserendo, quod possit homo gratiæ dumtaxat externæ prædicationis resistere, non verò suggestioni internæ Spiritus Sancti, eo quod nulla detur gratia interior in natura lapsa, nisi efficax, & necessitans juxta errores Calvinii, ac Baji, in quorum schola virus hoc hausit ore plenissimo, & innumeris ad necem propinavit: duplicem pariter idem agnovit in natura lapsa delectationem victricem, alteram mundanam ortam ex concupiscentia, quæ ineluctabiliter culpam trahit: Alteram cœlestem propriam gratiæ medicinalis, quæ ineluctabiliter trahit bonam opera-

tionem, exclusa in utroque actu bono, & malo libertate indifferentiæ, seu à necessitate, putans ad meritum, & demeritum sufficere in natura lapsa solam libertatem à coactione, ut habet in sua tertia thesi ab Innoc. X., & Alex. VII. profligata. Hinc arbitratur, quod delectatio orta à concupiscentia, & cupiditate semper vincat delectationem, quæ reperiri potest in actu honesto, nisi huic delectatio gratiæ invincibilis annectatur, & ideò semper actum ortum à cupiditate triumphante esse peccaminosum; Si tamen unctio gratiæ interioris ægritudinem naturæ corruptæ fanet, & delectatio orta à gratia interiori superet delectationem ortam à concupiscentia, actus bonus erit dignus tanta gratia, & idcirco erit actus perfectæ charitatis; ac meritorius vitæ æternæ. Delectatio autem, quæ sit orta à gratia merè sufficienti, & quæ vincatur à delectatione terrena concupiscentiæ, rejicitur à Jansenio tanquam indigna suo auctore Christo Redemptore; (ut ostendimus in thesibus superioribus) injuria enim irrogaretur suis meritis, si adeò imbecillem gratiam nobis obtinuisset, quæ superari posset à concupiscentia. Hinc lib. 3. de Grat. Salvatoris cap. 31. dixit; *Veram Christi Gratiam semper agere, & peragere effectum suum, & quæ hæc non facit, ab Augustino relegari ad legem, & doctrinam*; hoc est ad gratiam exteriorem, cui dumtaxat potest voluntas contrahi.

III. Hisce Jansenii errantibus vestigiis inhæret Auctor in hac Thesi, dum docet gratias exteriores legis, & doctrinæ, exhortationum, & Consiliorum, non solum esse su-

pervacaneas, sicut esset gratia interior merè sufficiens, sed etiam deservire ad cor magis obdurandum, & ad graviolem condemnationem, nisi gratia interior unctiōe Spiritus Sancti illud emolliat; atque adeo tamquam perniciosas esse fugiendas. Quod etiam Janseniani docuerunt de gratia interiori, quæ solum vires haberet sufficientes ad obtinendum à voluntate libera consensum, non tamen obtineret, ut dicitur in sexta thesi ab Alex. VIII. confixa, quæ habet: *Gratia sufficiens statui nostro non tam utilis, quam perniciosa est, sic ut proinde meritò possimus petere, A gratia sufficienti libera nos Domine.*

IV. Verùm ex iisdem capitibus, ex quibus ad evidentiam ostenditur, gratiam interiorem sufficientem non modò non esse inutilem, ac perniciosam, quin potius esse ingens beneficium, quod Deus in manu nostra reponit, ac nos posse de facili cum illa eternam vitam consequi, quamvis id non contingat ex nostra socordia; evincitur pariter, gratias exteriores, miracula, exempla, conciones, consilia, non solum non esse supervacanea, ac perniciosa, deserviendo solum ad obdurandum, quando ab eorum ductu retrahimur à cupiditate prædominante; quin potius esse multiplex, ac ingens Dei beneficium, quo avertimur à lapsu in gehennam, & in Infernum culpæ, ipso Inferno inferiorem; quamvis œstro concupiscentiæ percussis instar aspidis surdæ obturantis aures suas, non desistamus ab incepto itinere, quod ducit ad perditionem, & monita respuamus. Utraque gratia tam interior, quàm exterior ex intentione Dei illam benignissimè con-

cedentis natura sua deservit ad illuminandum cor, & ad excitandum illud, ut ad patriam pergat per bonas operationes, & à culpa retrahatur; quod si voluntas annuat, duplex à Deo recipit beneficium, & quod possit benè operari, & quod benè operetur, cum hæc ipsa nostra bona operatio principalius sit Dei intendenti illam affectu speciali, dum seligit auxilium efficax, ut illa ponatur; Sin voluntas renuat, tunc caret quidem sua culpa beneficio bonæ operationis, non caret tamen beneficio à Deo accepto, quod possit arbitrato suo ponere operationem salutarem meritoriam vitæ æternæ: Ad eum modum quo si conferatur Petro gladius, ut possit se à Leone ingruente tueri, & ille sibi mortem eo gladio consciscat, gratias debet donanti gladium, mortem verò debet sibi, juxta illud Osee 13. *Perditio tua Israël; tantummodò in me auxilium tuum.*

V. Opponitur primò, non esse beneficium, sed maleficium collationem boni nocituri; ut si Medicus det ægroto potionem valdè pretiosam, qua mors acceleretur; Deus autem prævidet gratias istas siue interiores, siue exteriores esse nocituras, si in vacuum recipiantur; nec alius ex earum collatione fructus reportatur, quàm nova culpa, & major obduratio; ergo non merentur nomen gratiarum; qua de causa Jansenius censet gratiam interiorem merè sufficientem nullatenus conferri à Deo intendente bonum creaturæ; A gratiis verò exterioribus Auctor hujus Thesis censet abstinendum, quoties cor non emollitur gratia efficaci; non secus ac abstinendum ab ipsis Sacramentis, si ea

ea non dignè, sed sacrilegè fuman-
tur. Quamvis enim institutio Sacra-
mentorum de se sit ingens benefi-
cium, hominibus à Christo colla-
tum, ut per ea, tanquam per in-
strumenta suæ passionis nobis gra-
tia, & gratiæ augmentum confe-
ratur; nihilominus quando susce-
ptioni Sacramenti sacrilegium an-
nectitur, quamvis ob culpam ipsius-
met suscipientis, proculdubio retra-
hendus hic est à tali sacrilega susce-
ptione. Quid præstantius *Eucharistia*,
quæ juxta celebre purum anagram-
ma sonat *Vis theriaca*? Venenum ta-
men est indignè suscipienti. Unde
Ecclesia canit: *Mors est malis, vita
bonis*. Et in naturalibus benè cecinit
Vates Sulmontinus: *Ignem quid utilius?
si quis tamen urere testis Comparat, au-
daces instruit ille manus*.

Confirmatur, quia Pharaoni tot
exhortationes, minæ, miracula so-
lùm deserviebant ad magis illum ob-
durandum, & fuerunt illi in perni-
ciem: Pariter Apostolatus cessit Ju-
dæ in majorem condemnationem,
ut proinde de illo dixerit Dominus:
*Bonum erat illi, si natus non fuisset ho-
mo ille*: quare licet gratiæ exteriores
de se sint dona Dei; at si nullus ex
iis fructus referatur, ut de facto ac-
cidit, quando deest unctio gratiæ
interioris emollientis cor, deserviunt
ad obdurandum, & ad perditionem.

Respondeo, inconcussum esse, quod
gratiæ tam interiores, quàm exte-
riores conferantur nobis à Deo animo
sincero, ut prosint nobis, & quod si
culpa nostra iis abutamur, non sit
culpandus Deus, sed nostrum libe-
rum arbitrium, quod vertit antido-
tum in venenum. Ex hoc autem,
quod Deus prævideat peccatores gra-
tiis suis esse abusuros, non fit inde

quod sit minus, quinimmò aliquatenus
magis est beneficus erga illos, quàm
esset, si independenter ab ea præsci-
entia iisdem gratias elargiretur: Sic-
ut enim est magis beneficus, cæteris
paribus, dum dona sua confert ini-
micis, à quorum malitia animus re-
trahitur, quàm dum confert amicis,
erga quos est propensus; ita magis
est aliquo pacto beneficus dum iis
confert beneficia, quos prævidet fo-
re inimicos, & ipsissimis suis donis
pugnatos adversus Benefactorem,
quàm si ingratitude istam non
prævideret, *vincente præscientiam boni-
tate*, ut loquitur Chrysostomus. Quam-
vis non idem accidat in Medico lar-
giente potionem pretiosam abusuro;
tenetur quippe Medicus impedire da-
mnum proximi; non tenetur tamen
Deus impedire culpas, & perditio-
nem creaturarum ex munere primæ
causæ, ut aliàs diximus, eo quod
non posset aliter condere creaturam
liberam, & erga illam ostendere sua
attributa.

VI. Hinc fit primò, gratias à Deo
collatas deservire secundum se in
bonum nostrum, & ad istud obti-
nendum conferri, quamvis voluntas
non solum nolit iis uti in bonum,
sed potius contemnendo Benefacto-
rem ansam inde arripiat, ut novam
ingratitude culpam patret, & sic
magis obduretur; Ubi advertendum
neminem posse gratiis ipsis re vera
uti ad peccandum; ad eum scili-
cet modum, quo potest quis igne v.
g. uti ad combustionem culpabili-
ter damnificativam; siquidem gratia
solum influit in operationes saluta-
res, non in peccaminosas, ignis ve-
rò tam ad utilem, quàm ad culpa-
biliter noxiam combustionem exerit
vires suas.

VII. Fit secundo, Sacramento-
rum institutionem etiam relatè ad
ea indignè fuscipientes esse benefi-
ciam, & iis conferri, ut inde tan-
quam ex fontibus Salvatoris aquam
cum gaudio hauriant, nempe gra-
tiam Sacramentalem; ac præsertim
Eucharistiæ institutionem, in qua,
ut habet Tridentinum sess. 13. cap.
2. *Salvator noster divitias divini sui er-
ga nos amoris velut effudit, memoriam
faciens mirabilium suorum.* Quod autem
sacrilegè ab aliquibus sumatur, non
fit quominus etiam relatè ad illos
Christus D. fuerit valdè, immò ma-
gis beneficus, si cætera sint paria;
quatenus ut habetur Eccles. 29. *Ho-
spitabitur, & potabit ingratos, & ad hæc
amara audiet.*

VIII. Fit tertio hoc idem à Jan-
senianis dicendum in statu naturæ
integræ, in quo non negant Ange-
lis, & Protoparentibus peccantibus
datum fuisse à Deo Adjutorium, sine
quo non, seu gratiam interiorem suf-
ficientem; Immò nec defuit dæmo-
nibus gratia exterior, nempe exem-
plum Angelorum, & Archangeli
Michaelis adhortatio; Sicut autem
gratiæ istæ non dicuntur in eo statu
deservisse solum ad obdurandum, sed
deservisse ex intentione largientis ad
inducendos actus salutare, quamvis
ex illorum culpa frustrata fuerit in-
tentio largitoris; ita in statu naturæ
lapsæ.

IX. Ubi adverte, gratias exterior-
es in statu elevationis naturæ ad fi-
nem supernaturalem visionis Dei, ex
lege præsentis providentiæ, ut docet
Ripalda, nunquam sejungi à gratiis
interioribus; quoties enim datur op-
portunitas eliciendi actum naturalem
honestum, præstò est gratia interior
supernaturalis, cum qua voluntas e-

liciat actum supernaturalem, si ad
honestè operandum se determinet;
atque adeò si verum esset, quod gra-
tiæ externæ solum deservirent ad ma-
gis obdurandum, quoties non datur
gratia efficax, idem dicendum esset
de gratia sufficienti interna, atque
adeò ambæ deberent dici perniciosæ:
quod quantum à veritate abhorreat,
nemo est, quin videat.

X. Ad confirmationem recurrit ea-
dem responsio. Cor Pharaonis sua
culpa obduratum est, & in eo dum-
taxat sensu obdurari potuit à Deo,
in quo consonum est Divinæ Boni-
tati, & Justitiæ aliquando corda ho-
minum obdurare, & excæcare, pro-
ut explicavimus in thesi superiore;
Sic etiam cor Judæ sua culpa obdu-
ratum est, nec potest negari benefi-
cium præstantissimum fuisse illi col-
latum per vocationem ad Apostola-
tum, & per tot signa divini amoris;
præsertim quando Christus Dominus
sacram illi Synaxim porrexit, quam-
vis prævideret, quod indignè eam ef-
set sumpturus, itaut post buccellam
ingressurus in eum esset Satan, ut
dicitur Jo. 13. Si solum hæc omnia
deservissent ad magis obdurandum,
non præstitisset ea Christus in signum
amoris, & benevolentiae, sed con-
tulisset in pœnam, & odium, quod
nemo dixerit. In eo tantum sensu
bonum fuisset Judæ, si natus non
fuisset, in quantum præstat non ef-
fe, quam esse cum ingentibus Dei
donis, & simul cum culpa; Si Deus
creasset Judam, & innumeris gratiis
cumulasset intendendo pariter ejus
culpam, profectò non esset benefi-
cus, sed maleficus erga illum, & hu-
jusmodi intentio obstreperet divinæ
bonitati: At conferendo illi ingentia
dona, non ut obduretur, sed ut
unam

unam occupet ex duodecim Apostolorum sedibus in Patria, fuit illi valde munificus, & Judas Deo valde ingratus obdurationem reportans ex culpa arbitrii, non ex donis Dei, juxta doctrinam Angelici in 1. dist. 40. qu. 4. ar. 2., ubi loquens de causa obdurationis habet: *Dicunt Sancti communiter, Dionysius, Augustinus, Anselmus, quod causa, quare iste non habet gratiam, est, quia noluit accipere, non quia Deus noluit dare; quia lumen suum omnibus offert, quod tamen non ab omnibus recipitur. Quare cor non obduratur adhortationibus, & aliis exterioribus gratiis per hoc, quod Deus illud non emolliat unctione suae interioris gratiae, sed per hoc, quod liberum arbitrium renuat gratiae cooperari; ut proinde obduratio huic dumtaxat imputabilis sit, nullatenus Deo. Propterea Christus D. Matth. 11. improperavit Judaeis eorum durtiem, quod praedicationi ab ipsomet factae, & tot signis munitae cor suum obduraverint, dicens: *Viri Ninivite surgent in Judicio cum generatione ista, & condemnabunt eam, quia poenitentiam egerunt in praedicatione Jonae; & ecce plusquam Jonas hic. Regina Austri surget in Judicio cum generatione ista, & condemnabit eam, quia venit a finibus terrae audire sapientiam Salomonis; & ecce plusquam Salomon hic.**

XI. Opponitur deinde auctoritas Apostoli, & Augustini dicentium obesse potius, quam prodesse gratias exteriores doctrinae, & exhortationum, si desit gratia interior, qua doctrinam excipiamus, & legi obtemperemus. 2. ad Cor. 3. dicitur: *Litera occidit, spiritus autem vivificat*, nomine literae hic intelligitur ex Augustino lex, & doctrina, quae sunt gratiae exteriores, sed obdurationem,

& mortem afferunt sine gratia efficaci vivificante. Augustinus de spir. & lit. cap. 4. haec habet: *Doctrina quippe illa, qua mandatum accipimus continenter, recteque vivendi, litera est occidens, nisi adsit spiritus vivificans; atque adeo obest potius, quam profit: quod docuit idem S. Doctor epist. 107. dicens: Agnoscamus gratiam quae facit prodesse doctrinam; quae gratia si desit, videmus obesse doctrinam.*

Respondeo Augustinum in hisce laudatis locis velle revincere Pelagianos contendentes, nullum aliud adjutorium provissum esse à Deo ad opera salutaria, quam legem, & doctrinam externam; ex quo deliramento, si verum haberet, ritè inferretur, quod doctrina, & lex obessent potius, quam prodesent; ad quod probandum adducitur textus laudatus Apostoli dicentis: *litera occidit, spiritus autem vivificat*; si enim solum daretur lex, & doctrina exterior obligans nos ad operationes salutares meritorias vitae aeternae, & deesset nobis gratia supernaturalis, qua possemus adjuvari ad illas ponendas, profectò talis lex, & doctrina obesset, & occideret; quandoquidem redderet nos inevitabiliter reos gehennae; eo quod nullatenus eam legem sine adjutorio gratiae implere possimus: Quod si doctrinae exteriori, seu literae annectatur gratia interior sufficiens ad ponendas operationes salutares praeeptas, tunc à tali spiritu vivificamur, non per hoc quod necessario eas ponamus, sed per hoc quod reddimur potentes ad eas liberè ponendas: Quare auctoritas Apostoli, & Augustini intorquetur contra Adversarios contendentes nullam dari gratiam sufficientem internam, & gratias exteriores

res obesse nobis, si desit gratia efficax interior. Etenim si litera occideret, hoc est si lex, & gratiæ exteriores denudatæ à gratia interiori sufficienti, qua vires dentur ad legem implendam, redderent nos gehennæ reos, & occiderent (ut docet Augustinus adversus errores Pelagii) sequitur quod nunquam detur nobis gratia exterior sine interiori dante nobis sufficientiam ad operationes salutares præceptas. Quod autem gratia isthæc interior merè sufficiens exteriori superaddita non sit nobis perniciosa, etiamsi non sit efficax, sed potius sit ingens Dei beneficium, quamvis non adeò præstans, sicut esset gratia efficax, abundè constat ex iis, quæ congeruntur adversus sextam Thesim ab Alex. VIII. confixam, in qua id asserbatur.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim V.

Quinta docens exhortationes, & gratias exteriores sejunctas ab interiori gratia efficaci, qua de facto cor emolliatur, deservire solum ad obdurandum, atque adeo esse perniciosas, non videtur esse ab similis thesi illi Jansenianorum (quæ sexta est inter proscriptas ab Alex. VIII.) in qua dicitur Gratia sufficiens esse perniciosa, adeo ut possit quilibet petere; A gratia sufficienti libera nos Domine. At sicut ingens beneficium est gratia sufficiens, qua vires dantur homini ad salutariter operandum, quamvis ipse ex sua socordia iis culpabiliter non utatur; ita pariter exhortationes, & aliæ

exteriores gratiæ, quibus homo exterius excitatur ad bene operandum, sunt pariter Dei beneficium, præsertim quia cum illis regulariter conjungitur etiam internum Dei auxilium; ideoque non deserviunt ullatenus ad obdurandum, sed per se ordinantur ad emolliendum cor peccatoris, quamvis hic illis contranitur, ac sua culpa obduretur, ut proinde desit gratia interior efficax, qua cor actu emolliatur. Ea quippe gratia efficax non deest, ex eo quia Deus velit illam denegare, ita ut Deo ascribi possit cordis obduratio, sed ea potius deest, quia voluntas humana interiori gratiæ, ac vocationi, qua simul cum exhortationibus, Proborum exemplis, flagellis à Deo inflictis, aliisque externis gratiis excitatur ad resipiscendum, ac salutariter operandum, obstitit culpabiliter, ac reluctatur. Ad eum modum, quo ingens Dei beneficium est, quod nobis naturæ Auctor confert, dum simul dat potentiam visivam, & lumen, quod exterius objecta illuminet, quamvis homo oculos claudat, & nihil aspiciat; & nemo dixerit, quod potentia visiva, ac lumen exterius conferantur huic ad obsecrationem, sed conferuntur, ut ad arbitrium iis possit uti ad videndum: Quod si actu non videat claudendo palpebras, per summam injuriam ascriberetur id Auctori naturæ in hoc valde benefico, per hoc præcisè quod conferat potentiam proximam ad videndum; quamvis non conferat ipsam visionem, non quia non vult ad illam concurrere, sed quia homo liberè renuit potentiam illam proximam in actum secundum reducere. Propterea Angelicus dist. 40. quæst. 4. ar.

artic. 2. loquens de causa obdurationis habet: *Dicunt Sancti communiter, Dionysius, Augustinus, Anselmus, quod causa, cur iste non habeat gratiam, est, quia noluit accipere, non quia Deus noluit dare. Hinc illud Osee 13. Perditio tua Israel, in me tantummodo auxilium tuum.*

PROPOSITIO VI.

Discrimen inter Fœdus Judaicum, & Christianum est, quod in illo Deus exigit fugam peccati, & implementum legis à peccatore, relinquendo illum in sua impotentia: in isto verò Deus peccatori dat, quod jubet, illum sua gratia purificando. Quesn. Rom. II. 27. in edit. 1693., & 1699.

SYNOPSIS.

I. *Erroneum est, quod in hac thesi supponitur (videlicet defuisse Judæis gratiam sufficientem ad legem implendam) erroneum pariter, quod in ea asseritur, nempe Fidelibus nonnisi gratiam efficacem conferri; eaque non adjuvari peccatores, sed solum purificari.*

II. *Quid absurdius, quàm quod Deus reliquerit Judæos cum impotentia sua ad servandam legem, quam implere tenebantur? III. Etiam relatè ad Judæos militans argumenta omnia, quæ Catholicæ coacervant ad ostendendam gratiæ sufficientis necessitatem.*

IV. *Sine deliramento fingi nequit, quod Deus elementissimus obliget sub reatu pœnæ æternæ ad impossibile. V. Commenti-*

tium est, quod Judæos solum ad felicitatem temporalem, & non etiam ad æternam Deus ordinarit. VI. Non deerat Judæis gratia sufficiens ad legem implendam, quamvis non pauci ad legis observantiam ducerentur timore mundano, & cum affectu ad culpam: Fidelibus tamen, qui non ducuntur spiritu servitutis, sed spiritu filiorum Dei, uberior gratia confertur, qua legem implere possint. VII. Judæi solum ignorabant mysteria novi Testamenti, non verò auxilia supernaturalia, quibus indigebant, & quamvis ea ignorassent, non inde fieret, quod iis caruissent. VIII. Status veteris Testamenti præfigurabat solum mysteria Christianorum propria, non verò auxilia supernaturalia utrique statui communia. IX. Discrimen inter Judæos, & Gentiles in eo duntaxat erat, quod illi verum Deum colerent; isti verò Idola, & Dæmones; Utrisque tamen gratia sufficiens ad salutem conferebatur.

X. *Fucosa hujusce thesibus verba tricipitem anguem occultant.*

I. **E** Normiter claudicat utroque pede Thesis isthæc (sicut etiam duæ aliæ, quæ proximè sequuntur) tum in eo quod falsò supponit, videlicet in veteri lege Judæis defuisse gratiam sufficientem; tum in eo, quod deinde deducit, ac asserit, videlicet Christianis non aliam conferri gratiam per Christum, præter efficacem, qua Deus peccatori dat, quod jubet, & quidem non adjuvando, ut Catholici docent, sed purificando illum gratia sua, prout Auctor exprimit in vigesima, & tribus aliis thesibus proximè sequentibus.

II. Quod attinet ad primum, quid absurdius dici, aut fingi poterit, quam quod Deus summè clemens, & er-

ga Judæos valde propensus reliquerit populum illum in sua impotentia ad peccati fugam, & ad legis implementum? Quid iniquius contra Dei tum bonitatem, tum etiam justitiam excogitari potest? Quid verò accommodatius ad horrorem incutiendum erga Quesnellianam doctrinam, (cui tamen non pauci tanquam piæ, & immerito confixæ, non verentur astipulari) quàm asserere, quod Judæi ex vi sui status à lege obligarentur, & tamen viribus essent universim destituti ad legem implendam? quod sanè tam apertè dissonat naturali rationi; nec non innumeris tum Scripturæ testimoniis, tum Conciliorum, ac præsertim Tridentini definitionibus. Si Quesnelliana hæc thesis cum prima ex quinque confixis Jansenii thesibus conferatur, illa profectò longè deterior, quàm isthæc: Jansenius enim ibi loquitur indefinitè de impotentia ad aliqua solum præcepta servanda; Quesnellus verò generalem impotentiam statuit relatè ad Judæos, ex vi status illius sub veteri fœdere, seu testamento, atque adeo impotentiam, tum respectu omnium præceptorum, tum etiam respectu omnium populi illius, sive justi essent, sive peccatores. Præterea Jansenius cum ea impotentia pro statu præsentis annectit potentiam quandam remotam servandi præcepta, nempe sub conditione, quod daretur gratia, quæ per ipsum frequentissimè, immo satis communiter solum justis confertur in præsentis statu: At in statu veteris fœderis hujusmodi remota, & conditionata potentia non habebatur (eo quod status ille communiter esset status servitutis) nec etiam respectu ju-

storum, hoc est illorum, qui justificati fuissent ex fide parentum, aut per circumcisionem. Ex quo fit, quod omnes Judæi, paucis exceptis, qui ad novum testamentum pertinebant, fuissent massa jam tunc verè damnata, & populus non Electus, sed reprobis. Quod tamen apertissimè Scripturis omnibus adversatur, in quibus Deus tam honorificè, tamque amanter loquitur de populo illo, quem vocat filium suum, & quidem primogenitum: Falsò pariter in Scriptura diceretur populus ille sæpè generaliter ad Deum toto corde conversus fuisse: Ac demum irrita, ac inania fuissent suffragia à Juda Machabæo indicta pro salute defunctorum in prælio; quæ tamen in Scriptura commendantur 2. Mac. 12., ubi dicitur: *Sancta ergo, & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut à peccatis solvantur.*

III. Sed audiamus Jansenianos sic paralogizantes, ut evincant Judæis pariter, & Christifidelibus deesse gratiam sufficientem ad legem servandam. Si Judæis, inquiunt, nulla data fuit gratia interior, neque sufficiens, neque efficax, sed sola gratia exterior legis, & doctrinæ, quam implere non poterant ex defectu gratiæ auxiliantis, eodem prorsus pacto dici potest, quod Christifidelibus in Lege Evangelica detur quidem propter Christi merita gratia medicinalis efficax, desit tamen iisdem peccantibus gratia interior merè sufficiens: Sicut enim Judæi poterant Judaica lege ligari, quamvis deesset illis gratia conferens potestatem ad illam servandam; ita Christifideles possunt Christi D. præceptis obligari, etiam quando carent gratia per Christum efficaci, quamvis denuda-

tis alia gratia interiori desit illis potestas ad obtemperandum.

Et sanè: Si Deus post peccatum Adæ aliquibus daturus fuisset interiorē gratiam sufficientem ad legem implendam ante advētum Christi Salvatoris, maximè contulisset illam Judæis; tum quia præ omnibus aliis nationibus fuerunt à Deo dilecti; tum etiam quia relatè ad illos adamussim conveniunt argumenta omnia, quæ à Catholicis Doctoribus congeruntur ad ostendendam necessitatem gratiæ sufficientis ad obediendum, & non peccandum in iis, qui non implent præcepta, & peccant. Quod verò Judæis legem non implentibus, & peccantibus defuerit gratia interior requisita, ut possent imperata facere, Janseniani variis ex rationibus, & S. Augustini textibus conantur evincere. In hac thesi exponimus, & evacuamus eorum ratiocinationes, in sequenti verò sermo erit de mente S. Doctoris.

IV. Arguunt primò. Synagoga Judæorum erat Congregatio hominum terrenis dumtaxat bonis inhiantium, & ad terrenam dumtaxat felicitatem aspirantium, & Deum colentium solum ad obtinendum temporales prosperitates; Qua de causa à Deo solum bona temporalia iis promittebantur; Et qui inter illos probi existimabantur, servabant quidem Decalogi, & Legis præcepta, non tamen amore aut Dei, aut cœlestium bonorum, sed solum amore, ac timore temporali, & carnali, quia solum hæc bona appetebant, & solum mala his contraria formidabant: Gratia autem interior supernaturalis, & cœlestis datur à Deo in ordine ad amorem

cœlestium, & æternorum; Ergo cum Judæi horum essent incapaces, frustranea fuisset in illis gratia interior sufficiens, atque adeò illa carebant; nec efficaci ulla gratia donabantur, utpotè danda per Redemptorem in Christiano fœdere; quamvis eam Deus ex sua benignitate contulerit nonnullis Sanctis valdè dilectis, præsertim Christi Progenitoribus.

Confirmatur, quia passim in Scripturis Judæi vocantur Servi, hoc est ducti timore servili, & metu penæ ad Deum colendum; Christifideles verò vocantur Dei filii, & amici, qui amore perfectæ charitatis ducuntur ad Deum diligendum, ejusque legem servandam. Ad Rom. 8. sic alloquitur Apostolus suos Christifideles: *Non enim accepistis spiritum servitutis iterum in timore, sed accepistis spiritum filiorum Dei, in quo clamamus Abba, Pater.* Jo. 15. pariter Christus D. comparans suos discipulos cum Judæis dixit: *Jam non dicam vos servos, quia servus nescit, quid faciat Dominus ejus; vos autem dixi amicos, quia omnia quæcunque audivi à Patre meo, nota feci vobis.* Ad Galat. 4. *Itaque jam non est servus, sed filius;* & Jo. 1. ubi est sermo de gratia per Christum danda, dicitur: *Dedit eis potestatem filios Dei fieri.* Quare Judæi tanquam servi carebant regulariter (nonnullis exceptis) gratia quacunque supernaturali, qua ad cœlestia anhelarent, & verè obligabantur præceptis naturalibus (præsertim diligendi Deum ex toto corde) quæ sine gratia servari non poterant. Propterea eo pacto, quo potuit Deus obligare Judæos ad impossibilia, quatenus potuissent ea præcepta servare, si non peccassent in Adamo; ita

ita potest obligare Christifideles ad impossibilia, videlicet ad servanda praecepta sine gratia interiori ad eorum observantiam necessaria; quia pariter potuissent ea servare, si in Adamo non peccavissent.

Arguunt secundò, quia Judæis in eo statu erat omninò ignota, & occulta gratia interior; nulla quippe de ea in Scripturis fit mentio. Quis autem dixerit, quod si eadem gratia interiori instruerentur à Deo, tam Judæi tunc, quàm nunc Christifideles, non fuissent facti de illa certiores, ut agnoscerent propriam indigentiam, & Deum Auctorem omnium gratiarum quotidie exorarent ad concedendas celestes potius gratias, quàm temporales?

Arguunt tertiò, quia totus status veteris Testamenti fuit figurativus, & prænunciativus gratiæ per Christum futuræ in novo Testamento: ergo in ea veteri lege non dabatur gratia, quæ nunc datur in lege nova; aliter non differrent figura, & figuratum, umbra, & lux. Quibus adde, quod in eo dumtaxat Judæi discrepabant, & præstabant Gentilibus, ut advertit Augustinus in Ps. 72., quod illi bona temporalia solum à Deo vero peterent, & expectarent: isti verò à Dæmonibus, & ab Idolis. Quare si Gentiles carebant gratia sufficienti, pariter & Judæi.

Respondeo, deliramenta isthæc non esse perceptibilia, quod scilicet Deus obligarit Judæos ad legem servandam, ac præsertim præceptum diligendi Deum super omnia, itidem quod sine gratia sufficienti id præstare non possent, & tamen iis gratiam sufficientem denegarit. Quid absurdius dici, aut excogitari potest?

Poteritne in Deo clementissimo hæc voluntas reperiri, obligandi homines ad impossibilia, ac puniendi illos pœna æterna, si non obtemperarent, quam in iniquissimo tyranno non reperias? dicendum propterea cum communi Catholicorum, quod tam Judæi, quàm etiam Gentiles nunquam fuerint sine gratia sufficienti, quando sine illa præceptum aliquod sive naturale, sive positivum servari non poterat; & si illa tunc caruissent, peccatum non esset illis imputabile, nec propter hujusmodi transgressionem contrahere poterant reatum odii Divini, ac ullius pœnæ, nedum æternæ; Quod enim sola libertas in causa, nempe in peccato Adæ, non sufficiat ad hoc, ut nunc culpa, & demeritum contrahatur sine libertate formali, quæ sit etiam libertas indifferentiæ, & non libertas solum à coactione, constat ex iis, quæ dicuntur adversus primam ex thesibus ab Alexan. VIII. confixis, in quo id asseriebatur: Augustinus autem usque adeo ab errore hujus thesisi abhorruit, ut lib. 3. ad Bonifac. cap. 3. refellens calumniam sibi à Pelagianis impositam, quod docuerit negatam fuisse à Deo Judæis gratiam sufficientem, exclamarit: *Quis Catholicus dicat, quod nos dicere jactitant, Spiritum Sanctum adiutorem virtutis in veteri testamento non fuisse?* Immo quod non pauci in eo fœdere fuerint justi, & usque ad mortem perseveraverint, constat ex eo, quod Joannes Apocal. 7. viderit ex qualibet tribu filiorum Israel duodecim millia signatorum, qui ad celestem Hierusalem pervenerunt, & postea viderit *Turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat ex omnibus Gentibus, & tribubus, & populis, & linguis*

guis stantes ante thronum, & in conspectu Agni amicti stolis albis, & palmæ in manibus eorum. Cum autem dicantur palmis ornati, denotatur non fuisse turbam illam ex solis infantibus ab originali mundatis, quibus gloria datur solum ut hæreditas, sed etiam ex adultis, quibus gloria datur ut corona.

V. Ad primam rationem in contrarium adductam dico, quod si Deus illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, ut dicitur Jo. i. (quod communiùs intelligunt de illustratione superna) nec est, qui se abscondat à calore ejus, ut habetur Ps. 18., adeò ut Paganis ipsis non desit gratia sufficiens, qua ad fidem venire possint, ut dicemus in Thesi 26., & constat ex Thesi quinta ab Alexandro VIII. proscripta, à fortiori non defuit Judæorum Synagoga à Deo olim prædilectæ, cui ingentia contulit beneficia, & innumeris miraculis, ac prophetis vocibus igniculos semper iniecit ad diligendum suum dilectorem, ad cultum Religiosum, ad justitiam, gratitudinem, misericordiam, & cujusvis alterius virtutis exercitium, ac præsertim ad veram peccatorum poenitentiam; his quippe admonitionibus eloquia prophetica, & veteris Testamenti scripta affluebant. Cum autem tunc temporis, sicuti nunc, natura elevata esset ad finem supernaturalem, oportebat, ut auxilia gratiæ interioris annecterentur tot gratiis exterioribus. Quare horridum est auribus Catholicorum, quod Janseniani asseverant, videlicet Deum Judæis non providisse quod æternam salutem consequi possent, sed solam terrenam felicitatem, quando terrenam felicitatem, quam crea-

Tom. II. P. IV.

turis rationalibus confert, semper ordinat ad cœlestem, propter quam eas condidit. Verum quidem est, quod passim Deus bona temporalia Judæis promitteret, ac comminationibus poenarum temporalium eos terreret; sed quia hominibus illis hæc media videbantur maximè idonea, ut via muniretur ad Dei amorem, & ad omnem actum virtutis supernaturalis: Etenim ipse amor Dei mercenarius, & timor Dei servilis potest esse salutaris, & elicitor ab auxiliis gratiæ (ut dicemus in thesi sexagesima, & constat ex thesibus decimatertia, & decima-quarta proscriptis ab Alex. VIII.) hi autem actus solent esse prævii, ac disponere ad Dei amorem, & ad justificationem peccatoris. Verum tamen est, quod plerique ex Judæis, nec Deum ex toto corde diligenter, nec veras virtutes excolerent ex amore cœlestium bonorum; at non proinde verum est, quod ad id carerent physica sufficientia, & auxilio gratiæ; alioquin obligari non possent ad acquirendum finem ultimum supernaturalem, ad quem erant à Deo elevati, & ordinati. Solum carebant potentia morali ad tales operationes ponendas, ut diximus de peccatoribus obstinatis in 4. thesi, & dicendum etiam de Gentilibus, qui omnes indigent speciali auxilio valdè intenso gratiæ, quod paucis ex divina misericordia confertur, ad expugnandam impossibilitatem moralem, quam passim experiuntur, qui à pueritia incipiunt deferere ductum rationis, & à semita virtutis exorbitare.

VI. Ad confirmationem. In tantum dicuntur Judæi habuisse spiritum servitutis, & nos habere spiritum

E

ritum

ritum filiorum Dei; quia Judæi passim ad colendum Deum ducebantur ex amore mercenario, & timore mundano, qui non potest esse supernaturalis, cum sit vitiosus (videlicet ob solam spem bonorum temporalium, & timorem penarum cum affectu ad culpam, si talis spes, aut timor cessarent) & ratio quare hoc fervili spiritu ducebantur est, quia rarò admodum conferebatur iis gratia supernaturalis valdè intensa, ut possent expugnare moralem necessitatem ad peccandum, ortam a concupiscentia per peccatum originale rebeli rationi, & ob propria uniuscujusque vitia. At in lege Evangelica per merita Christi D. passim nobis hæc gratia confertur, qua facile Deum diligamus, ac veram Justitiam sectemur, & ideò dicimur ab Apostolo habuisse spiritum filiorum Dei; & Christus D. apud Joannem loco laudato, dixit, nos non esse jam servos, sed amicos.

VII. Ad secundam rationem in contrarium. Judæis erant solum ignota mysteria novi Testamenti, nempe Sacrificium Eucharisticum, Sacramenta, & abundantia gratiæ ab his conferenda, non tamen erat ignota gratia sufficiens ad obtemperandum Divinis mandatis; & quod ea esset Dei donum, quod enixè deprecandum esset: dicitur enim Sap. 8. *Et sciivi, quoniam aliter non possem esse continens, nisi Deus det; & hoc ipsum erat sapientiæ, scire cujus esset hoc donum: adii Dominum, & deprecatus sum illum, & dixi ex totis precordiis meis.* Adde, quod quamvis gratiæ sufficientis necessitatem ignorarent, non proinde poterant ea carere in hypothese, quod obligarentur ad eas operationes ponendas, quæ

sine gratia poni non possunt; potest siquidem talis gratia ignorari simul, & possideri; sicut omnes tene-mur elicere actus fidei supernaturalis, ad quos eliciendos indigemus auxiliis supernaturalibus, quæ profecto nobis non desunt, quamvis sub experientiam non cadant.

VIII. Ad 3. status veteris Testamenti non fuit præfigurativus gratiæ siue habitualis, siue actualis dandæ in statu Testamenti novi, eo quod utraque isthæc gratia in utroque statu conferretur à Deo, quamvis non eodem modo; datur quippe nobis abundanter, juxta illud Christi D. Jo: 10. *Ego veni ut vitam habeant, & abundantius habeant.* Quare solum in veteri lege præfigurabantur beneficia Christianorum propria, videlicet Sacrificium, & Sacramenta novæ legis, & alia id genus.

IX. Ad id quod additur, non negatur, quod notat Augustinus, in eo discrepasse Judæos à Gentilibus, quod illi verum Deum, isti verò dæmones, & idola colerent; negatur dumtaxat, quod aut Judæis, aut Infidelibus defuerit gratia sufficiens ad ponendas operationes salutares, ad quas tenebantur. Et sanè passim Judæi ad Idola culpabiliter convertebantur, passim poenitentia ducti revertebantur ad cultum veri Numinis: Ergo non defuit illis tùm gratia sufficiens, ne ad Idola converterentur, tùm gratia efficax, qua ad Deum revertebantur.

X. Ad authoritatem Augustini, qua Ianseniani nituntur pro hac hæresi tuenda, fiet satis in thesi sequenti. Interim recolo non bicipitem dumtaxat, sed tricipitem etiam anguem sub hac thesi occultari. Ea enim erat primò, & à sensu Catholicorum re-

recedit, dum docet, in Iudæo fœdere Deum exegisse peccati fugam, & observantiam legis, relinquendo homines in sua impotentia ad id præstandum, & gratia sufficienti destitutos; quod primo aspectu erroneum esse, nemo est quin videat. Errat præterea dum docet, in Christiano fœdere dare Deum peccatori universim id, quod jubet; etenim, ut dicemus in thesi undecima, non semper Deus dat, nec semper facit id, quod jubet; nam quando peccatores transgrediuntur mandata, Deus tunc jubet observantiam, & tunc illam non dat, neque facit; cum non conferat tunc gratiam efficacem, qua datur, & sit à Deo ex libera determinatione, & cum libera cooperatione nostræ voluntatis id quod præcipitur. Ut Deus possit creaturæ liberæ jubere, non requiritur, quod det id, quod jubet, sed sufficit, quod det creaturæ potestatem ad imperata facienda; ad quod non requiritur collatio gratiæ efficacis. Errat denique in eo, quod velit Deum sua gratia efficaci dare, quod jubet, & sic purificare peccatorem ex libera dumtaxat voluntate Divina, atque adeo citra exercitium liberum libertate indifferenti voluntatis creatæ; quod licet in hac thesi non exprimat Auctor apertis verbis, apertissimè tamen explicat in thesi 21. & sequentibus, ubi indolem suæ gratiæ efficacis comminiscitur, æquiparando illam Operationi Dei Incarnantis, ac Resuscitantis Filium suum, necnon operationi Omnipotentis, qua creaturas è nihilo extrahit, ac mortuos revocat ad vitam, & ægris corporibus restituit sanitatem.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim VI.

Sexta, in qua dicitur Deus in Judaico fœdere exegisse fugam peccati, ac legis implementum à peccatoribus, relinquendo illos in sua impotentia, atque adeo non adjuvando illos sua gratia, qua potuissent, si voluissent, a culpa averti, ac legem implere: Contra vero in fœdere Christiano Deus sua gratia efficaci conferre peccatoribus contritionem v. g., quam præcipit, apertissimam præfert in utroque asserto absurditatem. Tam enim absolum est, quod à peccatoribus tunc exegerit Deus legis observantiam, si non poterant illam servare, quam absolum est, quod nunc præcipiendo contritionem Deus, illam eatenus conferat vi suæ gratiæ efficacis, qua peccator purificetur. Hinc enim fieret, quod quoties peccator non conteritur, tunc ei contritio non præcipiatur, nam si hæc præciperetur, juxta hanc thesim Deus illam conferret. Ex quo etiam sequeretur, quod in Christiano fœdere post primum peccatum non posset homo amplius peccare; Etenim vel præciperetur ei aliquid à Deo (v. g. quod ponat contritionem, quod identidem eliciat actus Theologales fidei, spei, & charitatis) vel id non præciperetur; si nihil de novo illi præciperetur, proculdubio amplius peccare non posset; quomodo enim potest dari culpa, ubi nullius præcepti datur transgressio? Quod si de novo peccatori post primum peccatum præcipiatur sive contritio, sive actus Theologalis,

E 2 sive

sive aliud, Deus præsto est sua gratia efficaci, qua actu ponatur id quod præcipitur; unde pariter erit à culpa immunis. Quinimmò si Deus in Christiano fœdere dat peccatori id quod jubet, à fortiori dicendum est, quod pariter det quod jubet Christi-fideli innocenti; in quo nullus datur obex gratiæ; ac proinde nemo prorsus, sive peccator, sive innocens in Christiano fœdere peccare posset. Neque in fœdere Judaico peccare peccatores poterant juxta hanc thesim, si Deus illos in sua impotentia relinquebat ad observantiam legis; non enim peccat, qui eatenus legem non implet, quia illam implere non potest, cum nemo ad impossibile obligetur: Propterea omnis omninò culpa in utroque fœdere esset impossibilis. Quare dicendum, & quod in fœdere Judaico dabatur Judæis gratia sufficiens ad legis observantiam: ut eatenus proscripta sit ab Alex. VIII. quinta illa thesis, in qua dicitur: *Pagani, Judæi, Heretici, aliique hujus generis nullum omnino accipiunt à Jesu Christo influxum, adeoque hinc rectè inferes, in illis esse voluntatem nudam, & inermem, sine omni gratia sufficienti*; & rursus quod in fœdere Christiano peccatori, cui præcipitur v. g. contritio, detur pariter gratia sufficiens ad illam ponendam, ita tamen ut possit ad arbitrium vel consentire gratiæ, vel illi dissentire, (in quo casu gratia illa esset mere sufficiens) juxta doctrinam Tridentini, quod sess. 6. cap. 5. declarat, nos liberè gratiæ assentiri, ita ut tangente Deo cor nostrum per Spiritus Sancti illustrationem possimus inspirationem, quam recipimus, etiam abjicere.

PROPOSITIO VII.

Quæ utilitas pro homine in veteri fœdere, in quo Deus illum reliquit ejus propriæ infirmitati, imponendo ipsi suam legem? Quæ verò felicitas non est, admitti ad fœdus, in quo Deus nobis donat, quod petit à nobis?

Ques. Hebr. 8. 7. in edit. 1693. & 1699.

SYNOPSIS.

I. Idem multiceps anguis sub hac speciosa thesi, ac in præcedenti, necnon etiam in subsequenti, delitescit. II. In his contendit Auctor, quod in Christiano fœdere voluntas gratiæ interiori nunquam resistat; nec liberè cum illa cooperetur. III. Et quod in veteri lege Deus instar tyranni Judæis legis jugum imposuerit, quod ferre non poterant, negando iis vires ad illud ferendum.

IV. Iisdem telis confodiendæ theses istæ, quibus tertia Jansenii, ac prima ab Alex. VIII. proscripta. V. Jansenius ineptè ad sensum hujus thesis detorquet doctrinam Augustini; Quod antea Calvinus præstiterat.

VI. Augustinus docuit solùm, quod in lege scripta gratia non expugnabat necessitatem moralem ad peccandum, sicut expugnat gratia, quæ confertur in lege Evangelica. VII. Ubi Augustinus docuit, quod Judæi præcepta datæ legis implere non poterant, vocavit impossibile (ut passim fit) quod sine magna difficultate fieri non potest. VIII. Et ubi docuit, quod Judæis deerat Gratia, sensus

ius est, quod deerat gratia uberrima novi Testamenti, non verò gratia sufficiens. IX. Quid sonet per Augustinum, esse Ante Legem, esse Sub Lege, & esse Sub Gratia? X. Quomodo intelligendum illud Augustini: Da Domine, quod jubes; & jube, quod vis? Et quomodo Regula credendi legem statuatur supplicandi.

I. **I**N eosdem impingit scopulos thesis isthæc, ac proximè præcedens, & subsequens: splendidis, ac ornatis verbis videntur eæ ad gratitudinem erga Redemptorem nos excitare, dum deprædicant Christiani fœderis ac status felicitatem, in quo Deus ob merita Christi D. dat, donat, operatur quod jubet, & petit à nobis, idque sua gratia medicinali, ac sanativa: Ubi ex opposito in Lege Scripta homines in sua relinquebantur infirmitate, impotentes omninò ad ferenda onera legis impositæ. Verùm monstra, quæ in superiori thesi deteximus, iterum in hac, & in sequenti erumpunt; Iterumque nos illa aggredimur Theologicis, & Catholicis telis confodienda.

II. Et sanè dum dicitur, quod Deus nobis donet quod petit à nobis, si fiat sensus, quod bona operatio, quam Deus præcipit, & petit, nobis donetur ab ipso Deo, dum speciali affectu confert nobis auxilium prævisum efficax, neglectis inefficacibus, ut proinde ea potius Deo tribuenda sit, quàm nobis cum tali auxilio cooperantibus, nemo est, qui in dubium revocet: At si fiat sensus ab Auctore procul dubio intentus, ut ostendimus in thesi antecedenti, quod scilicet bona operatio, quam Deus à nobis postulat, non solum

Tom. II. P. IV.

principaliter, sed simpliciter, & adæquatè uni Deo tribuatur (non secus ac uni Deo tribuitur unio hypostatica collata Humanitati assumptæ, siquidem in thesi vigesimaprima gratia dicitur imitari operationem Dei Incarnantis Filium suum) quin ad illam voluntas suam habeat liberam cooperationem, adeo ut possit ad arbitrium gratiæ resistere, ac efficere, quin ponatur bona operatio, quam Deus præcipit, ac postulat, etiamsi gratiam conferat ex intentione, ut ea ponatur, procul dubio thesis hæc Catholicæ veritati refragatur.

III. Deinde refragatur pariter Catholicæ veritati, quin etiam primo aspectu ipsi rationis lumini, quod in ea præjacitur, videlicet in veteri lege, ac Judaico fœdere Deum legem imposuisse hominibus relinquendo illos in propria imbecillitate, & impotentia, destitutos gratia sufficienti ad obtemperandum; perinde quasi vellet Deus imponere cæco, ut videat, relinquendo illum in sua cecitate; aut furdo, ut audiat, relinquendo illum in surditate sua; aut si compedibus præpedito præcipiat, ut fugiat, nec a vinculis illum expediat.

IV. Hæc assertio profectò originem suam trahit ab erroribus Baji dicentis in 39. ex suis proscriptis thesibus: *Homo peccat etiam damnabiliter in eo, quod necessario facit*; & ab erroribus Jansenii dicentis in sua tertia ex proscriptis thesibus, quod ad meritum, & demeritum satis sit libertas à coactione; & ab illo pariter Janseniano errore, qui habetur in prima ex proscriptis thesibus ab Alex. VIII., quod ad peccatum formale, & demeritum in natura

E 3 la

lapſa ſufficiat libertas in cauſa, ſeu libertas, quam habuimus in Adamo peccante, quando contraximus originale. Hiſce erroribus aſtipulatur hoc aſſumptum, quod Deus imponat hominibus legem, relinquendo illos infirmitati ſuæ, & exigat à peccatore fugam peccati, & implementum legis, relinquendo illum in ſua impotentia, ac denegando illi gratiam ſufficientem ad obtemperandum: peccat ſiquidem in hoc caſu, qui legem non implet, quamvis ex neceſſitate non impleat, ob ſolam libertatem, quam habet à coactione, ſeu ob libertatem indifferentiæ, quam habuit in cauſa, hoc eſt in Adamo peccante. Cum autem abundè dixerimus adverſus hæc deliramenta locis laudatis, & in theſi proximè præcedenti evacuaverimus rationationes, quibus Janseniani nituntur ad dicendum hoc accidiſſe in Judaico fœdere, ſeu in lege veteri, operæ pretium eſt exponere præcipuos textus D. Auguſtini, quos in confirmationem ſui erroris agglomerat Janseniana (ſeu potiùs Calviniana) ſchola ſemper adverſa gratiæ ſufficienti.

V. Hæc enim habet Jansenius lib. 3. de Grat. Chriſti cap. 4. contendens juxta doctrinam Auguſtini, quam ipſe ineptiſſimè interpretatur, Judæis (nedum infidelibus) denegatam eſſe gratiam ſufficientem ad implendam legem, eo quod talis gratia cum illius legis ſcopo pugnabat; hæc, inquam, habet: *Auguſtinus legem, & præcepta idcirco ſuperbis hominibus data eſſe, & plerumque dari docet, ut agnoſcant ſe ad legem implendam non ſufficere, ſed multitudine prævaricationum confuſi, ac territi, ipſaque confuſione, ac timore humiliati, diſcant*

*ad gratiam, quam non habent, implorandam fugere; & cap. 5. ſubdit: Non ſolùm non dabatur illis gratia ſufficientis implendi, quod jubebatur, multo minus gratia ſufficientis ad ſalutem; ſed è contrario talis gratia lationi legis, ac ſcopo Dei capitaliter repugnabat. Idcirco autem dicit Jansenius, quod gratia ſufficientis repugnabat ſcopo illius legis; quia ad eum finem putat legem illam eſſe latam, ut agnoſcendo ſuam imbecillitatem excitarentur ad implorandam gratiam efficaciẽ, ac medicinalem dandam per Salvatorem; ſic interpretando dictum illud Auguſtini de Spirit., & lit. cap. 9. *Lex data eſt, ut gratia quæreretur, gratia data eſt ut lex impleretur.**

Hæc autem ipſiſſima Jansenii doctrina tradita olim fuerat in Schola Calviniana. Siquidem Calvinus peſtifer Præceptor lib. 2. Inſtit. cap. 5. pariter docet, ſcopum Moſaicæ legis eſſe, ut *homines ſuæ impotentie admoniti ad gratiam confugiant. Quo pertinent iſtæ ſolemnes Auguſtini ſententiæ: Jubet Deus, quæ non poſſumus, ut noverimus quid ab illo petere debeamus, &c.*

VI. Arguunt itaque Janseniani primò ex textu laudato Auguſtini: Lex Judæis data eſt, ut quærerent gratiam dandam per Chriſtum Redemptorem, quæ requiritur, & datur, ut lex impleatur: ergo ex Auguſtino in Judaico fœdere nulla dabatur gratia ſufficientis ad legem implendam. Et ſimiliter ſerm. 13. de verbis Apoſt. dicit, legem datam eſſe, *non ut morbus ſanaretur, ſed ut prævaricatione morbo crescente, medicus, id eſt gratia, quæreretur.*

Arguunt ſecundò ex aliis Auguſtini textibus, ubi videtur hic docere, quod lex Judaica impleri non po-

poterat; ex quo inferunt defuisse tunc gratiam sufficientem. Qu. 7. in Exod. loquens de Judæis S. Doctor habet: *Præcepta datæ legis implere non possunt, dum serviunt cupiditatibus carnalibus*; Et serm. de 5. portic. *Voluerunt sanari, & cognoverunt se laborare, quod non cognoscerent, nisi datam legem implere non possent*; Et serm. 6. de verbis Apostoli cap. 7. *Lex jubebat, & non implebat, quia caro, ubi non erat gratia, invictissime resistebat*.

Arguunt tertio, quia Augustinus passim docet, legem Judæis datam fuisse ante gratiam, eosque sub lege fuisse nondum adjutos gratia, ergo defuit illis gratia sufficiens. In exposit. propos. ex Epist. ad Rom. n. 13. habet: *Sub lege pugnamus, sed vincimur, & quia nondum est gratia, superamur*. Lib. 83. qq. quæst. 65. *Sub istis passionibus tamquam sub viro dominante agebat anima, antequam veniret gratia*. Hinc celebris illa divisio statuum apud Augustinum, videlicet *Ante legem*, seu in statu legis naturalis; *Sub lege*, nempe scripta seu mosaica; & *sub gratia*; qua divisione videtur Augustinus ostendere, quod solum lex Evangelica sit lex gratiæ, itaut in hoc tantum statu detur nobis gratia medicinalis, & efficax ob merita Christi Salvatoris.

Quibus addunt Janseniani id, quod diximus in calce thesis proximè superioris, videlicet ex Augustino legem, & doctrinam obesse potius, quam prodesse sine gratia, juxta illud Apostoli 2. Cor. 3. *Litera occidit, Spiritus autem vivificat*; quibus verbis ineptissime putant significari, quod lex, & doctrina data fuerit Judæis absque ulla gratia sufficienti.

Respondeo mirum esse, quod au-

dacter pro hoc errore adducatur Augustinus, qui non semel Catholicam oppositam sententiam uncialibus literis disertissime docuit: Et enim Serm. 191. de Tempore: *Execramur, inquit, blasphemiam eorum, qui dicunt impossibile aliquid homini à Deo esse præceptum, & mandata Dei non à singulis, sed ab omnibus in communi posse servari*. Et lib. 2. de peccatorum meritis & remiss. similiter dixit: *Dubitare non possum, nec Deum aliquid impossibile homini præcepisse, nec Deo ad opitulandum, & adjuvandum, quo fiat, quod jubet, impossibile aliquid esse; ac per hoc potest homo, si velit, esse sine peccato, adjutus à Deo*. Nec solum de hac veritate Sanctus Doctor dicit se dubitare non posse, verum etiam docet, nemini eam esse ignotam: hæc enim habet cap. 16 de Grat. & libero arbitr. *Magnum aliquid Pelagiani se scire putant, quando dicunt, non juberet Deus, quod sciret non posse ab homine fieri. Quis hoc nesciat? Sed ideo jubet aliqua, quæ non possumus, ut noverimus, quid ab illo petere debeamus; Ipsa enim est fides, quæ orando impetrat, quæ lex imperat*. Responsio autem ad textus à Iansenianis adductos est facillima. Ad primum; Augustinus docet, Legem Scriptam, in qua multa onera imponebantur, datam esse post legem naturalem, ut tot oneribus gravatus homo quæreretur statum gratiæ, in quo sublevaretur; non quia in statu legis scriptæ non daretur gratia sufficiens, sed quia sufficiens, quæ tunc dabatur, non expugnabat impossibilitatem moralem ad legem implendam, sicut expugnat gratia sufficiens, quæ in statu legis Evangelicæ datur abundanter per merita Christi D.. Et sanè in tantum posset tunc homo,

quærere gratiam, & petere à Deo Redemptorem, inquantum daretur illi à Deo gratia sufficiens ad orandum, cum sine gratia oratio poni non posset. ergo saltem in eo statu collata fuit gratia sufficiens ad orandum, atque adeò non fuit in fœdere Judaico omnis defectus gratiæ sufficientis. Quibus adde, legem datam esse Judæis, prout loquitur Augustinus, ut gratia quæreretur, & gratiam datam esse, ut lex impleretur; quia lex vetus ratione sui neque justificabat, neque vires præbebat ad observantiam mandatorum ipsius legis; sed hoc totum in veteri lege habebatur ab hominibus in ea, & sub ea positis dependenter à lege gratiæ, seu per fidem in Christum venturum, qui fons est, & Auctor totius gratiæ; & ideo ipsa justificatio, quam tunc Judæi consequiebantur, ab Apostolo ad Rom. 4. vocatur *Justitia fidei*; & ad Rom. 3. dicitur: *Justitia Dei per fidem Jesu Christi in omnes, & super omnes, qui credunt in eum*. Et ad Galat. 3. idem pariter fusiùs docetur, ut videre est apud Expositores.

VII. Ad secundum, Augustinus ibi solum vult, quod in eo statu daretur impossibilitas moralis servandi legem, quia Judæi carnalibus, & temporalibus bonis inhiantes, concupiscentiam perduellem, atque adeò difficultatem magnam in sectanda justitia experiebantur. Passim enim, ut in quarta thesi adnotavimus, dicitur impossibile, quod sine magna difficultate fieri non potest; teste Anselmo de concordia Grat. & lib. arb. cap. 3. ubi habet: *Sapissimè asserere solemus, impossibile nobis esse, quod sine difficultate perficere non possumus*; Hæc autem moralis

impossibilitas servandi legem Evangelicam non datur in fœdere Christiano, ut diximus: (nisi quis suis culpis sit artifex talis impossibilitatis moralis) Haurimus enim in gaudio, & ad satietatem, aquas de fontibus Salvatoris; non defuit itaque Judæis gratia sufficiens, qua possent legem implere.

VIII. Ad tertium, Augustinus, dum docet, Judæos non fuisse adjutos gratia, non loquitur de gratia quacunque Theologica, cum non potuerit iis deesse gratia sufficiens, sed loquitur de gratia novi Testamenti, quæ datur affluenter ad superandam difficultatem in observantia legis ortam a concupiscentia effræni: hæc enim antonomasticè venit nomine Gratia oppositæ legi; ea quippe non solum elevat vires naturales, sicut gratia, quæ in lege veteri conferebatur, sed etiam enervat difficultatem operandi, quæ provenit à rebellionem partis inferioris adversus superiorem, quam profectò difficultatem gratia veteris legis non expugnabat.

IX. Ex quibus constat, statum naturæ *ante legem*, quæ præceptis dumtaxat naturalibus tenebatur, & statum naturæ *sub lege*, quando tenebatur innumeris etiam præceptis positivis, non opponi statui *sub gratia*, per hoc, quod in utroque illo statu deesset gratia Theologica dans vires sufficientes ad legem implendam, sed per hoc, quod defuerit illi gratia Evangelica, affluenter concessa, & de se edomativa difficultatis, seu moralis impotentia ad benè operandum; Quod Augustinus docuit lib. 83. qq. quæst. 66. dicens: *Ubi ergo non est gratia Liberatoris, auget peccandi desiderium prohibitio pecca-*

torum: *Accedente autem gratia, id ipsum, quod lex onerosè jusserat, jam sine onere, & libentissimè implemus.* Quare phrasia illa Augustini, quod aliqui sint *sub lege*, solum denotat, quod lex illis dominatur, seu *quod reos facit lex non implentes legem*, ut habet Epist. 19. & tr. 3. in Jo: ubi dicit: *Facti erant homines sub lege non implendo legem, qui enim legem implet, non est sub lege, sed cum lege*: Contra verò aliquos esse *sub gratia* est illis gratiam dominari, itaut per gratiam legem impleant; quod innuit S. Doctor lib. de Grat. & lib. Arb. cap. 12. dicens: *Peccatum vobis non dominabitur; non enim estis sub lege, sed sub gratia*; propterea cum dicatur esse *sub lege*, qui legem non implet, sequitur, quod huic solum desit gratia adjuvans, & efficax, qua legem impleat, non verò sufficiens, qua possit legem implere. Quod ipse Jansenius docuit lib. 2. de Grat. Christi cap. 27. dicens, *Plurimos, qui ab immunditiis carnis se continere non possunt, vehementer tamen optare continentiam; cujusmodi vota divinæ gratiæ sunt munera, & majoris gratiæ provocativa.* Quare ex Jansenio isti, qui legem non servant, atque adeò sunt *sub lege*, adhuc sunt instructi gratia præveniente, & solum quærunt adjuvantem.

Ad id quod additur, *fatis, superque loco laudato explicavimus mentem Augustini, necnon Apostoli dicentis, litera occidit, spiritus autem vivificat.*

X. Quesnelliani ad suadendam secundam hujus, & præcedentis thesims partem, quod scilicet Deus nobis donet, quod petit à nobis, & dat, quod jubet, adducunt celebre illud Augustini dictum: *Da, Do-*

mine, quod jubes, & jube quod vis; dum remuneras merita nostra, coronas dona tua: Cum enim ex eodem Augustino formula orandi sit regula credendi, si à Deo petimus non solum gratiam sufficientem, seu possibilitatem benè operandi, sed etiam gratiam efficacem, qua benè operemur, atque adeo ipsam bonam operationem, sequitur credendum esse, quod non alia nobis detur gratia præter efficacem, qua Deus donat ipsam bonam operationem, quam petit à nobis, & dat, quod jubet; sic enim verum est, quod remunerando merita nostra, coronet dona sua.

Sed contra est primò, quia id ipsum, quod nunc à Deo petimus, videlicet quod det id, quod jubet, petendum erat in Judaico fœdere; quare ex hoc quod nunc petimus, nempe gratiam, qua benè operemur, non infertur discrimen ullum inter gratiam, quæ dabatur in veteri, & illam, quæ datur in novo fœdere. Effatum quippe illud Augustini solum docet, quod credere debeamus, ex dono Dei gratuito nobis obvenire quicquid ab illo postulare mone-mur.

Contra secundò, quia ritè petimus à Deo præter gratiam sufficientem, qua possimus implere præcepta, etiam gratiam efficacem, qua imperata ipsa faciamus, quin ex hoc sequatur, quod sola gratia efficax nobis in Christiano fœdere conferatur: possunt enim nonnulli hanc petitionem ex socordia negligere, & potest Deus hanc petitionem indebito modo factam non exaudire; unde ex hoc quod ritè petamus à Deo gratiam efficacem in fœdere Christiano, non infertur, quod sola isthæc gratia concedatur, & nunquam detur sola gratia merè suf.

sufficiens: Unde non semper in novo fœdere Deus nobis donat, quod petit à nobis. Et, ut dicemus in thesi vigesima, omnino erronea est idea, quam tradit Quesnellus gratiæ, quod scilicet Deus velit à nobis obediri, & obediatur, imperet, & omnia fiant, loquatur tanquam Dominus, & omnia sibi submissa sint.

Contra tertio, quia quamvis & rite petatur à Deo gratia efficax, & ea misericorditer conferatur, non per hoc sequitur, quod Deus conferendo gratiam efficacem donet nobis id, quod jubet, ita ut operatio præcepta, quæ à nobis ponitur vi gratiæ efficaci, sit Dei merum donum, prout Quesnellus contendit; cum enim in thesi vigesimaprima, & sequentibus dicat gratiæ operationem imitari operationem Dei Incarnantis Filium suum, producentis creaturas ex nihilo, mortuos ad vitam revocantis, vult consequenter, quod sicut est merum Dei donum Unio hypostatica, creatio, & mortuorum resurrectio, ita sit merum Dei donum operatio præcepta, ad quam proinde voluntas humana non cooperetur liberè libertate indifferentiæ ad meritum requisita. Sicut non cooperatur liberè voluntas Humanitatis assumptæ ad productionem Unionis hypostaticæ. Est autem Catholicum dogma, quod licet Deus sua gratia efficaci faciat nos facere, ut in tertia thesi explicavimus, & operetur in nobis velle, & perficere, ut habetur ad Philip. 2. nihilominus ad hanc Dei operationem liberè voluntas cooperatur libertate indifferentiæ, & ideo ea est meritoria, quin desinat esse donum Dei; etenim, ut habet Trid. sess. 6. cap. 16. *Tanta est Dei erga omnes homines bonitas, ut eorum velit esse merita, quæ sunt ipsius*

dona; & hinc Augustinus docet, quod dum Deus remunerat merita nostra, coronat dona sua.

Contra quarto, quia etiam dum Deus confert gratiam merè sufficientem ad ponendam operationem præceptam, dicitur donare, quod jubet, quia conferendo gratiam sufficientem confert gratiam, quæ ex parte Dei semper est efficax, & solum ex fœcordia nostræ voluntatis ea aliquando est cassa, & inefficax; quod denotant verba Apostoli 1. ad Cor. 6. *Videte, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis*; quasi dicat, quod gratia ex parte Dei nunquam est vacua, sed ex parte nostra potest in vacuum recipi, & sine fructu. Quare licet petamus à Deo, quod det nobis id, quod præcipit, non sequitur quod solum conferat in Christiano fœdere gratiam simpliciter efficacem, videlicet tum ex parte Dei, tum ex parte nostræ voluntatis, quandoquidem dando gratiam sufficientem donat etiam ex parte sua id, quod præcipit nobis.

Contra quinto, quia loquendo de gratia simpliciter efficaci, tunc verum est, quod Deus illam conferat, quando ita donat, quod præcipit, ut operatio præcepta sit simul donum Dei, & meritum nostrum, non verò quando id quod præcipit, à nobis demeritoriè omittitur. Hinc falsum est, quod absolutè dicitur in his thesibus, videlicet Deum donare nobis, quod præcipit, quasi verò semper ac præcipit bonam operationem, conferat nobis gratiam simpliciter efficacem; ex hoc enim sequeretur, quod peccator omittens contritionem non peccaret, quia cum denegetur illi gratia simpliciter efficax, qua contritio ponatur, infer-

retur, quod Deus illam non præcipiat; unde per omissionem contritionis nullum præceptum peccator transgrederetur, & ideo non peccaret. Præterquamquod ex alio capite omittens contritionem præceptam non peccaret, quia scilicet deesset illi juxta hanc thesim gratia sufficiens ad illam ponendam, & quia hac deficiente in novo fœdere contritio est impossibilis, & nemo obligatur ad impossibile, ideo per omissionem contritionis peccator nunquam peccaret.

Contra demum, quia, esto transmitteretur, quod secunda pars hujus thesis posset in bono sensu accipi, adhuc integra thesis digna fuisset, quæ proscriberetur, quatenus docet, hominibus in veteri fœdere relictis propriæ infirmitati legem à Deo impositam esse, ita ut peccarent non implendo legem, quamvis illam implere non possent. Sed de hoc Augustini effato recurret sermo in thesi trigesima ad secundum.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim VII.

SEptima aliis phrasibus idem virus eructat, dum docet, Judæis in veteri fœdere præceptam fuisse legis observantiam, quam tamen implere non poterant, quia Deus illos in sua imbecillitate relinquebat, denegando iis gratiam sufficientem: In Christiano autem fœdere Christifidelibus conferri gratiam efficacem, vi cuius donat, quod petit à nobis. Recurrit tamen idem inconveniens; nam si Deus donat non solum auxilium ad ponendum id quod petit,

sed etiam illud ipsum, quod petit à nobis, ritè infertur, quod si non ponatur contritio à peccatore, ea non petatur, nec præcipiatur à Deo, atque adeo peccator illam omittens non peccet, cum nullum præceptum violet. Recurrit etiam, quod Judæi legem non implendo non peccarent, quia in sua imbecillitate relictis carebant viribus ad legem implendam requisitis. Neque dici potest, quod propter virium imbecillitatem laborarent solum impotentia morali, non physica ad legem implendam, unde non excusarentur à culpa. Nam si in sua imbecillitate relinquebantur, ita ut gratia sufficienti destituerentur, laborabant etiam impotentia physica ad implenda præcepta supernaturalia; non enim poterant physicè ponere contritionem, aut Dei dilectionem supernaturalem (quæ illis præcipiebatur, ut ad justificationem disponderet) sine concursu gratiæ actualis; quæ tamen iis denegabatur, dum erant propriæ imbecillitati relictis. Præterquamquod etiam quando Deus præcipit moraliter impossibilia, offert petentibus gratiam suam, qua moralis impossibilitas expugnetur; ut docet Trid. sess. 6. cap. 11. dicens: *Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet, & facere quod possis, & petere quod non possis, & adjuvat, ut possis.* Propterea Deus perfrictæ frontis peccatores, qui sine magna difficultate non resipiscunt, ad orandum invitat, ut gratiam obtineant, qua de facili possint resipiscere, verbis illis Jerem. 3. *Frons meretricis facta est tibi, noluiisti erubescere; ergo saltem amodò voca me, Pater meus, dux virginitatis meæ tu es.* Quare in utroque fœdere datur a Deo sufficiens gratia ad legem implendam,

dam, & peccatoribus ad resipiscendum; quamvis gratia, quæ nobis per Christi merita confertur, & per sacramenta novæ legis communicatur, sit longe uberior. Quinimmo sacramenta antiquæ legis nullatenus gratiam causabant, ut docet Florentinum, sed solum erant conditiones requisitæ, ut Deus ob merita Christi futura gratiam conferret dignè suscipientibus, ut notat Amicus, disp. 9. ; & hac tantum de causa lex antiqua vocatur infirma, & inutilis ab Apostolo ad Hebr. 8. ubi dicitur: *Reprobatio fit præcedentis mandati propter infirmitatem ejus, & inutilitatem.* Ejus quippe legis sacramenta erant infirma, & egena elementa, ut dicitur ad Galat. 4.: Contra verò sacramenta novæ legis ex eodem Florentino gratiam continent, & ipsam dignè suscipientibus conferunt. Et ideo sola lex gratiæ vivificat, non verò lex antiqua, ut dicitur ad Galat. 3. Ex quo tamen non sequitur, quod in lege antiqua non conferretur gratia sufficiens ad observantiam legis, & ad salutem; ut advertit Angelicus p. 2. q. 98. ar. 2. ad 4. ubi habet: *Quamvis lex vetus non sufficeret ad salvandos homines, tamen aderat aliud auxilium a Deo hominibus simul cum lege, per quod salvari possent.*

PROPOSITIO VIII.

Nos non pertinemus ad novum fœdus, nisi in quantum participes sumus ipsius novæ gratiæ, quæ operatur in nobis id, quod Deus nobis præcipit. *Quesn. Hebr. 8. 10. in editione 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Triplex hic error obtruditur, prout in duabus thesibus antecedentibus.

II. Ostenditur, quod nec defuerit in veteri, nec desit in novo fœdere gratia sufficiens ad legem implendam. III. Hallucinatio Jansenii oritur ex eo, quod non distinguat inter gratias exteriores, & interiores.

*IV. Retorquetur adversus eundem Jansenium auctoritas D. Augustini, qua videtur negasse Judæis gratiam sufficientem, docens datam iis esse legem, tanquam pædagogum, à quo perducerentur ad Gratiam. V. Retorquetur pariter ejusdem Jansenii similitudo dicentis Titio, *Pete ea, quibus indiges, dum tamen ei linguam præcideret, qua petere possit.* VI. Gratia veteris legis in quo differat à gratia legis Evangelicæ? VII. Hinc triceps hujus thesisi anguis confoditur.*

I. IN hac, & duabus superioribus thesibus idem triplex error variis, ac fucosis phrasibus obtruditur; nempe insinuando verbis subdolis, quod expressius in duabus superioribus thesibus docebatur, videlicet, quod in veteri lege nulla fuerit gratia sufficiens; & quod in nova detur nobis dumtaxat Gratia efficax; & quod ista operetur in nobis id, quod nobis Deus præcipit; quibus verbis liberam cooperationem voluntatis callidè de medio tollit Quesnellus; Quod tamen apertius docet in vigesima prima, & tribus sequentibus thesibus, in quibus datur idea gratiæ Jansenianæ.

II. In tergeminum hunc Jansenianum aspidem suum trifulcum telum contorsimus in duabus proximè præcedentibus thesibus: Ad ulterius illum

illum conterendum addo hic, negari non posse, quod in veteri fœdere Davidi, Salomoni, aliisque qui in primam culpam lethalem prolapsi sunt, collatum fuisse à Deo auxilium sufficiens, ne laberentur: ergo etiam in Christiano fœdere datur consimile sufficiens auxilium iustis, qui primum peccatum mortale committunt; Unde pariter sequitur, quod gratia, quæ per Christum conceditur iis, qui benè operantur, non sit gratia necessitans, sed gratia, cui potest voluntas resistere, eo ipso, ac potest peccare. Ex qua ratiocinatione corruunt tres errores, qui in hac thesi sub splendidis illis verbis callidè conteguntur.

Porro in hac ratiocinatione antecedens dumtaxat demonstrandum est; duæ quippe consequentiæ ex illo apertè descendunt. Probatur itaque antecedens, quia ex Augustino lib. de nat., & grat. cap. 26. *Deus non deserit, si non deseratur, & piè semper, iustèque vivatur*; & infra addit: *Ut non adjuventur in ipsis itidem causa est, non in Deo.* Utrumque autem hoc effatum non subsisteret, si Davidi, Salomoni, & aliis veteris Testamenti gratiam sufficientem Deus negasset, ne in primum peccatum mortale proruerent; Deus quippe eos desereret, antequam ab eis defereretur; & ut non adjuvarentur, causa fuisset in Deo, non in ipsis, qui nullam antea causam dederant, quare gratia auxiliante privarentur: ergo. Præterea etiam in Judæos cadit illud Augustini lib. de natura, & gratia cap. 67. *Quis peccat in eo, quod caveri nullo modo potest?* atqui si caruissent Judæi gratia sufficienti ad reportandam victoriam tentationum, lapsus caveri nullo modo posset.

Ergo Judæi tentationibus succumbentes non peccarent. Apertissimè autem de Judæis loquens Augustinus lib. grat., & lib. arb. cap. 12. ait, *Gratiam repellebant, & in Christum propterea non credebant.*

III. Quare ineptè nimis loquitur Jansenius lib. 3. de Grat. Christi cap. 7. dicens, *non adfuisse hominibus sub lege viventibus gratiam sufficientem servandi legem, vel ullum præceptum ejus.* In eo autem consistit hallucinatio Jansenii, quod non distinguat inter legem, seu gratiam exteriorem, & gratiam interiorem, qua homines adjuvantur ad legem servandam; Verum quidem est, quod lex mosaica non conferebat gratiam sufficientem ad non peccandum: (sicut nec nobis illam confert nuda lex Evangelica) At tam iis, qui erant sub lege (seu quibus iniquitas dominabatur, ut explicavimus in thesi superiore,) quàm iis, qui sunt sub gratia, (seu quibus gratia dominatur) adiutorium, quod confertur, non est à nuda lege, quæ est gratia exterior, sed est à gratia interna, seu illustratione Spiritus Sancti, quæ in lege Mosai- ca erat remissa, non expugnans impotentiam moralem ad servandam legem, ortam ab insultibus concupiscentiæ, sed conferens solum sufficientiam physicam ad non peccandum, essentialiter requisitam ad peccatum formale, & ad demeritum; in lege verò Evangelica ea est intensior, ac vividior ex meritis Christi D. apta expugnare moralem illam impotentiam. Duo isthæc, quæ Jansenius non distinguebat, D. August. lib. de Grat., & lib. arb. cap. 17. dilucidè expressit in hæc verba: *Cum dicitur, diligamus invicem, lex est;*

est ; cum dicitur , quia dilectio ex Deo est , gratia est ; Sapientia quippe Dei legem , & misericordiam in lingua portat ; unde scriptum est in Psalmo : *Et enim benedictionem dabit , qui legem dedit .* Distinguitur itaque lex , seu gratia exterior a gratia , seu ab illustratione , & inspiratione superna : Deus tamen , qui legem dedit tam Mosaicam , quam Euangelicam , misericordiam in lingua portans , in utraque lege gratiam confert sufficientem , ut servari possit , quamvis valde uberem in lege gratiæ iis , qui sunt sub gratia , præ illis , qui in lege Mosaiica erant sub lege . In eo autem sensu dicitur gratia conferri in novo fœdere , seu in lege gratiæ , non verò in fœdere veteri , seu in lege Mosaiica , quatenus in lege gratiæ Sacramenta tanquam actiones Christi D. principaliter operantis continent , & causant gratiam , si ritè suscipiantur ; contra vero in lege Mosaiica Sacramenta , utpote *infirmas* , & *egena elementa* (ut loquitur Apostolus ad Gal. 4.) ad summum erant conditiones , quibus positis ex liberali divina promissione gratia conferebatur . E. g. Baptismus tanquam operatio Christi D. principaliter baptizantis causat gratiam , quam Christus , ejusque operatio in se continent : At circumcisio non erat operatio assumpta à Christo D. , & ideo solum erat conditio à Deo requisita , ut gratia conferretur infanti qui circumcidebatur .

IV. Opponit Janfenius illud Augustini serm. 53. de Verb. Apost. cap. 2. Legem Judæis datam esse , ut agnita propria ægritudine , ratione cujus facile labebantur , *Medicus* , idest *gratia adjuvans* quæreretur . Ergo ex Augustino gratia adjuvans , & efficax

solum datur in lege Euangelica ; in lege verò Mosaiica nulla dabatur gratia ; alioquin non esset ratio cur medicus quæreretur in lege gratiæ . Propterea idem S. Doctor qu. 55. super Exodum dicit , datam fuisse Judæis legem , *ut de sua infirmitate , ac peccatis per legem convincerentur , ut lex fieret illis Pædagogus , à quo perducerentur ad gratiam , quæ est in fide Jesu Christi .* Et similiter Conc. 27. in psalm. 116. *Ad hoc data est lex , ut te de magno parvulum faceret , ut te ad faciendam legem vires de tuo non habere monstraret , ac sic opis indigens , & egenus ad gratiam confugeres , & clamares , Miserere mei Domine .* Et in ps. 118. similiter addit : *Ut jam corde humiliato discas clamare : Infelix homo , quis me liberabit de corpore mortis hujus ?*

Respondeo , adversus eundem Janfenium facile argumentum retorqueri . Nam si data est lex Judæis , ut cognita propria imbecillitate ad medicum confugerent , hoc est ad gratiam adjuvantem , qua possent legem implere , manifestè sequitur , quod dederit eis Deus gratiam sufficientem , ut possent orare , & petere gratiam immediatè adjuvantem ad ferenda onera legis ; non secus ac in lege Euangelica , quando quis ob habitum vitiosum acquisitum experitur moralem impotentiam ad abstinendum a culpis , non caret auxilio gratiæ sufficientis , qua possit petere à Deo auxilium validum ad expugnandam illam difficultatem ortam à pravis habitibus , prout docuit Trident. sess. 6. cap. 11. ubi dixit ; *Deus impossibilia non jubet , sed jubendo monet , & facere quod possis , & petere quod non possis , & adjuvat ut possis : Aliter nisi de facili possemus orare , & petere auxilium , quo de facili deinde possemus*

mus legem implere, non esset verum, quod statim Tridentinum subdit: *Cujus mandata gravia non sunt; cujus jugum suave est, & onus leve.* Præterquamquod ex hoc ipso, quod Deus desideria, ac preces contulerit Judæis pro obtinendo auxilio ad ferenda onera legis necessario, ritè inferitur, quod hujusmodi auxilium illis communiter non denegarit. Ut quid enim eos excitaret ad desiderandum, & postulandum id, quod in eo statu nullatenus possent impetrare?

V. Confirmatur retorquendo similitudinem, quam Jansenius adhibet lib. 3. de gratia Christi cap. 5. ad ostendendum, quod in Judaico fœdere non solum deesset gratia sufficiens ad implendam legem, sed etiam gratia sufficiens ad petendum à Deo hujusmodi auxilium sufficiens, ac necessarium ad ferenda onera legis; sic ipse loquitur: *Siquis verbis alicui diceret, Quia non sufficis implere quod jubeo, ora pro gratia, qua sufficias; Stultus esse profectò crederetur, si jam ei potestatem, qua sufficeret, donavisset.* Censet enim Iprensis, quod habens potestatem petendi sufficientiam, pariter haberet ipsam immediatam sufficientiam ad implendum, quod jubetur. At sic retorquendo telum insurgo: Si quis verbis alicui diceret; Quia non sufficis implere quod jubeo, ora pro gratia, qua sufficias; stultus profectò foret, & tyrannide imbutus, si linguam illi præcideret, & potestatem orandi denegaret. Idemque dicendum esset de Deo, si denegasset Judæis auxilium sufficiens ad implendam legem, & iis dixisset: Quia non sufficitis implere quod jubeo, orate pro gratia, qua sufficiatis; & deinde gratiam ad orandum sufficientem, & necessariam pariter dene-

gasset. Quod citra blasphemiam dici non potest de Numine clementissimo.

Directè ad argumentum Jansenii dicendum, verè Judæis legem gravem fuisse impositam, ut quærerent Medicum, & ut lex ipsa fieret eis Pædagogus, à quo ad gratiam, quæ est in fide Christi D. perducerentur. Quamvis autem lex illa esset gravis, non deerat tamen illis gratia sufficiens, qua possent illam servare, & multo minus deerat gratia sufficiens, qua possent orare, & petere à Deo auxilia uberiora, quibus citra difficultatem possent legi obtemperare. Quoniam verò deerat illis gratia illa uberior, quæ datur in lege Evangelica per merita Christi D. (qui venit, ut vitam, seu gratiam habeamus, & abundantius habeamus) idcirco promissione bonorum temporalium, & comminatione similium pœnarum sæpe a Deo ad legem servandam excitabantur, ac proinde sæpè illam servabant, & ad Deum peccatores revertebantur, ducti amore mercenario, & timore servili; qui tamen adhuc erat salutaris, nec poterat poni sine gratia sufficienti superna, ut constat ex proscriptione thesisi decimæquartæ facta ab Alex. VIII. quæ dicit: *Timor gehennæ non est supernaturalis*; potest siquidem etiam timor pœnarum temporalium esse supernaturalis, si pœnæ istæ lumine superno cognoscantur infligendæ a Deo vindice propter nostra delicta. Ex hoc autem timore servili gradum deinde faciebant ad amorem Dei filialem; timor enim pœnæ passim inducit ad Charitatem a Spiritu S. infusam, propriam filiorum Dei. Et in hoc sensu accipiendum est, quod in argumento dicitur ex Augustino, vide-

delicet legem ægrotis Judæis datam, ut quærerent medicum, & esset illis Pædagogus, à quo perducerentur ad gratiam; quatenus ex timore illo fervili pænæ, quo passim ducebantur, possent implorare medicum, seu gratiam adjuvantem, & sic perducì ad spiritum dilectionis proprium novi Testamenti; juxta illud Apostoli ad Rom. 8. *Non enim accepistis spiritum servitutis iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba, Pater.*

VI. Ex quibus omnibus colligitur primò, gratiam novi Testamenti in duobus differre à gratia veteris Testamenti. Primò quia gratia in lege Evangelica confertur per merita Passionis Domini affluenter; juxta illud Apostoli ad Rom. 5. *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis*; propterea de facili possumus expugnare difficultatem, & impotentiam moralem ad legem implendam, ortam ex concupiscentia effræni, saltem si orationibus illam impetremus; qua de causa dicitur 1. Thessal. 5. *sine intermissione orate*, & Lucæ 18. *Oportet semper orare*; certissima quippe nobis inest securitas obtinendi quod petimus; Sponsor enim est ipse fidelissimus Dominus, qui sic alloquitur Marci 11. *Dico vobis, omnia quæcunque orantes petitis, credite, quia accipietis, & evenient vobis*; Etenim cum in novo Testamento Deus homines velut filios habeat, non ut servos, sicut habebat homines in lege veteri; juxta illud Apostoli ad Gal. 4. *Jam non est servus, sed filius, quod si filius, & hæres per Deum*; idcirco facillimas præbet aures nostris petitionibus; quod ipse Dominus, ut nos ad orandum im-

PELLERET, arguendo à Patre terreno, & improbo, ad cœlestem, & clementissimum, dixit Lucæ 11. : *Si vos, cum sitis mali, nostis bona data dare filiis vestris, quanto magis Pater vester de cœlo dabit spiritum bonum petentibus sc?*

Secundò differt gratia novæ legis à gratia veteris legis, quia supposita ea lege perterrefaciente, tunc ut plurimum homines sub auxiliis gratiæ ad observantiam præceptorum inducebantur solum timore; in nova autem lege nunc inducuntur sæpè homines etiam amore ac timore filiali. Quod innuunt verba laudata Apostoli ad Rom. 8. *Non accepistis spiritum servitutis iterum in timore, sed spiritum filiorum Dei*; & docuit Augustinus qu. 15. super Deuteron. dicens: *Homo potest facere opus legis per charitatem justitiæ, quod non potest per timorem pænæ*; Quæ charitas gratia est novi Testamenti: quamvis enim timor servilis, si procedat ex motivo lumine fidei attacto, sit supernaturalis, & indigeat auxiliis gratiæ, ut dicemus in thesi 60.; nihilominus spiritus hujus timoris, qui in veteri lege habebatur, non est adeò efficax ad inducendam observantiam mandatorum, sicut est efficax amor filialis, ad quem de se inducit gratia, utpotè uberior, novæ legis; & in hoc sensu dicit Augustinus, quod non possit homo opus justitiæ facere per timorem pænæ, quod potest facere per Charitatem, quæ est gratia novi testamenti. Quibus adde, quod multo minus poterant Judæi legem implere, si solum ducebantur timore servili latè dicto, seu timore mundano, qui, ut habet D. Th. 2.2. q. 19. a. 4. est peccaminosus, eo quod ita quis legem fervet, ob timorem pænæ, ut hac

hac circumscripta, lex non impleretur. Similiter Augustinus in Epist. ad Gal., ubi dixerat, quod Judæi ducebantur timore servili, addit: *Idcirco quædam opera legis implebant, quæ in Sacramentis sunt; illa verò, quæ ad bonos mores pertinent, implere non poterant; Non enim implet ea, nisi charitas; sive dicatur, quod ea impleat charitas, seu spiritus amoris, & quidem de facili, & alacriter; sive dicatur, quod ea impleat charitas latè sumpta pro amore supernaturali cujuscunque honestatis, ut explicat Vasq. p. 2. cap. 2. & idem S. Doctor loquens de gratia novi Testamenti dicit lib. de fide, & operibus c. 23. Ab hoc reatu graviore liberat gratia Spiritus Sancti per Christum, quæ diffusa charitate in cordibus nostris, donat justitiæ dilectionem, qua immoderatio concupiscentiæ superetur. Et in psal. 90. habet. Data est illi lex ad timorem, non ad amorem; ut autem timor convertatur ad amorem, occisus est justus, ac venit Spiritus Sanctus in plenitudine amoris, non in pœna timoris. Quare auxilia gratiæ in novo testamento pertinent ad charitatem potius, & ad amorem justitiæ, quam ad timorem; Secus verò auxilia gratiæ veteris legis; Quia tamen lex antiqua terrens erat introductoria ad legem novam charitatis, ideò cultores illius, & quicumque ex puro timore legem servant, ab Augustino dici solent alieni à gratia, quatenus sunt alieni ab illa speciali gratia amoris, quæ est propria novi Testamenti, & quæ antonomastice venit nomine Gratiæ. Præterquamquod, ut annotavimus in thesi antecedenti, lex antiqua ratione sui, sicut non justificabat, ita nec vires præbebat ad servanda præcepta; u-*

Tom. II. P. IV.

trumque tamen tunc habebatur dependenter à lege gratiæ, seu perfidem in Christum venturum, qui est Auctor, & pelagus omnium gratiarum.

VII. Colligitur etiam ex dictis falsitas hujus thesisi, & duarum præcedentium, tum in eo, quod supponitur, caruisse scilicet Judæos gratia sufficienti ad legem implendam; tum in eo, quod implicite asseritur, videlicet in nova lege nullam conferri gratiam sufficientem, sed quamcumque esse efficacem; tum demum in eo quod subdolis verbis exprimitur, videlicet, quod gratia efficax in lege nova non sit talis, ut requirat liberum consensum voluntatis, ut proinde non operetur in nobis Deus quod præcipit independenter à nostra libera cooperatione, ratione cujus potest esse verum (& utinam non sæpissimè accideret) quod Deus conferat suam gratiam sufficientem ad obtemperandum, & imperet, non tamen per gratiam illam operetur in nobis id, quod nobis præcipit, ex contranitentia, quam voluntas exercet vocationi, & Gratiæ.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim VIII.

Octava docet, eos dumtaxat ad fœdus Christianum pertinere, qui novi testamenti gratiam participant, idest efficacem; quæ quicquid Deus nobis præcipit, in nobis operatur: eos verò, qui gratia efficaci destituuntur, quæ scilicet non operatur quicquid nobis Deus præcipit, pertinere ad fœdus antiquum, seu

F Ju.

Judaicum, in quo Deus legis observantiam exigebat, relinquendo illos in sua ægitudine, & impotentia; atque adeo in novo hoc Christiano fœdere peccatores efficacis gratiæ expertes, qua v. g. contritionem præceptam de facto ponant, destitui pariter gratia sufficienti ad ponendam, si velint, præceptam contritionem; atque adeo laborare omnimoda impotentia ad obtemperandum. Quod si verum haberet, proculdubio non peccarent, ut diximus, contritionem omittendo, & fatuè illis contritio præciperetur, si illam ponere neutiquam possent. Hinc Doctor Angelicus in cap. i. Epist. i. ad Cor. exponens verba illa: *Fidelis Deus, per quem vocati estis in societatem Filii ejus*, addit: *Non videtur esse fidelis Deus, si nos vocaret ad societatem Filii, & nobis denegaret, quantum in ipso est, ea, per quæ ad eum devenire possumus; unde Josue dicitur: Non te dereliquam, neque derelinquam*. Negari itaque non potest, quod in utroque fœdere peccatori contritionem præceptam omittenti detur à Deo gratia sufficiens ad obtemperandum; ita ut dicatur, Deum per summam injuriam proterere, & conculcare, qui transgreditur præcepta, quæ vi gratiæ collatæ implere potest, non tamen adimplet: Quod innuit Apostolus dicens ad Hebr. 10. gravissima mereri supplicia eum, qui spiritui gratiæ contumeliam fecerit. Quod si gratia sufficiens non conferretur peccatori contritionem præceptam culpabiliter omittenti, nulli unquam gratiæ fieret contumelia; non quidem gratiæ efficaci, ut patet; quia sub illa obtemperatur; neque sufficienti, quia ea non obtemperantibus denegatur; unde nemo Gratiam

contumeliam faceret, & sic laudata Apostoli verba essent deridenda.

PROPOSITIO IX.

Gratia Christi est gratia suprema, sine qua confiteri Christum nunquam possumus, & cum qua nunquam illum abnegamus. *Quesn. 1. Cor. 12. 3. edit. 1693.*

SYNOPSIS.

I. Gratiam Quesnellus vult esse libertatis à necessitate interemptivam ad mentem Jansenii putantis ad meritum, ac demeritum satis esse libertatem à coactione.

II. Longè differt thesis isthæc a sententia Prædeterminantium, ut Jansenius ipse fatetur. III. Cum prædeterminatione ad consensum admittitur à Prædeterminatoribus potentia ad dissensum in sensu diviso; secus verò cum gratia Jansenistica. IV. Præterea voluntas ipsa se determinat sub prædeterminatione; non tamen sub gratia medicinali. V. Phrases hujus thesisi sunt longè diversæ à phrasibus Prædeterminantium. VI. Prædeterminantes enim in opere honesto, ac turpi agnoscunt libertatem indifferentiæ, quam Janseniani de medio tollunt. VII. Jansenianæ hæreses in hac thesi edocentur.

I. Quid in hac Thesi, necnon in proximè sequentibus, Auctor contendat? An gratiam Christi ad supremum, quod excogitari potest, solum evehere, & ipsimet Omnipotentia quodammodo æquiparare?

rare? Ita sanè, si corticem verborum spectemus, at si nucleum introspiciamus, illico palam fiet, quid lateat sub hoc verborum apparatu, videlicet Gratia nimis ingrata, quippe quæ non est confortativa arbitrii, sed libertatis interemptiva; non enim evehit supra naturæ vires arbitrii facultatem, sed illas omnino prostermit, & abiecit in ordine ad operationem salutarem producendam; à qua proinde meritum vitæ æternæ ita amandat, ut reddat illius incapacem ex defectu libertatis. Propterea licet ad gratiæ cōmendationem spectet, quod Thesis exprimit, eam scilicet esse supremam, itaut sine illa confiteri Christum nunquam possimus ex defectu virium naturalium ad talem actum omnino supernum; falsissimum tamen est, quod affecti gratia interiori, qua vires suppetunt ad Christum confitendum, nunquam illum abnegemus, in vacuum recipiendo supernas illas vires, quas exhibet gratia; Hoc enim non ad commendationem, sed ad depressionem gratiæ spectat, quæ non confert arbitrio vires, sed evertit omnino arbitrii potestatem, qua possit obsequium debitum Christo præstare, illum liberè confitendo, & sibi præmium consentaneum, atque adeò æternum, promereri. Constat quippe ex proscriptione tertiæ thesisi Jansenianæ, libertatem a coactione ad meritum non sufficere; sicut nec sufficit libertas in causa sine libertate formali indifferentiæ, ut contendebat prima ex thesibus ab Alex. VIII. confixis.

II. In patrocinium hujus thesisi putarunt nonnulli adduci posse sententiam Prædeterminantium, qui pariter docent, prædeterminationem physicam ejus indolis esse, & efficacita-

tis, ut sine illa ad confitendum Christum non inducamur, & cum illa nunquam Christum abnegemus.

Verum quantum distet gratia medicinalis Janseniana à physica præmotione, quam Scholastici Prædeterminantes admittunt, docet ipse Jansenius, qui lib. I. de Gratia Christi cap. 2. hæc habet: *Qui medicinalem Christi gratiam sic defendere conantur, ut eam in prædeterminationem physicam transforment, omni statui hominum lapsorum, & innocentium, ex vi Primæ Causæ, & indifferentiæ voluntatis necessariam, magis profectò Aristotelici, quàm Augustiniani sunt; Nam talis prædeterminatio sic asserta, non solum nullo ejus testimonio probari potest, sed potius universam ejus doctrinam innumeris locis traditam inexplicabili confusione perturbat; tollit enim differentiam integræ, lapsæque voluntatis; necnon duplicis adjutorii quo, & sine quo non, cum quorum altero Adamus velle, stareque potuit, & Angeli re ipsa voluerunt, steteruntque; lapsi homines velle, & stare non possunt; tollit, obscuratque veram radicem gratiæ medicinalis, nec sinit intelligere veram naturam ejus, dum equaliter statuit illam prædeterminationem omnibus necessariam.* Hactenus Iprensis; Cujus discipulus in hac thesi non intendit per gratiam medicinalem invehere subjectionem debitam Primo libero, ad quam Prædeterminatores putant necessariam esse physicam præmotionem, quam nolunt esse libertatis indifferentiæ violativam; Aliter sicut à prædeterminantibus ponitur in quocumque statu naturæ tam integræ, quam lapsæ necessaria; ita gratia isthæc medicinalis deberet in utroque pariter statu reperiri, ut Jansenius annotavit; Vult itaque gratiam medicinalem ef-

se solum necessariam in statu naturæ lapsæ ob naturæ imbecillitatem a culpa originali contractam, & simul vult vi illius poni operationem salutarem citra formalem libertatem indifferentiæ; à qua certè hæresi, Catholica Prædeterminantium Schola omnino abhorret; Docet siquidem ritè cohærere in voluntate cum Prædeterminatione ad actum bonum liberam facultatem ad illum non ponendum, quamvis nec Prædeterminatio illa stare possit sine eo actu, nec actus unquam ponatur, & subsistere possit sine tali Prædeterminatione; esto negotium non leve facessat mysterium id explicare; adeo ut Cajetanus 1. part. quæst. 22. artic. 4. ad laborans in concilianda inevitabilitate actus prædeterminati cum ejus contingentia, dixerit: *Ad hanc dubitationem nihil reperi in Divo Thoma: In aliis verò Doctoribus nihil hætenus comperi ad questionem istam, nisi quæ communiter dicuntur de sensu composito, & diviso, de necessitate consequentiæ, & consequentis, de libertate electionis Divinæ in æternitate, deque natura causarum ad utrumlibet. Sed hæc omnia animum non quietant, quia non de necessitate, & contingentia, sed de compossibilitate inevitabilium eventuum cum contingentia, & libertate eorundem, est quæstio.*

Cæterum, siue facilis, siue perdifficilis sit, qui dissolvatur hic nodus apud Scholasticos, assertio Prædeterminantium est Catholica, & juxta definitionem Tridentini definientis sess. 6. can. 4. *Liberum arbitrium assentiendo Deo excitanti posse dissentire, si velit*; explicando hanc potentiam ad dissentiendum per libertatem formalem indifferentiæ ad utramque partem. Janseniani verò negant hanc

libertatem indifferentiæ, & docent, quod arbitrium possit solum dissentire, si velit, potentia solum remota, seu conditionata; quatenus posset dissentire, si careret gratia medicinali, qua determinatur ad consensum; eo pacto, quo vinculis præpeditus posset ambulare, si esset à vinculis expeditus: Quod cum etiam Calviniani à Tridentino damnati admittant, dum docent, gratiam necessitare arbitrium ad consensum, dicendum non subsistere hanc laudati Canonis interpretationem; atque adeò sententiam Calvinianam, & Jansenianam in hac re recedere à tradita Concilii definitione.

III. Et ratio discriminis inter Prædeterminatores, & Jansenianos est, quia prædeterminantes docent voluntatem sub prædeterminatione ad consensum retinere potentiam ad dissensum in sensu diviso ab illa; nec obesse libertati, quod ab ea voluntas se dividere non possit, vel quia Prædeterminatio se tenet ex parte actus secundi, ut docent neo-terici, vel quia est ipsa applicatio causæ secundæ ad agendum facta à primo libero; voluntas autem, & judicium indifferens, quantum est ex se, cum utroque actu componi possunt in sensu diviso, & ideò voluntas sub prædeterminatione ad consensum remanet cum libertate indifferentiæ ad consensum, vel dissensum; siquidem prædeterminatio non spectat ad posse, sed ad agere. At per Jansenianos gratia medicinalis non spectat ad agere, sed ad posse, quatenus sine illa juxta eorum erroneam doctrinam, non datur gratia sufficiens, unde sine illa non potest voluntas ponere operationes salutares, & ab illa dum-
ta-

taxat recipit vires supernas, & potestatem ad eas ponendas; & idcirco destruit libertatem indifferentiæ à Catholicis requisitam ad ponendos actus meritorios, ac salutares.

IV. Præterea Janseniani docent voluntatem à gratia unice determinari ad consensum; At Prædeterminatores, si subscribant Angelico Præceptorum, docent, quod voluntas à se ipsa suo modo determinetur, & ideo sit formaliter libera. Hæc enim habet D. Th. in 2. dist. 39. qu. 1. ar. 2. *Ratio culpæ in actu deformi est in hoc, quod procedat ab eo, qui habet dominium sui actus; hoc autem est in homine, secundum illam potentiam, quæ ad plura se habet; nec ad aliquod eorum determinatur, nisi ex se ipsa; quod tantum voluntati convenit.* Utrum autem salvari possit, quod voluntas dum à Deo prædeterminatur, ipsa dicatur liberè se determinare, quatenus *magis habet Deus in potestate voluntates hominum, quam ipsi suas*, ut loquitur August. de Corr., & grat. cap. 14. inquirant scholastici, cum id ad Polemicos non pertineat. Nobis satis sit ostendisse, quod Janseniani gratiam ejus indolis comminiscunt, ut sine illa confiteri Christum nunquam possimus, & cum illa nunquam abnegemus, nullum præsidium à sententia Prædeterminantium habeant; eo quod isti admittant libertatem indifferentiæ sub prædeterminatione ad consensum; admittunt etiam possibilem gratiam sufficientem; & quod possit voluntas gratiæ resistere; quæ omnia non subsistunt admissa gratia medicinali in sensu Janseniano.

V. Ex quibus infertur, non iisdem, sed longè diversis verbis loqui Prædeterminantes, ac loquatur præ-

sens Thesis. In hac quippe dicitur, quod sine gratia Christum confiteri non possumus. Prædeterminantes verò non docent, quod voluntas, quæ peccat omittendo actum præceptum, dum caret prædeterminatione ad talem actum, non possit sine tali prædeterminatione illum ponere; nam si ponere illum non posset, non esset libera; unde dispar ratio in utraque sententia.

VI. Ratio autem radicalis hujus discriminis est, quia Auctor hujus thesisi solum admittit cum Jansenio libertatem à coactione tam in peccante, & demerente, quam in benè operante per gratiam Christi medicinalem, & merente; & ideo in hac sententia qui caret gratia ad Christum confitendum, non potest illum confiteri: Contra verò Prædeterminatores cum Angelico requirunt in merente, ac demerente libertatem indifferentiæ, & ideo consequenter docent, quod carens prædeterminatione ad Christum confitendum, adhuc possit illum confiteri, quamvis si confiteretur, non sine prædeterminatione illum confiteretur: Ad eum prorsus modum, quo omnes dicimus, quod carens concursu Dei ad consensum adhuc possit consentire, dum peccat; quamvis si consentiret, non haberetur consensus sine concursu Dei ad illum: Et similiter dicimus, quod Antichristus absque præscientia de bona operatione ab eo ponenda, adhuc possit benè operari, & non peccare, quamvis si esset benè operaturus, isthæc bona operatio non haberetur sine præscientia de illa. Quicquid sit, quod ista præscientia, quæ antecedit tempore nostros actus, consequatur ad illos logicè, & idcirco

fit à nobis impedibilis, & non everfiva libertatis; prædeterminatio verò fit omninò antecedens, & impedibilis, ut proinde in dubium revocari possit, num sit everfiva libertatis: Quod tamen, ut diximus, ad Scholasticas concertationes spectat, non ad Polemicas. Usqueadeo autem sanctum est apud Thomistas, quod requiratur in merente libertas a necessitate, & non sufficiat libertas à coactione, ut Angelicus quinque ab hinc seculis dixerit, sententiam docentem, nos esse dumtaxat liberos à coactione, esse hæreticam; hæc siquidem habet de malo qu. 8. de elect. ar. unico. *Opinio, qua quidam dicunt voluntatem hominis ex necessitate moveri ad eligendum, nec tamen cogi, est hæretica; tollit enim rationem meriti, ac demeriti, & subvertit omnia principia Theologiæ moralis: Si enim ex necessitate movetur ad volendum, tollitur deliberatio, exhortatio, & præceptum, & laus, & vituperium.*

VII. Oppones pro Quesnello, quod in hac thesi duo asserantur: Alterum est, quod sine gratia non possimus Christum confiteri, & de hoc nemo potest ambigere, cum non possit actus supernaturalis prodire sine coinfluxu comprincipii supernaturalis: Alterum verò, quod sub gratia nunquam Christum abnegemus; quod non fert everfionem libertatis ad illum abnegandum, cum non dicatur, quod sub gratia non possimus Christum abnegare; Quare sicut omnes Catholici docent, quod sub gratia efficaci nunquam Christum abnegamus, ita potest citra ullum inconveniens Quesnellus dicere, quod sub Christi gratia nunquam illum abnegemus.

Sed contra est primò, quia licet

vera sit prima pars hujus thesis, quod scilicet sine gratia non possimus Christum confiteri, falsum tamen est quod non possimus Christum confiteri sine ista gratia, de qua verum sit, quod nunquam cum illa Christum abnegamus; nam qui Christum abnegat, caret proculdubio tali gratia, & tamen potest Christum confiteri; aliter non peccaret illum non confitendo. Sic etiam licet verum sit, quod sine gratia non possit homo conteri; falsum tamen est, quod sine gratia efficaci homo non possit conteri; peccator enim qui culpabiliter omittit contritionem præceptam, caret gratia efficaci, & tamen potest contritionem ponere, aliter non peccaret, illam omittendo. Contra est secundo, quia dum in altera parte hujus thesis dicitur, quod cum gratia Christi nunquam illum abnegamus, apertissimè docetur secunda thesis Janse-
nii, quæ proscrip-
ta est tanquam hæretica, quod scilicet *In statu naturæ lapsæ interiori gratiæ nunquam resistatur.* Contra est tertio, quia quando peccator omittit contritionem præceptam, vel habet gratiam, qua possit illam ponere, vel non. Si dicas primum, ergo falsum est, quod cum gratia nunquam peccemus; sin dicas secundum, ergo hic peccator est sine libertate indifferentiæ ad non peccandum, sed cum sola libertate à coactione, juxta tertiam Jansenii proscriptam thesim; cum enim careat gratia requisita ad contritionem ponendam, necessariò illam omittit, unde caret libertate à necessitate, seu libertate indifferentiæ. Præterquam-
quod præciperetur illi contritio, quam ponere non posset sine gratia, & tamen gratia illi deesset; unde vera etiam esset prima ex quinque proscrip-
tis

ptis Jansenii thesibus. Contra est quartò, quia qui instructus gratia ista Quesnelliana Christum confitetur, vel potest illum abnegare, vel non potest; si non potest; ecce tibi everfionem libertatis indifferentiæ; sin dicas, quod possit, ergo cohærere possunt hæc duo, quod scilicet homo habeat gratiam, & simul Christum abneget.

Ad id quod additur de gratia efficaci. Primò falsum est, ut diximus, quod sine gratia efficaci non possimus Christum confiteri; Nam qui culpabiliter Christum abnegat, caret gratia efficaci, & tamen potest illum confiteri, aliter non peccaret. Deinde licet verum sit, quod cum gratia efficaci nunquam Christum abnegemus, falsissimum tamen est, quod cum gratia nunquam abnegemus illum. Disparitas est, quod gratia efficax importat gratiam, quæ vel trahit, vel involvit consensum, seu Christi confessionem; quid autem mirum est, quod ubi adsit gratia involvens seu trahens consensum, ibi nunquam sit dissensus? At gratia secundum se, ut præscindens ab efficaci, & purè sufficienti, tam potest conjungi cum consensu, quam cum dissensu, & ideo potest esse verum, quod cum gratia dissentiamus, & Christum abnegemus; & de facto qui culpabiliter omittit Christum confiteri, habet gratiam sufficientem, qua possit ponere hunc actum supernaturalem præceptum; aliter vel non peccaret illum omittendo, vel peccaret cum sola libertate à coactione. Hæreses itaque Jansenianæ ex hac thesi usquequaque erumpunt; sicut etiam ex plurimis aliis sequentibus.

Instabis. Tam in sententia Prædeterminantium verum est, quod sine prædeterminatione ad consensum non

possit voluntas consentire, & quod cum ea nunquam dissentiat; quam in sententia Societatis verum est, quod sine concursu Dei in actu secundo ad consensum, non possit voluntas consentire, & quod cum illo nunquam dissentiat: ergo benè etiam poterit in hac thesi Quesnellus præscindens ab utraque illa sententia Scholastica in suis Asceticis Observationibus pariformiter dicere, quod sine gratia non possimus Christum confiteri, & quod cum gratia nunquam illum abnegemus.

Sed falsissimum, & erroneum est antecedens. Solum verum est in utraque illa sententia, quod sine prædeterminatione ad consensum, vel sine concursu Dei in actu secundo ad consensum nunquam consentiamus, at non est verum, quod sine illis non possit voluntas consentire; quãdoquidem voluntas omittens contritionem præceptam illis caret, & tamen ponere potest contritionem; aliter non peccaret illam omittendo, cum nemo possit ad impossibile obligari. Propterea sicut in utraque illa sententia verum est, quod sine Prædeterminatione, aut sine concursu Dei in actu secundo ad consensum potest voluntas consentire, & quod cum illis nunquam dissentiat: Ita Quesnellus loquens de gratia simpliciter (& non de gratia efficaci dumtaxat) deberet viceversa dicere, quod sine gratia non potest voluntas Christum confiteri, & quod cum gratia possit Christum abnegare, ac sæpè etiam abneget; Aliter Jansenismum non effugeret. Rem totam paucis perstringo. Vel thesis loquitur de gratia efficaci, & falsum est, quod sine illa non possimus Christum confiteri; Vel loquitur de Gratia ut præ-

scindente ab efficaci, & sufficienti, & falsum est, quod cum illa nunquam voluntas Christum abneget; atque adeo alterutrum hujusce thesisi assertum in utroque sensu est erroneum.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim IX.

Nona docens Christi gratiam esse illam, sine qua non possumus Christum confiteri, & cum qua illum non abnegamus, luculenter insinuat, Christi gratiam esse unicè gratiam efficacem, cum qua Christus non abnegatur, (aliter non esset efficax) & sine qua Christum confiteri non possumus; cum non possit homo gratia denudatus solis naturæ viribus Christi fidem profiteri. Iterum proinde in hac thesi expungitur gratia sufficiens ad Christum confitendum in eo, qui culpabiliter illum abnegat, ita ut eatenus sit odii Divini, ac pœnæ æternæ reus, quia gratiæ ad Christum confitendum collatæ contumeliam facit, illum abnegando. At si gratia sufficiens deesset illi, cui Christi confessio præcipitur, quomodo peccaret illum abnegando? Augustinus lib. de duabus animabus cap. 2. disertè hæc habet: *Peccati reum teneri quempiam, quia non fecit, quod facere non potuit, summæ iniquitatis est, & insanæ.* Quare quamvis verissimum sit, & quod sine Christi gratia illum salutariter confiteri non possumus, & quod muniti gratia efficaci nunquam illum abnegant: erroneum tamen est asserere, quod instructi gratia, ac viribus sufficientibus ad Christum confitendum

illum abnegare non possint, nec unquam illum abnegent. Aliter ineptè Apostolus 1. ad Cor. 2. diceret: *Hortamur vos, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis.* Quid enim est in vacuum recipere, nisi ejus effectum frustrari? Prædeterminatores toto Cælo ab hac hæresi discrepant; docent quidem, quod cum prædeterminatione ad consensum nunquam dissentiamus; negant tamen, ac pernegant, tam quod Deo vocanti, & gratiam conferenti nunquam homo dissentiat, ac peccet; quam quod cum prædeterminatione ad consensum non possit pariter voluntas dissentire; Cum de fide sit ex Tridentino sess. 6. can. 4. humanum arbitrium à Deo motum posse ipsi Deo excitanti, atque vocanti dissentire, si velit.

PROPOSITIO X.

Gratia est operatio manus omnipotentis Dei, quam nihil impedire potest, aut retardare. *Quesn. Matth. 30. 34. editione 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Gratia isthæc est libertatis everfiva. II. Ex Quesnello operatio Gratiæ est operatio solius Dei, & nullatenus voluntatis creatæ.

III. Scripturæ luculenter docent effectum gratiæ posse à voluntate impediri, ac retardari. IV. Ex Tridentino damnatur duplex error bujus Thesisi. V. Ea quippe Lutheranismum simul sapit, & Calvinismum.

VI. Voluntas creatæ quamvis impedire

dire non possit, quod Deus vult efficaciter efficacia simpliciter dicta; potest tamen divinæ voluntati resistere, si velit aliquid efficaciter solum quantum est ex parte sua; & ideo potest effectum gratiæ impedire, ac retardare. VII. Deus discernit Electos à Reprobis per hoc, quod gratiam prævisam efficacem conferat qua efficacem. VIII. Bona nostra operatio Deo principalius tribuitur, non nobis. IX. Reprobatio tamen nullatenus Deo tribuitur, quamvis possit illam impedire. X. Ex hoc quod Deus prævideat culpam secuturam, non fit, quod illam amet, ac directè reprobationem intendat.

XI. Nequit Quesnellus à Jansenismo hic excusari.

I. **E**Cce tibi quam basilicè Gratia describatur; & quantum ejus vires extollantur! suspicienda sub oculos ea ponitur, non solum tanquam operatio manus Omnipotentis Dei, sed etiam tanquam ipsamet Omnipotentia, cui nihil possit resistere, & contraniti; cum ne retardari quidem possit, nedum impediri ejus effectus. In thesi 21. ea pariter dicitur esse fortis, potens, suprema, invincibilis; & passim Jansenius cum Calvino vocat illam omnipotentem, insuperabilem, invictam. Bracteata tamen isthæc verba eò tendunt, ut seducant incautos. Etenim quò magis illa videntur gratiam commendare, eò magis deprimunt, & dum beneficium à Christo collatum, promerendo nobis gratiam, extollunt, illud extenuant, ac prosternunt; Quandoquidem si ejus indolis esset gratia, ut voluntas non posset ejus effectum impedire, aut retardare, ea non esset beneficium naturæ lapsæ

collatum, sed quadantenus maleficium, quippe quæ, ut alias innuimus, libertatem everteret, meritum omne de medio tolleret, sollicitudinem, & curam de nostra salute amandaret, & ad delicias hujus sæculi captandas hortaretur; quoniam justificatio, & salus non esset conferenda laborantibus, vigilantibus, orantibus cum adjutorio gratiæ actualis, sed iis dumtaxat, pro quibus Christus D. ad arbitrium orare voluit, & quos voluit inter electos annumerari.

II. Quid autem sonet apud Auctorem, quod gratia sit operatio manus Omnipotentis Dei, satis advertet, qui vigesimamprimam ex hisce proscriptis thesibus percurrat; ibi enim, & in tribus proximè sequentibus, apertius exprimitur, quod Gratia ita sit operatio voluntatis omnipotentis, sicut est operatio Divina productio Unionis hypostaticæ, Creatio mundi, Resurrectio mortuorum, & alia id genus, in quibus non primas dumtaxat, sed omnes habet partes Omnipotentia, nullas arbitrium humanum. Ex quo legitima deductione infertur, quod nihil possit gratiam impedire, aut retardare; sicut nihil potest impedire, aut retardare Incarnationem Verbi, Mundi Creationem, aut Resurrectionem mortuorum, quandounque Deus ea velit operari. Præterea cum dicatur in thesi, quod nihil possit gratiæ operationem impedire, aut retardare, ex vi verborum negatur omnis impedibilitas, ac retardabilitas gratiæ; atque adeò non solum negatur, quod possit impediri, ac retardari infusio gratiæ, sed etiam ejus fructus, & efficacia.

III. Verum nemo est, quin videat,

deat, quantum hæc omnia à Catholicis veritatibus aberrant: Siquidem ex Scripturis, Conciliis, Patribus, ac Ratione manifestè docemur, Gratiæ operationem ita esse operationem manus Dei omnipotentis, ut voluntas etiam debeat gratiæ cooperari, & quidem non ut determinata, sed ut determinans; qua de causa potest Divinam gratiæ operationem & impedire, & retardare, & sic etiam gratiæ resistere; quod etiam liquidò constat ex iis, quæ dicuntur adversus secundam, & quartam ex quinque Jansenii proscriptis thesibus, in quibus idem prorsus error asserebatur.

Et sanè, si non posset operatio Gratiæ à libero arbitrio impediri, sed necessario deberet actum salutarem operari, frustra Apostolus 2. ad Cor. 6. diceret: *Hortamur vos, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis*. Quid enim est in vacuum recipere gratiam, nisi ejus effectum impedire? quod si impediri non posset, nunquam in vacuum gratia reciperetur; adhortatio proinde illa esset omninò frustranea, & Apostolo indigna. Pariformiter si effectus gratiæ non posset retardari, incassum peccator terribilibus illis comminationibus moneretur Eccles. 5. *Ne tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem; subito enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ disperdet te*. Potius deberet peccator veluti manibus in sinu compressis otiosi, & suis dumtaxat miseriis quodammodo implorare Dei misericordiam, ne differat gratiam conferre ad obtinendam suam conversionem, si unice à gratia medicinali, efficaci, & irresistibili, & non etiam à sufficienti converti posset. Præterea si effectus gratiæ re-

tardari non posset à voluntate peccatoris, frustra Deus expectaret ejus conversionem; quia potius solus peccator deberet gratiam medicinale misericorditer conferendam expectare, ut per illam convertatur; & tamen Isajæ 1. dicitur: *Expectavi, ut faceret uvas, fecit autem labruscas*: potest itaque peccator retardare, ac etiam prorsus impedire gratiæ sufficientis effectum à Deo per illum intentum, & sic reddi odii Divini, ac pœnæ æternæ reus.

IV. Confirmatur ex 2. Petri 3. ubi dicitur: *Patienter Deus agit propter vos, nolens aliquos perire, sed omnes ad pœnitentiam converti*. Quænam autem patientia exerceri posset erga illos, quibus non esset integrum gratiæ effectum impedire, aut retardare, ut proinde absque ullo reatu omitterent ad pœnitentiam converti? Quare citra omnem dubitationis aleam positum est, & à Concilio etiam Senonensi in decreto 15. fidei definitum, *Non esse tale Dei trahentis auxilium, cui resisti non possit*; Quamvis autem istud Concilium non fuerit Generale, ejus tamen auctoritas tanti fit in Ecclesia, ut sine temeritate nemo possit illi contradicere, ut notat Suar. de Gratia Proleg. 6. cap. 5.; Quin etiam à Tridentino sess. 6. can. 4. definitur, posse hominem gratiæ dissentire, atque adeo posse illi resistere, ejusque effectum à Deo intentum impedire, aut retardare, si velit; anathematizatur enim *Si quis dixerit liberum hominis arbitrium à Deo motum, & excitatum nihil cooperari assentiendo Deo excitanti, atque vocanti, quo ad obtinendam justificationis gratiam se disponat, ac præparet, neque posse dissentire, si velit*. Ecce quomodo ex laudatis Concilii verbis

bis utrumque damnatur, quod in hac Thesi audacter asseritur, & quod gratia sit sola operatio manus Dei omnipotentis, cum dicatur liberum arbitrium gratiæ cooperari: & quod effectus gratiæ non possit impediri, aut retardari, cum possit arbitrium inspirationi, seu gratiæ dissentire, si velit.

V. Ubi notandum tam Lutherum, quam Calvinum negasse, quod divina gratia cohærere possit cum arbitrii libertate; Lutherus tamen negavit arbitrium gratiæ cooperari, putans illud se habere merè passivè, & tanquam aliquid inanime; Calvinus verò admisit concursum voluntatis cum gratia, eo pacto quo Thomistæ docent intellectum Beati videre Deum, quamvis tota ratio agendi sit lumen gloriæ; negavit tamen posse arbitrium abjicere gratiam impediendo ejus operationem; sicut intellectus Beati non potest abjicere lumen gloriæ, ejusque operationem impedire: Adversus utramque hæresim definivit Tridentinum, & quod liberum arbitrium coope- retur gratiæ, & quod possit illam abjicere, dissentiendo si velit. Utraque itaque hæresis in hac thesi continetur, quæ proinde lutheranismum simul sapit, & calvinismum.

VI. Opponitur primò: Cum gratia detur à Deo, ut per illam ponatur bona operatio, non verò mala, qui resisteret gratiæ, & ejus effectum impediret, resisteret pariter divinæ voluntati, & impediret effectum volitum à Deo; atqui nemo potest voluntati Divinæ resistere; dicitur enim Isaïæ 47. *Non resistet mihi homo*; & Estheris 13. *Dominus omnium tu es, nec est qui resistat majestati tuæ*; ergo non potest arbitrium

humanum gratiæ resistere, ejusque operationem impedire.

Respondeo argumentum probare, quod neque detur gratia sufficiens in statu innocentiae, atque adeo quod dæmones non potuerint resistere gratiæ in eo statu; cum tamen per Jansenianos de facto restiterint. Quare aliud est, quod quis possit resistere divinæ gratiæ excitanti, & vocationi divinæ dissentire, non obtemperando ejus præceptis; & sic impedire quod Deus vult efficaciter solum quantum est ex parte sua: Aliud verò impedire quod à Deo est absolute volitum, & efficaciter efficacia simpliciter dicta; sive illud sit aliquid necessarium, sive sit aliquis actus liber creaturæ. In primo sensu certum est, quod possit creatura libera Deo resistere; eo enim ipso ac est libera, potest nolle ponere quod Deus vult, ac præcipit: In secundo sensu nihil potest resistere Deo aliquid efficaciter volenti efficacia simpliciter dicta: potest quippe Deus etiam à creatura libera infrustrabiliter obtinere consensum liberum conferendo illi auxilium indifferens prævisum efficax; Propterea Prover. 21. dicitur: *Cor Regis in manu Domini, quocunque voluerit inclinabit illud*: Jerem. 18. *Sicut lutum in manu figuli, ita vos in manu Dei*: & ad Rom. 3. *Cujus vult miseretur, & quem vult indurat*; Potest enim pariter Deus citra præjudicium suæ bonitatis peccatum creaturæ permittere (quamvis non possit illud intendere) conferendo illi auxilium prævisum inefficax, sincero tamen animo, ut per illud ponatur bona operatio; ut proinde illud idem daret, & quidem libentiùs, si illud prævideret efficax. Relatè verò ad actum bonum liberum obtinendum potest dare

dare auxilium efficax intendendo ejus efficaciam; quinimmò potest conferre auxilium A efficax qua efficax, hoc est eo animo, ut si prævideretur inefficax, non conferret illud, sed aliud ex efficacibus seligeret; & sic infruſtrabiliter potest velle actus liberos nostros citra detrimentum nostræ libertatis. Necessitas quippe actus præfiniti non est necessitas antecedens, sed consequens illum actum prævisum liberum per scientiam conditionalium, (sive ea sit scientia media, qua cognoscantur actus liberi conditionatè futuri in se ipsis, sive sit scientia visionis, qua hujusmodi actus cognoscantur in decreto divino absolutè ex parte actus, conditionato ex parte objecti, quod ad Polemicos non pertinet) sicut necessitas quod sit futurum peccatum Antichristi, est solum necessitas consequens ad peccatum prævisum per scientiam visionis, & ideo cohæret cum ejusdem libertate. Hinc Augustinus cap. 14. de corrept & grat. dixit: *Sine dubio habet Deus humanorum cordium, quo placet inclinandorum omnipotentissimam potestatem; magis enim habet in potestate voluntates hominum, quàm ipsi suas.*

VII. Opponitur secundò, quod si voluntas posset ad libitum consentire, vel dissentire gratiæ, & ejus operationem impedire, sequeretur, quod ipsa se discerneret à reprobis, & electio ad gloriam tribueretur voluntati creatæ, non Deo; quod tamen est contra Apostolum dicentem 1. ad Cor. 4. *Quis enim te discernit? quid autem habes, quod non accepisti?* Ergo gratiæ operatio non est impedibilis à creatura. Etenim non aliter Deus discernit electos à reprobis, nisi conferendo illis gratiam in-

eluctabilem, ut docet Aug. lib. 2. contra duas epist. Pelag. cap. 7. dicens: *Nec aliter Deus discernit, nisi quia unde discernaris impertit; & in hoc sensu dicitur Deus Rom. 9. Ex eadem massa facere aliud quidem vas in honorem, aliud verò in contumeliam; quatenus uni dat ineluctabilem vim gratiæ suæ, quam alteri ratione sui dominii citra injustitiam denegat.*

Respondeo hoc etiam argumentum militare contra gratiam sufficientem, ac resistibilem in statu innocentiae, in quo Janseniani illam admittunt possibilem. Etenim etiam Angelis dici potest, *Quis est, qui te discernit? quid autem habes, quod non accepisti?* & tamen Angelorum electio ad gloriam non tribuitur voluntati Angelicæ, quæ piè voluit gratiæ consentire, sed tribuitur Deo, qui illud quo discernerentur impertivit, videlicet gratiam prævisam efficacem; non tamen ineluctabilem, & laxivam libertatis, ut contendunt Janseniani, sed cui ita consentire, ut potuerint dissentire. Et juxta hunc sensum verum est, quod Augustinus dicit in Enchir. cap. 96. *Neque enim veraciter Deus vocatur omnipotens, nisi quia quicquid vult potest, nec voluntate cujuspiam creaturæ, voluntatis omnipotentis impeditur effectus.* Gratiæ sufficientis effectus impediri potest à libero arbitrio; At voluntatis Divinæ effectus à nemine impediri potest, & ei volenti salvum facere, nulum hominis resistit arbitrium (ut habet idem August. lib. de corrept. & grat. cap. 14.) *Sic enim velle, & nolle in volentis, aut nolentis est potestate, ut Divinam voluntatem non impediat, nec superet potestatem; Cum impediri non possit, quod habeatur consensus liber à Deo efficaciter intentus, si*
con-

conferat illi auxilium prævisum efficacax. Inde fit, quod simul cum libertate voluntatis creatæ cohæreat infrustrabilitas voluntatis Divinæ, quando Deus vult aliquem prædestinare ad gloriam ut coronam: quod expressit Augustinus verbis illis loco laudato: *Non est itaque dubitandum, voluntati Dei, qui in cælo, & in terra omnia quæcunque voluit fecit, humanas voluntates non posse resistere, quominus faciat ipse, quod vult.*

VIII. Quod autem ista electio ad gloriam, & actus bonus liber creaturæ tribuatur Deo principalius, & non ipsi creaturæ determinanti gratiam ad consensum, ut Deus dicatur discernere Electos à Reprobis, ex eo evincitur; tum quia, ut diximus in thesi octava, non solum posse, sed etiam ipsum bene agere nostrum, Dei beneficium est, juxta laudatum textum Apostoli: *Quid habes, quod non accepisti? aut quid gloriaris, quasi non acceperis?* tum etiam quia Deus speciali affectu intendit nostras bonas operationes, quando confert nobis auxilium prævisum efficacax; quandoquidem non solum præstat nobis vires requisitas, prout confert dissentientibus, relinquendo arbitrio facultatem iis utendi, si velit; verum etiam feligit auxilium illud congruum præ incongruis, ut infallibiliter ponatur libera operatione meritoria vitæ æternæ, & sic infallibiliter Prædestinati salventur, citra everisionem libertatis ad dissensum, quo æternam mererentur pœnam, & inter Reprobos recenserentur. Hinc Deo principalius bona operatio, & salus nostra ascribitur: Sicut victoria magis tribuitur Duci conferenti arma militibus, & omnia aptè ad triumphandum disponenti, quàm mili-

tibus in bello pugnantibus; Et homicidium magis tribuitur mandanti illud, & auxilium porrigenti, quàm Sicario exequenti; ut proinde ad restitutionem damni prius teneatur Mandans, & solum in ejus defectum Exequens; præsertim quia Deus bene operanti dat simpliciter posse, & influit etiam physicè in bonam operationem, & ex affectu speciali feligit auxilium prævisum efficacax, ut infallibiliter ea sequatur, quod non contingit in Duce relatè ad triumphantes, & in Mandante relatè ad Sicarium. Definit quidem Tridentinum sess. 6. can. 32. *Hominis justificati bona opera ita esse Dei dona, ut sint etiam bona ipsius justificati merita;* at non proinde nostra merita æque debentur Deo, à quo donantur, ac voluntati nostræ, à qua ponuntur; & multò minus debentur nobis principalius, qui gratiam ad bonam operationem ponendā determinamus, quàm Deo exhibenti concursus indifferentem; idque ob rationes adductas; & ideo Tridentinum in eadem sess. 6. cap. 16. habet: *Absit tamen, ut Christianus homo in seipso vel confidat, vel gloriatur, & non in Domino, cujus tanta est erga omnes homines bonitas, ut eorum velit esse merita, quæ sunt sua dona.*

IX. Reprobi autem de Deo conqueri non possunt, quod gratia efficaci destituantur; cum Deus dando illis auxilium sufficiens, in manu voluntatis posuerit, quod illud redderetur efficacax, & ob voluntatis culpabilem socordiam redditum est inefficax; non enim collatum fuit à Deo, ut esset inefficax, & intendendo culpam (eo pacto quo dat Electis auxilium ut sit efficacax, & intendendo efficaciter bonam operationem)

nem) quin potius etiam dum confert auxilium inefficax, bonam operationem quantum est ex se intendit, suadet, præcipit, exhibetque vires sufficientes, ut voluntas annuat; & idcirco unicè voluntati, non Deo ascribitur dissensus, & ex illo consequens reprobatio. Quod docuit Angelicus 1. p. q. 112. ar. 3. dicens: *Defectus gratiæ prima causa est à nobis, collationis verò gratiæ prima causa est à Deo, secundum illud Osee 13. Perditio tua Israel; tantummodo in me auxilium tuum.*

Neque dicas, quod Deus posset culpam, & reprobationem nostram impedire, si scilicet conferret auxilium prævisum efficax, quod certè non deest in ærario suæ omnipotentiae; & ideò etiam Deo, quatenus non impediendi, poterit nostra reprobatio ascribi.

Nam & culpa, & damnum nullatenus ascribitur nõ impediēti illud, quando aliquis impedire non tenetur, licet possit. Sic naufragium non ascribitur Angelo nolenti illud impedire, sed Nauclo, quia Nauclo, & non Angelo incumbit illud impedire: Non tenetur autem Deus ex munere Primæ Causæ impedire nostras culpas; quinimmo ad ejus providentiam spectat permittere peccata; siquidem ut notavit Augustinus in Enchirid. cap. 72. *Melius Deus judicavit ex malis bona facere, quàm mala nulla esse permittere.* Propterea licet in nostris bonis operibus primæ quidem partes sint Dei; at aliquas etiam in eis habet partes arbitrium; ut proinde dixerit Apostolus 2. ad Corin. 12. *Si voluero gloriari, non ero insipiens; quamvis præmonuerit 1. ad Cor. 1. Qui gloriatur, in Domino gloriatur.* Verum relatè ad opera prava nullas omnino habet par-

tes Deus, sed omnes arbitrium; Si quidem non confert Deus auxilium inefficax, eo animo ut sit inefficax, sed eo animo, ut à nobis reddatur efficax, illud ipsum daturus, & quidem libentius, si prævisum fuisset efficax.

X. Ex eo autem, quod præviderit Deus ejus inefficaciam, & adhuc illud dederit, tantum abest, ut inde inferatur culpæ prævisæ amans, & auctor, ut potius ex hoc ipso à Sanctis Patribus ejus bonitas mirum in modum commendetur; quatenus prævidens culpam, & audacissimam ingratitude ejus, cui ingens beneficium gratiæ sufficientis conferitur, non per hoc retrahitur ab eo misericorditer conferendo; ut ex hoc arguatur ejus beneficentia etiam relatè ad ingratos; quod annotavit Chrysostomus hom. 5. de anathemate, ubi habet: *Mortuus est Christus pro inimicis, quos tales ante constitutionem mundi sciebat, eosque præsciens formavit, vincente præscientiam bonitate.*

XI. In calce hujus thesisi advertite, conari nonnullos Quesnelli Afsecclas illum excusare, quod scilicet tam hanc, quàm duodecimam, & decimamtertiam thesim usurparit in sensu Catholico; in quo sensu verum est, quod dicitur Estheris 13. *Domine Deus omnipotens, in ditione tua cuncta sunt posita; & non est, qui possit resistere tue voluntati, si decreveris salvare Israel:* non verò in sensu Janseniano, & hæretico, quod scilicet in natura lapsa nunquam gratiæ interiori resistatur, nec gratia interior ejus indolis sit, ut possit humana voluntas illi resistere, aut obtemperare. Quod ex eo putant suadere, quia Quesnellus aliis in locis ejusdem

dem sui Codicis non semel dixerit hominem gratiis à Deo oblatis repugnare; præsertim in cap. 19. Lucæ v. 42., in cap. 14. ejusdem Lucæ v. 1., in cap. 22. Matth. v. 4. & alibi. Ex quibus etiam conantur excusare Quesnellum in aliis hisce thesibus de Gratia, in quibus videtur docere, quod gratia interior semper sit efficax, perinde quasi solum velit gratiam cooperantem, qua scilicet benè utimur, esse efficacem, non verò omnem quamcunque gratiam.

Sed contra est primò, quia, ut thesis aliqua proscriptionem mereatur, satis est, ut secundum se in germano, ac obvio verborum sensu à veritatibus Catholicis discordet; hujusmodi autem est thesis hæc decima, necnon duodecima, ac decimatertia, quæ disertè loquuntur de gratiæ irresistibilitate (& idem dicas de aliis, in quibus gratia semper dicitur esse efficax). Cum enim de fide sit, multos damnari ob impedimentum liberè appositum operationi gratiæ, & de fide etiam sit Deum velle omnes homines salvos fieri, & quidem voluntate quantum est ex se efficaci, ut proinde ad id conferat auxilium sufficiens, perspicuum fit, quod errorem contineat tam thesis hæc absolutè dicens, quod gratiæ operatio impediri, aut retardari non possit, quam duodecima docens, quod Deo volente animam salvam facere indubitabiliter hic effectus sequatur, necnon decimatertia, ubi dicitur, quod nulla voluntas resistat Deo volenti animam salvam facere, ac tangenti illam interiori manu gratiæ suæ. Universim enim in thesibus dogmaticis spectandus est germanus, ac obvius verborum sensus; ut proinde verba Bibliorum, & Conciliorum sem-

per, in proprio sensu accipienda sint, ut docet Augustinus, nisi aliunde liquidò constet, quod in sensu minus proprio usurpentur: Alioquin nihil certi ab iis haberi posset.

Contra est secundò, quia licet theses istæ essent æquivocæ (quales reapse non sunt) possentque tam in sensu Catholico, quam in sensu Janseniano usurpari, de facto tamen ex adjunctis temporis, loci, & codicis passim Jansenizantis obvius earum sensus est Jansenianus; atque adeo ex hoc etiam capite erant proscribendæ; Certum quippe est, quod propositio æquivoca ex circumstantiis ad hunc potius, quam ad alium sensum determinatur (sicut hæc verba *Absolve te* ex circumstantiis Confessionis Sacramentalis determinantur ad significandam absolutionem à peccatis, & ex circumstantiis fori externi significant absolutionem à reatu poenæ) Quare cum theses istæ doceantur post condemnationem thesium consimilium Jansenii, & in iis locis, ubi Jansenius eos errores disseminavit, & in codice, qui passim Jansenizat, ex his circumstantiis determinantur ad sensum Jansenianum, adeo ut Auctor excusari non possit, dum verbis illis ambiguis loquitur; præsumitur quippe id fieri ad fallendum, & ad censuras effugiendas.

Contra est tertio, quia falsum est, quod in aliis ejusdem codicis textibus Quesnellus unquam assererit humanam voluntatem posse gratiæ interiori resistere in natura lapsa. Etenim in locis adductis, vel loquitur solum de gratiis exterioribus, ac de exhortationibus, quas in thesi quinta dixit non infervire, nisi ad cor magis obdurandum, si desit unctio gratiæ interioris; vel loquitur de illustratione,

impulſu, ac viribus naturalibus, quibus ad benè operandum invitamur; & de his denudatis gratia interiori (quæ ſufficientiam conferat ad operationes ſalutares) dicit in theſi trigefimanona, quod *Voluntas, quam gratia non prævenit, nihil habet luminis, niſi ad aberrandum, ardoris, niſi ad ſe præcipitandum, virium, niſi ad ſe vulnerandum*. Semper autem ac loquitur Queſnellus de gratia interiori, vult illam cum ſuo effectu conjungi; unde nuſquam agnoſcit interiorem gratiam, cui voluntas reſiſtat, & quæ ita ſit ſufficiens ad ſalutariter operandum, ut ſit pure ſufficiens. Quare theſes iſtæ ex triplici titulo proſcribendæ fuerunt; Et quia in proprio, ac obvio verborum ſenſu veritatibus Catholicis refragantur: Et quia ex adjunctis loci, temporis, & codicis erroneum ſenſum præſeferunt: Et quia ſenſus Catholicus, ad quem Queſnelliani verba illa conantur detorquere, non ſolum nuſquam ab Auctore docetur, quin etiam alibi paſſim docetur ſenſus erroneus, quem exhibent verba. Unde ſicut Innocentius XII. in literis datis ad Episcopos Belgii in forma Brevis anno 1694. & 1696. declaravit quinque propoſitiones ex libro Janſenii excerptas damnatas eſſe tum in ſenſu obvio, quem ipſamet verba exhibent, ac præſeferunt; tum in obvio ſenſu, quem in Janſenii libro habent; ac in ſenſu intento à Janſenio: ita dicendum de theſibus iſtis è Queſnelli libro excerptis, quod ſimiliter in iſſdem ſenſibus proſcribi meruerint.

Addunt etiam ad excuſandum Queſnellum, non in alio ſenſu voluiſſe, quod gratia ſemper ſit efficax, niſi in quantum ſemper aliquid efficit juxta doctrinam Angelici p.2. q.110.

art. 1. ubi docet, gratiam ſemper ponere aliquid in anima: Quod autem noluerit Queſnellus gratiam eſſe irreſiſtibilem juxta theſes proſcriptas Janſenii, videtur ſatis colligi ex eo quod non ſemel dixerit, nos reſiſtere gratiæ; etenim in cap. 20. Lucæ v. 10. dicit, contumeliam facere Spiritui Dei, qui gratias rejicit; & in cap. 22. Matth. v. 4. habet: *Eſi repulſam paſſus, & cordis reſiſtentiam Deus, haud tamen à propoſito ceſſat*.

Hæc tamen non eſt excuſatio, ſed eluſio. Angelicus enim loco laudato ſolum docet, quod Deus conferendo gratiam aliquid ponat in anima, non verò quod gratia ſemper efficiat id, quod Deus jubet, quin poſſit illam voluntas impedire, aut retardare, ut vult Queſnellus. Deinde ubi Queſnellus dicit voluntatem reſiſtere gratiæ, vel loquitur de gratia interiori, quæ det ſufficientiam ad ponendum actum præceptum, puta contritionem; vel de gratia, quæ non conferat hanc ſufficientiam; Non poteſt intelligi, quod loquatur de gratia ſufficiente, cum illam paſſim in his theſibus rejiciat; in prima enim dicit, in peccatore aſſeſſe impotentiam generalem ad quodcunque opus bonum; in ſecunda, quod ſine gratia efficaci nihil fieri poſſit; & ſic in aliis plurimis. Quod ſi loquatur de gratia interiori, quæ non det ſufficientiam ad ponendum actum præceptum, puta contritionem, ſed ſolum ſit in cauſa, quod peccator ob omiſſionem contritionis præceptæ damnetur; certe talis gratia eſſet, & non eſſet gratia; eſſet quidem, quia eſſet donum ſupernaturale, ut ſupponitur; non eſſet verò, quia ſi per illam peccator non redderetur potens ponere

nere contritionem præceptam, solum deserviret in ejus condemnationem; unde non esset beneficium, sed ingens maleficium, à quo rationabiliter peteremus liberari: Ad eum modum, quo si præcipiatur homini volatus, & non conferantur vires sufficientes ad volandum, sed solum conferantur vires tenues, ratione quarum damnetur, si non velit, certe vires istæ non essent beneficium, sed maleficium, quippe quæ solum deservirent, ut omittens volatum possit condemnari, prout docet Quesnellus in thesi 39. ut proinde nequeat à Jansenismo excusari, dum docet, gratiæ effectum non posse à voluntate impediri, aut retardari.

Denique Quesnellum excusant, quia non negat posse hominem gratiæ interiori resistere, aut quia dum consentit sub gratia efficaci, concupiscentia contrahitur impressioni gratiæ; aut quia voluntas consentiens sub gratia efficaci, adhuc retinet potestatem sibi intrinsicam, & essentialem, qua possit etiam cum dissensu conjungi.

Sed contra est, quia si voluntas solum hoc pacto posset gratiæ interiori resistere, non posset illi resistere in sensu Catholico, seu retinendo libertatem indifferentiæ ad consentiendum, vel dissentiendum; sed solum posset resistere ad mentem Jansenianorum cum sola libertate à coactione; Unde neque juxta hanc viam Jansenismus declinatur.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim X.

DEcima errat enormiter docendo, quod gratia sit operatio manus omnipotentis Dei, quam nemo potest impedire, aut retardare. Errat quidem, dum vult gratiam semper esse efficacem, (hoc est semper efficere consensum) nec dari gratiam, cujus unquam effectus aut impediatur, aut retardetur. Errat pariter dum docet, gratiæ ipsi efficaci, sub qua defacto ponitur consensus, non posse hominem contrahere, impediendo, aut retardando consensum, adeo ut gratia hæc, quæ defacto est efficax, & conjungitur cum consensu ex libera determinatione voluntatis, non potuerit hac efficacia carere, adeoque potuerit consensus, qui sub hac gratia de facto ponitur, culpabiliter impediri, aut retardari. Et enim si homo liberè operatur ponendo sub gratia ista sibi collata consensum, ac reddendo illam efficacem, seu consensus effectivam, consequens est, ut possit etiam consensum non ponere, retinendo solum potentiam ad consentiendum absque consensu ab ea causato (atque adeo retinendo gratiam, sine qua isthæc potentia non habetur) unde gratiam retineret purè sufficientem ad ponendum consensum liberum, exclusa ejus efficacia. Hoc fert ipse conceptus libertatis à necessitate, sine quo meritum consistere non potest, ut docent Catholici adversus tertiam Jansenii proscriptam thesim. Hoc etiam disertè docet Tridentinum sess. 6. can. 4. ubi definit, liberum hominis arbitrium

bitrium à Deo motum, & excitatum, ita assentiri Deo excitanti & vocanti, ut simul possit dissentire, si velit. Potest itaque homo eo ipso, ac sub gratia efficaci operatur libere, eidem gratiæ resistere, ejusque effectum impedire, aut retardare; propterea adversus quartam Jansenii proscriptam thesim definitum est, Gratiam talem esse, cui possit humana voluntas resistere, aut obtemperare. Quod si effectus gratiæ retardari non posset, quomodo diceretur Eccles. 5. *Ne tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem?* Si enim gratia conferretur peccatori, cui conversio præcipitur, cum ejus effectus juxta hanc thesim retardari non possit, ineptè præciperetur, quod converti non tardet; quod si nulla eidem gratia conferretur, pariter ineptè cita conversio præciperetur; non secus ac destituto pedibus diceretur, *Ne tardes ambulare.* Neque dici potest, quod ei conferatur gratia quædam debilis, cui defacto resistit, ut explicabimus in Anacephalæosi thesis decimæ tertiæ.

PROPOSITIO XI.

Gratia non est aliud, quam voluntas omnipotentis Dei, jubentis, & facientis, quod jubet. *Quesn. Marc. 3. 11. edit. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Sub his paucis verbis quatuor hæreses latent. II. Quas tamen aliàs fuisse rejecimus.

III. Iterum ex Tridentino demonstratur, ad merendum, & demerendum requiri libertatem indifferentiæ. IV. Non sufficere libertatem à coactione, quam astruit Jansenius, olim etiam proscriptum fuerat. V. Nodus Gordianus, qui habetur in concilianda efficacia Gratiæ cum libertate arbitrii, multas hæreses invexit. VI. Ex quo fit, Jansenianam doctrinam non subsistere. VII. Explicatur quomodo Deus expectet, ut misereatur nostri. VIII. Et quomodo gratia efficax ad bonam operationem sit necessaria, quamvis hæc poni possit circumscripta gratia efficaci. IX. Ex socordia dumtaxat voluntatis oritur, quod Gratia sufficiens careat effectu à Deo per illam intento.

I. **I**N rosæto harum thesium, si speciem spectemus; in dumeto tamen, si spectemus doctrinam, non una dumtaxat latitat pestilens fera; passim reperias Amphibænam bicipitem anguem; passim Cerberum trifaucem; passim Hydram lernæam, quæ usquequaque virus eructat. Quam multi errores paucis dolosæ hujusce thesis verbis conteguntur! Quod gratia sit Dei voluntas; quod eidem competat vis quædam omnipotens, cui nemo adversetur; quod nulla sit cooperatio voluntatis ad operationes salutares; denique, quod gratia natura sua faciat quod jubet.

II. Quod attinet ad primum; in thesi 19. quæ huic est valde affinis, ostendemus, neque gratiam habitalem, neque gratiam actualem esse Dei voluntatem, sed utramque esse qualitatem animæ intrinsecam, & inhærentem, juxta doctrinam Tridentini, & Patrum. Quod attinet ad secundum, ostendimus in superiore-

riore thesi, voluntatem creatam ratione propriæ libertatis posse effectum à Deo per gratiam intentum impedire; Cum hoc omnipotentiam divinæ voluntatis, & gratiæ exaltet potius, quam extenuet; etenim Dei omnipotentiam commendat, quod possit condere creaturas liberas, quibus integrum sit divinam voluntatem ac legem impiè contemnere, ac illi contraniti; unde possit Deus sua Attributa Misericordiæ, ac Justitiæ erga illas exercere: Quod attinet ad tertium dicemus in thesi 21. & sequentibus ita gratiā Christi efficacem operari in nobis, quod Deus jubet, ut cum gratia etiam voluntas liberè cooperetur; ita ut hæc operationem gratiæ determinet. Quoad ultimum diximus in octava thesi, & in duabus aliis proximè præcedentibus gratiam per Christum non semper esse efficacem, idque ex sola culpa nostræ voluntatis, non ex gratiæ defectu; ac proinde non semper Dei omnipotentis voluntas gratiam conferens operatur in nobis, seu facit quod jubet.

III. Quoniam autem ex eadem infecta radice tot erroneæ theses, & venenata germina pullulant, videlicet ex eo, quod nulla agnoscatur à Jansenianis gratia purè sufficiens in natura lapsa juxta antiquam hæresim Joviniani, Calvinii, Molinæi, & aliorum Heterodoxorum, idcirco operæ pretium est iterum Hydrā hanc infectari, novisque semper telis contundere, confodere, ac conterere: Et sanè Tridentinum sess. 6. can. 6. anathematizat, *Qui dixerit, non esse in potestate hominis vias suas malas facere, sed mala opera ita ut bona, Deum operari, non permissivè solum, sed etiam propriè & per se, adeo ut sit proprium*

ejus opus, non minus proditio Judæ, quàm vocatio Pauli: Hoc autem non subsisteret, si solum daretur gratia ista Janseniana, qua Deus facit, quod jubet; nam quomodo esset in potestate hominis vias suas malas facere, si deessent illi vires sufficientes ad viam bonam capeffendam, & ad declinandum à mala? Cum autem vires sufficientes ad capeffendam viam, quæ ducit ad vitam, subministrentur à sola gratia sufficiente, ubi ista desit, jam non est amplius in potestate hominis divertere à via, quæ ducit ad perditionem. Ex quo etiam fit, quod opera mala hominis, æquè ut bona Deus operaretur; non enim esset integrum homini operari mala opera, ita ut Deus ea solum permitat; Cum ex defectu gratiæ sufficientis non sit liberum homini illa declinare; non secus ac non est liberum homini à bonis operibus abstinere, ubi donatur à Deo gratia Janseniana, qua irresistibiliter Deus facit in nobis, quod ipse jubet.

Hanc autem libertatem ad viam mandatorum Divinorum arripiendam, & ad odio habendam viam iniquitatis passim Scripturæ commemorant: Eccles. 31. *Beatus, dicitur, qui potuit transgredi, & non est transgressus, facere mala, & non fecit.* Zachar. 5. *Convertimini ad me, & convertar ad vos.* Isaia 33. *Derelinquat impius vias suas, & vir iniquus cogitationes suas, & revertatur ad Dominum, & miserebitur ei, quia multus est Dominus ad ignoscendum:* Eccles. 15. *Apposuit tibi aquam, & ignem; ad quod volueris porrigere manum tuam. Ante hominem vita, & mors, bonum, & malum, quod placuerit ei, dabitur illi.* Quibus scripturæ locis Patres concinunt uniformiter: August. lib. 1. contra duas Epist.

Pelag. cap. 2. *Quis nostrum dicat, quod primi hominis peccato, perierit liberum arbitrium de humano genere?* & Basil. Homil. in ps. 61. *Unicuique nostrum intus est statera quaedam à conditore nostro fabricata.* Quod autem per has, aliasque innumeras auctoritates indicetur libertas indifferentiæ, ad quam gratia sufficiens est omnino necessaria, & non sola libertas à coactione, nemo nisi fatuus, qui sit in sua pervicacia obduratus, poterit inficiari; proinde Bellar. lib. 3. de Grat., & lib. arb. cap. 5. ait: *libertatem à necessitate omninò requiri ad liberum arbitrium, neque satis esse libertatem à coactione, demonstrari potest ex testimonio Scripturæ, ex definitione Ecclesiæ, ex traditione Patrum, ex lumine rationis.*

IV. Jansenius tamen (quibus auctor harum thesium ac multi Aſſeclæ aſtipulantur) perfricta fronte audacter dixit lib. 8. de Grat. Christi cap. 15. *Gratia quantumcumque efficax, etiam talis, qualis in Cælo cum summa delectatione dabitur, nullo modo tollit libertatem;* idque ob eam dumtaxat rationem sanæ Philosophiæ nedum Theologiæ adversam, quam tradit cap. 19. quia scilicet sola vis & coactio (cujus est incapax voluntas relatè ad actus suos) adversatur libertati: *Nulla, inquit, gratiæ efficacia, nulla necessitas actibus liberis formidanda est, sed sola vis, coactio, & necessitas violentiæ:* Vis autem, coactio, & necessitas violentiæ cadere non possunt in ipsos actus elicitos voluntatis, sed solum cadere possunt in actus imperatos aliarum potentiarum, qui solum possunt provenire ab extrinseco contra voluntatis inclinationem; & ideo Janseniani docent nullum actum voluntatis esse necessarium, sed quem-

cumque liberum, libertate videlicet à coactione, quam docent ad meritum, ac demeritum esse satis. Utrumque autem proscriptum fuit olim à Pio V. Greg. XIII. & Urb. VIII. in thesibus Baji dicentis: *Quod voluntarie fit, etiamsi necessariò fiat, libere tamen fit;* Ea scilicet libertate, quæ ad meritum, & demeritum fit satis; prout Bajus contendit, dicendo in alia thesi: *Homo peccat etiam damnabiliter in eo, quod necessariò facit.*

V. Addo, hinc validissime confirmari, quod in peccante detur libertas indifferentiæ ad non peccandum, atque adeo gratia purè sufficiens ad declinandum peccatum, ex hoc ipso, quod in explicanda, ac stabilienda concordia gratiæ efficacis cum libero arbitrio adversus Hæreticos, Doctores Catholici jam inde à primordiis Ecclesiæ semper defudarint: Ea enim difficultate pressi multi cum Pelagio gratiam; Alii verò cum Monachis Adrumetinis liberum arbitrium de medio sustulere, ut notavit Augustinus in Epistola ad Valentinum illorum Abbatem dicens; *Quidam in vobis sic gratiam prædicant, ut negent hominis liberum arbitrium.* Quod pariter Pennottus, Tappexus, aliique Calvinò exprobrant, quasi renovarit hæresim Joviniani, & aliorum, qui gratiæ vim ita extulere, ut humanæ voluntatis libertatem funditus everterint. Et Jansenius ipse lib. 5. de hæresi Pelag. ca. 14. annotavit, in hac perdifficili questione, tam errasse qui gratiæ vim extulerunt, ita ut liberum arbitrium everterent; quàm eos, qui ut factum tectumque servarent arbitrium, gratiæ efficaciam enervarunt; Enormius autem errasse tum Pelagianos, tum Monachos Adrumetinos, qui diffi-

difficultate pressi negarunt gratiæ vim, & efficaciam cum libero arbitrio posse conciliari: Hæc addens: *Illud tamen inter utrosque discrimen est, quod Pelagiani, ne libertas tolleretur, gratiam sustulere; Adrumetini, ut salva maneret gratia, libertatem. Nempe quia illi erant hæretici inimici crucis Christi; hi Catholici, qui quidlibet sibi tolli mallerent, quam gratiam Dei.* Verum quamvis Adrumetini Catholicos imitarentur in hoc quod mallerent Cælo ipso privari, quam gratia, seu amicitia divina; Hæreticis tamen astipulabantur negando arbitrii libertatem. Veritas quippe Catholica habet, quod Deus utrumque nobis benignè contulerit, & liberum arbitrium, & gratias auxiliares, quæ ab arbitrio determinarentur ad salutares operationes: Quoniam autem id percipere non valebat Jansenius, Calvinianam hæresim in medium adduxit, dicendo, ad ponendas operationes salutares vitæ æternæ meritorias satis esse libertatem à coactione; pietatem quidem in speciem ac vafre ostentavit verbis illis exprimentibus, malle se libero arbitrio privari, quam gratia, supposita eorum impossibilitate; sed revera ultra modum impiè adversus Catholicas veritates pugnavit, contendendo, quod gratiæ efficacia cum arbitrii libertate à necessitate absolutè cohærere non posset.

VI. Sed redeamus ad vim nostræ ratiocinationis: Perdifficile semper penes Catholicos fuit explicare viam conciliandi efficaciam gratiæ cum arbitrii libertate, ut proinde tot hæreses in hac re passa sit Ecclesia; atqui si subsisteret concordia ista, quam in medium adducit Jansenius, dicendo gratiam esse ineluctabilem per hoc,

Tom. II. P. IV.

quod arbitrium solum polleat libertate à coactione, non libertate indifferentiæ, nulla prorsus esset difficultas in ea concordia explicanda, ac percipienda; ergo sententia ista Janseniana nullatenus subsistit.

VII. Confirmatur ulterius directè ex verbis illis Isaia 30. *Exspectat Deus, ut misereatur vestri.* Quid autem Deus à peccatore exspectat, nisi pœnitentiam, ut possit illi suam misericordiam elargiri, non elargiturus, si pœnitentiam, & conversionem negligeret? ergo potest peccator & conversionem ponere, cum ea exspectetur à Deo, & conversionem omittere, cum ad illam Deus hortetur, illamque jubeat; atqui nisi daretur in peccatore negligente suam conversionem gratia sufficiens ad illam ponendam, non posset Deus illam exspectare; sicut non potest exspectari visio à cæco, cui deest potentia ad videndum; ergo datur in natura lapsa gratia purè sufficiens, qua posita Deus jubet, nec tamen facit id quod jubet, ex culpabili contranitentia arbitrii. Quomodo autem verum sit, quod Deus in sensu catholico, & non in sensu Semipelagiano exspectet nostras operationes, ut misereatur nostri, explicabimus in thesi 18. ubi dicemus, non moveri Deum ad conferendam nobis misericorditer gratiam suam, sive prævenientem, sive justificantem à nostris naturalibus operationibus honestis; sed à supernaturalibus dumtaxat, quas ponimus adjuti à sua gratia auxiliante, moveri Deum ad ultiores gratias conferendas. In scholis autem fusè Catholici explicant, unusquisque juxta sua principia, Gordianū, & implexū nodum de concordia gratiæ efficacis cū libero arbitrio.

VIII. Illud hic videtur negotium faceffere, quonam pacto dici possit, quod gratia efficax, qua Deus cum cooperatione voluntatis facit, quod jubet, sit absolutè necessaria ad bonam operationem præceptam, ut de facto est, & tamen sine gratia efficaci adhuc possit ea operatio poni vi gratiæ purè sufficientis; ut proinde non possit peccator in excusationem suę transgressionis adducere defectum gratiæ efficaci ad habendam operationem præceptam pernecessariæ. Videtur enim aciem intellectus effugere, quod A fieri possit sine B, quando ad habendum A est ineluctabiliter necessarium ipsum B.

Sed advertenti facile est percipere, quod B sit aliquando necessarium, ut ponatur, quin verò sit necessarium ut possit poni A; sicut visio est necessaria ut habeatur oculus videns, seu ut ponatur denominatio videntis, quin tamen ea sit necessaria, ut possit poni ista denominatio; sufficit enim solus oculus ut possit poni visio, & per illam ponatur oculus videns: Sic etiam, ut ponatur peccatum necesse est, quod illud præcognoverit Deus ab æterno; at ut possit poni peccatum ab eo, qui liberè legem implet, non est necesse, quod fuerit ab æterno præscientia de peccato: Et ut Judas salvetur requiritur ejus prædestinatio ab æterno; quæ tamen non requiritur, ut possit salvari; Nam de facto poterat ad Dominum reverti, & salvari, quin fuerit ulla ejus prædestinatio ab æterno. Eodem prorsus pacto, ut ponatur bona operatio requiritur gratia efficax, sive quia ea trahit, sive quia involvit ipsam bonam operationem; at verò ut possit bona operatio poni, satis est gratia purè sufficiens, quippe quæ dat suf-

ficientes vires ad benè operandum: Et hinc est, quod non possit in sententia Catholica peccator excusationem adducere de peccato suo, & Deum causari, quod denegarit sibi gratiam efficacem: Sufficit enim, quod sibi non defuerit gratia sufficiens, ut eatenus dici possit, quod ipse defuerit gratiæ, non gratia sibi; ac proinde omittendo operationem præceptam reus sit odii Divini, & pœnæ æternæ; & insuper defectus gratiæ efficaci imputari debeat uni arbitrio, quod culpabiliter noluit gratiæ sufficienti sibi præstitæ consentire, & cum illa cooperari; non verò Deo conferenti gratiam prævisam purè sufficientem, cum posset conferre aliam gratiam ex prævisis efficacibus: Deus quippe, dum confert gratiam purè sufficientem, ac prævisam inefficacem, non confert illam qua inefficacem, videlicet, aut intendendo inefficaciam, aut conferendo illam eo animo, ut si prævideretur efficax, illam denegaret, & aliam seligeret ex inefficacibus; siquidem intendendo inefficaciam gratiæ, intenderet Deus ipsam culpam; quod obstrepit Bonitati Divinæ; unde Deus esset peccati auctor, & peccatum hominis tribueretur principalius Deo; sicut principalius tribuitur Deo bona hominis operatio, quando Deus in ordine ad illam confert auxilium prævisum efficax, aut si conferat auxilium A efficax qua efficax; hoc est eo animo, ut si auxilium A prævisum fuisset inefficax, non fuisset collatum illud, sed aliud seligendum ab efficacibus.

IX. Ex hoc autem, quod Deus auxilium inefficax solum conferat qua sufficiens, non qua inefficax, seu intendendo ejus sufficientiam dum-

dumtaxat, non verò inefficaciam, sequitur, quod culpa, & inefficacia gratiæ uni creaturæ tribuatur, quæ licet gratiæ illi culpabiliter desit, in vacuum illam recipiendo, adhuc tenetur rependere Deo grates ob ingens beneficium sibi collatum per collationem gratiæ sufficientis ex intentione, quod per illam à nobis ponatur bona operatio: Ad eum modum quo (ut exemplificat Hugo de S. Victore) existens in fovea grates debet offerenti manum, ut ex ea possit extrahi; quamvis ille ob desidiæ nolit manum oblatam apprehendere, ut extrahatur. Et quamvis majus beneficium conferret Deus peccatori, si vice gratiæ, quam prævidit inefficaciam, conferret aliam efficacem, non per hoc poterit ille justè conqueri, aut in excusationem suæ culpæ adducere defectum gratiæ efficacis, quam diximus necessariam, ut habeatur bona operatio; Etenim ea non est necessaria, ut bona operatio possit poni: Nec Deus ex munere causæ primæ tenetur semper creaturæ conferre gratiam prævisam efficacem; aliter non posset peccatum permittere, nec posset condere creaturas liberas ad peccandum; unde nec posset erga istas exercere sua attributa misericordiæ, justitiæ, liberalitatis, & alia id genus. Hinc Augustinus lib. 11. de Genesi ad lit. cap. 9. inquirens, Cur Adamum Deus non præservaverit à culpa conferendo ei gratiam efficacem? respondet: *Possit planè: Cur ergo non fecit? quia noluit: Cur noluerit, penes ipsum est.* Quæ omnia fusius in tertia thesi explicavimus.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XI.

UNdecima pariformiter errat vehementer, dum similiter docet, gratiam esse dumtaxat voluntatem Omnipotentis Dei jubentis & facientis, quod jubet; quasi verò nulla alia agnoscat gratia in natura lapsa præter efficacem, quæ semper conjungitur in corde hominum cum actibus supernis liberis à Deo imperatis; ut proinde horum actuum ommissio non sit tribuenda socordiæ voluntatis, sed defectui gratiæ, atque adeò ipsi Deo nolenti gratiam, ac vires requisitas conferre ad obtemperandum, non homini, qui ad impossibile obligari non potest, prout à Tridentino definitum est sess. 6. can. 18.; Quomodo enim dici posset 1. Jo. 5. *Mandata ejus gravia non sunt; & Matth. 11. Jugum meum suave est, & onus meum leve*, si peccatori contritionem præciperet, nec gratiam, seu vires requisitas ad illam ponendam ullatenus conferret? Quomodo peccantibus exprobrare posset Deus illud Isaïæ 5. *Quid est, quod debui ultra vineæ meæ facere, & non feci? An quod expectavi, ut faceret uvæ, & fecit labruscas?* Certe qui vineam non irrigat, ita ut valeat uvam producere, non nisi fatuè dicitur ab ea uvam expectare; debuerat ergo Deus non solum vineam sepire, ac electam plantare ædificando turrin in medio ejus, & torcular in ea extruere, sed etiam vi sufficientis auxilii illam irrigare, ut uvæ defectus posset vineæ ascribi, unde Dominus jure conqueri de illa possit, quod fecisset labruscas,

scas, & comminationibus illis infectari: *Auferam sepem ejus, & erit in direptionem; diruam maceriam ejus, & erit in conculcationem, & ponam eam desertam; non putabitur, & non fodietur, & ascendent vepres, & spinae, & nubibus mandabo, ne pluant super eam imbrera.*

Objectatur passim à Jansenii Affectis non percipientibus vim gratiæ efficacis, & sufficientis, quod si Deo ascribenda esset culpa peccatoris omissæ contritionem præceptam, per hoc quod non contulerit illi gratiam sufficientem necessariam ad illam ponendam, pariter ejusdem peccatoris culpa ascribenda esset Deo, per hoc quod illi non conferat (prout potest) gratiam efficacem, quæ etiam necessaria est ad ponendam contritionem præceptam, quod tamen nemo dixerit. Sed pueriliter hallucinantur. Siquidem gratia sufficiens necessaria est, ut possit poni contritio, gratia vero efficax non est necessaria, ut contritio poni possit, sed solum ut ea ponatur. Ad eum modum quo in homine potentia visiva, & facultas aperiendi oculos, requiruntur, ut possit videre; visio verò non requiritur, ut possit videre, sed ut sit videns. Et ratio à priori est, quia gratia efficax juxta varias Scholasticorum opiniones, de quibus non disputo, vel trahit, vel involvit ipsam bonam operationem, non secus ac denominatio videntis involvit ipsam visionem; & ideò sicut omninò necessaria est visio, ut oculus sit videns, non verò ut possit videre; ita necessaria est gratia efficax, ut voluntas benè operetur, non verò ut possit benè operari. Propterea sicut Deo ascriberetur, quod homo non videat, si denega-

ret illi potentiam visivam, & facultatem ad aperiendos oculos, aut si non esset paratus concurrere ad visionem, quoties oculi liberè aperiuntur: contra vero homini ascribitur quod non videat, si iis positus nolit oculos aperire; Ita prorsus Deo ascriberetur, quod à peccatore non ponatur contritio præcepta, si illi denegaret gratiam sufficientem, & non esset paratus cum illa concurrere ad contritionem, quandocunque liberè vellet ea uti peccator ad obtemperandum: contra vero peccatori ascribendum, quod non contreratur, si nolit liberè gratia sufficienti sibi collata uti ad contritionem ponendam: Quare universim illud est alicui imputabile, quod est ei liberum: hinc cum non sit liberum homini videre, si caret potentia visiva, sit autem liberum, si habens potentiam visivam nolit oculos aperire, idcirco in hoc secundo casu est illi imputabile, quod non videat, non verò in primo; & eodem modo, quia non est libera peccatori contritio, si careat gratia sufficienti, sit autem ei liberum dolere, si instructus gratia sufficienti nolit ea uti ad ponendam contritionem, idcirco in hoc secundo casu imputatur peccatori contritionis omissio, non verò in primo. Idemque dicas in sententia Prædeterminantium, qui communissimè nunc docent, præmotionem physicam non spectare ad actum primum, sed ad actum secundum; & ideo peccatori est imputabile, quod non consentiat, quia quamvis ei desit præmotio, non deest tamen integra potentia ad consentiendum.

Adde demum, in eo etiam errare thesim istam, quod asserat, gratiam

tiam esse Dei omnipotentis voluntatem; cum tamen re vera non sit Divina voluntas, sed effectus divinæ voluntatis animæ intrinsecus; siquidem gratia habitualis ex Tridentino sess. 6. can. 11. in cordibus nostris per Spiritum Sanctum diffunditur, atque illis inhæret; gratia verò actualis, cum consistat in supernis illustrationibus, & inspirationibus, quæ sunt actus vitales, pariter intrinseca nobis esse debet; unde neutra est Dei omnipotentis voluntas.

PROPOSITIO XII.

Quando Deus vult salvare animam quocunque tempore, quocunque loco effectus indubitabilis sequitur voluntatem Dei. *Quesnell. Marc. 2. 11. edit. 1693., & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Si thesis hæc subsisteret, incassum laboraremus, & oraremus ad salutem assequendam.

II. Falsa veris permiscet Heterodoxi ad decipiendum, dum docent, in manu Dei esse salutem hominum.

III. Dupliciter potest Deus velle salutem hominum, videlicet volitione solùm efficaci quantum est ex se, & volitione efficaci simpliciter. IV. Janseniani docent, Deum nullatenus velle Salutem Reprobatorum. V. Multipliciter explicant, quod docet Apostolus, Deum scilicet velle omnes homines salvos fieri. VI. Calvinus docet sumi Omnes homines non pro singulis generum, sed pro generibus singulorum. VII. D. Augustinus, & D. Prosper aperte docent Deum velle salu-

tem omnium omninò hominum. VIII. Damnatur Jansenius, qui docet id sapere Semipelagianismum.

IX. Videtur in præsentī providentiā Deus prædefinire omnes nostros actus salutares in particulari sub circumstantiis temporis, ac loci. X. Non tamen juxta sensum hujus thesīs. XI. Consensus prædefinitus est solum necessarius necessitate consequente, seu necessitate dicti, non verò necessitate antecedente, seu rei.

I. **Q**Uis non dixerit, eò Auctorem in hac thesi tendere, ut palam faciat hominibus, ubinam absconditus nostræ salutis thesaurus deprehendi possit, ad hoc ut proni ad Deum recurramus, dicentes cum Psalmista Psal. 30. *In manibus tuis sortes meæ?* At subdolè, & non obscurè ad oscitantiam incitatur, dum in ea asseritur, infallibilem nostræ salutis effectum unice à Divina voluntate pendere, ita ut illi dumtaxat salventur indubitabiliter, quorum Deus vult salutem. Hinc implicite in hac thesi dicitur, quod relate ad eos, qui non salvantur, nullam Deus habeat voluntatem illos salvandi, ne inefficacem quidem, & solùm ex parte sua efficacem; Unde fieret, quod Reprobi salutem non consequantur, ex eo quod nullatenus Deus velit illos salvare, & non ex defectu propriæ voluntatis nolentis gratiæ auxiliis cooperari. Quod verbis luculentioribus infra Quesnellus exprimit tum in thesi vigesima prima, & tribus sequentibus, ubi docet gratiæ operationem imitari operationem Dei Incarnantis Filium suum, producentis creaturas ex nihilo, & fanantis corpora: tum in trigesima, quæ habet: *Omnes, quos Deus*
vult

vult salvare per Christum, salvantur infallibiliter. Frustra proinde Apostolus Philipp. 2. inclamaret: *Cum timore, & tremore salutem vestram operamini*; si nullatenus ad salutem conferrent nostræ operationes, sed salus unice, & indubitabiliter conferenda esset ad arbitrium Divinæ voluntatis; non secus ac ad arbitrium Divinæ voluntatis, huic potius, quam alteri Humanitati Unio hypostatica collata est, quin ullatenus ad illius unionis productionem liberum Humanitatis assumptæ arbitrium influerit. Frustra pariter Divinum adiutorium imploraremus verbis illis Psal. 26. *Adjutor meus esto, ne derelinquas me*, si Deus non præberet opem conantibus, & laborantibus ad salutem consequendam, sed illam ad arbitrium conferret indubitabiliter, nulla expectata voluntatis creatæ opera, ac sedulitate, ne à recto tramite exorbitet; Frustrà demum 2. Petr. 1. diceretur: *Fratres, magis satagite, ut per bona opera certam vestram vocationem, & electionem faciatis*, si certus, & indubitabilis salutis effectus unice à Divina voluntate promanaret, quæ quando vult animam salvare, quocunque tempore, quocunque loco id velit, salvat infallibiliter.

II. Qua in re falsis vera permiscentur, ut falsitas occultetur, juxta solemnem Heterodoxorum morem, ut possint de facili incautis insidiæ comparari, quod notavit August. lib. 2. Quæst. Euang. c. 40. dicens: *Nulla falsa doctrina est, quæ non falsis vera intermisceat*. Etenim quod indubitabiliter salutem assequantur, etiam per proprias operationes liberas, & meritorias, quotquot Deus efficaciter salvare desiderat, nemo est qui am-

bigat: Competit quippe Divino dominio in creaturas liberas, qua liberas, *Omnipotentissima potestas*, ut loquitur Augustinus, *inclinandorum quolibet cordium*, atque adeò potest ineluctabiliter Deus conferendo auxiliū prævisum efficax obtinere à qualibet voluntate creata consensum liberum, & salutarem, & sic conferre illi gloriam ut coronam: Et huc referri possunt verba illa Marдохæi, quæ habentur Estheris 13. *Domine Deus omnipotens in ditione tuæ cuncta sunt posita, & non est qui possit resistere tuæ voluntati, si decreveris salvare Israel*: At in eo Catholici à Jansenianis discrepant, quod illi doceant, Deum omnium omninò salutem velle, etiam Reprobatorum, conferendo ad hunc finem illis gratiam sufficientem, qua possint illam prohibito consequi per operationes meritorias, quin tamen relatè ad Reprobos effectus salutis à Deo intentæ proveniat, idque ex culpa dumtaxat ipsorum reprobatorum: Janseniani ex opposito docent, Deum nullatenus voluisse salutem reprobatorum, itemque negant, ac pernegant, conferri illis auxilium sufficiens ad salutem; putantes, quod si Deus eorum salutem verè, ac sincero animo voluisset, gratiam illis contulisset efficacem irresistibilem, & omnipotentem, qua posita indubitabilis sequeretur effectus, nempe salvatio reprobatorum præintenta. Isthæc falsitas illi veritati Catholicæ in hac thesi non incallidè permiscetur.

III. Ad eam infringendam duplex in Deo distinguenda est voluntas salvandi homines; Altera efficax dumtaxat quantum est ex parte sua, itaut nihil deneget voluntati creatæ necessarium ut salutem adipiscatur;

tur; & in hoc sensu Apostolus 1. ad Tim. 2. dicit: *Deus omnes homines vult salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire*; addens, quod in hunc finem Christus D. Mediator Dei, & hominum dedit redemptionem semetipsum pro omnibus. Altera verò est voluntas salvandi homines efficax simpliciter, qua ponatur non solum quod se tenet ex parte Dei, videlicet auxilium sufficiens, sed etiam, quod se tenet ex parte creaturæ, videlicet bona operatio salutaris, qua auxilium a Deo collatum reddatur efficax ex electione libera voluntatis. Quoties autem Deus vult hoc secundo modo homines salvare, tunc confert auxilium prævisum efficax præfiniendo bonam operationem, & sic indubitabiliter sequitur effectus Divinæ voluntatis, atque adeo animæ salus: quod si non dignatur hoc pacto salutem hominum prædefinire, sed solum juxta primam viam vult homines salvos fieri, (ut de facto vult relatè ad reprobos) tunc tenetur dumtaxat gratiam sufficientem conferre, qua posita quantum est ex parte Dei salus indubitabiliter sequeretur, nisi culpabiliter voluntas creata resisteret gratiæ, ejusque operationem impediret.

IV. Calvinus, & cum eo Janse-
niani, ut suum errorem tueantur,
(quod scilicet non possit Deus aliter
in natura lapsa velle salutem homi-
num, quam conferendo gratiam ef-
ficacem everivam libertatis à neces-
sitate, qua posita indubitanter sequa-
tur salus à Deo volita) audacter per-
negant Deum ullatenus velle salu-
tem reproborum; & ad textum A-
postoli laudatum, ubi dicitur, Deus
velle omnes homines salvos fieri, mul-
tiplicem adhibent elusionem.

Primò quidem dicunt, Deum vel-

le omnes salvos fieri, quatenus ne-
mo salvatur, nisi quem Deus salva-
re voluerit. In quo sensu 1. ad Cor.
15. dicitur: *Sicut in Adam omnes mo-
riuntur, ita & in Christo omnes vivifi-
cabuntur*, quatenus nemo vivificatur
nisi per Christum; & simili locutio-
ne dicitur Jo. 1. *Qui illuminat omnem
hominem venientem in hunc mundum*,
quatenus nemo illuminatur, nisi per
Christum: Cui explicationi videtur
favere Augustinus lib. 4. contra Ju-
lianum cap. 8. ubi habet: *Sic ergo
debet intelligi, quod dictum est: Omnes
homines vult salvos fieri: Quemadmodum
intelligitur, quod dictum est: Per unius
justificationem in omnes homines ad ju-
stificationem vitæ.*

V. Secundò dicunt textum illum
intelligendum esse cum distributio-
ne accommodata, videlicet non pro
singulis generum, sed pro generi-
bus singulorum, itaut non sit sen-
sus, quod velit Deus salutem o-
mnium omninò hominum in par-
ticulari cujuscunque conditionis, sed
solum quod velit ex omni hominum
classe, ac genere dari prædestinatos,
vid. ex Judæis, Paganis, divitibus,
pauperibus, magnatibus, servis, do-
ctis, & indoctis, parvulis, & viris,
&c.: Quod videtur etiam esse de
mente Augustini, qui lib. de cor-
rept. & grat. cap. 13. habet: *Hic u-
num dicam; ita dictum est: Omnes ho-
mines vult salvos fieri, ut intelligantur
omnes Prædestinati, quia omne genus ho-
minum in eis est; sicuti dictum est Pha-
riseis: Decimatis omne olus; ubi non
est intelligendum, nisi omne quod habe-
bant: neque enim omne olus, quod erat
in orbe terrarum decimabant: secundum
istum locutionis modum dictum est: Sic-
ut & ego omnibus per omnia placeo.*

Tertiò dicunt Deum velle omni-
um

um salutem, quatenus facit, ut nos omnium salutem velimus, & optemus; dum enim hoc desiderium nobis non solum præcipit, sed etiam inspirat, videtur ipse etiam in idem conspirare. Quod etiam docuit Augustinus lib. de corrept. & grat. cap. 15. dicens: *Potest sic intelligi, quod omnes homines Deus vult salvos fieri, quoniam nos facit velle: Sicut misit Spiritum Filii clamantem Abba, Pater; idest nos clamare facientem.*

VI. Ex hisce tribus expositionibus laudati textus, secundæ potissimum fidit Calvinus, qui lib. 3. Instit. cap. 4. in 1. ad Timoth. 2. habet: *Quo nihil aliud profectò significat, quàm Deum nulli hominum ordini viam salutis præclusisse; & infra addit: Pueriliter hallucinatur, qui hunc Pauli locum Prædestinationi opponunt; si Deus, inquiunt, indifferenter vult salvos fieri, falsum est, alios ad salutem, alios ad exitium, æterno ejus judicio esse prædestinatos; Aliquid fortè dicerent, si Paulus hic de singulis hominum ageret: Et juxta hanc expositionem videtur locutus Augustinus ferm. 22. de divers. cap. 5. dicens: Prorsus nullum genus hominum de sua vocatione desperet; pro omnibus passus est Christus. Veraciter de illo scriptum est: Qui vult omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.*

VII. Verum ex hisce expositionibus, auctoritate dilucida D. Augustini vallatis, non evincitur, quod Deus non velit salutem etiam Reproborum modo explicato. Nam primò tres istæ expositiones juxta mentem Augustini solum deserviunt ad ostendendum quonam pacto dici possit, quod Deus volitione simpliciter efficaci velit omnium hominum salutem, cum tamen nolit hoc pacto

salutem Reproborum. Deinde tres istæ expositiones, prout ab Augustino indicantur, ita sunt veræ, ut tamen non contradicant quartæ illi expositioni communissimè à Sanctis Patribus, & ab Ecclesia admissæ, quod scilicet Deus velit omnes, & singulos homines salvos fieri, volitione non simpliciter efficaci, sed solum efficaci, quantum est ex parte ipsius Dei. Immo ipsemet Augustinus lib. de corrept. & grat. cap. 14. dicit multis modis exponi posse textum Apostoli, quin unus alteri contradicat. Et quod etiam in hoc quarto sensu accipi possit, & debeat, pluribus in locis docet idem Sanctus Doctor, præsertim lib. de Catechizandis rudibus cap. 26. ubi habet: *A quo interitu, hoc est pœnis sempiternis, Deus misericors volens homines liberare, si sibi non sint inimici, & non resistent misericordie Creatoris sui, misit Unigenitum Filium suum.* Quare ex Augustino Deus etiam reprobos vult ab interitu liberare, & ad æternam salutem perducere, si per ipsos non stet. Apertius idem docuit D. Prosper, agnoscens Divinam bonitatem in hoc, quod indifferenter velit universos salvos fieri; quod in Carmine de Ingratis cap. 8. ita describit:

Cum sine delectu, seu lex, seu gratia Christi

Omnem hominem salvare velit, Dominique vocantis

Sic sit propositum, ut nullus non possit ad illum

Libertate sua, proprioque vigore venire,

Sitque salus dignis salvari ex fonte perenni.

Adhuc apertius distinguit D. Prosper lib. 2. de vocat. Gent. cap. 31. inter voluntatem Dei simpliciter efficaci-

ficacem, quam Deus habet relatè ad salutem electorum, & voluntatem efficacem quantum est ex parte ipsius Dei relatè ad salutem reprobos, distinguendo pariter inter gratiam efficacem, quæ datur electis, & sufficientem, quæ datur reprobis; hæc enim habet: *Gratiam Dei omnibus hominibus adfuisse, providentia quidem pari, & bonitate generali, sed multimodo opere, diversaque mensura; Quoniam sive occultè, sive manifestè ipse est, ut Apostolus ait, Salvator omnium hominum, maximè fidelium. Quæ sententia subtilissimæ brevitatis, & validissimi roboris, si tranquillo consideretur intuitu, totam hanc, de qua agimus, controversiam dirimit; dicendo enim: Qui est Salvator omnium hominum, confirmavit bonitatem Dei super omnes homines esse generalem; Adjiciendo autem: Maximè fidelium; ostendit esse partem generis humani, quæ merito fidei divinitus inspiratæ, ad summam, atque æternam salutem specialibus beneficiis provebatur.*

VIII. Huic apertissimæ catholicæ veritati Semipelagianismi notam inurere ausus est Jansenius, quasi verò initium salutis nostræ esset quodammodò à nobis destitutis auxilio gratiæ: Quod usqueadeò aberrat à veritate, ut proscripta fuerit ab Innoc. X. thesis illa quarta Jansenii dicens: *Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse.* De qua thesi ita in sua Bulla Summus Pontifex enunciavit: *Falsam, temerariam, scandalosam, & intellectam eo sensu, ut Christus pro salute dumtaxat Prædestinatorum mortuus sit, impiam, blasphemam, contumeliosam, divinæ pietati derogantem, & hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.*

IX. Alia plura in hanc rem dicemus in expositione trigesimæ the-

sis, quæ similiter habet: *Omnes, quos Deus vult salvare per Christum, salvantur infallibiliter.* Quoniam autem impræsentiarum dicitur, quod si Deus vult animam salvare quocumque tempore, quocumque loco indubitabilis effectus sequatur Dei voluntatem; idcirco præscindendo ab ea quæstione inter Theologos valde celebri, Num in omni providentia necessaria sit in Deo prædefinitio nostrorum actuum honestorum, de qua fusè dixi in Cursu Theolog. p. 3. disp. 2. q. 2., hic solum ut appareat discrimen inter hanc erroneam thesim, & doctrinam communissimam Theologorum, paucis innuo, pro certo haberi à Theologis apud Ruiz de Providentia disp. 9. sect. 3. quod Deus in præsentī providentia actus nostros salutes efficaciter prædefiniat, & quidem in particulari, sub omnibus suis circumstantiis, ut proinde effectus Divinæ voluntatis volentis animam salvare sequatur infallibiliter juxtam sensum Catholicum (videlicet citra præjudicium libertatis) pro eo tempore, loco, & aliis adjunctis, sub quibus actus salutes fuerunt prædefiniti. Constat quippe ex Scripturis, & Sanctis Patribus, quod Deus de facto omnes actus honestos universim prædefiniat, ac efficaciter velit efficacia simpliciter dicta, & quidem sub omnibus circumstantiis suis. Disertè D. Prosper hæc habet: *Dubium non est, Deum & præscisse simul, & prædestinasse, quæ ipso erant Auctore facienda, vel quæ malis meritis justo erant judicio retribuenda: Præscisse autem, & non prædestinasse, quæ non ex ipso erant causam operationis habitura.* Isaïæ enim 45. dicitur: *Sanctus Israel Plastes ejus;* hoc est tamquam figulus præfiniens per decretum efficacem,

cax, & absolutum operationes honestas, & non per meram velleitatem, aut per voluntatem conditionatam, quæ communis est tam relatè ad electos, quam relatè ad reprobos. Quod autem Deus operationes honestas prædefiniat etiam in particulari, & sub omnibus suis circumstantiis temporis, loci, &c. luculenter exprimitur verbis illis psal. 32. *Qui finxit sigillatim corda hominum, videlicet, ut advertit Augustinus, cogitationes, & volitiones.* Et ratio videtur esse, quia cum Deus sit prima causa, fons, & origo omnis boni, inde fit, quod bonum quodcumque, & a fortiori operationes honestas causet per se, & ex intentione efficaci causandi illas, atque adeò illas prædefiniendo sub suis adjunctis. Si enim capillus non nascitur citra divinam prædefinitionem, seu voluntatem efficacem, cum non possit aliter poni effectus necessarius; A fortiori idem dicendum de actibus honestis, qui sunt bonum præstantius. Quod etiam evincitur ex gratitudine, ad quam naturæ instinctu inclinamur erga Deum, gratias illi rependendo, non solum quia contulit nobis posse benè operari, sed etiam quia contulit ipsam bonam operationem; quæ tamen non esset novum beneficium, nisi illam efficaciter prædefiniret, itaut Deo magis, quam nobis ascribatur.

X. Neque dicas, quod si Deus juxta communem hanc sententiam in præsentī providentia efficaciter prædefinit omnes actus honestos sub suis adjunctis temporis, & loci relatè ad eos, quos vult salvare, jam admittitur, quod asseritur in hac thesi, quam diximus erroneam, videlicet, quod effectus indubitabilis

sequatur voluntatem Dei.

Nam contra est, quia thesis non est erronea per hoc, quod asserat indubitabiliter sequi actum bonum, & salutem efficaciter à Deo volitam, & prædefinitam; sed est erronea tum per hoc, quod implicite asserat Deum nolle salutem reproborum efficaciter quantum est ex se, dum dicit, quod relatè ad eos, quorum salutem vult, (quacunque videlicet voluntate) indubitabilis effectus sequatur; tum per hoc quod velit effectum hunc indubitabilem sequi non ratione Divinæ volitionis infrustrabilis immediate, sed immediate ratione gratiæ medicinalis à Deo volitæ, efficaci, & everisivæ libertatis à necessitate, ut ex contextu Quesnellianarum thesium fit perspicuum.

Et sanè ignorant Janseniani conciliare infrustrabilitatem Divinæ volitionis cum libertate actus à Deo efficaciter voliti in statu naturæ lapsæ: Et tamen ista conciliare debent in statu naturæ integræ, in quo admittunt possibilitatem gratiæ purè sufficientis, necnon gratiæ efficaci non everisivæ libertatis. Catholici omnes ea conciliare tenentur in utroque naturæ statu, quamvis non unam omnes viam teneant ad ea concilianda, sed unusquisque ratiocinatur juxta principia suæ Scholæ; ita ut solum ad Scholasticum institutum spectet discutere, num hæc, vel illa via sit expeditior, non verò, an ea simpliciter concilianda sint: Ad eum modum, quo Catholici omnes tenentur conciliare necessitatem Divinæ voluntatis cum contingentia decretorum, quæ cum illa identificantur realiter; & solum inter Scholasticos pervestigatur, num hoc, vel illo pacto ea in concordiam adducantur. Docto-

doctores Societatis juxta sua principia putant concordiam inter infrufragilitatem Divinae volitionis, & libertatem actus efficaciter voliti, ac prædefiniti, facile explicari beneficio scientiæ conditionalium: Sicut enim optimè conciliatur in omnium sententia infallibilitas Divinae præscientiæ cum libertate actus præsciti, ita ut sit æquè verum, & quod infallibiliter sit futurum peccatum Antichristi præscitum à Deo, & quod tale peccatum liberè sit ponendum ab Antichristo, quatenus si non esset ponendum, ejus præscientia non fuisset ab æterno; ita prorsus docent, quod optimè concilietur infrufragilitas Divinae prædefinitionis cum libertate consensus prædefiniti, quatenus si non esset ponendus consensus sub tali auxilio indifferenti, non fuisset ab æterno prævisus à Deo per scientiam conditionalium sub illo auxilio, & sic Deus talem actum liberum non prædefinisset. Utrum autem scientia ista conditionalium attingat actus liberos conditionatè futuros in seipsis, an verò in decreto absoluto ex parte actus, conditionato ex parte objecti discutiant Scholastici. Sufficit nobis, quod ea scientia in Deo negari non possit.

XI. Ex quibus fit, verū esse, quod indubitabiliter, & necessariò ponendus sit consensus à Deo prædefinitus, quāvis talis consensus non sit necessarius necessitate antecedente, sed solum consequente; sicut verum est, quod peccatum Antichristi præscitum à Deo sit indubitabiliter, & necessariò ponendum, quamvis citrà necessitatem antecedentem. Admittit Angelicus, quod peccatum Antichristi supposita ejus præscientia possit dici necessarium, videlicet necessitate dicti, non

verò necessarium necessitate rei, quatenus necessariò verum est hoc dictum, quod res sit prout cognoscitur à Deo, quamvis ea res sit libera, & non procedens à causa determinata ad unum. Et in hoc eodem sensu potest dici, quod consensus à Deo prædefinitus sit necessarius necessitate solum dicti, non verò rei, quatenus pariter est necessario verum hoc dictum, quod res sit, prout præfinitur à Deo, quamvis ea res sit libera, & non profluens à causa ad eam ponendam determinata. Hæc tamen, quæ ad Scholasticos spectant non abs re fuit primoribus labris delibasse. De iis, quæ ad Polemicos in hac thesi pertinent, recurret sermo in thesi vigesimatertia, necnon in trigesima, quæ huic est affinis. Quæ verò perperam adducuntur à Quesnelli Affeclis ad illum excusandum, perinde quasi possit hæc thesis benignè accipi in sensu Catholico, retulimus in calce thesis decimæ.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XII.

DUodecima asserens indubitabiliter salvari animam, quam Deus vult salvam esse, adversatur Catholicæ doctrinæ, & Apostolo dicenti, Deum velle omnes homines salvos fieri; cum tamen non omnes salventur. Stat ergo, quod Deus voluerit animam Judæ v. g. salvam esse, quin tamen ab ea divina voluntate talis effectus promanarit, non quidem ex defectu gratiæ illi collatæ, qua potuisset consequi salutem à Deo volitam, sed ex culpa propriæ libertatis, quæ gratiæ collatæ
COO-

cooperari renuit . Propterea Ecclef. 5. dicitur : *Ante hominem vita , & mors , bonum , & malum , quod placuerit ei , dabitur illi* : quibus verbis indicatur difertiffimè in manu noſtrę voluntatis eſſe & cooperari gratiæ , & confequi ſalutem eternam . Aliter deluſoriè 2. Petri 1. hortaremur verbis illis : *Satagite , ut per bona opera certam veſtram vocationem , & electionem faciat* : Incaſſum enim eſſet noſtra ſedulitas , ſi noſtra electio unicè adſcribenda eſſet voluntati Omnipotentis .

PROPOSITIO XIII.

Quando Deus vult animam ſalvā facere , & eam tangit interiori gratiæ ſuæ manu , nulla voluntas humana ei reſiſtit . *Quesn. Luc. 5. 13. edit. 1693.*

SYNOPSIS.

I. Iterum Quesnellus docet , Gratiæ voluntatem reſiſtere non poſſe .

II. Huius theſis falſitas hic demonſtratur ex præcepto Spei . III. Firmitas Spei Theologicæ oritur ex divina Fidelitate , & Miſericordia , quæ infallibiliter collatura eſt omnibus auxilium ſufficiens ad ſalutem ; deficeret autem ea firmitas , ſi Reprobis gratia ſufficiens denegaretur . IV. Promiſſiones etiam divine eſſent deceptorie . V. Timor , qui Spei annectitur , ſolū eſt , ne nos Gratiæ deſimus , non verò , ne Gratia deſit nobis .

VI. Verum quidem eſt , quod petitio non ſit de iis , quæ ſunt in manu noſtra adequatè ; at bona operatio ita eſt in manu noſtra , ut principalius illa ſit Dei ,

& ideo à Deo petimus bonas operationes . VII. A Deo pariter petimus gratiam , qua poſſimus moraliter operari ſalutariter , quamvis non deſit gratia , qua poſſimus phyſicè . VIII. Ne ad orandum quidem conari teneamur , ſi non poſſemus gratiæ reſiſtere . IX. Poſſumus de bonis operibus in Domino gloriari , quamvis ea à Deo acceperimus .

X. Explicatur in quo ſenſu nemo poſſit reſiſtere voluntati divine , cum revera qui peccat , illi reſiſtat .

I. Illud intereſt inter hanc , & ſuperiorem theſim , quod in ea indubitabilis effectus ſalutis electorum aſcribatur Deo volenti illam ; In hac verò tribuatur immediate ipſi gratiæ à Deo collatæ iis , quos vult ſalvos facere ; In utraque tamen theſi eadem eſt Auctoris caliditas , quam jam deteximus , ſub verbis iſtis ſpeciem quandam pietatis , ac inconcuſſæ veritatis præſeferentibus . Cæterum ſicut Deus poteſt ſalutem reproborum velle , & de facto vult , prout in ſuperiore theſi oſtendimus , non quidem voluntate ſimpliciter efficaci , ſed ſolum efficaci quantum eſt ex parte ſua , ut proinde vero , ac ſincero animo velle poſſit , ac de facto velit ſalutem eorum , qui nunquam illam aſſecuturi ſunt ; ita poteſt Deus ad obtinendam eorundem ſalutem conferre gratiam ſufficientem , prout de facto confert , tangendo omnes interiori gratiæ ſuæ manu , quin tamen omnes ab hoc contactu de ſe ſalutari curentur , & ſalvi fiant , eo quod interiori iſti gratiæ reluctantur .

In hac itaque theſi Auctor reponit ſubdolè ſecundam Janſenii propoſitionem , hæreſeos nota inuſtam ab Innoc. X. , ubi dicitur : *Interiori gra-*

Gratia in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur; Cum enim Deus gratiam interiorē conferat homini ex voluntate salvandi illum, si verum est, quod nulla voluntas resistat gratiæ interiori, quando Deus vult animam salvare, ut hic Quesnellus docet, verum pariter erit juxta errorem Jansenii, quod interiori gratiæ in natura lapsa nunquam resistatur. Quinimo si verum est, quod nunquam voluntas gratiæ interiori resistet, verum pariter erit quod gratia interior non sit ejus indolis, cui possit humana voluntas resistere, vel obtemperare juxta quartam Jansenii thesim, cui pariter nigrum theta præfixit idem Innoc. X. Etenim si nunquam gratiæ interiori resistitur, consequens est, quod peccatori, cui præcipitur v. gr. contritio, desit gratia interior, quando non conteritur; unde non confertur illi gratia, cui possit resistere, aut obtemperare; atque adeo nunquam confertur hujus indolis gratia interior. Si enim ea huic peccatori conferretur, de facto illi resisteret omittendo contritionem præceptam.

Non pauca diximus adversus hunc Jansenianum, ac pestiferum errorem in decima ex hisce thesibus Quesnellianis, in qua pariter dicebatur, *Gratia est operatio manus omnipotentis, quam nihil impedire potest, aut retardare*. Quamvis autem Theologica pharetra innumeras Catholicis Doctoribus sagittas subministret ad monstrum hoc confodiendum, equidem amenatam hastam illam hic intorqueo, quæ ex Theologica Spe omnibus præcepta robur accipit validissimum. Sic itaque ratiocinationem contexo.

II. Non solum Electi, sed etiam Reprobi tenentur spe certa, & firmissima sperare à Deo gratiam, si sint

Tom. II. P. IV.

in statu peccati, & gloriam, si sint in statu gratiæ: ergo etiam Reprobis confertur gratia sufficiens ad salutem assequendam, cui resistere possint, & cui de facto resistunt, posito quod non salventur. Antecedens est indubitatum; tum quia idcirco infunduntur in justificatione simul cum gratia habitus supernaturales Fidei, Spei, & Charitatis, ut docet Trid. sess. 6. cap. 6., & idcirco amissa per peccatum gratia, habitus infusi Fidei, & Spei non amittuntur, (nisi peccatum his virtutibus opponatur,) ut possimus hujusmodi actus exercere; & ne frustra infundantur, & conserventur, tenemur aliquando eos exercere; Tum etiam quia Tridentinum disertè docet sess. 6. cap. 13. id nobis à Deo præcipi, dicens: *In Dei auxilio firmissimam spem collocare, & reponere omnes debent*: Aliter si spes non esset omnibus præcepta, sed solis electis, nemo peccaret adversus præceptum spei; cum nemo sciat se esse in numero electorum, qui eatenus eo præcepto obligentur: Præterquamquod uniuscujusque spes esset incerta, ac trepida, cum nemo citra revelationem possit esse de sua prædestinatione securus; unde quilibet ambigere posset, an comprehendatur in eorum numero, qui certò, ac firmissimè sperare possent nixi auxilio Dei indefectibili; nititur quippe spes nostra fundamento firmissimo Divinæ fidelitatis promittentis nobis auxilia sufficientia ad salutem consequendam; quod docuit Apostolus ad Hebræos 10. dicens: *Teneamus spei nostræ confessionem indeclinabilem; fidelis enim est, qui repro-misit*.

Consequentia itaque probatur; quia spei nostræ firmitas omnino deficeret,

H

ret, si deficere posset gratia nobis promissa sufficiens de se ad promerendam gloriam, itaut reapse illam consequamur, si per nos non stet, per hoc quod gratiæ resistamus; & consequenter verum est, quod Deus velit reprobos salvare, & simul tangat illos interiori gratiæ suæ manu, & tamen humana eorundem voluntas ei resistat. Hinc D. Thom. in epist. 1. ad Cor. 1. sect. 1. ex fidelitate Divina infert firmitatem nostræ spei, & quod speranti non defuturum sit auxilium sufficiens, cui tamen nos deficere possimus; hæc enim habet: *Non videretur Deus esse fidelis, si nos vocaret ad societatem Filii, & nobis negaret quantum in ipso est, ea per quæ pervenire ad illum possemus; Unde Josue 1. dicit: Non te deseram, neque derelinquam.* Quod etiam docuit 2. 2. quæst. 18. ar. 8. dum inquit, quomodo possit spes nostra esse certa, & firmissima, cum multi post actus plurimos spei supernaturalis beatitudinem non consequantur? Ad quod respondet: *Hoc quod aliqui habentes spem deficiant à consecutione beatitudinis, contingit ex defectu liberi arbitrii ponentis obstaculum peccati; non autem ex defectu divinæ potentiae, vel misericordiae, cui spes nititur; unde hoc non præjudicat spei.* Et sanè sicut certitudo fidei nititur in auctoritate Dei revelantis, qui nec fallere potest, nec falli; ita certitudo nostræ spei nititur in divina fidelitate, ac misericordia, quæ infallibiliter collatura est auxilium promissum de se sufficiens ad ponendas operationes salutares, itaut de facto eas ponamus, si illud non rejectemus; ut proinde incertitudo, quod de facto simus gloriam adepturi, non proveniat ex eo, quod simus incerti de

auxilio sufficiente nobis conferendo, sed solum quia sumus incerti, an illi simus restituri: potest proinde humana voluntas resistere interiori auxilio nobis collato ad salutem consequendam, quam Deus vult quantum est ex se nobis conferre.

III. Confirmatur, quia si Deus denegaret reprobis auxilium sufficiens ad salutem obtinendam, quam non obtinent ex eo, quod illi resistant, sequeretur, quod spei supernaturalis firmitas, & certitudo omninò deficeret; quia quamvis certissimum sit, Deo non deesse omnipotentiam ad auxiliandum, & fidelitatem ad exequendum, quod promisit, necnon misericordiam, qua inclinatur ad miserendum; nihilominus si reprobis de facto hoc auxilium denegasset, dicendum esset, quod non omnibus illud promiserit, nec velit omnium misereri; unde incertum esset, an Deus mihi hoc auxilium esset collaturus; & ideò spes à me elicitæ de gloria obtinenda, si per me non steterit, careret certitudine illa ad id requisita nixa in Dei fidelitate, & misericordia, quod mihi etiam collaturus sit auxilium sufficiens.

IV. Confirmatur ulterius, quia Deus præcipiendo nobis spem firmissimam nixam suis promissionibus, & miserationibus, illuderet, si negaret deinde auxilia sufficientia ad salutem obtinendam necessaria: sicut dives illuderet pauperi, si suis promissionibus, ac mellitis verbis erigeret illum ad sperandum felicem statum, & deinde denegaret quod est illi necessarium, ut liberetur ex angustiis, quibus premitur; essent quippe promissiones dolosæ, & indignæ viro cordato, & fideli; ut habetur

betur Eccles. 53. ubi describuntur divites hujus seculi, qui suis promissionibus, & benignis exhibitionibus inducunt pauperes ad sperandum, & deinde illos decipiunt, & subsannant: *Subridens spem dabit, narrans tibi bona, & dicet: Quid opus est tibi? Et confundet te in cibis suis, donec exinaniat te bis, & ter, & in novissimo deridebit te.* Nonne similis deceptorie huic spei esset spes, quam nobis præcipit Deus, & ad quam hortatur, & inducit suis promissionibus, si auxilia sufficientia denegaret iis, quos prævidet salutem non esse consecuturos? dum enim Deus peccatores consolatur, & narrat iisdem bona, ad quæ destinavit, ut erigantur ad ea speranda; dum interrogat, quid vobis est opus, ut ea adipiscamini? si tamen vellet denegare quod necessarium est ad ea obtinenda, certè illos deciperet, & in novissimo illos derelinquens derideret.

V. Neque dicas, quod spei nostræ theologali timor annectendus sit ex Apostolo dicente ad Philip. 2. *Cum metu, & tremore salutem vestram operamini.* Quid autem timere debemus, nisi quod subtrahat nobis Deus auxilium suum? ergo non confertur omnibus auxilium sufficiens, cui voluntas humana possit resistere.

Nam contra est, quia ex hoc timore nobis necessario potius infertur, quod Deus conferat nobis auxilium sufficiens ad salutem, cui possimus reluctari; etenim hujusmodi timor est filialis, quo non à Deo, sed à nostra voluntate timemus nobis malum culpæ, ratione cujus iram divinam lacepsamus, & sic à Deo deferamur; cum enim Deus non deferat, nisi prius deferatur, injuriam illi irrogaremus, si timeremus, ne spon-

tè nos deferat; & rationabiliter, ac salutariter timemus, ne nos illum deferamus, unde & deferamur ab illo. Timere autem debemus ex D. Bernardo serm. 54. in Cant. & cum adest gratia, ne non dignè cum illa operemur; & subtracta gratia, ne Deum sentiamus iratum; & post recuperatam gratiam, ne denuo amittatur: & ideò dicitur Prov. 28. *Beatus homo, qui semper est pavidus.* Hæc sunt verba melliflui Doctoris: *In veritate didici, nihil æquè efficax esse ad gratiam promerendam, retinendam, recuperandam, quam si omni tempore coram Deo inveniaris, non altum sapere, sed timere: Beatus homo, qui semper est pavidus: Time ergo, cum arriserit gratia, time cum abierit, time cum denuo revertetur, & hoc est semper pavidum esse; Quare cum timor hic non sit mundanus, & cum affectu ad culpam, sed filialis, & cum affectu erga Deum, & ejus amicitiam; & dato quod sit quodammodo servilis, quatenus timeamus iram divinam, adhuc tamen est virtuosus, & procedens ex auxilio gratiæ, ut dicemus in thesi 62., idcirco ex hoc timore, qui spei theologali annectendus est, manifestè colligitur, quod conferat Deus nobis gratiam ad timendum, cui resistere possit humana voluntas, quæ si timore prætermisso in superbiam efferratur, & dicat in abundantia sua, quod habetur in ps. 29. *Non movebor in æternum,* in causa erit, ut Deus avertat faciem suam, & gratiam subtrahat.*

Ex hoc itaque, quod possimus, & teneamur sperare spe certa, ac firmissima salutem æternam, infertur, quod gratia sufficiens ad illam obtinendam non sit nobis citra culpam nostram ex mero divino beneplacito

defutura ; ex hoc verò , quod cum metu , & tremore debeamus salutem nostram operari , infertur , quod possimus gratiæ illi à Deo summè fideli nobis conferendæ contraniti ; unde fit , quod possit Deus velle animam salvare , & eam tangere interiori gratiæ suæ manu , & tamen voluntas humana ei resistere . Et ratio à priori est , quia gratiæ *consentire , vel dissentire propriæ voluntatis est* , ut advertit Augustinus cap. 34. de spir. & lit. , aliter non daretur in voluntate libertas indifferentiæ , quæ ad meritum , & demeritum est omninò necessaria , ut definitum est adversus tertiam Jansenii thesim .

VI. Opponunt Janseniani primò : Si in manu voluntatis esset consentire gratiæ vocanti , vel dissentire , unde posset homo gratiæ resistere , sequeretur , quod frustra peteremus à Deo consensum salutarem , & victoriam tentationum ; siquidem ex August. lib. de natura , & gratia cap. 18. *Quid stultius , quàm orare ut facias , quod est in tua potestate ?* consentire autem gratiæ esset in nostra potestate ; ergo frustra hujusmodi consensum peteremus à Deo .

Opponunt secundò , quia ex Apostolo ad Philip. 2. *Deus est , qui operatur in nobis velle , & perficere in bona voluntate* ; ergo si consensum nostrum operatur in nobis gratia divina , non potest dici , quod consensus sit in manu voluntatis , & quod possimus gratiæ dissentire , ac oblitari .

Opponunt tertio id , quod dicitur Estheris 13. *In ditione tua cuncta sunt posita , & non est qui possit resistere voluntati tuæ , si decreveris salvare Israel : Dominus omnium es , nec est , qui resistat Majestati tuæ : Quo quid lucu-*

lentius dici potest ad comprobandum assertum hujus thesis , vid. quod quando Deus vult animam salvam facere , tangendo illam sua interioris gratiæ manu , nulla voluntas humana ei resistit ? Præsertim quia Augustinus lib. de corrept. & grat. cap. 14. penè iisdem verbis hujus thesis usus est , dicens : *Deo volenti salvum facere , nullum hominum resistit arbitrium.*

Ad primum tamen fit satis primò , quod argumentum æquè militet in natura lapsa , ac in statu naturæ integræ , quando in sententia Jansenianorum erat in manu voluntatis Angelorum , & Protoparentum consentire , vel dissentire gratiæ , seu adjutorio , sine quo non ; & tamen etiam tunc tenebantur illi petere à Deo victoriam tentationum , & bonam ipsam operationem præceptam . Deinde directè dicimus , quod habens a Deo gratiam sufficientem , qua possit vincere tentationes , & salutariter operari , unum recipit beneficium , & quidem valdè ingens ; qui verò habet a Deo gratiam adjuvantem , seu auxilium prævisum efficax , per quod Deus vult efficaciter , & prædefinit ipsam liberam operationem salutarem , novum recipit à Deo beneficium , & hoc est illud , quod nostris orationibus petimus à Deo , cui , ut aliàs diximus , principalius tribuitur nostra bona operatio , quam nobis , juxta illud Apostoli ; *Non ego , sed gratia Dei mecum ; Non est volentis , neque currentis , sed misipientis Dei .* Quod tamen non accidit in humanis ; si enim dives dat pauperi potestatem accipiendi pecuniam , non petit ab illo , quod det etiam ipsam pecuniæ acceptionem , quia hæc unice dependet à paupere , nullatenus a divite .

VII. Adde ulterius, quod licet non desit nobis gratia sufficiens, cui possimus physicè consentire, vel dissentire, deest tamen sæpè in penam culparum præteritarum gratia, qua possimus etiam moraliter consentire; cum sæpè ex concupiscentia effreni insurgat impossibilitas moralis ad consentiendum; & ideò hanc etiam uberem gratiam, qua expugnetur moralis ista impossibilitas, petere debemus à Deo, & quidem instantè, ac sine intermissione, ut loquitur Apostolus, & hujusmodi orationem esse pernecessariam docuit ipse Christus Dominus Lucæ 18. dicens: *Oportet semper orare, & non deficere*; etenim vi orationis de facili expugnatur moralis impossibilitas implendi legem, quod innuit Trid. sess. 6. cap. 11. dicens: *Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet, & facere quod possis, & petere quod non possis, & adjuvat ut possis*; & ideò statim subdit: *Cujus mandata gravia non sunt, cujus jugum suave est, & onus leve*. Ad orandum tamen non facilè quis patitur impossibilitatem moralem, cum Divina gratia semper in promptu sit, qua ad orandum excitemur, nostra ipsa miseria, & ægitudine ad id extimulante magis, quam miseria, aut ægitudine corporalis extimulet homines ad implorandam opem à divite, aut ab Archiatro; nisi fortè ad eam cæcitatem quis devenit, ut miseriam suam non videat, juxtà illud Apoc. 3. *Dicis quod dives sum, & locupletatus, & nullius egeo; & nescis, quia tu es miser, & miserrabilis, & pauper, & cæcus, & nudus*. De hoc enim aptè dici poterit: *Nihil miseriùs misero non miserrante seipsum*; ut proinde solum expectare possit opem à Divina clementia, illam im-

Tom. II. P. IV.

plorans, non suis orationibus, sed suis miseriis; juxtà illud Psalmi 41. *Abyssus abyssum invocat*; quod Sancti Patres ità exponunt: Abyssus miserriarum invocat Abyssum misericordiarum.

VIII. Addo demum, quod vel Janseniani contendunt esse in manu voluntatis consentire, vel non consentire gratiæ invitanti ad orandum, vel non; si primum, jam admittunt, quod possit voluntas resistere gratiæ; Et sic poterit resistere gratiæ invitanti directè ad legis observantiam, & ad victoriam tentationum. Si secundum, ergo ne ad orandum quidem tenemur conari, cum pariter gratia efficax ad orandum conferatur à Deo solis electis; & ita recurrit, quod frustrà Christus D. & præcepisset orationem, & docuisset nos orandi modum, cum ille solum oret, & quidem necessariò necessitate antecedente, cui Deus confert gratiam efficacem ad orandum, & is, cui hæc deficit, orare non potest. Ecce barathrum, quo perducit hæresis Janseniana.

IX. Ad secundum jam diximus quomodo nostra cooperatio Divino auxilio sit novum Dei beneficium distinctum à collatione gratiæ sufficientis, & quod nostra bona operatio magis tribuatur Deo conferenti vires ad illam, & simul illam prædefinienti per collationem auxilii prævisi efficacis, quàm nostræ voluntati determinanti se ad illam ponendam, ut fusius ostendimus in thesi tertia, & decima. Hinc dicitur *Deus operari in nobis velle, & perficere in bona voluntate*. Quoniam autem bona operatio principalius est Dei, & ipsi ascribenda, ac ipsi accepta referenda est, ideò simpliciter,

ter, & absolute de ea gloriari non possumus, dicente Apostolo: *Quid habes, quod non accepisti? aut quid gloriaris, quasi non acceperis?* Verum quia ad hanc eandem bonam operationem liberè cooperatur voluntas (licet ex speciali Dei beneficio) idcirco possumus aliquatenus de ea gloriari, non quidem præsumptuosè, quasi verò ex nostris viribus cooperati simus gratiæ, sed modestè, humiliter, & in Domino, quod idem Apostolus monet 1. ad Cor. 1. *Qui gloriatur, in Domino gloriatur*, quatenus hæc ipsa libera voluntatis determinatio novum Dei donum est. Et in hoc sensu Apostolus 1. ad Cor. 4. dixit: *Si voluero gloriari, non ero insipiens*: Etenim, ut habetur ad Rom. 2. *Gloria, & honor, & pax omni operanti bonum*.

X. Utrum autem gratia efficax sit efficax ab intrinseco, quia trahit ineluctabiliter consensum liberum, aut quia per ipsum consensum liberum constituitur, discutiant Scholastici. Illud inconcussum esse debet apud Polemicos, Gratiam efficacem non esse everivam libertatis ad dissentendum; nec voluntatem peccare, si destituta auxilio efficaci careat libertate ad consentiendum, constituta per gratiam sufficientem ad ponendum consensum præceptum; quod disertè docuit Augustinus lib. 3. de libero arbitrio, ubi postquam fusè in hanc rem differuisset, paucis omnia complectitur dicendo: *Sed laboriosum est omnia mandare memoriæ, hoc brevissimum tene: Quæcunque ista causa est voluntatis, si non potest ei resisti, sine peccato ei ceditur*.

XI. Ad ultimum. In thesi antecedenti, & in decima jam explicavimus quomodo utrumque sit ve-

rum, & quod non sit, qui possit resistere voluntati Divinæ, (quæ scilicet aliquid velit, sive necessarium, sive liberum absolute, & efficaciter efficacia simpliciter dicta) & quod possit voluntas humana resistere tum gratiæ Divinæ, tum voluntati ipsius Dei aliquid suadentis, vel præcipientis, & volentis illud efficaciter efficacia solum quantum est ex parte sua. Aliter quomodo diceretur Act. 7. *Vos semper Spiritui Sancto resistitis?* Quomodo Christus Dominus Matth. 13. Judæos exprobraret verbis illis: *Quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & noluisti?* Cæterum creaturæ non liberæ nullatenus Deo resistere valent, & ideò Deus Omnia quæcunque voluit fecit in cælo, & in terra. Ipse dixit, & facta sunt; Creaturæ verò liberæ ita possunt divinis mandatis resistere, ut tamen competat Deo omnipotentissima potestas inclinandorum, quò libet, cordium, ut loquitur Augustinus, ita ut possit ineluctabiliter ab eis obtinere consensum, non solum necessarium, prædeterminando ad illum, sed etiam liberum, conferendo scilicet auxilium prævisum efficax, cum non desint in ærario omnipotentie infinita auxilia, sub quibus prævideatur creatura liberè consensura; adeout communissimè doceant, repugnare creaturam inemollibilem, seu quæ prævideatur omnibus auxiliis dissensura, unde emolliri non possit, obtinendo ab illa liberum consensum; Quicquid sit an pariter repugnet creatura inobdurabilis, quæ scilicet omnibus auxiliis gratiæ prævideatur consensura, unde obdurari non possit, permitiendo ejus liberum dissensum. Denique quod verba hujus thesise neque

que secundum se, neque ex adjunctis possint in sensu Catholico accipi, ostendimus in calce thesismi decimæ. Contra verò quod verba laudata Augustini dicentis: *Deo volenti saluum facere, nullum hominum resistit arbitrium*, sumi debeant in sensu Catholico, constat, tum quia passim Augustinus docet homines Spiritui Sancto, seu gratiæ interiori resistere; tum ex ipso contextu, quia in tantum eo loco asserit nullum humanum arbitrium resistere voluntati divinæ volenti saluum facere, quia ibidem docet, *Deum habere humanorum cordium, quò placet, inclinandorum omnipotentissimam potestatem*; propterea nemo illi resistit, quando vult alicujus consensum liberum, non solum efficaciter quantum ad se spectat (in quo sensu vult etiam salutem Reprobatorum) sed efficaciter efficacia simpliciter dicta.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XIII.

DECIMATERTIA Jansenizat, dum docet hominem, quem Deus vult salvare, nunquam resistere gratiæ interiori ad salutem liberè promerendam collatæ: Omnes siquidem reprobos Deus vult salvos esse, omnibus gratiam confert, cui si cooperarentur, salutem profecto sibi compararent; illam tamen non assequuntur, quia culpabiliter vocationi gratiæ non respondent; atque adeo omnium reprobatorum voluntas gratiæ interiori resistit, quamvis Deus velit illos salvos fieri: vult enim Deus eorum salutem voluntate solum efficaci quantum est ex se, itaut per

ipsum non stet, quominus illam assequantur; cum quo benè stat, quod eorum voluntas voluntati huic divinæ resistat; sicut suo modo divinæ voluntati repugnat, qui divinis mandatis non obtemperat. Hinc Actor. 7. dicitur: *Vos semper Spiritui Sancto resistitis*; & à Concilio Senonensi in decreto 15. fidei definitur: *Non esse tale Dei trabentis auxilium, cui resisti non possit*, ut deliravit in quarta ex suis proscriptionibus thesibus Jansenius. Ubi notandum, quod Quesnellus tam in hac, quam in decima thesi (ubi pariter dicit, non posse hominem gratiæ resistere) disertè loquatur de gratia interiori juxta hæresim Jansenianam: Propterea quando in aliis locis videtur docere, quod voluntas gratiis resistat, vel ibi loquitur de gratiis exterioribus, quarum mentionem facit in thesi quinta; vel loquitur de illustrationibus, ac piis desideriis, quæ solum deserviunt ad aberrandum, & ad se præcipitandum (ut habet in thesi 39.) non verò de iis, quæ sufficientiam dent ad operandum salutariter.

Ad excusandum Quesnellum ejus Affeclæ dicunt, eum admisisse gratiam interiori, cui voluntas resistat, cum non semel doceat, homines resistere illustrationibus, ac piis desideriis, quæ non sunt gratia exterior, sed interior; unde non est notandus, quod secundæ, & quartæ ex proscriptionibus Jansenii thesibus subscripserit.

Sed perperam id effingunt. Primò enim nusquam Quesnellus disertè docuit, hominem gratiæ interiori resistere, passim verò disertè docet, quod gratiæ interiori resistere non possit; ut in hac, & multis aliis subsequentibus thesibus: unde ubi loquitur de illustrationibus, & piis desideriis, quibus

bus voluntas resistit, non est intelligendus de illustrationibus supernis, quæ sunt gratia interior, sed de illustratione, & propensione naturali, quæ in sententia Quesnelli passim prefocatur a cupiditate victrici everfiva libertatis. Deinde si voluisset ab hæresi Janseniana recedere, debuisset aliquando disertis verbis explicare, quod voluntas possit interiori gratiæ contraniti; aliter præsumitur, quod semper loquatur in sensu Janseniano, quem præferunt verba, dum docet in plurimis thesibus, nullam voluntatem gratiæ interiori resistere, ut explicabimus in Anacephalæosi thesis 51. Denique si illustrationes, & inspirationes, quibus voluntas dicitur à Quesnello resistere, essent gratia interior; vel hæc gratia esset sufficiens ad ponendam operationem salutarem præceptam, vel non: Si sufficeret, jam rueret tota machina Quesnelliana, necnon Idea gratiæ interioris, quam in thesibus sequentibus vult esse, quod *Deus imperet, & omnia fiant*; ac proinde in peccatore, qui non convertitur, daretur gratia, qua posset converti, quod in his thesibus non admittitur, & omnes Janseniani mordicus negant, ac pernegant. Sin autem ea gratia interior, cui voluntas resistit, dicatur esse adeo debilis, ut non sit sufficiens ad ponendam operationem salutarem, ea non posset dici gratia, sed esset ingens maleficium, à quo rationabiliter peteremus liberari: Etenim ea solum daretur ad nostram condemnationem, non ad salutem; quippe quæ solum deserviret ad aberrandum, ad se præcipitandum, ad se vulnerandum, ut dicitur in thesi 39., atque adeo solum deserviret ad purum, ac æternum animæ detrimentum. Ad eum modum

quo, si Sacerdoti detur lumen exiguum, quod non esset sufficiens ad Breviarium illuminandum, ita ut posset legere Horas Canonicas, & ob omissionem Horarum ille deberet damnari, certe tale lumen non daretur ad hoc ut posset legere Horas, & sic evadere gehennam, sed daretur ad hoc ut posset illi exprobrari, quod accepto lumine Horas non legerit, & sic posset in gehennam detrudi; Propterea parvum illud lumen non esset gratia & beneficium, sed ingens maleficium: Ita prorsus in casu nostro. Quare nequit Quesnellus à Jansenianismo excusari.

PROPOSITIO XIV.

Quantumcunque remotus à salute sit peccator obstinatus, quando Jesus se videndum exhibet lumine salutari suæ gratiæ, oportet, ut se dedat, accurrat, sese humiliet, & adoret Salvatorem suum. *Quesn. Marc. 5. 7. edit. 1693.*

SYNOPSIS.

I. Per verbum, Oportet, indicat Quesnellus dari de hoc necessitatem physicam, non moralem.

II. Constat id à veritate abhorrens exemplo Judæ. III. Necnon ex ratione conjugii spiritualis inter Christum, & animam justam, quod ex parte Sponsæ dirimi potest. IV. Sicut non est necesse, quod Christi Sponsa à suo Sponso non recedat; ita nec est necesse, quod Sponsa, per peccatum adultera, illustrata lumine gratiæ ad illum revertatur. V. Ex hac, quod

quod multi sint vocati, pauci verò Electi, infertur, quod non pauci irradiati superno lumine gratiae, non statim se dedant Salvatori suo.

I. Iterum, iterumque Auctor in eodem luto, ac faece volutatur, contendens in hac thesi, oportere, ut Peccator obstinatus superno lumine gratiae illustratus ad pedes Redemptoris se prosternat, illumque humiliatus adoret; exclamando vocibus Apostoli Thomæ: *Dominus meus, & Deus meus*. Si Jansenii discipuli per verbum illud *oportere* solum denotare vellent, quod aliquando gratia extraordinaria (qualis data fuit v. g. Apostolo Paulo, & Mariæ Magdalænæ) moraliter necessitet peccatorem ad resipiscendum, etiamsi valde remotus sit à salute, & obstinatus, nemo est, qui refragetur. At per verbum illud *oportere* Janseniani, solam libertatem à coactione admittentes, quæ conferat ad meritum, & demeritum, indicant necessitatem gratiae physicam, prout apertè illam admittebat Calvinus eorum Antesignanus; & idcirco thesis hæc longè aberrat à Catholica veritate, quæ ad meritum, ac demeritum libertatem à necessitate requirit. Quod autem in hoc sensu loquatur Queinellus ex eo patet, quia docet, peccatorem quantumcunque remotum à salute & obduratum, citra ullam gratiam extraordinariam, si solum sese conspiciendum exhibeat Christus D. lumine suæ gratiae, oportere, ut se dedat, illumque adoret; cum autem ex quacunque gratia necessitas moralis ad consentiendum non detur, sequitur quod ad mentem Quesnelli necessitas ista ad consentiendum per quamcunque gratiam, præsertim in peccatore ob-

durato, non sit moralis, sed physica.

II. Et sanè quis non credat, Judam Superno lumine Divinæ Gratiae irradiatum fuisse, quando Christus Dominus sese obtulit non videndum dumtaxat, verum etiam osculandum, benignissimè illum nuncupando Amicum, ac dicendo, *Amice ad quid venisti?* Quanam salutaris gratiae luce non perfusum existimabimus, quando ad suos pedes provolutum conspexit Dominum, qui eum ab omni labe mundaret? Nihilominus in sua fixus perfidia, nec se dedit gratiæ, nec sese humiliavit, nec adoravit Salvatorem suum; sed triginta argenteis venditum tradidit illum suis hostibus crucifigendum; Usqueadeò verum est, quod liberè peccator gratiæ consentiat, utut intensæ, & speciali affectu collatæ.

III. Hoc fert ipsa ratio spiritualis conjugii inter Deum, & Animam justam initi, quod sacræ literæ commemorant, præsertim Apostolus 2. ad Cor. 11. *Despondi vos uni viro virginem castam exhibere Christo*, quod sonat, *Despondi exhibere vos Christo, velut virginem castam uni viro*; Sicut autem conjugium fert vinculum perpetuum, & indissolubile juxta illud Matth. 19. *Quod ergo Deus conjunxit, homo non separet*, ita desponsatio tam Animæ, quam Ecclesiæ cum Christo Domino fert vinculum ex parte ipsius Dei indissolubile, ut habetur Oseæ 2. *Sponsabo te mihi in sempiternum, & sponsabo te mihi in justitia, & in misericordia, & in miserationibus*. Quare ex parte Dei fides istius conjugii promittitur sempiterna, nec unquam violatur, aut dirimitur dando libellum repudii, nisi quando repudii causa datur ab ipsa Sponsa, quæ cœlestem Amatorem asper-

nans,

nans alteri deceptor potius, quàm amatori, tanquam adultera adheret: de quo conqueritur Jeremias, dicens: *Quomodo si contemnat mulier amatorem suum, sic contempsit me domus Israel, dicit Dominus.* Anima itaque iusta peccando, amatorem suum deserit, & contemnit, quin unquam hic ab amore deficiat, nisi prius illa desciat. At deficeret Christus Sponsus ab amore suæ Sponsæ, & repudium ipse inchoaret, si nullis Sponsæ culpis ad iram provocatus illam desereret, denegando auxilium gratiæ sufficiens ad suam legem servandam necessarium: Propterea inficiari nemo potest, quod animæ nunquam desit gratia sufficiens ad servandam fidem conjugii cum Christo initi, atque adeò ad non peccandum; cum hoc serat amor proprius Sponsi, qui non cohæret cum subtractione talis auxilii. Ex quibus fit, quod possit iustus conjugii, ac necessitudinis vinculis Deo astrictus, & multò magis peccator iisdem solutus, si superno lumine gratiæ illustretur, citra ullam necessitatem Deum diligere, ita ut per ipsum stare possit, quin se dedat amoribus Redemptoris, accurrat, ac sese illi humiliet.

IV. Confirmatur ex iis, quæ habentur Jerem. 3. *Tu autem fornicata es cum amatoribus multis, tamen revertere ad me, dicit Dominus, & ego suscipiam te; Frons meretricis facta est tibi, nolisti erubescere, ergo saltem amodo voca me.* Deus itaque tantam beneficentiam ostendit erga eos, quos de facto odit, benignissimè revocando ad se, & dando vires sufficientes, ut revertantur; quomodo itaque poterit sponsæ, quam de facto diligit, vires sufficientes denegare, ne discedat à se, quærendo alium amatorem?

Quod si vires sufficientes præbet, & tamen sæpe deseritur à sponsis, & amicis suis, manifestè deducitur præsentis thesisi falsitas, quod scilicet oporteat ut illustratus superno lumine peccator revertatur ad Redemptorem suum, quando nec est necesse quod Christi sponsa lumine gratiæ irradiata à suo Sponso non recedat.

V. Confirmatur iterum, quia ut habetur Matth. 2. *Multi sunt vocati, pauci verò electi;* Nunc sic; Vel vocati ad pœnitentiam illustrantur lumine gratiæ, ita ut habeant sufficientes vires ad resipiscendum, vel non; si non illustrantur, & carent gratia sufficienti, frustra vocantur; non secus ac frustra invitatur ad volandum homo alis destitutus. Quod si illustrantur à Spiritu Sancto, & tamen pauci divinis vocationibus respondent, sequitur non oportere, sed liberum esse peccatori, præsertim obstinato, quod statim ac lumine superno, ac salutari gratiæ videt Salvatorem suum expansis ulnis illum expectantem, & ad se vocantem, illi se dedat, accurrat, se humiliet, & illum adoret. Alioqui omnes peccatores salvarentur, cum omnes ad pœnitentiam invitentur, ac obligentur, & ad viam salutis capeffendam lumine superno gratiæ sufficientis adducantur; nisi quis delirando velit, quod incassum, ac delusoriè ad pœnitentiam invitentur peccatores, qui in suis facibus volutantur.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XIV.

DEcimaquarta docet, oportere ut Salvatorem suum adoret peccator, quantumvis obstinatus, si lumine gratiæ illustratus illum conspiciat. At si oportet gratiæ consentire, nonne evertitur à tali gratia libertas arbitrii? nonne radix meriti, ipsumque meritum corrui? Ita fanè, si velimus à Jansenii erroribus recedere, qui docuit meritum, ac demeritum consistere cum sola libertate à coactione, quæ verè, & propriè libertas non est: Unde Bellarm. lib. 3. de Grat. & lib. arb. dixit: *Libertatem à necessitate omninò requiri ad liberum arbitrium; neque satis esse libertatem à coactione, demonstrari potest ex testimonio Scripturæ, ex definitione Ecclesiæ, ex traditione Patrum, ex lumine rationis.*

PROPOSITIO XV.

Quando Deus mandatum suum, & suam æternam locutionem comitatur unctiōe sui Spiritus, & interiori vi gratiæ suæ, operatur illa in corde obedientiam, quam petit. *Quesn. Luc. 9. 60. edit. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Thesis hæc Janseniana contendit deesse gratiam ad obediendum in iis, qui non obtemperant mandatis divinis.

II. Deus non præcipit impossibilia. III. Si verum haberet, quod omnes, quibus interior gratia confertur, divinis mandatis obedirent, & omnes gratia destituti non obedirent, nemo deberet esse de sua salute sollicitus.

IV. Tyrannidem sapit præceptum de re impossibili. V. Idque etiam in natura lapsa. VI. Inutile, ac Deo indignum esset præceptum, si executioni mandari non posset. VII. Quamvis peccatores gratiam obtinerent ad implenda præcepta, si orarent; at si non orarent, solum puniri possent ob orationem omissam, non ob transgressionem præceptorum. VIII. Quoties Deus in natura lapsa præcipit impossibilia moraliter, tunc ex Tridentino petendæ a nobis vires sunt, ut possimus moraliter; non petimus tamen, ut possimus physicè implere præcepta, quia nunquam Deus nos obligat præceptis suis, si ea physicè implere non possumus.

I. **U**Tinam semper homo divinis mandatis obtemperaret, quoties æternam Dei præcipientis locutionem comitatur Spiritus Sancti gratia interior sufficiens ad jussa exequenda! Cum enim nunquam desit gratia ista sufficiens, (nisi velimus asserere, quod Deus præcipiat impossibilia, non dando vires, nec gratiam, qua possibilia fiant, prout contendebat Jansenius in prima ejus confixa thesi) nunquam deesset obedientia debita divinis mandatis. At Auctor in hac thesi inhærens vestigiis sui Antesignani, profligatam illam thesim sub verbis istis hypocritis, & fucosis pietatem quandam ostendantibus iterum obtrudit, dum docet, gratiam operari semper obedientiam divinorum mandatorum, atque adeo deesse gratiam ad obediendum in iis, qui mandatis non obtemperant; Quod si desit

fit gratia ad obediendum necessaria, eo ipso mandatis divinis voluntas obtemperare non potest, unde Deus mandat, ac præcipit ea, quæ præstari non possunt.

II. Nemo tamen adeò hebes, ac stupidus, quin videat Deum non præcipere impossibilia, nec impossibilem esse Divinæ legis observantiam, prout Lutherus, & Calvinus effutiebant, jure meritò damnati à Trid. sess. 5. can. 18. ubi habetur: *Si quis dixerit, Dei præcepta homini etiam justificato, & sub gratia constituto, esse ad observandum impossibilia, anathema sit.* Quod si nunquam desunt vires gratiæ ad obtemperandum mandatis, quæ sine gratia, executioni mandari non possunt, ut est peccatoris resipiscentia, manifestè infertur thesis hujusce falsitas, quæ docet, semper divinam gratiam operari obedientiam, quam petit: Aliiter semper peccatores à gratia cœlesti adjuti ad ponendam pœnitentiam præceptam, illam ponerent. Augustinus ferm. 191. de Tempore habet: *Excramur blasphemiam eorum, qui dicunt impossibile aliquid homini à Deo esse præceptum, & mandata Dei non à singulis, sed ab omnibus in communi posse servari.* Et lib. 2. de peccat. merit. & remis. *Dubitare non possum, nec Deum aliquid impossibile homini præcepisse, nec Deo ad opitulandum, & adjuvandum quo fiat, quod jubet, impossibile aliquid esse; ac per hoc potest homo, si velit, esse sine peccato adjutus à Deo;* & lib. de lib. arb. c. 18.: *Quis peccat in eo, quod nullo modo caveri potest?* Hinc proscripta fuit propos. 54. Baji, dicentis: *Definitiva hæc sententia, Deum homini nihil impossibile præcepisse, falsò tribuitur Augustino, cum Pelagii sit;* nec non 67.: *Homo peccat etiam damnabiliter in eo, quod necessario facit.* Sed

quid plura? cum plurima dixerimus hac in re in expositione primæ thes. Jansenii; necnon in expositione primæ thes. ab Alex. VIII. confixæ, quæ habet: *In statu naturæ lapsæ ad peccatum formale, & demeritum sufficit illa libertas, qua voluntarium, & liberum fuit in causa sua, peccato originali, & libertate Adami peccantis.* Aug. lib. 1. contra duas epistolas Pelagii habet: *Quis nostrum dicat, quod per hominis peccatum perierit liberum arbitrium de humano genere?*

III. Illud dumtaxat recolo, vafre, & subdolis verbis in plurimis hisce thesibus commendare Quesnellum gratiæ interioris efficaciam, tamquam humanæ infirmitatis sanativam vi meritorum Christi D., sed fucosis istis verbis contendit, etiam à gratia Christi D. libertatem formalem ad meritum, ac demeritum requisitam esse à natura lapsa extorrem, eosque dumtaxat homines ad bonam frugem se recipere, quibus Christus D. sua gratia largitur, & pro quibus in Cruce oravit, reliquos carere bonis operationibus ex defectu dumtaxat divinæ gratiæ, qua destitutis vires deficiunt ad benè operandum. Quod si hæc omnia verum haberent, nemo esset, qui de sua æterna salute deberet esse sollicitus, nemo qui bonis operibus daret operam; siquidem illustratus lumine gratiæ non posset carere salutaribus operibus, nec posset iisdem supernis illustrationibus adjutus non consequi vitam æternam; destitutus verò gratia, quantumcumque viribus naturalibus conaretur ad salutariter operandum, incassum laboraret, cum non valeat natura sine viribus gratiæ salutarem ponere operationem; Propterea doctrina Calvini, Baji, Jansenii, & Quesnelli eo tendit, ut homines
ad

ad liberè vivendum, atque adeo ad perditionem inducat, quamvis sub cortice pietatis commendet maximo-
perè gratiam Christi medicinalem ac salutarem.

IV. Descendo nunc ad ostenden-
dam necessitatem gratiæ sufficientis ex
vi mandatorum divinatorum, ut appa-
reat, quomodo non ii dumtaxat il-
lustrationibus Sancti Spiritus, & vi
gratiæ interioris muniantur, qui obe-
dientiam, quam Deus petit, operan-
tur, sed etiam ii, qui mandatis non
obtemperant, & per hoc defunt gra-
tiæ, & in vacuum illam recipiunt.
Præcepta non solum obligant eos, qui
obediunt, sed etiam transgressores,
qui proinde contrahunt culpæ, & pe-
næ reatum; ergo utrisque confertur
sufficiens gratia, & Spiritus S. illu-
stratio, & inspiratio; aliter qui non
obediunt obligarentur ad impossibile,
quod quamvis à Bajo, & Jansenio
transmittatur, omnibus tamen, non
Catholicis dumtaxat, sed etiam ratio-
ne utentibus, videtur absonum, &
inopinabile; Quis enim usqueadeò ty-
rannide imbuitur, ut legem subdi-
tis imponat, quam implere non pos-
sunt, & pœnas exigat ob transgres-
sionem? Quod si possit quidem lex
impleri, sed nonnisi mediis in solius
præcipientis potestate constitutis, &
ea media legislator suis subditis de-
negaret, nonne hic esset iniquorum
iniquissimus? Quomodo autem hoc
fomniari potest de clementissimo Nu-
mine, quod sic dilexit homines sub-
ditos, ac rebelles, ut pro iis Filium
suum unigenitum daret? Deuteron.
30. dicitur: *Mandatum hoc, quod ego
præcipio tibi hodie, non supra te est, neque
procul positum, sed juxta te est sermo val-
de in ore tuo, & in corde tuo, ut facias
illum; Considera, quod proposuerim in*

*conspectu tuo vitam, & bonum, & è con-
trario mortem, & malum; elige ergo vi-
tam; At quomodo eligere possemus,
si gratiæ vires necessariae ad eligen-
dum non exhiberentur? Matth. 11.
Jugum meum suave est, & onus meum le-
ve; & 1. Jo. 5. Mandata illius gravia
non sunt, quomodo etiam non essent
gravia, si executioni mandari non
possent? Trid. sess. 5. cap. 11. Nemo
temeraria illa, & à Patribus sub anathe-
mate prohibita voce uti debet, Dei præ-
cepta homini justificato ad observandum
esse impossibilia. Et August. de nat. &
grat. c. 69. Eo ipso quo firmissimè credi-
tur, Deum justum, & bonum impossibilia
non potuisse præcipere, hinc admonemur,
& in facilibus quid agamus, & in diffi-
cilibus quid petamus. Cum autem pec-
catoribus obduratis, & à salute re-
motis difficilis sit resipiscentia, faci-
le tamen sit iis orare, ac petere à Deo
non solum uberem gratiam, ut faci-
lè possint resipiscere, sed etiam un-
ctionem Sancti Spiritus, qua de fa-
cto resipiscant; idcirco ut præceptum
revertendi ad Dominum impleant,
tenentur media necessaria adhibere,
videlicet orationem, qua postulent
gratiam illam à Domino; adverten-
tes, quod ut nostræ petitiones vim
habeant apud Dominum, ipse etiam
Spiritus Sanctus, ut habetur Rom. 8.
*adjuvat infirmitatem nostram; nam quid
oremus, sicut oportet, nescimus; sed ipse
Spiritus postulat pro nobis gemitibus ine-
narrabilibus. In eandem sententiam re-
liqui SS. PP. conspirant apud Rip.
disp. 23. n. 118. præsertim Basiliius di-
cens: Sine dubio non præcepisset hoc, qui
bonus, ac justus est, nisi etiam faculta-
tem, qua id faceremus, fuisset largitus;
& D. Leo: Justè nobis instat præcepto,
qui præcurrit auxilio.**

V. Respondent Janseniani, Deum
præ-

recipere non posse impossibilia in natura integra, quia id sciret tyrannidem, non tamen in natura lapsa, quia potest in penam peccati originalis auxilium ceteroqui debitum subtrahere. Sed Scripturæ, Concilia, & Patres adducti loquuntur de præceptis Divinis, quæ de facto dantur in natura lapsa. Quamvis enim ob peccatum originale potuerint homines tanquam filii iræ privari gratia justificante naturæ indebita, non poterant tamen novis præceptis onerari, quæ implere non possent, & ob eorum violationem pœna æterna puniri; Cum enim ista nova transgressio non esset culpabilis, non poterat pœnam demereri; sicut qui Breviarium projicit reddendo se impotentem ad Horas præceptas recitandas, poterit quidem ob Breviarii projectionem à Deo puniri, non tamen ob omissionem Horarum pro quando ea non est culpabilis, nisi in causa; & similiter nec homicidium in ebrietate patratum puniri potest a Deo nova pœna præter illam, quam meruit homicida inebriando se, & prævidendo periculum homicidii secuturi. Aliter Amens a nativitate, si post susceptum baptismum, & gratiam baptismalem alium inculpabiliter occideret, & decederet, deberet in infernum detrudi propter tale homicidium, tanquam culpabile in sua causa, nempe in peccato originali, quod reddidit homines amentiae obnoxios, vi cujus citra libertatem formalem patratum fuit hujusmodi homicidium. Quis autem id deglutiat?

VI. Adde, quod præcepta Divina essent prorsus inutilia, si finis illorum, nempe opus præceptum, obtineri non posset; non secus ac esset inutile, ac indignum Deo præ-

ceptum impositum catenis victo, ut ambulet, si catenæ non solvantur, quamvis ob culpas præteritas in vincula fuerit conjectus; & fatuum esset præceptum impositum homini, ut mortuos exuscitet, si desit illi gratia miraculorum patrandorum.

VII. Quod si reponant Adversarii præceptum deservire hominibus, ut orent, & petant gratiam medicinalem efficacem, qua præceptum impleant, juxta illud Tridentini sess. 6. cap. 11. *Impossibilia non jubet, sed jubendo monet, & facere quod possis, & petere quod non possis*: Contra est, quia in tali casu si solum urgerentur præcepto orandi, ut possent gratiam sufficientem consequi ad alia præcepta servanda, solum peccarent, & punirentur ob defectum orationis, quam possent ponere, non propter transgressionem præceptorum, quæ non possent implere. Præterquãquod si urgentur præcepto orandi, ergo jam habent sufficientiam ad orandum, & sic ad obtinendas vires requisitas ad alia præcepta implenda; atque adeo falsum omnino est, quod desit in natura lapsa auxilium sufficiens ad legem implendam.

VIII. Neque replicent, quod obduratis, & obcecatis hæc auxilia desint; Nam si aliquando isti carent gratia sufficienti ad implenda præcepta, tunc si non adimpleant, nullam certè contrahunt novam culpam distinctam ab ea, qua gratiæ subtractionem meruerunt; Hinc si peccator in pœnam suæ culpæ de cœlo tangatur, quin possit elicere actum dilectionis Dei præceptum in articulo mortis, non punietur in inferno per hoc, quod hunc actum omiserit, quem physicè ponere non potuit, sed solum ob culpam, ob quam meruit

ruit de cœlo tangi, & carere auxiliis, quæ Deus aliis non denegat in articulo mortis ad ponendos actus Theologales præceptos; Ceterum quando a Tridentino monemur ad orandum, & petendum, quod non possumus, ut præcepta, cæteroqui impossibilia, servemus, non solum est sermo de impossibilitate physica, sed etiam de morali: Potest quippe Deus præcipere, quæ sunt moraliter impossibilia, sed semper est paratus oranti dare vires, ut facile ponatur, quod cæteroqui esset moraliter impossibile; quod August. lib. de Perfect. justorum cap. 3. docuit dicens. *Ut cum se non posse perspexerit, medicinam requirat*: Hac de causa Tridentinum sess. 6. cap. 11., ubi docet, Deum impossibilia non jubere, sed jubendo simul monere, ut faciamus quod possumus, & quod non possumus petamus, quia adjuvat ut possimus, statim subdit, quod habetur Matth. 11. Mandata ejus gravia non esse, sed ejus jugum esse suave, ac onus leve, ut denotet, quod licet aliquando jubeat, quæ sine magna difficultate executioni mandari non possunt, unde de se sunt moraliter impossibilia, si tamen petamus ab eo auxilium, ut facile obtemperare possimus, illud benignissime nobis esse conferendum, ut præcepti durities gratia emolliatur, & nullum facefcat negotium ejus observantia. Idque Augustinus advertit lib. de perfect. justit. n. 21. dicens: *Oret gemitu voluntatis, & impetret donum facilitatis*; necnon Leo ferm. 5. de Quadrages. ubi habet: *Si quid arduum in mandatorum effectibus experitur, non in se remaneat, sed ad jubentem recurrat, qui ideo dat præceptum, ut excitet desiderium, & præstet auxilium*.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XV.

DEcimaquinta pariter docet, Deum vi interioris gratiæ operari in humano corde obedientiam illam, quam petit. Ex quo fit, eum, qui non obedit, gratia destitui, atque adeo carere viribus requisitis ad obtemperandum: Quod si verum haberet, nullatenus hic peccaret non obtemperando; Etenim ex Augustino de lib. arbit. cap. 48. *Quis peccat in eo, quod cavere nullo modo potest?* Quid autem absurdius, quam citra culpam transgredi mandata divina? Nisi quis subscribere velit thesi illi Bajanae, quæ habet: *Homo peccat etiam damnabiliter in eo, quod necessario facit*.

PROPOSITIO XVI.

Nullæ sunt illecebræ, quæ non cedant illecebris gratiæ, quia nihil resistit Omnipotenti.

Quesn. Act. 8. 12. edit. 1693. & 1699.

SYNOPSIS.

I. Gratia illecebræ non semper necessitant moraliter, nedum physicè.

II. Aliter aut nunquam, aut rarò admodum homines invitamentum gratiæ respuerent. III. Parabola invitantis ad cenam, quam levibus de causis invitati recusarunt, symbolum est gratiæ invitantis ad salutariter operandum. IV. Janseniani admittunt in peccatoribus tenuem quan-

quandam gratiam interiorem insufficiens ad operandum, quippe quæ præfocatur à cupiditate victrici. At quomodo possent à Deo exprobrari, si deesset illis gratia omnino sufficiens? V. Ex Scripturis, & Tridentino perspicuum sit, posse hominem illecebris gratiæ, ac ipsi omnipotenti suo modo resistere; quamvis verum pariter sit, quod nemo possit resistere voluntati divinæ.

I. **Q**uis dubitat illecebras gratiæ usque adeò posse crescere, ut necessitatem moralem inducant ad benè operandum? non fecus ac illecebræ humanæ cupiditatis usque adeò sæpè crescunt, ut inducant moralem necessitatem ad peccandum; quamvis Deus id non permittat, nisi in pœnam culparum præteritarum, quibus circumscriptis, *Fidelis Deus, qui non patietur vos tentari supra illud, quod potestis*, ut habetur 1. ad Cor. 10. Neque enim Deus solum non patitur nos tentari supra illud, quod physicè possumus, cum tentatio non cadat nisi relatè ad ea, quæ physicè omitti possunt, nec requiritur ulla Dei benigna promissio, aut fidelitas ad non permittendam tentationem adversus ea, quæ physicè poni non possunt; sed nec patitur nos tentari ab illecebris hujus seculi supra id, quod moraliter possumus, nisi nosmet culpis nostris ingentes vires tentationibus, ac illecebris superaddamus. Ex hoc autem quod illecebræ gratiæ sint secundum se longe præstantiores, & efficaciores quibuscumque aliis illecebris, non fit, quod Deus semper ac gratiam suam donat nobis, simul necessitatem moralem ad benè operandum imponat, & multò minus necessitatem physicam, quam

Auctor hujus thesisi contendit, enunciando, quod nihil omnipotenti resistat.

II. Hujusce asserti falsitas ex eo elucet, quia si gratia imponeret necessitatem physicam ad benè operandum, nullum meritum haberetur in nostris operationibus, sicut non habetur meritum, aut demeritum in motibus primo primis; Si verò solum imponeret necessitatem moralem, sequeretur, quod aut nunquam, aut rarò admodum homines gratiam invitamentum respuerent, atque adeò vix esset in hominibus peccata reperire; cum tamen stultorum, seu peccatorum infinitus sit numerus; ut dicitur Eccles. 1.; ergo illecebræ non semper necessitatem moralem inducunt, & nunquam necessitant physicè.

III. Ad vivum exprimit gratiæ invitamentum ad benè operandum parabola illa Christi Domini Lucæ 14. de homine invitante ad cœnam; ad quam alii ex invitatis alias intexuerunt excusationes: hic, quod villam emptam esset invisurus, ille quod iuga boum quæ emerat, erat probaturus, alius, quod uxorem duxerit; ecce quomodo magnis Cœnæ illecebris levibus de causis nuncium omnes remiserint. Qua de causa iratus homo ex vicis, & plateis Civitatis pauperes, ac debiles, cæcos, & claudos introduxit, compellendo etiam illos ad ingressum; quod fuit symbolum gratiæ compellentis, hoc est moraliter necessitantis suis illecebris pauperes Spiritu, cæcos ad hujus sæculi vanitates, & similiter debiles, & claudos, qui malunt uno dumtaxat oculo, ac pede in Cœlum ingredi, quam duobus mitti in gehennam.

IV. Jansenius, & Jansenii affectu ad-

admittunt in natura lapsa in iis, qui legem transgrediuntur quandam tenuem gratiam interiorē, sed insufficientem ad bene operandum, eo quod à cupiditate victrice præfocetur: Hujus tantum gratiæ illecebris putant posse hominem citrà libertatem indifferentiæ resistere, quoad effectum, quem illa posset producere, si non præfocaretur à cupiditate, quem tamen nunquam producit, nec Deus vult ut producat. Quod si illecebrę gratiæ ex Christi meritis collatę ad curandam egritudinem naturę lapsę vincant illecebras cupiditatis, eo ipso voluntas citrà libertatem indifferentiæ producit infallibiliter effectum, quem Deus intendit, & vult ut producat. At Catholici ex opposito docent, quod non possit homo transgredi legem demeritorię, quin polleat gratia de se sufficiente ad bonam operationem ponendam, & cui possit voluntas aut consentire, aut resistere impediendo effectum, seu legis observantiam, quam Deus intendit, ac præcipit. Quomodo enim posset peccatori Deus exprobrare, quod in vacuum gratiam Dei receperit, quod fuerit lumini rebellis, quod gratiæ defuerit, si nulloatenus posset gratiæ illi consentire? Sicut enim non potest exprobrari ægroto, quod non curetur, si careat pharmaco sufficienti ad illum curandum, & solum propinetur illi cibis, qui sufficeret ad curationem, ubi vis morbi vires talis cibi non præfocaret; nec potest exprobrari mancipio, quod non se redimat, si solum detur ei pecunia insufficientis ad se redimendum; nec quisquam, cui cor sapiat, exprobrabit compedibus præpedito, quod non fugiat, si careat viribus ad effringendas compedes necessariis;

Tom. II. P. IV.

ita non potuisset Christus D. Judæis exprobrare, quod non egerint penitentiam, quam Tyrii, & Sidonii egerissent, si tot signa, & virtutes viderent, ubi Judæis defuit gratia interior non præfocata à cupiditate victrice sufficiens ad pœnitentiam agendam, quæ Tyriis, & Sidoniis non defuisset; nec potest ulli exprobrari quod desit gratiæ, si hæc superata, ac depressa à cupiditate solum producit effectum, quem potest producere, & Deus vult ut producat, non producit tamen bonam operationem, eo quod illam producere non possit, & Deus non vult ut producat, juxta doctrinam, seu potius errores Jansenistarum. Negata quippe gratia de se sufficiente nemo peccaret tentationibus succumbendo, ac violando præcepta, cum nemo peccet ex August. in eo quod vitare non potest. Ubi advertis Jansenianos, ut videantur recedere à secunda Jansenii proscripta thesi, in qua dicitur: *Interiori gratiæ in statu naturę lapsę nunquam resistitur*; commentum hoc effinxisse, quod scilicet omnis gratia sit efficax, in quantum quælibet habet effectum, quem Deus vult illam habere; non tamen omnis gratia sit victrix, cui non resistatur, quandoquidem aliqua gratia Deo annuente superatur, ac vincitur à concupiscentia prævalente, & à carnis delectationibus, unde ex Dei voluntate nequeat actum salutarem præceptum, puta contritionem peccatoris, producere, quamvis spectata dumtaxat natura, seu entitate sua posset illam producere. Sed effugium est omninò inane, ac excogitatum ad fucum faciendum rudibus Catholicis, & incautis. Etenim juxta hanc viam voluntas non posset gratiæ resistere

stere in sensu Conciliorum, videlicet cum libertate indifferentiæ ad ponendum, vel non ponendum actum salutarem præceptum. Quomodo enim gratiæ voluntas resistit resistentia propriè dicta, si necessario determinatur à delectatione carnali, & trahitur ad actum pravum? Quomodo dici posset, quod Deus sit Adjutor, & Auxiliator noster in bello, in quo jugiter versamur adversus carnem, ejusque desideria, si nullam nobis opem ferret, aut ejus indolis præstaret auxilium, ut impar esset ad carnis desideria, ac delectationes expugnandas?

V. Constat itaque, quod in statu naturæ lapsæ detur gratia sufficiens, cujus illecebris voluntas resistat, per hoc, quod nolit illi consentire, prout Deus præcipit: Et juxta hunc sensum potest humana voluntas ipsi omnipotenti obluetari; quamvis in alio sensu (quem in thesi 13. explicavimus) nemo sit, qui divinæ voluntati resistere possit. Hinc Prov. 1. dicitur: *Vocavi, & renuistis*: & Trid. sess. 6. cap. 6. *Tangente Deo cor hominis &c. inspirationem illam recipiens abjicere potest*; quod pariter definivit Concilium Senonense anno 1528. in decr. Fidei 15. dicens: *Non est hujusmodi trahentis Dei auxilium, cui resisti non possit*. Quod confirmatur ex eo, quod Trid. sess. 6. cap. 11. docet ex August. de nat. & grat. c. 26. dicens: *Deus sua gratia semel justificatos non deserit, nisi ab eis prius deseratur*; non potest autem aliter homo Deum deserere, quam divinæ gratiæ obluetando: Quare potest voluntas humana illecebras gratiæ omnipotentis Dei respuere; sicut etiam potest illas liberè amplecti, consentiendo gratiæ, ac obtemperando Omnipotenti.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XVI.

DEcimasexta negat, illecebras gratiæ superari posse à quibuscunque aliis illecebris, puta concupiscentiæ, docens id oriri ex eo, quod nihil possit resistere Omnipotenti. Falsum tamen est Primò, quod in eo, qui moraliter ad peccandum necessitatur, non sint vividiores illecebræ, quas habet à concupiscentia, quam sint illecebræ, quas habet à gratia, à qua vires habet requisitas ad resistendum illecebris concupiscentiæ: (si enim ea gratia careret, succumbendo illecebris concupiscentiæ, proculdubio non peccaret) Quis enim ignoret, sæpe nos magis allici à delectabili, quàm ab honesto? Falsum pariter est, quod homo gratiæ, ac ipsi omnipotenti Deo nunquam resistat; cum non aliter possit homo peccare, quàm resistendo gratiæ, qua fit potens, & allicitur ad non peccandum, ac resistendo omnipotenti voluntati Divinæ, omittendo, quæ Deus vult, ac præcipit, & ponendo, quæ Deus non vult, ac prohibet.

PROPOSITIO XVII.

Gratia est vox illa Patris, quæ homines interius docet, ac eos venire facit ad Jesum Christum; Quicumque ad eum non venit, postquam audivit vocem exteriorum Filii, nullatenus est doctus à Patre. *Quesn. Jo: 6. 45. edit. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Quesnellus ex Calvino negat esse doctum à Patre, seu præditum gratia sufficienti ad salutem, qui non didicit, nec venit ad Christum per operationes salutes.

II. Verum quidem est, quod omnis, qui didicit, & venit ad Christum, sit doctus à Patre; at non è converso; plures quippe illustrantur lumine superno, & audiunt doctrinam Patris, quin tamen discant, & veniant ad Christum. III. Erroneè dicitur, quod qui non discit, nec venit ad Christum, nullatenus à Patre edoceatur, & illustretur. IV. Ex Tridentino, qui inspirationem, seu doctrinam Patris recipiunt, possunt illam abjicere per dissensum, & sic non discere. V. Delusoriè Christus Dominus invitaret omnes, ut veniant ad se, si deneget illis illustrationem præbentem vires, qua venire possent.

I. Item in hac thesi disertè docet Auctor deesse peccantibus Gratiam interiorum sufficientem ad non peccandum, cum dicat nullatenus esse doctum à Patre, qui ad

Filium non vadit, postquam ejus exteriorum vocem invitantem audivit. Videtur thesis hæc niti verbis Christi dicentis Jo. 6. *Omnes qui audivit à Patre, & didicit, venit ad me.* Ex quibus videtur inferri, quod qui non venit, non didicerit, atque adeò non sit doctus à Patre. Quod videtur etiam innuere ipse Augustinus lib. de prædest. Sanct. cap. 8. ubi, *Quid est, inquit, Omnes, qui audivit à Patre, & didicit, venit ad me, nisi, Nullus est, qui audiat, & discat à Patre, & non veniat ad me? Absit, ut quisque non veniat, qui à Patre audivit, & didicit.* Quibus Augustini verbis inaniter nixus Calvinus, ut gratiam sufficientem à Tridentino assertam expugnet in Antid. sess. 6. Conc. Trident. cap. 4. dixit, *Apertè repugnat, quod hic pronunciant Tridentini Patres, cum illa sententia, Quisquis audivit à Patre, & didicit, venit ad me.* Nam ut prudenter advertit Augustinus, inde sequitur nullum à Deo audire, & discere, quin simul in Christum credat; motumque Spiritus Sancti sic esse efficacem, ut fidem semper gignat: Constituere autem hoc in hominis optione, ut Dei inspirationi, si velit, auscultet, hoc nullo modo conciliari potest.

II. Verum quod nec verba Christi D., nec Auctoritas Augustini faveat huic thesi, expungenti gratiam purè sufficientem, ex eo manifestè colligitur, quod Calvinus testatur, videlicet sententiam hanc repugnare doctrinæ Synodi Tridentinæ, quæ loco laudato anathematizat, qui dixerit liberum arbitrium à Deo motum, & excitatum non posse Deo excitanti, & vocanti dissentire, si velit; atque adeò ex Tridentino stare potest, quod Deus excitet, & vocet hominem, & hic audiat à Patre

docente, quid facere debeat, quin tamen consentiat, & discat veniendo ad Filium. Quare verba laudata Christi D. significant, (prout exponuntur ab Angelico in Jo. Lect. 5.) quod quicumque à Patre interiùs illustrante, ac inspirante audierit, & simul liberè consentiendo didicerit, venit ad Filium per fidem, spem, & dilectionem supernaturalem. Propterea Augustinus loco laudato docet impossibile esse, quin veniat ad Filium, qui audivit à Patre, & simul consentiendo didicerit, quin tamen neget multos vocari, edoceri, & audire, quin tamen liberè consentiendo discant, & veniant; quia scilicet gratiæ vocanti, ac Spiritui Sancto inspiranti resistunt, nolentes profectum à doctrina Patris reportare.

III. Et fane, quod possit homo vocari à Patre, & vocem audire, ac suo modo in actu primo edoceri de via salutis capeffenda, quin veniat per fidem, spem, & dilectionem ad Filium, atque adeò quin discat, & veluti in actu secundo edoceatur, profectum ex auditione doctrinæ reportando, constat ex Scripturis passim id testantibus: Prover. 1. dicitur: *Vocavi, & renuistis*. Psal. 94. *Hodie, si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra*. 2. ad Cor. 7. *Exhortamur, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis*. Quid enim est respuere vocantem, & cor obdurare vocibus invitantis ad pœnitentiam, ac in vacuum gratiam recipere, nisi à superna gratia, & cœlesti doctrina illustrari, & moneri, nolle tamen doctrinam excipere, seu in actu secundo per liberum consensum edoceri, ac discere? Hæc enim optimè cohærent, quod aliquis doctrinam audiat, & ab ea

illustretur, & quadantenus doceatur; quin tamen in actu secundo edoceatur, seu discat, doctrinam excipiat, illique adhæreat: Profecto Judæi suo modo à Christo D. edocebantur, quando Lucæ 14. erat quotidie docens in Templo, & quando Jo: 9. Judæi dixerunt: *In peccatis natus es totus, & doces nos?* nihilominus doctrina Christi ita illustrabantur, ut illi non acquiescerent; unde non discabant, nec in actu secundo per liberum consensum edocebantur. Hinc dici non poterat, quod nullatenus edoceantur à Patre (prout exprimit hæc thesis Quesnelliana) qui audiunt vocem, ac doctrinam Filii, & ad illum non vadunt, nec satagunt ediscere. Et in hoc eodem sensu accipiendum est id, quod dicitur etiam Jo: 6. *Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum*; non enim significatur, quod non possit venire, nisi qui trahitur in actu secundo, ita ut de facto veniat, videlicet per gratiam efficacem; sed fit sensus, quod non possit venire, nisi qui per gratiam sufficientem trahatur; ut proinde verè trahatur, ac possit venire, etiam qui non venit; Sicut verè docetur, ac potest discere, etiam qui non discit: Aliter non diceretur ps. 94. *Hodie, si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra*, si idem esset audire, & doceri, ac discere, idemque esset trahi, ac venire.

IV. Confirmatur, quia Trid. sess. 6. cap. 5. habet: *Tangente Deo cor hominis &c. inspirationem illam recipiens abjicere potest*; quibus verbis denotatur apertissimè, quod in peccatoribus divinam Inspirationem abjicientibus detur gratia sufficiens, qua edoceri possint in actu secundo, seu di-

discere per liberum consensum; quia tamen dissentiunt, solum habent internam inspirationem, & illustrationem, atque adeò doctrinam velut in actu primo, quin tamen inspirationem illam recipiant ediscendo, ac debitum ex illa profectum reportando. Quare nequit dici, quod nullatenus sit edoctus à Patre quicumque non didicit, & eatenus ad Christum non venit, postquam vocem Filii exterius audivit.

V. Quod si deficeret iis gratia interior sufficiens, ut ea adjuti ad Filium venire possint, quomodo à Christo D. invitarentur verbis illis Matth. 11. *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos?* nonne delusoriè invitantur ii, qui venire non possunt? Ne ergo dicamus, quod delusoriè invitentur, dicendum, omnibus, etiam peccatoribus, & Infidelibus gratiam sufficientem interiorem ex Christi meritis conferri; qua illustrati, & sufficienter edocti à Patre ac adjuti discere possint, & ad Filium per fidem, & liberum consensum venire, excipiendo doctrinam ab eo traditam; dicitur enim Eccles. 32. *Qui timet Dominum, excipiet doctrinam ejus.*

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XVII.

Decima septima definit gratiam, dicendo esse Interiorem doctrinam Patris, quæ facit hominem ad Christum venire, additque nullatenus esse doctum à Patre, hoc est, nullam habere gratiam interiorem eum, qui audiendo vocem exteriori Filii, puta adhortationes, ac

Tom. II. P. IV.

conciones, ad illum non venit. Ex quo fit, quod peccator non veniens ad Christum careat interiori gratia, cæteroqui ad veniendum requisita, unde ad veniendum sit impotens, & ideo non veniendo non peccet. Adversus hanc thesim Concilium Colonienſe parte 7. cap. 32. declarat: *Quamquam nemo convertatur ad Dominum, nisi tractus per Patrem; attamen nemo hic excusationem prætexat, quod non trabatur; cum ille semper stet ante ostium pulsans, nimirum per internum, & externum verbum, commonens, ut convertamur à via nostra pessima.* Falsum itaque est, quod nullatenus sit doctus à Patre, hoc est nulla gratia interiori sit instructus, qui audiendo exteriori vocem Filii, ad illum non vadit, & tanquam Doctore destitutus non discit; & hac de causa peccat, qui audiendo voces exteriores Filii, ad illum non vadit, quia scilicet etiam vocatur, ac instruitur interius, & ex sua fœcordia non proficit.

PROPOSITIO XVIII.

Semen verbi, quod manus Dei irrigat, semper affert fructum suum. *Quesn. Act. 11, 29. edit. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Apertissime thesis hæc à veritate aberrat; passim quippe semen Verbi à Deo sine fructu irrigatur.

II. Aliter frustra à ficulnea illa Lucæ 13. per alium annum fructus expectaretur. III. Nec poterat exprobrari vineæ illi apud Isajam 5., quod fecisset

set labruscas, ubi uvæ expectabantur. IV. Uvæ tamen, seu bonæ operationes dicuntur à Deo expectari in sensu Catholico, non in sensu Semipelagiano. V. Semen, quod Deus irrigat gratia efficaci, semper affert fructum suum, non tamen quod irrigat gratia sufficienti.

I. Sicut non semper qui audit interius Patrem vocantem homines, ut ad Filium veniant, vocationi consentit, ut diximus in thesi proximè præcedente; ita non semper semen verbi, quod manus Dei irrigat, affert fructum suum. Semen verbi divini semper irrigatur Sanguine Redemptoris, quatenus ex meritis Christi D. datur unicuique gratia sufficiens ad fructum ex tali semine reportandum (ut constat ex thesibus quarta, & quinta proscriptis ab Alex. VIII., in quibus dicebatur, quod Christus D. dederit semetipsum pro omnibus, & solis electis: & quod Pagani, Judæi, Hæretici, alique hujus generis nullum recipiant à Jesu Christo influxum; unde careant omni gratia sufficienti) fructus tamen solum reportatur à semine, quod cadit in terram bonam, in qua retinetur, & fructum affert in patientia; non verò à semine, quod seminatur secus viam, aut supra petram, aut supra spinas, ut dicitur Luc. 8.; non quia manus Dei illud non irrigat, sed quia si secus viam cadat semen Verbi, diabolus venit, & tollit illud; si supra petram, radices non ponit, sed arefcit, unde in tempore tentationis non fert auxilium opportunum; si supra spinas, hoc est inter sollicitudines, divitias, & voluptates vitæ, suffocatur, & non refert fructum expectatum: Defectus itaque hujus fructus non est à Deo

feminante verbum, & irrigante semen, sed à terra nostri cordis, quæ illud non custodit à Diabolo, & à tentationibus, ac illecebris seculi.

II. Apertiùs id innuitur in parabola de quærente fructum in ficulnea, quæ per triennium non dederat fructum; unde Dominus dixit cultori, Lucæ 13. *Succide illam: ut quid etiam terram occupat?* At ille respondens dixit: *Domine dimitte illam & hoc anno, usquedum fodiam circa illam, & mittam stercora; Et si quidem fecerit fructum, sin autem, in futurum succides eam.* Quare defectus fructuum non oriebatur, nisi ex defectu, & socordia cultoris, non ex defectu humoris, qui ficulneæ deesset; Aliiter frustra dominus vineæ expectaret per alium annum ad illam succidendam; Cum nonnisi fatuus à trunco, & stipite, aut à lapide carentibus humore debito fructum poterit expectare.

III. Adhuc apertiùs id exprimitur verbis illis Isajæ 5. *Quid est quod debui ultra facere vineæ meæ, & non feci ei? An quod expectavi, ut faceret uvas, & fecit labruscas?* Si Dominus fecit vineæ id quod potuit; *sepivit eam, & lapides elegit ex illa, & plantavit eam electam, & edificavit turrin in medio ejus, & torcular extruxit in ea:* Vineæ verò loco uvarum dat labruscas, defectus est solum ex parte vineæ malè utentis beneficiis à Domino præstitis. Quod si defectus esset etiam ex parte Domini non irrigantis illam, frustra expectaret uvas, nec posset vineæ illi exprobrare, quod ipse fecerit quodcumque potuit, ut uvas produceret.

IV. Ubi adverte, in duplici sensu posse dici, quod Deus expectet nostram operationem bonam; quorum

rum alter est Semipelagianus , alter Catholicus . Sensus semipelagianus est , quod Deus expectet nostram operationem bonam naturalem , ut conferat gratiam supernaturalem , *ne penitus dormienti* (ut loquitur Cassianus Semipelagianorum Antesignanus , coll. 13. c. 13.) *aut inertii otio dissoluto sua dona conferre videatur* . Sed adversus hosce hæreticos Concilium Arausicum damnat has theses , videlicet can. 6. *Sine auxilio gratiæ credentibus , volentibus , conantibus adjungitur gratia ;* & can. 25. *In opere bono nos incipimus , & postea per Dei misericordiam adjuvamus* . Et ratio est , quia si bonis operationibus naturalibus adjungeretur gratia , illæ essent quoddam meritum ad gratiam , unde gratia daretur ut præmium , & ut debita illis operationibus , atque adeò gratia non esset gratia ; quod aperte docet Apostolus ad Rom. 11. , *Si autem gratia , jam non ex operibus , alioquin gratia jam non est gratia* . Et ad Rom. 4. *Ei qui operatur , merces non imputatur secundum gratiam , sed secundum debitum* . Utrum autem operationes naturales possint ad gratiam disponere saltem merè negativè , itaut Deus exigat illas solum ut conditionem ad gratiam conferendam , non verò tanquam dispositiones positivas , et meritum congruum ? discutiant Scholastici . Equidem in Cursu Theologico p. 3. disp. 1. q. 8. negandum censui , quia nisi lis sit de voce , adhuc haberent rationem meriti congrui ; eatenus enim conferretur gratia suppositis illis operibus honestis naturalibus , quia congruum est , ut hæc potius , quam alia opera aut indifferentia , aut mala viam muniant ad gratiam .

Sensus deinde Catholicus est , quod Deus expectet nostram operationem

bonam , quatenus expectat nostram cooperationem auxilio gratiæ suæ , ut expleatur voluntas sua conferendi gratiam illam propter bonam nostram operationem . Hoc posito , non potest à Deo hæc nostra cooperatio expectari , nisi detur gratia , cui cooperemur . Quod si Deus hanc nostram cooperationem expectat , etiam quando non cooperamur , & ex propria culpa illam subtrahimus , confectarium est , quod detur gratia sufficiens , etiam quando nostra operatio desideratur ; dari autem gratiam sufficientem sine nostra operatione salutari , nihil aliud est , quam semen verbi à manu Dei irrigari , quin afferat fructum suum .

V. Ex quibus fit , semen , quod Deus irrigat gratia sua efficaci , semper afferre fructum suum , non tamen semen , quod Deus irrigat gratia sufficienti ; non quod ista non sit satis , ut fructus detur , aut quod Deus non det eo animo gratiam sufficientem , ut fructus inde exurgat , sed quia voluntas culpabiliter renuit gratiæ cooperari . Dari autem gratiam sufficientem , & quidem etiam Infidelibus , constat ex proscriptione quintæ thesisi facta ab Alex. VIII. quæ habet : *Pagani , Judæi , Hæretici , aliique hujus generis , nullum omninò accipiunt à Jesu Christo influxum , adeoque hinc rectè inferas , in illis esse voluntatem nudam , & inermem sine omni gratia sufficienti* ; Quare semen verbi Sanguine Christi D. irrigatur etiam relatè ad Infideles , quin tamen fructus reportetur ex ipsorum culpa ; quod fusius dicendum in thesi 26.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XVIII.

DEcimaoctava vult, semen Verbi à Deo irrigatum semper afferre fructum suum; hoc est semper homines obtemperare Deo, si verbum Dei, quoad obediendum incitantur exterius, cum gratia interiori jungatur; Ut proinde Quesnellus velit, gratia omni interiori destitui peccatorem, qui verbum Dei audit, & non affert fructus contritionis, ac pœnitentiæ. Cum autem inconcussum sit, requiri in peccatore gratiam interiorem supernam ad ponendam contritionem præceptam, quæ ad justificationem disponat (cum non possit actus naturæ viribus elicitus ad gratiam disponere) sequitur, quod si ea gratia careat peccator excitatus à Concionatoribus ad resipiscendum, non peccet negligendo resipiscentiam, quippe quam ponere non potest. Sequitur etiam, quod nunquam gratiæ interiori peccator resistat, contritionem omittendo; (quæ est ipsissima hæresis Janse- niana) non enim resistit gratiæ interiori efficaci, quippe quæ semper affert fructum suum; neque gratiæ interiori sufficienti, si quoties datur gratia, semper ea conjungitur cum fructu intento; ergo nulli unquam gratiæ interiori in natura lapsa resistitur; & hac etiam de causa nunquam peccatur.

PROPOSITIO XIX.

Dei Gratia nihil aliud est, quàm ejus omnipotens voluntas: hæc est idea, quam Deus ipse nobis tradit in omnibus suis Scripturis. *Quesn. Rom. 14. 4. edit. 1693.*

SYNOPSIS.

I. Duplex error sub his verbis obtruditur, & quod gratia sit extrinseca, & quod sit irresistibilis.

II. Quod habitualis gratia sit nobis inherens, & intrinseca docet Tridentinum. III. Ea quippe radix est habituum supernaturalium, qui nobis infunduntur velut quædam potentiæ supernaturales, quæ connaturaliter sunt intrinsecae.

IV. Diversimodè Adam fuit caput generis humani, ac Christus Dominus est caput omnis principatus, & potestatis; idcirco licet per peccatum Adæ posteris extrinsecum physicè potuerint infantes evadere peccatores; gratia tamen Christi nobis physicè extrinseca non reddit homines justos.

V. Gratia pariter actualis, de qua hic est sermo, est etiam nobis, saltem connaturaliter, intrinseca. VI. Hanc consistere in actibus intellectus, & voluntatis innuit Tridentinum. VII. Idea gratiæ in sensu Auctoris, quæ scilicet sit extrinseca, & irresistibilis, pugnat cum Scripturis, Conciliis, & Patribus. VIII. Perperam, ac insulsè nonnulli hic Quesnellum excusare contendunt.

I. Biceps anguis latet sub verbis adeò speciosis, videlicet & quod gratia sit Dei voluntas, & quod sit

fit omnipotens; Etenim nec aptè dicitur, quod gratia fit Dei voluntas, ita ut excludatur gratia, quæ fit homini intrinseca; quod videtur exprimi in Thesi 36., & 37.; ubi dicitur gratiam Adami, in statu Innocentiæ recipi in propria persona, secus verò gratiam Christianam; (quamvis non videatur in hac sententia fuisse Jansenius) Nec aptè dicitur, quod Gratia fit Omnipotens, ita scilicet, ut non possit homo gratiæ interiori resistere in natura lapsa. Quod attinet ad hoc secundum, satis superque hætenus diximus, necnon in expositione 2. & 4. ex quinque Thesibus Jansenianis.

II. Quod attinet ad primum; sive sermo sit de gratia habituali justificante, & gratum faciente, sive de actuali, qua hic, & nunc dantur in nobis vires supernaturales ad salutariter operandum, utraque est gratia intrinseca, & non mera extrinseca Dei voluntas, aut gratia Christi per Dei voluntatem, tanquam per formam extrinsecam nobis appropriata. Et sanè circa gratiam habitualement justificantem variè errarunt Heterodoxi; Lutherus docuit haberi per justitiam Christi nobis imputatam; quod pariter docuit Calvinus; quamvis hic voluerit, quod solam remissionem peccatorum nobis conferret; Osiander docuit haberi per justitiam Dei nobis imputatam. Bucerus, & Pichius duplicem causam formalem justificationis nostræ agnoscebant, alteram imperfectam consistentem in virtutibus inhærentibus, alteram perfectam consistentem in imputatione justitiæ Christi in nobis. Doctrina tamen Catholica exprimitur à Tridentino sess. 6. cap. 7., ubi dicitur, unica esse causa formalis nostræ ju-

stificationis Justitia Dei, non qua justus est, sed qua nos justos facit, quæ videlicet ab eo donati renovamur spiritu mentis nostræ, & non modò reputamur, sed filii Dei nominamur, & sumus. Et can. 11. ab eodem Tridentino anathematizatur qui dixerit, *Homines justificari vel sola imputatione Christi, vel sola peccatorum remissione, exclusa gratia, & charitate, quæ in cordibus eorum per Spiritum Sanctum diffundatur, atque illis inhæreat.* Quare esto possit in multorum sententia divinitus haberi effectus formalis gratiæ habitualis per formam extrinsecam, nempe per Dei voluntatem, qua det homini jus ad amorem sui amicabilem, & ad hæreditatem; de facto tamen juxta propriam connaturalitatem est forma intrinseca, & nobis inhærens, ut loquitur Concilium laudatum.

III. Et ratio apud Theologos est, quia dantur de facto in nobis actus Theologales Fidei, Spei, & Charitatis, ad quos aliquando exercendos obligamur; ergo debent etiam in nobis dari principia intrinseca horum actuum, videlicet habitus supernaturales harum virtutum. ergo dari pariter debet gratia justificans habitualis nobis intrinseca, & inhærens, quæ sit qualitas physica permanens supernaturalis, prima radix tam habituum, quam actuum supernaturalium. Utraque consequentia est probanda; Prima evincitur, quia quamvis Deus posset speciali concursu assistere potentiis naturalibus ad eliciendos actus supernaturales; At connaturalis modus operandi potentiæ creatæ postulat, ut per principium intrinsecum reddatur proximè potens, atque adeò connaturaliter dari debent principia intrin-

trinfeca, & permanentia ad actus Fidei, Spei, & Charitatis supernaturales eliciendos, nempe habitus infusi: Ad eum modum, quo connaturaliter datur in Beatis lumen Gloriæ intrinsecum in ordinē ad producendam visionem Dei. Altera consequentia ex eo elucet, quia cum habitus infusi sint quædam potentia, & proprietates supernaturales, quæ dant simpliciter posse relatē ad actus supernaturales, debent pariter supponere naturam ejusdem ordinis, quæ sit qualitas permanens, & intrinseca, cujusmodi est gratia, quæ dicitur esse natura supernaturalis, seu prima radix omnis supernaturalitatis, à qua habitus infusi vel physicè, vel moraliter fluunt, ita ut ab iis exigantur hic, & nunc auxilia supernaturalia in ordine ad actus supernaturales eliciendos.

IV. Opponunt illud Apostoli ad Rom. 5. *Sicut per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi, ita per obedientiam unius justī constituuntur multi*; cum autem inobedientia Adæ constituerit homines peccatores, & non per formam intrinsecam, sed per hoc, quod peccatum Adæ fuerit nobis moraliter, & interpretativè proprium, sequitur, quod obedientia Christi reddat nos pariter justos, & non per formam intrinsecam, sed per imputationem justitiæ Christi factam per voluntatem Dei tanquam per formam extrinsecam.

At longè diverso modo inobedientia Adæ reddit infantes injustos, ac obedientia Christi reddit eosdem justos per lavacrum Baptismi. Etenim peccatum Adæ non poterat physicè ad infantes profluere, & propterea peccatum originale est pro-

prium infantium proprietate actionis moralis: eo modo, quo voluntas Tutoris contrahentis est moraliter propria pupilli, ex hoc quod Tutor à Republica sit constitutus caput pupilli in ordine ad contrahendum; At Christus D. non est eodem modo constitutus caput morale fidelium, itaut obedientia Christi sit moraliter, & interpretative propria fidelium per unionem moralem voluntatum nostrarum cum voluntate Christi, eo pacto, quo Adam fuit constitutus caput hominum; Sed Christus est nostrum Caput, in quantum ex meritis illius obtinemus gratiam physicè inhærentem cum suis proprietatibus, seu virtutibus infusis exigentibus auxilia supernaturalia ad ponendos actus salutares meritorios vitæ æternæ; Quod docuit Trid. sess. 6. cap. 16. dicens: *Cum enim ille ipse Christus Jesus tanquam caput in membra, & tanquam vitis in palmites in ipsos justificados jugiter virtutem influat, quæ virtus bona eorum opera semper antecedit, & comitatur, & subsequitur, & sine qua nullo pacto meritoria esse possunt, &c.* In hoc etiam sensu dicitur ab Apostolo ad Ephes. 1. *Ipsū dedit Caput supra omnem Ecclesiam*; Et ad Coloss. 2. *Estis illo repleti, qui est Caput omnis principatus, & potestatis*. Non est autem Christus Caput Ecclesiæ eo modo tantum, quo Pontifex (videlicet in ordine ad gubernationem) sed est etiam Caput in ordine ad meritum gratiæ, & influxum in justificados, tanquam in sua membra; Cum autem non sit mortuus ad Angelos redimendos, idcirco non dicitur Caput Angelorum per hoc, quod illis gratiam meruerit, & in illos gratiam influat ex meritis suis, sed in quan-

quantum est illorum dominator, ita ut cum debito obsequio ejus mandatis morem gerant.

V. Quod attinet verò ad gratiam actualem, quod scilicet pariter sit intrinseca, & non sit Dei voluntas extrinseca, constat, tum quia debent auxilia actualia proportionari habitibus infusis, & gratiæ habituali, à quibus exiguntur, tum etiam quia actus naturales voluntatis connaturaliter procedunt à principio adæquatè intrinseco. Cum autem Gratia, juxta commune effatum, accommodet se naturæ, sequitur, quod connaturaliter etiam actus supernaturales procedere debeant à principio adæquatè intrinseco, atque ad eò auxilium supernaturale, quo producit actus salutaris connaturaliter est intrinsecum voluntati. Tum demum quia nomen hoc gratiæ actualis, seu auxiliaris propriè convenit actibus intellectus, & voluntatis, videlicet piis, & supernaturalibus cogitationibus, per quas, ut habet August. *apparet, quod latebat*, & sanctis ac supernaturalibus inspirationibus, ac delectationibus, per quas, ut habet idem Sanctus Doctor, *suave fit, quod non delectabat*; nec in Scripturis, Conciliis, & Patribus, aut traditionibus fit mentio auxilii ullius supernaturalis consistentis in alia forma, aut qualitate mortua, seu non vitali, quæ disponat, & moveat voluntatem ad salutariter operandum; cum autem hujusmodi illustrationes, & inspirationes supernaturales sint actus vitales, proculdubio sunt qualitates physicæ inherentes animæ, atque adeò gratia actualis, & auxiliatrix non est voluntas Dei omnipotentis, sed aliquid animæ intrinsecum, quod fit

in nobis sine nobis, hoc est sine nobis liberè operantibus; siquidem à Deo illustrationes istæ, & inspirationes nobis infunduntur, & iis adjuti ponimus actus liberos supernaturales, quos gratia efficax infallibiliter sive trahit, sive involvit, ut explicavimus in thesi tertia.

VI. De his illustrationibus, & inspirationibus supernaturalibus mentionem facit Trid. sess. 6. cap. 5. dicens: *Ita ut tangente Deo cor hominis per Spiritus Sancti illuminationem, neque homo ipse nihil omnino agat, inspirationem illam recipiens, quippe qui illam & abjicere potest; neque tamen sine gratia Dei movere se ad justitiam coram illo libera sua voluntate possit*. Necnon Concilium Milevitan. cap. 4. ubi habet: *Utrumque est donum Dei, & scire quid facere debeamus, & diligere ut faciamus*: Quod pariter Augustinus lib. 2. de peccat. meritis, & remiss. cap. 19. dixit: *Cum à Deo adjutorium deprecamur, quid aliud deprecamur, quam ut aperiat quod latebat, & suave fiat quod non delectabat*? Et sanè Deus in ordine gratiæ accommodat se naturæ, ut omnes fiant, atque adeò per gratiam auxiliarem movet homines ad salutariter operandum modo consentaneo naturæ rationali; modus autem naturæ rationali consentaneus est, ut ad bonum prosequendum moveatur, tum ab illius cognitione, tum à complacentia, & delectatione, quæ ex eadem cognitione confurgit; Deus itaque in ordine gratiæ ad actus salutares pariter, tam per cogitationes, quàm per delectationes supernaturales movet voluntatem, atque adeò in his actibus, non in Dei voluntate consistit ratio gratiæ actualis.

VII. Denique quod Deus non tradat

dat in omnibus suis Scripturis hanc ideam gratiæ, prout Auctor in hac Thesi comminiscitur, ex eo fit perspicuum, quod Scripturæ omnes conciliari debent cum sensu Conciliorum, quæ hac in re laudavimus; Juxta Concilia autem, quæ verum Scripturarum sensum nobis edisserunt, Gratia Dei, quæ nobis confertur, si-ve habitualis ea sit, si-ve actualis, non est voluntas Dei, nisi in sensu causali, non formali, quatenus a Divina voluntate nobis confertur; Et quando in Scripturis dicitur, quod Dei voluntas sit Omnipotens, quin possit quisquam ei resistere, intelligendum est juxta sensum in decimartia, & in decimasexta thesi expositum, quod scilicet beneficio scientiæ conditionalium possit ineluctabiliter Deus à quacunque voluntate consensum liberum obtinere; cum habeat ex Augustino, *inclinandorum quo libet cordium omnipotentissimam potestatem*: Propterea si per scientiam conditionalium (si-ve scientia media illa sit attingens futura libera conditionalia in seipsis, si-ve sit scientia Visionis illa attingens in decreto absoluto ex parte actus, conditionato ex parte objecti) prævideat consensum sub auxilio A, illumque præfiniat conferendo tale auxilium ex animo consensus obtinendi, fieri non potest, quin consensus ponatur. Nihilominus potest homo in alio sensu voluntati Omnipotenti Dei resistere, & contraniti, quatenus liberè potest non ponere, quod Deus præcipit, & sic Divinam transgredi voluntatem.

VIII. Ad excusandum Quesnelum comminiscuntur Nonnulli, quod ille in hac thesi solum loquatur de Gratia efficaci, quæ in bono aliquo sensu dici potest Omnipotens, qua-

tenus quomodocunque explicetur, ea est infrustrabilis, & nunquam caret effectu suo. Sed quisnam excusationem hanc non derideat? Etenim si-ve germanus verborum sensus spectetur, si-ve mens Auctoris in aliis Thesis non semel disertè explanata, sermo est de gratia secundum se, & in sua ampla significatione, unde non potest aptè dici, quod thesis loquatur de Gratia in sensu restricto: Præsertim quia in hac thesi traditur Idea, ac definitio Gratiæ. Quare sicuti si quis diceret Animalis ideam esse, quod sit Principium discurrendi, derideretur, si deinde ad excusandum errorem diceret, se loqui de Animali in sensu restricto, seu de Animali rationali; ita prorsus in casu nostro deridenda est excusatio, dum dicitur, quod hinc ubi traditur Idea Gratiæ secundum se, sermo solum sit de Gratia in sensu restricto, seu de Gratia efficaci; quæ tamen neque est Dei voluntas.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XIX.

DECIMANONA audacter asserit gratiæ ideam ex omnibus Scripturis desumptam, esse dumtaxat omnipotentem Dei voluntatem. Quomodo autem ex Scripturis desumi potest, quod omnino à veritate abhorret, sicut est isthæc gratiæ Idea? siquidem ex Conciliis, & Patribus perspicuum fit, gratiam tam habitualement, quam actualement esse homini intrinsicam, atque adeo non esse meram Dei voluntatem extrinsecam. Præterquamquod nomine voluntatis Dei omnipotentis significatur voluntas ejus, qui

qui potest omnia, quæ vult, atque adeo ejus, qui defacto ponit quicquid vult; aliter quomodo vellet, si non poneret id, quod vult simul, & potest ponere? In hoc autem sensu, qui procul dubio est sensus verborum proprius, ac legitimus, latent errores Jansenianorum, quod scilicet omnis gratia sit efficax, eo quod omnis gratia sit Dei voluntas omnipotens ponens defacto quicquid vult; cum tamen constet dari in peccatoribus gratiam sufficientem ad ponendam contritionem præceptam, quin tamen ista ponatur; non quidem ex defectu divinæ voluntatis, sed ex defectu proprii arbitrii nolentis gratiæ cooperari: Vult enim Deus à peccatore contritionem, quæ dependenter ab ejus arbitrio ponatur. Præterea si omnipotens Dei voluntas esset gratia, sequeretur, quod relate ad reprobos, quibus deest gratia Prædestinationis, deesset pariter Dei voluntas omnipotens, quod salventur; unde verum non esset illud Apostoli 1. ad Tim. 2. *Deus omnes homines vult salvos fieri.*

PROPOSITIO XX.

Vera Gratiae idea est, quod Deus vult sibi à nobis obediri, & obeditur, imperat, & omnia fiunt, loquitur tanquam Dominus, & omnia sibi submissa sunt. *Quesn. Marc. 4. 39. edit. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Non semper ac Deus vult obediri à creaturis liberis, obeditur; aliter nunquam peccarent.

II. Jansenius docuit, thesim hanc esse D. Augustini. III. Cum potius sit Calvinus, Lutheri, & aliorum docentium inobedientibus non dari à Deo vires ad obediendum. IV. Quod si verum haberet, inanis fuisset exprobratio Judæis facta à Christo Domino. V. Divina providentia exigit, ut gratiis externis, quas Christus non denegat peccatoribus, conjungantur internæ sufficientes ad imperata facienda. VI. Quod Patres communiter docent, præsertim exemplo Pharaonis, & Nabuchodonosoris, qui iisdem donis à Deo fuerunt instructi, hic tamen ingemuit; illius verò cor liberè obduratum fuit.

VII. Delectatio victrix Janseniana, sive concupiscentiæ ad malum, sive gratiæ ad bonum exponitur, & exploditur.

I. IN hac Thesi eundem Auctor recudit errorem, quem in superioribus, præsertim in undecima, & decimaquinta; cum quibus etiam phrasibus hæc valde concordat. Si vult Deus à creaturis irrationabilibus obediri, obeditur statim. *Ventis & mari imperat, & obediunt ei: Lucæ 8. loquitur tanquam Dominus, & creaturas ad nutum de nihilo extrahit, Ipse dixit, & facta sunt, ipse mandavit, & creata sunt. Ps. 32. At creaturis rationalibus liberis imperat, & passim non obeditur. Jerem. 35. Populus iste non obedivit mihi. Rom. 50. Non omnes obediunt Evangelio. Quesnellus id tribuit defectui gratiæ, quam docet esse in natura lapsa adeò efficacem, ut impossibile sit Deum aliquid præcipere, quin obediatur. At si non obtemperantibus deesset gratia sufficiens ad ponendam operationem præceptam, nonne præceptum esset Deo indignum, & inobedientia ascriberetur Deo potius non subministranti vires, quam*

quam creaturis non obtemperantibus? Ad eum modum, quo si Deus Soli præciperet, ut Orbem illuminet, nec vires daret ad illuminandum, si igni ut calefaciat, nec vellet præbere suum concursum omnino necessarium ad quamcumque operationem creaturæ, nonne mandatum huiusmodi esset Deo indignum, & ipsi dumtaxat imputabilis inobedientia? Quare ut possit homo, etiam in natura lapsa, liberè mandatis divinis obtemperare, requiritur, ut gratia supernaturalis, quæ ex Christi meritis confertur obtemperantibus, non auferat libertatem indifferentiæ ad non obtemperandum; & ea, quæ confertur iis, qui non obediunt, pariformiter cohæreat cum libertate ad obediendum, atque adeo sit sufficiens ad ponendam operationem salutarem præceptam. Aliter Deus præciperet impossibilia, nullam conferens gratiam, qua possibilia fiant, quæ est prima ex quinque Thesibus Jansenii, quam hæreseos notavit Innocentius X.

II. Docet tamen Jansenius in hanc suam sententiam ivisse D. Aug. Hæc enim habet l. 7. c. 2. *Dico igitur S. Augustini principiis insistendo, aliquid omnino esse præter nudam voluntatis facultatem, quod eam faciat velle vel nolle, quo omnino absente, sit impotens, præsentem potens, sive ad bonum sive ad malum; & cap. 4. dicit id esse delectationem victricem; quatenus si in voluntate delectatio supernaturalis orta à gratia præfocet & vincat delectationem cupiditatis, tunc voluntas sit potens ad benè operandum; si verò delectatio cupiditatis præfocet, ac vincat quandam tenuem delectationem ortam à charitate, tunc voluntas sit determinata ad malum, & impotens ab bonum; Cum autem uni Deo tribuatur gratia, quæ vin-*

cat delectationem ortam à cupiditate, idcirco uni Deo tribuitur bona operatio; & quia sine tali delectatione voluntas est impotens ad benè operandum, idcirco, qui caret gratia efficaci impotens est ad obtemperandum Deo præcipienti; quando verò confertur gratia efficax, & delectatio victrix, tunc Deus vult sibi à nobis obediri, & obeditur, imperat, & omnia fiunt, loquitur tanquam Dominus, & omnia sibi submissa sunt.

III. Verum tam auctor hujus thesibus, quam ejus magister Jansenius perperam jactitant id hausisse ex fontibus purissimis doctrinæ Augustinianæ, cum re vera hauserint ex lacunis Hæreticorum, quod fusè ostendit Rip. disp. 23. sect. 2.: Calvinus quippe l. 2. Instit. cap. 7. habet. *Sit extra controversiam, impossibile esse in hac carne legis implementum; et ibid. §. 5. Ejusmodi argutia vexabant Augustinum Pelagiani, injuriam fieri Deo, si plus jubeat, quam per ejus gratiam præstare queant fideles. Et Lutherus in Confut. Rationis Latonomianæ: Tot scripturæ testimonia probant, mandatum esse impossibile nobis, ut nihil sit manifestius. Similiter Melancthonius ad cap. 4. Epist. ad Rom. Cum mandat lex diligere Deum, perinde impossibilia jubet, ac si præcipiat nobis transvolare Caucasum. Et Chemnitius ad sess. 6. Trid. can. 4. et 5. Non sunt frustra præcepta, etsi nihil possit liberum arbitrium sine gratia necessitante, quam soli electi habent; quæ est ipsissima Quesnelli pestilens doctrina in hisce proscriptis thesibus; cum doceat, præcepta divina, quibus aliquis actus supernaturalis injungitur, (puta contritio peccatori) si adsit gratia, eo ipso adjunctam habere secum obedi-*

dientiam, seu contritionem præceptam; Quod si desit obedientia, seu contritio injuncta, tunc desit etiam gratia, sine qua contritio supernaturalis poni non potest; atque adeo tunc præceptum de ponenda contritione est præceptum de re impossibili.

IV. Adversus hæc placita militant Scripturæ, Concilia, Patres, & rationes in superioribus thesibus adductæ, & infra etiam ulterius adducendæ: Exprobrationes quippe, quæ in Scripturis passim fiunt inobedientibus comparativè ad alios obedientes Divinis Mandatis, indicant, utrosque gratia sufficienti, & ad minus æquali esse instructos ad legem servandam; cæteroqui vana esset exprobratio: possent enim exprobranti reponere, quod ea de causa sint inæquales relatè ad obedientiam, quia fuerunt inæquales in ordine ad obediendi potestatem, ex defectu gratiæ sufficientis: Celebris est illa exprobratio facta Judæis Matth. 11., & Lucæ 10. *Tunc cœpit exprobrare Civitatibus, in quibus factæ sunt plurimæ virtutes ejus, quia non egissent pœnitentiam. Væ tibi Corozain, væ tibi Bethsaida, quia si in Tyro, & Sidone factæ fuissent virtutes, quæ factæ sunt in vobis, olim in cinere & cilicio pœnitentiam egissent.* Ubi sedulò advertendum, increpationem Christi fieri Judæis, quod non agant pœnitentiam sub illis virtutibus, non solum externis, sed etiam internis gratiæ, sub quibus Gentiles pœnitentiam egissent; alioquin recurrit, quod exprobratio non esset justa, & efficax, sed vana: Etenim cum Gentiles egissent pœnitentiam sub virtutibus externis, & sub gratia interiori, sequitur, quod pariter Judæi debue-

rint esse affecti consimili gratia interiori, sub qua Gentiles pœnitentiam egissent; Cum autem pœnitentiam non egerint Judæi, sequitur, quod habuerint gratiam purè sufficientem, cum qua possent benè operari, & ex culpa voluntatis, benè operati non sint.

V. Ratio autem à priori, cur virtutibus externis, seu signis, & miraculis, quæ Christus operatus est in Judæa, ut ad fidem illos adduceret, adjuncta fuerint auxilia gratiæ interioris, est, quia hoc spectat ad providentiam divinam, ut ex cultura externa possit homo ferre fructus internos salutare. Propterea docet Ripalda, quod in præsentī providentia, in qua homo elevatus est ad finem supernaturalem, quoties datur congrua cogitatio naturalis, qua possit voluntas viribus suis ponere actum bonum naturalem, confluet simul, & infundet Deus animæ illustrationem ejusdem objecti honesti supernaturalem, ut voluntas possit viribus gratiæ adjuncta concurrere ad operationem supernaturalem. Quare Christus D. non objectavit Judæis solas virtutes externas, sed etiam auxilia interna, quibus erant præditi, nempe gratiam sufficientem.

VI. Quod innuit D. Anselmus in eum locum dicens: *Sed quare Deus negat gratiam libenter suscepturis, & gratiæ consensuris, videlicet Gentilibus; eligit verò non consensuros gratiæ, scilicet Judæos? non est nostrum scire: Et Theophylactus Matth. 11. Postquam monstravit, inquit, quod quæcumque oportebat, fecerat, & manserunt absque pœnitentia, consequenter exprobrat: Væ tibi Corozain &c.* Non dedisset autem Judæis quæcumque oportebat, si iis gra-

gratiam sufficientem interiorem denegasset. Hinc Augustinus comparans Pharaonem cum Nabuchodonosore lib. de Prædest. et Grat. cap. 15. ostendit, utrumque iisdem affectum fuisse donis; Pharaonistamen impœnitentiam non ascribit defectui gratiæ sufficientis, sed solum libero ejus arbitrio; hæc enim habet: *Quantum ad naturam ambo homines erant, quantum ad dignitatem ambo Reges, quantum ad causam ambo captivum populum possidebant, quantum ad pœnam ambo flagellis clementer admoniti. Quid ergo fines eorum fecit esse diversos, nisi quod unus manus Dei sentiens in recordatione propriæ iniquitatis ingemuit, alter libero contra Dei misericordissimam veritatem pugnavit arbitrio?* Quod apertius expressit Chrysostomus Rom. 9. serm. 16. dicens: *Unde igitur alii quidem vasa sunt iræ, alii verò misericordiæ? Ex propria voluntate. Deus verò quoniam bonus est erga utrosque, bonitatem suam declarat; nec enim eorum tantummodo, quos salvavit, sed etiam quantum in se fuit, Pharaonis misertus est: Quod autem salvatus non est, totum per suam ipsius voluntatem stetit; quantum ad Deum attinebat, nihil ab illis, qui salvati sunt, minus habuit.* Quare sicut Pharaoni, ita peccatoribus omnibus gratiam sufficientem interiorem benignissime Deus confert, ut possint resipiscere, et ad bonam frugem redire. Ea autem gratia collata Deus vult obediri, et non obeditur, imperat, & imperata non fiunt, loquitur ut Dominus, & tamen cor peccatoris submissum non habet; longè itaque diversa est Idea gratiæ ab ea, quam in hac thesi auctor comminiscitur.

VII. Opponitur, quod Augustinus in Epist. ad Galat. dicat: *Quod amplius nos delectat, secundum illud ope-*

remur, necesse est: ergo ex Augustino voluntas necessariò sequitur delectationem præponderantem, sive cupiditatis ad malum, sive gratiæ, & charitatis ad bonum; cum autem gratia medicinalis in natura lapsa conferatur ad sanandam ægritudinem contractam per peccatum, & ægritudinem non sanaret, nisi pareret majorem delectationem in bono honesto, quàm pariat cupiditas in bono delectabili, idcirco necesse est, ut sequamur ductum gratiæ medicinalis, ubi illa conferatur; atque adeo vera Idea hujus gratiæ est, quod Deus velit sibi à nobis obediri, & obediatur, imperet, & omnia fiant.

Respondeo sensum illorum verborum non esse, ut Janseniani contendunt, quod à delectatione victrici, ac prædominante, sive cupiditatis ad malum, sive gratiæ, & charitatis ad bonum, evertatur libertas indifferentiæ in voluntate; cum hoc adversetur Catholicæ veritati; sed sensus est, quod voluntas proposito sibi duplici bono opposito, puta honesto, et delectabili, necessariò illud amplectatur, in quo magis sibi complacet, et majorem percipit oblectationem, etiamsi ab altero opposito magis alliciatur. Quare si bonum delectabile turpe, v. g. comestio carnis vetita, magis allicit, quam bonum honestum, v. g. observantia præcepti, voluntas poterit sibi liberè magis complacere, & delectari in hoc bono honesto præeligendo illud; & hoc pacto necessariò necessitate consequenti operatur voluntas juxta allicientiam objecti honesti, minus quidem allicientis, sed in quo magis oblectatur liberè illud amplexando, ac respondendo bonum delectabile, quod magis allicit, sed in quo minus vult oblectari.

ctari . Sicut enim de Judæis dicitur Jo. 17. quod non poterant credere, utpote excæcati; sed Augustinus advertit hanc impotentiam non fuisse antecedentem everſivam libertatis ad credendum, sed consequentem, & ideo sic exponit ea verba S. Doctor: *Quare non poterant credere? si à me quæris, citò respondeo: Quia volebant. Non poterant credere, non quia homines mutari in melius non possunt, sed quandiu talia sapiunt, non possunt credere;* Ita pariter in casu nostro dictum illud Augustini intelligendum est de necessitate consequente, quatenus in sensu composito, quod voluntas liberè magis oblectatur in bono honesto, in quo est minor allicientia, necesse est, ut operatio voluntatis tendat in tale bonum. Vel dicas expeditius, quod operatio externa, puta observantia præcepti, quæ non est formaliter libera, necessario sequatur ad id, in quo magis voluntas oblectatur, & quod præligit, vid. ad amplexum boni honesti.

Ubi advertendum, quod in voluntate, antequam se determinet ad amplexum unius boni præ alio, puta boni honesti præ delectabili turpi, confurgunt duo motus indeliberati ac necessarii, quibus fertur erga utrumque bonum; Cum enim voluntas à natura habeat inclinationem inditam in bonum in genere, statim ac apparet bonum aliquod particulare, confurgit motus quidam, seu amor necessarius ac indeliberatus erga illud, qui eo est intensior, & magis inclinat voluntatem ad liberum amplexum talis boni, quo bonum illud est præstantius, seu vividius repræsentatur. Quando autem repræsentantur duo bona impossibilia, ut sunt honestum, ac turpe, tunc confurgunt

Tom. II. P. IV.

duo illi amores indeliberati, & necessarii; sed voluntas alterutrum præligit amplexando illud amore libero, & sic in eo magis oblectatur, quamvis illud remissiùs alliciat. Hinc patet, quomodo necesse sit, quod secundum illud operemur, quod amplius nos delectat, seu quod præligimus; quia illud, quod præligimus, quamvis minus alliciat, amamus tum amore illo indeliberato, ac necessario, tum amore libero, & sic dupliciter in illius amplexu oblectamur; relate vero ad bonum, quod respicimus, solum habemus amorem illum indeliberatum, qui naturaliter in voluntate confurgit.

Quod autem in hoc sensu loquutus sit Augustinus dicens, necesse esse, quod operemur secundum id, quod amplius delectat, hoc est secundum illud, quod amplius delectat ob amorem & amplexum illius necessarium simul, seu indeliberatum, ac liberum, constat, quia lib. 8. Confess. cap. 4. disertè docet, se olim non operatum fuisse secundum id, quod amplius delectabat solum delectatione indeliberata, & præveniente, seu secundum id, quod magis alliciebat, sed operatum fuisse secundum id, quod amplius delectabat, delectatione scilicet libera, & concomitante: Hæc sunt verba S. Doctoris: *Non faciebam, quod incomparabili affectu amplius mihi placebat:* ubi luculenter distinguit inter delectationem indeliberatam, quæ erat valde magna de bono, quod respuebatur, & deliberatam ac liberam, quæ erat de bono, quod minus alliciebat; propter ea ibidem subdit: *Et mox ut vellem, possem,* indicans, quod si vellet libere ferri in bonum illud, quod magis alliciebat, procul dubio posset;

K

cum

cum possit voluntas ad arbitrium oblectari delectatione libera, & concomitante, tam in bono, quod allicit magis, & incomparabili affectu amplius placet, quam in bono, quod allicit minus; Quod pariter Augustinus docuit lib. de spir. & lit. cap. 33. dicens, Deum nos sua misericordia prævenire alliciendo ad fidem, sed vocationi Dei *consentire, vel non consentire propriae voluntatis est.* Hinc illud Poetæ: *Video meliora, proboque, deteriora sequor;* quia scilicet voluntas liberè sequi potest, & amplius delectari delectatione libera in deterioribus bonis, respuendo meliora, quæ magis oblectant delectatione indeliberata, & necessariò confurgente ad prospectum cujuscunque boni juxta mensuram vividæ repræsentationis, quæ de illo habetur.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XX.

Vigesima iterum vult, veram Gratiæ ideam esse, quod Deus velit à nobis obediri, & obediatur, imperet, & omnia fiant. At si res ita se haberet, peccator, cui contritio imperatur, & illam negligit, destitueretur gratia sufficienti ad illam ponendam, & solùm esset præditus gratia efficaci ille, qui contritionem præceptam poneret; atque adeo juxta hanc etiam thesim alia gratia non datur præter efficacem; quod non semel diximus repugnare: etenim si peccator ad contritionem supernaturalem ponendam obligatur, & caret gratia ad illam ponendam sufficienti, reus non esset, si illam omitteret; sicut reus non fit homo per hoc,

quod v. g. non ambulet, si pedibus, aut viribus careat ad ambulandum necessariis: & sicut citra summam impietatem, aut dementiam non posset huic præcipi, quod ambulet; ita nec peccatori præcipi posset, quod conteratur, quando denegatur illi gratia ad talem actum ponendum requisita. Quocirca Jansenianæ hæreses in hac, & aliis ejusdem furfuris thesibus apertè recuduntur; quod scilicet peccatori non ponenti contritionem præceptam præcipiatur aliquid impossibile, nec tribuatur illi gratia sufficiens, qua contritio reddatur possibilis; sicut etiam, quod ad demeritum ab hujusmodi peccatore contrahendum in omissione contritionis præceptæ, non requiratur gratia sufficiens, eo quod non requiratur libertas à necessitate, sed satis sit libertas à coactione: recurrit etiam, quod ponens contritionem sub gratia efficaci, poneret illam sub gratia, sub qua ineluctabiliter fit, quod imperatur à Deo; atque adeo sub gratia irresistibili ad mentem Jansenii.

PROPOSITIO XXI.

Gratia Jesu Christi est gratia fortis, potens, suprema, invincibilis, utpote quæ est operatio voluntatis Omnipotentis, sequela, & imitatio operationis Dei incarnantis, & resuscitantis Filium suum. *Quesn. 2. ad Cor. 5. 21. edit. 1693.*

SYNOPSIS.

I. In hac, & quatuor sequentibus thesibus

sibus uni gratiæ tribuit Quesnellus operationes nostras salutes. II. Sicut uni voluntati Divinæ tribuitur operatio Incarnationis, & Resurrectionis.

III. Duplex tamen in his error continetur; & quod merè passivè se habeat voluntas in ordine ad operationes salutes, & quod non possit gratiæ oblectari. IV. Pluribus ostenditur, quod voluntas non se habeat merè passivè. V. Non sufficit, quod voluntas agat ut quæ recipiendogratiam, qua agit. VI. Idemque suadetur ex conceptu actus vitalis, & liberi.

VII. Non esset libera voluntas, si Gratiæ operatio esset instar operationis Dei Incarnantis, ac Resuscitantis Filium suum. VIII. Non sufficit ad meritum, ac demeritum libertas essentialis ad mentem Jansenii, seu libertas à coactione.

I. IN hac, & quatuor sequentibus thesibus virus eructat suum Auctor. Consueta calliditate, verbis pigmento quodammodo delibutis Gratiæ Dei efficacem summoperè commendat, eamque fortem nuncupat, supremam, invincibilem; Addit tamen eam esse voluntatis Omnipotentis operationem, atque ad vivum adumbrare operationem Dei Incarnantis, ac Resuscitantis Filium suum.

II. Quod gratia interior non sit invincibilis, seu irresistibilis, ostendimus in expositione thesibus decimæ, sicut etiam decimætertix, ac decimæsextæ, ubi effugia Quesnellianorum præclusimus, & elusiones deteximus. Constatque ex proscriptione secundæ thesibus Jansenii, quæ habet: *Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.* Quod verò gratia, quæ Dei Incarnantis, ac Resuscitantis Filium suum operationem con-

sequitur, illam non imitetur, aper-
tissimè ostenditur, quia tam opera-
tio Dei Incarnantis, seu producen-
tis unionem hypostaticam inter Ver-
bum, & Humanitatem, quàm o-
peratio Dei resuscitantis Filium su-
um, seu producentis unionem inter
Animam, & Corpus Humanitatis
assumptæ jam vita functæ, est ope-
ratio solius Divinæ voluntatis Omni-
potentis, cui nihil ullatenus potest
reluctari; Contrà verò operatio Dei
operantis in nobis esse, & perficere in
bona voluntate, ut loquitur Apostolus
ad Philipp. 2., seu operantis in no-
bis gratiam efficacem, & consen-
sum salutarem, non est operatio
solius voluntatis Divinæ, sed est e-
tiam operatio voluntatis creatæ, quæ
ratione suæ libertatis potest Divinæ
voluntati resistere, impediendo hu-
jusmodi divinam operationem, ut
diximus in thesi tertia, & decima;
ergo latissimum discrimen interce-
dit inter operationem Dei Incarnan-
tis, & Resuscitantis Filium suum,
ac operationem Dei conferentis no-
bis gratiam, & consensum saluta-
rem. Quod si dicatur voluntas Chri-
sti D. potuisse mereri, immo etiam
de facto meruisse Resurrectionem
corporis sui, adhuc diversissima est
operatio Gratiæ ab operatione Dei
Resuscitantis Filium suum; tum quia
licet potuerit voluntas Christi Dom.
esse causa meritoria Resurrectionis;
non potest tamen voluntas esse cau-
sa meritoria primæ Gratiæ; cum
prima gratia non possit cadere sub
meritum: tum etiam quia unio in-
ter animam, & corpus Christi D.,
quæ causatur à Deo resuscitante Fi-
lium suum, non est formaliter libera;
debet tamen esse formaliter liber
consensus salutaris causatus à gratia.

III. Duo proinde errores Heterodoxorum proprii sub pallio istorum verborum continentur in hac Thesi; Primus est, quod voluntas creata relatè ad consensum salutarem, (qui proculdubio est gratia Jesu Christi) omninò passivè se habeat; non secus ac omninò passivè se habet Humanitas in operatione Dei Incarnantis Filium suum, & omninò passivè se habent Corpus, & Anima in operatione Dei Resuscitantis eundem; Alter est, quod non possit voluntas gratiæ interiori resistere, sed quod ab illa necessitetur ad consensum; sicut non potest Humanitas reluctari operationi Dei assumptis illam, nec potest Anima, & Corpus Christi D. resistere, aut impedire operationem Dei Resuscitantis illum. Propterea Lutheranismus in primo, Calvinismus in altero errore callidè hic ab Auctore insinuatur, ut annotavimus in thesi decima.

IV. Quod attinet ad primum; Voluntatem creatam relatè ad consensum salutarem, quem in nobis Deus operatur, non se habere tantum passivè, sed Deo cooperari, itaut primas partes habeat Deus in ratione efficientis, & intendentis consensum, & creatura in ratione eligentis, constat tum ex Scripturis; Apostolus enim 1. Cor. 15. dicit: *Non ego, sed gratia Dei mecum*, atque adeò gratia, & operatio Dei simul cum creatura, ponunt consensum salutarem. Psal. 29. dicitur: *Dominus factus est adjutor meus*; & Rom 8. *Spiritus adjuvat infirmitatem nostram*; & Psal. 93. *Nisi quia Dominus adjuvit me, paulo minus habitasset in inferno anima mea*; & passim in Scripturis dicitur gratia hominem adjuvare ad salutariter operandum; ubi denotatur, quod gra-

tia promoveat operationem arbitrii, atque adeò arbitrium non se habeat passivè ad gratiam, sed cum illa operetur, & agat. Quod innuit Augustinus tract. 4. in Epist. Jo: ubi habet: *Si dicis, Adjutor meus esto, aliquid agis; nam si nihil agis, quomodo ille adjuvat?* Quod etiam docuit D. Thomas pluribus in locis, præsertim quæst. 27. de Verit. tract. 4. Et quamvis Thomistæ doceant, solam gratiam esse totam rationem agendi, seu producendi actum salutarem, non proinde docent, quod voluntas nostra omninò passivè se habeat; cum velint, quod gratia agat ut quo, voluntas verò agat ut quod; Sicut enim ignis est id, quod ignem producit; tota verò ratio producendi ignem per Thomistas est solus calor, producens ignem ut quo, seu tanquam virtus ignis; ita in eorundem sententia voluntas est, quæ liberè ponit actum salutarem, sicut intellectus est, qui videt Deum. Tota verò ratio productiva hujus consensus ut quo est sola gratia, & tota ratio producendi Visionem beatam est solum lumen gloriæ. Prætereà Tridentinum sess. 6. cap. 4. anathematizat, qui dixerit: *Liberum hominis arbitrium a Deo motum, & excitatum nihil cooperari assentiendo Deo excitanti, atque vocanti, quo ad obtinendam justificationis gratiam se disponat, ac præparet; neque posse dissentire, si velit, sed velut inanimæ quoddam nihil omninò agere, merèque passivè se habere*. Quare ex Tridentino voluntas aliquid agit, & gratiæ cooperatur, ac proinde gratia non est operatio solius voluntatis Omnipotentis, & invincibilis, sed est pariter operatio voluntatis creatæ, cui in quantum liberæ competit posse operationem gratiæ impedire, & sic illi

Illi resistere.

V. Nec valet responsio, quod voluntas sit Agens ut quod, recipiendo gratiam, qua agit; nam hoc non negabatur ab Hæreticis, quos damnat Tridentinum; negabatur solum, quod voluntas liberè se determinet ad consensum, & quod possit gratiæ operationem impedire; Et adversus hanc hæresim Concilium docet, quod voluntas non se habeat merè passivè.

VI. Confirmatur tum ex conceptu actus vitalis, tum ex conceptu actus liberi, qualis est consensus salutaris. Quatenus enim consensus est actus vitalis, est motus ab intrinseco, atque adeo procedere debet à principio vitali se ipsum movente, ac perficiente altiori modo, quam perficiantur inanimata. Quatenus verò est actus liber, est Electio libera, & idè debet esse a principio eligente, seu a voluntate, ac proinde actus salutaris procedere debet à gratia cum concursu voluntatis; cum sola voluntas sit potentia electiva consensus prædissensu: gratia verò non potest esse electiva, cum non possit influere in alteram partem, videlicet in actum malum, sicut potest voluntas.

VII. Quod spectat ad secundum errorem hujus thesisi, quod scilicet non possit voluntas operationem gratiæ impedire, ac veluti expugnare victricem delectationem gratiæ efficacis, ad eum modum, quo non potest Humanitas impedire operationem Dei Incarnantis Filium suum, ex eo falsitas elucescit, quia si hujusmodi esset gratia, esset omninò læsiva libertatis indifferentiæ, quæ proculdubio ad meritum, & demeritum requiritur: Quomodo enim voluntas sub operatione Voluntatis Divinæ omnipotentis, qua vult consensum,

Tom. II. P. IV.

posset dici libera ad consensum omitendum, si operationem istam gratiæ superare non posset? sicut non potest Humanitas dici libera ad carendum unionem hypostatica, si non potest impedire operationem Dei Incarnantis Filium; nec possunt anima, & corpus Humanitatis assumptæ habere libertatem indifferentiæ, ad hoc ut Christus revocetur, vel non revocetur ad vitam, si non possunt impedire operationem Dei producentis unionem inter animam, & corpus, ac resuscitantis Christum.

VIII. Quod demum libertas hæc indifferentiæ requiratur in voluntate ponente actum salutarem meritorium vitæ æternæ, quin sufficiat sola libertas a coactione, constat ex proscriptione tertiæ ex quinque Jansenii thesibus, qui lib. 7. de Gratia Christi hæc habet: *Libertati arbitrii solam necessitatem coactionis, quæ etsi nolumus, efficit id, quod potest, esse contrariam, omnemque actum voluntarium, seu spontaneum esse liberum*. Hanc autem libertatem, quam vocat essentialem, consistentem in eo, quod actus sit voluntarius, seu procedens a voluntate cum cognitione prævia finis, ac plena advertentia, sufficere ad meritum, ac demeritum, circumscripta indifferentia voluntatis ad bonum, & malum, docent communissimè Jansenii Affectæ ex Bajo, cujus sunt illæ theses proscriptæ, *Quod voluntariè fit, etiam si necessario fiat, liberè tamen fit. Homo peccat etiam damnabiliter in eo, quod necessario facit*. Catholici tamen omnes docent, neminem esse aut pœnæ reum, aut præmio dignum ob operationes necessarias, etiamsi voluntarias, dicente Augustino lib. 3. de lib. arbit. cap. 18. *Quis peccat in eo, quod nullo modo caveri potest?* Et lib. de

duabus animabus cap. 12. *Dicere reum teneri quempiam, quia non fecit, quod facere non potuit, summæ est iniquitatis, & insania.* Hinc nemo sanæ mentis dixerit esse pœna æterna dignum, qui die festo non audit Sacrum, si compedibus irretitus non potest illud audire; nec dixerit esse præmio dignum, qui aut cæcus, aut in tenebris positus in objecta turpia non figit obtutum; Idque quia ad hujusmodi actus caret indifferentia formali, quamvis non careat indifferentia radicali, quam unicè Janseniani admittunt, seu indifferentia potentiæ volitivæ de se vertibili ad bonum, & malum, aut indifferentia remota, & conditionata, sicut habet cæcus ad videndum, quatenus videre posset, si careret cæcitate; Hinc Angelicus quæst. 6. de malo docet: *Quidam posuerunt, quod voluntas hominis ex necessitate moveatur ad aliquid eligendum, nec tamen ponebant, quod voluntas cogeretur: Hac autem opinio est hæretica: Tollit enim rationem meriti, ac demeriti in humanis actionibus; Non enim videtur esse meritorium, aut demeritorium, quod aliquis sic ex necessitate agit, quod vitare non possit; Hanc autem libertatem indifferentiæ de facto dari in natura lapsa, in thesi sequenti adversus Jansenium ostendemus.*

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XXI.

Vigesima prima docet Gratiā esse invincibilem, quippe quæ est operatio voluntatis omnipotentis, ac imitatio operationis Dei Incarnantis, & Resuscitantis Filium suum. Omnimoda cæcitate laborat, qui non

advertit quot erroribus ea scateat. Gratiā esse invincibilem fert, quod gratiæ non possit humana voluntas oblectari juxta hæresim Jansenianam: Gratiā esse operationem voluntatis omnipotentis fert, ut supra ostendimus, gratiā semper esse efficacem; atque adeo eum, qui culpabiliter omittit actum supernaturalem præceptum carere gratia sufficienti ad illum ponendum, atque adeo non peccare, dum peccat. Denique gratiā esse operationem omnipotentis voluntatis, quæ imitatur operationem Dei incarnantis Filium suum fert, quod sicut citra ullam libertatem, aut cooperationem Humanitatis assumptæ fuit operatio Incarnationis, ita citra libertatem, aut cooperationem humanæ voluntatis sit operatio gratiæ; quo nihil absurdius fingi, aut excogitari potest.

PROPOSITIO XXII.

Concordia omnipotentis operationis Dei in corde hominis, cum libero ipsius voluntatis consensu, demonstratur illicò nobis in Incarnatione, veluti in fonte, atque archetypo omnium aliarum operationum misericordiæ, & gratiæ; quæ omnes ita gratiæ, atque ita dependentes à Deo sunt, sicut ipsa originalis operatio. *Quesn. Luc. 1. 38. edit. 1693. & 1699.*

S Y N O P S I S.

I. Operatio Dei incarnantis Filium suum discordat ab operatione Gratiae; illa quippe est necessaria Humanitati assumptae, haec verò est libera voluntati.

II. Negat Quesnellus voluntatem in natura lapsa posse gratiae resistere, & habere libertatem indifferentiae ad bonum, & malum.

III. Multipliciter ostenditur falsitas adversus Jansenium. IV. Non salvant Lovanienses libertatem indifferentiae per hoc, quod voluntas possit omittere actum in sensu diviso à praequisitis ad actum.

V. Augustinus longissimè abest ab hac haeresi Janseniana. VI. Vanum est efugium Quesnellianorum.

I. **N**ON concordia, sed apertissime discordia omnipotentis operationis Dei in corde hominis cum libero ipsius voluntatis consensu illico demonstraretur, si talis esset ista haec operatio Dei in corde hominis gratiam operando, sicut est operatio Dei in Incarnatione operando unionem Hypostaticam; haec enim est quidem fons omnium aliarum gratiarum, sed non est Archetypum omnium omnino aliarum operationum misericordiae, & gratiae. Et ratio est, quia quamvis omnis gratia ex conceptu gratiae sit omnino gratuita excedens omnem naturalem exigentiam tam physicam, quam moralem; non tamen omnis gratiae operatio ita dependet à Deo, sicut ipsa originalis operatio, nempe sicut operatio Dei in Incarnatione, quae est origo reliquarum gratiarum; siquidem, ut explicavimus in Thesi superiore, operatio Dei in Incarnatione est operatio solius Dei, atque adeo ipsi uni

libera, & omnino dependens à solo Deo; contra verò operatio Dei operantis in corde hominis consensum liberum non est operatio solius Dei, sed est pariter operatio voluntatis creatae, quae ex ratione suae libertatis potest Dei operationem impedire; ut proinde valde discrepet ab operatione Dei in Incarnatione; Haec enim Humanitati assumptae est operatio omnino necessaria; operatio verò Dei in corde hominis est operatio voluntati hominis prorsus libera. Hinc si in Incarnatione tamquam in Archetypo demonstraretur Dei operatio in corde hominis, demonstraretur hanc discordare cum libero ipsius voluntatis consensu; quandoquidem consensus deberet esse voluntati necessarius; non secus ac in Incarnatione necessaria est Humanitati assumptae operatio Dei producentis unionem Hypostaticam.

II. Quesnellus eò semper tendit, ut ostendat in natura lapsa non dari libertatem indifferentiae ad bonum, & malum, sed vel dari gratiam Redemptoris efficacem, quae sit operatio Dei omnipotens unice dependens à Deo, non secus ac operatio Dei infundentis alias gratias nullatenus dependentes ab arbitrio voluntatis creatae; Vel nullam aliam dari gratiam sufficientem, qua possit voluntas ponere operationem salutarem, & ex propria culpa illam non ponat. Censent enim omnes Jansenii Affectu, quod post lapsum natura humana ea infirmitate laboret, ut semper a cupiditate vincatur, nisi de ista triumphet inexpugnabiliter medicinalis gratia Redemptoris, cui humana voluntas contraniti non possit.

III. Verum quod in natura lapsa detur libertas indifferentiae ad bonum, & malum sub gratia Redemptoris, i-

taut viribus gratiæ adjutus possit homo ponere consensum salutarem citrà ullam necessitatem; atque adeò si illum ponat, gratia dicatur, & sit efficax; si verò non ponat, gratia dicatur, & sit purè sufficiens, & solum efficax quantum est ex parte Dei, constat ex Scripturis, Conciliis, Patribus, & Ratione. Eccles. 31. dicitur: *Beatus vir, qui potuit transgredi, & non est transgressus, facere mala, & non fecit*: Ad Cor. 7. *Qui statuit in corde suo firmus, non habens necessitatem, potestatem autem habens suæ voluntatis, & hoc judicavit in corde suo, servare virginem suam, benè facit*. Tridentinum sess. 6. can. 5. habet; *Siquis liberum hominis arbitrium post Adæ peccatum extinctum, & amissum esse dixerit, anathema sit*. Quamvis ergo natura lapsa fuerit in culpa, liberum tamen arbitrium factum tectum remansit prout erat in statu innocentiae; atque adeò eadem libertas indifferentiæ est in utroque statu; esto in natura lapsa sæpè cum libertate physica stet necessitas moralis ad peccandum in penam culparum præteritarum: & in natura per Christum reparata sæpè ex vi meritorum Christi Domini detur gratia moraliter necessitans ad benè operandum; Idem docuit passim Augustinus, præsertim lib. 1. retractat. cap. 7. dicens: *Quis peccat in eo, quod nullo modo caveri potest?* & lib. de nat., & grat. cap. 47., *Aut ego non intelligo quid dicam, aut ipse. Quomodo enim in potestate nostra est videndi possibilitas, si in potestate nostra non est videndi necessitas?* Et ratio est, quia deficiente in natura lapsa libertate indifferentiæ, deficeret radix meriti, ac demeriti, ut diximus in thesi superiore; nequeunt enim in laudem, ac præmium, aut in vituperium, ac poenam imputari, quæ in præcurren-

te necessitate consistunt, ut patet in pueris, & amentibus, qui in suis operationibus nec laudantur, nec exprobrantur. Propterea D. Th. q. 24. de veritate dixit: *Nullus debet puniri, vel præmiari in eo, quod non est in ejus potestate facere, vel non facere*. Quare cum de facto homo puniatur, ac præmiatur ob turpes, aut rectas operationes, consequens est, ut de facto detur in voluntate libertas indifferentiæ ad bonum, & malum. Propterea Eccles. 15. dicitur: *Ante hominem vita, & mors; ad quodcumque voluerit extendit manum suam; & ibid. Deus ab initio constituit hominem, & reliquit eum in manu consilii sui; Adjecit mandata: Si volueris ea servare, conservabunt te*. Fatetur autem disertè Jansenius lib. 7. cap. 14. huic libertati indifferentiæ diametraliter opponi operationem divinæ gratiæ, quam ille comminiscitur, dicens: *Et sanè, si non est alia libertas nostræ voluntatis, quam agendi, & non agendi, operatio divinæ gratiæ diametraliter opponitur philosophicæ libertati, seu indifferentiæ libertatis, quia illam extrahit ab indifferentia agendi, eamque determinatè facit agere, & non agere, velle, & non velle*.

IV. Putarunt nonnulli ex neotericis Lovaniensibus, haberi sufficientem libertatem indifferentiæ requisitam ad meritum, aut demeritum, si voluntas possit omittere actum in sensu diviso à prærequisitis ad actum; sicut per Prædeterminantes voluntas potest omittere consensum prædeterminatum in sensu diviso à prædeterminatione ad consensum prærequisita. Hæc tamen doctrina nec est ad mentem Jansenianorum (quippe qui necessitatem gratiæ cum libertate voluntatis solum conciliant per hoc, quod voluntas sit libera tantum à coactione

etione) nec est vera, quia si voluntas sub requisitis ad agendum non posset non agere, componendo cum iisdem requisitis omissionem operationis, proculdubio necessario poneret actum, & careret libertate indifferentiae ad meritum, & de meritum requisita; Sicut qui compedibus irritus non potest ponere ambulationem, necessario non ambulat, et caret libertate indifferentiae ad non ambulandum; quamvis posset in sensu diviso à compedibus ambulare: ad libertatem enim formalem indifferentiae spectat, ut cum omnibus requisitis ad operandum tam possit componi operatio, quam ommissio operationis; Utrum autem ex his principiis inferatur, quod pariter praedeterminatio physica sit everfiva libertatis, quamvis spectet ad actum secundum, aut sit applicatio causae secundae ad agendum facta à Primo libero? discutiant Scholastici, qui acerrimè hac in re digladiantur. Illud certissimum est, Praedeterminatores hac in re toto cœlo à Jansenianis dissidere, ut fusè ostendimus in thesi nona; siquidem Praedeterminantes non contendunt praedeterminationem necessitare ad actum praedeterminatum, ut docet Jansenius; à quo etiam recedunt, dum contendunt, non deesse in natura lapsa gratiam purè sufficientem: esto in Scholasticis concertationibus contentur Adversarii sententiam illam Praedeterminantium ad has angustias adigere, & in obsequium Angelicæ doctrinæ contentur pariter ostendere, Divo Thomæ praedeterminationis nomen, ac munus fuisse prorsus ignota.

V. Quare concordia omnipotentis operationis Dei in corde hominum

cum libertate consensus, habetur juxta Jansenii Affectas per hoc solum, quod voluntas non agat coactè, sed sponte, esto agat citrà libertatem indifferentiae juxta doctrinam, quam per calumniā tribuunt D. Augustino; ut constat ex his verbis Jansenii lib. 8. de Gratia Christi cap. 8. *In hoc unice concordiam gratiae, & liberae voluntatis ab Augustino statui, quod arbitrium non instar trunci vacet, & cogatur invitum, sed simul etiam propria voluntate velit, & agat, tam est perspicuum, & toties repetitum, ut profectò necesse sit vel cæcum esse, qui non viderit, vel contentiosissimum, qui negaverit.* Augustinus tamen longe abest ab hac hæresi, ut multis ostenditur à Stephano de Champs, Ripalda, & aliis; habet enim in Homil. 15. ex 50. *In tua potestate est, consentire, vel non consentire; & lib. 2. contra Felic. Man. cap. 4. Habet unusquisque in voluntate eligere, quæ bona sunt, & esse arbor bona; aut eligere, quæ mala sunt, & esse arbor mala; & sic alibi passim.* Immeritò itaque, & per summam injuriam Augustino tribuitur à Jansenio, quod voluntati humanæ in natura lapsa solum competat libertas à coactione, eo quod per peccatum Adæ (ut habet lib. 1. cap. 9.) ita in imperium libidinum præcipitarit, ut necessario sequatur delectationem victricem, sive terrenam concupiscentiæ ad malum, sive cœlestem à Deo infusam ad bonum, adeò ut si delectatio terrena sit intensa, e. g. ut quinque, & cœlestis intensa ut quatuor, illa debeat prevalere, & è converso; Unde necessario ex delectatione victrice succumbat.

VI. Ad excusandum in hac Thesi Quesnellum, dixerunt nonnulli, solum docuisse, quod concordia Omni-

omnipotentis operationis Dei in corde hominis cum libero ejus consensu demonstratur in Incarnatione, hoc est in libero consensu B. Virginis, quem præstitit, quando dixit: *Ecce Ancilla Domini*: Sicut enim Deus postulavit à B. Virgine consensum, quem sine ulla necessitate exhibuit; ita postulat à nobis consensum salutarem, quem citra ullam necessitatem exhibemus: qua in re nullus error continetur; unde thesis non videtur fuisse proscribenda. Hæc sunt verba Quesnelli in caput primum Lucæ n. 38. in latina editione 1694. *Creaturam suam honorat Deus (nempe B. Virginem) postulando ejus consensum in id, quod ipse in ea operaturus est, sed ipse dat, quod postulat. Omnipotentis operationis Dei in corde hominis cum libero voluntatis humanæ consensu concordia jam nobis in Incarnatione exhibita est, veluti in origine, & exemplari operationum omnium misericordiæ, & gratiæ, quæ non minus gratuita sunt, nec minus à Deo pendent, quam hæc operatio originaria.*

Sed excusatio isthæc ulterior criminatio est. Nam primò ex verbis relatis perspectissimum fit, conferri à Quesnello operationem divinam relatè ad consensum liberum voluntatis humanæ, non quidem cum consensu B. Virginis, sed cum Incarnatione, seu cum operatione Dei Incarnantis Filium suum (ut loquitur idem Quesnellus in thesi antecedenti) atque adeo cum operatione, qua producitur Unio hypostatica; quod ex eo etiam patet, quia hæc est fons, & origo omnium aliarum operationum misericordiæ, & gratiæ. Unde sicut productio Unionis hypostaticæ non fuit libera Humanitati assumptæ, ita nec vo-

luntas esset libera relatè ad consensum salutarem, sed merè passivè se haberet ad illum. Deinde si Gratia per Quesnellum est operatio voluntatis Omnipotentis, quæ imitatur operationem Dei Incarnantis Filium suum, sequitur, quod sicut consensus noster salutis non est nobis liber (ut non fuit libera Humanitati assumptæ Unio hypostatica) ita nec fuerit liber libertate indifferentiæ consensus ille supernus B. Virginis. Ex quo fieret, quod frustra Deus à Virgine postulasset consensum, si daturus erat illum, eo modo quo dedit Unionem Hypostaticam Christi Humanitati: Sicuti frustra, ac fatuè (ut diximus ex Augustino in thesi 2.) Deus præciperet peccatori contritionem, si non præberet illi sufficientes vires, unde liber esset ad obtemperandum.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XXII.

Vigesima secunda putat aptè demonstrari in Incarnatione (tanquam in Archetypo omnium aliarum operationum misericordiæ & gratiæ) concordiam omnipotentis operationis Dei in corde hominis cum libero consensu voluntatis; quatenus sicut Incarnatio est omnino gratuita, ac dependens à Deo, ita omnino gratuita, ac dependens à Deo sit gratiæ, seu omnipotentis voluntatis Dei in corde hominum operatio. Verùm quanta inter utramque operationem intercedat diversitas, ac discordia, clarius est ipsa luce pomeridiana. Siquidem in Incarnatione operatio divina ita est gratuita, ac dependens à Deo, ut ad illam

illam nullatenus cooperetur Humanitas assumpta, nec ab istius etiam arbitrio dependeat: Contra verò ad operationem gratiæ debet voluntas humana liberè cooperari, ita ut ab huius etiam libertate ea dependeat, quatenus gratia non operaretur consensum voluntatis, nisi voluntas se determinaret ad consentiendum, juxta illud Apostoli: *Non ego, sed gratia Dei mecum.*

PROPOSITIO XXIII.

Deus ipse nobis ideam tradidit omnipotentis operationis suæ gratiæ, eam significans per illam, qua creaturas è nihilo producit, & mortuis reddit vitam. *Quesn. Rom. 4. 17. edit. 1693. & 1696.*

SYNOPSIS.

I. Operatio gratiæ, cum sit libera voluntati, omninò discordat ab operatione Divina, qua aliquid creat, aut mortuos revocat ad vitam, quippe quæ creaturis est necessaria.

II. Quamvis arduum sit infrustrabilitatem Divinæ prædefinitionis cum libertate arbitrii conciliare, potius fateri debemus hebetudinem nostri intellectus, quam in dubium revocare quod ea concilianda sint. III. Videntur beneficio scientiæ conditionalium facili negotio componi. IV. Sicut fatuè olim negabant Nonnulli Divinam libertatem, eo quod ignorarent quonam pacto coherere posset cum necessitate existendi; ita fatuè negatur in nostra voluntate libertas indifferentiæ, per hoc quod difficile sit eam

cum infrustrabilitate Divinæ voluntatis componere. V. Tridentini, & Augustini auctoritas hac in re est perspicua. VI. Jansenii interpretatio est inepta.

VII. Explicatur in quonam sensu ab Apostolo peccator mortuo comparetur.

I. Iterum redit ad ingenium Auctor, eundemque errorem in hac thesi recudit, quem in duabus thesibus proximè superioribus; videlicet, Omnipotentem operationem gratiæ æquiparari, ac denotari per illas Dei operationes, quibus creaturas de nihilo extrahit, & mortuos revocat ad vitam. Ostendimus ulnare, nedum palmare, discrimen inter istas operationes divinas, qua aliquid creat, aut unionem producit inter corpus, & animam vita functi, ac illam, qua ponit consensum liberum in voluntate hominum; Ista quippe est operatio Dei simul, & creaturæ consentientis cum plena libertate ad dissentiendum, atque adeo cum potestate ad impediendam Dei operationem citrà ullum præjudicium omnipotentissimæ voluntatis divinæ (quippe quæ communicando creaturæ libertatem, communicat pariter facultatem resistendi auxiliis gratiæ,) & suæ divinæ voluntatis præcipientis bonam operationem, & conferentis auxilium sufficiens ad illam ponendam; cum ex subjectione creaturæ liberæ magis omnipotentia commendetur, quàm si solum sibi subjicerentur creaturæ non liberæ, relatè ad quas non potest sua attributa Misericordiæ, Justitiæ, & alia hujusmodi exercere: Contra verò illæ divinæ operationes, quibus creaturas producit Deus, & mortuis reddit vitam, cum sint operationes solius Dei, nullam
exi-

exigunt cooperationem, aut determinationem a creaturis, unde nullatenus possunt creaturæ hujusmodi operationes impedire; sicut potest impediri à voluntate creata operatio divina relatè ad consensum salutarem liberum (qui procul dubio est gratia per Christum) non secus ac potest ipse consensus ab eadem impediri.

II. Quomodo autem cohæreat infrustrabilitas divinæ voluntatis præfinientis consensum liberum, & omnipotentis Dei operatio cum libertate voluntatis, atque adeo cum potestate impediendi hujusmodi consensum, ac Dei operationem, nodus est valde implexus; & quamvis in eo extricando defudent Theologi, non idcirco aures præbendæ erroribus Hæreticorum, qui potius inscientiam propriam fateri deberent ingenuè, quàm à recta Fidei Catholicæ semita declinare, aut negando in libero arbitrio libertatem indifferentiæ ad consensum, vel dissensum, aut invehendo necessitatem ullam in gratia Salvatoris; Et sanè sicut in statu innocentiae, in quo admititur à Jansenio, ejusque Affeclis gratia purè sufficiens, optimè conciliatur infrustrabilitas divinæ voluntatis præfinientis consensum cum libertate voluntatis ad illum non ponendum; ita conciliantur hæc in natura lapsa; esto alii alias vias ineant ad id explicandum ob materiæ arduitatem: Etenim, ut habet August. lib. de Grat. Christi cap. 47. *Ista questio, ubi de libero arbitrio voluntatis, & de Dei gratia disputatur, ita est ad discernendum difficilis, ut quando defenditur liberum arbitrium, negari Dei gratia videatur; quando autem asseritur Dei gratia, liberum arbi-*

trium putatur auferri. Et lib. 2. de peccat. meritis cap. 18. Si tibi proponam questionem, Quomodo Deus Pater attrahat ad Filium homines, quos in libero dimisit arbitrio? fortasse eam difficile soluturus es. Quomodo enim attrahit, si dimittit, ut quis quod voluerit eligat? Et tamen utrumque verum est, sed intellectu hoc penetrare pauci valent.

III. Nihilominus, ut diximus in thesi tertia, nodus hic Gordianus solvitur præsupponendo sententiam communissimam, quod in Deo detur scientia conditionalium, qua prævideat quid Petrus facturus esset, si vocaretur; sicut prævidit, ac revelavit, quid facturi essent Tyrii, & Sidonii, si vocati fuissent ad penitentiam; dicitur enim Lucæ 10. *Væ tibi Corozain, væ tibi Bethsaida, quia si in Tyro, & Sidone factæ fuissent virtutes, quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio, & cinere sedentes pœniterent.* Quamvis enim in scholis disputetur, num Deus videat actus liberos conditionatè futuros in seipsis, seu per scientiam mediam, an in decreto absoluto ex parte actus, & conditionato ex parte objecti per scientiam visionis: certum tamen est, quod eos de facto Deus cognoscat; & Amicus disp. 12. docet id esse de fide, cum ex Scripturis liquidò constet; & plerique Thomistæ docent, id negari non posse sine injuria divinitatis. Hanc scientiam conditionalium in Deo dari expressè docuit Augustinus lib. de dono Persever. n. 35. dicens: *An quisquam dicere audebit, Deum non præscisse, quibus daturus esset, ut crederent, aut quos daturus esset Filio suo, ut ex eis non perderet quenquam? Quæ utique si præscivit, profecto beneficia sua, quibus nos dignatur liberare, præscivit. Hæc est præ-*
desti-

destinatio Sanctorum, nihil aliud; Præscientia scilicet, & preparatio beneficiorum Dei, quibus certissime liberantur quicumque liberantur.

Hoc posito dicendum, quod sicut optimè conciliatur infallibilitas scientiæ divinæ de peccato futuro Antichristi cum hujus libertate ad non peccandum, quatenus si non esset hic peccaturus, non fuisset ea præscientia; ita conciliatur infrustrabilitas divinæ voluntatis præfinientis consensum liberum Petri prævisum efficacè per scientiam conditionalium cum libertate voluntatis ad non consentiendum, quatenus si Petrus non consentiret, non fuisset prævisum efficax tale auxilium per illam scientiam, & sic consensus liber non fuisset prædefinitus; unde sicut Antichristus præscientiam Dei infallibilem non potest falsificare, sed impedire; ita Petrus divinam voluntatem infrustrabilem de tali consensu non potest frustrare, sed solum impedire, impediendo scientiam illam conditionalium prærequisitam ad talem præfinitionem.

IV. Verum utut ista concilientur, sicuti fatuè ab aliquibus Philosophis Ethnicis negatur Deo libertas, eò quod ignorent contingentiam actuum liberorum conciliare cum necessitate existendi, & identificandi secummet suos actus debita Aseitati; ita fatuè negatur humanis actibus libertas ab iis, qui nequeunt illam conciliare cum infrustrabilitate divinæ prædefinitionis præfinientis bonos actus liberos; cum Scripturæ, Concilia, Patres, experientia, ac innumeræ ratiocinationes indifferentiæ libertatem in hominibus ostendant; ut proinde sicut fatalis necessitas, quæ à Gentilibus afferebatur

relatè ad nostros actus communiter tanquam humano generi injuriosa, ac redolens insipientiam exploditur, adeò ut Augustinus dixerit, *Fatum non ponunt, nisi fatui*; ita necessitas ista ad operationes salutares inducta à gratia Redemptoris, tanquam ipsi etiam Redemptori injuriosa exhibanda sit.

V. Pro omnibus, quæ in hanc rem adduci possent, satis sit Tridentini Canon 4. sess. 6. ubi anathematizatur, qui dixerit: *Liberum hominis arbitrium à Deo motum, & excitatum nihil cooperari assentiendo Deo excitanti, atque vocanti, quo ad obtinendam justificationis gratiam se disponat, ac præparet; neque posse dissentire, si velit.* Quod antea docuerat Augustinus lib. de Spiritu, & lit. cap. 33. dicens; *Ipsium bonum velle Deus operatur in homine, & in omnibus misericordia ejus prævenit nos; consentire autem vocationi Dei, vel ab ea dissentire propriæ voluntatis est.* Nonne verbis istis clariùs, quàm solaribus radiis illustratur veritas Catholica de libertate à necessitate, etiam in natura lapsa? Propterea Bellar. lib. 3. de grat. & lib. arbitr. cap. 5. advertit. *Qui potest consentire, vel dissentire, acceptare vel rejicere, non solum à coactione, sed etiam à necessitate liberum se esse demonstrat.* Quod usqueadeo verum est, ut Calvinii Breviator Joannes Scharpius non audeat Tridentini verba ad hæresim Calvinianam detorquere interpretatione aliqua valde impropria, ut faciunt Janseniani, qui volunt haberi Catholicæ fidei sectatores; sed apertè affirmat Tridentini verba cum doctrina Calviniana omninò pugnare, dicens: *Status controversiæ inter nos, & Pontificios est; Siue homo post lapsum verè liberi ar-*
biterii

bitrii in iis rebus, quæ pertinent ad salutem; & quamvis nihil possit sine auxilio gratiæ, tamen per gratiam prævenientem excitatus, & à Deo adjutus, ita valeat operari, ut possit etiam non operari? Affirmativam partem tuetur Tridentinum sess. 6. Nos verò dicimus, in homine post lapsum, Deum ita efficaciter agere, & voluntatem flectere, ut hominis voluntas, Deum conversionem hominis volentem, & operantem non sequi non possit, licet non coactè, sed sponte sequatur.

VI. Jansenius ergo lib. 6. de Gratia Salvat. cap. 35. ne videatur à Tridentino recedere, sic illud ineptissime interpretatur, ut sensus illorum verborum sit, posse arbitrium dissentire, si velit, non tamen posse id velle: Sicut diceretur de Beato, qui ad Deum amandum necessitatur, quod posset non amare, si velit, quamvis non possit id velle. Sed adversus hanc interpretationem sic loquitur Gabriel Pennotus lib. 9. cap. 15. *Quando Concilium docet liberum arbitrium divinæ gratiæ posse dissentire, si velit, supponit posse velle dissentire; alioquin nihil contra Hereticos definivisset, quia & Calvinus, & ipse Vigleph, & quilibet alius Fati assertor, sine ulla contradictione admitteret hanc conditionalem, Voluntas à Deo mota per gratiam potest divinæ motioni dissentire, si velit; sed negabunt illam posse velle. Quare debet Catholicus ab istis Glossis frigidis cavere.*

Pariter verba laudata Augustini infulsè interpretatur cum Martino Chemnitio Jansenius l. 2. de Grat. Christi cap. 34. dicens, quod consentire, vel non consentire sit propriæ voluntatis, quatenus utrumq; spectat ad voluntatem: Sicuti cum dicimus, quod intelligere spectet ad intellectum, &

velle ad voluntatem; non verò quod voluntas affecta gratia per Christum possit ad arbitrium consentire, vel dissentire. Hæc sunt verba Jansenii. Non significatur aliud istis, & similibus locis, quàm quod velle, & nolle consentire, & dissentire, credere, vel non credere, officia sunt voluntatis. Sed quàm futilis sit ista interpretatio aperte ostendit Bellarminus, tum quia Augustinus verbis illis ostendere voluit, quod consensus, & dissensus sit voluntati liber, non verò volitio indeliberata; tum etiam quia si solum intendebat asserere, quod assensus, & dissensus spectent ad voluntatem, non diceret, *consentire, vel dissentire*, sed diceret, *consentire, & dissentire propriæ voluntatis est*; quandoquidem utrumque ad voluntatem spectat, non verò alterutrum. Quare ex Tridentino, & Augustino aperte constat, gratiam efficacem non evertere libertatem indifferentiæ ad consentiendum, vel dissentiendum. Quod apertius Tridentinum dixit sess. 6. cap. 5. iis verbis; *Tangente Deo cor hominis per Spiritus Sancti illuminationem, neque homo ipse nihil omnino agit inspirationem illam recipiens; quippe qui & illam abjicere potest; neque tamen sine gratia Dei movere se ad justitiam coram illo libera sua voluntate potest.* Ex quibus omnibus fit, operationem omnipotentis Dei relatè ad hominem creandum diversam esse ab operatione omnipotentis Dei per gratiam relatè ad ponendum consensum liberum in corde hominis; Illa quippe est operatio uni Deo libera; hæc verò libera etiam arbitrio humano. Unde illud Augustini; *Qui creavit te sine te, non salvabit te sine te.*

VII. Illud videtur huic thesi favere, quod dicitur Ephes. 2. *Cum esse-*

mus mortui peccatis, convivificavit nos in Christo, cujus gratia estis salvati. Mortui autem non cooperantur Deo, si fortè velit eos ad vitam revocare; neque liberum est eis, aut resurgere, aut in morte remanere: ergo gratia Christi citra nostram libertatem nos vivificat, atque adeo idea gratiæ optimè significatur per operationem, qua Deus mortuis reddit vitam.

Respondeo tamen cum Bellar. lib. 6. de lib. arbit. cap. 13. ex hoc textu rectè inferri, quod peccator, utpote mortuus, non possit propriis viribus in vitam restitui; non verò quod non possit per gratiam prævenientem excitatus, & adjutus à Deo ad vitam revocante, eidem liberè cooperari: Id enim non præstaret ut mortuus, sed ut habens vitalem virtutem à Deo: Ubi notandum, similitudines non debere in omnibus convenire; hinc licet cadavera, quæ omnibus modis mortua sunt, non possint ad propriam resurrectionem cooperari; qui tamen sunt mortui in peccatis, quoniam adhuc vivunt vita naturali, quamvis non vivant vita gratiæ, possunt, non ut mortui, sed ut viventes uno genere vitæ cooperari liberè ad resurrectionem spiritualem, si virtutem cooperandi à Deo accipiant. Facultatem istam nostræ voluntatis expressit Augustinus lib. 3. de lib. arb. cap. 1. disputans cum Manichæis, & ostendens discrimen inter motum lapidis descendentis deorsum, & motum, quo liberum arbitrium cupiditate abstractum, & illectum inferiora diligit, dicens: *Hic motus, si culpæ deputatur, voluntarius est, & in potestate voluntatis; in eoque similis est illi motui, quo deorsum versus fertur lapis, quod sicut*

iste proprius est lapidis, sic ille animi: Veruntamen in eo dissimilis, quod in potestate lapis non habet cohibere motum, quo fertur inferius; animus verò, dum non vult, non ita movetur, ut superioribus desertis inferiora deligat: Propterea quid opus est quærere, unde iste motus existat? cum eum nonnisi animi, & voluntarium, atque in nostra positum potestate, & ob hoc culpabilem esse fateamur; ut eo motu improbato, atque cohibito voluntatem nostram ad fruendum sempiterno bono ab amore temporalium convertamus. Sicut autem ratione libertatis indifferentiæ diversimodè lapis movetur deorsum, ac voluntas à cupiditate trahitur ad inferiora; ita ratione ejusdem libertatis diversimodè mortuus revocatur ad vitam, & creaturæ à Deo extrahuntur ex nihilo, ac peccator Deo mortuus revocatur liberè ad vitam gratiæ, & ex nihilo meritorum creat Deus in eo cor mundum, & innovat spiritum rectum in visceribus illius.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XXIII.

Vigesima tertia vult Ideam omnipotentis operationis gratiæ significari per operationem, qua Deus creaturas extrahit è nihilo, & mortuos revocat ad vitam. Propterea iterum vult exulare a nobis libertatem ad bene operandum, & nostram cooperationem operationi gratiæ. At Trident. sess. 6. Can. 4. docet liberum arbitrium excitatum a Deo, ut ad justificationis gratiam se disponat, ac præparet, gratiæ excitanti cooperari, & posse dissentire, si velit, atque adeo posse operationem gratiæ impe-

impedire : creatura autem ad suam creationem , & cadaver ad suam resurrectionem non cooperantur , nec possunt illam impedire . Quare Quenelliana isthæc idea Catholicæ doctrinæ refragatur .

PROPOSITIO XXIV.

Justa idea , quam Centurio habet de omnipotentia Dei , & Jesu Christi in sanandis corporibus solo motu suæ voluntatis , est imago ideæ , quæ haberi debet de omnipotentia suæ gratiæ in sanandis animabus à cupiditate . *Quesn. Luc. 7: 7. edit. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Operatio Dei sanantis corpora non potest esse justa idea operationis Dei curantis animam : in hac quippe nos Deum determinamus ; in illa verò Deus determinat. II. Justa idea esset curatio illius languidi , cui Christus dixit Jo. 5. Vis sanus fieri ? III. Sicut in statu innocentiae , ita in natura lapsa gratia non evertit libertatem.

IV. Sex celeberrimis Augustini auctoritatibus , quas pro se Janseniani adducunt , fit satis.

EX hætenus dictis in tribus proximè superioribus thesibus dilucidè infertur , non haberi justam Ideam gratiæ ex operatione omnipotentis Dei relatè ad effectus uni sibi liberos , & secundum se necesarios , ut est operatio Dei incarnantis , ac resuscitantis Filium suum ;

aut operatio , qua Deus creaturas producit ex nihilo , & mortuos ad vitam revocat : quandoquidem operatio omnipotentis voluntatis , qua dat nobis actum salutarem , est etiam nobis libera ; unde possumus Dei omnipotentis operationem impedire citra detrimentum nostræ subjectionis , suæque omnipotentiae , ac infrustrabilitatis suæ voluntatis , qua consensum nostrum liberum ab æterno prædefinit . Hinc fit , quod quamvis omnipotens operatio gratiæ curantis omnes nostros languores , & ægritudines analogiam quandam habeat cum operationibus Christi Domini , quibus corpora sanabat solo motu suæ voluntatis ; nihilominus idea , quam Centurio habuit de omnipotentia Dei , & Jesu Christi in sanandis corporibus non est imago ideæ , quæ haberi debet de omnipotentia gratiæ in sanandis animabus a cupiditate , & a vulneribus culpæ : Et ratio est eadem , quia operatio Dei sanantis corpora est uni Deo libera , operatio verò , qua Deus operando in nobis consensum salutarem sanat nostra vulnera , est operatio nobis etiam libera ; & ita libera , ut nos modo libertati consentaneo determine-
mus Deum ad operandum in nobis velle , & perficere in bona voluntate , ut loquitur Apostolus , non verò Deus determinet nos ad cooperandum cum illo . Quamvis enim Deus sit primum liberum , à quo omnis creata libertas , & sit etiam primum in genere causæ efficientis , & intendentis nostrum consensum ; in ratione tamen eligentis consensum prædissensu primas partes obtinet creata voluntas ; (licet hæc ipsa electio voluntatis creatæ non fiat sine Deo nobiscum agente , & cooperante , & ean-

eandem electionem antecedenter intēdente) aliter non ipsa se determinaret, sed determinaretur a Deo, atq; adeo non esset libera; nec posset dici, quod bonum opus justificati ita sit Dei beneficium, ut sit etiam ipsius justi meritum, juxta doctrinam Trid., quod sess. 6. can. 36. definit. *Si quis dixerit hominis justificati bona opera ita esse Dei dona, ut non sint etiam bona ipsius justificati merita, anathema sit.*

II. Itaque justa idea operationis gratiæ desumi deberet potius ab ea operatione, qua Christus languidum in piscina jacentem (ut habetur Jo. 5.) sanavit, dicendo prius, *Vis sanus fieri?* qui certe si respondisset, se nolle curari, sanitatem, quam Christus illi dare cupiebat, non reportasset; eo quod non vellet Christus Dominus sanitatem illi conferre absolute, sed dependenter a sua voluntate.

III. Quod autem hujusmodi sit operatio gratiæ relinquens nobis libertatem indifferentiæ ad dissentiendum divinæ vocationi, & nullatenus necessitans ad consensum, jam multis ostendimus in thesibus superioribus. Addo hic, futes omnino esse ratiocinationes, quibus conantur Janseniani invehere in natura lapsa gratiam sanitatis medicinalem necessitantem, non agnoscentes illam in Angelis, & in Adamo in statu innocentiae; in quibus solum agnoscunt *Adjutorium sine quo non*, seu gratiam supernaturalem sufficientem, sine qua non poterant salutariter operari, & cui poterant resistere, ut de facto Dæmones, & Protoplastæ peccando restiterunt; in natura vero lapsa agnoscunt *Adjutorium quo*, seu gratiam sanitatis efficacem, cum qua ineluctabiliter homines ex meritis Christi Domini salutariter operantur ci-

Tom. II. P. IV.

tra libertatem indifferentiæ cum sola libertate a coactione.

IV. Primum argumentum ducunt ex iis Augustini textibus, in quibus passim docet gratiam Christi *operari ipsum velle, efficere ut velimus, largiri voluntatem bonam, dare nobis virtutes, & merita*; quibus verbis Calvinus & Jansenius putant indicari, quod gratia Christi necessitatem inducat, perinde quasi idem sit *efficere, ut velimus*, ac *efficere ut velimus* necessario; *operari ipsum velle*, ac *operari* cum necessitate.

Secundum, ut habet Calvinus lib. 2. Instit. cap. 3. *ex precationibus sanctorum, quæ sic compositæ leguntur; Inclinet cor nostrum ad se Dominus; & ut habet Jansenius lib. 2. de gratia Christi cap. 17. ex precibus Ecclesiæ, quæ actualem motionem datricem voluntatis, & operationis implorant, & quibus ipsa voluntatis determinatio a Deo poscitur*; perinde quasi idem sit petere a Deo bonam voluntatem, ac petere gratiam necessario efficientem talis consensus.

Tertium ex eo quod D. Augustinus velit divino munere concedi nobis perseverantiam; perinde quasi non possit a Deo perseverantia nobis concedi citra gratiam necessitantem.

Quartum ex eo, quod gratia electos discernat a reprobis, quasi vero non possit discretio ab ea gratia prodire, quam voluntas repudiare potest, si velit.

Quintum ex eo quod Augustinus gratiam efficacem vocet *indeclinabilem, efficacissimam, omnipotentissimam, insuperabilem*; percipere quippè non possunt Janseniani, quod isthæc prædicata competant gratiæ, quin inferat necessitatem bonæ operationis.

L

Sex-

Sextum ex eo quod passim Augustinus gratiam medicinalem vocet *Adiutorium quo*, illamque comparet beatitudini, qua, cum data fuerit homini, *continuo fit beatus*; ubi gratiam datam Angelis, & Adamo in statu innocentiae vocat *Adjutorium sine quo non*; ex quibus verbis Calvinus, & Jansenius inferunt essentiale discrimen inter gratiam in statu innocentiae, & gratiam Christianam; quod illa cohæreat cum libertate indifferentiae, ista necessitatem inducat.

Verum quam infirmis fundamentis machina hæc gratiæ necessitantis erigatur fuse ostendit de Champs lib. 3. disp. 3. & ex hætenus dictis in superioribus thesibus præsertim in tertia facile est intelligere. Profecto ea æque militant pro gratia status innocentie, ac pro gratia in statu naturæ per Christum reparatæ; atque adeo sicut in eo statu per Calvinum, & Jansenium gratia non inferebat necessitatem bonæ operationis, ita neque in natura lapsa auxilium efficax, quod confertur ex meritis Christi Domini; imò a fortiori, quia gratia per Christum non debet esse inferioris, sed altioris conditionis, quam gratia in statu innocentiae gratis a Deo collata, & non intuitu meritorum Christi, atque adeo non debet illa necessitatem inferre, & radicem meriti, nempe libertatem, evertere. Non inficior, nodum esse Gordianum, & valde implexum, efficaciam divinæ gratiæ explicare conciliando infrustrabilitatem divinæ voluntatis in gratiæ efficacis collatione, simul cum libertate creaturæ; nos illam explicavimus in thesi tertia, sicut etiam in præcedenti, ubi advertimus, potius confitendam esse nostram imbecillitatem, si id

percipere non possimus, quam contra Catholicam veritatem deliramenta comminiscenda.

Ad primum itaque argumentum adductum a Calvino, & Jansenio responderetur, in utroque statu, tam innocentiae, quam naturæ per Christum reparatæ, Deum efficere, ut velimus, & largiri nobis bonam voluntatem, quatenus ex animo, ut sequatur consensus, largitur nobis gratiam, quam prævidit efficacem, qua collata Deus non solum conferret nobis posse, sed etiam operaretur ipsum velle.

Ad secundum: Huc etiam tendunt orationes Sanctorum, & preces Ecclesiæ, ut impetrent auxilia prævisa efficacia, non vero gratiam necessitantem: Sicut enim potuit, & debuit Adam petere a Deo ut non caderet, ut habet Augustinus lib. II. de Gen. ad lit. cap. 9. necnon petere post lapsum, ut voluntatem in bonum converteret, dicendo: *Converte me Domine*, juxta doctrinam ejusdem Augustini; quod poterat per gratiam efficacem non everivam libertatis obtinere, ut Calvinus, & Jansenius admittunt: ita possumus nos idem a Deo petere, & eodem modo.

Ad tertium. Sicut Angelos bonos Deus misericorditer custodivit, ita potest nobis perseverantiam conferre, conferendo semper auxilia prævisa efficacia.

Ad quartum, Deus sua gratia discrevit Angelos bonos a malis; cum ad Angelos etiam pertineat illud Apostoli: *Quis est, qui te discernit? Quid autem habes, quod non acceperis?* & sic discernit electos a reprobis vi auxilii prævisi efficacis (ut explicavimus in tertia, ac in decima the-

thesi) videlicet conferendo illud eo animo, ut infallibiliter bene operentur electi, & salutem æternam consequantur: Reprobis vero datur auxilium sufficiens prævisum inefficax, non quidem ut inde mala operatio confurgat, cum non requiratur hujusmodi auxilium supernaturale ad malam operationem; sed potius confertur eo animo, ut confurgat salutaris operatio, ad quam prærequiritur; nec datur illud qua inefficax, seu eo animo ut si prævisum fuisset efficax, non daretur illud, sed datum fuisset aliud inefficax; quin potius si prævisum fuisset efficax, libentiori animo illud ipsum a Deo collatum fuisset.

Ad quintum; vere in utroque statu tam innocentiae, quam naturæ reparatae gratia efficax est ineluctabilis, indeclinabilis, omnipotentissima, ut loquitur Augustinus, non tamen everfiva libertatis, ut in thesi antecedenti explicavimus.

Ad ultimum, pariter in utroque statu agnoscendum est tam adiutorium sine quo non, seu auxilium sufficiens, quam adiutorium quo, seu gratia efficax non necessitans. In duplici autem sensu sumi potest adiutorium quo, primo pro causa efficiente, quatenus a gratia adjuvante efficienter fit consensus liber, sicut a gratia sufficiente seu ab adiutorio sine quo non efficienter fieri potest consensus liber supernaturalis. Secundò pro causa formali, seu pro ipso consensu libero, quo sanatur anima a sua cupiditate, & homo fit bonus, & perseverans in gratia.

In hoc secundo sensu sumitur ab Augustino quando lib. de corrept., & grat. cap. 12. comparat illud bea-

titudini, quæ homo formaliter fit beatus: dicit enim: *Beatitudo, quam non habet homo, cum data fuerit, continuo fit beatus: adiutorium est enim, non solum sine quo non fit, verum etiam quo fit, propter quod datur.* Et quod in hoc secundo sensu adiutorium quo datum fuerit Angelis, nemo est quin videat: Quare sicut in hoc sensu in statu innocentiae adiutorium quo non indicabat in gratia necessitatem antecedentem, sed solum consequentem, quæ non pugnat cum libertate indifferentiae in voluntate Angelorum; ita in statu naturæ reparatae adiutorium quo sumptum in sensu formali, importat solum in voluntate affecta gratia medicinali necessitatem consequentem composibilem cum libertate indifferentiae, vi cuius posset voluntas gratiae resistere. Quod si adiutorium sine quo non importet gratiam in sensu efficienti, proculdubio in statu innocentiae datum fuit Angelis, qui efficienter adjuti a gratia actuali consensum liberum posuerunt; & eodem pacto datur hujusmodi in natura reparata per Christum; eo quippe elevatur voluntas supra vires naturales ad efficiendum consensum supernaturalem, & quidem liberum, cum detur hujusmodi gratia tam Angelis, quam hominibus, ut ad arbitrium voluntatis agat, ac influat in talem consensum.

Quod autem ab Augustino adiutorium quo sumatur in sensu formali, unde solum involvat necessitatem consensus consequentem, non vero antecedentem everfivam libertatis, ex eo etiam liquet, quia criminatus invidiosissime Sanctus Doctor a Massiliensibus Presbyteris, quod in lib. de corrept., & gratia

capite duodecimo videretur perseverantiæ donum prædestinatis concessum ita commendare, ut quandam perseverandi necessitatem agnosceret; in hæc verba scripsit ad Hilarium suum olim discipulum, qui in Galliis degebat; *Sed nolunt, ut scribitis, isti fratres ita hanc perseverantiam commendari, ut non vel suppliciter emereri, vel amitti contumaciter possit. Ubi quid dicam, parum diligenter attendite: De illa enim perseverantia loquimur, quæ perseveratur usque in finem; quæ si data est, perseveratum est usque in finem; si autem non est perseveratum usque in finem, non est data. Hoc sane donum suppliciter emereri potest, sed cum datum fuerit, amitti contumaciter non potest. Ecce quomodo adiutorium quo, relate ad perseverandum ab Augustino solum sumatur in sensu formali invehente solam necessitatem consequentem. Idipsum exemplificat ibidem dicendo, quod sicut denominatur castus, qui habet castitatem, sive sit, sive non sit in ea mansurus; ita qui aliud divini muneris habet, quod teneri, vel amitti potest, dicimus eum habere quamdiucunque habet; & si amiserit, dicimus habuisse. Quare adiutorium quo, seu gratia efficax sumpta in sensu formali pro ipsa gratia efficaci in actu secundo involvente ipsum consensum liberum, & operationem liberam creaturæ, nullam importat necessitatem antecedentem, sed solum consequentem, quatenus in sensu composito talis consensus adiutorium quo, & gratia sanativa sine suo effectu formali consistere non potest; ad eum modum quo denominatio volentis liberè, constituta per liberam volitionem, absque tali effectu formali consistere*

non potest; cum quo bene stat, quod voluntas liberè suscipiat denominationem volentis, & quod eam liberè amittere possit; sicut etiam quod gratia efficax a Deo nobis misericorditer conferatur, & quod Deus operetur in nobis & velle, & perficere pro bona voluntate.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim

XXIV.

Vigesima quarta in idem recidit, contendendo, quod Idea, quæ haberi debet de omnipotentia gratiæ in sanandis animabus à cupiditate sit ea ipsa, quam Centurio habuit de Omnipotentia Dei, ac Christi Domini in sanandis corporibus solo motu suæ voluntatis. Si res ita se haberet, sicut uni voluntati Divinæ, ac voluntati Christi Domini liberum est curare corpora, ac morbos depellere; ita pariter uni gratiæ liberum foret animarum morbis mederi, & cupiditates cohibere, ac depellere. Hinc non deberet Apostolus ad Philipp. 2. dicere: *Cum timore, ac tremore salutem vestram operamini*; sed potius dixisset, *Nihil est cur ad operandum conemini, cum solus Deus operetur in vobis velle, & perficere. Ex quo fieret, quod in operationibus gratiæ nullum esset nobis meritum, cum radix meriti sit libertas à necessitate; nec possemus nos gratiæ resistere, ac illius operationem impedire: Utrumque autem à doctrina Catholica omnino abhorret, & ad Theses Jansenianas*

nas spectat, quæ tanquam hæreticæ proscriptæ fuerunt ab Innocentio X. quam deinde proscriptionem Alexan. VII., ac regnans Pontifex Clem. XI. in suis Constitutionibus confirmarunt.

PROPOSITIO XXV.

Deus illuminat animam, & eam sanat æquè ac corpus sola sua voluntate; jubet, & ipsi obtemperatur. *Quesn. Luc. 18. 42. edit. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Triplex error in hac Thesi receditur; quod Deus voluntate dumtaxat sua peccatores sanat; quod semper ac jubet, ipsi obtemperetur; & quod æque Deus sanat animam, ac corpus.

II. Ostenditur tam gratiam habitua-lem, quam actualement esse nobis intrinsicam. III. Ostenditur etiam, sæpe Deum lumine suæ gratiæ illustratis aliquid præcipere, quin tamen ipsi obediatur. IV. Ostenditur demum inter sanitatem corporis, & animæ discrimen palmare intercedere.

V. Satisfit pluribus Scripturæ locis, quæ ex Calvino obiectant Janseniani.

I. IN eadem iterum fæce volutatur Auctor recudendo in hac thesi eundem errorem, quem valde affinibus, ac fucosis verbis in superioribus thesibus in medium adduxerat, præsertim in undecima, ubi
Tom. II. P. IV.

pariter dixit, Gratiam esse voluntatem omnipotentis Dei jubentis, & facientis id quod jubet; necnon in vigesima, ubi dixit, veram ideam gratiæ esse, quod Deus vult sibi à nobis obediri, & obeditur, imperat, & omnia fiunt: Addit nunc in hac thesi, quod anima vi gratiæ illustrantis sanetur æquè, ac corpus, quod in antecedenti thesi aliter expresse- rat. Non pauca hætenus jacula in- torsumus ad Cerberum istum trifau- cem confodiendum, seu ad tres i- stos errores expugnandos, videlicet, Quod Deus illuminet sola sua vo- luntate, & non per gratiam auxi- liarem intrinsecam voluntati; Quod semper ac jubet iis, quos sua gra- tia illustrat, statim obeditur; & Quod non aliter sanetur divina gra- tia corpus, ac anima.

II. Adversus primum errorem o- stendimus in thesi decimanona, non solum gratiam justificantem habitua- lem esse nobis intrinsecam, sed et- iam de facto, & connaturalius esse intrinsecam gratiam actualement, nempe illustrationes intellectus superna- turales, quibus apparet nobis quod latebat, ut loquitur Augustinus, & Inspirationes cœlestes, quibus suave fit quod non delectabat, & hujusmodi auxilia esse actus vitales non libe- ros; quamvis enim posset divinitus per assistentiam specialem omni- potentia elevari voluntas ad ponendos actus liberos supernaturales citra principium intrinsecum, connaturalius tamen hujusmodi actus pro- cedunt à principio adæquatè intrin- seco, atque adeò à gratia actuali intrinseca, quæ se teneat ex parte objecti, & ab habitibus infusis (si præsupponantur in anima) qui se teneant ex parte potentia; non se-

cus ac Visio beatifica connaturalius procedit à lumine gloriæ intrinseco; esto posset divinitus elevari intellectus Beati ad producendam visionem beatam absque ulla forma intrinseca vi specialis influxus exhibitæ ab omnipotentia, ut docent complures Theologi adversus Thomistas, qui putant, ne divinitus quidem id accidere posse.

III. Adversus alterum errorem diximus in thesi vigesima, passim Deum sua gratia illustratis imperare, quin isti obediant, non quidem ex defectu gratiæ (nam si hæc non esset sufficiens, excusarentur, si non obtemperarent, & Deus insipientiam ostenderet, & tyrannidem exerceret imperando impossibilia, & puniendo eos, qui hujusmodi mandata transgrediuntur) sed ex culpa voluntatis, quæ gratiæ reluctatur, & renuit imperata facere. Quod si non liberè obtemperaremus mandatis Dei, ut quid tot promissiones Divinæ obedientibus? ut quid tot comminationes transgredientibus, & non custodientibus divinam legem?

IV. Adversus tertium, in superiore thesi, & aliis proximè antecedentibus palam fecimus discrimen inter corporis, et animæ curationem, quod illud citra propriam operationem curetur, et solum passivè se habeat quoties divinitus curatur, nullatenus cooperando divinæ operationi sanativæ; secus verò anima curatur vi gratiæ per Christum liberè consentiendo divinis auxiliis, et iis cooperando, itaut sanitas à voluntate propria impediri possit, si hæc renuat gratia à Deo spontè oblata utiliter uti; unde ipsa desit gratiæ de se curativæ, non verò gratiæ sibi. Ex quibus fit, & quod Deus

nec illuminet, nec fanet animam; sola sua voluntate, et quod non fanet æquè animam, ac corpus, et quod non semper ac jubet, ipsi à nobis obtemperetur, quamvis animam illuminet supernis illustrationibus, et muniat illam gratia ad curandum idonea, ac parata.

Et fanè nisi cum illustratione superna staret in voluntate libertas ad obtemperandum, vel non obtemperandum divinis mandatis, et simul ad volendam, vel nolendam animæ sanitatem, consentiendo divinæ vocationi, aut illam liberè respuendo, sequeretur primò nullum esse meritum obedientiæ in iis, qui superna luce illuminantur; Sicut nullum esset meritum obedientiæ in Christo Domino impeccabili, si aliquo modo non esset liber ad declinandam mortem præceptam, ut fatentur Theologi communiter; quamvis inconcilianda Christi impeccabilitate cum hac libertate defudent. Secundò nullum esse demeritum in iis, qui divinis mandatis non obtemperant, si ea illustratione ad obediendum necessaria carerent; imò nullum in his haberent locum præcepta, cohortationes, consilia, objurgationes, comminationes, exempla, aliaque id genus; Sicuti nullum est demeritum in iis, qui non prophetant, non parant miracula, non linguis loquuntur, si careant gratia gratis data ad hæc præstanda omnino necessaria; Imò nullum in his haberent locum præcepta, promissiones, minæ; quis enim nisi fatuus exigit prophetias, & miracula ab iis, qui destituti sunt viribus ad ea præstanda necessariis? Tertiò tolleretur etiam de medio omnis diligentia, conatus, & industria ad augenda, & excolenda

da opera pietatis; ad eum modum, quo frustra homo conatur, & diligentiam adhibet ad prophetandum, si dono prophetiæ non sit instructus; posset proinde quilibet veluti manibus in sinu compressis otari, ac stertere.

V. Opponunt Heterodoxi nonnullos Scripturarum textus, quibus videtur nos gratiæ non cooperari, sed gratiam operari in nobis, quæ Deus jubet, & vult à nobis. Ps. 50. dicitur: *Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum innova in visceribus meis*: Sicuti enim nemo cooperatur ad propriam creationem, ita videtur, quod non cooperemur gratiæ creanti in nobis cor mundum: Jo. 6. *Omnis qui audit à Patre, & didicit, venit ad me*; quibus verbis videtur non esse in potestate hominis gratiam recipere, vel respuere, alioquin posset aliquis audire, & non venire: Ezech. 36. *Auferam à vobis cor lapideum, & dabo vobis cor carneum; Spiritum meum ponam in medio vestri, & faciam, ut in præceptis meis ambuletis*: Cor lapideum denotat malam hominis voluntatem; Sicuti autem nulla esset lapidis cooperatio, si deberet in carnem converti, ita nulla videtur esse hominis cooperatio, si ejus mala voluntas in bonam convertatur: præsertim quia additur: *faciam ut in præceptis meis ambuletis, & non dicitur, ut ambulare possitis*: 1. ad Cor. 12. *Qui operatur omnia in vobis*; & ad Philipp. 2. *Qui operatur velle, & perficere pro bona voluntate*; operari autem velle, non est solum adjuvare, ut velle possimus, sed est simpliciter facere, ut velimus. Denique ad illud 1. Jo. 3. *Qui natus est ex Deo, non potest peccare, quia semen Dei manet in eo*, addit Calvinus: Ci-

tra controversiam elicitur ex verbo Joannis, sic efficaciter gubernari divinitus piorum corda, ut inflexibili affectu sequantur.

Sed hæc, & alia Scripturæ loca, & consimiles Sanctorum Patrum, præsertim Augustini, locutiones, solum evincunt, quod nostra salutaris operatio principaliter Deo ascribatur, ac suæ erga nos beneficiæ, ratione cujus confert nobis auxilium non solum sufficiens, sed etiam congruum, & efficax, feligendo illud ab inefficacibus; non probant tamen, quod nos non coopere-mur liberè auxilio misericorditer collato, unde possimus cum Apostolo dicere: *Non ego, sed gratia Dei mecum*: Etenim quod nos gratiæ cooperemur, definitum est in Trid. sess. 6. can. 4. ubi habetur: *Si quis dixerit, liberum hominis arbitrium à Deo motum, & excitatum nihil cooperari assentiendo Deo excitanti, atque vocanti, quo ad obtinendam justificationis gratiam se disponat, ac præparet; neque posse dissentire, si velit, sed veluti inanime quoddam nihil omnino agere, mereque passivè se habere, anathema sit*.

Ad primum itaque fit satis dicendo, quod non creetur cordis substantia in justificatione, sed solum creetur mundities in corde, seu in voluntate præsupposita; propterea potest voluntas præsupposita cooperari ad suam conversionem, & munditiem, si divina gratia adjuvetur; sicut diximus in thesi 23., quod in peccatis mortuus cooperetur ad suam spiritualem vivificationem: Dicitur autem Deus creare munditiem, quia ex nulla prævia exigentia, sive physica, sive morali confert nobis suam gratiam; alioquin gratia, ut advertit Apostolus, non esset gratia. Cæterum

similitudines non debent in omnibus convenire, ut annotavimus loco laudato.

Ad secundum, in thesi 17. explicavimus in quo sensu verum sit, quod *Omnis, qui audivit à Patre, & didicit, venit ad Filium*, videlicet, qui doctrinam Patris ita audivit, ut liberè consentiendo voluerit discere, ac velut in actu secundo edoceri; discere enim est persuaderi, & credere; qui autem persuasus est de veritate Evangelicæ doctrinæ, in sensu composito non potest non credere, & ad Filium venire; quamvis absolutè possit non venire, eo quod possit nolle persuaderi, ac discere. Aliter non clamaret Propheta ps. 94. *Hodie si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra.*

Ad tertium, cor lapideum, & carneum præsupponit ipsum cor, seu voluntatem hominis, quæ potest recipere sive formam lapidis, seu peccati duritiem, sive formam carnis, seu gratiæ teneritudinem: Quamvis autem non possit voluntas lapidea citra Dei gratiam convertere se ad Deum, & fieri carnea, potest tamen excitata à gratia præveniente, & ab illa adjuta cooperari liberè ad suam ipsius conversionem. Hinc licet Deo principaliter nostra conversio tribuatur, unde dicimus, *Convertite nos Deus salutaris noster*, nobis tamen libera est nostra conversio; unde ea nobis præcipitur verbis illis Osee 14. *Convertimini ad Dominum*. Immo Zachar. 1. dicitur: *Convertimini ad me, dicit Dominus exercituum, & convertar ad vos*; quia quamvis à Deo unice confertur nobis gratia sufficiens, ut possimus ad illum converti; at determinatio ad liberam conversionem debet à nostra voluntate haberi; esto hæc

ipsa nostra libera conversio debeat tribui Deo, tanquam primo efficienti, ac intendenti illam speciali affectu. Hinc non solum dicitur Deus facere, ut in præceptis suis ambulare possimus, sed etiam, ut ambulemus.

Ad quartum recurrit eadem responsio. Cum Deus operatur in nobis velle, non solum dat posse, sed excitat, & adjuvat, ut reapse velimus, atque adeo non operatur in nobis velle citra nostram cooperationem: Aliter Apostolus non diceret ad Philip. 2. *Cum timore, & tremore salutem vestram operamini*. Sed potius diceret: Nihil est cur ad operandum conemini; cum solus Deus operetur in vobis velle, & perficere.

Ad ultimum nomine seminis D. Jo: ibi non intelligit gratiam auxiliarem necessitantem ad operationem salutarem, ut interpretatur Calvinus, sed ipsam gratiam justificantem, ut notat Augustinus tract. 5. in Epist. Joannis, & constat ex verbis laudatis; Siquidem non dicitur, quod habens hujusmodi semen non possit non converti, sed dicitur, quod non possit peccare, videlicet in sensu composito talis seminis, seu gratiæ justificantis, quæ dicitur esse natiuitas ex Deo, seu id per quod homo ex Deo natus est, & est filius Dei, videlicet ipsa Charitas infusa in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis, vi cujus filii Dei nominamur, & sumus. Habens itaque hujusmodi Dei semen, lethaliter peccare non potest, dum manet in eo, seu in sensu composito, quamvis peccare possit in sensu diviso, quatenus Charitatem amittere potest, quin etiam abjicere, & peccare.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XXV.

Vigesima quinta apertiùs easdem hæreses inculcat dicendo, quod æquè Deus sola sua voluntate animam illuminat, & sanat, ac sanat corpus; ita ut jussum Dei haud aliter sequatur corporis, quàm animæ curatio. Non solum autem in hac thesi Quesnellus errat dicendo, quod æque corpus, ac anima sanentur, in quo nullam agnoscit in anima libertatem, & cooperationem ad sui curationem; sed etiam in eo, quod velit Deum illuminare, & curare animam sola sua voluntate; quibus verbis excluditur gratia animæ intrinseca non solum actualis consistens in illustrationibus, & inspirationibus supernis, sed etiam habitualis, ubi Tridentinum sess. 6. cap. 6. docet, causam formalem nostræ justificationis, seu curationis esse Charitatem Dei diffusam in cordibus nostris, ac nobis inhærentem; Non enim adoptamur à Deo mera extrinseca ejus voluntate, sicut fit adoptio in humanis, sed per participationem divinæ naturæ, qua filii Dei nominamur, & sumus, ex 1. Joan. 3. Errat denique thesis in eo, quod velit semper Dei jussum sequi obedientiam in ordine ad animæ curationem; Constat autem, quod non semper ac peccatori præcipitur conversio, qua sive formaliter, sive dispositivè, juxta varia Theologorum placita, justificetur, & curetur, ea ponatur: Neque dici potest, quod præceptum illud imponatur absque collatione gratiæ sufficientis ad po-

nendam justificationem præceptam; Nam in tali casu præceptum esset Deo indignum, ac fatuum, nec reatum ullum peccator incurreret, si conversionem omitteret; ut propterea Basilius in Regulis brevioribus respons. 176. dixerit: *Sine dubio non præcepisset hoc, qui bonus, & justus est; nisi etiam facultatem, qua id faceremus, esset largitus.*

PROPOSITIO XXVI.

Nullæ dantur gratiæ, nisi per fidem. *Quesn. Luc. 8. 48. edit. 1693. & 1699.*

PROPOSITIO XXVII.

Fides est prima gratia, & fons omnium aliarum. *Quesn. 2. Petr. 1. 3. edit. 1693. & 1699.*

PROPOSITIO XXVIII.

Prima gratia, quam Deus concedit peccatori, est peccatorum remissio. *Quesn. Marc. 11. 25. edit. 1693. & 1699.*

PROPOSITIO XXIX.

Extra Ecclesiam nulla conceditur gratia. *Quesn. Luc. 10. 35. & 36. edit. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Reciduntur hic theses aliàs profligatæ.

figatæ, quæ si verum haberent, neque Infideles, neque Fideles de salute æterna deberent esse solliciti. II. Rejēctatur à Quesnello præsertim Gratia sufficiens, qua possint Infideles fidem amplecti, & peccatores resipiscere; aliæque hæreses hic excitantur.

III. Falsitas sit perspicua, tum ex obligatione, quam habet & Infidelis perquirendi veram Religionem, & peccator disponendi se ad reconciliationem cum Deo; tum ex voluntate Dei salvandi omnes. IV. Alia etiam incommoda sequuntur. V. Errores Heterodoxorum hac in re quinam fuerint. VI. Augustinus perperam in patrocinium adducitur; cum Scripturis, Conciliis, ac rationum momentis dilucidè ostendatur, Deum non deesse omnibus auxilio suo, ut possint salutem consequi. VII. Idemque Patres depredicant. VIII. Præsertim ipse Augustinus pluribus in locis.

IX. Neque Infidelibus, neque Ethnicis, neque Fidelibus deesse potest auxilium sufficiens ad ponendum, quod sibi à Deo præcipitur. X. Sub oculis ponitur absurditas Jansenianæ responsionis, quod scilicet impotentia sit imputabilis in causa. XI. Sicut etiam, quod voluntatis impotentia ab ipsa voluntate sit supplebilis. XII. Exponitur mens Augustini, & Concilii Arausicani, quorum verba ad suos errores tuendos incassum Janseniani detorquent.

I. **Q**uid contendat Auctor The-
sibus hisce, quibus Christiana fides magnificè commendatur tanquam fons, & origo gratiarum omnium, & Ecclesia tanquam receptaculum omnium donorum? Numquid ut advertentes ad magnitudinem beneficii nobis per Christi sanguinem collati, Benefactori grates debitas rependamus? Sed quis non vi-

deat quantum sint ipsi Benefactori injuriøsæ, dum beneficentissimum sui amoris erga omnes homines animum ad solos fideles, & ad solum Ecclesiæ suæ ovile coarctant? Non multis ab hinc annis Alexan. VIII. proscripsit quintam illam thesim, quæ habet: *Pagani, Judæi, Hæretici, alique hujus generis nullum omninò accipiunt a Jesu Christo influxum; adeoque hinc rectè inferes in illis esse voluntatem nudam, & inermem sine ulla gratia sufficienti.* Post hanc proscriptionem enormis hic error, Christi sanguini, & Christi amoris, ac divinæ bonitatis usqueadè injuriøsus debuisset obmutescere: At iterum clangentibus tartareis tubis reboat, nec semel in hisce Quesnellianis thesibus vult audiri, ut altius audiat, & altius ejus virus ebibatur. Negat Quesnellus ullam gratiam Infidelibus conferri ante fidem; negatque ullam gratiam peccatoribus conferri ante peccatorum remissionem. Ex quibus id apertè conficitur, quod nemo debeat esse de sua salute sollicitus, sed quilibet ad arbitrium vivere possit; Nec Infidelis inquirere debeat de vera Religione, quam amplectatur, nec Fidelis de capeffenda via salutis, quam aggrediatur: quoniam sola gratia efficax ad arbitrium danda Electis citra ullam eorum cooperationem, & libertatem, & Infideles ad fidem perducit, & Fideles peccatores ad peccatorum remissionem, nulla præmissa iisdem gratia sufficienti, qua possent Infideles ad veram fidem converti, & peccatores fideles reverti ad Dominum per pœnitentiam.

II. Quare dum primò in hisce thesibus dicitur, quod nullæ dentur gratiæ, nisi per fidem, ecce tibi denegatur Infidelibus gratia sufficiens,

qua

qua possint veram fidem inquirere, & amplecti, prout deliravit Janse-
nius lib. 3. de Grat. Christi Salvat.
cap. 11. cujus titulus est: *Infideles
carent gratia sufficienti ad salutem, tam
proxima, quam remota, & omnibus prin-
cipiis ejus.* Dum deinde iteratur,
quod fides sit prima gratia, & fons
omnium gratiarum, manifestè exclu-
ditur eadem gratia sufficiens, quæ
ante fidem conferenda esset, ut pos-
sit vera fides pervestigari. Dum ter-
tiò dicitur prima gratia, quam Deus
peccatori concedit, esse peccatorum
remissio, nulla alia agnoscitur gratia
per merita Christi peccatori confe-
renda, qua possit ad justificationem
se præparare actibus præviis superna-
turalibus fidei, spei, timoris, dolo-
ris, & charitatis, juxta modum à
Tridentino expressum sess. 6. cap. 6.
quo impius ad justificationem dispo-
nitur, quæ tamen non est sola pecca-
torum remissio, ut dicitur cap. 7. sed
& sanctificatio, & renovatio interioris
hominis per voluntariam susceptionem gra-
tiæ, & donorum, unde homo ex injusto
fit justus, & ex inimico amicus, ut sit
heres secundum spem vitæ æternæ; quod
ab Heterodoxis apud Bell. lib. 2. de
Justific. cap. 1. negabatur, putanti-
bus justificationem haberi per solam
peccatorum remissionem, ut videtur
hæc thesis subdolè innuere. Denique
dum dicitur, quod extra Ecclesiam
nulla concedatur gratia, iterum, ite-
rumque expungitur gratia sufficiens,
qua possit quis conari, ut in Eccle-
siam ingrediatur, & sit intra septa
ovilis Christi D. si sit infidelis; aut ad
Ecclesiam regrediatur, si fuerit Hæ-
reticus, Apostata, aut per excommu-
nicationem à gremio Sanctæ Matris
Ecclesiæ ejectus, & à consortio to-
tius Christianitatis eliminatus.

Ubi notandum, in thesi 72. & se-
quentibus ab Auctore satis disertè in-
dicari, quod nomine Ecclesiæ ve-
niant omnes electi, & justi omnium
seculorum, ut proinde dum dicitur
hic, quod extra Ecclesiam nulla con-
cedatur gratia, manifestè significetur,
quod nulla alia detur gratia suf-
ficiens, sed sola detur gratia medi-
cinalis efficax, & irresistibilis, quæ
solis Prædestinatis conceditur; Qua-
re exuscitatur hic hæresis antiqua Jo:
Vviclephi, Jo: Hufs; & aliorum à
Concilio Constantiensi damnata apud
Bellar. lib. 3. de Concil. cap. 1. quæ
docebat Ecclesiam esse Prædestinato-
rum congregationem; itaut soli, &
omnes electi illam componant; nec
sint de Ecclesia Præsciti, quamvis
aliquando sint in statu gratiæ, nec
desinant esse de Ecclesia Prædestina-
ti, si quando excidant à statu gra-
tiæ, ut dicitur in laudato Concilio
sess. 15. ar. 5. his Vviclephi verbis.
*Præscitus etsi aliquando sit in gratia se-
cundum præsentem Justitiam, tamen nun-
quam est pars Sanctæ Ecclesiæ; & Præ-
destinatus semper manet membrum Ec-
clesiæ, licet aliquando excidat à gratia
adventitia, sed non à gratia Prædesti-
nationis.* Ecclesia autem Catholica a-
pud eundem Bellarminum definitur,
quod sit *Cetus hominum ejusdem chri-
stianæ fidei professione, & eorundem sa-
cramentorum communione colligatus, sub
regimine legitimorum Pastorum, ac præ-
cipuè unius Christi in terra Vicarii Ro-
mani Pontificis.* Unde fit, & quod
possint aliqui ex Infidelibus esse ex
numero Prædestinatorum, quin ta-
men sint de Ecclesia, antequam il-
lam ingrediantur per fidem, & per
baptismum, & viceversa, quod pos-
sint aliqui fideles esse de numero re-
proborum, & interim esse de Ec-
cle-

clesia Catholica ; quæ omnia fusiùs in thesi 72. discutientur.

III. Quod autem Infidelibus , & omnibus extra Ecclesiam existentibus non desit vel proximè , vel remotè gratia sufficiens , ut converti possint , necnon peccatori , ut possit ad obtinendam remissionem peccatorum se disponere , unde quatuor istæ theses corruant , facilè ostenditur ex non semel dictis ; Præsertim quia tam Infideles obligantur ad amplectendam fidem Catholicam , quàm peccatores ad reconciliationem cum Deo ; cum autem hæc præstari non possint sine auxilio gratiæ , manifestum est iis conferri à Deo auxilium sufficiens ; ne dicamus , quod Deus obliget ad impossibile , quod sapit Tyrannidem , & summam iniquitatem . Præterea cum Deus velit omnes omninò homines salvos fieri (ut dicemus in Thesi 30.) & Christus pro omnibus omninò mortuus sit (ut constat ex proscriptione quintæ thesi Jansenianæ) nec possit utrumque subsistere , si Deus deneget , & Christi merita non obtineant etiam infidelibus , & peccatoribus gratiam sufficientem ad salutem , manifesta deductione infertur gratiam istam etiam Infidelibus , & peccatoribus à Deo conferri .

IV. Confirmatur primò , quia si fidelis per peccatum infidelitatis non solum gratiam , & charitatem , sed etiam fidem amisit ; & prima gratia , quæ illi confertur est fides , & peccatorum remissio , sequitur , quod fides à peccati remissione non distinguatur : unde homo per fidem formaliter justificetur ; quod veritati catholicæ adversatur , ut dicemus in thesi quinquagesima prima .

Confirmatur 2. Si nulla datur gra-

tia , qua infidelis ad fidem amplectendam , & fidelis peccator ad justificationem disponatur , sequitur , vel quod sine ulla prævia dispositione fides , & justificatio habeantur , vel quod dispositiones illæ ponantur sine gratia ; primum adversatur Tridentino loco laudato ; secundum est error Pelagianorum ; ergo neque prima gratia , quæ Infideli confertur , est fides ; nec prima gratia , quæ confertur peccatori fideli , est peccatorum remissio ; nec est verum , quod extra Ecclesiam nulla gratia concedatur ; quod apertius constabit ex dicendis in expositione thesi septuagesimæ secundæ , ubi ostendemus , quid veniat nomine Ecclesiæ Catholicæ .

V. Antequam difficultates in contrarium evacuem adverto , errorem Calvini , Calvinianorum , ac deinde Jansenii nunc iterum in hisce thesibus in medium adduci . Calvinus quippe lib. 2. Instit. cap. 3. dicit , deridendos esse , qui putant auxilium supernum à Deo promiscuè dari omnibus , quod speciale est gratiæ electionis testimonium . Petrus Molineus celebris Calvinianæ doctrinæ Assentator in Epistola ad Synodum Dordrechtanam rigidorum Calvinistarum habet : *Gratiam universalem datam omnibus hominibus , quæ vel mediatè , vel immediatè sufficiat ad perveniendum ad salutem , non agnosco .* Petrus Martyr pariter Calvinii sectator de Prædest. n. 38. sic loquitur : *Nos nequaquam dicimus omnibus communem esse gratiam , sed aliquibus concedi , aliis verò Dei arbitrio non dari : Atque pro ista sententia hæc scripturæ loca inducimus : Jo. 6. Nemo potest venire ad me , nisi Pater meus traxerit eum , &c. mirorque Adversarios dicere omnes homines à Deo trahi , sed*

fed non omnes velle accedere. Denique Jansenius lib. 3. de Grat. Christi, capiti undecimo hunc titulum præfigit. *Infideles carent gratia sufficienti ad salutem, tam proxima, quam remota, & omnibus principiis ejus.* conaturque id ostendere ex doctrina Augustini, cujus plura adducit loca, quæ videntur ostendere, Primò, quod Judæis gratia sufficiens defuerit, atque adeò desit etiam Infidelibus, qui carent notitia rerum agendarum, & fugiendarum, qua fuerunt Judæi à Deo instructi. Secundò, quod gratia haberi nequeat sine dilectione, & hæc sine fide non consistat; unde Infideles carentes fide carent dilectione, & communiter carent gratia: Quod videtur docere Augustinus ps. 67. dicens: *Ea sola bona opera dicenda sunt, quæ fiunt per dilectionem Dei: Hæc autem necesse est ut antecedat fides, ut inde ista, non ab istis incipiat illa, quoniam nullus operatur per dilectionem, nisi prius credat in Deum:* Quod pariter docet lib. 4. contra Julianum cap. 3. Tertiò, quia Concilium ipsum Arausicanum canone ultimo sic definivit: *Deum nobis fidem, & amorem sui prius inspirat, ut cum ipsius adjutorio ea, quæ sibi sunt placita, implere possimus.*

VI. Sed quantum ab hac hæresi distet mens Augustini, & Concilii, nemo non videt. Communis enim est Sanctorum Patrum, & ipsius etiam Augustini sensus Scripturis, Conciliis, & rationi nixus, quod nemini gratia per Christum denegetur, qua possit ad salutem pervenire. Jo. 1. dicitur: *Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum;* quod Chrysostomus, Clemens Alexandrinus, & alii interpretantur de illustratione supernaturali

omnes illustrante quantum est ex parte lucis; ad eum modum quo, ut exemplificat D. Thomas, Sol omnes illuminat, nisi quis velit oculos claudere. Præterea Isaia 65. dicitur: *Expandi manus meas tota die ad populum non credentem, & contradicentem mihi.* Nec aliud Christus D. in Cruce expansis manibus sitiebat, quam ut omnes ad fidem converterentur, ut dicemus in thesi 31. Similiter 2. Petri 3. habetur: *Patienter agit propter vos, nolens aliquos perire, sed omnes ad pœnitentiam converti:* Ut autem Dei voluntas ista non sit indigna Deo, quæ ita vellet pœnitentiam à peccatore, sicuti qui vellet patrationem miraculi ab homine relicto in solis viribus naturalibus, sequitur, quod omnibus omnino conferat auxilium sufficiens ad salutem. Quod disertè Concilium Colonienſe parte 7. cap. 3. docuit his verbis: *Quamquam nemo convertatur ad Dominum, nisi tractus per Patrem; attamen nemo hic excusationem prætexat, quod non trabatur; quod ille semper stat ante ostium pulsans, nimirum per internum, & externum verbum commonens, ut convertamur à via nostræ pessima.* Infidelibus autem, quibus Evangelium non prædicatur, idcirco non prædicatur, quia internæ inspirationi resistunt, qua ad naturalem legem implendam impelluntur; si enim ductum rationis sequerentur, ac præcepta naturalia fervarent, & supernis inspirationibus faciles aures præberent, Deus citra miraculum, ut advertit Vasquez, potuisset ita causas secundas combinare, ut ibi præstò adesset Concionator Evangelicus, qui istos instrueret de mysteriis credendis, ac deinde baptismo lustraret; Immo si opus esset, etiam Ange-

Angelorum ministerio uteretur, ut docet Angelicus, quo possent isti instrui mysteriis necessario credendis, ut deinde possent saltem baptismo fluminis lustrati ad Patriam pervenire; Cum enim *sine fide impossibile sit placere Deo*, ad Hebr. 11. & fides strictè dicta sit ex auditu, qui non habetur sine Prædicante, juxta illud ad Rom. 9. *Quomodo credent ei quem non audierunt? quomodo autem audient sine Prædicante?* idcirco iis mediis præternaturalibus Deus uteretur, ut Infideles sectantes rationis ductum possent per fidem strictè dictam, & per baptismum, sive fluminis, sive saltem fluminis salutem à Deo iis concupitam consequi.

VII. Passim etiam idem edocent Sancti Patres: Dilucidè Ambrosius serm. 8. in Psal. 118. *Sol justitiæ omnibus ortus est, omnibus venit, omnibus passus est, & omnibus resurrexit. Si quis autem non credit in Christum, generali beneficio ipse se fraudat; ut si quis clausis fenestris radios Solis excludat, non ideo Sol non est ortus omnibus, quia calore ejus se ipse fraudavit; sed quod Solis est, prerogativam suam servat; quod imprudentis est, communis a se gratiam lucis excludit.* Similiter Chrysostomus exponens verba illa Joan. 1. *Illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*, apertè docet, gratiam illuminantem omnibus à Deo per Christi merita conferri, volente omnes homines salvos fieri, addens: *Qui autem ejus munere frui negligunt, hanc suam cecitatem sibi ipsis imputare debere; Cum enim detur omnibus, omnibus pateat, & a nemine probibetur, perdit quidam, & nequam homines propria dumtaxat malitia ingredi recusant; Quod si auxilium sufficiens ex Dei*

arbitrio, ut docent Janseniani, denegaretur à Deo, non esset verum, quod ob propriam dumtaxat malitiam non ingrederentur, sed ob impotentiam.

VIII. Augustinus ipse, quem pro suis erroribus stare contendunt Janseniani, pluribus in locis Catholicam hanc sententiam confirmat: præsertim lib. 83. quæstionum, quæst. 68., ubi dicit, omnes ad Cœnam Evangelicam vocari, quod tamen non omnes sibi imputant, cum sit in eorum libera potestate; additque: *Vocatio ergo ante meritum voluntatem operatur; qui autem vocatus non venit, sicut non habuit meritum præmii, ut vocaretur, sic inchoat meritum supplicii, cum vocatus neglexerit;* Et lib. 3. de lib. arb. cap. 19. adversus illos, qui conqueruntur de ignorantia, & concupiscentia orta ex originali peccato, perinde quasi desit sufficiens auxilium ad addiscendam viam salutis, & ad concupiscentiam compescendam, dicit: *Breviter respondetur, ut quiescant, & adversus Deum murmurare desistant. Rectè enim fortasse quærentur, si erroris, & libidinis nullus hominum victor existeret. Cum verò ubique sit præsens, qui multis modis per creaturam sibi Domino servientem, aversum vocet, doceat credentem, consoletur sperantem, diligentem adhortetur, conantem adjuvet, exaudiat deprecantem; non tibi deputatur ad culpam, quod invitus ignoras, sed quod negligis quærere, quod ignoras; neque illud, quod vulnerata membra non colligis, sed quod volentem sanare contemnis;* Ubi vides alterum assertum Jansenianum ab Augustino in hoc loco prostratum, videlicet quod ignorantia invincibilis juris naturæ non excuset à peccato formali operantem ex ipsa, quod in se-

secunda ex thesibus ab Alex. VIII. proscriptis assererebatur.

IX. Ad primam rationem in contrarium à Jansenio propositam, quod scilicet Judæi caruerint gratia sufficienti, & à fortiori idem dicendum de Infidelibus; jam supra in thesi 6. & 7. ostendimus, Judæos non fuisse destitutos gratia interiori, qua possent culpas declinare, & vitam æternam consequi: Nec in alia sententia fuisse Augustinum, quamvis in aliquibus locis ibidem perpensis videatur oppositum docere. Lib. 3. ad Bonif. cap. 4. habet: *Quis Catholicus dicat, quod nos dicere jactitant, Spiritum Sanctum adiutorem virtutis in veteri Testamento non fuisse?* Et sanè quomodo à Deo obligari poterant ad legem implendam, si illam ex defectu gratiæ auxiliantis implere non poterant? Hinc idem Augustinus lib. de fide contra Manichæos cap. 10. verbis meridiana luce clarioribus habet: *Quis non clamet, stultum esse, dare præcepta ei, cui liberum non est, quod præcipitur, facere; & iniquum esse eum damnare, cui non fuit potestas jussa complere?* Et lib. de natura, & grat. cap. 69. *Firmissimè creditur, Deum justum, & bonum impossibilia non potuisse præcipere.* Quæcumque enim divinæ clementiæ, justitiæ, & bonitati adversantur, nec ponuntur, nec possunt à Deo poni, itaut hæc impotentia commendet, & compleat ipsam Divinam Omnipotentiam; Cum autem non possit eatenus Deus præcipere impossibilia, sequitur, quod non potuerit præcipere Judæis observantiam legis, negata gratia interiori sufficienti, citra quam lex servari non poterat. Quod pariter Basilii docuit in Regulis brevioribus respons. 176. dicens: *Sine dubio autem*

non præcepisset hoc, qui bonus, & justus est, nisi etiam facultatem, qua id faceremus, esset largitus. Hæc autem omnia æquè militant pro Judæis, ac pro Infidelibus; æquè pro iis, qui erant ante legem, seu qui solis præceptis naturalibus tenebantur, ac pro iis, qui erant sub lege, h. e. tenebantur etiam præceptis positivis latis in lege scripta; & eodem modo militant etiam pro iis, qui sunt sub gratia, seu pro iis, qui tenentur legem Evangelicam servare, quibus gratia per Christum datur uberior; & ideò nemini deesse potest gratia sufficiens ad legem implendam, quam implere tenetur.

X. Ad hæc respondet Jansenius tom. 3. lib. 3. cap. 14., & ante illum Calvinus lib. 2. Instit. cap. 5., & in Antidoto Trident. ad cap. 11. sess. 6. posse inobedientiam imputari hominibus ad culpam, & ad pœnam, quamvis careant gratia sufficienti ad obtemperandum, eo quod isthæc impotentia orta est à culpa originali, et ideò est culpabilis in causa sua.

Sed adversus hanc responsionem plura diximus in expositione primæ Thesib. ab Alex. VIII. proscriptæ, in qua id assererebatur. Illud hic addo, ut ejus absurditas perspicua fiat. Fingamus, quod Rex Principem aliquem omnibus bonis denudarit ob crimen perduellionis, et deinde eidem in extrema necessitate constituto præcipiat, ut in abundantiam annonæ centum mille aureorum quotannis suppeditet, comminando illi mortem, si non obtemperet, quamvis id nullatenus possit. Quis non execraretur Regis hujus tyrannidem, seu potius insaniam? quamvis enim ex culpa perduellionis factum fuerit, ut nequeat nunc hos sumptus subministrare, quos cæteroqui subministra-

re potuisset ; at posita actuali impotentia, non potest hic, et nunc obligari ad id, quod hic, et nunc exhibere non potest. Quod si hæc citra tyrannidem, et insaniam præcipi non possunt à Rege, quomodo Calvinus, et Jansenius citra delirium asserant, quod ea præcipi possint à Deo Clementissimo, Optimo, Maximo? Et ex eo magis absurditas patet, si supponatur, quod culpa antecedens fuerit remissa, sicut hominibus per circumcisionem in lege scripta remittebatur originale, & olim in lege naturæ per aliud signum externum, quo Deus infantibus opitulabatur (& probabiliter ex August., & Beda illud consistebat in protestatione externa facta à Parentibus, quod homines per Christi adventum essent salvandi, qua de causa dicebantur parvuli illi salvari in fide parentum, ut fufius dixi in Cursu Theol. p. 7. disp. 1. qu. 1.) & in lege gratiæ remittitur adæquatè quoad culpam, & pœnam per Baptismum, Hinc fingamus iterum, quod servus sua culpa factus sit impotens ad currendum, quia scilicet volens ascendere per fenestras ad furandum decidit, itaut ejus crura frangerentur; dominus autem condonet prorsus illi culpam hanc, sed præcipiat, ut currat sub pœna mortis; Quid sentirent de tali domino Calvinus, & Jansenius? Hoc idem sentiunt de Deo, qui post remissam culpam originalem comminatur hominibus pœnam mortis aternæ, si legem non observent, ad cujus observantiam vires non habent ratione peccati originalis jam remissi.

XI. Replicat Jansenius lib. 3. de Grat. Christi cap. 15. dicendo, duplicem esse impotentiam, alteram

insupplebilem à voluntate, ut est impotentia ad currendum in eo, qui pedibus caret, & quæ ita sunt impossibilia, præcipi non possunt à Deo; Alteram verò à voluntate supplebilem, ut est impotentia ad legem servandam, quam servare possent homines, si perfectè vellent, quamvis ob culpam originalem non possint perfectè velle sine auxiliis gratiæ; & quæ sic sunt impossibilia, præcipi à Deo possunt, cum impotentia ista sit voluntatis, atque adeò voluntaria.

Sed quis hæc percipiat? impotentia ista non aliter est voluntaria, nisi quatenus spectat ad voluntatem; Cæterum tam est impotens ad currendum, qui caret pedibus, quam est impotens ad volendum servare legem, qui caret auxilio necessario ad ponendam hanc volitionem; unde utrobique par ratio. Aliter Stoici, Pritcillianistæ, Planetarii, alique fati assertores adversus argumentationes Augustini, & aliorum Patrum contendunt, quod peccatores vacarent culpa in iis, quæ malè operantur, si non operantur libere; possent pariter respondere, quod licet necessitate adacti vi fati, & stellarum malè operentur, adhuc tamen peccant, quia impotentia ad benè operandum est in ipsa voluntate, licet sit necessaria, & si perfectè vellent, non malè operarentur.

XII. Venio nunc ad auctoritatem adductam Augustini dicentis, quod ea dumtaxat dicenda sint bona opera, quæ fiunt per dilectionem Dei, ad quam fides antecedit. Ibi Augustinus solum loquitur de operibus bonis, quæ ad vitam æternam conferunt; ea enim gratia proximè ab hominibus accipi non potest ante fidem,

dem, cum ex Apostolo impossibile sit placere Deo sine fide, & quidem strictè dicta nixa auctoritati Dei loquentis. In quo sensu loquutus est etiam August. lib. 1. ad Simplic. cap. 2. dicens, non posse hominem bene operari, nisi perceperit gratiam; et addit. *Incipit autem percipere gratiam, ex quo incipit credere Deo, vel interna, vel externa admonitione monitus ad fidem.*

Ad auctoritatem adductam Arausici recurrit eadem responsio; loquitur enim de operibus Deo placitis in ordine ad merendam de condigno gloriam; ad ea quippe præcedere debet fides, & dilectio Dei prius nobis ab ipso Deo inspirata.

Ex quibus omnibus constat, corrumpere scopum Auctoris harum thesium, qui est expungere in lege Evangelica gratiam sufficientem ad eam servandam in iis, qui peccant, ex hoc motivo, quod Infideles peccant sine gratia sufficienti ad non peccandum, eo quod nulla gratia fidem antecedit. Si enim Infidelibus Deus eam gratiam non denegat, ut hætenus ostendimus, à fortiori illam non denegat Christifidelibus, quos specialissimè dilexit; Hinc D. Thom. in cap. 1. epist. 1. ad Cor. exponens verba illa: *Fidelis Deus, per quem vocati estis ad societatem Filii ejus*, addit: *Non videretur esse fidelis Deus, si nos vocaret ad societatem Filii, & nobis denegaret quantum in ipso est ea, per quæ pervenire ad eum possemus.* Unde Josue 1. dicitur: *Non te deseram, neque derelinquam.*

Corruit itaque primò, quod habetur in thesi 26., videlicet Nullam dari gratiam, nisi per fidem; cum certum sit, Infideles à Deo ad fidem vocari, atque adeo dari iis gra-

tiam, qua possint veram fidem amplecti: Hæc autem gratia procul dubio fidem præcedit, unde ea non confertur per fidem.

Corruit secundò, quod dicitur in thesi 27. videlicet fidem esse primam omnium gratiarum; Etenim gratia, qua Infidelis ad fidem vocatur, & qua fit potens ad fidem liberè amplectendam, fidem antecedit, atque adeo prima inter gratias, quæ à Deo nobis conferuntur, non est fides: esto omnis gratia, quæ fidem antecedit, conferatur in ordine ad reddendam fidem liberam, ac meritoriam; siquidem fides in quantum est imperata ab actu libero supernaturali piæ affectionis ad fidem à Trident. sess. 6. cap. 8. dicitur esse *humanae salutis initium, fundamentum, & radix omnis justificationis; sine qua impossibile est placere Deo, & ad filiorum ejus consortium pervenire.*

Corruit tertio, quod habetur in 28. videlicet primam peccatoris gratiam esse peccatorum remissionem; quandoquidem antequam peccata ei remittantur, confertur eidem gratia, qua vocatur ad pœnitentiam, confertur etiam gratia, qua per actus supernaturales fidei, spei, timoris, aliosque id genus ad pœnitentiam se disponat, et ad obtinendam justificationem; quare multæ aliæ gratiæ peccatori conferuntur, antequam gratiam remissionis consequatur.

Corruit denique, quod in 29. asseritur, videlicet nullam conferri à Deo gratiam extra Ecclesiam: Cum enim Infideles, Schismatici, Hæretici, et excommunicati extra Ecclesiam sint, ut dicemus in thesi 72., illisque gratiam Deus conferat, qua possint ad Ecclesiæ gremium confugere, confectarium est, quod etiam

extra Ecclesiam innumeræ à Deo gratiæ benignissimè conferantur. Quæ omnia usqueadeo sunt perspicua, ut mirum sit, quod possint in dubium revocari. Quia tamen Quesnellus Janseniana lue infectus nullam aliam agnoscit gratiam in natura lapsa præter gratiam efficacem medicinalem, qua fides conferatur, quæ non sit sine amore, et fiducia, et in qua, tanquam in suo germine, omnia alia salutis media contineantur, ut dicitur in thesi 52., idcirco in hos scopulos impingit.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XXVI.

Vigesima sexta vult, nullas dari gratias, nisi per fidem; atque adeo vult, Infideles destitui gratia supernaturali, qua vocentur ad fidem liberè amplexandam; perinde quasi illi dumtaxat converti possint, quibus datur gratia efficax, qua actu convertantur; qui verò non convertuntur, eatenus non convertantur, quia deest illis gratia, qua possint converti. Hoc autem contradicit doctrinæ Augustini dicentis lib. I. ad Simplicianum: *Nisi ergo vocando præcedat Misericordia, nec credere quisquam potest, ut ex hoc incipiat justificari.* Fert etiam, Christi sanguinem iis, qui non convertuntur, nullatenus profuisse. Fert demum, quod attinet ad eosdem, qui non convertuntur, vocationes divinas, exprobrationes, comminationes esse frustraneas, ac fatuas; non secus ac fatuè præciperetur homini, quod vellet, si denegentur illi vires sufficientes ad volandum: Nec possent In-

fideles in inferno puniri ob ullam culpam personalem, eo quod destituti semper fuerunt gratia sufficiente ad eas culpas declinandas.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XXVII.

Vigesima septima docens fidem esse primam gratiam, & fontem omnium aliarum, illud ipsum aliis phrasibus reponit, quod in superiori thesi confutatum est. Et sane si non conferretur antecederet gratia Infidelibus, qua possent fidem amplexari, deridendum esset, quod dicitur Isaia 65. *Expandi manus meas tota die ad populum non credentem, & contradicentem mihi:* Commentitium pariter esset, quod de summa Dei beneficentia dicitur Jo: 1. *Illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.* Verum quidem est, quod fides sit *Humanae salutis initium, fundamentum, & radix omnis justificationis*, ut habet Tridentinum sess. 6. cap. 8. Fides tamen non est radix omnis justificationis, nisi in quantum meritoria, ac liberè imperata relatè ad adultos per actum supernaturalem piæ affectionis ad fidem; & ideò ad talem actum utpotè supernum præire debet gratia, seu auxilium sufficiens, vi cuius liberè possit voluntas fidem amplecti. Unde fides non nudè sumpta, & à Deo infusa absque ullo exercitio libero voluntatis humanæ ad mentem Jansenianorum, sed fides, prout liberè, ac meritoriè imperata, est humanæ salutis initium, atque adeò ad actum fidei supernum intellectualem præire debet gratia sufficiens, qua voluntas possit liberè fidem.

dem amplexari. Eam tamen excludit pervicacia Janseniana, quæ toto conatu nititur expungere gratiam sufficientem, tam in Infidelibus, qui culpabiliter renuunt veram fidem amplecti, quam in Fidelibus, qui renuunt culpabiliter divinis mandatis obtemperare.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XXVIII.

Vigesima octava docens primam gratiam, quæ peccatori conceditur, esse peccatorum remissionem, non solum negat dari gratiam sufficientem ad resipiscendum in peccatore, qui culpabiliter non resipiscit; (si enim ea gratia daretur, ea non esset peccatorum remissio) sed etiam vult, aut non præcedere fidem in peccatore, antequam justificetur, (quod repugnat Apostolo dicenti ad Heb. 11. *Sine fide impossibile est placere Deo*) aut vult, fidem formaliter justificare, quæ fuit Calvini hæresis: Adversus quam Tridentinum sess. 6. can. 28. definivit, quod non semper, amissa per peccatum gratia, fides amittatur; & can. 9. anathematizat, qui dixerit, sola fide impium justificari. Quibus adde ad justificationem obtinendam debere hominem disponi, ac præparari per actus supernaturales fidei, spei, timoris, contritionis, ut habet idem Concilium sess. 6. cap. 6., atque adeo præire debere gratiam ad hos actus eliciendos, antequam peccator justificetur. Quomodo ergo prima gratia, quæ peccatori confertur, est peccatorum remissio?

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XXIX.

Vigesima nona asserens extra Ecclesiam nullam gratiam à Deo concedi, iterum crambem recoctam, ac lethiferam obtrudit, quæ non stomachum modo, verum etiam iracundiam, ac zelum commoveat. Si Infidelibus vel proximè, vel remotè non conferretur sufficiens gratia, qua possint liberè Ecclesiam ingredi, ac veram fidem amplexari; Si Apostatis, Hæreticis, Excommunicatis, à consortio fidelium separatis, deesset gratia sufficiens, qua possint ad Ecclesiam regredi, inculpabiliter extra ovile supremi Pastoris remanerent; & incassum vocarentur, ut venirent, si destituerentur gratia requisita ad veniendum. Propterea illi dumtaxat Ecclesiam ingrederentur, & ad Ecclesiam redirent, quos Deus vellet sua gratia efficaci admittere ad suum ovile; atque adeo per Deum staret, quo minus alii admitterentur; cum non sit iis integrum velle admitti ex defectu virium supernaturalium, sine quibus nemo potest fidem liberè amplecti, & ad Ecclesiam confugere. Quibus adde, quod ut possit Infidelis credere, & Ecclesiam ingredi (sicut Excommunicatus, Apostata, & Hæreticus ad Ecclesiam regredi) requiritur ante actum fidei, qui est actus intellectus, actus liber, ac meritorius piæ affectionis ad fidem, qui est actus voluntatis; ut proinde dicat Apostolus ad Rom. 10. *Corde creditur ad justitiam*: hic autem actus liber voluntatis esse debet supernaturalis, ut ad fidem disponat,

atque adeò prodire debet ex gratia, cui potest Infidelis reluctari; ut proinde si reluctetur, extra Ecclesiam remaneat; non tamen sine gratia, qua liberè potuisset fidem amplecti, & Ecclesiam ingredi, aut ad illam regredi. Confert itaque Deus gratias, etiam extra Ecclesiam.

PROPOSITIO XXX.

Omnes, quos Deus vult salvare per Christum, salvantur infallibiliter. *Quesn. Jo. 6. 40. edit. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Contenditur hic, quod Deus nolit omnium salutem, & quod per Deum stet, ne Reprobi salventur.

II. Certum est, eos, qui salvantur, salvari ex affectu Dei speciali erga illos: Sicut etiam, quod Deus dominetur in creaturas liberas, quà liberas, ita ut possit ab iis consensum salutare infallibiliter obtinere. III. Nostra prædestinatio uni Deo debetur; reprobatio verò nostræ prave voluntati. IV. Deus non deserit, nisi deseratur. V. Quod intelligendum, non solum de gratia habituali, sed etiam de actuali.

VI. Quos Deus vult efficaciter omni efficacia, & non solum quantum ad se spectat, salvare, illi salvantur ineluctabiliter, necessitate tamen consequente, non antecedente. VII. Reproborum salutem Deus vult efficaciter, solum quantum est ex parte sua, non verò simpliciter. VIII. Quenam auxilia Deus deneget in pœnam culparum? IX. Adulti non privantur in pœnam peccati originalis auxilio sufficienti ad salutem.

X. Consensus liber creaturæ est quidem Dei donum, sed ita ut ad illum electivè concurrat arbitrium creatum; non secus ac in statu naturæ integræ. XI. Pluribus de causis Ecclesia orat, ut omnes salventur, quandoquidem Deus quod nemini denegat est solum auxilium sufficiens ad salutem. Ubi explicatur illud Augustini, quod lex credendi legem statuat supplicandi. XII. Etiam infantium sine baptismo decedentium Deus, quantum est ex se, salutem exoptat. XIII. Num Deus voluerit omnium omninò salutem in priori, an in posteriori ad lapsum Adæ?

I. **V**idetur thesis infrustrabilitatem divinæ voluntatis extollere, necnon efficaciam nostræ Redemptionis per Jesu Christi Sanguinem, dum docet, infallibiliter salvari quotquot vult Deus ob Christi merita, et per Christi gratiam salvos facere. Sed piæ istæ, et Catholicæ veritates, quas omnes ad unum deprædicamus, longè absunt non solum à mente Auctoris, verum etiam à sensu legitimo verborum, sub quibus vafre error occultatur. Et sanè si sensum spectemus, quem hujus thesisi verba præferunt, Auctor directè contendit, Deum nolle omnium omninò salutem; cum enim non omnes de facto salventur, consecutarium est, quod Deus istorum salutem non velit, si verum esset, quod salventur infallibiliter omnes, quos Deus vult salvare per Christum: Ex quo pariter sequitur, quod Christus D. non pro omnibus omninò mortuus sit, ac sanguinem fuderit; Quæ quantum à Catholicis veritatibus aberrant, fusè ostendimus in expositione thesisi duodecimæ, quæ huic est affinis. Verùm si introspeciamus, quod
per

per hanc thesim à Quesnello insinuat, illud est, quod gratia Christi medicinalis sit fortis, inexpugnabilis, ac necessitans arbitrium; et ideo qui hac gratia donantur, salvantur infallibiliter; eatenus enim dicitur, Deus electorum salutem velle, quatenus hanc illis gratiam confert; et quia reprobi defacto non salvantur, nulla iis juxta Quesnellum datur gratia sufficiens, qua possint, si velint, salutem consequi, et ideo Deus non vult eorum salutem; atque adeò per Deum stat, ne salventur; quod quantum divinæ bonitati, ac Christi sanguini sit injuriosum, nemo est quin videat.

II. Plurima diximus in hanc rem in thesi 3. et 4.; sicut etiam in duodecima, quæ pariter habet: *Quando Deus vult salvare animam, quocumque tempore, quocumque loco, effectus indubitabilis sequitur voluntatem Dei.* Hic addendum, in controversiam revocari non posse, quod qui salvantur, unicè salventur ob gratiam efficacem sibi collatam ex affectu speciali Dei intendentis eorum salutem. Nec poterit quisquam dubitare, quod si Deus efficaciter efficacia simpliciter dicta vult aliquem salvare, prædestinando illum ad gloriam ut coronam (hoc est conferendam propter operationes liberas salutes, ac meritorias vitæ æternæ) infallibiliter hic salvandus sit, cum non desit in Deo humanorum cordium, quo placet, inclinandum potestas omnipotentissima, ut advertit Augustinus, qui in Enchir. cap. 88. addit: *Quis tam impie desipiat, ut dicat, Deum non posse malas hominum voluntates, quando voluerit, & quomodo voluerit, in bonum convertere?* Competit quippe supremo Dei dominio utroque modo voluntates hominum

ad bonum convertere, videlicet et citra libertatem prædeterminando illos ad bonum, et per operationes liberas ponendas sub auxilio indifferenti; Alioquin dominium Dei non esset latepatentissimum, et quo majus excogitari non potest, si solum dominari posset creaturis, liberis quidem, sed non quæ liberis; hoc est infundendo in illis actum bonum necessarium, quin posset ad arbitrium obtinere ab iis ineluctabiliter per auxilium indifferens operationem liberam salutarem. Hinc idem Aug. in Enchir. cap. 96. advertit: *Neque enim veraciter ob aliud vocatur Omnipotens, nisi quia, quicquid vult, potest, nec voluntate cujuscumque creaturæ voluntatis omnipotentis impeditur effectus.*

III. Quamobrem in eo dumtaxat sensu Catholica doctrina a Janseniana discordat, quod Catholici velint, de facto Deum voluisse efficaci quidem voluntate, sed solum quantum est ex parte sua (esto non efficaci simpliciter) omnes omninò salvari, etiam Reprobos, eo quod omnibus omninò contulerit auxilium quantum est ex se sufficiens ad eorum salutem; non tamen salventur reprobi, eo quod defectus salutis unice provenerit ex eorum libera voluntate, quæ noluit gratiæ consentire; ut proinde erronea sit thesis hæc Janseniana, quod scilicet omnes, quos Deus vult salvare per Christum, salventur infallibiliter; non enim omnium salutem æqualiter Deus decrevit; reprobos salutem voluit animo sincero, & benefico, conferendo illis vires sufficientes ad illam assequendam; ad eum modum quo vult sincero affectu vitam mendici esurgentis, qui præbet illi cibum, quo possit ad arbitrium ve-

sci: Electorum tamen salutem voluit animo specialiter benefico, conferendo illis auxilium, quod sufficiens simul esset, & simul efficax, seligendo illud ab inefficacibus, ad quod ex munere primæ causæ Deus non tenetur, ut proinde beneficium prædestinationis uni Deo acceptum referatur ab electis, & æterna damnatio nullatenus possit in defectum gratiæ, aut divinæ voluntatis refundi, sed unicè in voluntatem reprobatorum libere dissentientium gratiæ sufficienti; quod verbis illis exprefit Isidorus lib. 2. sentent. cap. 5. *Ut pereas tuo merito, ut salveris meo auxilio.* Et glossa ordinaria ex Ruperto habet, *Ac si dicat; Tu ipse perditionis tuæ causa es: tu tibi perditionem thesaurizasti recedendo a me, qui solus tibi poteram, & consueveram auxiliari, & nusquam tibi auxilium est, nisi apud me, si pœnitentiam agere velis.* Unde Angelicus p. 2. q. 112. ar. 3. docet: *Defectus gratiæ prima causa est ex nobis; sed collationis gratiæ prima causa est a Deo, secundum illud Osee 13. Perditio tua Israel, tantummodo in me auxilium tuum.*

IV. Hinc illud Eccles. 15. *Ne dixeris, per Deum abest;* vel ut legunt Septuaginta, & August. de grat., & lib. arb. 1. 2. *Non dixeris, propter Dominum recessi;* quo disertè significatur per solum liberum arbitrium stare desertionem, & reprobationem, quia sola arbitrii culpa, & non antecedens Dei voluntas potest esse causa absentiæ gratiæ, & operationis salutaris, cum omnes Deus quantum est ex se salvos velit.

Confirmatur, quia ex Sacrorum Bibliorum, & Sanctorum Patrum doctrina descendit effatum illud: *Deus non deserit, nisi deseratur,* quod

habetur in Trid. sess. 6. cap. 11. ubi dicitur: *Deus sua gratia iustificatos non deserit, nisi ab eis prius deseratur;* Apostolus enim ad Hebr. 13. docet, Deum nos non deserere: *Ipsè dixit, non te deseram, neq; derelinquam, ut confidenter dicamus, Dominus mihi adiutor, non timebo, quid faciat mihi homo.* Et Jerem. 51. dicitur, quod Deus non deserat, nisi quia deserimus: *Curavimus Babylonem, & non est sanata, derelinquamus eam.* Ecce quomodo Deus nunquam deserit, neque derelinquit, ut habet Apostolus; videlicet quantum est ex se, quia semper auxilium suum exhibet paratissimum, ut possimus confidenter dicere, *Dominus mihi adiutor;* At si auxilium respuamus, & curari negligamus insanientes in medicum, tunc ne Deus donorum suorum non liberalis, sed prodigus habeatur, nos derelinquit, ut Jeremias docet; aut quia non dat ampliùs locum pœnitentiæ; aut quia denegat auxilia uberiora, quibus necessitas moralis succumbendi tentationibus expugnetur, conferendo dumtaxat sufficientiam physicam ad resistendum; vel demum quia denegat in penam auxilia efficacia, quæ cæteroqui esset daturus. Conciliant proinde Patres utrumque Apostoli, & Jeremiæ textum, videlicet, & quod Deus non deserat quantum est ex se, & quod deserat nolentes curari; unde verum sit, quod Deus *non deserit, nisi deseratur.* Ex quo fit, & quod efficaciter Deus quantum est ex se velit omnes homines salvos fieri, ut proinde conferat omnibus ad id assequendum gratiam sufficientem; & simul, quod non omnes, quos ita vult salvare, salventur infallibiliter, ex eo quod multi renuant

nuant auxiliis gratiæ consentire.

V. Janseniani docent effatum istud, *Deus non deserit, nisi deferatur*, intelligi solum de gratia habituali, non de gratia actuali sufficiente; quatenus Deus neminem privat sua gratia justificante, nisi propter culpam, qua Deus deseritur; non vero, quod neminem privet gratia actuali, nisi propter culpam personalem, (quamvis sæpe deneget propter culpam originalem) docentes cum Jansenio, quod nec justis, qui peccant, detur gratia sufficiens ad non peccandum, nec infidelibus non credentibus detur gratia sufficiens ad credendum, cum à gratia sufficiente tamquam à monstro abhorreant. Hinc inferunt, salvari solum electos, & quidem infallibiliter, quia solum electis datur gratia per Christum medicinalis efficax, & irresistibilis; reprobos vero non salvari, non quia ipsi nolunt gratiæ consentire, sed quia Deus nullam iis vult gratiam conferre, ut salventur.

Verum quàm absona, quàm erronea, quàm blasphema, & meritis Christi, ac immensæ Dei bonitati injuriosa hæc sint, nemo est, quin videat: quod in duabus thesibus proximè sequentibus iterum, iterumque palam fiet. Passim enim & Scripturæ, & Patres docent numquam per Deum stare, ne quis salvetur; atque adeò neminem deferi non solum per amissionem gratiæ habitualis, sed etiam per denegationem gratiæ actualis, nisi prius per culpam gratiæ sufficienti præstitæ restiterit; neque sola culpa originalis est in causa, cur Deus deneget infidelibus auxilia sufficientia, ut credant, & salventur; Aliter pretiosissimus Christi sanguis nihil iis

profuisset, quod citra hæresim sustineri non potest, ut constat ex quinta Jansenii proscripta thesi. Et licet culpa originalis officeret Infidelibus, ea tamen officere non potest iis, qui lavacro baptismi mundati sunt; cum per baptismum reatus omnis culpæ, & penę abradatur. Quare justificati per baptismum, si labantur, & damnantur, non labuntur, & damnantur ex defectu gratiæ auxiliaris, & quia Deus vult illos cum reprobis annumerari; sed labuntur, quia desunt gratiæ sufficienter collatæ à Deo volente eorum salutem. Hinc Aug. tr. 2. in Jo: loquens de lumine gratiæ, quo Deus illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, habet: *Opus est, ut tu recedas ab eo, qui nunquam recedit; opus est, ut non deseras, & non desereris; noli cadere, & non tibi occidet; Si tu feceris casum, ille tibi faciet occasum*: Quibus verbis ostendit, non solum gratiam habituales, sed etiam illustrationes gratiæ actualis, de quibus loquitur, non denegari à Deo, nisi prius nos illum deseramus, resistendo gratiæ jam collatæ, ne peccemus. Quod expressius docuit D. Prosper in respons. ad cap. Gall. cap. 11. dicens: *Cum verò aliquos a Deo aut traditos desideriis suis, aut obduratos legimus, aut relictos, magnis peccatis suis hoc ipsos meruisse profiteamur*. Et post pauca addit: *Vires itaque obedientiæ non ideò cuique subtrahit, quia cum non prædestinavit, sed quia recessurum ab ipsa obedientia esse prævidit*. Et lib. 2. de vocat. gent. cap. 28. *Fit manifestum, quod diversis, atque innumeris modis omnes homines vult Deus salvos fieri; sed qui veniunt, Dei auxilio diriguntur; qui non veniunt, sua pertinacia relu-*

stantur. Quod si per Deum staret, ne venirent, eo quod nollet inter electos recensere, non dicerentur non venire ob pertinaciam, sed ob impotentiam, ex defectu scilicet gratiæ auxiliaris. Similiter Chrysostomus, Euthymius, Hilarius, & alii Sancti Patres exponentes illud Matthæi 23. *Quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & nolui- sti? Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta; dico enim vobis; non me videbitis amodo &c.* docent his verbis significari auxilia gratiæ, quæ dantur in ordine ad salutem, & quæ denegantur in posterum illis, qui noluerunt adjuvari; indigni quippe sunt novo beneficio, qui relate ad beneficium antecederet collatum fuerunt ingrati. Quod etiam significatur verbis illis Isaïæ 2. *Numquid non istud factum est tibi, quia dereliquisti Dominum Deum tuum eo tempore, quo ducebat te per viam?* Si per viam salutis Deus nos ducit, ergo adjuvat gratia sufficienti; si nos illum derelinquimus, jam gratiæ resistimus, si propterea punit; ergo in pœnam privat nos novis beneficiis, & auxiliis gratiæ, aut efficacibus, aut intensis, quibus sine morali impotentia curramus viam mandatorum suorum, & ita curramus ut comprehendamus.

VI. Ex quibus fit primò, omnes, quos Deus vult salvare efficaciter efficacia simpliciter dicta, (ut sunt omnes electi, quibus confert auxilium prævisum efficax ex amore efficacitæ) salvari infallibiliter, non quia gratia per Christum est ineluctabilis, & necessitans ad bonam operationem, ut docent Janseniani, sed quia bona operatio, quæ est li-

bera, necessariò est futura; necessitate solùm consequente in hypothesi, quod prævideatur futura sub tali auxilio, quod benignissimè à Deo confertur; non secus ac trina illa negatio Christi facta à D. Petro, e. g. necessariò erat futura, necessitate dumtaxat consequente, non læsiva libertatis in hypothesi, quod esset prævisa, & revelata à Christo Domino.

VII. Fit secundò, quod licet peccatores reprobis non salventur, adhuc verum est, quod Deus velit illos salvos fieri. Ratio est, quia in tantum non salvantur, in quantum peccant; & in tantum peccant, quia resistunt gratiæ, non quia carent gratia sufficienti ad non peccandum; Si enim ea carerent, non peccarent; quod si præditi sunt gratia, cui resistunt, eo ipso verum est, quod Deus gratiam illam contulerit, ut benè operentur, & salventur (cum non possit Dei bonitas conferre auxilium inefficax eo animo, quod sit inefficax, ac intendendo culpam creaturæ) ergo Deus vult salutem peccantium Reproborum, quin eatenus salventur.

VIII. Fit tertiò, quod Deus ei, qui gratiæ sufficienti resistit, denegat in pœnam sæpè alia auxilia, aut efficacia, aut intensa, quæ esset daturus, si culpa non præcessisset; ut proindè abyssus unius peccati abyssum alterius invocet usque ad æternam damnationem; nunquam autem novum peccatum contingit absque nova gratia conferente saltem mediaturè physicam potestatem (esto non semper moralem) ad illud declinandum. Et quia nunquam confertur à Deo gratia sufficiens sine sincera voluntate, quod ea homo utatur in
or-

ordine ad salutem comparandam, (sicut nemo à viro cordato ad prandium v. g. invitatur, sine sincera voluntate, quod à convivio non sit excludendus, si annuat) sequitur, quod iterantibus culpas Deus iteret semper sua beneficia, & benevolum animum, quem habet de eorum salute; ut possit in extremo die vincere cum judicaverit, exprobrando iis iterata beneficia, & ingratitude iteratam.

IX. Fit quartò, quod nemo ex adultis ob culpam originalem privetur auxiliis sufficientibus ad salutem, ubi pervenerit ad usum rationis. Ratio est, quia istorum nemo damnatur citrà culpam personalem; culpa autem personalis haberi non potest, nisi detur gratia sufficiens ad non peccandum; atque adeò nemo adultus caret auxiliis sufficientibus ad salutem ob meram culpam originalem.

X. Sed audiamus Jansenianos, qui percipere non possunt, quod Deus possit velle salutem reprobis dependenter ab eorum voluntate, & sub conditione, quod velint gratiæ sufficienti consentire. Sic enim paralogizant. Nisi Deus infallibiliter salvos faceret quoscunque vult salvare per Christum, sed posset velle aliquos, nempe reprobos, salvare sub conditione, quod velint gratiæ consentire, ut proinde si non consentiant, non salventur, sequeretur, quod Deus vel vellet absolute reprobos salutem, & ideò deberent infallibiliter salvari, vel nollet illam absolute, & sic vera esset hæc thesis, quod infallibiliter salventur quoscunque Deus vult salvare; cum reprobos salutem nullatenus velit. Sequela revincitur, quia ipse con-

sensus voluntatis creatæ est in manu Dei, & est Dei donum; ergo dum Deus vult salutem reprobos, si velint consentire gratiæ, eo ipso vult eorum salutem, si ipse velit donare illis talem consensum; quare vel vult dare talem consensum, & absolute vult eorum salutem, quia voluntas Dei conditionata per purificationem conditionis evadit absoluta; vel non vult consensum donare, & absolute non vult eorum salutem. Ad eum modum, quo decernens dare centum Petro, sub conditione quod det illi decem, eo ipso vel absolute vult dare centum, ubi se determinet ad dandum decem; vel absolute non vult dare centum, si se determinet ad non dandum decem; quandoquidem purificatio conditionis unice dependet ab eodem, qui oretenus decernit conditionate, ubi revera decernit absolute.

Respondeo, nego sequelam: Ad probationem distinguo antecedens, consensus creaturæ est in manu Dei, & Dei donum, itaut unice dependeat à voluntate Divina, & nullatenus à voluntate creatæ, nego; itaut pendeat principaliter à voluntate Divina, sed elective ad illum cooperetur voluntas creaturæ, quæ possit impedire existentiam talis doni, & resistere gratiæ, efficiendo ut gratia, quæ est efficax non sit efficax, sed sit pure sufficiens, concedo antecedens, & distinguo similiter consequens; & sic patet disparitas ad casum adductum de decernente dare centum, sub conditione uni sibi libera, non verò libera alteri, ut est in casu nostro. Quod ipsi Jansenii fautores admittere tenentur in statu naturæ integræ, in quo admittunt possibilitatem auxili
suffi.

sufficientis, & simul tenentur dicere, quod consensus sit donum Dei; sed donum dependens à libera determinatione creaturæ; Unde Trid. sess. 6. cap. 16. docet, *tantam esse divinam erga omnes homines bonitatem, ut eorum velit esse merita, quæ sunt ipsius dona.*

XI. Opponunt ulteriùs ex Janzenio lib. 3. de Grat. Christi, cap. 1. quod si Deus vellet quantum est ex se salutem reprobatorum, quin isti infallibiliter salventur ex defectu propriæ voluntatis dissentientis gratiæ, sequeretur, quod frustra Ecclesia Deum exoraret, ut velit omnes homines salvos fieri; cum tamen Apostolus 1. ad Timoth. 2. hortetur, ut oremus pro omnibus hominibus, quippe quos omnes Deus vult salvos fieri; sequela autem probatur, quia frustra quis rogatur, ut ponat id, ad quod ponendum est jam determinatus; Deus autem à sua voluntate, quam habet salvandi omnes, est jam determinatus ad ponendum, quod à se dependet, ut possint omnes salvari, vid. auxilium sufficiens; propterea non videtur ipse rogandus, ut omnes salvet, sed potius homines rogandi sunt, ut gratiæ consentiant, & salventur. Quod ante Jansenium opposuerat Catholicis Calvini discipulus David Paræus lib. 2. de lib. arb. cap. 8. dicens: *Si omnibus semper daretur auxilium sufficiens vitandi infidelitatem, & peccata, frustra oraret Ecclesia; quia sufficiens auxilium, cum fingatur universale esse, non est ex eorum beneficiorum genere, quæ precibus, & supplicationibus sunt impetranda.*

Confirmatur ex eodem Janzenio, quia nusquam Ecclesia orat, ut fideles possint salvari, si velint, sed solum petit ipsum velle. ergo Deus so-

lùm confert gratiam efficacem, qua infallibiliter salventur, non verò gratiam sufficientem, qua salventur, si velint; Quod priùs docuerat Calvinus lib. 2. Instit. cap. 3. dicens: *Sic & preces Sanctorum leguntur compositæ: Inclina cor nostrum, dicebat Salomon, ut servemus mandata tua.* Quod ex eo etiam suadetur, quia ex Augustino Regula credendi legem statuit supplicandi; propterea cum non petamus à Deo potentiam duntaxat ad pœnitendum, ac perseverandum, sed ipsam pœnitentiam, ac perseverantiam, credendum est, quod pro isto statu Deus non conferat nobis gratiam sufficientem, seu potentiam nudam ad hos actus salutares, sed gratiam efficacem seu potentiam cum ipsis actibus conjunctam; quare falsum est, quod quantum est ex se velit salutem reprobatorum, & quod illis conferat auxilium, quo possent salvari, si vellent.

Respondeo, rogandum esse Deum, ut velit omnes salvos facere, quamvis id velit quantum est ex se; tum quia potest conferre auxilia efficacia, ad quæ non est determinatus ex illa sua voluntate quantum est ex se efficaci salvandi omnes; tum etiam quia potest conferre auxilia intensiora, & frequentiora; tum denique quia potest Deus ita causas secundas disponere, ut facilitatem conferant ad intentum, ad quæ omnia non tenetur: propterea Ecclesiæ preces, ut omnes salventur, non sunt frustraneæ.

Ad confirmationem: Ecclesia non orat, ut Deus conferat omnibus, ut possint salvari, si velint, quia auxilium sufficiens nulli denegatur; orat ut salventur, petendo ad id aut gratias efficaces, non quidem Jansenianas

nas everivas libertatis, sed gratias efficaces Catholicas, quibus liberè de facto salvantur, aut petendo gratias sufficientes uberiores, & frequentiores, quibus facile possint salutem obtinere, & sic cum morali necessitate salventur. Ad id, quod additur ex Augustino, non pauca diximus in calce thesisi septimæ circa illud effatum, quod regula credendi sit etiam regula supplicandi; quatenus credere debemus, ex dono Dei gratuito provenire quicquid ab illo postulare monemur. Ex quo solum sequitur, quod dum petimus à Deo gratias efficaces, illas ex divina munificentia expectare debeamus; non sequitur tamen, quod Deus gratias sufficientes non conferat, etiam si non petantur. Neque sequitur, quod non possimus à Deo petere gratias sufficientes frequentiores, cum non semper, & singulis momentis illæ de facto dentur, quamvis semper offerantur; unde ritè petentibus ex Dei dono conferuntur. Possumus pariter petere gratias sufficientes uberiores, ac intensiores, quæque præstent potentiam non solum physicam, sed etiam moralem; nec solum remotam, sed etiam proximam, nec solum urgente præcepto, verum etiam extra casum præcepti ad exequenda consilia: Quæ omnia ex sola Dei benignissima liberalitate promanant.

XII. Opponunt ultimò. Si Deus vellet omnes salvare sub conditione, quod ipsi velint, vel sub hac generali voluntate comprehenduntur etiam infantes, vel non: Primum non potest dici, cum talis conditio relatè ad infantes non sit purificabilis; Si dicatur secundum, ergo sicut absolute Deus denegat infantibus au-

xilia sufficientia ad salutem, ità dicendum, quod ea deneget adultis reprobis, ac proinde verum est, quod infallibiliter salventur quotquot Deus vult salvos facere per Christum.

Confirmatur, quia Augustinus pluribus in locis videtur docere, quod Deus nolit salutem Infantium decedentium sine baptismo, & quod non providerit illis de remedio ad salutem. Nam lib. de natura, & grat. cap. 12. habet: *Plerumque festinantibus parentibus, & paratis Ministris, ut baptismus parvulo detur, Deo tamen nolente, non datur.* Et lib. de correct. & grat. cap. 8. *Quid clarius, ut asseratur per Deum stare, quominus parvuli salutem accipiant?* Ergo sicut Deus peccati originalis vindex in pœnam voluit infantibus denegare remedium sufficiens ad salutem; ità dicendum, quod voluerit etiam adultis reprobis auxilium sufficiens denegare; etiam dato, quod voluerit omnes omninò salvos facere, si in Adamo non peccassent.

Respondeo, à Scholasticis in quæstionem adduci, An, & quomodo Deus providerit infantibus omnibus de remedio ad salutem, cum nihil hac in re definitum sit. Quamvis communius Theologi doceant, Deum, quantum est ex se, voluisse omnium infantium salutem, nisi susceptio baptismi à creaturis, sive naturalibus, sive liberis impediatur; Equidem tamen in cursu Theologico p. 3. disp. 1. qu. 6. probabilius existimavi, quod Deus providerit infantibus de hoc remedio dependenter à voluntate, ac piis operibus, & orationibus Parentum, juxta doctrinam D. Prosperi dicentis lib. 2. de vocat. Gent. cap. 23. *Non irreligiosè arbitror credi, neque inconvenienter intelligi, quod isti*

isti paucorum dierum homines ad illam pertineant gratiae partem, quae semper universis est impensa nationibus, quae utique si bene uterentur Parentes, etiam ipsi per eosdem juvarentur. Quamvis enim in carmine de Ingratis dicat:

Nec meritis istud poteris aptare parentum,

Cum videas multos Sanctis Genitoribus ortos

Nullo salvari studio potuisse suorum:

non per hoc denotat, quod nunquam defectus baptismi relatè ad hos infantes proveniat ex defectu orationis, aut ex alia culpa Parentum, cum jam oppositum docuerit loco laudato, sed solum denotat, quod non semper proveniat ex hac speciali Parentum culpa, videlicet ob ignaviam, ob quam hic & nunc baptismus non confertur. Et Augustinus lib. 4. cap. 8. contra Julianum habet: *Numquid parvuli homines non sunt, ut non pertineant ad id, quod dictum est: Vult omnes homines salvos fieri?* Neque dicas, quod Apostolus solum loquatur de adultis, cum addat: *Et ad agnitionem veritatis venire.* Nam etiam parvulos Deus vult ad agnitionem veritatis pervenire, quando ad visionem Dei facialem perveniunt; & per baptismum habent in via fidem habitualementem, qua credunt habitu, si minus actu; creduntque pariter fide Ecclesiae. Juxta hanc sententiam ad argumentum respondetur, quod Deus velit infantes salvos fieri, etiam sub ea conditione *si velint*, non quidem per se ipsos, cum hujus voluntatis sint incapaces, sed per suos parentes, quos Deus tanquam infantum tutores destinavit; sicut autem plures adulti non salvantur, ob propriam culpam, non ex defectu gratiae sufficientis; ita plu-

res infantes non salvantur ob culpam, & defectum orationis parentum, ut ostendi loco laudato, per quos stat, ne iis baptismus applicetur; non verò quia Deus in poenam peccati originalis absolutè voluit illis denegare proximam baptismi applicabilitatem.

Deinde adhuc transmissio, quod Deus in poenam originalis ita statuerit, juxta rigidam sententiam Vasquii parte 1. disp. 96. adhuc verum est, quod Christus dederit se ipsum aliquo pacto redemptionem pro his infantibus, & non pro dæmonibus, atque adeò quod Deus voluerit eorum salutem, videlicet sub conditione, quod Christus Dominus voluerit absolutè, & efficaciter pro iisdem orare, non verò ineffaciter, & quatenus ad gloriam Patris conferret; sicut oravit ut transiret à se Calix Passionis solum ineffaciter; Unde juxta hanc etiam viam verum est, quod Deus quantum est ex se velit horum infantum salutem, & tamen non salventur infallibiliter.

Ad confirmationem: Augustinus docuit, ut diximus, etiam infantes pertinere ad id, quod dictum est, *Vult omnes homines salvos fieri*; quare ad auctoritates adductas dicendum, vel quod baptismus iis non conferatur Deo nolente, voluntate consequente ad culpam parentum, non verò voluntate antecedente; (sicut non vult salutem Judæ voluntate consequente ad ejus peccatum) & in hoc sensu per Deum stat consequenter ad culpam parentum, quod parvuli salutem non accipiant: Vel dicendum, quod id contingat Deo nolente, hoc est non volente voluntate efficaci simpliciter dicta, in quo etiam sensu Judas non salvatur, eo quod Deus non ha-

habuerit voluntatem efficacem simpliciter dictam illum salvandi; quando enim vult aliquem salvare non solum efficaciter, quantum est ex parte sua, ut vult salvare reprobos, sed omninò efficaciter, sicut salvat electos, tunc confert auxilium prævisum efficax præfiniendo actum liberum bonum sub tali auxilio; & sic infallibiliter per operationes meritorias illum perducit ad salutem. In quo sensu D. Prosper in carmine de Ingratis cap. 15. dixit:

At verò Omnipotens hominem cum Gratia salvat,

Ipsa suum consummat opus; cui tempus agendi

Semper adest, quæ gesta velit; non moribus illi

Fit mora; non causis anceps suspenditur ullis.

Hunc tamen specialem affectum, quem Deus exercet erga electos, non tenetur ex munere primæ Causæ exercere erga omnes illos, quos efficaciter quantum est ex parte sua vult salvos fieri. Propterea Deus Moyse dixit Exodi 33. prout habetur etiam Rom. 9. *Miserebor, cui voluero, & clemens ero, in quem mihi placuerit.*

In calce adverto, perperam in hac thesi Quesnellum excusari, perinde quasi solum velit, salvari infallibiliter omnes, quos Deus vult salvare efficaciter efficacia simpliciter dicta, quin neget Deum velle omnes omnino, etiam reprobos, salvos fieri voluntate efficaci quantum est ex parte sua; cum non semel dixerit, præsertim in cap. 22. Lucæ v. 49., in cap. 20. Jo. v. 16., & alibi, Christum D. pro omnibus mortuum esse. Nam contra est, quia etiam Heterodoxi negantes Christum mortuum esse pro reprobis, docent, Christum pro o-

mnibus mortuum esse, sed in triplici illo dumtaxat sensu (ut explicabimus in thesi 32. quæ huic est affinis) videlicet pro generibus singulorum hominum, aut quatenus mors Christi poterat omnes salvare, vel quia Christus suscepit causam omnibus communem. Quare si Quesnellus adversus hæresim Jansenianam vellet, quod Christus pro omnibus omninò, seu pro omnibus, & singulis hominibus mortuus sit, & quod Deus etiam reproborum velit salutem, debuisset aliquando id exprimere, ne videatur sentire cum Jansenio in quinta ex suis proscriptis thesibus id negante: Cum autem hoc nusquam præstiterit, dicendum, quod juxta germanum verborum sensum neget in hac thesi Deum velle ullatenus salutem reproborum; & ideò ea tam in proprio, quem verba exhibent sensu, quam ad mentem Auctoris fuit proscribenda.

XIII. Post hæc operæ pretium videtur aliquantò accuratius hic enucleare dignam scitu controversiam illam, Num scilicet Deus omnes, & singulos homines salvos fieri voluerit ante lapsum Adæ, quatenus dedit Adamo justitiam, per quam omnes salvari possent; an verò etiam post Adæ lapsum, itaut singulis hominibus in posteriori ad peccatum Adæ conferat vel proximè, vel remotè auxilia sufficientia ad salutem? Videtur enim non facile explicari posse, Primò, quod ea conferat omnibus Infidelibus; Cum enim fides necessaria ad salutem necessitate mediis sit ex auditu, & audiri mysteria fidei non possint sine Concionatore Evangelico, juxta illud Apostoli Rom. 10. *Quomodo audient sine predicante?* plurimis autem Infidelibus desit hujus-

usmodi Instructor, videntur consequenter deesse illis media ad salutem necessaria. Secundò, non facile explicatur, quomodò Reprobis iustificatis conferat Deus auxilia necessaria ad salutem, cum non conferat illis donum perseverantiæ, sine quo salvari nequeunt. Tertiò, quomodò eadem auxilia conferantur obduratis peccatoribus, qui sæpè ob cordis duritiem converti non possunt; immò sæpè in pœnam denegatur illis auxilium, quo convertantur. Denique quomodò Deus velit infantes omnes in utero matris decedentes salvos fieri, cum plurimi, Deo nolente, ut diximus ex Augustino, non possint sacro baptismo ablui, sine quo salvari neutiquam possunt.

Respondeo ad hæc breviter, & Dico primò, Deum voluisse singulorum hominum salutem quantum est ex se, non solum in priori signo ad Adæ lapsum, quatenus condidit totam naturam humanam in Adamo, illique ut capiti contulit iustitiam pro tota posteritate, nemine excepto, adeo ut singuli ejus originalem iustitiam participassent, si Adam in ea permansisset; sicut singuli contrahunt originalem culpam ob ejus lapsum; sed etiam voluisse Deum in posteriori signo ad peccatum Adæ singulos homines salvos fieri, conferendo scilicet illis media, quibus possent à culpa liberari, & salutem consequi. Ita communiter Sancti Patres docent apud Suar. lib. 4. de Prædest. cap. 1. Id evincitur ex textu illo Apostoli 1. Timoth. 2. dicentis, Deum velle omnes homines salvos fieri; ubi loquitur aperitissimè de hominibus jam lapsis, pro quibus orare præcipit, & pro quibus Christus dedit semetipsum in re-

demptionem. Et sanè cum Deus ordinaverit Christum in redemptionem omnium hominum post prævisum originale peccatum, atque adeo contulerit medium universale sufficiens ad omnium, & singulorum hominum salutem, consequens est, quod quantum est ex se, omnium, & singulorum salutem voluerit, etiam post lapsum Adæ, in quo omnes perierunt, & Christi D. redemptione indiguerunt: Excepta tamen Deipara, quæ ob dignitatem Matris sapientia, & gratia infinito propemodum intervallo sapientiam, & gratiam Adæ collatam superabat; unde non erat in ejus voluntate tanquam in voluntate Tutoris includenda, & ideo à culpa originali fuit immunis.

Confirmatur primò, quia si sola culpa originalis esset in causa, cur aliqui damnentur, sequeretur, quod nullatenus iis profuisset pretiosissimus Christi Sanguis, quod non solum est falsum, temerarium, & scandalosum, sed si fiat sensus, quod Christus pro salute dumtaxat prædestinatorum mortuus sit, est etiam impium, blasphemum, contumeliosum, Divinæ pietati derogans, & hæreticum, ut habet censura quintæ thes. Jansenii lata tam ab Innocentio Decimo, quam ab Alexandro Septimo ex Cathedra loquentibus.

Confirmatur secundò ex verbis Apostoli 1. Cor. 15. *Sicut in Adam omnes moriuntur, ita in Christo omnes vivificabuntur*, quatenus per Christum omnibus lapsis datur vel proximè, vel remotè auxilium sufficiens, quo possint vivificari. Et Rom. 5. dicitur: *Non sicut delictum, ita & donum; si enim unius delicto multi mortui sunt, multò magis gratia Dei, & donum in gratia unius hominis Jesu Christi in plures*

res abundavit. Ac demum Apostolus concludit : *Igitur sicut per unius delictum in omnes homines in condemnationem, sic & per unius justitiam in omnes homines in justificationem vitae.* Cum autem omnes omnino homines lapsi sint per Adæ peccatum, omnes pariter omnino homines per Christi mortem quantum est ex parte Dei justificantur; omnibus quippe confertur auxilium, quo justificari possint, & salvari. Idemque pariter significatur verbis illis ad Timoth. 4. *Speramus in Deum vivum, qui est Salvator omnium hominum, maxime Fidelium;* quatenus omnium Salvator est quoad sufficientiam, sed maxime Salvator est Fidelium, seu in fide viva ambulantium, ac perseverantium; istorum quippe Salvator est etiam quoad efficaciam.

Opponitur id, quod dicitur Jo. 6. *Nemo potest ad me venire, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum;* ergo ille, qui non trahitur à Patre sua gratia efficaci, non potest ad Christum venire; unde carent auxilio sufficienti ad salutem quotquot gratia efficaci destituuntur.

Confirmatur, quia ibidem dixit Christus D. *Omnis, qui audit à Patre meo, & didicit, venit ad me;* Ergo qui non venit ad Christum, non audit à Patre, nec didicit, atque adeo caruit auxilio sufficienti ad salutem. Quod pariter videtur docuisse Augustinus lib. 1. *Retract.* cap. 15. dicens: *Qui autem cogenti cupiditati bona voluntate resistere non potest, jam hoc ita peccatum est, ut sit etiam pœna peccati.* Quare ex Augustino in pœnam peccati potest homo carere auxilio sufficienti ad non patranda novam culpam, ac reddi impotens ad resistendum cupiditati cogenti, ut pro-

inde salutem consequi non possit.

Respondetur primò, non esse idem trahere, ac venire; trahitur enim etiam qui allicitur ad veniendum, quamvis venire renuat: propterea verum est, quod non possit ad Christum venire, qui caret auxilio requisito, quo trahatur ad veniendum; non est tamen verum, quod qui non venit, non trahatur, nec habeat sufficientes vires ad veniendum. Secundò, etiam dato, quod ille solum dicatur trahi, qui actu venit, atque adeo qui instruitur gratia efficaci, nihilominus qui caret auxilio efficaci, & non trahitur, nec venit ad Christum, in tantum dicitur non posse venire, in quantum infallibiliter non veniet, seu in quantum est determinatus ad non veniendum, atque adeo non potest impotentia solum consequente, non antecedente. Sic Patres exponentes verba illa Jo. 12. *Propterea non poterant credere, quia iterum dixit Isaias, Excavavit oculos eorum,* docent, impotentiam istam esse consequentem, quatenus in sensu composito, quod vellet in sua cæcitate permanere, credere non poterunt. Et Augustinus tr. 7. in Jo. exponens verba illa Joan. 8. *Non potestis audire sermonem meum, hæc habet: Ideo non poterant, quia corrigi credendo volebant.*

Ad confirmationem: Non dixit Christus D. *Omnis, qui audit, venit ad me;* sed dixit: *Omnis qui audit, & didicit;* quare ut quis ad Christum veniat, non satis est, quod audiat, & solum instruatur auxilio sufficienti ad veniendum, sed requiritur etiam, quod discat, atque adeo vocationi obtemperet; propterea in Psalmo dicitur: *Hodie si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra,* ad denotandum, quod non omnis, qui audit

audit vocem Domini, discit, cum multi obdurentur. Ad id, quod additur ex Augustino, dicendum multos, cogente cupiditate, non posse moraliter illi resistere, posse tamen physice, eo ipso quod peccant non resistendo. Quinimò si physice non possent resistere sine Dei auxilio, eo ipso quod peccant non resistendo, certum est, quod non peccant directè per hoc, quod non resistant, sed solum peccant per hoc, quod non petant à Deo auxilium, quo possint resistere; Etenim ut loquitur S. Leo, *Iuste instat præcepto, qui præcurrit auxilio*. Similiter Augustinus lib. de perfect. justitiæ resp. 15., ubi dixit, peccatum haberi, sive vitari possit, sive vitari non possit, statim subdit: *Et tamen vitari potest, non quando superba voluntas laudatur, sed quando humilis adjuvatur*, indicans, quod ubi humiliter à Deo auxilium necessarium exposcitur, illud non denegatur, ut peccatum vitari possit; unde si vitari non possit ex defectu auxilii, voluntas peccatum non declinat solum per hoc, quod auxilium non exposcat.

Dico secundò: Providit Deus relatè ad omnes Infideles de mediis, quibus fidem, & salutem consequi possint; quamvis non eodem modo omnibus providerit. Ita communissimè Catholici adversus Calvinistas apud Moraines disp. 25. sect. 3., & adversus Jansenium, qui lib. 3. de Grat. Christi cap. 11. hæc habet: *Infideles carent gratia sufficienti ad salutem tam proximè, quam remotè, & omnibus principiis ejus*.

Prima pars probatur, quia universim de omnibus hominibus dicitur Jo. 1. *Deus illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*; quod licet nonnulli interpretentur de illustratione na-

turali, communiter tamen Patres apud Toletum, Maldonatum, Suarium loco laudato intelligunt de illustratione gratiæ, & lumine fidei, ut satis constat ex contextu: Quod pariter evincitur ex illis verbis 2. Petr. 5. *Nolens aliquos perire, sed omnes ad penitentiam converti*; atqui si non providisset singulis de remedio ad salutem, vellet eos absolutè perire; siquidem per Deum staret, & non per ipsos, quominus salventur; ergo omnibus omninò Infidelibus providit Deus de mediis ad salutem necessariis. Hinc proscripta fuit ab Alexandro Octavo thesis illa quinta, in qua dicebantur à Jansenianis Pagani, Judæi, Hæretici, alique hujus generis carere omni gratia sufficienti, nullumque à Jesu Christo influxum recipere.

Confirmatur hoc idem ex illo principio, quod docuit Augustinus lib. de nat. & grat. cap. 26.; Prosper, Fulgentius, & alii Patres, quodque probavit Tridentinum sess. 6. cap. 11., & 13. *Deus neminem deserit, nisi prius ab illo deseratur*, quod licet Tridentinum ibi intelligat de solis justificatis, Patres tamen intelligunt universim de quolibet hominum genere; atqui si Deus aliquibus Infidelibus denegasset auxilium sufficiens ad salutem, illos deseruisset, antequam desereretur ab illis per culpam aliquam propriam; ergo nulli Infidelium Deus denegat vel proximè, vel remotè auxilium, quibus salutem consequi possint. Quod pariter confirmat universalis Christi redemptio; cum dicatur 1. Timoth. 2. *Qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus*. Hinc Concilium Colonienſe par. 7. cap. 32. definit: *Quamquam nemo convertatur ad Dominum, nisi tractus per Patrem, attamen nemo hic excusationem prætexat, quod non trahatur; quia*
ille

ille semper stat ante ostium pulsans, nimirum per internum, & externum verbum commonens, ut convertamur à via nostra pessima.

Probatur secunda pars Conclusionis, quod scilicet non omnibus Infidelibus eodem modo Deus conferat auxilia sufficientia ad salutem; quamvis enim nonnulli putent apud Suar. l. c., omnes omninò adultos aliquando illuminari illustratione aliqua superna, vi cuius possint credere fide supernaturali, & sic ad salutem disponi; quod videntur exprimere verba illa laudata Jo: 1. *Illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*; nihilominus cum certum sit, fidem supernaturalem regulariter concipi ex auditu Apostolici instructoris, juxta illud Rom. 10. *Quomodo credent ei, quem non audierunt? Quomodo autem audient sine Prædicante?* & constet etiam, innumeris Infidelibus deesse Euangelicum instructorem, idcirco probabilius est, media ad salutem necessaria non eodem modo omnibus Infidelibus conferri; nonnullis enim immediatè, & proximè auxilium supernum confertur, vi cuius cognoscant Deum esse, ac Remuneratorem esse; unde fide superna credere possint, quæ necessariò credenda sunt necessitate medii; plurimis verò confertur solum mediatè, quatenus (ut docet Vasq. p. 1. disp. 97. cap. 5.) si ductum rationis sequerentur, et non apponerent impedimentum gratiæ per culpas personales, Deus aut paratus esset ita combinare causas secundas, ut præsto illis esset Concionator Euangelicus, à quo instruerentur ad credenda mysteria fidei, aut immediate illos illustraret, vel ministerio Angelorum: Sicut enim omnibus Infidelibus di-

Tom. II. P. IV.

gnatus est Deus Custodes Angelos destinare, quibus ad viam salutis dirigantur, ita eorum ministerio probabiliter uteretur, ut ad fidem instruerentur, qui novis culpis impedimentum non apponerent. Ita communiter Patres, et Scholastici apud Rip. disp. 20. n. 82.; et disertè D. Prosper lib. 2. de vocat. Gent. cap. 28. dixit: *Fit manifestum, quod diversis, & innumeris modis omnes homines vult Deus salvos fieri, sed qui veniunt, Dei auxilio diriguntur, qui non veniunt, sua pertinaciareluçantur.* Expressius id docuit Angelicus q. 14. de Verit. ar. 11. dicens: *Si aliquis nutritus in sylvis ductum naturalis rationis sequeretur in appetitu boni, & fuga mali, certissimè tenendum est, quod ei Deus, vel per internam inspirationem revelaret ea, quæ sunt credenda, vel aliquem fidei Prædicatorem ad eum dirigeret; sicut misit Petrum ad Cornelium Act. 10. Quod pariter docuit Angelicus lect. 3. ad Rom. 10., ubi loquens de Barbaris, qui propter invincibilem ignorantiam mysteriorum fidei à peccato infidelitatis excusantur, habet: Si qui tamen eorum fecissent, quod in se est, Dominus eis secundum suam misericordiam providisset, mittendo eis Prædicatorem fidei, sicut Petrum Cornelio Act. 10., & Paulum Macedonibus Act. 16., sed tamen hoc ipsum, quod aliqui faciunt quod in se est, convertendo se scilicet ad Deum, ex Deo est movente corda ipsorum ad bonum.* Itaque conveniunt Patres, & Scholastici in hoc, quod nemini ex Infidelibus desit sufficientia, saltem remota, ad salutem; quamvis discrepent in modo, quo ea habeatur; Aliqui enim putant simul cum potestate naturali ad sequendum ductum rationis conferri immediatè iis auxilia supernaturalia, ut sic ad fi-

N dem,

idem, & ad justificationem disponantur: alii vero, quod si Infideles ductum rationis sequantur, & faciant quod in se est in ordine ad culpas declinandas, Deus non denegabit illis gratiam suam, qua possint fidem, & salutem consequi; & alii aliter ratiocinantur.

Oppones primò cum Jansenio lib. 3. de Grat. Christi cap. 13. In tantum asserimus dari omnibus omninò Infidelibus auxilium sufficiens ad salutem, saltem remotè, ita ut in potestate uniuscujusque sit salutem consequi, in quantum possunt omnes Infideles servare legem naturalem, ac culpam declinare, qua unicè impeditur auxilium ad credendum; nulli autem denegantur vires requisitæ ad legem naturalem servandam, cum Deus impossibilia non præcipiat, & nemo peccet in eo, quod vitare non potest; Atqui falsum est, quod Deus non præcipiat ea, quæ non potest homo propriis viribus implere; illa enim solum impossibilia præcipere non potest, quæ neque propriis, neque alienis viribus, si petantur, impleri possunt; unde cum plurimi Infideles propriis viribus legem naturalem implere non possint, & vires supernas requisitas à Deo non recipiant, fit, quod ne remotè quidem sufficiens remedium habeant ad salutem. Probatur minor, quia vel dicimus quod Deus omnibus omninò adultis conferat auxilium supernum ad legem naturalem servandam, & hoc sine ullo fundamento videtur asseri, cum nusquam Deus obligarit se ad gratiam peccatoribus conferendam; unde Miseretur, cuius vult; & quem vult indurat; Vel dicimus, quod per operationes honestas naturales, & per observantiam

legis naturalis homo se disponat ad gratiam, & hoc sapit Semipelagianismum; nequit enim dispositio ad formam supernaturalem esse inferioris ordinis, & naturalis.

Respondetur, negari non posse, quod Deus unicuique tribuat sufficientiam proximam ad non peccandum, itaut eatenus homo peccare possit, quia pariter potest non peccare, atque adeo liber sit ad peccandum, vel non peccandum. Lutheri, & Calvini hæresis fuit, quod Deus possit impossibilia præcipere denegando vires requisitas, quibus ea possibilia fiant. Hoc tamen adversatur Tridentino sess. 6. cap. 11. unde proscripta fuit propositio 63. Baji dicentis: *Homo peccat etiam damnabiliter in eo, quod necessario facit*; nec non prima thesis Jansenii dicentis, Nonnulla Dei præcepta esse impossibilia, ac deesse gratiam, qua possibilia fiant; unde August. lib. de grat. & lib. arb. cap. 16. docuit, neminem rationis compotem latere, quod Deus impossibilia non præcipiat, dicens: *Magnum aliquid Pelagiani se scire putant, quando dicunt, Non juberet Deus, quod sciret non posse ab homine fieri. Quis hoc nesciat? sed ideo jubet aliqua, quæ non possumus, ut noverimus, quid ab illo petere debeamus: Ipsa est enim fides, quæ orando impetrat, quod lex imperat. Quare ex hoc ipso, quod adultus peccet non servando legem naturalem, necessaria illatione deducitur, quod si nequeat viribus naturalibus illam servare, conferatur à Deo auxilium sufficiens ad illam servandam; aliter nullatenus peccaret illam non servando; Quis enim peccat (ut loquitur Augustinus) in eo, quod nullo modo cavere potest? Hinc fit, quod si ab adulto Infideli peccatum formale declinari non*

non possit in transgressione legis naturalis sine auxilio superno, eo ipso quod peccat inferendum est, quod ei auxilium supernum non desit; Quod si posset sine auxilio superno peccatum declinare, & illud declinet, Deus paratus est illi gratiam conferre, qua possit fidem amplecti, non quia observantia legis naturalis est dispositio ad gratiam, sed quia Deus paratus est gratiam conferre ex meritis Christi D. illi, qui impedimentum gratiæ non apponit; & sic verum est, quod cuicumque adulto auxilium sufficiens ad salutem conferatur, sive proximè, sive saltem remotè..

Instabis: Vel Infidelis ponens impedimentum gratiæ, qua indiget, ut possit credere, & salvari, solum peccat per hoc, quod legem naturalem transgrediatur, vel peccat etiam per hoc, quod fidem non amplectatur; non videtur posse dici, quod solum peccet per hoc, quod ponat impedimentum gratiæ transgrediendo legem naturalem, aut non orando prout tenetur, etenim perspicuum videtur, quod peccet etiam peccato Infidelitatis, dum culpabiliter impedit quominus habeat sufficientiam ad credendum; Sicut qui prævidet in ebrietate secuturum homicidium, peccat etiam peccato homicidii, per hoc quod illi det causam: quare sicut potest peccare peccato infidelitatis in causa, quamvis non possit proximè fidem amplecti; ita universim possunt Infideles carere etiam libertate formali ad servandam legem naturalem, & peccare in causa, seu in peccato originali, & ratione libertatis Adæ peccantis, & eatenus damnari; unde saltem aliqui ex Infidelibus carent tam proximè, quam remotè auxilio sufficienti ad salutem..

Respondeo proscriptam esse ab Alex. VIII. thesim illam primam, qua asseriebatur à Jansenistis, ad peccatum formale in natura lapsa sufficere libertatem in causa sua, seu in peccato originali, & libertate Adæ peccantis. Quod August. lib. 3. de lib. arb. cap. 19. animadvertit dicens: *Hic occurrit illa quæstio, quam inter se murmurantes homines rodere consueverunt, qui quodlibet aliud in peccando, quam se accusare parati sunt: dicunt enim: Si Adam, & Eva peccaverunt, quid nos miseri fecimus, ut cum ignorantie cecitate, & difficultatis cruciatibus nasceremur? Et primò erraremus, nescientes, quid nobis esset faciendum; deinde ubi nobis inciperent aperiri præcepta justitiæ, vellemus ea facere, & renitente carnalis concupiscentiæ nescio qua necessitate, non valeremus?* Huic autem obmurmurationi non respondet S. Doctor, ut Janseniani contendunt, quod necessitas peccandi oriatur ex culpa originali, ac fuerit nobis liberum peccare in libertate Adæ, quamvis hic et nunc desit physica sufficientia ad non peccandum; Sed plane oppositum docet, dicens: *Quibus breviter respondetur, ut quiescant, & adversus Deum murmurare desistant: Rectè enim fortasse quererentur, si erroris, & libidinis nullus homo victor existeret: Cum verò ubique sit præsens, qui multis modis per creaturam sibi domino servantem, aversum vocet, doceat credentem, consoletur sperantem, diligentem exhortetur, conantem adjuvet, exaudiat deprecantem, non tibi deputatur ad culpam, quod invitus ignoras, sed quod negligis querere, quod ignoras: neque illud quod vulnerata membra non colligis, sed quod volentem sanare contemnis.* Quare falsissimum est, et à mente Augustini alienum, quod peccet quis pa-

trando, quod nullo modo cavere potest, etiamsi in causa peccaverit adigendo se ad hanc necessitatem: Sic peccat etiam contra justitiam, qui praevidens in ebrietate secuturum homicidium, se inebriat; At quando homicidium sequitur citra ullam libertatem, tunc nullatenus peccat, quamvis secuto deinde tali effectu irregularitatem incurrat. Hinc Augustinus in Epist. ad Rom. nu. 62. docuit, non peccasse Pharaonem, quando corde obdurato, seu destitutus omni auxilio, non obtemperavit, quia tunc non poterat obtemperare; sed peccasse, quando talem se prae-buit, cui cor obduraretur, seu omni auxilio destitueretur. Hac de causa, ut advertit Rip. disp. 16. sect. 3., ne Janseniani quidem docent, esse peccata formalia actiones materialiter malas puerorum, amentium, aut dormientium, et motus primo primos concupiscentiae, quamvis haec libera fuerint in libertate Adæ, et in illa praecaveri potuerint, unde suam habeant libertatem in causa. Ex quibus sequitur, nullatenus pariter salvari libertatem ad peccandum, vel non peccandum juxta viam Jansenii l. c. cap. 15. per hoc scilicet, quod voluntas secundum se sit flexibilis ad bonum, et ad malum, dum est in hac vita, unde potest tam à concupiscentia ineluctabiliter ad malum rapi, quam à gratia ad bonum: Hæc enim flexibilitas sic explicata non fert, quod homo, dum transgreditur præceptum, possit illud non transgredi, adeoque non fert libertatem ad peccandum requisitam.

Oppones secundò: Si Infidelis obtinet à Deo gratiam supernam per hoc quod legem naturalem servet, sequitur, quod initium gratiæ sit à

nobis, juxta hæresim Massiliensium, qui in hoc errabant, quod vellent operibus naturalibus annecti gratiā, perinde quasi illam quadantenus mereretur.

Respondeo, quod juxta hanc viam Suarii, & aliorum communius Infidelis non diceretur per observantiam legis naturalis disponere se positivè ad gratiam, sed solum diceretur quod posset per vires naturales non peccare, & non transgredi legem naturalem, & sic non ponere obicem gratiæ. Hinc observantia legis naturalis non est conditio, qua posita conferatur gratia, quia sic initium gratiæ, & salutis haberetur ab opere naturali, sed solum fert carentiam impediementi requisitam, non quidem ut gratia conferatur (cum Deus illam sæpè conferat etiam ponentibus novum obicem per culpam) sed requisitam, ut Deus teneatur gratiam conferre vi universalis Redemptionis Christi D. & vi legis, qua statuit non ponentibus obicem gratiam non denegare: propterea non est initium gratiæ sola carentia obicis, cum præter carentiam obicis requiratur promissio facta Christo Domino a Deo Patre, intuitu suorum meritorum non denegandi gratiam non ponentibus obicem. Plura etiam possent ulterius juxta hanc viam opponi, quæ fuse discutit Suarius lib. 4. de gratia cap. 17., & Bellar. lib. 2. de gratia, & lib. arb. cap. 8.

Declinatur tamen omninò hoc inconveniens, quod initium gratiæ sit a nobis, si juxta aliam doctorum primi subsellii viam dicatur Deus omnes omninò adultos sua gratia illuminare, statim ac ad usum rationis pervenerint, ut Deum primam causam, ac ultimum finem, nec

non

non operum nostrorum remuneratorem cognoscant, ita ut illum credere possint, colere, ac invocare, ut præsto sit ad viam salutis capeffendam; unde beneficio Evangelici instructoris ediscere possint explicitè, ac credere fidei mysteria, & per januam baptismi in Ecclesiam ingredi, & ita salutem consequi. Siquidem juxta hanc viam prima gratia non expectatis bonis operibus naturalibus, nec victoria ulla tentationum omnibus confertur, & qui illi cooperantur credendo Deum remuneratorem fide stricta, sed introductoria, ulteriorem deinde gratiam merentur de congruo usque ad justificationem obtinendam. Id videtur insinuari ex iis, quæ Act. 16. dicuntur de Lydia purpuraria, quæ erat Colens Deum, cujus Dominus aperuit cor intendere his, quæ dicebantur à Paulo, & baptizata est; si autem erat Deum colens, & ideo meruit audire Paulum, & credere explicitè mysteria fidei, ac baptizari, necesse est, ut antecederet Deum, quem colebat, crederet, & quidem fide stricta, sed introductoria ad fidem perfectam; quandoquidem sine fide superna nullum datur meritum in ordine ad ulteriorem gratiam, & ad salutem. Insinuatur hoc idem apertius ex iis, quæ dicuntur Act. 10. de Cornelio Centurione, qui erat justus, ac timens Deum, cujus orationes, & eleemosynæ ascenderunt in memoriam in conspectu Dei, ac meruerunt, ut ei Angelus mitteretur, qui illum moneret, ut Simonem Petrum accerferet, à quo instrueretur de fidei mysteriis, ac baptizaretur; Cum autem dicatur ejus oratio exaudita, cum etiam dicatur, quod erat timens Deum, antequam

Tom. II. P. IV.

instrueretur de fidei mysteriis, necesse est, ut Deum remuneratorem crederet fide introductoria, & superna, qua præsupposita ejus oratio, ac eleemosynæ possent ulteriorem gratiam de congruo mereri; Quod videtur expressisse Augustinus lib. p. ad Simplic. q. 2. dicens: *Incipit autem homo percipere gratiam, ex quo incipit Deo credere, vel interna, vel externa admonitione motus ad fidem: sed interest, quibus articulis temporum, vel celebratione Sacramentorum gratia plenior, & evidentior infundatur. Non enim Catechumeni non credunt, aut vero Cornelius non credebat Deo, cum eleemosynis, & orationibus dignum se præberet, cui Angelus mitteretur; sed nullo modo ista operaretur, nisi antea credidisset; nullo autem modo credidisset, nisi vel secretis per visa mentis, aut Spiritus, vel manifestioribus per sensus corporis admonitionibus vocaretur. Ecce quomodo ex Augustino Cornelius Deo credebat (sicut etiam nunc Catechumeni) & quidem fide superna, antequam de mysteriis Evangelicis instrueretur, ut proinde ad fidem supernam strictè dictam, sed introductoriā, non requiratur determinate instructio externa, sed sufficiat interna admonitio, & illustratio Spiritus sancti. Idemque docet Greg. lib. 19. in Ezechielem dicens: *Cornelius Centurio, cujus Eleemosynæ ante Baptismum, Angelo attestante, laudatæ sunt, non operibus venit ad fidem, sed fide venit ad opera; si enim vere, & ante Baptismum non crediderat, quid orabat? Vel quomodo hunc omnipotens Deus exaudierat? Neque enim poterat bona opera agere, nisi antea credidisset; Scriptum namque est: Sine fide impossibile est placere Deo.**

Ex quibus fit, duplicem juxta hanc

sententiam agnoscendam esse fidem, alteram introductoriam, videlicet Dei remuneratoris, quam divinitus illustrati adulti libere amplexantur, & per illam ad ulteriores gratias disponuntur; alteram perfectam, quæ sit fides explicita Trinitatis, & Incarnationis, quæ universim ex auditu concipitur. Quod Chrysostomus exponens verba illa dæmoniaci, *Credo, Domine, adjuva incredulitatem meam*, disertè expressit apud D. Thomam in catena Marci 9. dicens: *Sed si crediderat, dicens, Credo; quomodo subdit, adjuva incredulitatem meam? dicamus igitur, quoniam multiplex est fides, introductoria scilicet, & perfecta; Hic autem incipiens credere Salvatorem deprecabatur, ut apponeret reliquum ad suam virtutem.* Propterea in expositione thes. 64. ab Innoc. XI. proscriptæ diximus, probabile esse, quod docet Suarius disp. 12. de fide sect. 4. & Lugo disp. 12. n. 88. fidem etiam explicitam Trinitatis, & Incarnationis necessariam esse ad salutem necessitate medii, saltem in voto; non secus ac baptismus fluminis necessitate medii necessarius est ad salutem, saltem in voto; quandoquidem sicut per baptismum causatur justificatio, juxta illud Christi Domini, *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei*; ita justificatio causatur per fidem explicitam in Christum, cum pariter dicatur ad Galat. 2. *Nos in Christo credimus, ut justificemur ex fide Christi.* Et Jo. 3. *Sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis, ut omnis, qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam.* Misericorditer autem Deus voluit, ut qui inculpa-

sti, atque adeo Trinitatis, & Incarnationis in re habere non possunt, (ut sunt rudes, surdi, stupidi, educati in silvis) adhuc salvari possint per eandem fidem in voto; non secus ac salvari potest per baptismum in voto, qui illum in re suscipere non potest; cum autem secundum se ea sit necessaria ad salutem, idcirco Deus bene operantibus ex fide introductoria non solet deesse, quominus per Evangelicum prædicatorem de his mysteriis notitia habeatur, ut explicitè credi possint: Unde Augustinus lib. de Prædest. Sanctorum cap. 7. dixit: *Si posset sine fide Christi Cornelius esse salvus, non ad eum edificandum mitteretur Architectus Apostolus Petrus.* Præterea Arausicanum Concilium can. 25. videtur de fide introductoria locutum fuisse cum dixit: *Deum fidem nobis, & amorem sui inspirare; ut cum ipsius adjutorio ea, quæ sibi sunt placita implere possimus.* Et D. Prosper lib. 2. de vocat. Gent. cap. 17. idipsum innuere videtur dicens: *Etiam nunc in extremis mundi partibus sunt aliquæ nationes, quibus nondum gratia Salvatoris illuxit, quibus mensura tamen generalis auxilii, quæ de super omnibus est hominibus præbita, non negatur.*

Dico 3. Quamvis revera Deus reprobis semel justificatis non conferat donum perseverantiæ, sine quo nemo salutem consequitur, confert tamen illis auxilium sufficiens, quo salvari possint.

Probat. Ita se habet donum perseverantiæ relatè ad consecutionem salutis, sicut se habet gratia efficax relatè ad salutarem operationem ponendam; quatenus sicut sine gratia efficaci nemo salutariter operatur, ita sine dono perseverantiæ

tiæ nemo salutem consequitur : at-
qui peccator , destitutus gratia effi-
caci , si peccat omittendo operatio-
nem salutarem , non caret auxilio
sufficienti ad illam ponendam ; ali-
ter non peccaret illam omittendo,
cum nemo peccet in eo , quod nul-
lo modo cavere potest : ergo pari-
ter destitutus dono perseverantiæ , si
peccat , & damnatur , non caret
auxilio sufficienti ad non peccan-
dum , aliter non peccaret , nec da-
mnaretur . Quare aliud est , quod re-
probi , qui aliquando justificati sunt ,
non recipiant à Deo donum perse-
verantiæ ; aliud est , quod non acci-
pant potestatem perseverandi ; pri-
mum est verum ; secundum est fal-
sum : Sicut verum est , quod pec-
cans non habeat à Deo gratiam ef-
ficacem , qua datur velle , & perficere ; falsum tamen est , quod non
habeat à Deo potestatem ad bene
operandum . Ubi advertendum cum
Suar. l. c. cap. 6. aliud esse quod sit
in hominis potestate , facere quod
Deus sibi tribuat gratiam efficacem,
aut donum perseverantiæ ; aliud ve-
rò , quod in hominis potestate sit ,
quod auxilium sufficiens quod datur
ad bene operandum , & ad perseve-
randum sit efficax , & sic homo per-
severet . Primum quidem non est in
hominis potestate , sed in sola divina
dispositione , ac libertate seligente
auxilium prævisum efficax per scien-
tiam conditionalium ex animo spe-
cialiter benevolo conferente ipsam
etiam bonam operationem , ac per-
severantiam : Secundum verò est in
potestate hominis , quippe qui libe-
re , & culpabiliter in vacuum reci-
pit Dei gratiam sufficientem .

Confirmatur ex Scripturis , Con-
ciliis , & Patribus . Eccles. 8. dicitur :

Ne verearis usque ad mortem justificari .
Corinth. 10. *Qui se existimat stare ,*
videat , ne cadat ; ubi Apostolus , ut
ostendat hoc esse in potestate homi-
nis , subdit : *Fidelis Deus , qui non*
patietur vos tentari supra id , quod po-
testis . Similiter Concilium Arausica-
num cap. 25. habet : *Hoc secundum*
fidem Catholicam credamus , quod acce-
pta per baptismum gratia , omnes bapti-
zati , Christo auxiliante , & cooperante
omnia , quæ ad salutem pertinent , pos-
sunt , ac debent , si fideliter laborare
velint , adimplere . Et Trident. sess. 6.
cap. 11. damnat dicentes , Homini
justificato impossibile esse servare præ-
cepta , quibus obligatur . Sic etiam
Augustinus pluribus in locis , præser-
tim lib. de corrept. & grat. cap. 11.
docet , quod si justo denegaretur au-
xilium sufficiens ad non peccandum ,
& ad perseverandum , non esset ipsi
imputandum , quod caderet , & non
perseveraret , sed Deo . Pariter Chry-
sostomus Homil. 16. ad Hebræos ha-
bet : *Habemus cooperatorem , & adju-*
torem Deum , tantum velimus . Et Leo
Papa Serm. 16. de Passione dixit :
Jugiter admonemur , ut dona Dei ne-
gligenter non habeamus : justè nobis in-
stat præcepto , qui præcurrit auxilio , &
benignè incitat ad obedientiam , quæ du-
cit ad gloriam .

Dico quartò : Deus fidelibus omni-
bus peccatoribus non denegat auxiliū
sufficiens tempore opportuno confe-
rendum , quo converti possint . Ità
communiter contra Henr. Abulen-
sem , & alios apud Suar. de Penit.
sect. 8. putantes , quod nonnulli post
certum numerum peccatorum ita à
Deo deferantur , ut nec moraliter ,
nec physicè possint è statu peccati
liberari ob defectum auxilii sufficien-
tis in pœnam denegati .

Probatur, quia Tit. 2. dicit Apostolus: *Qui dedit semetipsum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate*: Et 1. Jo. 2. dicitur: *Ipse est propitiatio pro peccatis nostris; non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius Mundi*. atqui si post aliquod peccatum Deus denegaret auxilium ad resurgendum, Christus D. non redemisset nos ab illo, nec illi propitiaretur: ergo. Pariter 2. Petr. 3. habetur: *Patienter agit Deus propter vos, nolens aliquem perire, sed omnes ad poenitentiam converti*; quod si auxilium ad conversionem requisitum alicui post aliquem peccatorum numerum denegaret, tunc profectò vellet illum perire, & nollet, ut convertatur; quin immo præceptum illi impositum, quod revertatur ad Dominum, esset fatuum, ac Deo indignum; non secus ac præceptum impositum homini pedibus destituto, quod currat; esset quippe de re impossibili. Hinc Trid. sess. 6. cap. 14. docet universim: *Qui ab accepta justificationis gratia per peccatum exciderunt, rursus justificari poterunt*. Propterea Joelis 2. dicitur Deus esse *Præstabilis super malitia*; etenim nulli peccatori, qui sit in via, denegat ex sua misericordia vires, quibus resurgere possit.

Diximus tamen auxilia ad resurgendum nunquam peccatoribus denegari, quamvis ea solum conferantur tempore opportuno: Constat quippe experientia, peccatores non semper excitari auxiliis ad conversionem, & ideo solum diximus, quod Deus illa non deneget, quatenus non vult in poenam ullius peccati ita combinare causas fecundas tam necessarias, quam liberas, ut non possit occurrere hic & nunc aliqua

opportunitas, qua peccator ad conversionem excitetur. Quod videtur expressisse D. Prosper ad objectionem 15. Vincent. dicens: *Nemini Deus correctionis adimit viam, nec quenquam boni possibilitate despoliat*: Idemque docet August. de bono persever. cap. 15. & alibi. Et in hoc sensu intelligendum est Concilium Senonense in decretis fidei cap. 15. ubi habet: *Hæc tanta gratiæ necessitas libertati non repugnat, quia Deus semper in promptu est, & nec momentum præterit, in quo non stet ad ostium, & pulset*; quatenus singulis momentis paratus est quantum est ex se pulsare: Et in hoc etiam sensu dixit Hieron. epist. ad Cresiphontem: *Non mihi sufficit, quod semel donavit, nisi semper donaverit*. Quod si opportunitas ex combinatione causarum secundarum confurgat, v. g. quia tonitru, aut terræmotu, aut tribulatione peccator ad poenitentiam excitatur, vel quia à concionatore, aut ab aliorum exemplis ad id commovetur, tunc Deus confert auxilium sufficiens ad conversionem supernam; & ideo Psal. 9. dicitur: *Adjutor in opportunitatibus, in tribulatione*.

Non solum autem est verum, quod non denegat auxilium ad resurgendum post quodvis peccatum, quatenus nunquam directè impedit concursum causarum secundarum, ne confurgat opportunitas aliqua, ex qua possit excitari peccator ad resurgendum; sed etiam directè confert unicuique post quodvis peccatum potestatem, aut proximam, aut saltem remotam, vi cuius possit se ad resipiscentiam disponere, ut docent communius apud Suar. disp. 8. de Poenit. quatenus vel confert auxilium supernaturale, quo peccator

tor proximè possit de peccato dolere, vel confert auxilium supernum, quo excitetur ad orationem, ad eleemosynas, ad jejunia, & sic disponatur ad obtinendum auxilium, quo deinde possit de peccato dolere. Hanc Dei misericordiam erga peccatores suadet universalis Christi redemptio, non solum relatè ad omnes personas, sed etiam relatè ad quodcunque peccatum, necnon benignissima Dei clementia, qui apud Isaiam 49. dixit: *Nunquid oblivisci potest mulier infantem suum, ut non misereatur filio uteri sui? Et si illa oblita fuerit, ego tamen non obliviscar tui:* quæ verba non solum denotant, quod Deus non deneget peccatori auxilium ad resurgendum post quodvis peccatum, non impediendo opportunitates, in quibus excitetur, sed etiam denotant, quod directè eum sua providentia, & misericordia excitet, sive proximè, sive saltem remotè ad penitentiam: Quod pariter innuunt verba laudata Trid. dicentis universim posse rursus justificari eos, qui per peccatum à gratia exciderunt: Quomodo autem id possent, nisi Deus conferat illis potestatem saltem remotam?

Opponitur, quod Jerem. 41. dicatur: *Curavimus Babylonem, & non est sanata, derelinquamus eam.* Et Eccles. 7. *Considera opera Domini, quia nullus potest corrigere, quem ipse despexerit.* Et Psal. 8. *Dimisi eos secundum desideria cordis eorum, ibunt in adinventionibus suis.* Quod pariter videntur docere Sancti Patres: Nam August. in inchoata expositione Epistolæ ad Romanos propositione 62. docet Pharaonem ita fuisse a Deo desertum, ut jam impenitentia non amplius ei deputeretur ad culpam, sed ad

pœnam; Idemque docuit Greg. lib. 31. Moral. cap. 11. & Isidorus lib. 2. de summo bono cap. 15. habet: *Nonnulli ita despiciuntur a Deo, ut non possint mala plangere, etiamsi velint.* Et quod post aliquem peccatorum numerum Deus aliquos omninò deferat, videtur colligi ex verbis illis Amos 1. *Hæc dicit Dominus, super tribus sceleribus Damasci, & super quatuor non convertam eum.* Et de facto Deus miraculose multos interfecit actualiter peccantes, aliosque vivos in infernum detruxit; unde non semper post quodvis peccatum confert peccatori potestatem, saltem remotam, ad resurgendum.

Respondeo cum Suario loco laudato, in tantum dici, quod nonnulli a Deo deferantur, & quod converti non possint, in quantum non confert illis Deus gratiam aliquam uberiorem, & extraordinariam, qua indigerent ad superandam difficultatem, qua laborant, ad resurgendum, & idcirco moraliter converti non possunt, quamvis non desit illis physica sufficientia saltem remota; quam dicendum juxta hanc sententiam non denegari a Deo Patre misericordiarum, etiam relatè ad illos, qui interficiuntur, dum actualiter peccant: Diximus etiam in expositione thesisi quartæ ex Augustino, & Cyrillo, quod obdurati in eo etiam sensu dicantur in Sacris Bibliis non posse corrigi, & converti, quia nolunt, ita ut impotentia sit consequens ad eorum pervicacem voluntatem, non antecedens, seu libertatis everfiva ex defectu auxilii requisiti ad ponendam salutarem penitentiam.

Denique quod attinet ad infantes, in tertia objectione jam explicavimus, quomodo providerit iis omnibus

bus Deus de remedio ad salutem, itaut nunquam verum sit, per Deum stare, quominus tale remedium iis applicetur: Sicut enim in potestate adulatorum est, quod benè utantur auxiliis sibi præstitis, quibus possint salutem sibi comparare; ita in potestate Parentum est, quod pro infantibus suæ curæ commissis opem a Deo exposcant, & obtineant, quod sine baptismo nunquam illi decedant: unde Parentum culpis, aut defectui orationum ascribendum videtur, quod aliqui infantes antequam baptizari possint, moriantur, non verò soli concursui causarum secundarum, quem Deus naturæ provisor impedire non tenetur.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XXX.

TRigesima affinis duodecimæ, ac decimætertix tradit, infallibiliter salvari omnes, quos Deus vult salvare per Christum; perinde quasi Deus non vellet omnes omninò homines per merita Christi Domini salvos fieri; adeo ut per ipsum stet, quominus Reprobi salventur, eo quod nolit ipsos salvari, nec illis ob Christi merita conferat gratiam, qua salutem consequi possint, unde possit iis exprobrari illud Osee 13. *Perditio tua Israel, tantummodo in me auxilium tuum*. Et sane, si Deus nollet animas Reproborum salutifero pharmaco pretiosissimi Sanguinis Christi D. curare, & auxiliaribus gratiis illas munire, ut in manu propriæ voluntatis esset salus consequenda, quomodo diceretur Jerem. 51. *Curavimus Babylonem, & non est sanata, derelin-*

quamus eam? Quare Deus omninò omnium salutem exoptat, & ad illam comparandam omnibus contulit vel proximè, vel saltem remotè auxilia sufficientia, relinquendo tamen in uniuscujusque arbitrio, ut iis utatur ad finem intentum, aut ea negligat in propriam perniciem, ut dicitur Eccl. 5. *Ante hominem vita, & mors: quod placuerit, dabitur illi*. Ubi pariter disertè admonemur, non esse voluntati divinæ ascribendum, quod Reprobi non salventur, verbis illis: *Non dixeris, Per Deum abest*. Etenim ut advertit Trident. sess. 6. cap. 11. & communissimè Patres docent ex Apostolo ad Hebr. 10. *Deus non deserit, nisi deseratur*.

PROPOSITIO XXXI.

Desideria Christi semper habent suum effectum; pacem intimo cordium infert, quando eis illam optat. *Quesn. Jo: 6. 40. edit. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Iterum iterumque Quesnellus de medio tollit Gratiam sufficientem. II. Fit palam, desideria Christi D. non semper sortiri effectum suum. III. Christum non semper fuisse voti compotem, ostendit verbum illud in Cruce prolatum, Sitio. IV. Sicut etiam verba illa, Pater ignosce illis. V. Necnon amor, quo Christus singulos dilexit, paratus pro singulis mortem oppetere. VI. Christi desideria aliquando fuerunt efficacia simpliciter, aliquando verò solum quantum erat ex parte sua. VII. Hinc Reprobis, quibus salutem Christus exoptavit, collatum fuit auxilium sufficiens.

ens. VIII. Nec solum sufficiens ad ulteriorem effectum salutarem, sed etiam sufficiens ad salutem consequendam.

IX. Etiam pro Reprobis Christus oravit; saltem oratione conditionata, si scilicet eorum salus ad Dei gloriam conferret, ut proinde ex defectu conditionis ea non fuerit absolute exaudita. X. Nec dici potest, quod ea oratio fuerit frustranea: ubi explicatur illud Augustini, quod Ecclesia, si nosset Reprobos, pro iis non oraret. XI. Nil mirum, quod Christi desideria non sortiantur effectum suum, si sint conditionata, & conditio non purificetur.

I. **V**idetur thesis igniculos injicere ad Redemptorem diligendum, quippe qui nihil magis in votis habet, quam ut ad ipsum accedamus, & reficiat nos laboribus defatigatos in hac vita, ut pacem, ac quietem nobis tribuat sempiternam, dicens Matth 11. *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos*; etenim si desideria Christi semper sortiuntur effectum suum; & pacem intimo cordium infert, quando eam nobis optat, fieri nequit ut hac pace privemur; cum constet illam Christum de facto nobis usque adeo concupiscere, ut incessanter ad illam nos invitet verbis illis Jo. 7. *Si quis sitit, veniat ad me, & bibat.* & Luc. 11. *Ignem veni mittere in terram, & quid volo, nisi ut accendatur?* At subdolis verbis istis non admovet Auctor stimulos ad Redemptorem inveniendum, ac diligendum, sed ab eo potius nos retrahit, dum contendit, Christum Dominum solis electis pacem intimo eorum cordium sic exoptare, ut nunquam vota isthæc suo effectui frustrentur: aliis verò nihil omni-

nò aut optare, aut conferre; ut proinde defectus internæ pacis, & æternæ salutis uni Christo reprobi possint ascribere nullam de ipsis curam gerenti, non culpæ voluntatis propriæ. Quare juxta hanc thesim Deus non habet verum, ac sincerum desiderium de salute æterna eorum, qui non salvantur; & iterum hic fraudulenter expungitur gratia sufficiens, quæ sæpe à Christo Domino nostræ salutis cupidissimo nobis confertur, ut illi cooperemur, & ad ipsum accurramus, qui verba vitæ æternæ habet, & pacem, quam nobis optat, inferret, si vocationi annueremus; & quoniam peccatores renuunt, ideo inquietum remanet cor eorum, itaut digni sint derisione, & subsannatione, ut dicitur Prov. 1. *Quia vocavi, & renuistis, extendi manum meam, & non fuit, qui aspiceret; despexistis omne consilium meum, & increpationes meas despexistis, ego quoque in interitu vestro ridebo, & subsannabo.*

II. Iterum itaque adversus hanc blasphemiam insurgendum, ac demonstrandum, Christum Dominum non electorum dumtaxat, sed omnium omnino salutem desiderare; atque adeo omnibus viam salutis ostendere, ac per illam manuducere, conferendo etiam vires ad ambulandum, quin etiam ad currendum; omnibus etiam offerre, & valde exoptare intimo cordium pacem; quamvis innumeri abhorrentes ab arcta via, quæ ducit ad vitam, declinent in latam, & spatiosam, quæ ducit ad perditionem, nec intimam cordis pacem, quam Christus optat, obtineant, sed luctuosam luctationem, & pugnam; siquidem, ut loquitur August. *Inquietum est cor nostrum,*

strum, donec requiescat in te.

Et sanè in sacris Bibliis passim ardens hoc desiderium Christi Domini exprimitur, ut omnes omninò ad viam salutis perducantur: 1. Jo: 2. dicitur: *Advocatum habemus apud Patrem Jesum Christum justum, & ipse est propitiatio pro peccatis nostris; non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi:* Si Christus Dominus tanquam Advocatus suscipit omnium omninò delinquentium causam, non quidem ad excusanda delicta, sed ad veniam obtinendam, ob satisfactionem superabundantem, & copiosam redemptionem ab ipsomet præstitam, quomodo somniare poterit Quesnellus, quod non optet nobis pacem cum Deo graviter offenso? quæ tamen sæpè non tribuitur peccatori, non quia renuat Deus placari, sed quia peccator renuit illum placare. Isaia 53. dicitur: *Posuit in eo Dominus iniquitatem omnium nostrum; Et ipse peccata multorum tulit, & pro transgressoribus rogavit.* Si nostrum omnium iniquitatem tulit, offerendo pretium magnum redemptionis pro omnibus; si pro transgressoribus etiam rogavit, ut à captivitate peccati liberarentur, quomodo non optavit etiam omnium salutem, & ut sanguis pretiosissimus omnibus prodesset? quod tamen non omnibus prodest, non quidem ex defectu pretii pro omnium redemptione soluti, neque ex defectu auxilii omnibus collati, ne per Deum staret, quin omnes redimerentur, cum ex Apostolo velit omnes salvos fieri; sed solum ex defectu arbitrii nolentis auxilio præstito cooperari.

III. Confirmatur, quia Christus D. dicens in Cruce, *Sitio*, ut omnes

Ecclesiæ Patres exponunt, ardentem sitim significavit, quam habebat de salute etiam reproborum, quam tamen non sunt adepti; Si enim solum exoptasset salutem electorum, jam fuisset sitis expleta; Unde non diceretur ps. 68. *Dederunt in escam meam fel, & in siti mea potaverunt me aceto;* quod Augustinus ita interpretatur: *Fidem illorum desideravi, & vetustatem inveni;* Et in ps. 68. Cum diceret, *Sitio*, fidem illorum quærebat, pro quibus dixerat, *Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt.* Sed illi homines quid propinarunt sitiienti? *Acetum.* *Acetum enim vinum vetus dicitur.* Merito de vetere homine propinarunt, qui novi esse noluerunt. Similiter D. Th. in cap. 19. Jo: sect. 5. Per hoc, quod dicit, *Sitio*, ostendit mortem suam esse veram, non phantasticam; Item ostenditur ejus ardens desiderium de salute generis humani; 1. Timoth. 2. Vult omnes homines salvos fieri; Lucæ 19. Venit Filius hominis querere, & salvum facere, quod perierat. Vehemens autem desiderium consuevimus exprimere per sitim: Psal. 43. *Sitivit anima mea ad Deum vivum.* Et Drogo Ostiensis serm. de sacr. Domin. pass. tom. 2. Bibliothecæ Patrum advertit, amaritudinem sitis Christo fuisse amarioram ipsa Cruce ob reproborum damnationem; dicit enim: *Domine quid sitis? ergone plus cruciat sitis, quam crux? de cruce siles, & de siti clamas, sitio; Quid? Vestram fidem, vestram salutem.* Et D. Gregorius in ps. 4. pœnit. In cruce positus sitiebat, & pœnitentiam peccantium, & fidem exoptabat perfidorum; sed vinea Domini Sabaoth in Patribus à Deo plantata, & doctrinæ aratro, & verbi ligonibus per manus Prophetarum exculta, novissimè in amaritudinem versa, dum ei vinum lætitiæ ferre debuit,

buit, feralis invidiae acetum porrexit.

IV. Confirmatur ulterius, quia Christus D. non solum oravit pro electis, sed etiam pro reprobis; quorum tamen salutem ita optavit, ut non fuerit voti compos; unde fit, desideria Christi non semper habere effectum suum. Assumptum negabatur à Calvinianis, qui sic arguebant cum Beza apolog. 2. contra Catholicos: *Christus pro solis electis oravit, ergo pro solis electis mortuus est. Ubi ex opposito arguebant Catholici: Christus pro omnibus omninò oravit, ergo pro omnibus omninò mortuus est; quamvis enim non semper fuderit orationem pro omnibus, sed aliquando pro solis electis, ut quando Jo: 17. dixit: Non pro mundo rogo; sed pro his, quos dedisti mihi: fudit tamen aliquando etiam pro reprobis, præsertim illis verbis: Pater ignosce illis; quod disertè docuit Augustin. ferm. 4. de Sanctis dicens: Quando in cruce pendens orabat, videbat, & prævidebat omnes inimicos, sed multos ex illis futuros amicos prævidebat, & ideò omnibus veniam postulabat. Illi sciebant, & ille orabat: Illi dicebant Pilato, Crucifige; & ille clamabat, Pater ignosce illis. Cum dicat S. Doctor, quod Christus prævidebat omnes inimicos, & solum multos ex illis prævidebat fore amicos, & quod omnibus veniam postularet, manifestè colligitur, quod etiam oraret pro reprobis, qui nunquam essent veniam obtenturi. Quod non obscure pariter dixit Serm. 570. de Tempore, verbis illis: Hic jam attende Magistrum, & Dominum tuum, non in Cathedra sedentem, sed in Cruce pendentem, circumspectis undique turbis inimicorum, & dicentem: Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Quod*

autem non omnes turbæ inimicorum, quas circumspiciebat, & pro quibus Christus oravit, conversæ sint ad penitentiam, constat tum ex eodem August., qui ferm. 7. de verb. Domini cap. 11. habet: *Multi eorum sedato furore, tanquam phrenesi oppressa, cognoverunt Deum, & cognoverunt Christum; tum etiam quia etiam oravit pro Principibus Sacerdotum, quos nunquam sui sceleris poenituit, ut advertit S. Leo ferm. 4. de Passione, dicens: Passionem Dominus Jesus ita ad omnium hominum suscepit salutem, ut inter clavos, quibus ligno tenebatur affixus, pro intersectoribus suis Paternæ clementiæ supplicaret, & diceret, Pater ignosce illis: Principes autem Sacerdotum, quibus veniam Salvator petebat, supplicium crucis irrisionum aculeis asperabant.*

V. Confirmatur demum ex charitate verè divina, qua Christus D. mortem oppetiisset pro unoquoque hominum, si ad ejus dumtaxat salutem fuisset necessaria; quod videntur innuere verba Apostoli Galat. 2. *Qui dilexit me, & tradidit semetipsum propter me. Ubi Chrysost. advertit, ingentem Christi dilectionem ita respexisse salutem totius mundi, ac uniuscujusque nostrum, dicens: Declarat, hoc quoque par esse, ut quisque nostrum non minus agat gratias Christo, quàm si ob ipsum solum advenisset. Neque enim recusaturus erat, vel ob unum, tantam exhibere dispensationem, adeò singulum quemque hominem pari charitatis modo diligit, quo diligit orbem universum. Quare cum dilectio singulos homines respiceret, tam ex Electis, quàm ex Reprobis, sequitur quod singulis salutem exoptarit, quamvis non singuli illam assequuti sint; Unde pariter sequitur falsitas hujus thes, quod semper Christi desideria*
for.

fortiantur effectum suum; non quidem ex eo, quod huiusmodi Christi desideria possint esse inania, & vacua, & ex parte sua ullatenus inefficacia; sed quia effectum non fortiantur, ex eo quod auxilium nobis oblatum, & collatum culpabiliter respuamus, & nos gratiæ desimus, non gratia nobis.

VI. Ex quibus colligitur primò, desideria Christi aliquando fuisse efficacia solum quantum est ex parte sua; aliquando fuisse efficacia simpliciter: relatè ad Electos fuerunt efficacia simpliciter, cum relatè ad illos Christus fuerit omninò voti compos: At in ordine ad Reprobos fuerunt solum efficacia quantum ad se spectat; cum enim optarit illis bonam operationem liberam, & gloriam ut Coronam, contulit illis quicquid ad se spectat, ut possent ea obtineri, videlicet gratiam sufficientem; sed nec bona operatio à Reprobis ponitur, nec salus in præmium ab iis obtinetur, quia gratiæ illi obluctantur.

VII. Colligitur secundò ex ardentissimo Christi desiderio, quod omnes salventur, apertè demonstrari, quod Reprobis detur auxilium sufficiens ad salutem obtinendam; tum quia si denegasset illis tale auxilium, salus, quam illis optaret, redderetur impossibilis; absolum tamen est asserere, quod Christus D. optaret salutem Reprobis impossibilem; tum etiam quia desideria isthæc relatè ad Reprobos essent inutilia, nec gratiarum actionem mererentur, si negarentur illis vires ad obtinendam salutem à Christo iis exoptatam; non secus ac inutile, & vanum fuisset Christi desiderium, quod dæmones salventur, si iis denegasset auxilium ad salutem consequendam.

VIII. Colligitur tertio, inanem esse quorundam Neotericorum Jansenianorum doctrinam dicentium, Deum sæpè dare gratiam secundum se præcisè sufficientem ad ulteriorem effectum salutarem, quin tamen Deus in talibus circumstantiis desideret, vel intendat ulteriorem illum effectum, nedum salutem reprobis; Hinc enim manifestè conficeretur, Deum non habere verum, ac sincerum desiderium de æterna salute eorum, qui non salvantur; quod divinæ bonitati est injuriosum, & auctoritatibus Sacræ Scripturæ, ac Sanctorum Patrum, quas hactenus adduximus, planè adversum.

IX. Opponunt Janseniani primò, quod Christus Dominus dixit loco laudato Jo. 17.: *Non pro mundo rogo, sed pro his, quos dedisti mihi*; idest, ut Augustinus interpretatur tr. 107. in Jo.: *non pro reprobis, sed pro Prædestinatis*. ergo Christus Dominus non optavit salutem, nisi electorum; unde semper Christi desideria habent suum effectum: Si enim Christus pro reprobis orasset, profectò salventur, quia semper Christi oratio exaudita est; dicitur enim Jo. 11. *Ego sciebam, quia semper me audis*.

Confirmatur, quia intantum Ecclesia orat universim pro omnibus, quia ignorat quinam sint reprobis; si enim non ignoraret, pro iis preces non funderet: ergo cum Christo Domino innotescerent reprobis, pro iis orare non poterat; Antecedens suadetur ex Aug. qui lib. 21. de Civit. cap. 24. habet: *Si de aliquibus ita Ecclesia certa esset, ut qui sunt illi etiam nosset, qui licet in hac vita sint constituti, tamen prædestinati sunt in æternum ignem ire cum diabolo, tam pro*.

pro eis non oraret, quam nec pro ipso; sed quia de nullo certa est, orat pro omnibus dumtaxat hominibus inimicis suis in hoc corpore constitutis, nec tamen pro omnibus exauditur. Ratio cur non debeant preces fundi pro iis, qui certe sunt in numero reproborum, sicut nec funduntur pro diabolo, est, quia essent frustraneæ.

Respondeo: quamvis Christus Dominus non oraverit tunc pro reprobis, satis tamen est, quod alias pro reprobis oraverit, ut verum sit, quod Christi desideria non semper effectum suum sortita sint ex nostra culpa, ac renitentia: Oravit autem pro reprobis, quando in Cruce dixit, *Sitio*; quando dixit, *Pater ignosce illis*, ut ostendimus: Quod Isaia 53. præ-nunciatum fuit verbis illis: *Ipse peccata multorum tulit, & pro transgressoribus rogavit*; Et aliquando etiam oravit pro solis fidelibus tam electis, quam reprobis, ut quando dixit loco laudato Jo: 17. *Non pro eis autem rogo tantum, sed & pro eis, qui credituri sunt per verbum eorum in me*. Deinde nonnulli putant cum Suario 3. p. disp. 41. sect. 2. Christum D. in eo sermone diversimodè orasse; petendo scilicet pro reprobis gratias sufficientes; pro iis verò, qui credituri erant, gratias uberes; & pro Apostolis, ac aliis Electis gratias efficaces. Et Angelicus 3. p. qu. 21. ar. 4. ad 2. docet, Christum Dom. solum orasse pro Prædestinatis; Quod explicat Cajetanus dicens, orationem Christi pro Prædestinatis fuisse orationem simpliciter dictam explicativam suæ voluntatis deliberatæ; orationem verò, quæ explicabat quandam velleitatem (sicut quando oravit, ut transfret à se calix passionis) fuisse orationem secundum quid. Qua-

re licet pro reprobis Christus Dom. non orasset oratione simpliciter dicta, hinc non fit, quominus haberet sincerum affectum salutis reproborum, & pro iisdem suam mortem obtulerit. Itaque ad id, quod additur in argumento, dicendum, quod sicut voluntas divina de nostra salute est duplex, altera efficax solum quantum est ex parte sua, altera verò efficax simpliciter, hæc autem nunquam frustratur, secus verò illa; ut alias explicavimus; ita duplex fuit Christi oratio, altera efficax, & absoluta, de qua tantum dicitur, quod semper exauditus est; altera verò quadantenus inefficax, & conditionata, sicut quando oravit, ut transfret à se Calix passionis: oravit siquidem conditionatè, si scilicet esset possibile juxta fines altissimos divinæ providentiæ, & hujusmodi oratio poterat carere effectu desiderato ex defectu conditionis appositæ. In hoc autem sensu dici potest, quod Christus oraverit pro reprobis, ut salvarentur, & gratiæ iis efficaces, quantumvis indebitæ, conferrentur, si fieri id posset conformiter ad finem sublimissimum manifestandi gloriam Dei; Quoniam autem ad gloriam divinam non spectabat ut omnes salvarentur, idcirco defuit, quod Christus sub ea conditione orabat, & exoptabat. Quibus adde, negari non posse, quod Christus D. Patrem oraverit pro salute plurium aliorum præter Apostolos, & eos qui postea credituri erant per verbum ipsorum, puta pro bono Latrone, pro Josepho ab Arimathæa, pro Nicodemo, pro ipso Apostolo Paulo, qui omnes vel jam crediderant, vel credituri erant in Christum, & non per verbum A-

po-

postolorum, ut advertit Augustinus tract. 109. in Joann. Denique quamvis Christus D. nunquam determinatè pro reprobis orasset, non propterea fit, quod eorum salutem non exoptarit, aut pro illis mortem suam non obtulerit Patri; cum in fidei Symbolo dicatur propter nos homines, & propter nostram salutem descendisse de Cœlis, Crucifixus etiam pro nobis, & quidem indiscriminatum, atque adeo tam pro electis, quam pro non electis.

X. Ad confirmationem; Sicut non frustraneè Christus oravit, ut calix à se transiret, quamvis sciret illum non fore transiturum, quia oratio erat inefficax, & conditionata, & solum exprimebat simplex ejus desiderium; ita non frustraneè Christus oravit pro reprobis oratione tantum conditionata, & inefficaci, exprimens desiderium, ut omnes salventur; quod tamen non erat simplex, sed efficax, quantum ad se spectabat; Et quamvis prænoscere Christus Dominus, quod conditio in utroque casu non esset purificanda, adhuc orare potuit, quia oratio non regulabatur ab illa cognitione conditionis non purificandæ. Augustinus optimè docet, quod non debeamus orare pro eo, quem certè sciremus propter sua peccata damnandum, sicut nec pro diabolo; quia post decretum damnationis à Deo justè latum, non debemus ab eo petere, ne fiat sua justissima voluntas; possumus tamen optare, ac petere à Deo, ut omnes salventur; etenim ut notat Angelicus 1. p. qu. 23. ar. 8. ad 1. & 3. p. qu. 24. ar. 4. in Reprobatione, sicut etiam in Prædestinatione, duo sunt considerata, & Actus divinus, & ejus effectus; preces Sanctorum nul-

latenus conferre possunt relatè ad actum divinum reprobativum, aut prædestinativum, possunt tamen conferre relatè ad ejus effectum, sicut etiam ad id conferre possunt nostræ operationes: propter quod dicitur 2. Petr. 1. *Satagite, ut per bona opera certam vestram vocationem, & electionem faciatis.* possumus itaque ex affectu charitatis optare, ac orare, ut omnes salventur, si Deo placuerit, & quatenus posset id conducere ad finem suæ supernæ Providentiæ. Ubi adverto, Augustinum ibi disputare adversus eos, qui contendebant, damnatos in die Judicii fore liberandos à pœnis Inferni per orationes Sanctorum; & hunc errorem infectabatur, dicendo, quod Sancti nunquam pro damnatis orant, sicut nec pro diabolo; Cum quo benè stat, quod possumus desiderare, ne diabolus peccasset, & damnatus fuisset; necnon etiam orare, ne reprobis peccatis coinquinetur, & damnetur: Sicut enim Prædestinatus potest peccare, et si peccaret, suam prædestinationem impediisset, ita reprobis potest sub auxiliis sufficientibus benè operari, & si benè operaturus esset, suam reprobationem impedivisset; Quando autem constat, quod illam non sit impediturus, adhuc possumus orare oratione inefficaci, & conditionata, ut Deus illi conferat auxilia efficacia, quibus suam reprobationem impediat; nec hujusmodi oratio est frustranea, quippe quæ orta ex affectu charitatis, nec est de objecto impossibili, ut patet: aliud enim est, quod certò non sit impediturus suam reprobationem, per hoc quod certò sit malè operaturus; aliud verò quod non possit benè operari, unde possit suam reprobationem impedire:

Ad

Ad eum modum quo Div. Petrus, supposita prævía illa revelatione, certò negaturus erat Christum, poterat tamen illum non negare in sensu diviso; quatenus si non negasset, non fuisset in Christo D. præscientia de tali negatione, & sic nec præcessisset ea revelatio. Propterea Div. Bonav. in 1. dist. 46. qu. 1. docuit: *Si quis sciret aliquos esse præscitos, quamvis quantum est in se deberet eos velle salvari, non tamen voluntate absoluta: quandoquidem possumus velle, ut auxiliis gratiæ consentirent, & non damnarentur; non possumus tamen absolute velle, ne fiat iustissima Dei voluntas erga illos, quos vult in æternum punire ob eorum delicta.*

XI. Opponunt secundò, videri absolum, quod Christus aliquid optet, & non obtineat; quod oret, & non exaudiatur. ergo semper Christi desideria suum effectum sortiuntur. Antecedens constat, quia in manibus Christi Domini est ipsa Divina Omnipotentia: Unde Jo: 13. dicitur: *Sciens, quia omnia dedit ei Pater in manus; quis autem dixerit, quod qui potest omnia, aliquid velit, & illud non consequatur?*

Respondeo, quod sicut Deus ipse vult omnes homines salvos fieri, & tamen non omnes salvantur, quia vult salutem omnium dependenter ab illorum voluntate; ita Christus potest secundum humanam suam voluntatem aliquid velle, & orare pariter conditionate, & in tali casu non purificata conditione frustrari potest sine intento; Quare hoc pacto Christus D. vult salutem reprobos, videlicet si consentiant auxilio gratiæ sufficienti; cum autem consentire renuant, idcirco salus à

Tom. II. P. IV.

Christo conditionate volita non obtinetur; quod docuit Angelicus in cap. 17. Jo: lect. 2. his verbis: *Dicendum, quod Christus, quantum est de se, pro omnibus oravit, quia oratio sua, quantum est de se, efficax est, ut valeat toti mundo, sed tamen non in omnibus sortitur effectum, nisi in Sanctis, & Electis Dei, & hoc propter impedimentum mundanum.* Itaque licet verissimum sit, quod desideria Christi efficacia, & absoluta semper suum habeant effectum, si sint absoluta, ac semper pacem intimo cordium inferat, quando eis illam optat absolute; non tamen si desideria isthæc sint conditionata, seu dependenter ab humana voluntate, quæ velit auxilio sufficienti consentire; tunc enim solum sunt efficacia quantum est ex parte Christi, quatenus confert sufficientiam, ut possit à nobis poni effectus ab ipso concupitus.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XXXI.

TRigesima prima non absimile virus eructat, dum docet desideria Christi semper habere effectum suum, pacemque interno cordium afferre, dum eis illam optat. In præcedenti thesi dicebantur infallibiliter salutem consequi omnes, quos Deus vult salvare, ac proinde cum reprobis non salventur, sequitur, quod Deus noluerit eorum salutem. In hac verò dicuntur desideria Christi semper habere effectum suum, ex quo pariter fit, quod cum reprobis non salventur, nec Christus desideraverit eorum salutem. Quare juxta Quesnelum nec Deus voluit, nec Christus

O

opta-

optavit, ut reprobi salutem assequerentur; Cum tamen de fide sit, Deum velle omnes homines salvos fieri, & Christum dedisse redemptionem semetipsum pro omnibus, ut habetur 1. ad Tim. 2. Et 1. Tim. 4. dicitur, *Qui est Salvator omnium, maxime Fidelium*, ut ex hac restrictione denotetur, Christum etiam infidelium esse Salvatorem, quantum est ex se, licet fideles (etiam reprobi) magis fructum redemptionis participant: Et ex Augustino, D. Thoma, & aliis Christus D. dum dixit in Cruce, *Sitio*, ostendit ardens desiderium de salute etiam reproborum; quod tamen quia expletum non fuit, idcirco dictum est Psal. 68. *In siti mea potaverunt me aceto*. Hæc itaque Janseniani reponunt Christi amoris erga homines, negando quod omnium salutem exoptarit, ac negando, quod pacem intimo cordium optet iis, qui illa carent; cum contendunt pacem intimo cordium inferre iis omnibus, quibus illam optat.

PROPOSITIO XXXII.

Jesus Christus se morti tradidit ad liberandum pro semper suo sanguine Primogenitos, idest Electos, de manu Angeli exterminatoris. *Quesnel. Gal. 4. 4. 5. 6. 7. edit. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Pretiosissimo Christi D. Sanguini, ac bonitati divinæ thesis hæc est valde injuriosa; Eaque non semel fuit proscri-

pta; redolet quippe Calvinianos errores, ac refragatur doctrinæ Tridentini, docentis Christum pro peccatis totius mundi sanguinem fudisse. II. Inanis est triplex Jansenii elusio.

III. Commentitium est, quod Christi mors Reprobis non profit, cum obtinuerit illis posse ad arbitrium consequi salutem. IV. In quonam sensu Christi Sanguis posuitur in multorum ruinam? V. Augustinus passim expressit, Christum pro omnibus omnino mortuum esse. VI. Quomodo verum sit, quod Christus D. luerit pœnas pro peccatis Reproborum. VII. Explicatur sensus Scripturarum, quæ adversus hanc Catholicam veritatem objectantur.

VIII. Hinc fit, Christi mortem etiam Reprobis profuisse: Electis tamen profuisse speciali modo; ac posse quemlibet cum Apostolo dicere: Qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me.

I. **V**erba hujus Thesis ad decipiendum sunt affabrè idonea, dum Christi Salvatoris nimiam erga homines charitatem sub oculos ponunt, qui dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis; ac pretiosissimo suo sanguine signans postes (nempe introitum in hanc vitam, & ex hac vita exitum) suorum Primogenitorum, hoc est Electorum, liberavit illos de manu Angeli exterminatoris. Quid ad devinciendos animos Christifidelium erga suum liberatorem vividius exprimi poterat? At horret animus recolendo injuriam atrocissimam, quæ subdolè pretio nostræ Redemptionis verbis contumeliosis hujusce Thesis irrogatur; dum enim splendide dicitur sanguis Christi D. liberasse Electos a suppliciis sempiternis, refricatur vulnus cordi amantissimo Redemptoris non semel

mel ab Heterodoxis inflictum, quod scilicet unis Electis poculum Dominicæ Passionis propinatum sit, illisque dumtaxat profuerit; Reprobos verò nullum inde auxilium reportasse, quo etiam ipsis, si vellent, integrum esset, excidium declinare. Quod usque adeo Divinæ bonitati derogat, usque adeo divinissimæ Redemptoris charitati erga unumquemque nostrum est injuriosum, ut Innoc. X. volens quintæ Jansenii thesi idem virus eructanti suam specialem notam inurere, dixerit, Thesim illam, qua dicebatur, *Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omninò hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse; esse falsam, temerariam, scandalosam, & intellectam eo sensu, ut Christus pro salute dumtaxat Prædestinatorum mortuus sit, esse impiam, blasphemam, contumeliosam, divinæ pietati derogantem, & hæreticam*; & sub his omnibus Theologicis censuris illam proscripsit. Et Alex. VII. theses istas Jansenianas in sensu ab eodem Jansenio intento damnatas fuisse, definivit, ac declaravit, & uti tales iterum in sua constitutione anno 1656. damnavit. Constat autem Jansenium docuisse, quod Christus non sit pro omnibus mortuus; Siquidem tom. 1. lib. 2. cap. 21. hæc habet: *Nec enim juxta doctrinam Antiquorum pro omnibus omninò Christus mortuus est, aut pro omnibus omninò tam generaliter sanguinem fudit, cum hoc potius tanquam errorem a fide abhorrentem, doceant esse respuendum*. Quare juxta hunc sensum jure merito thesis illa confixa fuit. Post hanc autem clamorofam condemnationem, qua Jansenianorum aures tinniere, quisnam auderet amplius eam ex inferis exuscitare? & tamen in hominum perniciem ite-

rum a Jansenii fautoribus edocebatur, & non clanculum; mutato tantum verborum sono, non tamen pestifero sensu; ut opus fuerit Alexandrum VIII. iterum de cælo Vaticani tangere, ac proscribere quartam illam Thesim, quæ habet: *Dedit semetipsum pro nobis oblationem Deo, non pro solis Electis, sed pro omnibus, & solis Fidelibus*: quamvis enim in ea dicatur, quod Christus D. non pro solis Electis, sed pro fidelibus omnibus, etiam Reprobis sanguinem fuderit; nihilominus cum dicatur etiam, quod pro solis Fidelibus obtulerit Patri pretium Redemptionis, nempe seipsum, suum sanguinem, & animam suam, beneficium ingens hominibus collatum ita extenuatur, ut non effugiat hæc etiam thesis notitas quintæ illi Jansenianæ thesi ab Innoc. X. iniustas. Porro jures, quod Janseniani tot validis ictibus perculsi obmutuerint; At iterum in hac thesi caput hoc Hydræ non multo post tempore repullulans oportuit contundere. Faxit Deus, ut pestiferum hoc virus sit prorsus extinctum; ejus quippe sunt indolis hæreses, ut ad tempus tandem aliquando consepeliantur, rarò tamen pereant omninò. Ecce tibi in hac thesi dicitur Christus D. se morti tradidisse ad liberandos Electos: Quod autem implicite dicatur, se morti tradidisse pro solis Electis mox ostendemus in Anacephalæosi: Et sanè cum Quesnellus observationem hanc faciat super Epist. ad Galat. in cap. 4. ubi dicitur Deus misisse Filium suum, ut eos, qui sub lege erant redimeret, inferre debebat, quod pro omnibus omninò redimendis Christus sit mortuus, non verò pro Electis dumtaxat. Et cum dicatur in hac

O 2 thesi,

thesi, quod Christus se morti tradiderit ad liberandum Electos *Pro semper*, insinuatur error Jansenianus, quod Christus meruerit Reprobis gratiam aliquam temporariam, sed non finalem, & ad liberandos illos *Pro semper*.

Porro isthæc hæresis jam inde a Jansenii temporibus gladio Pontificio ter confixa, multo ante Jansenium suborta fuit. Calvinus quippe illam ipsi Augustino per summam calumniam ascripserat, & Calvino deinde Janseniani subscribere; quamvis adversum hoc Calvinianum assertum docuisset Tridentinum sess. 6. cap. 2. quod *cælestis Pater, Pater misericordiarum, & Deus totius consolationis Christum Jesum filium suum, cum venit plenitudo temporis, ad homines miserit, ut & Judæos, qui sub lege erant, redimeret, & Gentes, quæ non sectabantur justitiam, justitiam apprehenderent, atque omnes adoptionem filiorum reciperent. Hunc proposuit Deus propitiatorem per fidem in sanguine ipsius pro peccatis nostris, non solum autem pro nostris, sed etiam pro totius mundi.*

II. Jansenius triplici responsione conatur doctrinam hanc Tridentini eludere; nulla tamen istarum temeritatis notam subterfugit. Primò enim docet lib. 3. de Gratia Christi cap. 21. *Christum dici se dedisse Redemptionem pro omnibus, hoc est pro universa sua Ecclesia, & consequenter pro omnibus hominum generibus, Regibus, privatis, doctis, indoctis, & cujuscunque conditionis.* Secundò in Apologet. 1. Jansenius docet pro omnibus Christum mortuum esse solum sufficienter, non quod pro Reprobis etiam Sanguinem suum Patri obtulerit, sed quod pro singulorum peccatis delenda

dis par fuisset ejus sanguis, si pro iis etiam voluisset pretium suæ passionis applicare. Tertiò, quod sit mortuus pro omnibus, quatenus suscepit causam omnibus communem.

Sed nullius sunt roboris tres istæ elusiones: Siquidem Calvinus, & Lutherus, adversus quos loquitur Tridentinum, non negabant in hoc triplici sensu Christum pro omnibus sanguinem fudisse pretiosissimum.

Ad primam itaq; dico, quod communiter Sancti Patres doceant, Christum pro omnibus, & singulis mortuum esse, ut diximus in thesi 12. & ideo Innocentius X. damnat Thesim illam Jansenianam, quod non pro omnibus mortuus fuerit; & Alexander VIII. quartam illam thesim, quod pro omnibus, & solis Fidelibus sit mortuus. Aliter quomodo diceretur 1. Jo. 2. *Ipse est propitiatio pro peccatis nostris; non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius Mundi?* Quomodo diceretur 1. ad Tim. 4. *Qui est Salvator omnium, maxime Fidelium?* Præterquam quod si pro Reprobis Christus non fuisset mortuus, neque posset ab iis exerceri actus fidei expressus iis verbis Symboli Nicæni in Conciliis Constantinopolitano, Ephesino, & Chalcedonenfi approbati: *Credo in unum Dominum Jesum Christum &c. qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cælis, &c. Crucifixus etiam pro nobis: Neque posset ab iisdem exerceri actus Spei Theologicæ; quippe qui in Christi sanguine pro nobis effuso nititur, ut docet August. lib. Medit. cap. 14. ubi habet: Omnis spes, & totius fiduciæ certitudo mihi est in pretioso sanguine ejus, qui effusus est propter nos, & propter nostram salutem; quinimò neque Prædestinati possent fir-*

firmiter sperare ; cum enim nemo sciat, an sit ex numero Electorum, nemo certam salutis spem posset ex Christi morte concipere .

Ad secundam, si ea verum haberet, dicietiam posset, quod Christus dederit semetipsum redemptionem etiam pro demonibus, quibus redimendis sine dubio pretium sanguinis ejus fuisset sufficientissimum ; cum tamen solis hominibus beneficium Redemptionis contulerit . Ipse Jansenius lib. 3. de Grat. Christi cap. 21. advertit, esse passum, mortuum, crucifixum, se redemptionem dedisse pro omnibus, plus aliquid dicere, quam nudè pretium sufficiens obtulisse, quod bis applicari nolit ; Illud enim indicat, intentione morientis pretium pro illis oblatum esse . Quod etiam alibi dixit his verbis : *Pro aliquo mortuum esse, vel fudisse sanguinem suum, insinuant voluntatem Christi, quam habet, ut ei mors Patri oblata, & sanguis profit.* Quare non satis est dicere, quod Christus potuerit nos gutta dumtaxat sui sanguinis redimere, sed dicendum quod omnes, & singulos defacto redemerit, obtinendo etiam Reprobis vi suorum meritorum, quicquid satis esset, ut possent, si vellent, à servitute peccati, & à captivitate demonis liberari ; quamvis relatè ad Electos obtinuerit, quod etiam de facto liberarentur ex speciali erga illos affectu : Quod docuit D. Prosper lib. 2. de vocat. Gentium dicens : *Sive manifestè, sive occultè, ipse est, ut Apostolus ait, Salvator omnium, maxime fidelium.* Quæ sententia subtilissimæ brevitatæ, & validissimi roboris, si tranquillo consideretur intuitu, totam hanc, de qua agimus, controversiam dirimit : dicendo enim ; *Qui est Salvator omnium hominum, confirmavit, bonitatem Dei*

Tom. II. P. IV.

super universos homines esse generalem. Adjiciendo autem, maxime fidelium, ostendit, esse partem generis humani, quæ merito fidei divinitus inspiratè, ad summam, atque æternam salutem specialibus beneficiis provebatur .

Quis non det manus celebri huic D. Prosperi testimonio ? Jansenius tamen, ut illi reluctetur, docet locum laudatum Apostoli loqui solùm de salute temporaria, quam Salvator omnibus passim confert, & maximè fidelibus . Verum quamvis juxta hunc etiam sensum a nonnullis Patribus dictum Apostoli accipiatur, negari non potest, quod D. Prosper illum interpretetur de salute spirituali æterna, cum de ea esset tunc temporis controversia, & de ea dumtaxat ibi sit sermo : Et juxta doctrinam D. Prosperi locutum est Tridentinum sess. 6. cap. 3. dicens : *Etsi ille pro hominibus mortuus est, non omnes tamen mortis ejus beneficium recipiunt, sed ii dumtaxat, quibus meritum passionis ejus communicatur.*

Ad tertiam Jansenii elusionem dicendum, quod quamvis in eo etiam sensu verum sit, quod pro omnibus Christus sit mortuus, quatenus scilicet suscepit causam omnibus communem ; nihilominus proprius, & obvius sensus est, quod Christus pro omnibus, & singulis sit mortuus ; verba autem dogmatica semper sumenda sunt in sensu proprio, & obvio, si nihil obstat ; nec quicquam obstat in casu nostro, cur in hoc sensu verba Tridentini intelligantur, ut mox ostendemus evacuando oppositiones Jansenianorum : ergo . Illud hìc iterum advertendum censeo, Quæsnellum in hac thesi, qua dicitur Christus D. se morti tradidisse ad liberandum Electos, signatè non

excludere Reprobos, ne videatur disertis verbis proscriptas theses edocere. At in Sole cecutit, qui ejus calliditatem non animadvertit. Ex contextu enim istarum thesium, (in quibus passim habetur deesse Reprobis auxilium sufficiens ad salutem, infidelibus nullam dari gratiam, & peccatoribus antecederet ad peccatorum remissionem nullum concedi auxilium, quo possint resipiscere, si velint) manifestum est in sententia Quesnelli, pro Electis dumtaxat oblatum esse pretium Redemptionis, cum solum Electi efficaciter redempti sint; Cum enim ex morte Redemptoris, sicut dæmones, ita & Reprobi, non hauserint, quæ ad eorum æternam salutem conferrent, quomodo dici poterit, quod pro eis semetipsum Christus morti obtulerit? Idcirco autem in hac Thesi Quesnellus dicit, quod Christus morti se obtulit ad liberandum Electos *pro semper*, ut insinuet, quod quamvis Reprobis juxta doctrinam Jansenii meruerit Christus gratiam aliquam temporariam, non meruit illis gratiam finalem; ut *pro semper* liberarentur de manu Angeli exterminatoris. Sed audiamus Jansenianorum sophismata.

III. Opponunt primò ex eorum Antesignano t. 1. lib. 2. cap. 21. *Cui nullo modo prodest sanguis, & mors Christi, pro illo nec sanguinem fudit, nec mortuus est*: atqui Reprobis mors Christi nullatenus profuit; quinimo fuit illis in ruinam juxta verba Simeonis Lucæ 2. *Ecce positus est hic in ruinam, & in resurrectionem multorum in Israel*; ergo Christus pro Reprobis non est mortuus, sed solum pro Primogenitis, seu Electis.

Confirmatur ex ipso Trid. sess. 6.

cap. 3. ubi dicitur: *Verum etsi ille pro omnibus mortuus est; non omnes tamen mortis ejus beneficium recipiunt, sed indumtaxat, quibus meritum passionis ejus communicatur*: ergo ex Tridentino non omnibus prodest mors Christi; atque adeò non est mortuus pro omnibus, & singulis, sed solum pro omnibus juxta distributionem accommodam supra explicatam.

IV. Respondeo falsum esse, quod Reprobis non profit mors Christi. Cum per merita Christi D. obtinuerint auxilium sufficiens ad resipiscendum; posse autem salutem consequi ad arbitrium propriæ voluntatis, procul dubio est ingens beneficium. Hinc Augustinus serm. 31. habet: *Sanguis Domini tui, si vis, datus est pro te, si nolueris, non est datus pro te. Fortè enim dicis; Habuit sanguinem Deus meus, quo me redimeret, sed jam cum passus est, totum dedit, quid illi remansit quod det & pro me? Hoc est magnum, quia semel dedit, & pro omnibus dedit; Sanguis Christi volenti salus est, & nolenti supplicium*; ex quibus patet ad verba laudata Prophetæ Simeonis; Est enim in ruinam multorum Christi sanguis nolenti illo uti ad resurrectionem; sicut Augustinus dicit, quod nolenti sit supplicium; quatenus culpabiliter respuens gratiam per Christi merita collatam ruinam sibi parat, & supplicium meretur.

Ad confirmationem; Tridentinum solum vult, quod meritum passionis non communicetur Reprobis quoad obtinendas iis gratiam efficacem; non verò quoad sufficientem; aliter quomodo diceret, quod Christus pro iis sit mortuus? Sicut enim in humanis non dicitur dives redimere pauperem a captivitate, si solum præparet

pareret pretium redemptionis, & non det proximam potestatem, ut possit redimi: ita Christus non diceretur redemisse homines, si solum prepararet pretium sufficiens ad hominum redemptionem, nisi conferret iis proximam potestatem, ut redimantur; quod præstat conferendo gratiam sufficientem: Aliter etiam demones redemisset, cum iis redimendis pretium sui sanguinis esset copiosissimum.

V. Opponunt secundo auctoritatem Augustini dicentis Epist. 102. *Non perit unus ex illis, pro quibus mortuus est Christus.* Et tr. 48. in Jo: *Quomodo istis dixit, Non estis de ovibus meis? quia videbat eos ad sempiternum interitum prædestinatos, non ad vitam æternam sui sanguinis pretio comparatos.* Et luculentius lib. 1. de adulterinis conjugis cap. 15. *Omnis qui Christi sanguine redemptus est, homo est; non tamen omnis qui homo est, Christi sanguine redemptus est.*

VI. Respondeo pluribus in locis Augustinum veritatem hanc Catholicam expressè docuisse, quod scilicet pro omnibus omnino Christus mortuus sit. In Psal. 25. habet: *Judicabit orbem terrarum in æquitate; non partem, quia non partem emit; totum judicare habet, quia pro toto pretium dedit.* Quare sicut omnes omnino judicandi sunt a Christo Domino, ita omnes omnino redempti sunt ex Augustino; qui pariter lib. 2. de Catechum. cap. 8. dicit Christum Dominum sic reprobos allocuturum impropere eis ingratitudinem, & inconsideratiam. *Videtis vulnera quæ infligistis? agnoscitis latus, quod pupugistis? Quoniam & per vos, & propter vos apertum; nec tamen introire voluistis.* Et serm. 67. de Tempore: *Cur quod pro te pertuli perdidisti? Cur, ingratus, redemptionis tuæ munera renui-*

isti? Non te ego de morte mea quero, redde mihi vitam tuam, pro qua meam dedi. Et sic in aliis locis innumeris. Propterea textus, qui objiciuntur intelligendi de Redemptione strictè sumpta per collationem gratiæ efficacis ex amore efficacis, quam contulit misericorditer electis ex speciali affectu erga illorum salutem, non verò de redemptione latè sumpta, & omnibus hominibus communi per collationem gratiæ sufficientis, qua possent salvari, si vellent, ratione cujus Deus intendit eorum salutem efficaciter solum quantum ad se spectat. Et similiter interpretandus est Anselmus, qui in elucid. habet: *Christus pro solis electis mortuus est; Et infra: Nihil contulit reprobis ob suam demeritam mortem Christi, quatenus nihil profuit illis ex eorum culpa gratia sufficiens à Deo collata ob pretium redemptionis.* Quare Christus Dominus in hoc sensu etiam dicitur luisse pœnas pro peccatis reproborum, quatenus quantum ad se spectat pœnas pro iis lisset in actu secundo, si gratia sufficienti ipsis oblata uti voluissent ad salutem assequendam, quod autem in seipsis in inferno puniantur, id vertere debent vitio propriæ voluntatis, & gratias debent ingentes Redemptori, quod sese obtulerit ad patiendum pro ipsis.

VII. Opponunt tertio id quod dicitur Matth. 15. *Non sum missus, nisi ad oves, quæ perierunt domus Israel; & Matth. 26. Hic est sanguis novi testamenti, qui pro multis effundetur.* unde non pro omnium, sed pro multorum salute, nempe electorum, Christus sanguinem fudit.

Respondeo, in primo textu non significari, quod Christus Dominus

non fuerit missus pro omnibus redimendis, sed solum quod non fuerit missus ad annunciandum omnibus immediatè regnum Dei verbis, & miraculis: In secundo verò vel significari, quod pro multis, nempe pro electis dumtaxat, sanguis Christi effusus fuerit quoad efficaciam, quamvis pro omnibus quoad sufficientiam; vel significari, quod sit effusus pro omnibus, qui multi sunt, ut advertit idem Jansenius in Matthæum. Præterquamquod in scripturis sæpe significantur omnes per hoc vocabulum multorum, ut advertit Aug. lib. 20. de Civit. cap. 32. Sic Daniel. 12. dicitur: *Et multi de his, qui dormiunt, in terræ pulvere, evigilabunt*; hoc est omnes resurgent. Et ad Rom. 5. *Si enim unius delicto multi mortui sunt*; hoc est, omnes.

VIII. Ex quibus fit primo negari non posse quod Christi sanguis omnibus profuerit ad salutem, quatenus omnibus meruit auxilium sufficiens, quo possent salvari, si vellet; aliter non magis reprobis profuisset, quàm dæmonibus, quos nullo pacto redemit. Quare Christus Dominus non solum mortuus est pro omnibus hominibus, hoc est pro generibus singulorum (ad eum modum quo communiter dicimus, omne animal fuisse in Arca Noe, quatenus in ea fuit omne genus animalium) sed etiam pro singulis generum, hoc est pro omnibus omninò hominibus, cum singulis profuerit ad salutem.

Fit secundo, Electis specialiter profuisse Christi sanguinem, quatenus in actu secundo, & absolute eos liberavit de manu Angeli exterminatoris, ubi reprobos liberavit in actu primo, & conditionatè, hoc est de-

pendenter ab eorum voluntate, dum tamen contulit iis quantum satis esset, ut liberarentur.

Fit tertio, atrocè injuriam irrogari Christi sanguini à Jansenianis, dum negant auxilium sufficiens ob ejus merita reprobis conferri; sic enim eorum reprobatio voluntati Christi ascriberetur, quod noluerit iis salutem promereri, non voluntati reproborum, qui pretio sanguinis sibi oblato noluerunt uti, ut liberarentur.

Fit quartò, posse unumquemque cum Apostolo exclamare: *Qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me*; cum Christus Dominus pro unoquoque pretium sui sanguinis obtulerit. Quinimmo is fuit amor Christi erga unumquemque nostrum, ut S. Birgitta in suis revelat. lib. p. cap. 58. audierit Christum sic loquentem adversus reprobos: *Dicunt passionem meam eis nihil valere: At excusabo me coram Angelis, & omnibus sanctis meis. Probabunt mali homines non esse propter meam culpam, quod ipsi mali sint, sed propter suam culpam propriam. Ego enim, si possibile esset, libenter pro unoquoque homine talem penam exciperem, qualem semel in cruce pro omnibus recepi. Et lib. 7. cap. 19. luculentius suum erga singulos amorem exprimit dicens: Si adhuc possibile esset, quod ego toties morerer, quot sunt animæ in inferno, ita ut pro qualibet earum talem mortem iterum sustinerem, qualem tunc pro omnibus sustinui, adhuc corpus meum paratum esset subire hæc omnia. Quare fatagendum, ut Christi sanguini, ac ejus dilectioni non simus ingrati; nec expectanda est ab eo gratia medicinalis, si forte dignabitur illam tribuere citra nostram cooperationem, sed conari debemus,*

ut

ut gratiæ sufficienti, quam proculdubio nobis confert benignissimè, ex corde cooperemur, ut in libro vitæ conscribi mereamur; in manu quippe nostræ voluntatis est, aut Christi vestigia sequi, ut salutem consequamur, aut Christum deferere, & in mortis syllabo reponi: Propterea dicitur Jerem. 17. *Domine, omnes, qui te derelinquunt, confundentur; recedentes a te in terra scribentur; quoniam dereliquerunt venam aquarum viventium Dominum.* Quare non recensentur cum reprobis qui à Domino antecederent deferuntur; Cum hoc obstrepat Christi meritis, & Divinæ bonitati; sed qui Dominum deferunt venam viventium aquarum, & hac de causa deferuntur.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XXXII.

TRigesima secunda similiter docet, Christum se morti tradidisse ad liberandum suo Sanguine Primogenitos, idest Electos, de manu Angeli exterminatoris. Quamvis non doceat expresse Christum mortuum esse pro solis Electis, atque adeo non pro omnibus omnino hominibus juxta quintam Jansenii proscriptam thesim; nihilominus non solum ex contextu, & ex proxime præcedentibus thesibus indicatur idipsum in hac thesi doceri; sed ipsa etiam hujus thesis verba satis superque denotant Christum pro solis Electis esse mortuum, non verò pro omnibus hominibus. Et ratio est, quia in re dogmatica verba præcisiva communiter intelliguntur esse exclusiva, præsertim

ubi Catholici ab hæreticis dissentiant: Propterea si quis diceret, Baptismi Sacramentum institutum esse pro adultis, indicaret institutum esse pro adultis dumtaxat, & non etiam pro infantibus, præsertim post hæresim à Tridentino damnatam sess. 7. can. 12. Similiter, qui absolute diceret, Unam in Deo esse personam, blasphemaret; denotaret enim unam tantum esse divinam Personalitatem juxta hæresim Sabellii: Cum autem inter Jansenianos, & Catholicos dissensio sit, Num Christus D. mortuus sit pro omnibus, an verò pro solis Electis? qui absolute diceret, Christum mortuum esse pro Electis, denotaret Christum pro solis Electis mortuum esse; & idcirco thesis hæc in speciem præcisiva, sed reapse exclusiva, proscribenda fuit, etiam spectato proprio verborum sensu, etiam si à superioribus hisce thesibus non apertius Quesnelli mens detegeretur. Ad eum etiam modum, quo, si quis nunc absolute diceret, Spiritus Sanctus à Patre procedit, cum in dubium revocatum sit à Theodoro Mopsuesteno, & à Græcis, num etiam procedat à Filio, denotaret, quod solum à Patre procedat, & ideò ea thesis esset proscribenda; non tanquam præcisive prolata, (sicut quando Jo: 15. dicitur: *Paracletus, qui à Patre procedit, ille testimonium perhibebit de me*) sed tanquam prolata exclusive; quamvis à fortiori esset proscribenda in Codice alicujus Græci Auctoris, qui aliis in locis eam hæresim edocuiisset. Quod pariter fusiùs firmabitur in Anacephalæosi thesis quinquagesimæ primæ, & septuagesimæ secundæ. Ad rem nostram; Quod Christus D. non se morti tradiderit ad liberandum pro semper suo sanguine

ne solum Electos, constat ex pro-
scriptione quintæ thesî Jansenianæ.
Id enim Scripturæ passim docent;
ac Tridentinum sess. 6. cap. 3. iis ver-
bis: *Verum etsi ille pro omnibus mor-
tuus est, non tamen omnes mortis ejus
beneficium recipiunt, sed ii dumtaxat,
quibus meritum passionis ejus communi-
catur.* Admittunt Heterodoxi, & do-
cet aliquando Quesnellus, quod Chri-
stus mortuus sit pro omnibus homi-
nibus, intelligendo tamen, quod mor-
tuus sit pro generibus singulorum,
non pro singulis generum, seu pro
omnibus omnino, prout debuisset
Quesnellus exprimere, si voluisset ab
hæresi Janseniana recedere.

PROPOSITIO XXXIII.

Proh quantum oportet bonis
terrenis, & sibi metipsi renun-
ciasse, ad hoc ut quis fidu-
ciam habeat sibi, ut ita dicam,
appropriandi Christum Jesum,
ejus amorem, mortem, & my-
steria, ut facit Sanctus Pau-
lus dicens: *Qui dilexit me,
& tradidit semetipsum pro me.*
*Quesn. Gal. 2. 20. edit. 1693.
& 1699.*

SYNOPSIS.

*I. Probabile est, quod etiamsi unus
dumtaxat homo peccasset, adhuc pro eo
Christus D. mortem oppetiisset. II. Non
est præceptum, sed dumtaxat consilium,
quod bonis omnibus terrenis nuncium re-
mittamus. III. Explicatur illud Chri-
sti D. Qui non renunciat omnibus,*

*quæ possidet, non potest meus esse
discipulus. IV. Amor, quo nosmetipsos
amamus operando intuitu mercedis æter-
næ, non est vitiosus. Nec tenemur bo-
nis terrenis renunciare, ut Deum dili-
gamus.*

*V. Scripturæ, Concilia, & Patres
excitant nos ad operandum intuitu mer-
cedis æternæ. VI. Hac de causa Deus
æternam mercedem promittit, ut ejus spe
ad benè operandum incitemur. VII. Non
est inordinatum referre bonum majus ad
bonum minus, si solum referatur tanquam
ad finem immediatum, & proximum,
non tanquam ad ultimum.*

*VIII. Damnantur ab Ecclesia, qui
docuerunt Apostolicam paupertatem ne-
cessariam esse ad salutem consequendam.
IX. Ea quippe neque jure naturali, ne-
que jure positivo Christi D. fuit unquam
præscripta. X. Præceptum de bonorum re-
nunciatione est dumtaxat affirmativum,
adeoque non obligat semper, & ad sem-
per, sed in debitis circumstantiis. XI.
Bonorum renunciatio necessaria solum est
ad perfectionem, non verò ad salutem
assequendam; seu ut homo sit Christi di-
scipulus, hoc est perfectus, non ut sit fi-
delis.*

*XII. Divites non levem difficultatem
experiuntur ad salutem assequendam citrà
gratiam auxiliarem Christi D. Qua de
causa Christus D. per exaggerationem di-
xit Matth. 10. Facilius est camelum
per foramen acus transire, quàm di-
vitem intrare in regnum cœlorum.
XIII. Perperam nonnulli Quesnellum ex-
cusant.*

I. Quesnellus in suis Observa-
tionibus laudata verba ad
Galat. 2. *Qui dilexit me, & tradidit
semetipsum pro me,* contra sensum to-
tius Ecclesiæ restringit ad solam per-
sonam Apostoli, & ad eos, qui ar-
den-

dentissimam Apostoli charitatem imitantur, negans proinde, prout in thesi superiore docuerat, Christum se morti tradidisse pro omnibus; Quod usqueadeo à veritate abhorret, ut idem Apostolus disertis verbis ostenderit se à Christo D. dilectum fuisse, etiam quando Ecclesiam persequebatur, dicens ad Rom. 5. *Commendat autem charitatem suam Deus in nobis, quoniam adhuc cum peccatores essemus secundum tempus, Christus pro nobis mortuus est*; quare Christus D. non ideò tradidit seipsum pro Apostolo, quia ab Apostolo diligebatur, sed potius ideò Apostolus Christum dilexit, quia Christus seipsum tradidit morti, ut Apostolum ad sui amorem converteret, prout advertit Angelicus in locum laudatum Pauli lect. 6. Et D. Chrysostomus in eundem locum docet, Apostolum in tantum dixisse Christum pro se morti traditum, non quia mortem suam hic non obtulerit pro omnibus omnino, etiam pro peccatoribus, etiam pro reprobis, sed quia ea charitate Christus omnes dilexit, ut videatur etiam pro singulis mortem oppetiisse: *Quid facis, inquit, o Paule, dum communia propriè tibi vindicas: quæque pro toto terrarum orbe facta sunt, tibi facis peculiaris? Non enim dixisti, Qui dilexit nos, sed, qui dilexit me: atqui Evangelista dicit: Sic Deus dilexit Mundum; quin & tu ipse dicis: Qui proprio Filio non pepercit, sed tradidit eum pro nobis: Non igitur pro te, sed pro omnibus.* Ad quæ respondet, & Dei charitatem erga homines, non solum omnes, sed etiam singulos respexisse, & Apostolum pretium redemptionis tanquam pro se dumtaxat solum existimasse; quare subdit: *Præterea declarat hoc quoque par esse, ut*

quisque nostrum non minus gratias agat Christo, quàm si ob ipsum solum advenisset: Neque enim recusaturus erat vel ob unum tantam adhibere dispensationem, adeò singulum quemque hominem pari charitatis modo diligit, quo diligit Orbem universum. Hinc non pauci ex Scholasticis probabiliter existimant, quod si unus, aut pauci tantum homines peccassent, adhuc Verbum incarnatum fuisset in carne passibili, & Christus se morti esset pro iis traditurus; Siquidem etiam in tali casu persisteret finis primarius Incarnationis, qui est infinita Christi satisfactio ad ostendendam Dei dilectionem simul, & iustitiam; dicitur enim ad Rom. 3. *Quem proposuit Deus propitiationem per fidem ad ostensionem iustitiæ suæ.* Quod etiam confirmant tum ex verbis laudatis Apostoli: *Qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me*; tum etiam ex verbis illis Eccles. 29. *Gratiam fidejussoris ne obliviscaris, dedit enim pro te animam suam*; quibus indicatur, pretium Sanguinis Christi D. pro singulis hominibus solutum fuisse. Hinc Chrysostomus in Act. dixit: *Unius dumtaxat animæ tanta est jactura, ut ob eam filius Dei fieret homo*; & Dionysius Areopag. epist. 8. narrat Christum apparuisse D. Carpo, qui præ nimio zelo mortem duorum scelestorum exoptabat, & illi dixisse: *Carpe, iterum paratus sum pro peccatoribus mori.* Quicquid autem sit de hac scholastica quæstione, de qua plura dixi in Cursu Theologico p. 6. disp. 3. q. 1., illud inconcussum apud Catholicos est, Christum D. pro omnibus omnino mortuum esse, ac sanguinem suum fudisse, ut in thesi superiore ostendimus, atque adeo Jansenizare Quesnellum, dum verba laudata Apostoli, *Qui dilexit me, & tradidit se-*
met-

metipsum pro me, restringit ad solam personam Apostoli, & ad eos qui Apostoli charitatem imitantur; quandoquidem etiam pro peccatoribus, etiam pro reprobis Christus se ipsum morti tradidit, ut omnibus mereretur auxilia sufficientia ad salutem comparandam.

II. His adde, quod in hac thesi Quesnellus Consilia Evangelica de renunciatione bonorum terrenorum cum præceptis confundat, & perfectionem charitatis cum substantia talis præcepti, qui fuit error Lutheranorum dicentium hominem etiam justum semper peccare, quia nunquam fervaret præceptum diligendi Deum ex toto corde, & ex tota anima, ex tota mente, & ex tota virtute, ut dicitur Marci 12.; Si enim Christus non esset mortuus nisi pro iis dumtaxat, qui similes essent Apostolo in perfectione charitatis, aperte sequitur in sententia Quesnelli, quod ii dumtaxat sint in numero electorum, qui ad istud charitatis incrementum pervenerunt, eo quod isti dumtaxat primum, & maximum charitatis præceptum observarent. Quod si verum esset, quisnam hominum salutem se consecuturum speraret? cum possit quilibet semper intensius, ac intensius Deum diligere, & cum passim id non præstetur. Præterea si non possent habere fiduciam appropriandi sibi Christum, ejusque amorem, ac mortem, nisi qui ardentissimam Apostoli charitatem imitantur, à fortiori ea fiducia, ac spe in Deum, & Christum D. carerent peccatores omni charitatis gradu destituti; unde non possent peccatores ad justificationem se disponere, cum ex Tridentino sess. 6. cap. 6. dispositio ista spem veniæ per merita Christi præ-

requirat.

III. Sed omissis his, quæ in suis Observationibus Quesnellus contendit, cum per se liqueat quantum Catholicis veritatibus refragentur, descendendo ad enucleanda verba hujus thesisi, & ad refellendum quod directè videntur intendere. Profectò ad editissimum perfectionis Evangelicæ fastigium videtur Auctor velle homines perducere verbis hujusce thesisi, succum ipsum pietatis in speciem afflantibus, dum excellentissimam viam demonstrat appropriandi sibi Christum Dominum, ejusque dilectionem, mortem, merita, ac mysteria, per abrenunciationem terrenorum bonorum, ac per quoddam odium animæ suæ, renunciando sibi metipsum, ut possimus cum Apostolo dicere: *Qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me*. Etenim quod non aliter possimus ad Christi dilectionem aspirare, ac fiduciam habere appropriandi nobis Redemptorem, ac faciendi nostra quæcumque secummet nobis ipse donavit, videtur disertissimè ipse Dominus docuisse dicens Lucæ 14. *Qui non renunciat omnibus, quæ possidet, non potest meus esse discipulus*: quemadmodum ab eo sequendo, nedum assequendo longe abesse docet eos, qui sibi metipsis non abrenunciant, odio habendo ipsam animam suam, dicendo ibidem: *Si quis venit ad me, & non odit patrem suum, & matrem, & filios, & fratres, & sorores, adhuc autem & animam suam, non potest meus esse discipulus*. Verum, quæ Christus Dominus his verbis juxta explicationem Sanctorum Patrum, ac Interpretum ab omnibus fidelibus exproscit, non est arduum exequi sub ordinariis Divinæ gratiæ auxiliis; Quod

Quod autem in hac thesi dicitur *Oportere*, omnes perducit, non quidem ad culmen perfectionis, sed ad barathrum desperationis. Ea quippe est optimæ operationis indoles, ut si cadat sub consilium, possit non rarò executioni mandari, & ad sublimem virtutis, & gloriæ locum evehere; sin autem cadat sub præceptum, facile ex tali obligatione plurimi in culpas, & in damnationem pertrahantur. Quodnam præstantius consilium, quàm singulis momentis pro virili intentissimum actum charitatis ponere, quàm jejuniis diuturnis carnem conterere, quàm asperrimam ingredi Religionem? At quidnam durius, quam hæc omnia sub rigoroso præcepto omnibus imponere? An esset quisquam, qui non sibi laqueum desperationis injiceret, si aliter ad vitam non posset ingredi, quàm per hanc viam imperviam? Hoc sanè est id, quod Quenellus in hac thesi contendit, dum dicit, *oportere*, atque adeo gravissimo præcepto ad id nos adigit, ut terrenis bonis, ac nobismetipsis renunciemus. Quid autem sit tam in germano verborum sensu secundum se spectato, quam in sensu Auctoris, sibimetipsi renunciare? ex aliis thesibus non obscure colligitur; dum enim in thesi 44. docet, duos tantum in nobis dari amores, videlicet *Amorem Dei, qui omnia agit propter Deum, & Amorem, quo nos ipsos, & mundum diligimus*, qui, quod ad Deum referendum non est, non refert, & propter hoc ipsum fit malus, vult consequenter, quod ab hoc amore, quo nos ipsos, & mundum diligimus, tanquam vitioso, recedamus; & ideo dum docet oportere, quod unusquisque renunciet sibimetipsi, & bonis terrenis, docet indivisim, quod peccemus, si nosmetipsos diligamus

operando intuitu mercedis æternæ, aut abstinendo à culpis ob timorem gehennæ, & pœnarum; & à fortiori peccemus, si bonis terrenis non renunciemus. Quinimmo disertè docet in thesi 62. quod *Qui à malo non abstinet, nisi timore pœnæ, illud committit in corde suo, & jam est reus coram Deo*; usqueadeo vult, ut solum Deum amore charitatis diligamus, nec illi inserviamus ducti aut timore servili ad vitandam pœnam, aut amore mercenario ad obtinendam gloriam; quia hic ipse Dei famulatus ab amore erga nosmetipsos profluit, & ideo est peccaminosus.

Quare adversus hanc Thesim primo ostendemus, amorem, quo nosmetipsos amamus operando intuitu mercedis æternæ, non esse vitiosum; sicut non est vitiosus, sed bonus, & supernaturalis timor fervilis, quo potius nosmetipsos amamus, quam Deum abstinendo a culpa ob metum gehennæ, ut dicemus in expositione thesisi sexagesimæ; ut proinde non oporteat nobismetipsis renunciare in hoc sensu Janseniano. Deinde ostendemus, nec opus esse ut terrenis bonis renunciemus, cum possint citra culpam ea possideri.

V. Quod attinet ad primum; proscripta fuit ab Alex. VIII. thesisi decima tertia, quæ habet: *Quisquis etiam æternæ mercedis intuitu Deo famulatur, charitate si caruerit, vitio non caret, quoties intuitu, licet beatitudinis operatur*; nec non decima, quæ similiter habet: *Intentio, qua quis detestatur malum, & prosequitur bonum merè ut Cælestem obtineat gloriam, non est recta, nec Deo placens*. Ergo amor Dei mercenarius (quo magis nosmetipsos, quam Deum diligimus, cum Deum propter nos ipsos dili-

gamus) non est vitiosus, sed bonus, ac supernaturalis; non secus ac timor servilis, quo à culpa abstinemus ob metum gehennæ: atque adeo non oportet in eo sensu nobismetipsis renunciare, ut non liceat ita nosmetipsos diligere, ut non possimus operari præcise ad obtinendum nobis æternum bonum, & ad declinandam æternam penam. Quod pariter definierat Trid. sess. 6. Can. 31. ubi habet: *Si quis dixerit justificatum peccare, dum intuitu æternæ mercedis operatur, anathema sit*: dixerat enim Lutherus in assert. articulorum contra Bullam Leonis X. afs. 6. *Contritio, quæ paratur per amissionem æternæ beatitudinis, facit hominem hypocritam, immò magis peccatorem*, quod pariter Calvinus docuerat; ut propterea Tridentinum anathematizavit, qui id assereret; passim quippè in Sacris Bibliis excitamur ad amorem virtutis spe remunerationis: ad Coloss. 3. *Quodcumque facitis, ex animo operamini sicut Domino, & non hominibus; scientes, quod à Domino accipietis retributionem hereditatis*. Apoc. 2. *Esto fidelis usque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ*. Ad Hebr. 11. *Majores divitias æstimans thesauro Ægyptiorum improprium Christi; aspiciebat enim in remunerationem*. Idque passim etiam Patres commendant, ut ubi non movet nos ex nostra socordia pelagus divinæ bonitatis ad bene operandum, excitet nos amor proprius, ita ut rectè operemur propter mercedem. Aug. in Ps. 14. *Non faciamus aliquid, nisi spe Cælestium præmiorum, ipsa est enim altitudo, non hic quærere mercedem, sed sursum*: Cyprianus ad Seagrium, & Rogatianum ita scribit: *Superventuræ charitatis gloriam cogitantes, pressuras omnes,*

& persecutiones calcare nos convenit. Et Hieronymus in Ps. 118. *Propter retributionem vitæ æternæ, ut illam merear percipere*: Et lib. p. contra Jovinianum advertit, ideò Paulum plus laborasse, ut majus præmium acciperet.

VI. Ratio a priori est, quia amor hic concupiscentiæ, quo quis se amat amando Deum sibi, & felicitatem æternam, non solum non est prohibitus, quin potius præceptus: ergo qui operatur ad acquirendum sibi tantum bonum, prudenter, & ritè operatur; esto præstantiori modo se gereret operando ex amore Divinæ bonitatis, aut ordinando ad Dei gloriam beatitudinem ipsam, quam sibi concupiscit. Hac scilicet de causa Deus cælestem gloriam bene operantibus repromisit, ut ejus spe ad bonum prosequendum impelleremur; atque adeò amor hic concupiscentiæ, quo quis seipsum diligit, desiderando Deum sibi, ac beatitudinem æternam, non est amor vitiosus, sed laudabilis, & à Deo præceptus potius, quam prohibitus.

VII. Neque obstat, quod Janseniani objectant, inordinatum esse, quod Deus ad creaturam referatur; qui autem propter gloriam cælestem operatur, amando seipsum amore concupiscentiæ, Deum ad se ordinat, non se ad Deum, prout præstari debet per actum charitatis: ergo amor hic concupiscentiæ dicendus est prohibitus, non præceptus; unde oportet sibimetipsi renunciare ad appropriandum sibi Christum per charitatem.

Nam contra est, quia non est inordinatum, quod majus bonum referatur ad bonum minus tamquam ad finem immediatum, & proximum,

mum, dummodo hoc ipsum sit referibile, & exercite referatur natura sua, & virtualiter ad Deum, tamquam ad finem ultimum. Aliter non potuisset Christus Dominus ordinare suam pretiosissimam passionem ad nostram salutem, nec possemus nos offerre Sacrificium ad obtinendum aliquid temporale, puta pluviam; quamvis enim consultissimum sit omnia deinde ad Dei gloriam, & ad finem ultimum ordinare ex affectu charitatis; at si quid non referatur actu, non per hoc desinit illud esse honestum, dummodo virtualiter tantum ad id referatur; poterit itaque detestatio peccati, & observantia Divinae legis honeste referri actu ad obtinendam celestem gloriam ex amore concupiscentiae suimet, dummodo hoc ipsum natura sua, atque adeo virtualiter, & exercite ad Deum referatur; quod fusius dicendum etiam in thesi 44., & 53.

VIII. Quod autem attinet ad renunciationem terrenorum bonorum, quæ in hac thesi dicitur esse nobis necessaria, sciendum, fuisse hunc errorem Hereticorum, qui dicebantur Apostolici, propugnantes, quod citra Apostolicam paupertatem nemo posset salutem consequi; quod etiam docuerunt Pelagiani, ut videre est apud Augustinum Epist. 89. & 106. Nazianzenus pariter orat. p. contra Julianum refert legem ad hoc statutam fuisse, ne Christifideles actionem ullam in judicio haberent ad se defendendum, quamvis bonis omnibus spoliarentur, eo quod in Evangelio præcipiatur, ne quicquam possideamus. Similiter ex Extravaganti 22. *Sancta Romana*, colligitur, Hæreticos, qui dicebantur Fraticelli, docuisse Christianis non licere ha-

bere aliquid proprium; qui tamen in eadem Bulla damnantur; & prius damnati jam fuerant a Bonif. VIII.

IX. Falsitas hujus hæresis ex eo convincitur, quia si ad salutem consequendam necessarium esset, ut nemo quidquam proprium possideat, & bonis omnibus terrenis renunciet, sequeretur, quod universa Ecclesia erraret, & fere omnes fideles essent in statu damnationis per hoc præcise, quod retineant dominium suorum bonorum; quod sanctitati Ecclesiae, & veritati dissonat. Et ratio ulterior est, quia neque jure naturali necessaria est ad salutem renunciatio bonorum temporalium, neque jure positivo Christi Domini: ergo simpliciter non est necessaria. Probatur antecedens quoad primam partem, tum quia præceptum Decalogi de non furando est naturale, & ad honestatem morum necessarium, unde non potest esse contra legem naturalem id, quod essentialiter præsupponitur ad hoc decalogi præceptum, videlicet quod homo habeat aliquid proprium: Tum etiam quia jam ab orbe condito semper homines habuerunt proprias possessiones, ac divitias præsertim rerum mobilium, & tam in lege naturæ, quam in lege scripta multi, qui pietatem coluerunt, erant locupletissimi, ut Job, Abraham, David, Salomon; imò Deus terram promissionis tradens populo electo, eam missis fortibus inter tribus divisit: Tum demum quia divisio rerum, & proprietas dominiorum, nec est contra justitiam, nec contra ullum naturale præceptum; quamvis enim Deus in orbis terræ crepundiis dominia rerum non diviserit, sed omnia humano generi indiscriminatim concesserit, dicendo

Geneseos 1. *Dominamini piscibus maris, & volatilibus Cæli, & universis animantibus, quæ moventur super terram*; Nihilominus neque ipse ut auctor naturæ præcepit, ut omnia sub communi, & libero hominum usu semper manerent, neque dictamini rationis dissonum fuit, quod rerum divisio fieret, & unusquisque aliquid proprium possideret; quinimò consentaneum id fuit in natura lapsa, & moraliter necessarium, ut sic posset homines induci ad agros excolendos, & ad alia munia ad vitam sustentandam necessaria: quod si in statu innocentiae posuit Deus Adam in Paradiso voluptatis, ut operaretur, & custodiret illum, ut dicitur Genes. 2. a fortiori voluit, ut post lapsum homo operaretur, & non esset otio tabescens, sicut tabesceret, si omnia essent communia; præsertim quia terra post peccatum maledicta spinas, & tribulos germinavit, ut in sudore vultus sui homo vesceretur pane suo, ut habetur in capite Geneseos laudato.

X. Probatur etiam secunda pars antecedentis, quod scilicet neque in lege Evangelica Christus D. fidelibus præceperit, ne quicquam proprium possiderent, sed bonis terrenis renunciarent. Quamvis enim Lucæ 19. dixerit; *Qui non renunciat omnibus, quæ possidet, non potest meus esse discipulus*; Hinc tamen non infertur, quod simpliciter voluerit omnes obligare ad renunciandum omnibus, quæ possidentur, sed solum quod voluerit omnes ad id obligare, quando vel ad fidei defensionem, vel ad satisfaciendum præcepto charitatis, vel aliter in aliquo casu occurrente est necessarium; cum enim hoc præceptum non sit negativum, obligans

semper, & ad semper, sed affirmativum, quod obligat solum pro aliquo articulo necessitatis, ideo Christus D. solum præcepit suis discipulis, ut in similibus circumstantiis actu renunciarent omnibus bonis, & quod semper essent parati ad hanc renunciationem, si casus necessitatis occurreret; ut docuit Augustinus exponens laudatum textum D. Lucæ epist. 1. & epist. 89. qu. 4. cui astipulatur Beda in Lucam, ubi distinguens inter relinquere omnia, & renunciare omnibus, habet: *Paucorum perfectorum est relinquere omnia, hoc est curas mundi postponere; cunctorum autem fidelium est renunciare omnibus, hoc est sic tenere omnia, quæ in mundo sunt, ut per ea non teneantur in mundo*. Ex juxta hunc sensum interpretantur Sancti Patres verba consimilia Christi D. Lucæ 14. *Si quis venit ad me, & non odit patrem suum, & matrem, & uxorem, & filios, & fratres, & sorores, adhuc autem & animam suam, non potest meus esse discipulus*. Non enim præcepit Christus D. discipulis suis, ut parentes semper odissent, sed solum ut odio haberent in iis circumstantiis, in quibus aliter Deo inservire non possent. Quinimo Augustinus epist. 38. ad Lætum advertebat, idem omnino esse præceptum Christi D. de renunciatione facienda omnium bonorum, ac de odio erga parentes, uxorem, & consanguineos; ut proinde eodem modo debeat utrumque præceptum explicari. Etenim Christus D. post latam illam sententiam, quod non posset esse suus discipulus, qui non odio haberet parentes, adhuc autem & animam suam, conclusit: *Sic ergo omnis ex vobis qui non renunciat omnibus, quæ possidet, non potest meus esse disci-*

discipulus : quod propterea non est intelligendum de solis divitiis , & de bonis fortunæ , sed etiam de omnibus bonis , de quibus sermonem præmiserat , vid. de parentibus , consanguineis , ac de ipsa anima sua . Hæc sunt verba Augustini : *Prælocutio cum extrema conclusione concordat ; in eo enim quod unusquisque renunciet omnibus , quæ sunt ejus , etiam illud continetur , ut oderit patrem suum , & matrem , & uxorem , & filios , & fratres , & sorores , adhuc & animam suam ; omnia enim hæc propria ejus sunt , quæ plerumque implicant , & impediunt .*

XI. Adde , quod cum in Evangelio nomen discipuli Christi D. in duplici sensu usurpetur ; aliquando enim significat quemcunque credentem , ut cum dicitur Jo: 8. *Si vos manseritis in sermone meo , verè discipuli mei eritis* ; aliquando significat illos , qui in perfectione vitæ , & in renunciatione bonorum Christum imitantur ; unde Lucæ 10. dicitur Christus designasse alios septuaginta duos , qui discipulorum nomine specialiter denotantur ; quibus dixit , *Messis quidem multa , operarii autem pauci* ; istos autem fuisse discipulos perfectionem sectantes ex eo colligitur , quod Matthæus cap. 9. dicat Christum D. ea verba discipulis suis locutum fuisse ; hæc enim habet : *Tunc dixit discipulis ; messis quidem multa* : Hac posita duplici significatione hujus nominis , dicendum , quod quando Christus Dominus dixit : *Qui non renunciat omnibus , quæ possidet , non potest meus esse discipulus* , solum voluit indicare , quod sine tali renunciatione nemo potest perfectionem assequi , non vero quod sine illa nemo possit salutem adipisci ; ut multi Patres advertunt apud Suar.

Tom. II. P. IV.

tom. 3. de Relig. lib. 8. cap. 2. Quinimò in hoc dumtaxat sensu Christum D. locutum fuisse , constat ex eo , quod dixit Matthæi 19. *Si vis perfectus esse , vade , vende quæ habes , & da pauperibus , & habebis thesaurum in cælo , & veni , & sequere me* : disertè enim docet renunciationem bonorum requisitam solum esse ad perfectionem , non ad salutem consequendam . Ubi adverte , quod in laudato Matthæi capite , & in capite decimo Marci refertur . Quidam adolescens ad Christum accedens ait illi : *Magister bone quid boni faciam , ut vitam æternam habeam* ? Cui Christus respondit : *Si vis ad vitam ingredi , serva mandata* ; Cum autem ille interrogaret , quænam mandata esset servaturus , ut posset ad vitam ingredi ; Christus D. solum præcepta decalogi proposuit , nullatenus vero bonorum renunciationem . Ille verò advertens quod omnia decalogi præcepta servasset ab ineunte ætate , dixit : *Omnia custodivi a juventute mea , quid adhuc mihi deest* ? Ad quod Christus D. respondit : *Si vis perfectus esse , vade , & vende omnia quæ habes , & da pauperibus , & habebis thesaurum in cælo , & veni , & sequere me* . Quare Christus D. observantiam mandatorum dixit necessariam esse , ut quis ad vitam ingrediatur ; renunciationem verò bonorum non dixit esse necessariam ad salutem , sed solum ad perfectionem obtinendam . Ex quibus fit perspicuum , non esse ad rem expositionem hujus textus factam à Pelagianis apud August. Epist. 89. qu. 4. dicentibus , quod verba illa , *Si vis perfectus esse* , idem sonent , ac , si vis , ut nihil tibi desit ad salutem ; nam ipsemet adolescens interrogavit : *Quid adhuc mihi deest* ? & Christus D. Marci

P ci

ci 10. respondit: *Unum tibi deest*, non quidem ad salutem, sed ad perfectionem; aliter non distinxisset Christus D. illa duo, *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata*, &, *si vis perfectus esse, vade, & vende quæ habes*.

XII. Opponitur id, quod Christus D. dixit Matth. 19. *Facilius est Camelum per foramen acus transire, quam divitem intrare in Regnum Cælorum*. Quibus verbis videtur significari omnino necessarium esse ad salutem, ut bonis terrenis renunciemus.

Respondeo primò cum Suario loco laudato, his verbis noluisse significare Christum D. difficultatem, quam divites habent, ut salventur, sed solum difficultatem, quam habent, ut perfectionem assequantur. Quod patet ex contextu; etenim, ut habetur Marci 10. postquam adolescens dixit, à juventute servasse mandata, *Jesus intuitus eum, dilexit eum, ac dixit ei: Unum tibi deest; vade, quæcumque habes vende, & da pauperibus*. Quare antequam venderet, quod habebat, & daret pauperibus, Christus intuitus eum dilexit eum, ut significaret non violasse præceptum ullum per hoc, quod nondum bona dedisset pauperibus. Constat deinde quod spectet ad perfectionem tantum renunciatio bonorum; quia postquam Christus D. dixit: *Si vis perfectus esse, vade, vende omnia quæ habes*; adolescens, ut refert Evangelista, *Abiit tristis*; erat enim habens multas possessiones; Tunc autem Christus subdidit: *Amen dico vobis, quia dives difficile intrabit in regnum cælorum*. Iterum dico vobis; *facilius est, Camelum per foramen acus transire, quam divitem intrare in regnum cælorum*; Quare Christus D. loquutus est de introitu in cælum cum excellentia perfectionis;

non enim fuerat illi adolescenti difficile servare mandata, cum ea à juventute servasset, non obstantibus divitiis, sed erat illi difficile vendere, quæ habebat, & ad perfectionem aspirare, & usqueadeò difficile, ut Christus exaggerando hanc difficultatem exemplo hyperbolico Cameli significaverit, contineri in hoc quamdam impossibilitatem. Quod autem sit impossibile cum divitiis assequi perfectionem, non est mirum. At impossibile esse homines cum divitiis vitam æternam consequi, si affectum inordinatum erga illas deponant, est omninò falsum ex dictis. Proinde Christus D. solum significare voluit, quod necessaria sit bonorum renunciatio, ut intremus in regnum cælorum cum excellentia perfectionis, non verò ut simpliciter salutem consequamur.

Respondeo secundò cum eodem Suario, transmittendo, quod voluerit Christus D. per exaggerationem illam significare moralem impossibilitatem intrandi in regnum cælorum relatè ad eos, qui divitias possident; non tamen idcirco hæc impossibilitas oritur ex eo, quod detur præceptum eas renunciandi, sed quia divitiæ impedimenta sæpè afferunt ad observantiam mandatorum; unde periculo damnationis divites sunt expositi, si affectum inordinatum erga illas non deponant; dixit enim Christus D. *Dives difficile intrabit in regnum cælorum*, illud veluti inferens ex eo, quod adolescens ille abierit tristis ob amorem divitiarum. Quoniam autem *Auditis his discipuli mirabantur valde, dicentes, Quis ergo poterit salvus esse?* idcirco subdidit Christus Dominus, *Apud homines hoc impossibile est, apud Deum autem omnia possible sunt*; indicans

dicans virtute gratiæ per Christum expugnari moralem impossibilitatem ad bene operandum, quam divites experiuntur: Quod pariter significavit Apostolus 1. ad Timoth. 6. dicens: *Divitibus hujus seculi præcipe, non sublimè sapere, neque sperare in incerto divitiarum, sed in Deo vivo, qui præstat nobis abundè ad fruendum, benè agere, divites fieri in bonis operibus, facile tribuere, communicare, thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehendant veram vitam.* Ubi Apostolus pro certo habet, posse divites Divina gratia adjutos veram vitam apprehendere, si tamen non sint viri divitiarum, seu divitiis dediti, *sed divites in Domino*, prout loquitur Christus D. Lucæ 11. hoc est, si rectè iis utantur, & citra vehementem affectum erga illas. Unde fit, non oportere, ut bonis terrenis homines renuncient, ut Christum sibi approprient.

XIII. Dicet aliquis pro Quesnelo, in hac thesi non doceri, quod bonorum terrenorum renunciatio necessaria sit, ut possimus aliquam fiduciam habere appropriandi nobis merita Christi, sed quod ea sit necessaria, ut possimus eam fiduciam ac spem habere, quam habuit Apostolus.

Sed contra est primò, quia verba hujus thesisi secundum germanum eorum sensum aliud non denotant, quàm quod fiducia, ac spes salutis, seu appropriandi sibi merita Christi D. haberi non possit citra bonorum abrenunciationem; quod ostendimus esse falsum; cum ea neque jure naturali, neque jure positivo injungatur, sed solum cadat sub consilium, nullatenus sub præceptum, non secus accedit sub consilium v. g. con-

tinencia; unde sicut erroneè diceretur, oportere quod continentia servetur, ut possit haberi spes salutis; ita erroneè dicitur, oportere quod bonis terrenis renunciemus, ut possimus animum erigere ad sperandam salutem. Contra secundò, quia falsum etiam est, necessariam esse bonorum renunciationem, ut possit haberi fiducia, ac spes in eo perfectionis gradu, in quo illam habuit Apostolus; quamvis enim bonorum renuntiatio valde conferat ad salutem, & ad perfectionem assequendam; ea tamen non est simpliciter, & absolute necessaria. Quibus adde, commentitium esse, quod voluerit Quesnellus omnes invitare ad fiduciam habendam in eo sublimitatis gradu, in quo illam habuit Apostolus; solum contendit, quod illam pro virili imitemur; ad illam autem imitandam necessaria non est isthæc renuntiatio; cum nec sit absolute necessaria ad perfectionem assequendam.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XXXIII.

TRigesima tertia in eundem scopum collineat, dum docet oportere, ut bonis terrenis, ac sibi metipso homo renunciet (sicut fecit Apostolus à Christo dilectus, & propter quem Christus tradidit semetipsum) ut possit habere fiduciam veluti appropriandi sibi ejus amorem, ac merita suæ passionis, ac mortis. Errat tamen primò, dum videtur docere, quod oporteat hominem esse dilectum à Deo, sicut fuit Apostolus, atque adeò esse ex numero

Electorum, prout erat Apostolus, ut verum sit, quod Christus morti se tradiderit propter ipsum; damnatur enim ab Innocentio X. tanquam falsa, scandalosa, temeraria, impia, blasphema, contumeliosa, divinæ pietati derogans, & hæretica, quinta illa thesis Jansenii sic intellecta, ut Christus pro salute dumtaxat Prædestinatorum mortuus sit. Errat secundò, si velit, quod solum dilecti à Deo, & Electi, sicut fuit Apostolus, possint habere fiduciam sibi quodammodo appropriandi merita passionis, ac mortis Christi, ejusque amorem. Siquidem spes supernaturalis præcipitur etiam reprobis, & quidem etiam si careant gratia sanctificante; quamvis enim desit his habitus charitatis, adhuc tenentur sperare, ac habere fiduciam in Christi meritis, quod peccata sibi remittantur, & salventur. Immo ad hunc finem amissa charitate remanent habitus supernaturales fidei, & spei, quoties peccata his virtutibus non adversantur, ut per auxilia ab his habitibus exigita elicere possint connaturaliter fidei, & spei actus, & sic se disponere ad spiritualem resurrectionem. Errat tertio, dum contendit oportere, ut homo renunciaret sibi metipso, ut possit inter Electos recenseri; perinde quasi esset malus, & peccaminosus actus, quo quis ex amore concupiscentiæ erga se ipsum diligit Deum, illi inserviando ad beatitudinem obtinendam; cum Trid. sess. 6. can. 31. anathematizet, qui dixerit, justificatum peccare, si intuitu mercedis æternæ bene operetur: ut proinde proscripta sit ab Alexan. Octavo thesis illa decimatertia, quæ habet: *Quisquis etiam æternæ mercedis intuitu Deo famulatur, charitate si ca-*

ruerit, vitio non caret, quoties intuitu licet Beatitudinis operatur. Errat denique quartò, dum contendit oportere, ut bonis terrenis abrenunciet, qui vult in albo Electorum ascribi; siquidem neque jure naturali, neque positivo retentio domini erga propria bona prohibetur; ut propterea damnata fuerit à Bonifacio Octavo hæresis illorum, qui docebant Christianis non licere habere aliquid proprium; non enim requiritur bonorum renunciatio ad salutem, sed solum ad perfectionem assequendam.

PROPOSITIO XXXIV.

Gratia Adami non producebat nisi merita humana. *Quesn. 1. Jo: 16. & 2. Cor. 5. 21. edit. 1693.*

PROPOSITIO XXXV.

Gratia Adami est sequela creationis, & erat debita naturæ sanæ, & integræ. *Quesn. 2. Cor. 5. 21. editione 1699.*

S Y N O P S I S.

I. Contendit Quesnellus gratiam Christi D. in statu naturæ lapsæ ita esse ab intrinseco efficacem, ut efficiat nos velle citra ullam cooperationem, & liberam voluntatis electionem; secus verò in statu naturæ innocentis.

II. Præmittimus explicationem diversorum Naturæ statuum, videlicet naturæ humanæ puræ, integræ, innocentis, & lapsæ. III. In statu naturæ innocentis, seu

Seu justitiæ originalis plurima bona Protoparentibus collata fuerunt in ordine ad operationes salutare, quæ tamen non erant iis debita, ut contendit Jansenius ex Bajo; ut proinde docuerint gratiam Adamicam produxisse merita humana. IV. Quia scilicet ad illa ex Jansenio concurrebat ut determinans voluntas humana, non verò gratia; & ideo non erant Dei dona; contra verò merita in statu naturæ lapsæ docent esse Dei dona, quia ad illa concurrit gratia Christi medicinalis, ut determinans. V. Propterea Jansenius inter gratiam Adamicam naturæ innocentis, & gratiam Christianam naturæ lapsæ agnoscit discrimen essentialle, & non merè accidentale.

VI. Verum operationes salutare Adami, & Angelorum non fuisse merita humana (in quibus scilicet potiores essent partes arbitrii, quàm gratiæ) nec fuisse sequelam creationis, nec debita naturæ nondum per peccatum corruptæ, ex eo constat, quia aliter gratia non esset gratia. VII. Quod ex Conciliis, & Patribus sit perspicuum. VIII. Necnon ex Scholasticis adversus Heterodoxos. IX. Quod multifariam rationibus etiam Theologicis conficitur.

X. Non repugnat status puræ naturæ, & ideo gratia non est sequela creationis. XI. Visio beata naturæ etiam innocenti est indebita. XII. Augustinus ideò diversimodè loquitur de gratia in statu naturæ innocentis, ac in statu naturæ lapsæ, tum quia gratia post peccatum datur homini positivè indigno; tum etiam quia post peccatum ad Gratiam obtinendam requiritur redemptio Salvatoris; tum demum, quia ex meritis Christi D. confertur nobis gratia uberior ad superandam vim concupiscentiæ effrænis. XIII. Hinc licet merita vitæ æternæ in utroque statu sint dona Dei, speciali tamen titulo sunt dona Dei in statu naturæ lapsæ. Unde
Tom. II. P. IV.

utraq; sunt merita supernaturalia, quàmvis merita in statu innocentiae ab Augustino tribus de causis appellentur merita humana.

I. **E**O collineat Auctor in his, & duabus aliis consequentibus Thesis, ut evincat gratiam, quæ nobis per Christum datur, esse ab intrinseco efficacem, quæ facit nos velle citra ullam cooperationem, & liberam electionem voluntatis, pro ut adnotavimus in thesi vigesima prima, & in aliis passim. Hinc docet, aliam fuisse gratiam Adamo collatam in statu innocentiae, aliam esse gratiam collatam per Christum in statu naturæ lapsæ; illam fuisse Adjutorium sine quo non, seu gratiam sufficientem, cui poterat voluntas resistere, istam esse Adjutorium quo, cui voluntas oblucri non potest. Ad hoc conficiendum in altera harum thesium docet, Gratiam, seu facultatem ad diligendum Deum, & ad assequendam gloriam, non produxisse merita, nisi humana, relate ad quæ humanum arbitrium haberet primas partes, non gratia; docet proinde, quod hæc facultas sit debita ipsi naturæ, & quod eatenus sit gratia, quatenus gratis collata fuerit Adamo natura, cui hæc facultas sit annexa. In altera verò apertius loquitur, dicendo, quod isthæc gratia, seu facultas ita gratis originaliter collata fuerit Adamo, ut ad illius creationem naturaliter consequeretur, eo quod naturæ sanæ, & integræ, necdum per peccatum corruptæ ea esset debita. Hinc diserte docet statum puræ naturæ, seu naturæ neque per peccatum corruptæ, neque elevatæ ad finem supernaturalem, omnino repugnare; si enim debita esset na-

turæ humanæ in Adamo gratia, seu facultas ad Deum diligendum, ac deinde facialiter fruendum, non indigeret ulla elevatione gratiæ supernaturalis ad assequendum hunc finem; Docetque pariter fuisse debitam naturæ ipsam integritatem, ac statum innocentiae, in quo fuit conditus Adam.

Ut distinctius procedamus, præmittimus explicationem multiplicis status naturæ humanæ; unde appareat, in quo discreparit Bajus hac in re à sententia Catholica, & post Bajum Jansenius, & Auctor istarum thesium, qui totus est in promovendis erroribus Jansenii; sicut Jansenius eructabat errores Baji, & Bajus Calvinii; esto aliis, aliisque phrasibus unusquisque utatur, ne videatur reponere theses jam proscriptas, quas tamen proculdubio propugnat.

II. Naturæ status ex Suar. tom. I. de Gratia proleg. 4. sumitur à Theologis pro conditione, seu modo se habendi totius naturæ humanæ in ordine ad suum ultimum finem secundum legem Divinæ providentiæ. Communius in quadruplici statu consideratur natura humana; In statu naturæ puræ, in statu naturæ integræ, in statu naturæ innocentis, & in statu naturæ lapsæ, & reparatæ per Christum. Status naturæ puræ ex Suar. loco laudato duo importat, alterum de positivo, quod natura humana sit cum omnibus suis facultatibus naturalibus sibi debitis; alterum de negativo, quod nihil habeat indebitum, & non exigitum à natura, sive sit bonum, ut gratia supernaturalis, sive sit malum, ut peccatum. In hoc autem statu nunquam fuit natura humana, quia condita fuit cum gratia, & aliis donis supernaturalibus, quæ per

culpam amisit; fuit tamen possibilis hic status, ut communissimè Theologi docent, quia potuit Deus hominem condere sine donis supernaturalibus, & sine culpa; gratiam autem antonomasticè dictam, qua scilicet homo possit consequi visionem Dei, esse omnino indebitam, apud Catholicos est inconcussam. Requireretur tamen in omnium sententia in statu puræ naturæ aliqua gratia ordinis naturalis, quatenus Deus non tenetur ita combinare causas secundas, ut hic, & nunc confurgat cogitatio congrua, qua ponatur actus bonus; unde quod ita causæ secundæ combinentur, est beneficium indebitum huic in particulari; quamvis universim toti naturæ debitum sit, quod aliquando ponantur actus honesti.

Status naturæ integræ, prout consideratur à Bajo, Jansenio, & aliis Dogmatistis, non est aliud, quàm ipsa natura pura non corrupta per peccatum, & prædita iis connaturalibus dotibus, quibus possit legem servare, & consequi finem ultimum; ut proinde non distinguant inter naturam puram, & integram. At prout consideratur à Theologis, fert, ultra perfectiones naturæ debitas, specialem quandam perfectionem, quæ consistit in carentia fomitis, & concupiscentiæ effrænæ, seu in perfecta subjectione appetitus sensitivi ad appetitum rationalem; adeo ut caro non concupiscat adversus spiritum per motus aliquos indeliberatos, & vehementes, qui rationi adversentur, nec sentiamus in membris nostris aliam legem repugnantem legi mentis nostræ. Hanc perfectionem esse naturæ debitam docuit Bajus, & post illum Jansenius, ut proinde dicant pertinere ad statum naturæ puræ. Sed pro-

proscripta fuit à Pio V., & Gregor. XIII. thesis illa Baji 26. dicens: *Integritas primæ conditionis non fuit indebita naturæ humanæ exaltatio, sed naturalis ejus conditio.*

III. Status naturæ innocentis, seu justitiæ originalis complectitur non solum perfectiones proprias naturæ puræ, & integræ, sed etiam alia privilegia, quibus Protoplastæ fuerunt à Deo donati, & quæ etiam nobis Deus donasset, nisi Adam peccavisset: ea sunt præter gratiam sanctificantem, quæ dat jus ad beatitudinem supernaturalem, seu ad visionem beatam indebitam naturæ, Primò immunitas à morte, juxta illud Sapient. 2. *Deus creavit hominem inexterminabilem; invidia autem diaboli mors introivit in orbem terrarum;* & Deus comminatus fuit mortem Adamo, si peccasset, dicens Genes. 2.: *De ligno autem scientiæ boni, & mali ne comedas; in quocumque enim die comederis ex eo, morte morieris;* quatenus scilicet ad mortem disponebatur. Secundò immunitas à mortis vestigiis, seu à doloribus, & ærumnis, quæ in natura pura, & integra esse possent. Tertiò fuit Adam instructus scientia rerum naturalium illi statui consentanea, quæ fuit infusa per accidens; de iis enim dicitur Eccles. 17. *Disciplina intellectus replevit illos; creavit illis scientiam Spiritus, sensu implevit cor illorum, & mala, & bona ostendit eis;* Instructus fuit pariter fide, & notitia rerum supernarum infusa per se, siquidem ex Apostolo ad Hebr. 11. *Accedentem ad Deum oportet credere, quia est, & inquirentibus se Remunerator sit;* Et similiter voluntas prædita fuit tam virtutibus naturalibus per accidens infusis, quam supernaturalibus per se infusis, ut posset actus exercere, quibus ad

finem supernaturalem consequendum disponeretur. Quartò virtutum istarum beneficio, & speciali providentia Dei pars superior ita fuit benè disposita, ut careret cupiditatibus, & affectibus inordinatis, quæ rationi repugnarent, ac difficile redderent virtutum exercitium. Quintò pars inferior fuit plenè subjecta superiori, ita ut motus appetitus sensitivi subicerentur appetitui rationali, nec ipso invito confurgerent. In quibus omnibus convenit Jansenius cum communissima Theologorum: discrepat solum in eo, quod doceat, aliter creatum non potuisse Adamum, quam cum gratia, ac reliquis donis, putans creaturam rationalem non posse, nisi in pœnam peccati esse sine gratia sanctificante, & obnoxiam morti, ac mortis vestigiis: Et juxta hunc errorem procedunt hæ theses, in quibus dicitur, gratia Adami non produxisse, nisi merita humana, orta scilicet principaliter à facultate arbitrii, quam à gratia; & quod gratia ista Adami sit sequela creationis, ac debita naturæ sanæ, & integræ: Quod tamen proscriptum jam fuerat in 21. ex thesibus Baji, quæ habet: *Humane naturæ sublimatio, & exaltatio in consortium Divinæ naturæ debita fuit integritati primæ conditionis, & proinde naturalis dicenda est, & non supernaturalis;* Nec non in 24., ubi dicitur: *A vanis, & otiosis hominibus secundum insipientiam Philosophorum excogitata est sententia, quæ ad Pelagianismum rejicienda est, hominem ab initio sic constitutum, ut per dona naturæ superaddita, fuerit largitate Conditoris sublimatus, & in Dei Filium adoptatus.*

IV. Verum quidem est, quod juxta mentem Jansenii ad merita Adami, & Angelorum, in statu inno-

centiæ influxerit etiam gratia: at quia determinatio ad actum bonum habebatur à voluntate humana, idcirco ea merita vocat humana; sicuti dum concurrat habitus naturalis, & voluntas ad actum, talis actus dicitur esse à voluntate potius, quæ determinat ad illum, quàm ab habitu, qui determinatur ad operandum. In statu autem naturæ lapsæ, quia determinatio ad actum bonum est à gratia irresistibili, idcirco merita ista vocat merita gratiæ, & dona Dei; Hæc enim habet lib. 2. de Gratia Christi cap. 9. *Verissimè, propriissimeque justitia hominis justitia humana, meritum humanum phrasibus Augustini nuncupari debet: Et cap. 15. docet, Non esse satis, quod gratia habitualis, aut quælibet actualis influat in meritum, ad hoc ut istud meritum sit donum Dei, & non meritum liberi arbitrii, & humanum ab Augustino damnatum, sed quod debeat esse gratia actualis dans operationem, & meritum.* Ac denique concludit: *Ad merita Adami, & Angelorum concurrisse gratiam habitualement, extra controversiam est; immo & actualement influxum, apertissime, certissimeque Augustinus docet, & tamen illa fuisse merita humana, non data; fuisse merita liberi arbitrii, non dona Dei, tradit.* Catholici tamen docent, quod merita tam Adami, quam nostra sint dona Dei, quia in illis potiores partes sunt gratiæ, quamvis arbitrium determinet; sicuti potiores partes relatè ad victoriam sunt ducis, quàm militis, quamvis miles determinet ad pugnandum, quia dux dirigit, suadet, præcipit, subministrat arma: sic in homicidio potiores partes sunt mandantis, quàm sicarii exequentis illud, & à fortiori in casu nostro potiores sunt partes gratiæ, quam arbitrii, ut explicavimus in thesi de-

cima, & vigesimaquarta.

V. Ex his autem Jansenii, & Calvinii erroribus descendunt deinde duæ aliæ theses, quæ proximè consequuntur, in quibus assignatur discrimen essentielle inter gratiam in statu innocentiae, & in statu naturæ lapsæ; quod scilicet gratia illa reciperetur in Adamo, & esset ei proportionata per hoc, quod operaretur ad determinationem arbitrii; hæc vero recipiatur in persona Christi resuscitati, cui nos sumus uniti, & in illo nos sanctificet; sitque omnipotens, & cui voluntas humana resistere non potest; unde arbitrium operatur ad determinationem illius. Quod spectat ad hos errores, dicemus in sequenti, & non semel diximus, gratiam istam Jansenianam libertatis everivam esse inventum Heterodoxorum, nec esse dignam Filio Dei, unde nullatenus datur in sententia Catholica discrimen essenziale inter utramque gratiam, sed utramque cohærere cum nostra libertate, prout toties definitum est; nunc adversus duas theses præsentibus ostendendum, quod gratia Adami non possit dici sequela creationis, & debita naturæ humanæ non corruptæ per peccatum; nec possit dici, quod producebat merita humana (in quibus scilicet potiores essent partes arbitrii, quam gratiæ) sed merita, quæ sint donum Dei, non secus ac merita naturæ lapsæ, quamvis utraque procedant ex libera voluntatis determinatione, & non ex determinatione orta à gratia, ut contendit Quesnellus, & ante ipsum Jansenius.

VI. Et fanè quod creatio ista sit donum Dei gratuitum, ut non possit dici gratia Theologica antonomastice dicta, vi cujus ordinamur ad glo-

gloriam, non potest in controversiam revocari. Nam adversus Pelagium definitum est, quod ad operationes salutares necessaria sit gratia; nec tamen Pelagius negabat gratis nobis collatam fuisse creationem, & facultatem ad operationes honestas jure creationis debitam. Quare gratia ad operationes salutares non est sequela creationis: Quod si ea deberetur naturæ sanæ, & integræ, deberetur etiam naturæ per peccatum corruptæ, post peccatum omnino remissum per baptismum; unde posset homo nunc naturaliter exercere actus fidei, spei, & charitatis sicut oportet ad sanctificationem, quod est contra Concilium Arausicanum, necnon contra Milevitanum can. 5., & Trid. sess. 6. can. 3., ubi anathematizatur, *qui dixerit, sine præveniente Spiritus Sancti inspiratione, atque ejus adjutorio hominem credere, sperare, diligere, aut pœnitere posse, sicut oportet, ut ei justificationis gratia conferatur.* Sequela autem probatur, quia licet natura integra careret rebellionem partis inferioris ad superiorem, quam nunc patitur natura corrupta; at non semper ista rebellio viget in nobis, ut constat experientia; atque adeo saltem quando ista non viget, posset illi actus saltem remissi exerceri, sicut oportet ad justificationem consequendam; cum tamen certum sit apud Catholicos, actus salutares non posse à nobis exerceri citra gratiam indebitam jure creationis, quæ antonomasticè dicitur Gratia; & dicitur Gratia Theologica, quatenus cadit sub Theologicam considerationem; ubi gratia debita jure creationis est solum Gratia Philosophica. De illa quippe gratia Apostolus dixit ad Roman. 5. *Gratia autem Dei vita eterna in Chri-*

sto Jesu Domino nostro. Nec solum excluditur à tali gratia quæcumque exigentia illius physica, sed etiam moralis orta à meritis naturalibus, ut docet idem Apostolus ad Rom. 11. *Si autem gratia, jam non ex operibus, alioquin gratia jam non est gratia; & ad Rom. 4. Ei, qui operatur, merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum.*

Hinc Ezech. 15. dicitur: *Quid fiet de ligno vitis? etiam cum erat integrum, non erat aptum ad opus; quanto magis cum illud ignis devoraverit, & combusserit, nihil ex eo fiet operis?* Quæ verba in sensu literali Hieronymus intelligit de Civibus Hierosolymitanis; in sensu verò spirituali de natura humana, quæ sine adjutorio gratiæ nihil operari poterat conferens ad vitam æternam, etiam cum esset integra. Quod similiter docuit Arausicanum can. 19. ubi habet: *Natura humana, etiamsi in illa integritate, in qua est condita, permaneret, nullo modo se ipsam, Creatore suo non adjuvante, servaret. Unde cum sine gratia Dei salutem non posset custodire, quam accepit; quomodo sine Dei gratia poterit reparare, quod perdidit?* Quare Concilium ex necessitate gratiæ debitæ naturæ in statu integritatis arguit ad necessitatem ejusdem gratiæ in statu naturæ lapsæ; ut proinde in utroque statu merita nostra sint donum Dei, quamvis sint etiam merita nostra, per hoc quod liberè nos gratiæ cooperemur.

VII. Confirmatur auctoritate Patrum, & Scholasticorum. Augustinus in Enchir. cap. 106. loquens de natura ante peccatum habet: *Sine gratia tunc nec ullum meritum esse potuisset, quia etsi peccatum in solo arbitrio erat constitutum; non tamen justitiæ habendæ, vel retinendæ sufficiebat liberum arbitrium;*

um, nisi participatione immutabilis boni divinum adjutorium præberetur. Et lib. de corrept. & Grat. cap. 51. Nec ipsum ergo Deus esse voluit sine sua gratia, quem reliquit in ejus libero arbitrio; quoniam liberum arbitrium ad malum sufficit; ad bonum autem parum est, nisi adjuvetur ab omnipotente bono. Quod adjutorium si homo ille per liberum non deseruisset arbitrium, semper esset bonus; sed deseruit, & desertus est. Tale quippe erat adjutorium, quod desereret, cum vellet, & in quo permaneret, si vellet. Hæc est prima gratia, quæ data est primo Adamo. Quid luculentius dici potest ad significandum, quod natura humana in statu innocentiae indigebat gratia ad salutariter operandum, & ad perseverandum in bono? quæ tamen non indigebat ad amplexandum malum; ut proinde gratia illi collata non fuerit sequela creationis, nec ejus merita fuerint humana, sed dona Dei: Hanc gratiæ necessitatem ad salutariter operandum etiam in statu naturæ innocentis inferunt communissimè Patres contra Pelagium, & Massilienses ex illo Apost. 1. Corinth. 4. *Quid habes, quod non accepisti? si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis?* siquidem hoc testimonium Apostoli æque comprehendit opera salutaria naturæ lapsæ, ac integræ, ut disertè ostendit D. Anselmus lib. de Casu Diaboli cap. 1. cujus titulus est: *Quod etiam ad Angelos dicatur, Quid habes, quod non accepisti?* & D. Bernardus serm. 1. de Annunc. habet: *De bonis operibus certum omnino est, quod nemo habeat à seipso. Nam si stare non potuit humana natura adhuc integra, quanto minus poterit per se ipsam resurgere jam corrupta?* ubi supponit Mellissus necessitatem gratiæ in statu naturæ integræ tanquam omnino certam, &

inde infert necessitatem gratiæ in statu naturæ lapsæ ad salutariter operandum. Et serm. 22. in Cant. ascribit Angelorum perseverantiam auxilio gratiæ, non minus quam gratiæ debet homo suam resurrectionem à peccato, dicens: *Qui erexit hominem lapsum, dedit stanti Angelo ne laberetur, sic illum de captivitate eruens, sicut istum à captivitate defendens; Et hac ratione fuit æquè utrique redemptio, solvens illum, & servans istum.*

VIII. Quod attinet ad Scholasticos, quorum doctrina magis confundenda esset, quam Jansenii, Baji, Calvini, & Lutheri, communissimè docent non repugnare statum puræ naturæ, in quo homo per suas operationes honestas, quas ponere potuisset beneficio gratiæ Philosophicæ, quæ esset sequela creationis, non posset mereri, nec consequi beatitudinem supernaturalem, seu visionem Dei, sed solam beatitudinem naturalem, consistentem in cognitione abstractiva Dei valde intensa, & dilectione, ac fruitione Dei consentanea; ad quam dumtaxat homo, & Angelus aspirare potuissent destituti auxilio gratiæ Theologicæ. Angelicus qu. 4. de malo art. 1. habet: *Carentia divinæ visionis dupliciter competit alicui: Uno modo sic, ut non habeat in se, unde possit ad Divinam visionem pervenire, & sic carentia Divinæ visionis competere ei, qui in solis naturalibus esset absque peccato; sic etiam carentia Divinæ visionis non esset pœna, sed defectus consequens omnem naturam creatam &c.* Scotus pariter in 2. dist. 28. habet: *Potuit aliquis esse in puris naturalibus tam sine gratia, quam sine culpa.* Similiter Suarez Proleg. 4. de Gratia cap. 1., Vasq. in p. 2. disp. 185. cap. 12., Bellarm. de Grat. primi hom. cap.

cap. 1. & alii passim.

IX. Accedunt demum rationes Theologicæ; Primò quidem, quia actus salutes meritorii gloriæ in omnium Catholicorum sententia sunt intrinsecè supernaturales in natura lapsa; ergo etiam in statu naturæ integræ; siquidem Sacri Scriptores, & Patres de utrisque actibus eodem modo loquuntur, & iustitia habitualis utriusque status est ejusdem speciei; ergo tam in statu naturæ lapsæ, quam in statu naturæ sanæ, & integræ requiritur gratia Theologica, & supernaturalis, quin sufficiat gratia Philosophica, quæ est sequela creationis ad hos actus eliciendos; ac proinde Gratia Adami non producebat merita humana, quæ originaliter deberentur naturæ humanæ, sed merita, quæ essent dona Dei; non secus ac sunt dona Dei merita producta à gratia in statu naturæ lapsæ.

Secundò, quia visio beata sive ponatur à natura integra, sive à natura lapsa, & reparata, haberi nequit absque lumine gloriæ supernaturali elevante, & confortante intellectum ad Deum videndum, prout ex Concilio Viennensi in Clementina *Ad nostrum* de Hæreticis, ut communiter docent cum Angelico p. 1. qu. 12. ar. 5. ergo nec actus meritorii talis visionis possunt haberi, nisi à gratia supernaturali, tam in natura sana, quam in natura lapsa. Consequentia sequitur, quia medium, & finis, nempe meritum, & præmium spectant ad eundem ordinem; aliter non diceretur 1. ad Timoth. 6. quod *Deus lucem habitat inaccessibilem, quem nullus hominum vidit, nec videre potest*, idest viribus naturæ debitis.

Tertiò demum, quia ex doctrina Ecclesiæ contra Pelagiū gratia Theo-

logica in natura lapsa est simpliciter necessaria ad actus salutes; ergo etiam in natura sana. Probatur consequentia, quia si natura ante peccatum posset absque gratia Theologica salutariter operari, post peccatum ea non esset necessaria ad posse simpliciter, sed solum ad facile posse salutariter operari; tum quia post peccatum integræ remanserunt vires naturales hominis, & Angeli, ut expresse docet D. Dionysius, & cum eo Theologi communiter; imò Angelicus s. 4. contra Gentes cap. 52. asserit hanc doctrinam esse de fide; tum etiam quia concupiscentia, quæ post peccatum inclinat in objectum turpe, reddit solum difficiles, non impossibiles physicè operationes honestas, quas poterat natura ponere ante peccatum. Ex quibus omnibus fit, repugnare, tum quod gratia Adami produxerit merita humana, quæ scilicet potius arbitrio debeantur, quam gratiæ, nec sint dona Dei, sicut merita quæ producuntur à gratia in statu naturæ lapsæ; tum etiam quod gratia Adami fuerit sequela creationis, & debita naturæ sanæ, ac integræ. Hinc proscripta fuit septima illa Baji thesis dicens: *Primi hominis integri merita fuerunt primæ creationis munera, sed juxta modum loquendi Scripturæ Sacre non rectè vocantur Gratia; quo fit, ut tantum merita, non gratia debeant nuncupari.*

X. Opponitur primò ex Jansenio lib. 2. cap. 1. ubi nititur probare, quod creatura rationalis non possit à Deo condi sine gratia, hoc est sine facultate ad Deum diligendum in hac vita, ut eo frui possit in alia; ut proinde repugnet status puræ naturæ, & gratia in statu innocentiae sit sequela creationis, & producens me-

merita humana orta ex libertate arbitrii, & non ex mero dono Dei: Et hujusmodi contendit esse merita in statu naturæ lapsæ, in quibus nullas partes habet arbitrium, sed solum conceduntur nobis à gratia, quam vocat omnipotentem & dignam Filio Dei, & quam putat essentialiter differre à Gratia Adami, de qua multa dicit lib. 3. de lib. arb. cap. 13. & 20. ad ostendendum, quod licet ea sit naturalis, quatenus est sequela creationis, adhuc tamen possit dici supernaturalis, & excedens vires naturæ, & hac ratione gratia, quatenus omnino gratuito Deus creat creaturam rationalem ordinatam ad Deum videndum, quin possit per vires naturæ creatura ista condi ad hunc sublimissimum finem ordinata. Ubi revera solum docet, quod sit gratia in eo sensu, in quo à Pelagio non negabatur, requiri gratiam ad operationes salutares, qui, ut diximus, damnatus est ab Ecclesia. Sed hoc omisso, sic ratiocinatur ad rem nostram.

Creatura rationalis non potest à Deo condi, nisi recta, & bona; non potest autem esse recta, & bona, quin simul possit natura sua Deum diligere, ac Deo frui; ergo repugnat creatura rationalis non ordinata ad Deum diligendum, & videndum, seu quæ sit in statu puræ naturæ. Major liquet, quia si creatura rationalis conderetur mala, seu cum culpa, Deo hæc imputaretur, ac Deus esset illius auctor. Minor probatur, quia unumquodque eatenus dicitur bonum, quatenus est aptum ad finem suum; neque enim gladius v. g. quamvis sit aureus, dicitur bonus, si non sit aptus ad feriendum, nec serra dicitur bona, si non sit apta ad

secandum; finis autem creaturæ rationalis est Deum ex toto corde diligere, ac eo frui; ergo ut creatura rationalis sit bona, debet posse natura sua ad hunc finem tendere: Est quippe natura rationalis imago divinitatis, & idcirco tam immensæ capacitatis, ut nullo alio bono satiari possit, ac beari, nisi ipsa Dei immensitate, ut loquitur Aug. lib. de natura boni cap. 7. & lib. 4. de Trin. cap. 8. Ex alia parte impossibile est, ut creatura tanto bono fruatur, nisi hoc ei per magnam gratiam Deus illi largiatur; siquidem vera Dei dilectio, etiam ut Auctoris naturæ, excedit vires naturales, ut proinde nec ipsa beatitudo naturalis, quam Platonici reponebant in contemplatione, & fruitione Dei, teste Augustino lib. 10. de Civit. c. 6. sine gratia obtineri posset, ut idem Augustinus affirmat lib. 14. de Trin. c. 9. & lib. 10. de Civ. cap. 29. Quare si nec beatitudo naturalis sine gratia propter infirmitatem virium humanarum comparari potest, sequitur, creaturam rationalem condi non posse à Deo sine gratia, seu in statu puræ naturæ; ac proinde Adamum conditum fuisse cum gratia, quæ tamen solum fuit sequela creationis, qua posset Deum diligere, ac tandem eo frui.

Confirmat id Jansenius cap. 3. & 9. quia visio Beata (quam Catholici omnes docent esse beatitudinem supernaturalem) negari non potest creaturæ rationali innocenti citra injustitiam; siquidem ea misera esset, si beatitudinem istam, quam valde exoptat, obtinere non posset; Deus autem citrà injustitiam condere non potest creaturam, quæ sit in perpetuum misera, non præsupposita il-

lius

lius culpa, aut originali, aut personali, ut docet Aug. lib. 3. contra Julian. cap. 3. qui etiam lib. 1. cap. 18. adversus Pelagianos contendit, quod Deus non posset citra injustitiam negare parvulis adoptionem filiorum, si absque peccato originali nascerentur, ut ipsi somniabant; ergo ut prius.

Respondetur tamen, duplicem dari beatitudinem, alteram naturalem sitam in cognitione Dei abstractiva consentanea meritis uniuscujusque, & in dilectione ad illam consequente; alteram supernaturalem sitam in visione clara Dei, ac ejusdem fruitione. Ad illam fertur creatura rationalis appetitu innato: ad istam verò solum appetitu elicitò, seu actuali desiderio respiciente bonum naturaliter indebitum. Prioris beatitudinis habet exigentiam naturalem; posterioris verò solum capacitatem obedientialem; cum sit bonum cui-cumque creaturæ existenti, & possibili indebitum; eo quod ex Apostolo *Deus lucem habet inaccessibilem, quem nullus hominum vidit, nec videre potest*, nisi adjutus lumine gloriæ prorsus indebito. Hinc ad argumentum Jansenii concedimus, creaturam rationalem non posse à Deo condi non rectam, & sine exigentia naturalis tantum beatitudinis, quam viribus naturalibus posset assequi. Et quamvis ad Deum diligendum, & ad beatitudinem naturalem assequendam requireretur aliqua gratia, ea esset ordinis naturalis, spectans ad naturalem Dei providentiam, quatenus ita combinet causas secundas, ut hic & nunc confurgat cogitatio congrua, ad quam liberè Dei dilectio consequatur; unde Dei dilectio non excedit vires naturales. Solum

quippe excedit vires naturales Dei dilectio salutaris, quæ sit meritoria beatitudinis supernaturalis; proscrip-ta siquidem est tam propositio 32. Baji dicentis: *Distinctio illa duplicis amoris, naturalis videlicet, quo Deus amatur ut auctor naturæ, & gratuiti, quo Deus amatur ut Beatificator, vanæ est, & commentitia, ad illudendum sacris literis, & plurimis veterum testimoniis excogitata*: Quam 35. quæ habet: *Amor naturalis, Dei scilicet, qui ex viribus naturæ exoritur, ex sola Philosophia per elationem præsumptionis humanæ cum injuria Crucis Christi defenditur à nonnullis Doctoribus*. Mirum autem est, quod post tam solemnes proscriptiones Jansenius iterum eodem errores reponat, iterumque Quesnellus in iis fundamentis planè dirutis machinam suam extollat.

XI. Ad Confirmationem, cum visio beata, seu beatitudo supernaturalis sit omnino indebita, citra injustitiam posset illa a Deo denegari, nec creatura rationalis ea in perpetuum carens esset misera, sed omnino felix, si beatitudinem naturalem obtineret, quam solum appetit appetitu innato: propterea damnata est propositio illa XI. Baji dicentis: *Quod pie, & juste in hac vita mortali conversati vitam consequimur æternam, id non propriè gratiæ Dei, sed ordinationi naturali statim initio creationis constitutæ justo Dei judicio deputandum est; neque in hac retributione bonorum ad Christi meritum respicitur; sed tantum ad primam institutionem generis humani, in qua lege naturali constitutum est, ut justo Dei judicio obedientiæ mandatorum vita æterna reddatur*.

Neque dicas, quod solum post culpam requiratur gratia Dei ad Deum videndum; non verò in sta-

tu naturæ innocentis. Nam lex ista naturalis, ut obedientiæ mandatorum secundum se rependatur vita æterna, seu visio Dei, est contra mentem sanctorum Patrum, & Ecclesiæ; Hinc Aug. lib. 1. de Trin. cap. 6. habet: *Videri Deus humano visu nullo modo potest, sed eo visu videtur, quo jam qui vident, non homines, sed ultra homines sunt.* Quando autem Aug. dicit, quod citra injustitiam denegari non posset Dei visio infantibus, si absque originali nascerentur, loquitur in præsentī providentia, & supposita elevatione ad finem supernaturalem, ad quem ceteroqui poterant non elevari; ea enim posita non possunt, nisi per peccatum, excludi a regno Dei; unde Christus D. Matth. 5. dixit: *Beati mundo corde* (hoc est immunes a culpa) *quoniam ipsi Deum videbunt.*

XII. Opponitur secundo id, quod Augustinus docet lib. 3. de corrept. & gratia cap. 11., ubi distinguit inter operationes salutes in statu naturæ innocentis, & in statu naturæ lapsæ; illas dicit esse meritum gloriæ, & gloriam dicit esse mercedem talis meriti; istas vero dicit esse donum gratiæ: ergo in statu innocentiae requiritur quidem gratia ad merendam gloriam; non tamen gratia indebita jure creationis, & quæ sit merum donum Dei, sed gratia, quæ producat merita humana: Hæc sunt verba S. Doctoris, loquentis de vita æterna respondente meritis primi hominis, & Angelorum: *Quæ futura erat & homini, sicut facta est Angelis, merces præmii; nunc autem per peccatum, perduto bono merito, in iis, qui liberantur, factum est donum gratiæ, quæ merces meriti futura erat.*

Confirmatur primò, quia August.

lib. de Prædest. Sanctorum cap. 15. diserte videtur docere, quod gratia Adamica nonnisi merita humana produxerit, quæ tamen per lapsum protoparentis omnino perierunt; hæc enim habet: *Sicut prædestinatus est ille unus, ut caput nostrum esset, ita multi prædestinati sunt, ut membra ejus essemus.* Humana hic merita conticescant, quæ perierunt per Adam, & regnet Dei gratia per Christum Dominum nostrum. Ex quibus verbis inferunt Janseniani, merita in statu naturæ innocentis fuisse ex gratia relinquente libertatem ad peccandum, & quæ esset naturæ sanæ debita, & sequela creationis; merita verò in statu naturæ lapsæ esse ex gratia medicinali indebita, ac determinata ad bonum, unde sint dona Dei, quippe quæ profluunt a gratia citra libertatem indifferentiæ ad illi resistendum.

Confirmatur secundo ex eodem Augustino, qui loquens de meritis Adami lib. de corrept. & grat. c. 12. habet: *Unde autem non gloriatur caro, nisi de meritis suis? Quæ quidem potuit habere, sed perdidit; & per quod habere potuit, per hoc perdidit, hoc est per liberum arbitrium; propter quod non restat liberandis, nisi gratia liberantis.* Quare Adam per liberum arbitrium, quod sibi connaturaliter debetur, habere potuisset merita; contra verò in natura lapsa non habentur merita, nisi per gratiam Redemptoris, atque adeo gratia requisita in statu innocentiae est sequela creationis, non gratia Redemptoris.

Respondetur, Augustinum non negare, quod in statu innocentiae gloria, quæ esset merces meritorum, esset etiam in sua radice gratia omnino indebita naturæ jure creationis; sicut non potest negare, quod

vita æterna sit etiam merces meritum in natura lapsa ; dicit enim epist. 105. ad Sixtum : *Sicut merito peccati tanquam stipendium redditur mors, ita merito justitiæ tanquam stipendium vita æterna.* Ratio autem, quare Augustinus diversimodè loquatur de gratia collata in statu innocentia, ac de ea, quæ confertur in natura lapsa vocando illam mercedem, & hanc donum, est multiplex, ut dicemus in thesibus immediatè sequentibus agentes de discrimine inter utramque gratiam. Prima est, quia in statu naturæ lapsæ gratia datur homini positivè indigno per peccatum, & ideo est specialissimo titulo gratia, & donum Dei. unde Augustinus in Enchir. cap. 106. dicit : *Sed post illam ruinam major est misericordia Dei, quando & ipsum liberum arbitrium liberandum est a servitute, cui dominatur cum morte peccatum.* Secundò quia ad vitam æternam consequendam post peccatum requiritur redemptio, quæ absque virtute nominis Dei haberi non potest ; quare virtus hæc redemptiva, quæ in natura lapsa est necessaria, est gratia longe præstantior, quam gratia collata Adamo ante culpam ad gloriam adipiscendam ; Quod explicavit Augustinus de corrept. & gratia cap. 11. dicens : *Nunc potentiori gratia indigent isti ; & quæ potentior, quàm Dei unigenitus Filius æqualis Patri pro eis homo factus, & sine ullo vel originali, vel proprio peccato ab hominibus peccatoribus crucifixus ?* Tertiò quia in natura lapsa confertur ex meritis Christi gratia uberior ad superandam concupiscentiam, quæ bonis operibus contradicit, & repugnat ; quæ repugnantia non habebatur in statu innocentia ; quod pariter docuit Au-

gustinus loco laudato dicens : *Ille non opus habebat hoc adjutorio, quod implorant isti, cum dicunt, video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, quoniam in eis caro concupiscit adversus spiritum, & spiritus adversus carnem ; atque tali certamine laborantes, ac periclitantes, dari sibi pugnandi, vincendique virtutem per Christi gratiam poscunt.* Ille verbò nulla tali rixa a seipso adversus seipsum tentatus, atque turbatus, in illo beatitudinis loco sua secum pace fruebatur. His igitur de causis ab Augustino vita æterna dicitur esse facta donum gratiæ post lapsum Adæ, quæ ante peccatum primis hominibus futura erat merces meriti.

Ad primam Confirmationem, ex contextu satis colligitur, quod Augustinus ibi solum contendat, nulla esse de facto in nobis merita ad primam gratiam obtinendam, eo quod per lapsum Adæ è statu gratiæ exciderimus. Ratio autem, cur S. Doctor merita supernaturalia in statu naturæ innocentis appellet Merita humana, non est, ut contendunt Janseniani, quia in eo statu erat debita naturæ gratia actualis, sub qua ponerentur, adeo ut repugnet status puræ naturæ (quæ scilicet tam peccato careat, quàm gratia) neque ex eo, quod in statu naturæ innocentis relatè ad merita supernaturalia potiores essent partes arbitrii se determinantis ad bonum, quàm gratiæ, quæ ab arbitrio determinabatur ad merita causanda ; non secus ac habitus naturalis à voluntate determinatur ad influendum in actum : Utrumque enim est commentitium, & à Catholica doctrina discrepans. Sed vocantur merita humana primò, quia supposito illo gratuito decreto de

de elevanda natura humana ad finem supernaturalem, erat homini debita gratia, qua posset mereri gloriam: Quia verò per peccatum Protoparentis etiam posterì ex illo felici statu exciderunt, idcirco in statu naturæ lapsæ omninò gratis confertur nobis gratia ad gloriam promerendam præcisè ex meritis Redemptoris, juxta illud Apostoli ad Rom. 3. *Justificati gratis per gratiam ipsius, per redemptionem, quæ est in Christo Jesu*: & propterea Augustinus dicit, merita illa humana per Adam periisse; & solum regnare nunc gratiam per Christum. Secundo ea merita dicebantur humana, quia gratia, sub qua ponebantur, non præsupponebat in homine positivam indignitatem, sicut præsupponit gratia, quæ confertur in statu naturæ lapsæ; quare merita in statu naturæ innocentis dicebantur humana, quamvis essent sepe naturalia, quia non indigebant divina Christi D. redemptione, qua homines liberarentur à reatu culpæ, ratione cujus erant positivè indigni; quia tamen hac redemptione indigent merita in statu naturæ lapsæ, ut divinæ justitiæ satisfiat, ideò merita nunc dicuntur esse Dei dona; denique merita supernaturalia in statu naturæ innocentis humana dicuntur, quia tunc erant homini consentanea sub eo gradu gratiæ, quæ juxta ordinem providentiæ conferebatur. Cum autem per lapsum Adæ natura humana subiecta sit concupiscentiæ, ac demonis dominatui, ideo indiget uberioribus gratiæ auxiliis per Christi merita conferendis ad victoriam reportandam; & hac de causa in statu naturæ lapsæ dicitur gratia regnare per Christum, qui Jo: 10. dixit: *E-*

go veni, ut vitam habeant, & abundantius habeant.

XIII. Ad secundam confirm. In utroque statu naturæ innocentis, & lapsæ possunt haberi merita in ordine ad gloriam ratione gratiæ; & in utroque statu amittitur gratia, & amittuntur merita per liberum arbitrium; post lapsum tamen speciali modo requiritur gratia per Christum, ut possimus mereri gloriam; tum quia debet nos liberare à servitute peccati, unde requiritur Incarnatio necessaria ad hominis redemptionem, & liberationem; tum etiam quia habetur positiva indignitas in subiecto ratione culpæ; tum demum, quia ad superandam repugnantiam concupiscentiæ effrænis requiritur gratia uberior, quàm in natura innocente; Et ideo licet in utroque statu requiratur gratia ad merendam gloriam; in statu tamen naturæ lapsæ requiritur speciali titulo gratia, quæ sit gratia Liberatoris, seu ordinata ad liberandum hominem à culpa, quæ non requiritur in statu naturæ innocentis. Hinc Augustinus sæpe merita naturæ lapsæ vocat dona Dei, non quia non sunt etiam dona Dei merita naturæ innocentis, sed quia speciali titulo ea sunt dona, & ratione positivæ indignitatis in subiecto, & ratione Incarnationis necessariæ ad redimendum, & liberandum hominem à servitute peccati, & ratione infirmitatis ortæ à concupiscentia soluta, ad quam superandam requiritur major gratia, quæ reddat moraliter possibilem victoriam tentationum; quod mox iterum dicemus excludendo discrimen essentialè, quod Janseniani comminiscuntur, inter gratiam Adami in statu innocentiae, & gratiam Christianam in statu naturæ lapsæ.

Advertendum tamen primò proscritam fuisse illam Baji propositionem: *Nec Angeli, nec primi hominis adhuc integri merita, rectè vocantur Gratia; nec non aliam, quæ habet: Et bonis Angelis, & primo homini, si in statu illo perseverasset usque ad ultimum vitæ, felicitas esset merces, non gratia.* Quare tam merita Adami, quàm felicitas his meritis debita, dicenda sunt gratia, atque adeo nullatenus exigita à natura Adami, unde non sunt gratia, quæ sit sequela creationis, nec merita Adami fuerunt humana, in sensu Auctoris, qui est, quod relatè ad illa non haberet primas partes gratia, sed arbitrium humanum, nec essent donum Dei, ut merita in natura lapsa; Utraque enim æqualiter sunt Dei dona, & ex arbitrii determinatione proveniunt, ut mox iterum explicabimus.

Advertendum etiam, quod licet gratia collata Adamo, ac naturæ innocenti fuerit indebita naturæ secundum se spectatæ, atque adeo non fuerit sequela creationis, erat tamen debita eidem naturæ prout elevatæ ad finem supernaturalem; quatenus posita tali elevatione, ad divinam providentiam spectabat conferre media consentanea ad illum finem consequendum. At post peccatum meruit Adam, ut ipse, & tota ejus posteritas privaretur in æternum omni dono supernaturali, & auxilio indebito sive ad impetrandam remissionem culpæ, sive ad gloriam; & ideo gratia, quæ post peccatum nobis confertur ex Christi meritis, sola dici potest propriissimè, & antonomasticè gratia, quia non solum confertur citra omne nostrum meritum, sed etiam contra meritum nostrum, & cum debito nostro ea carendi in perpetuum;

oTm. II. P. IV.

quod tamen debitum dissolutum, & extinctum fuit per Christi mortem, ejusque merita, quæ nobis applicantur per Sacramenta tanquam per instrumenta moralia suæ passionis. Quæ omnia mox palam fient, ostendendo discrimen inter gratiam Adamicam, & Christianam, seu inter gratiam sanitatis, & medicinalem non esse discrimen essentiale, sed merè accidentale.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XXXIV.

TRigesima quarta docet, gratiam Adamo in statu naturæ sanæ, & integræ collatam, solum produxisse merita humana, ut proinde discriminetur à gratia medicinali collata ex meritis Christi D. in statu naturæ lapsæ, quæ non producit merita humana, sed confert dona Dei, ut loquitur Jansenius, qui lib. 2. de grat. Christi hæc habet: *Ad merita Adami, & Angelorum concurrisset gratiam habitualement, extra controversiam est; immo & actualement influxum, apertissime, certissimeque Augustinus docet; & tamen illa fuisse merita humana, non data; fuisse merita liberi arbitrii, non dona Dei, tradit.* In duplici autem sensu ab his auctoribus ea merita per gratiam Adamicam producta dicebantur *Humana*; Primò quidem, quia gratia, qua producebantur, erat debita naturæ humanæ integræ, & sanæ, eratque sequela creationis, ut habet Quesnellus in thesi sequenti; Contra verò gratia Christiana, quæ confertur naturæ per peccatum corruptæ, nullatenus est illi debita, sed gratis donatur vi meritorum Christi: Se-

Q

cun-

cundò, quia gratia Adamica erat *Adjutorium*, sine quo non, ut proinde relinqueret humanæ voluntati libertatem ad operandum, vel non operandum; at gratia medicinalis Christi est *Adjutorium quo*, non relinquens voluntati libertatem à necessitate, sed solum relinquens libertatem à coactione; & ideo merita in statu innocentiae erant merita humana, in quibus primæ partes essent arbitrii humani determinantis gratiam ad operandum; merita vero in statu naturæ lapsæ sunt merita data, & dona Dei, in quibus primæ partes sunt ipsius gratiæ, quæ determinat voluntatem ad operandum. At utrumque est commentitium, & doctrinæ Catholicæ adversatur: Falsum enim est primò, quod gratia Adamo collata fuerit sequela creationis, ac debita naturæ humanæ sanæ, & integræ, ut mox dicemus: Falsum deinde est, quod gratia, quæ in statu naturæ lapsæ per Christi merita confertur, determinet voluntatem ad operandum, relinquendo solam libertatem à coactione, ut constat ex proscriptione tertiæ thesisi Jansenianæ. Nec Augustinus unquam fuit in hac hæresi, ut delirat Jansenius; quamvis diversimodè loquatur de gratia Adamica, ac de gratia Christiana ob triplicem accidentalem diversitatem, quam inter se habent, ut dicemus in thesi trigesima septima. Falsum denique est, quod gratia, quæ confertur in statu naturæ lapsæ, causet tantum Dei dona, & non etiam merita nostra, prout causabantur in statu innocentiae, cum in utroque statu verum sit illud Apostoli 1. Cor. 4. *Quid habes, quod non accepisti?* Unde Trid. sess. 6. can. 32. definit: *Homini justificati bona opera ita esse dona*

Dei, ut sint etiam bona ipsius justificati merita. Docet quidem Augustinus, merita naturæ innocentis fuisse humana; cum dicat lib. 1. de Præd. Sanct. cap. 15. *Humana hic merita conticescant, quæ perierunt per Adam, & regnat Dei gratia per Christum.* At ex contextu satis liquet, ea merita non vocasse *Humana* in sensu, in quo proscribitur prima thesis Baji, dicens: *Nec Angeli, nec primi hominis merita rectè vocantur gratia*; in quo sensu loquitur Quesnellus dicens in hac thesi, quod *gratia Adam non nisi merita humana produxerit*; & ideo in thesi sequenti dicit, Gratiam istam fuisse debitam naturæ sanæ. Sed ea merita appellat *Humana* Augustinus, Primò, quia supposita elevatione gratuita hominis ad finem supernaturalem, debebatur homini gratia, qua posset mereri gloriam, quin tamen ea deberetur post Adæ peccatum. Secundò, quia merita, quamvis orta ex gratia, non præsupponebant in statu naturæ innocentis positivam indignitatem hominis ad talem gratiam, sicut supponunt merita in statu naturæ lapsæ post peccatum Adæ; ratione cujus necessaria est divina Redemptio, ut possit homo à culpa liberari per exhibitionem condignæ satisfactionis, & sic gloriam mereri. Tertiò, quia merita in statu naturæ innocentis erant à gratia in eo gradu, in quo erat homini consentanea juxta ordinem divine providentiæ: At in statu naturæ lapsæ requiritur gratia uberior per Christum ad superandam dæmonis, & concupiscentiæ tyrannidem.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XXXV.

TRigesima quinta docet, gratiam Adamo collatam fuisse sequelam creationis, ac debitam ejus naturæ sanæ, ac integræ; ut proinde discriminetur à gratia, quæ confertur in statu naturæ lapsæ omninò gratuito ex meritis Christi D., juxta illud Rom. 3. *Justificati gratis per gratiam.* Cohæret hæc thesis cum vigesima prima Baji, quæ habet: *Humana naturæ sublimatio, & exaltatio in consortium divinæ naturæ, debita fuit integritati primæ conditionis; & proinde naturalis dicenda est, non supernaturalis;* Sed vehementer uterque errat; etenim gratia, qua divinam naturam participamus, excludit omnem præviam exigentiam, non solum physicam, sed etiam moralem; dicente Apostolo ad Rom. 11. *Si autem gratia, jam non ex operibus; alioquin gratia jam non est gratia.* Hoc pariter definit Concilium Arausicanum can. 19. Hoc Patres, ac Scholastici docent, ac ostendunt communissimè.

PROPOSITIO XXXVI.

Differentia essentialis inter gratiam Adami, & status innocentiae, ac gratiam Christianam est, quod primam unusquisque in propria persona recepisset: ista vero non recipitur, nisi in persona Jesu Christi resuscitati, cui nos uniti sumus. *Quesn. Rom. 7. 4. edit. 1693.*

PROPOSITIO XXXVII.

Gratia Adami, sanctificando illum in semetipso, erat illi proportionata: Gratia Christiana nos sanctificando in Jesu Christo, est omnipotens, & digna Filio Dei. *Quesn. Ephes. 1. 6. edit. 1693. & 1699.*

S Y N O P S I S.

I. In eo reponitur à Jansenio essentielle discrimen inter gratiam Adamicam, & Christianam, quod gratia medicinalis, quæ per Christum confertur in statu naturæ lapsæ, sit irresistibilis, libertatem evertat, ac in persona Christi recipiatur; secus verò gratia collata naturæ innocentis.

II. Quod gratia, qua sanctificamur, nobis inhereat, docet disertè Tridentinum. III. Quod autem libertatem non evertat, nec sit irresistibilis, spectat ad ipsius gratiæ commendationem; Sicut spectat ad commendationem Omnipotentiae, quod possit condere creaturas liberas. IV. In utroque statu naturæ innocentis, & lapsæ datur Adjutorium sine quo non, seu gratia purè sufficiens, & Adjutorium quo, seu gratia efficax: in utroque etiam statu datur gratia pertinens ad intellectum, seu illustratio supernaturalis, & gratia spectans ad voluntatem, quæ dicitur Inspiratio. V. Commentitium est, quod gratia Adamica solum posse; gratia verò Christiana det simul posse, ac velle.

VI. Hoc essentielle discrimen inter gratiam medicinalem, & gratiam sanitatis per summam injuriam tribuitur Augustino.

VII. Quamvis natura lapsa sit debilis,

non eatenus est incapax gratiæ, qua solum adjuvetur ad liberè operandum; esto verum esset, quod concupiscentia per gratiam superanda, necessitaret de se ad peccandum, seu impossibilem redderet operationem salutarem. VIII. Multiplex tamen est accidentale discrimen inter utramque gratiam.

IX. Natura egrota solum indiget gratia uberiori, quàm natura sana; non tamen indiget gratia libertatis indifferentiæ everfiva. X. Sicut concupiscentia solum moraliter ad peccandum necessitat, non physicè; ita sæpè gratia ad benè operandum necessitat solum moraliter. XI. Gratia efficax ideo dicitur indeclinabiliter consensum operari, quia per consensum ipsum constituitur.

I. **S**Copum harum thesium affatim exposuimus in duabus præcedentibus; eodem quippe quatuor istæ theses tendunt, ut obtrudant gratiæ irresistibilitatem in statu naturæ lapsæ; Hic autem disertè fatetur Auctor, illud esse essentielle discrimen inter gratiam in statu naturæ innocentis collatam Adamo, & gratiam collatam nobis per Christum in statu naturæ lapsæ, quod illam Adam receperit in seipso, eratque illi proportionata, idest conferens ad meritum humanum, quod producebat, & operans ad nutum arbitrii, quippe quæ non erat libertatis everfiva; gratia verò Christiana operetur ad nutum Divinæ voluntatis omnipotentis, unde & ipsa est omnipotens, cui arbitrium reluctari non possit, & sic digna suo Auctore, idest Filio Dei, in cuius persona recipitur, dum nos sanctificat in Christo; quatenus ita parit in nobis charitatem, ut per hanc charitatem moraliter cum Christo uniamur, & sic in i-

pso Christo capite, cuius nos membra sumus, sanctificemur; non quia charitas ista nos sanctificans physicè recipiatur in persona Christi resuscitati; sed quia iustitia, & sanctitas in Christo recepta nos sanctificat per hoc, quod nos illi moraliter uniti simus per charitatem. Idcirco autem dicitur recipi moraliter in persona Christi resuscitati, quia sicut passio Christi contulit nobis ad remissionem peccatorum, ita ejusdem resurrectio contulit ad justificationem; juxta illud Apostoli ad Rom. 4. *Qui traditus est propter delicta nostra, & resurrexit propter justificationem nostram.* Unde Ecclesia concinit: *Qui mortem nostram moriendo destruxit, & vitam resurgendo reparavit*: non quatenus passio Christi non fuerit etiam causa meritoria nostræ justificationis, sed quia, ut habet Angelicus 3. p. q. 56. ar. 2., mors Christi est causa exemplaris remissionis culpæ, per quam morimur peccato; & resurrectio est causa exemplaris novitatis vitæ, quæ habetur per gratiam, seu iustitiam; quamvis id alii aliter exponant apud Suar. in 3. p. q. 53. art. 1. disp. 44. sect. 8.

II. Quod attinet ad hunc errorem, quod gratia, qua sanctificamur non inhæreat nobis, sed sit sanctitas Christi nobis imputata, satis superque diximus in thesi 19., ubi ex verbis Tridentini, & sensu communi Patrum, & Theologorum ostendimus, gratiam non solum in statu innocentiae, sed etiam in præsentī naturæ statu, recipi physicè in nobis, tanquam naturam supernaturalem exigentem tanquam suas proprietates habitus infusos, à quibus exiguntur auxilia in ordine ad eliciendos actus supernaturales, ut proinde gratia dicatur

catur esse radix omnis supernaturalitatis.

III. Quod verò spectat ad alterum errorem, in quo Jansenius semper totus fuit, quod scilicet detur essentielle discrimen inter gratiam collatam Adamo in statu innocentiae, quando natura erat sana, & integra, & gratiam, quæ nobis per merita Christi confertur in statu naturæ ægrotæ, & imbecillis per peccatum, non pauca diximus in superioribus duabus thesibus, ostendentes ex tribus capitibus hanc ab illa differre solum accidentaliter, & secundum se hanc illi præstare; videlicet ex indignitate positiva subjecti, quæ solum est in natura lapsa; ex imbecillitate naturæ lapsæ ratione effrenis concupiscentiæ, quæ requirit majorem gratiam; & ratione Incarnationis, quæ post peccatum est gratia omnino necessaria ad redemptionem; nullum tamen inter utramque gratiam dari discrimen essenziale; quandoquidem gratia in natura lapsa eodem modo concurrit ad operationes salutes, ac gratia Adami citra læsionem libertatis, & utraque est talis, ut illi possit voluntas resistere; cum hoc spectet ad gratiæ commendationem, & hoc pacto sit gratia digna Filio Dei: Quemadmodum enim ad omnipotentiae commendationem spectat, quod possit condere creaturas liberas, quæ possint Omnipotenti resistere, & liberè nolle ejus mandatis obtemperare; unde sicut non esset omnipotentia digna Deo, si tantum posset condere creaturas non liberas, eo quod deficeret illi præcipua potestas, qua possit in creaturas liberas dominari; ita gratia non esset digna Filio Dei, si tantum posset influere in actus ne-

cessarios prædeterminando ad illos; deficeret quippe illi præcipua prærogativa, quod scilicet possit in operationes liberas, & eatenus meritorias influere. Et huc recidunt quæcumque diximus adversus secundam, & quartam Jansenii thesim in Trutina, & quæ passim diximus adversus gratiam istam Jansenianam omnipotentem, fortem, supremam, invincibilem, cui voluntas contraniti non possit, atque adeo libertatis ever-

IV. Jansenius, ejusque aseclæ illud agnoscunt essentielle discrimen inter gratiam Adami, & gratiam Christianam, quod illa det solum posse relatè ad operationes salutes, & sit adjutorium sine quo non, nempe gratia sufficiens, quæ ex libertate arbitrii possit determinare ad bonam operationem, & meritum producendum; Ista verò non solum det posse, sed etiam ipsum velle, & sit Adjutorium quo, nempe gratia efficax ab intrinseco; quæ tamen non ex libertate arbitrii sit efficax, sed ex mero dono Dei; ut propterea auxilium gratiæ, quod datur in natura innocente, sit compossibile cum dissensu, quippe quod solum det potestatem agendi, non vero ipsam actionem essentialiter cum consensu connexam; auxilium vero in natura lapsa sit impossibile cum dissensu, eo quod tribuat non solum posse, sed etiam ipsum velle, & agere; quod connectitur cum consensu: Unde etiam fit, quod in statu naturæ innocentis voluntas determinet gratiam ad operandum; secus vero in natura lapsa gratia determinat voluntatem ad consensum. Adduntque Janseniani, quod in natura lapsa auxilium intrinsecè determinans voluntatem

tem ad salutariter operandum citra libertatem indifferentiæ, consistat in solo amore efficaci charitatis, non verò in actibus aliarum virtutum, cum non agnoscant in natura lapsa aliam virtutem à charitate; auxilium verò indifferens in natura innocente det potestatem etiam ad exercitium aliarum virtutum. Denique docent, auxilium proprium naturæ lapsæ pertinere solum ad voluntatem, & esse motum quendam indeliberatum complacentiæ, vel desiderii, & cœlestem quandam delectationem, quæ vincat delectationem concupiscentiæ; auxilium verò naturæ sanæ pertinere ad intellectum, & esse Spiritus Sancti illustrationem, quæ relinquat voluntatem cum indifferentia ad consentiendum, vel non consentiendum. Iansenius enim lib. 4. de Grat. Christi cap. 1. hunc titulum præfigit: *Quid sit medicinale Christi adjutorium secundum substantiam? Esse Cœlestem suavitatem, seu delectationem juxta mentem S. Augustini*; Et deinde cap. 11. explicat hanc delectationem his verbis: *Delectatio ista Cœlestis secundum Augustini mentem est actus vitalis & indeliberatus animæ, & quidem amoris, ac desiderii præcedentis consensum*: Et cap. 7. docet, necessitatem delectationis Cœlestis ad bene volendum, & operandum, non ex natura voluntatis, sed ex ejus pœna proficisci; Siquidem in pœnam peccati concupiscentia effrænis reddit voluntatem imbecillem ad bene operandum, unde indiget hac cœlesti motione lenocinantis concupiscentiæ malo contraria, qua ad consensum determinetur, ut habet cap. 9. dicens: *Vera itaque ratio, cur cœlestis delectatio ad actum bonos necessaria sit, ex natura medicinae, seu medicinalis adjutorii petenda est; voluntas enim per peccatum primi*

hominis in libidinum imperium præcipitata est; ex quibus fit, ut in omnibus actionibus ante gratiam, delectatione quadam libidinosa præeunte, ac titillante, provocetur. Ex qua Iansenii doctrina illud inconueniens etiam sequeretur, quod in statu naturæ innocentis nulla data fuerit gratia pertinens ad voluntatem, & quod si data fuisset, citra libertatem indifferentiæ consensum homines præstitissent; cum tamen August. lib. 12. de civ. cap. 9. dicat, Angelos primam voluntatem, & amorem castum, & gratiam amoris Dei habuisse operante adjutorio Creatoris; Et concludit: *Non ad Sanctos solos homines, verum etiam de Sanctis Angelis posse dici, quod charitas Dei diffusa sit in eis per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis*: ubi loquitur de primo actu charitatis elicito ab Angelis: Et lib. 14. de Civ. cap. 13. habet: *Si voluntas Adami in amore superioris immutabilis boni, à quo illustrabatur, ut videret, & accendebatur, ut amaret, stabilis permaneret, non inde ad sibi placendum averteretur, & ex hoc intenebresceret, & frigesceret*. Quare Augustinus tam in natura lapsa, quam in natura sana agnoscit auxilia gratiæ spectantia ad intellectum, quæ dicuntur Illustrationes, & ad voluntatem, quæ dicuntur Inspirationes non evertentes arbitrii libertatem.

V. Necessitatē essentialis discriminis explicati inter auxilia gratiæ naturæ integræ, & lapsæ, ex eo probant Ianseniani, quia ad sanitatem naturæ spectat, quod ejus arbitrio relinquatur operatio; unde solum dandum est illi posse per gratiam relatè ad actus salutare; contra vero ad infirmitatem & imbecillitatem naturæ spectat, ut per gratiam detur illi & posse,

posse, & agere; aliter non different natura sana, & infirma.

Confirmant primò, quia in statu naturæ sanæ non dabatur concupiscentia captivans voluntatem ad culpam, unde non erat ei opus gratia liberante illam à tali captivitate; secus verò in natura lapsa conferri debet gratia liberans voluntatem à captivitate, & necessitate peccandi, nec potest aliter liberare, nisi eam necessitatem vincat necessitando voluntatem ad bonum.

Confirmant secundò auctoritate August. qui lib. de corrept. & gratia explicat duplex genus gratiæ, dicens: *Itaque ipsa adjutoria distinguenda sunt: Aliud est Adjutorium, sine quo aliquid non fit, & aliud est Adjutorium, quo aliquid fit. Nam sine alimentis non possumus vivere, nec tamen cum affuerint alimenta, fit, ut vivat, qui mori voluerit; ergo Adjutorium alimentorum est, sine quo non fit, non quo fit, ut vivamus. At verò beatitudo, quam non habet homo, cum data fuerit, continuo fit beatus; adjutorium est enim non solum sine quo non fit, verum etiam quo fit, propter quod datur: quapropter hoc adjutorium, & quo fit, est, & sine quo non fit. Explicato hoc discrimine inter utrumque istud duplex celebre gratiæ Adjutorium, pergit S. Doctor ostendere, quodnam fuerit adjutorium collatum in statu naturæ integræ, & quodnam nunc nobis detur, dicens: *Primo itaque homini, qui in eo bono, quo factus fuerat rectus, acceperat posse non peccare, posse non mori, posse ipsum bonum non deserere, datum est adjutorium perseverantiæ, non quo fieret, ut perseveraret, sed sine quo per liberum arbitrium perseverare non posset. Nunc verò Sanctis in Regnum Dei per gratiam Dei prædesti-**

*natis non tantum tale adjutorium perseverantiæ datur, sed tale, ut eis perseverantia ipsa donetur; non solum ut sine isto dono perseverantes esse non possint; verum etiam ut per hoc donum nonnisi perseverantes sint. Porro quod istud adjutorium quo, non sit efficax ex determinatione voluntatis, ut nos dicimus, sed sit efficax ab intrinseco, ac voluntatem determinans, ita ut illi resistere non valeat, quod contendit Jansenius, videtur colligi ex verbis ejusdem Augustini loco laudato, ubi habet: *Subventum est ergo infirmitati voluntatis humanæ, ut divina gratia indeclinabiliter, & insuperabiliter ageretur; & ideo quamvis infirma non deficeret, neque adversitate aliqua vinceretur. Et deinde addit: Primo homini fortissimo dimisit, ac permisit Deus facere quod vellet, infirmis servavit, ut ipso donante, invictissime quod bonum est, vellent, & hoc deserere invictissime nollent.**

Neque dicas, quod auxilium efficax redditum efficax à cooperatione libera arbitrii, adhuc inferat consensum indeclinabiliter, & inseparabiliter, & pariat invictissime bonam voluntatem; unde ex his verbis non infertur, quod auxilium gratiæ in natura lapsa sit efficax ab intrinseco, & non sit efficax ratione ipsius consensus, à quo auxilium sufficiens redditur efficax.

Nam contra est, tum quia Augustinus dicit, auxilium in natura lapsa esse potentius, quam in natura sana; unde non sunt ejusdem, sed diversæ efficacitatis; tum etiam quia ideo Augustinus docet requiri in natura lapsa auxilium fortius, quia superanda est reluctancia concupiscentiæ, & tentationum; ad hoc autem videtur requiri auxilium, quod sit fortius ab intrinseco, & non ex mero consen-

fu voluntatis reddentis illud efficax; ergo datur inter utrumque auxilium discrimen essentiale explicatum.

Hinc autem legitime inferunt primò, nullum dari in natura lapsa auxilium purè sufficiens, quippe quod non esset utile naturæ ægrotæ, sed noxiū, (sicut alimentum hominis sani non est utile, sed noxiū ægroto) siquidem cum auxilio sufficiente ob defectum virium, & concupiscentiæ delectationem repugnantem nequit voluntas se determinare ad amplectendum honestum. Inferunt secundò, reprobos caruisse auxiliis sufficientibus ad salutem; neque Deum illos voluisse in Electorum syllabum esse ascriptos. Inferunt tertio, peccatores carere auxiliis sufficientibus ad resipiscendum; ac justos, qui gratiam sanctificantem peccando amittunt, carere auxiliis sufficientibus ad non peccandum: Quod si verum haberet, falsa esset Tridentini doctrina, quod scilicet Deus neminem deferat, nisi prius deferatur; cum justi idcirco Deum deferant, dum peccant, quia à Deo deferuntur, dum denegatur iis sufficiens auxilium ad non peccandum. Ad hoc barathrum deliramenta isthæ Janseniana perducunt.

VI. Ostendo itaque, discrimen hoc essentiale inter utramque gratiam Adamicam, & Christianam non dari, & per summam injuriam appingi D. Augustino; cum potius sit Calvinii, qui lib. 2. Instit. cap. 3. habet: *Talem fuisse hominis adhuc stantis conditionem concedimus, ut potuerit in alteram partem inclinare; sed cum suo exemplo docuerit, quàm miserum sit liberum arbitrium, nisi Deus in nobis & velit, & possit; quid fiet nobis, si ad eum modulum gratiam nobis impertitur? Quod pa-*

riter docet Lutherus in Genesim cap. 2. Sanctorum autem Patrum doctrina fert, gratiam in statu naturæ lapsæ, ac integræ non differre essentialiter, ac neutram esse libertatis everfivam. Fulgentius lib. 2. ad Thrasymundum cap. 3. dicit: *Non alia gratia Angelum à ruina potuit custodire, nisi illa, quæ lapsum hominem post ruinam potuit reparare. Una est in utroque gratia operata, in hoc ut surgeret, in illo ne caderet; in illo, ne vulneraretur, in isto ut sanaretur; ab hoc infirmitatem repulit, illum infirmari non sivit; illius esca, istius medicina.* Similiter D. Gregorius Homil. 14. in Ezechielem idem adiutorium agnoscit in Angelis, & in hominibus post lapsum, ita tamen ut illis esset in præsidium, ne laberentur, in istis redemptio, ut post casum surgerent, dicens: *Unigenitus Patris, qui sursum est firmitas Angelorum, ipse deorsum factus est redemptio hominum, illis fortitudo, ne cadant, nobis adiutorium, ut surgamus post casum.* Et ipse D. Augustinus passim docet, Gratiam in natura lapsa cohærere cum arbitrii libertate, non secus ac in natura integra. Lib. 1. Retract. hæc habet: *Nisi quisquam voluntatem mutaverit, bonum operari non potest, quod in nostra potestate esse positum alio loco Dominus docet, ubi ait: Aut facite arborem bonam, & fructum ejus bonum; aut facite arborem malam, & fructum ejus malum. Quod non est contra gratiam Dei quam prædicamus; in potestate quippe hominis est mutare voluntatem, sed ea potestas nulla est, nisi detur à Deo, de quo dictum est, Dedit eis potestatem Filios Dei fieri. Quod similiter docuit lib. 2. de actis cum Felice Manichæo dicens: Cum ergo Dominus dicit, Aut facite hoc, aut illud, potestatem indicat, non naturam.*

Nemo

Nemo enim, nisi Deus, facere arbores potest; sed habet unusquisque in voluntate sua, aut eligere, quæ bona sunt, & esse arbor bona, aut eligere quæ mala sunt, & esse arbor mala: Lib. 10. Homil. 16. paucis idem luculenter edocuit: In tuo arbitrio Deus posuit, cui pares locum, Deo, an diabolo; Et lib. de grat. & lib. arbitrio cap. 2. ad comprobendam hanc arbitrii libertatem, quam Monachi Adrumetini contendebant per peccatum esse amissam, objectat illud Ecclesiastici: Ipse ab initio fecit illum, & reliquit illum in manu consilii sui; apponet tibi aquam, & ignem, ad quodcumque volueris extendere manum tuam. In Sole profecto cecutit, qui mentem Augustini in his, & innumeris aliis locis non deprehendit; ut profecto per summam injuriam discrimen essenziale inter gratiam Adami, & nostram ab August. traditum asseratur.

VII. Ratio autem manifesta, cur non sit necessarium essenziale discrimen inter gratiam sanitatis, & gratiam medicinalem, est, quia relatè ad actus supernaturales in utroque statu natura est impotens, & ratione gratiæ fit potens; ergo sicut potest gratia elevare arbitrium validum in statu naturæ integræ non evertendo ejus libertatem; ita poterit gratia intensior elevare arbitrium imbecille & ægrotum in natura lapsa absque læsione libertatis.

Neque dicant Janseniani, quod in natura lapsa regnet concupiscentia necessitans hominem ad peccandum, quæ solum expugnari poterit à dominatu gratiæ, quæ necessitet ad salutariter operandum. Nam primò commentitium est, quod concupiscentia necessitet ad peccandum, ut dicemus in thesi sequenti. Deinde

eo transmissio falsum est, quod gratia non possit tollere eam necessitatem ad peccandum, seu impotentiam ad bonam operationem, conferendo solum potestatem indifferentem, non vero necessitatem ad operandum salutariter. Et ratio à priori est, quia si infundatur à Deo delectatio objecti honesti, quæ sit æqualis delectationi objecti turpis ortæ à concupiscentia, sequitur, quod æqualis voluntati competit inclinatio, tam ad objectum honestum, quàm ad turpe; atque adeò superadditis viribus supernaturalibus gratiæ ad operandum, poterit voluntas liberè inclinari ad amplexum boni honesti, & ad salutariter operandum, resistendo inclinationi ad objectum turpe ortæ à concupiscentia; non secus ac liberè inclinatur voluntas ad objectum turpe, quando peccat, etiamsi æqualem habeat inclinationem ad amorem honesti.

Confirmatur, quia si daretur ad mentem Jansenianorum discrimen essenziale inter gratiam Adamicam, & Christianam, seu inter gratiam sanitatis, & medicinalem, sequeretur, quod in utroque statu naturæ innocentis, & naturæ lapsæ destrueretur conceptus gratiæ, & conceptus meriti ex illa resultantis: destrueretur enim primò gratia sanitatis, quia ea a Jansenianis dicitur esse debita naturæ; destrueretur secundò gratia medicinalis, quia ea non auxiliaretur arbitrio, sed necessitatem imponeret; destrueretur pariter verum meritum vitæ æternæ in statu naturæ innocentis, quia illud dicitur esse meritum humanum; destrueretur denique meritum in statu naturæ lapsæ, quia nequit intelligi meritum absque libera electione voluntatis. Unde recuderetur error Lutheri,

theri, quod totum nostrum meritum fit per imputationem meritorum Christi D.

VIII. Discrimen tamen accidentale inter gratiam Adamicam, & Christianam negari non potest, quatenus auxilia gratiæ in statu naturæ lapsæ debent esse intensiora, & uberiora, ut expugnent necessitatem moralem ad peccandum, quæ non raro habetur à dominatu concupiscentiæ, & tyrannide diaboli, cui per peccatum subjecta est natura humana; quia tamen non semper concupiscentia viget, nec semper tentationes diaboli sunt vehementes, ideo non semper requiritur gratia valde intensa, ut sine difficultate possimus operari salutariter. Huc autem spectat illud Apostoli ad Rom. 7. *Sentio aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati, quæ est in membris meis. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum*; quatenus sine gratia intensa, quæ per Christi merita habetur in natura lapsa, non expugnatur necessitas moralis ad peccandum orta à lege peccati, quam in membris nostris experimur, seu à motibus concupiscentiæ regnantis: Hinc ad Rom. 5. dicitur: *Ubi abundavit delictum, superabundavit gratia*: Et Christus D. Jo. 10. dixit: *Ego veni, ut vitam habeant, & abundantius habeant*; non solum enim venit, ut habeamus per sui merita abundantiam gratiæ habitualis, quæ nobis per Sacramenta tanquam per instrumenta suæ passionis confertur, sed etiam abundantiam gratiarum actualium, sine quibus nostra salus fuisset moraliter impossibilis: Nam si Adam instructus

gratia intensa, & vivida cognitione Dei, concupiscentiam habens rationi subjectam, adhuc prævaricatus est, ad simplicem diaboli deceptoris tentationem; quid nos miseri faceremus, subjecti tyrannidi dæmonis, & concupiscentiæ propter peccatum, ac tenebris ignorantiae pressi, nisi è vulneribus Christi D. affluenter nobis gratia derivaretur?

Præterea discriminatur accidentaliter gratia medicinalis à gratia sanitatis ex tribus illis capitibus, quæ in superiori thesi explicavimus; Primo quidem, quia in natura lapsa reperitur in subjecto propter culpam positiva indignitas gratiæ; unde majus est divinum beneficium, dum confert nobis gratiam, quàm dum contulit Adamo innocenti: Deinde gratia in natura lapsa debet esse sanativa, ac proinde debet complecti redemptionem Christi D. auxilia poenitentiae, & remissionem peccati, qua non indigebat natura integra. Denique gratia medicinalis debet resistere concupiscentiæ, cui resistere non debebat gratia sanitatis; eo quod in eo statu abessent motus inordinati appetitus removens hominem ab exercitio virtutum.

IX. Ex his facile est evacuare ratiocinationes Adversariorum, quas præmisimus. Ad principale argumentum dico, satis differre naturam ægrotam à sana per hoc, quod illa experiatur sæpe moralem necessitatem ad labendum ob dominatum concupiscentiæ, quam non experitur natura sana, & integra, ut proinde illa indigeat auxiliis uberioribus, & crebrioribus, ac speciali Dei protectione, quin opus sit gratia libertatis everfiva, ut possit bene operari; Quare in eo tantum sensu, gratia

gratia in natura sana dat posse, & velle benè operantibus, in quo dedit hoc idem etiam Angelis perfectioribus; cum Angelis etiam dicatur, *Quid habes, quod non accepisti? Quis est, qui te discernit?* Et sicut ut dæmonibus gratia dedit posse, quin habuerint etiam à gratia ipsum velle ex propria culpa, quia voluerunt gratiæ resistere, non verò cum illa operari; ita prorsus datur in natura lapsa gratia sufficiens, quæ ex culpa malè operantis non redditur efficax.

X. Ad primam confirmationem, diximus concupiscentiam non captivare voluntatem ad culpam necessitando physicè ad illam, quia sic homines non peccarent formaliter, dum peccant; sed solum necessitando moraliter; poterit proinde gratia alliciendo ad amorem honesti, æquare, immo & superare allicientiam ad objectum turpe ortam à concupiscentia, & sic ponere æquilibrem indifferentiam, tam ad benè, quam ad malè operandum; immo potest aliquando ea esse allicientia gratiæ ad amorem honesti, ut ad illum moraliter necessitet.

XI. Ad secundam, diximus Augustini doctrinam esse perspicuam, ita ut nodum in scirpo quærat, qui de ea dubitet. In locis adductis nomine *Adjutorii quo*, venit gratia efficax, quæ tam fuit in Angelis bonis, quam est nunc in benè operantibus, & nomine *Adjutorii sine quo non*, venit auxilium purè sufficiens, quod tam fuit in dæmonibus, & in Protoplastis, quam est nunc in male operantibus. In utroque statu auxilium efficax operatur consensum liberum indeclinabiliter, quia gratia efficax in actu secundo vel trahit, vel consti-

tuitur per ipsum consensum liberum, quo illa redditur efficax; & cum non possit constitutum esse sine suis constitutivis, ideò gratia efficax non potest esse sine consensu; quamvis sub eadem gratia, quæ est efficax potuisset ad arbitrium voluntas non ponere consensum, & tunc ea non denominaretur efficax, sed sufficiens, & inefficax. Ad id quod additur, quod in natura lapsa auxilium debeat esse potentius, & fortius, jam diximus, ex triplici capite debere esse validius, & beneficium longè majus, quàm sit gratia sanitatis: at non proinde debent auxilia naturæ sanæ, & lapsæ differre essentialiter, itaut illa solum cohæreant cum libertate arbitrii, & non etiam ista.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XXXVI.

TRigesimasexta assignat essentiale discrimen inter gratiam Adamicam, & Christianam, quod illa reciperetur in propria persona; hæc verò recipiatur in persona Christi resuscitati, cui nos sumus uniti. Hoc tamen discrimen inter utramque gratiam non dari constat ex Tridentino, quod sess. 6. cap. 7. docet, gratiam, qua justificamur, esse nobis inhærentem; atque adeo ea non aliter in nobis accipitur, ac gratia Adami, & status innocentiae. Gratia pariter actualis, quæ consistit in illustrationibus, & inspirationibus supernaturalibus, atque adeò in actibus vitalibus, impossibile est, quin in nobis recipiatur, cum actus vitales essentialiter debeant esse ab hoc, & in hoc.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XXXVII.

TRigesima septima aliud essentialē discrimen comminiscitur inter utramque gratiam, dicendo, quod gratia Christiana sanctificando nos in Jesu Christo sit omnipotens, atque adeo irresistibilis, ac digna Filio Dei; gratia verò Adami sanctificando illum in semetipso erat illi proportionata, atque adeo talis, ut posset illi resistere. Propterea Quesnellus in statu naturæ lapsæ non aliam gratiam agnoscit, nisi gratiam efficacem, cui voluntas oblucri non possit. Hic tamen error aperte confutatur ex iis omnibus, quæ adversus proscriptas theses Jansenianas congeruntur. Nam si solum daretur gratia efficax, Deus præcipiens peccatori contritionem, quam de facto culpabiliter hic non poneret, præciperet aliquid impossibile (cum non possit viribus naturæ poni contritio supernaturalis) nec daret gratiam, qua possit illam ponere, quæ est prima ex thesibus proscriptis Jansenii: Rursus si solum daretur gratia efficax, nunquam homo gratiæ interiori resisteret, nec posset illi resistere, juxta secundam, & quartam Jansenii thesim. Denique si solum daretur gratia efficax, cui voluntas resistere non posset, meritum haberetur cum sola libertate à coactione juxta tertiam thesim Jansenii. Nullum itaque datur essentialē discrimen inter gratiam in statu innocentiae, & gratiam, quæ confertur in statu naturæ lapsæ, sed solum discriminantur accidentaliter ex tribus capitibus, ut supra diximus. Primò quidem,

quia nunc datur gratia homini positivè indigno propter peccatum; at in statu naturæ innocentis homo, licet non esset dignus gratia, non erat tamen positivè indignus. Secundò, quia gratia, quæ nobis nunc confertur, ad peccatum delendum indiget prævia Christi Redemptione. Tertiò, quia nunc ex meritis Christi datur nobis gratia uberior ad superandam vim concupiscentiæ effrenis, quam post culpam Adæ rebellem experimur, sentiendo in membris nostris legem repugnantem legi mentis nostræ. Quare his de causis Gratia Christiana est digna Filio Dei, non verò quia irresistibilis est, & libertatem evertit; sic enim meritum etiam toleret, & coronam.

PROPOSITIO XXXVIII.

Peccator non est liber, nisi ad malum, sine gratia Liberatoris. *Quesn. Luc. 8. 29. edit. 1693. & 1699.*

PROPOSITIO XXXIX.

Voluntas, quam gratia non prævenit, nihil habet luminis, nisi ad aberrandum, ardoris, nisi ad se præcipitandum, virium, nisi ad se vulnerandum; Est capax omnis mali, & incapax ad omne bonum. *Quesnel. Matth. 20. 3. & 4. edit. 1693. & 1699.*

PROPOSITIO XL.

Sine gratia nihil amare possumus, nisi ad nostram condemnationem. *Quesn. I. T. bessal. 3. 18. edit. 1699.*

PROPOSITIO XLI.

Omnis cognitio Dei, etiam naturalis, etiam in Philosophis Ethnicis, non potest venire, nisi à Deo, & sine gratia non producit, nisi præsumptionem, vanitatem, & oppositionem ad ipsum Deum, loco affectuum adorationis, gratitudinis, & amoris. *Quesnellus Rom. I. 19. edit. 1693. & 1699.*

PROPOSITIO XLII.

Sola gratia Christi reddit hominem aptum ad sacrificium Fidei; sine hoc nihil nisi impunitas, nihil nisi indignitas. *Quesn. Act. I. 9. edit. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Theses istæ ad deponendam salutis æternæ sollicitudinem invitant. II. Docent quippe, homines carere gratia sufficienti ad non peccandum. III. Homo, si Jansenium audiamus, non aliter dicitur liber ad non peccandum, nisi quia potest

cum gratia Liberatoris à malo abstinere, non quia sine illa possit non peccare. IV. Contendunt Janseniani dari in nobis ad peccatum in genere necessitatem, seu ad patrandum aliquod peccatum vagè, ac disjunctivè. Sed licet necessitas peccandi esset solum generica, adhuc peccatum non esset imputabile.

V. Liberum arbitrium esset extinctum, si non posset homo omnem omnino culpam declinare. VI. Constat dari libertatem ad benè operandum sine gratia Liberatoris supernaturali. VII. Opera Infidelium possunt esse usquequaque bona, ita ut referantur ad finem virtutis; aut saltem non referantur ad finem malum. VIII. Idque passim Sancti Patres docent. IX. Ex Augustino peccata, quæ sunt inevitabilia, non sunt propriè peccata, sed pœna peccati. X. Si ex necessitate peccatur, non peccatur, dum peccatur. XI. Essetque Deus peccati auctor. XII. Et alia innumera sequerentur absurda.

XIII. Objecta diluuntur: præsertim quia videtur non semel hanc trigesimam octavam thesim docuisse Augustinus.

I. **Q**uesnellus Janseniana lue infectus in hisce thesibus insinuat naturam humanam per Adæ peccatum ita penitus corruptam esse, ut ejus liberum arbitrium, quod solum est viribus attenuatum, & inclinatum, ut loquitur Tridentinum sess. 6. cap. 1. sit etiam veluti extinctum, ac mortuum relatè ad bonum quodcunque amandum, ac efficiendum; ita ut circumscripta Dei gratia per suas vires naturales nihil omnino possit circa bonum quodcunque, etiam ordinis naturalis, sed ita manferit servum, captivumque peccati, ut sine Dei gratia libertatem exercere non possit, nisi ad peccandum, quatenus
ita

ita liberum sit ad ponendum vel hoc, vel illud in specie peccatum, ut tamen omninò necessitetur ad ponendum aliquod peccatum vagè, & in genere. Ea tamen calliditate hæresim istam toties ab Ecclesia damnatam insinuat, ut videatur ob oculos ponere ægritudinem, ac miseriam naturæ lapsæ, & sic excitare homines ad Medicum, & Redemptorem deprecandum, qui sua gratia medicinali præsentissimam opem ferat naturæ viribus omnibus destitutæ. Siquidem per peccatum eò devenit homo in barathrum libidinum in præceptus actus, ut possit ei velut in Epigraphen inscribi illud Isaia 1. *A planta pedis usque ad verticem capitis non est in eo sanitas; vulnus, & livor, & plaga tumens non est circumligata, nec curata medicamine, neque fota oleo.* Verùm dum videtur Auctor piè indigentiam medicaminis, & olei, nempe gratiæ, inculcare, versutis verbis timorem omnem culpæ à nobis depellit, docens, culpam esse omninò indeclinabilem citra gratiam Christi medicinalem, quæ solis electis à Deo conferitur ad arbitrium; nihil omnino conducere nostros conatus, labores, & orationes ad resistendum cupiditatibus ineluctabiliter pertrahentibus ad culpam; nec dari nobis ex lege providentiæ gratiam sufficientem ad tentationes propulsandas, & ad aliquam bonam operationē ponendam. Quinimò cum culpa aliqua vagè, & indeterminatè omninò necessaria sit iis, quibus gratia deest, & ex omnium non insipientium sensu culpa vacet, qui culpam vitare nequit, juxta illud August. *Nemo peccat in eo, quod nullo modo cavere potest*, inde apertissime descendit, unumquemque, quicquid agat, immunem esse à culpa; nam

si gratia prævenitur, benè operabitur, & non peccabit; sin autem gratia destituatur, non imputabitur ad culpam culpa ipsa, quippe necessaria. Eò itaque semper Jansenianæ, & Quesnellianæ theses callidè collineant, ut nos ad hilariter vivendum citra culpæ, & gehennæ timorem suadeant, & impellant.

II. Ut altiùs percipiatur harum thesium error, sciendum, naturam humanam in Jansenianorum sententia post lapsum incurrisse non solum moralem, & consequentem, sed etiam physicam, & antecedentem necessitatem peccandi, & succumbendi tentationibus, ita ut non solum ea peccet operando malum, sed etiam pure omittendo bonum; à qua necessitate non possit liberari, nisi per gratiam, quæ pariter necessitet, ac determinet ad bonum, nempe ad actum charitatis; Et quia Infideles carent omninò gratia, prout docuit Quesnellus in vigesima sexta thesi, ideo Infideles ex necessitate semper peccant urgente tentatione, aut præcepto aliquo sive naturali, sive divino, sive humano. Docent pariter necessariò, & non liberè peccare justos, & fideles, qui defacto peccant, eò quod careant in istorum sententia gratia sufficienti ad non peccandum; nullum enim auxilium gratiæ agnoscunt in natura lapsa, quod sit solum sufficiens, & non efficax; nec admittunt auxilium efficax distinctum ab actu charitatis efficaci, & impossibili cum peccato.

III. Quod si illis objectetur, requiri libertatem ad peccandum; Respondent primò, sufficere libertatem à coactione juxta tertiam ex Thesis Jansenii, quando scilicet actus sit nulla urgente cupiditate boni, aut

timo-

timore mali temporalis; quia tamen in natura lapsa peccatum semper fit, aut urgente timore mali temporalis, aut urgente boni cupiditate, cui voluntas resistere non potest propter virium imbecillitatem, ideo docent indivisim, quod peccatum quodcumque in natura lapsa fiat citra libertatem formalem indifferentiæ, quam solum exigunt in primo peccato patrato in statu innocentiae, non verò in aliis, quæ peccata simul sunt, & pœna peccati. In his enim putant eam libertatem sufficere, quæ fuit relatè ad illud primum peccatum Adæ, in quo tanquam in radice, & causa reliqua peccata continentur, prout dicitur in prima ex thesibus ab Alex. VIII. proscriptis. Impræsentiarum autem in hac thesi dicitur peccator liber ad malum, non quia potest quodcumque peccatum declinare, quando accingitur ad operandum sine gratiæ adjutorio; sed quia potest hoc vel illud peccatum in specie vitare determinatus ad peccatum in genere; vel quia potest cum gratia Liberatoris à malo abstinere, quamvis non possit sine tali gratia non peccare; cum diseretè dicatur deinde in thesi 45. *Amore Dei in corde peccatorum non regnante, necesse est, ut in eo carnalis regnet cupiditas, omnesque actiones ejus corrumpat.* Ex Jansenio enim juxta errores Baji sine gratia Dei omnis usus liberi arbitrii necessariò est malus; unde proscripta est propos. illa Baji 60. *Non nisi Pelagiano errore admitti potest usus aliquis liberi arbitrii bonus, sive non malus; & gratiæ Christi injuriam facit, qui ita sentit, & docet.*

IV. Antequam ad confutandos istos palmares errores descendam, Jansenio Jansenium ipsum objicio, qui

lib. 2. Martis Gallici in præfat. habet: *Nihil esse in Christianæ doctrinæ sanctionibus ita ratum, fixumque, quod non, pruriente quadam ingeniorum petulantia, novandique libidine, in dubium revocetur: nullum verò tam insolens, & alienum ab omnium Catholicorum ore paradoxum, quod non verisimilibus ratiunculis asseratur.* Quid autem inter Catholicos magis celebre, quàm illud Augustini, *Nemo peccat in eo, quod nullo modo cavere potest?* hoc tamen Jansenius, & jusque discipuli conantur futilibus ratiunculis, & distinctionibus in controversiam adducere. Et quamvis noverint à Pio V., Gregor. XIII., & Urbano VIII. proscriptam esse thesim illam 28. Baji dicentis: *Liberum arbitrium sine gratiæ Dei adjutorio, non nisi ad peccandum valet; necnon 29. dicentē: Pelagianus est error dicere, quod liberum arbitrium valet ad ullum peccatum vitandum; & tertiam, quæ habet: Homo peccat etiam damnabiliter in eo, quod necessariò facit.* Iterum tamen, iterumque hoc ipsissimum aliis, aliisque phrasibus eructant; admittendo solum umbratilem illam libertatem, quod scilicet possit voluntas aliquod peccatum in particulari vitare, dummodo tamen in aliud incurrat; ut si quis omittat furari, ut occidat, vel omittat mentiri ex affectu vanæ gloriæ; putant quippe necessitatem ad peccandum esse genericam, non specificam, qualem dicunt esse in damnatis, qui ad peccandum in genere necessitantur, non tamen ad hoc peccatum in specie; sicut Beati necessitantur ad bene operandum in genere, non tamē ad hanc determinatē bonam operationem; quamvis nec damnati puniantur propter novas culpas, nec Beati premio afficiantur propter novas bonas operationes, eo quod sint in termino:

At

At transmissio, quod hac libertate specifica polleant homines in statu naturæ lapsæ, si tamen desit libertas generica ad declinandum quodcumque genus peccati, semper verum est, quod necessariò peccant, ut proinde non possint propter hæc peccata puniri; sicut qui necessitatur ad suspendium in genere, cum sola libertate, ne in hac, vel illa arbore suspendatur, dicitur omninò necessariò suspendi, nec illi suffragari libertas illa in ordine ad vitam conservandam. Præterquamquod libertas ista voluntatis Janseniana est potiùs indifferentia voluntatis passiva, quàm activa, quatenus, ut habetur in thesi 40. Baji, *In omnibus suis actibus peccator servit dominanti cupiditati.*

V. Ostenditur itaque hujus Janseniani assumpti falsitas primò ex Trid. quod sess. 6. can. 5. definit: *Siquis liberum hominis arbitrium post Adæ peccatum amissum, & extinctum esse dixerit, anathema sit*: Quod si necessitaretur ad peccandum homo sine gratia Liberatoris, quatenus solum exercere possit libertatem circa amplexum hujus, vel illius mali, quin tamen possit omne malum declinare, sequeretur, quod arbitrium esset omnino extinctum; nihil enim posset relatè ad bonum, quia seclusa gratia non potest bonum operari; neque relatè ad malum aliquod posset, quia necessitatur ad ponendum aliquod vagè malum gratia circumscripta; ergo liberum arbitrium relatè ad bonum, aut malum esset omnino extinctum, si solam libertatem haberet ad malum sine gratia. Hæc definitio Tridentini tam Lutherum damnavit, qui in libro de servo arbitrio, & alibi docuit, libertatem indifferentiæ circa bonum, & malum esse extinctam per pecca-

tum Adæ; quàm Calvinum, qui in Antid. ad sess. 6. can. 5. pariter docuit, liberum arbitrium esse figmentum, & titulum sine re: Quorum vestigiis inhærens Jansen. lib. 3. de statu naturæ lapsæ hunc titulum præfixit capiti 9. *Periit non solum libertas ad agendum bonum, sed etiam abstinendi à peccato.*

VI. Cæterum etiam dato, quod peccator liber esset ad abstinendum à malo; non proinde fit, quod solum sit liber ad ponendum malum, non verò sit liber etiam ad ponendum bonum sine gratia Liberatoris, seu sine charitate (quæ per Jansenianos coincidit, aut essentialiter connectitur cum gratia per Christum) ut fusè ostendimus in prima harum thesium, in qua dicitur, quod peccatori amissa per peccatum gratia nihil remaneat, nisi generalis impotentia ad laborem, ad orationem, & ad omne opus bonum. Et sanè cum passim in Scripturis Deus peccatores hortetur ad poenitentiam, & ad alia bona opera, signum evidens est, quod illis libertas insit ad ea præstanda. Quicquid sit, utrum ad ponendum opus bonum ordinis naturalis requiratur aliqua gratia pariter ordinis naturalis consistens in speciali quadam Dei providentia, seu cogitatione congrua, prout docent Vasquius, Turrianus, Mæratius, & alii graves Auctores. Augustinus in ps. 83. explicans versiculum illum, *Etenim passer invenit sibi domum, & turtur nidum sibi*, ostendit, etiam Ethnicos extra Ecclesiam aliquid boni facere: Et ep. 130. dicit, Polemonem adolescentem Paganum à Xenocrate Philosopho ad temperantiam, & continentiam fuisse conversum: Et lib. 5. de Civit. cap. 15. ostendit, Deum favisse Romanis in am-

amplificando suo imperio propter bona opera moralia ab iisdem præstita, & voluisse in hac vita remunerationem illis conferre dando tam amplam dominationem. Scriptura etiam passim commemorat aliqua bona opera Infidelium, e.g. beneficium ab obstrictibus Ægyptiis præstitum Israelitis, quod Deus remuneratus est, ædificando eis domum, quia Deum timebunt, ut habetur Exod. 1.: Et de Nabuchodonosore sic Deus loquitur Ezech. 29.: *Ecce ego dabo Nabuchodonosor Regem Babylonis in terra Ægypti, & accipiet multitudinem ejus, & depredabitur manubias ejus, & diripiet spolia ejus, & erit merces exercitui illius, & operi, quo servivit adversus eam; dedi ei terram Ægypti pro eo quod laboraverit mihi, ait Dominus Deus.* Ubi Hieronymus in cap. 29. Ezech. addit: *Ex eo quod Nabuchodonosor mercedem accipit boni operis, intelligimus etiam Ethnicos, si quid operis boni fecerint, non absque mercede Dei judicio præteriri.* Quod disertius exprimitur verbis illis, quibus Propheta Nabuchodonosorem alloquitur Danielis 4. dicens: *Consilium meum placeat tibi; & peccata tua eleemosynis redime:* Nemo autem somnare poterit, quod peccata aliis peccatis redimantur; unde fit eleemosynas illas Nabuchodonosoris Infidelis non fuisse peccata, sed opera honesta apta ad placandum Deum iratum; sicut etiam fuerunt jejunia, & alia honesta opera Ninivitarum Jonæ 2. Hinc Aug. lib. de spir. & lit. cap. 27. habet: *Non usque adeo in anima humana imago Dei terrenorum affectuum labe detrita est, ut nulla in ea velut lineamenta extrema remanserint; unde meritò dici possit, etiam in ipsa impietate vitæ suæ facere aliqua legis.*

VII. Neque dicat Jansenius lib. 4.
Tom. II. P. IV.

de statu naturæ lapsæ cap. 5. opera isthæc Infidelium esse solum bona ex parte objecti, seu esse bona quædam officia, non tamen esse bona ex omni parte, præsertim respectu finis, cum desit illis relatio in Deum propter se dilectum.

Nam contra est primò, quia ut opus sit studiosum, & bonum, non est necesse, quod ad Deum summe dilectum referatur; aliter nulla alia daretur virtus præter charitatem, cum de fide sit tres dari virtutes Theologales, & dari etiam Morales. Ad hoc enim ut actus virtutis exerceatur, satis est, quod objectum honestum, ac conveniens naturæ rationali ametur propter suam honestatem, seu bonitatem intrinsecam, ut si quis parentes colat, reddat unicuique jus suum, pauperibus subveniat, quia id decet naturam rationalem. Neque enim Polemonis continentia fuit vitiosa, ut somniat Jansenius, quamvis deesset illi circumstantia finis ultimi; siquidem, ut habet Aug. ep. 130., ea fuit donum Dei, atque adeo opus virtutis per hoc, quod continentiam servaret ex hoc motivo, quod id rectæ rationi sit consentaneum, prout à Xenocrate proponebatur.

Contra est secundò, quia aliud est, officium de se bonum non referre ad Deum summe dilectum, aliud est referre illud ad pravum finem; hoc secundum reddit tale officium vitiosum, non verò primum. Ideo Augustinus a Jansenio relatus dicit: *Bonum est, ut subveniatur homini periclitanti, præsertim innocenti; sed ille, qui hoc facit, si amando gloriam hominis magis, quam Dei facit, non bene bonum facit.* Et quia plerumque opera bona Infidelium referuntur ad finem inanis gloriæ, aut avaritiæ,

R

aut

aut ad alium finem malum, ideo plerumque sunt vitiosa, ut idem Augustinus adnotat lib. 4. contra Julianum. Quare ineptè Lutherus in cap. 4. epist. ad Galat. dicit: *Opera extra fidem facta, ut maximè in speciem sancta videantur, sub peccato, & maledictio sunt*: Quod pariter ineptissimè docuit Calvinus lib. 3. Instit. cap. 4. & Jansenius libr. 4. de statu naturæ lapsæ cap. 3. ubi habet: *Sola absentia fidei sufficit, ut omnia opera Infidelium sint peccata*: Et jure merito proscripta fuit 27. Baji propositio dicens: *Omnia opera Infidelium sunt peccata, & virtutes Philosophorum vitia*.

VIII. Sed redeo ad ostendendum non dari in natura lapsa, circumscripta Dei gratia, in peccatoris voluntate solam libertatem ad peccandum, ita ut in aliquod vagè peccatum necessariò prolabatur, quoties gratia liberatoris non infundit illi actum charitatis. Hieronymus tomo 9. epist. 17. ad Damasum dicit hoc esse dogma Catholicum his verbis: *Liberum sic confitemur arbitrium, ut dicamus, tam illos errare, qui cum Manichæo dicunt, hominem peccatum evitare non posse; quam illos, qui cum Joviniano asserunt hominem peccare non posse; uterque enim tollit arbitrii libertatem; Nos verò dicimus hominem semper & peccare, & non peccare posse, ut semper liberi confiteamur esse arbitrii*. Hæc est fides, Beatissime Papa, quam in Ecclesia Catholica didicimus. (Quid sit de opinionè Bellarmini in libro de Scriptoribus Ecclesiasticis putantis hanc epistolam non fuisse D. Hieronymi.) Idem pariter docet Augustinus, præsertim lib. de duabus animabus cap. 2. ubi habet: *Peccati reum teneri quempiam, quia non fecit, quod facere non potuit, summæ*

iniquitatis est, & insania. Idem etiam alii Patres communiter, quorum verba longum esset recensere.

Neque dicas primo: Jansenianos non negare in peccatore libertatem ad non peccandum, sed solum libertatem ad bene operandum sine gratia liberatoris. Nam contra est, quia abstinencia a peccato, si non est moraliter bona, & ex motivo charitatis juxta doctrinam Jansenii, & Quesnelli in thesi 44. est moraliter mala, & peccaminosa, cum non admittant medium inter cupiditatem, & charitatem ex thesi 45. Præterquamquod in lege affirmativa naturali, qua præcipitur v. g. amor Dei, aut actus Contritionis, qui non est liber ad actum bonum, non potest esse liber ad non peccandum.

Neque dicas secundò, necessitatem peccandi non tollere a peccatore in natura lapsa veram rationem peccati in eo, qui peccat; quia scilicet potest non peccare sub gratia liberatoris. Nam sicut non potest imputari ad culpam, quod homo moriatur, quia necessariò moritur, quamvis possit non mori ex gratia Dei omnipotentis; ita non potest imputari ad culpam opus malum, quod necessariò fit in sententia Janseniana, quamvis possit ex gratia per Christum non fieri.

IX. Neque dicastertiò, Augustin. & alios Patres, dum dicunt non posse peccatum esse necessarium, loqui de peccato, quod sit dumtaxat peccatum, non verò de peccato, quod sit peccatum simul, & pœna peccati, ut sunt peccata in natura lapsa: Quod expressit Augustinus lib. 1. Retract. cap. 15. ubi loquens de peccati definitione, qua dixit, peccatum esse non

non posse, nisi sit voluntarium, ita ut possit voluntas ab eo abstinere, addit: *Propterea vera est, quia id definitum est, quod tantummodo peccatum est, non quod est etiam pœna peccati.* Et similiter lib. Operum imperfect. fol. 38. loquens de libertate requisita ad peccandum in natura lapsa, habet: *Nunc ei qui dicit, quod nolo malum hoc ago, abstinere inde liberum non est. Ac per hoc tria ista discerne; & scias, aliud esse peccatum, aliud pœnam peccati, aliud utrumque.* Nomine peccati tantum intelligit S. Doctor amorem objecti vetiti, nulla cupiditate concupiscentiæ cogente elicitum, sicut fuit peccatum Protoplastorum; Nomine pœnæ peccati intelligit quodcumque seorsim a nova culpa homini provenit ex culpa Adæ, ut mors corporea, ignorantia, quam ex peccato contraxit, concupiscentia effrænis, & alia id genus; Nomine vero peccati simul, & pœnæ peccati intelligit amorem objecti prohibiti, sive cum ignorantia præcepti, sive cum impossibilitate implendi præceptum, sive cum dominante concupiscentia, quæ procedat a voluntate; sicut est omnis amor vitiosus in natura lapsa; & ad hæc peccata libertatem indifferentiæ non requirit.

Sed contra est, quia si Augustinus vellet solum primum peccatum Adæ fuisse liberum, doceret errorem Calvinii a Tridentino damnatum, quod per peccatum Adæ sit extinctum liberum arbitrium; quod Sancto Doctori enormiter est injuriosum. Quare universim, ex mente Augustini, quod est peccatum caveri potest; ut docuit etiam lib. 5. de Civ. Dei c. 10. & alibi. Illud peccatum, quod simul est pœna peccati per hoc, quod caveri non possit, non est

propriè, & formaliter, sed impropriè, & materialiter peccatum, vid. peccatū quod fit per ignorantiam invincibilem, & motus concupiscentiæ inevitabiles. Quod disertissimè docuit S. Doctor lib. 3. de lib. arbitr. capite 19. dicens: *Si Adam & Eva peccaverunt, quid nos miseri fecimus, ut cum ignorantia cæcitate nasceremur?* Quasi exponens hominum querelas, quod peccata ex ignorantia invincibili imputentur ad culpam. Sed querelis facit satis dicendo: *Non tibi deputatur ad culpam quod invitus ignoras, sed quod negligis quærere, quod ignoras; Ista propria tua peccata sunt;* Quibus verbis ostendit, peccata, quæ caveri non possunt, esse impropriè peccata. Ad eum modum quo Tridentinum sess. 5. loquens de concupiscentia, quam aliquando Apostolus peccatum appellat, declarat, *non appellari peccatum, quod vere & propriè in renatis peccatum sit, sed quia ex peccato est, & ad peccatum inclinatur.* Expressissimè hoc ipsum docuit Augustinus lib. 1. Retract. cap. 13. loquens de peccatis, quæ propriè sunt peccata, & quibus convenit peccati definitio, dicens: *Peccatum quippe illud intelligendum est, quod tantummodo peccatum est, non quod est etiam pœna peccati.* Et post multa concludit: *Non itaque falsum est, quod dixi; usque adeo peccatum voluntarium malum est, ut nullo modo sit peccatum, si non sit voluntarium;* Quare peccata, quæ sunt inevitabilia, ut peccata ex ignorantia invincibili, & peccata, quæ fiunt ex concupiscentia inevitabili absque advertentia, & consensu, cum sint peccata simul, & pœna peccati, sunt solum impropriè, & materialiter, ac secundum quid peccata, non verò propriè, formaliter, & simpliciter.

X. Confirmantur hæc omnia, quia si homo non esset liber ad peccatum declinandum, sed ex necessitate aliquod vagè malum operaretur, non peccaret, dum illud operaretur, atque adeo peccaret, & non peccaret. Probatur sequela ex Justino Apolog. 2. pro Christianis, ubi habet: *Nisi homines arbitrati suo possunt turpia fugere, honesta sectari, extra culpam erunt, quicquid agant.* Bernardus etiam de lib. arb. col. 2. dicit: *Quod sibi liberum non esse cognoscitur, quo pacto ei vel bonum, vel malum imputatur? Excusat nempe utrumque necessitas.* Sic Damascenus Dialogo contra Manicheos; *Qui anima, quæ tyrannide oppressa est poterit, quin peccet? At proinde culpa non erit.* Et August. de lib. arb. cap. 18. *Quis enim peccat in eo, quod nullo modo cavere potest? Peccatur autem; ergo cavere potest.*

XI. Accedunt ad hæc plurimæ aliæ Theologicæ ratiocinationes; Et prima quidem, quia si homo ex naturali sua constitutione necessario peccaret, Deus esset peccati Auctor; ergo etiam si necessario peccaret post lapsum. Antecedens constat, quia in auctorem causæ refertur effectus necessario connexus cum sua causa; sicut in Deum conditorem refertur lux solis, & calor ignis; Quod expresse docent Patres communiter; causa quippe causæ est causa causati. Hinc Athanasius de salutari adventu habet: *Anne ergo peccatum secundum naturam fiet? Quod si ita est, statueritis naturæ conditorem (quod blasphemum est) peccati esse opificem.* Et Hieronym. in Ecclesiastem cap. 7. *Ne videretur communem hominum damnare naturam, & Deum authorem mali facere, dum talium conditor est, qui malum vitare non possunt, argutè præcavit, & ait, bonos*

nos a Deo creatos. Et August. lib. 4. confess. capite 3. docet, in Deum referri peccata, si stellæ peccandi necessitatem inducerent, dicens: *De Cælo tibi est inevitabilis causa peccandi, & Venus hoc fecit, aut Saturnus, aut Mars; scilicet ut homo sine culpa sit, culpandus sit autem Cæli, aut siderum creator, & ordinator.* Consequentia itaque probatur, quia per Adæ peccatum non est sublata homini potestas sibi connaturaliter debita; neq; liberum arbitrium est extinctum, sed solum viribus est attenuatum, & inclinatum, ut habet Trid. sess. 6. cap. 1. quatenus ob rebellionem partis inferioris patitur difficultatem ad honestè operandum, quam non patiebatur ante rebellionem; ergo post lapsum Adæ humanum arbitrium circumscripta gratia per Christum ex naturali sua constitutione ad summum necessitatur moraliter, non tamen physicè ad peccandum; aliter tam ante peccatum Adæ, quam post illud, Deo peccatum hominis imputaretur. Et ratio a priori est, quia concupiscentia non fert secum necessitatem peccandi, sed solum difficultatem physicè superabilem a facultate arbitrii; unde fit, quod si homo physicè necessitaretur ad peccandum post lapsum Adæ, necessitas ista oriretur ex sua naturali constitutione, & sic Deus esset peccati auctor.

Confirmatur primò. Si sola vis concupiscentiæ induceret peccandi necessitatem in natura lapsa, Deus auctor naturæ esset simul auctor peccati, siquidem concupiscentia ex naturali conditione humanæ naturæ competit homini, & illi inesset, si homo conditus esset in statu nature puræ, ut docet Chrysostomus homil. 19. ad populum Antioch. dicens:

Cor.

Concupiscentie radix habet à natura principium; concupiscere enim naturale: proinde proscripita est propositio illa Baji 55. Deus non potuisset creare ab initio talem hominem, qualis nunc nascitur, videlicet rebellem, per appetitum imperio rationis, & aliis ærumnis obnoxium, quas per peccatum contraxit. Existimo tamen, quod non potuisset Deus hominem creare cum tali rebellione concupiscentiæ, quæ induceret necessitatem moralem ad peccandum; quia sic etiam quodammodo Deo etiam peccatum tribueretur. Unde Augustinus lib. 3. de lib. arb. cap. 18. dixit: Non posse à libidinosis operibus temperare, non est natura instituti hominis, sed pœna damnati. Ex hoc itaque quod homini naturaliter concupiscentia competat, sequitur, quod hæc solum inclinet, non necessitet ad peccandum; & quia in pœnam peccati necessitat moraliter, ideo per merita Christi D. gratia nobis abundans datur, ut illi resistamus: Unde dicitur ad Rom. 5. Si unius delicto mors regnavit per unum, multò magis abundantiam gratiæ, & donationis, & justitiæ accipientes in vita regnabunt per Jesum Christum Dominum nostrum.

XII. Secunda Theologica ratio est, quia motus concupiscentiæ, & affectus turpes simplices, & inefficaces peccandi, cum sint necessarii, nullum continent peccatum in statu naturæ lapsæ, ut ipsi Janseniani admittunt, quamvis sint spontanei, & voluntarii, & ratione peccati originalis sit ablata nobis potestas illos cohibendi: ergo pariter vacarent culpa affectus turpes absolute & efficaces, si ad illos pariter necessitaremur. Neque dicas affectus efficaces moveri ex judicio indifferenti boni, & mali; Nam pariter affectus

Tom. II, P. IV,

simplices moveri possunt, ac persistere cum tali judicio; sicut persistebant cum notitia boni, & mali in Apostolo dicente, *Non quod volo bonum, hoc ago, sed quod nolo malum, hoc facio*; proinde ad Rom. 6. idem monet: *Ne regnet peccatum in vestro mortali corpore, ut obediatis concupiscentiis ejus*; quatenus etiam cum advertentia rationis persistunt motus concupiscentiæ; ita ut possimus quidem illis non consentire, non tamen illos non sentire possimus; & ideo Apostolus non prohibet, ne sint, sed solum ne regnent: Quod Augustinus annotavit tr. 41. in Jo. dicens: *Non ait, non sit, sed non regnet: Quamdiù vivis, peccatum necesse est esse in membris tuis; saltem illi regnum auferatur; non fiat, quod jubet*; Quod si non essent necessarii, etiam cum advertentia rationis, Apostolus non diceret, non regnent; sed diceret, non sint, sicut absolute prohibetur consensus erga illos; cum autem solum prohibeat ne regnent, signum est, quod solum affectus inefficaces sint necessarii, non verò efficaces, & absoluti. Quod innuit Greg. lib. 21. Moral. cap. 2. dicens: *Peccatum in humano corpore non esse, sed regnare prohibuit, quia in carne corruptibili non esse non potest, sed non regnare potest.*

Essent aliæ innumeræ Theologicæ ratiocinationes, quæ idem evincerent; præsertim quia derisorie essent exhortationes, comminationes, promissiones, si daretur peccandi necessitas, & gratia liberatoris non sit in manu voluntatis: Præterea non esset gravius peccatum, quod committitur ob levem tentationem, quam si committatur ob gravem; etenim in utroque casu eadem daretur neces-

R 3 *sitas;*

fitas; Sed non est opus in his amplius immorari; fatius est objecta diluere. Qui verò plura hac in re velit, consulat Bellarminum lib. 5. de Grat. & lib. arbitr. cap. 9. & 10.

XIII. Opponitur, quod Augustinus non semel dixerit hominem per Adæ peccatum contraxisse necessitatem peccandi; ergo si quam libertatem exercet quando se applicat ad operationem, ea solum est relatè ad hoc, vel illud peccatum in specie, determinatur tamen ad peccandum in genere. Antecedens probatur; nam lib. de perfect. justitiæ cap. 4. dicit ex libero Adami peccato subsequutam esse pœnalem vitiositatem, quæ ex libertate fecit necessitatem; Et cap. seq. addit: *Quia peccavit voluntas, secuta est peccantem peccatum habendi dura necessitas*. Similiter lib. 3. oper. imper. c. 112. & libro contra Fortunatum Manichæum disp. 2. dicit, postquam peccavit Adam libera voluntate, nos qui ab ejus stirpe descendimus, fuisse in necessitatem peccandi præcipitados. Pariter in lib. laudato de perfectione justitiæ cap. 6. habet: *Peccatum est, vel cum non est charitas, quæ esse debet, vel minor est, quàm esse debet, sive hoc voluntate vitari possit, sive non possit; Quia si potest, præsens voluntas hoc fecit; si autem non potest, præterita voluntas hoc fecit*: ergo juxta mentem Augustini peccator non potest à culpa abstinere, & ad summum est solum liber ad malum sine gratia liberatoris, prout dicitur in prima harum quinque thesium: Ad eum modum quo dæmones supposita sententia illa Theologorum, quod propter obstinationem in malo nequeant ullum actum veræ virtutis exercere, non sunt liberi ad faciendum opus undequaque

bonum, sunt tamen liberi ad malum, quatenus possunt abstinere, si velint, ab hoc vel illo opere malo, quod culpabiliter faciunt; esto non sint liberi ad abstinendum à malo quocunque.

Confirmatur primò: Lex sine gratia, & fide non solum non juvat ad peccandum, sed etiam dando notitiam peccati incitat potius ad peccandum nitentes contra vetitum; ergo voluntas, quam gratia non prævenit, nihil habet luminis, nisi ad aberrandum, ardoris, nisi ad se præcipitandum, virium, nisi ad se vulnerandum; prout habetur in altera ex his thesibus.

Confirmatur secundò, quia nihil datur medium inter charitatem, & culpabilem cupiditatem; siquidem affectus animi versantur vel circa creatorem, vel circa creaturas, & amor Creatoris est laudabilis; amor verò mundi est culpabilis, & ab Apostolo vetitus; atqui actus charitatis elici sine gratia non potest; ergo sine gratia nihil amare possumus, nisi ad nostram condemnationem, ut dicitur in tertia istarum thesium. Unde August. lib. 1. de Grat. Christi cap. 26. *Quid boni faceremus, inquit, nisi diligeremus? Ubi non est dilectio, nullum bonum opus imputatur*.

Confirmatur tertio: Cognitio Dei obligat nos, ut ad illum tanquam ad finem ultimum omnia dirigamus; aliter nihil rectè fit, nec cognitio Dei parit affectus debitos adorationis, gratitudinis, amoris; atqui sine gratia hæc præstari non possunt; ergo cognitio Dei sine gratia non producit nisi præsumptionem, vanitatem, & oppositionem ad ipsum Deum loco affectuum adorationis, gratitudinis, & amoris; ut quarta istarum

rum thesium contendit.

Confirmatur demum, quia *Omne quod non est ex fide peccatum est*, ex Apostolo ad Rom. 4. atqui sine gratia per Christum non possumus credere; ergo sola gratia per Christum reddit nos aptos ad sacrificium fidei, & sine hoc nihil nisi impuritas, nihil nisi indignitas, seu peccatum; prout in postrema thesi exprimitur.

Respondeo ex dictis constare, quænam fuerit hac in re mens Augustini, qui lib. 2. de Actis cum Felice Manichæo, lib. de gratia, & lib. arbitrio cap. 2. & aliis in locis ex præceptis, objurgationibus, exhortationibus, colligit dari in natura lapsa libertatem indifferentiæ, qua possint homines eligere bonum, vel malum, Deo servire, vel diabolo, fructus bonos facere, vel malos, ac denique ita benè vel malè operari, ut loco bonæ, vel malæ operationis possint oppositam ponere; quinimmò etiam Infideles sine gratia fidei, & Liberatoris posse multa bona opera exercere docuit epist. 5. ad Marcellum, & lib. de spiritu, & lit. cap. 28. & lib. de patientia cap. 6. Nec solum docet Infideles posse operari bona, sed etiam posse benè operari; unde Epist. 130. continentiam Polemonis dicit esse donum Dei, quia ortam ex motivo honesto proposito a Xenocrate, quod scilicet ea conformis esset recte rationi. Quare in locis laudatis, ubi videtur docere, quod in natura lapsa sine gratia liberatoris detur necessitas peccandi, solum loquitur de necessitate morali, non de physica, seu de magna difficultate abstinendi à peccato, semperque, & constanter resistendi motibus concupiscentiæ, & peccandi occasionibus tam frequentibus, & im-

portunis, & adeò vehementer ad culpam incitantibus; unde possumus verba illa Apostoli passim usurpare: *Infelix ego homo, quis me liberabit à corpore mortis hujus? Gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum.* Quod si peccatum in genere vitari physicè non posset, profectò juxta mentem Augustini, reatus culpæ non contraheretur; dicit enim lib. 3. de lib. arb. cap. 18. *Quæcunque ista causa est voluntatis, si non potest ei resisti, sine peccato ei ceditur.* Quis enim peccat in eo, quod nullo modo caveri potest? Peccatur autem; caveri igitur potest. Quibus adde, quod libertas ad carendum hoc, vel illo peccato, non verò à peccato aliquo vagè, non cohæreat cum doctrina Janse- niana, quæ docet ex Janzenio lib. 4. de Grat. Salvat. cap. 7. & 9. & lib. 8. cap. 3. quod voluntas nihil boni amplecti possit per consensum deliberatum, nisi aliqua delectatione in- deliberata præveniatur, quæ si aliam non habeat simul concurrentem voluntati, consensum obtinet necessariò; Sin autem alia delectatio contraria simul occurrat, sequitur voluntas necessariò illam, quæ major est; unde non datur in voluntate hæc libertas quamvis umbratilis, & imaginaria, quam Janse- niani comminiscuntur abstinendi ab hoc, vel illo peccato, non tamen à quocunque. Quicquid sit de obstinatione dæmonum, de qua variè loquuntur Interpretes D. Th. 1. p. qu. 64. Illud certum est, quod non peccent in eo, ad quod physicè necessitantur.

Ubi advertendum, quod si aliquando Augustinus videatur velle, quod per Adæ peccatum contraxerimus physicam peccandi necessitatem, tunc nomine peccati veniunt

motus inordinati concupiscentiæ, quos involuntariè patimur amisso dono integritatis naturæ. Illi enim ab Apostolo vocantur peccata, non quia proprie sunt peccata, ut advertit Tridentinum sess. 5. can. 5. sed quia sunt orti à peccato Adæ, & ad peccatum inclinant.

Ad primam confirmationem: Non est lex divina, quæ incitat ad peccandum, sed est concupiscentia rebellis, nec à lumine, à quo illustratur ad rectè operandum habet homo, ut à femita justitiæ aberret, sed à propria culpa; sicut exhortationes, bona consilia, & exempla, ac aliæ gratiæ exteriores non deserviunt ad obdurandum, ut ostendimus in thesi quinta, sed humanum arbitrium illa respuendo culpabiliter, magis obduratur.

Ad secundam, ostendimus inter actum charitatis, & culpabilem cupiditatem, seu inter Dei dilectionem, ac vitiosam dilectionem Mundi intercedere plures actus virtutum Moraliū, quos potest homo exercere viribus dumtaxat naturalibus. Augustinus loco laudato loquitur de dilectione honestatis, quæ est virtualis Dei dilectio, quatenus illam amando ponimus aliquid Deo gratum; non autem loquitur de formali Dei dilectione.

Ad tertiam: Non semper in via Dei cognitio obligat ad actum perfectæ dilectionis, sicut necessitat visio Dei in Patria. Quando autem in Ethnicis Dei cognitio conjungitur cum presumptione, & vanitate, is pravus affectus tunc provenit tantum ex culpa voluntatis.

Ad ultimam: Apostolus ibi loquitur de iis, qui ex conscientia erronea putabant non esse licitum vesci

cibis in veteri lege vetitis, & dicit, quod si talibus cibis vescantur, adhuc peccent, quamvis re vera non essent amplius vetiti; quia non vescuntur iis ex fide, seu ex dictamine conscientiæ, quod liceant. Quare dictum illud: *Omne, quod non est ex fide, peccatum est*, significat non vacare culpa id, quod non ponitur ex credulitate, quod sit licitum; nam si dictamen conscientiæ dicet esse illicitum, procul dubio sine culpa poni non potest. Non est autem sensus, quod Infidelis nihil boni præstare possit; proscripta enim est thesis illa 25. Baji dicentis: *Omnia opera Infidelium sunt peccata, & virtutes Philosophorum sunt vitia*. In quonam autem sensu dicat Augustinus, & Concilium Arausicanum can. 22. *Nemo habet de suo, nisi mendacium, & peccatum*, explicavimus in prima harum thesium; ubi plurima alia huc spectantia reperies; sicut etiam in secunda: Ex quibus omnibus falsitas istarum quinque thesium fit perspicua.

Falsum quippe est primò, quod habetur in thesi 38., videlicet peccatorem sine gratia Liberatoris non esse liberum, nisi ad malum; cum enim per peccatum non amiserit liberum arbitrium, poterit libertatem exercere, tum ad abstinendum à malo, tum ad bonum prosequendum: aliter non peccaret, dum peccat.

Falsum est secundò, quod dicitur in 39.: Voluntas quippe lumine dumtaxat naturali prædita, Deum Primam causam, ac omnium bonorum pelagus esse agnoscit, quò nostri affectus dirigendi sunt, ne aberremus, quem diligere debemus, ne in præceps ruamus, & à quo vires connaturaliter nobis proveniunt ad præcavenda vulnera, quæ nobis per culpas

pas infliguntur. Capax proinde voluntas est honestæ operationis etiam citra gratiam supernaturalem.

Falsum est tertio, quod asseritur in 40. Possumus enim viribus conaturaliter debitis Deum amare amore naturali, qui quamvis ad supernaturalem beatitudinem non perducatur, certè non confert ad nostram condemnationem. Possumus itaque sine gratia, & Deum, & honestatem etiam virtutis amare, non solum citra culpam, & damnationem, sed etiam laudabiliter, ac cum merito hisce actibus consentaneo.

Falsum est quarto, quod habetur in 41. Siquidem cognitio Dei naturalis, (quæ etiam in Philosophis Ethnicis à Deo ut Auctore naturæ promanat) tantum abest, ut de se vanitatem, præsumptionem, & oppositionem ad Deum gignat, ut potius natura sua ad affectus adorationis, gratitudinis, & amoris extimulet; Unde liberum hominis arbitrium, quod per peccatum non est extinctum, poterit in hos actus honestissimos sine gratia intrinsecè supernaturali prorumpere, si annuat.

Falsum denique est, quod dicitur in 42., videlicet sine fidei supernaturalis sacrificio (ad quod unicè per gratiam reddimur apti) nonnisi impuritatem, ac indignitatem provenire posse; quandoquidem vi naturalis cognitionis nobis à natura inditæ de bonitate divina, ac de honestate virtutis, potest voluntas non solum à culpis abstinere, sed ad Dei dilectionem, ac ad virtutis prosecutionem incendi; nec est cur nequeat in hisce actibus exerceri sine gratia, ubi per peccatum libertatem non amisit.

Illud videtur hic negotium facef-

fere, quod Augustinus videatur hanc ipsam trigessimam octavam Quesnelli thesim non semel iisdem penè verbis docuisse, ut proinde Quesnelli Affeclæ audacter inclament, thesim istam condemnari non posse, non damnata indivisim doctrina Augustini; quippe qui lib. de corrept. & grat. cap. 1. hæc habet: *In bono nullus liber esse poterit, nisi fuerit liberatus ab eo, qui dixit: Si Filius vos liberaverit, tunc verè liberi eritis*: Similiter lib. 1. contra duas Epist. Pelagii cap. 3. habet: *Nec liberum arbitrium in bono erit, quod Liberator non liberaverit*; Et ibidem lib. 3. cap. 8. docet: *Liberum arbitrium captivatum, nonnisi ad peccatum valet; Ad justitiam verò, nisi divinitus liberatum, adjutumque, non valet*; quod pariter aliis in locis S. Doctor inculcat.

Respondeo, hanc trigessimam octavam Quesnelli thesim coincidere cum vigesima septima Baji dicentis: *Liberum hominis arbitrium sine gratia Dei nonnisi ad peccandum valet*. Utraque tamen proscribenda fuit, quia utraque tam juxta germanum verborum sensum, quam in suis codicibus erroneum dumtaxat sensum citra dubietatem præseferbat. Quamvis autem videatur consimilibus verbis Augustinus loquutus fuisse, ea tamen in Augustini Codice Catholicum dumtaxat sensum præferunt citra ullius aleam dubitationis. Potest siquidem universim eadem omninò propositio ex his adjunctis ad sensum Catholicum significandum determinari, ex aliis verò ad sensum falsum, & erroneum. Sic Matt. 26. dicuntur duo falsi testes deposuisse adversus Redemptorem, quod dixerit: *Possum destruere templum Dei, & post triduum reædificare illud*; & tamen revera Christus D. dixit Jo: 2. *Solvi-*

ardorem, nisi ad se præcipitandum, nec vires, nisi ad se vulnerandum; ut proinde sit capax omnis mali, & incapax ad omne bonum. Si autem ita se res haberet, homo gratia destitutus ad peccandum necessitaretur, ac propterea non peccaret, dum peccat; Ex Augustino enim lib. 2. de duabus animabus cap. 2. *Peccati reum tenere quempiam, quia non fecit, quod facere non potuit, summæ iniquitatis est, & insaniæ.* Si vires non suppetunt, nisi ad se vulnerandum, ubi gratia desit, confectarium est, quod desint tunc vires ad peccata declinanda; quomodo autem peccatur sine libertate, ac viribus requisitis ad talem fugam? Quesnellus passim Jansenizans, ut diximus in secunda Anacephalæosi, fortè vult contrahi peccatum formale, ac demeritum per solam libertatem à coactione citra libertatem à necessitate, & ideo docet, vi gratiæ efficacis determinari hominem ad benè operandum, & mereri, quamvis non possit illi gratiæ resistere; ubi verò gratia isthæc desit, illustrationes, inspirationes, ac vires ad operandum (unde unde illas habeat) solùm deservire ad contrahendum culpæ reatum, quamvis non possit homo à malis operationibus abstinere, prout docuit Bajus dicens in tertia ex suis thesibus profligatis: *Homo peccat etiam damnabiliter in eo, quod necessario facit.*

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XL.

QUadragesima etiam asserit, nihil nos amare posse sine gratia, nisi ad nostram condemnationem. Hæc autem Manichæismum sapit, reddit,

que Deum peccati Authorem; cum enim humana natura per peccatum nihil amiserit eorum, quæ ad sui naturalem conditionem spectant, sed solum contraxerit rebellionem partis inferioris, ac difficultatem ad benè operandum, itaut liberum arbitrium remanserit inclinatum, & attenuatum, ex Trid. sess. 6. cap. 1. & can. 5. non tamen fuerit amissum; si verum esset, quod homo carens gratia solum peccare posset, & ad suam condemnationem amare quicquid amare posset; sequeretur ex naturali sua constitutione ad peccandum necessitari; & quia, quæ ad naturam spectant, ad Deum naturæ Auctorem refunduntur, idcirco peccatum hominis Deo ascribi deberet; unde Deus naturæ humanæ Auctor, esset pariter Auctor peccati, juxta hæresim Manichæorum. Quare sicut in omnium sententia affectus turpes inefficaces, ac motus primo primi, quia sunt indeliberati, & carent libertate ad peccandum requisita, non sunt formaliter mali, nec sunt demeritorii; ita nec essent peccata formalia, nec ferrent demeritum affectus turpes efficaces, si carerent libertate à necessitate, quod nemo dixerit. Possumus itaque citra gratiam aliquid amare, & non ad nostram condemnationem; propterea proscripta fuit Bajana illa thesis 61. dicens: *Non nisi Pelagiano errore admitti potest usus aliquis liberi arbitrii bonus, sive non malus; & gratiæ Christi injuriam facit, qui ita sentit, & docet.*

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XLI.

QUADRAGESIMA prima sustinet, omnem Dei cognitionem, etiam naturalem, etiam in Philosophis Ethnicis, sine Dei gratia, vice affectuum adorationis, gratitudinis, & amoris parere præsumptionem, vanitatem, & oppositionem ad ipsum Deum. Quid absurdius excogitari potest? Quomodo Apostolus ad Roman. i. diceret esse inexcusabiles eos, qui *cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt, aut gratias egerunt, sed evanuerunt in cogitationibus suis?* Si Dei cognitio sine gratia de se pareret præsumptionem, & vanitatem, non verò affectum adorationis, gratitudinis, & amoris naturalis, in promptu esset excusatio istorum, quos Apostolus increpat tanquam inexcusabiles. Quænellus inhæret vestigiis Baji docentis in 25. ex suis proscriptis thesibus: *Omnia opera Infidelium esse peccata, & virtutes Philosophorum esse vitia*; perinde quasi omnes affectus studiosi, etiam si ex cognitione Dei promanent, vanitate, ac vitio imbuantur, ubi desit gratia; quod tamen à veritate nimium abhorret; cum constet ex Scripturis, Deum non semel etiam bona opera Infidelium in hac vita remuneratum esse; sicut ædificavit obfetricibus Ægyptiis domum, ea tantum de causa, ut habetur Exod. i., *quia Deum timuerunt*. Immo Dei cognitio indita nobis est à natura, ut homines naturæ ductu tendant ad diligendum suum Conditorum, & ad assequendum Remuneratorem;

quamvis nonnulli deinde hac ipsa naturali Numinis cognitione ex propria culpa abutantur in præsumptionem, evanescentes in cogitationibus suis. Notandum tamen, quod thesis velit, *etiam naturalem* cognitionem Dei parere vanitatem, quasi dicat non solum à cognitione Dei supernaturali, sed etiam à naturali præsumptuosè homines in superbiam extolli, ac vanitatem. Quis autem non videat cognitionem Dei supernam, ac divinas illustrationes de se tantum parere affectus supernos adorationis, timoris, dilectionis, contritionis, etiam in iis, qui gratiam habitalem, ac sanctificantem per peccatum amiserunt, non verò præsumptionem, ac vanitatem? Id ipsum itaque dicendum de cognitione Dei naturali, etiam in Philosophis Ethnicis, quod scilicet de se solum viam muniat ad pios affectus naturales erga summum bonum naturæ viribus cognitum, immo & conspectum; dicitur enim Rom. i. *Invisibilia ipsius à creatura mundi per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur; sempiterna quoque ejus virtus, & divinitas*; ut sint inexcusabiles, ut diximus, qui hac Numinis cognitione abutantur ad præsumptionem, ac perniciem.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XLII.

QUADRAGESIMA secunda docet, Christi gratiam dumtaxat reddere hominem aptum ad fidei sacrificium; hoc autem circumscripto nihil reperiri, præter impuritatem ac indignitatem. Quod Christi gratia actualis requiratur ad captivandum, & sacrifici-

crificandum intellectum in obsequium fidei divinæ, nemo est, qui in dubium revocet; cum enim fides ex Trident. sess. 6. cap. 1. sit *Humanae salutis initium, fundamentum, & radix omnis justificationis*, non potest hujus Theologicæ virtutis actus non esse supernus, atque adeo sine Christi gratia prodire non potest. Quod autem sine fide, sine qua ex Apostolo impossibile est placere Deo, & habere gratiam sanctificantem, pariter impossibile sit elicere actus honestos, sed quilibet Infidelium actus debeat esse impurus, indignus, ac peccaminosus, fuit error Baji in sua proscripta thesi 25. ubi dixit, *Omnia opera Infidelium esse peccata: Constat enim ex dictis in superiori thesi, non solum sine gratia antinomasticè dicta, hoc est sine gratia Theologica, sed etiam sine fide poni posse actus studiosos, & honestos: Quod disertè Augustinus ostendit in ps. 83. explicans versiculum illum: Etenim passer invenit sibi domum, & turtur nidum sibi; & lib. 5. de Civ. cap. 15. advertit, Deum Romanis imperii amplificationem concessisse in præmium virtutum moralium, quas passim exercebant; retributio enim, quæ iisdem conferri non poterat in alia vita, eo quod sine fide decedentes detrudendi erant in gehennam, tribuebatur illis in hac vita, extendendo ultra modum Romani Imperii dominationem; Nec solum virtutes morales naturales exerceri possunt ab Infidelibus, ac passim exercentur, dum v. g. parentes honore prosequuntur, pauperibus subveniunt, unicuique tribuunt jus suum; sed etiam antequam credant, exerceant possunt actus supernaturales prævios; Quod constat tum ex quinta*

thesi ab Alex. VIII. proscripta, quæ habet: *Pagani, Judæi, Heretici, alique hujus generis, nullum omnino accipiunt à Jesu Christo influxum; adeoque recte inferes, in illis esse voluntatem nudam, & inermem, sine ulla gratia sufficienti; tum ex eo, quia, cum Christus dederit semetipsum Redemptionem pro omnibus, ut dicitur 1. ad Timot. 2., confectarium est, quod Christi mors omnibus contulerit auxilia sufficientia ad salutem assequendam; & quia fides ex Tridentino est humanæ salutis initium, radix, & fundamentum, ita ut sine fide impossibile sit placere Deo, eaque requiritur, ut possit homo baptismo aliquo, saltem fluminis, baptizari, & sic introire in Regnum Dei, idcirco Infidelibus omnibus auxilia superna Christus confert, quorum adjutorio liberè possint fidem amplecti, & lavacro salutis ablui; Quare etiam antequam credant, exercent Infideles actus supernos, nempe piam affectionem ad fidem, ejusque amplexum; eo quod fides ut liberè acceptata per actum voluntatis, & sic meritoria, sit humanæ salutis initium; non verò secundum quod est actus intellectus non formaliter liber. Hinc Concilium Colonienfè parte 7. cap. 32. docuit: *Quamquam nemo convertatur ad Dominum, nisi tractus per Patrem; attamen nemo hic excusationem prætexat, quod non trahatur, quod ille semper stat ante ostium pulsans, nimirum per internum, & externum verbum, commonens, ut convertamur à via nostra pessima: Falsum proinde est, quod sine fidei sacrificio nihil detur, nisi impuritas, & indignitas, cum etiam Infidelibus vires gratiæ dentur, quibus liberè velint fidem amplecti, ac baptizari, ac fundamentum ponere*
ad*

ad ædificium spirituale; nulla tamen ad id expectata dispositione per actus morales viribus naturæ elicitos, ut impiè contendebant Semipelagiani.

PROPOSITIO XLIII.

Primus effectus gratiæ baptismalis est facere, ut moriamur peccato; adeo ut spiritus, cor, sensus non habeant plus vitæ pro peccato, quàm homo mortuus habeat pro rebus mundi.

Quesn. Rom. 6. 2. edit. 1699.

SYNOPSIS.

I. Dum gratia baptismalis extollitur in hac thesi, ea valde deprimitur. II. Exsuscitatur hic hæresis Joviniani, quod scilicet habens gratiam baptismalem sit impeccabilis.

III. Gratia isthæc adimit quidem peccatum, sed non potentiam peccandi; unde non potest baptizatus mortuo equiparari. IV. Remanet quippe in eo concupiscentia, quæ peccatum ab Apostolo appellatur, non quod propriè peccatum sit, sed quia est ex peccato, & ad peccatum inclinatur. V. Sicut prima bona operatio libera præcepta non excludit, sed compatitur potentiam ad peccandum; ita pariter gratia baptismalis.

VI. Qui ex Deo natus est, dicitur à Joanne non posse peccare, videlicet in sensu composito, non in sensu diviso; juxta quam significationem arbor bona non potest malos fructus facere.

VII. Explicatur in quo sensu gratia actualis efficax sit Omnipotens, quin excludat potentiam ad peccandum. VIII. Et quonam pacto per illam voluntas agatur, & rapiatur. IX. Quomodo indeclinabiliter, & insuperabiliter per gra-

tiam agatur voluntas, libertate incolumi. X. Quomodo Deo tribuantur operationes gratiæ salutares, quamvis arbitrium ad illas se determinet. XI. Quomodo etiam non sit volentis, neque currentis, sed miserentis Dei nostra libera operatio. XII. Et quid intersit inter gratiam Adamicam, seu Sanitatis, & Christianam, seu Medicinalem, si utraque dat posse simul, & velle, & neutra potentiam ad peccandum excludit. XIII. Gratia baptismalis, quamvis non extinguat fomitem concupiscentiæ, nec evertat potentiam ad peccandum, nihilominus peccatum non radit, sed omnino destruit. XIV. Concupiscentiæ motus non sunt peccaminosi, si desit illis consensus. XV. Quonam pacto magis nobis profuerit Gratia Redemptoris, quàm obfuerit culpa.

I. **G**Ratiam baptismalem adeo in speciem extollit Auctor in hac thesi, ut quodammodo Beatitudini ipsi æquiparet; etenim vi gratiæ, qua peccato commorimur, ita Deum diligimus amore amabili, ut cum Apostolo ad Rom. 8. exclamare possimus: Certus sum, quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque Principatus, neque Virtutes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare à Charitate Dei, quæ est in Christo Jesu Domino nostro: Uni quippe Deo de plenitudine potestatis videtur integrum esse hoc indissolubile charitatis vinculum dissociare. Verùm longè à vero aberrat; etenim quamvis Deus nunquam in præsentī providentia vinculum hoc suæ erga nos amicitiae spontè dissolvat, in manu tamen voluntatis nostræ posuit ab ipsa resiliire, vel in ea firmari, itaut qui sanctus est, sanctificetur adhuc, ut possit Deo in Patria intensius

frui in perpetuas æternitates in præmium talis dilectionis. Hanc itaque pretiosissimam facultatem merendi gloriam intensiorem ob liberam à culpa fugam adimit nobis in hac thesi Quesnellus, excludendo in iusto libertatem ad peccandum: Ex quo fit peripicuum, universim ipsum loqui cohærenter ad errores Jansenianos; atque adeò à veritatibus Catholicis discordare, dum suis fucosis thesibus inducit homines ad desidiam, perinde quasi unicè à Deo dependeat nostra salus, & gratiæ conservatio in iusto, & non etiam à propria voluntate, quæ possit arbitrato suo peccare, & sic gratiam amittere; Unde verum fit, quod nunquam Deus nos deferat, nisi prius à nobis per peccatum deferatur.

II. Et sane, sicut in prima thesi Quesnellus docuit, amissa per peccatum gratia, nihil remanere in peccatore, præter generalem impotentiam ad omne opus bonum; ita nunc ex opposito docet, quod sublato per gratiam baptismalem peccato, in iusto remaneat omnimoda impotentia ad peccandum; & sicut in thesi 23. docuit Ideam gratiæ Jansenianæ haberi ab operatione Omnipotentis Dei, qua mortuis reddit vitam, itaut sicut mortuus nullatenus cooperatur ad suam resurrectionem, ita nec peccator ad acquirendam vitam gratiæ; ita in hac thesi pariformiter vult, quod sicut operatio Omnipotentis, dum adimit Cajo vitam, efficit, ut Cajo nullam operationem exercere valeat pro rebus mundi; ita gratia baptismalis, dum reddit hominem peccato mortuum, efficiat, ut nullam valeat exercere operationem in ordine ad peccandum. Quare sicut gratia per Jansenianos confertur à

Deo citra cooperationem nostræ voluntatis; ita tollitur, nulla prævia voluntatis operatione peccaminosa. Ex quo fit, quod habens gratiam baptismalem sit impeccabilis, juxta hæresim Joviniani apud Bellar. lib. 1. de Bapt. cap. 14., & in tantum possit gratiam amittere, in quantum à Deo illa tollitur: Quomodo enim peccare poterit iustus, qui ita peccato est mortuus per gratiam, ut spiritus, cor, sensus non habeant plus vitæ in ordine ad peccandum, quam habeat homo mortuus pro rebus mundi? Hanc autem Joviniani hæresim ante Jansenium instauravit Jo: Calvinus docens, hominem semel iustificatum non posse amplius à gratia excidere; etenim in Antid. Concilii Tridentini sess. 7. can. 7. de Baptismo dicit, Baptismo veluti Dei chirographo nos certiores reddi de perpetua adoptionis gratia, atque adeò de æterna salute; sicut lib. 3. Instit. cap. 2. §. 11. dicit, veram fidem semel habitam amitti non posse, esseque donum Electorum proprium. Quesnellus verò in hac thesi callidè solum docet, quod iustus peccato mortuus non possit per peccatum gratiam amittere; sed implicitè cum Calvino etiam docet, quod nec possit fides amitti, quia gratia consistere non posset, si fides per peccatum infidelitatis amitteretur. Idcirco autem putat non posse gratiam baptismalem amitti per peccatum, tum quia putat gratiam non dependere à nostra libera operatione in fieri, & consequenter neque in conservari; tum etiam quia per gratiam tollitur peccatum, atque adeò concupiscentia, quam putat esse peccatum; sublata autem concupiscentia, non solum spiritus, & cor, hoc

hoc est anima, & voluntas, sed neque sensus, qui sedes est concupiscentiæ, quicquam habet vitæ amplius pro peccato patrando, ex quo gratia deperdatur.

III. Ostenditur autem falsitas hujus thesisi ex iis, quæ Hieronymus docet lib. 2. in Jovinianum, & August. tr. 5. in Epist. Jo:; quia scilicet passim Scripturæ docent hominem justificatum ita carere peccato, ut non careat potestate ad illud patrandum, & ad gratiam, imò etiam ad fidem, amittendam; unde falsum est, quod per gratiam baptismalem ita peccator moriatur peccato, ut non retineat plus vitæ pro illo, quam homo mortuus habeat pro rebus mundi. Ad Rom. 8. *Si secundum carnem vixeritis, moriemini.* 1. ad Cor. 6. *Nolite errare; neque fornicarii, neque fures, neque adulteri &c. Regnum Dei possidebunt;* Et quod possit etiam fides per peccatum infidelitatis deperdi habetur ex illo ad Rom. 11. *Tu fide stas, noli altum sapere, sed time.* & ad Hebr. 6. *Impossibile est eos, qui semel sunt illuminati &c., & prolapsi sunt, rursus renovari ad pœnitentiam,* & 1. ad Tim. 1. *Habens fidem, & bonam conscientiam, quam quidam repellentes circa fidem naufragaverunt.* Prætereâ in Trid. sess. 7. can. 6. de baptismo anathematizatur, qui dixerit baptizatum non posse, etiam si velit, gratiam amittere, quantumcumque peccet, nisi nolit credere. Et Augustinus passim docet, perseverantiam in gratia ita esse donum Dei, ut sit in manu voluntatis perseverare, aut non perseverare; ad eum prorsus modum, quo nostra prima bona operatio ita est donum Dei, ut sit in manu voluntatis illam ponere, vel non ponere; cum autem semper

Tom. II. P. IV.

gratia in nobis perseveret, donec per peccatum amittatur, sequitur, quod instructus gratia baptismali peccare possit; unde in ordine ad peccatum non possit æquiparari mortuo, qui nihil habet vitæ pro rebus hujus mundi. Sanctus Doctor lib. 12. de Civit. Dei cap. 6. loquens de duobus justis æqualiter animo, & corpore affectis, & in eadem occasione versantibus, & æquali tentatione pulsatis, quorum alter peccet, & sic gratiam amittat, alter vero resistat, idque ex propria voluntate, dicit: *Quid aliud apparet, nisi unum voluisse, alterum noluisse à Castitate deficere? Unde, nisi propria voluntate, ubi eadem fuerat in utroque corporis, & animæ affectio? Amborum oculis pariter visa est eadem pulcritudo, ambobus pariter institit occulta tentatio.*

IV. Ad catholicam hanc doctrinam eludendam Jansenius respondet, Augustinum loqui de statu Innocentiæ, in quo differentia vincentis tentationem à non vincenteoriebatur ex diversitate voluntatum; non autem in statu naturæ lapsæ, in quo victoria oritur à gratia, quæ victoriam in nobis sine nostra libera cooperatione operatur. Sed effugium Jansenii est deridendum. Nam in statu innocentiae, in quo solum fuerunt Adam, & Eva, nunquam fuerunt duo homines æqualiter affecti animo, & corpore, qui visa ejusdem mulieris pulcritudine ad illicitè perfruendum allicerentur, & unus quidem tentationi consentiret, & gratiam amitteret, alter in voluntate pudica, atque adeo in gratia stabilis perseveraret: Quare Augustinus loquitur de duobus in statu naturæ lapsæ, in quo justus & peccare potest, & allicitur ad peccandum a propria

S
pria

pria concupiscentia; Unde quod spectat ad spiritum, cor, & sensum, non se habet ut mortuus relatè ad peccatum; quamvis nihil peccati in eo remaneat supposita gratia baptismali, cum concupiscentia ex Trid. sess. 5. ita in renatis remaneat, ut non sit verè, & propriè peccatum, sed ab Apostolo appelletur peccatum, solum quia ex peccato est, & ad peccatum inclinatur.

V. Et sanè in eo primo instanti, in quo homo ponit liberè dilectionem Dei præceptam, ita sanctificatur per gratiam justificantem consequentem ad talem dilectionem, ut simul componatur gratia, & potentia ad omittendam dilectionem præceptam, unde cohæreat gratia cum potentia ad peccandum; ergo pariter poterit gratia perseverare, quin excludat potentiam ad peccandum in sensu diviso, quatenus per peccatum ab ea gratia dividatur.

VI. Opponitur primò, quod dicitur 1. Jo. 3. *Omnis qui natus est ex Deo, peccatum non facit, quia semen ipsius in eo manet, & non potest peccare, quia ex Deo natus est.* Si autem peccare non potest, qui gratia donatus est, se habet ad peccatum, sicut mortuus ad operationes vitales. Et 1. Jo. 5. pariter habetur: *Qui natus est ex Deo, non peccat, sed generatio Dei conservat eum.* Et Christus D. Matth. 7. *Non potest arbor bona malos fructus facere.*

Respondet tamen Hieron. loco laudato, testimonia isthæc accipienda esse in sensu composito, quatenus non potest in sensu composito gratiæ consistere peccatum, nec potest malos fructus facere arbor bona, dum manserit bona. Et hoc pacto exponit etiam illa Augustinus tr. 5. in Epist. Jo.

repugnat quippe Scripturis, quod in sensu Calvini ea sumantur, ita scilicet, ut non possit justus simpliciter peccare in sensu diviso à gratia. Et enim Actorum 8. Simon Magus credidit, & baptizatus fuit, & paulò post à fide, & Charitate recessit: Et Act. 20. dicitur: *Ex vobis ipsis exurgent viri loquentes perversa, ut abducant discipulos post se.* Et de facto omnes Apostatae, & hæretici gratiam, & fidem amittunt, & alii peccatores amittunt saltem gratiam.

VII. Opponitur secundò: Gratia, quæ nos sanctificat in Jesu Christo per hoc, quod nos illi uniat, est omnipotens, (ut dictum est in 37. ex his thesibus) & digna filio Dei. ergo gratia ista non solum tollit peccatum, sed etiam potentiam ad peccandum, adeout spiritus, cor, & sensus sint instar mortui relatè ad peccatum. Antecedens probatur à Jansenio ex variis notis, seu proprietatibus, quibus Augustinus gratiæ efficaciam designat, & quæ à fortiori dicendæ sunt de gratia baptismali, propter quam datur gratia actualis. Prima gratiæ nota est, quod ejus potestas sit omnipotentissima, ex Epist. 107. ad Vitalem; quod sit ineffabilis, ex lib. de Grat. Christi cap. 24. quod sit potentior aversione nostra, ex lib. de Prædest. Sanct. cap. 2. quod sit occultissima, & potentissima, ex lib. de corrept. & grat. cap. 5. & quod sit efficacissima, ex lib. de Grat. & lib. arb. cap. 5. Propterea cap. 14. habet: *Deo volenti saluum facere nullum liberum resistit arbitrium; Sic enim velle, & nolle in volentis, aut nolentis est potestate, ut divinam voluntatem non impediat, nec superet potestatem.* Et lib. 1. ad Simplician. qu. 2. *Non potest effectus misericordiæ Dei esse in hominis pote-*

potestate, ut frustra ille misereatur, si homo nolit.

Secunda proprietas gratiæ est, ex Augustino apud Jansenium, quod voluntas ita agatur per gratiam, & rapiatur, ut ipsa vix agere intelligatur: Hæc habet S. Doctor lib. de gestis Pelagii cap. 3. *Procul dubio plus est agi, quam regi; qui enim regitur aliquid agit, & à Deo regitur, ut rectè agat; qui autem agitur, agere aliquid ipse vix intelligitur: Et tamen tantum præstat nobis gratia Salvatoris, ut non dubitet Apostolus dicere, Quotquot spiritu Dei aguntur, hi filii sunt Dei: nec aliquid in nobis libera voluntas melius agere potest, quam ut illi se agendam commendet, qui malè agere non potest.*

Tertia gratiæ nota est, quod sit victrix supra voluntatis arbitrium; Et enim lib. de corrept. & grat. cap. 12. August. loquens de Gratia Adamica dicit, *Adjutorium datum primo homini ante lapsum fuisse tale, ut cum eo permaneret, si vellet; Loquens verò de gratia christiana, quæ datur homini post lapsum, ait, Subventum esse infirmitati voluntatis humanæ, ut divina gratia indeclinabiliter, & insuperabiliter ageretur.*

Quarta nota gratiæ ex Augustino est, quod operationes nostræ, quæ per illam fiunt, tribuantur Deo, qui voluntatem agit pro libito, impellit, flectit, & inclinat quo libet, ita ut dicatur Deus loqui in nobis, ac diligere in nobis, quando loquimur, & diligimus; & non quod solum det nobis loquendi, ac diligendi potestatem: Sic in ps. 56. & tr. 93. in Jo: & ep. 120. cap. 17. & alibi.

Quinta, Ut per gratiam non dicantur homines velle, & operari; sed Deus dicatur misereri hominum, juxtà illud ad Rom. 9. *Non est volen-*

tis, neque currentis, sed misereantis Dei. Et Augustinus advertit lib. 2. ad Simplician. cap. 2. non eodem modo concurrere gratiam ad operationes nostras, ac voluntatem, quia si eodem modo concurrerent, sicut dicitur, *Non est volentis, sed misereantis Dei;* ita posset ex opposito dici, non est misereantis Dei, sed volentis; hæc habet S. Doctor: *Si propterea solum dictum est, Non volentis, neque currentis, sed misereantis est Dei, quia voluntas hominis sola non sufficit, ut justè, pieque vivamus, nisi adjuvemur misericordia Dei, potest & hoc modo dici; Igitur non misereantis est Dei, sed volentis est hominis; quia misericordia Dei sola non sufficit, nisi consensus nostræ voluntatis addatur. At illud manifestum est, frustra nos velle, nisi Deus misereatur: Illud autem nescio quomodo dicatur, frustra Deum misereri, nisi nos velimus. Ratio autem cur nos frustra velimus, nisi Deus misereatur, & gratiam conferat, est manifesta, quia nostra bona libera operatio non potest esse salutaris, & ad salutem conducere sine Dei gratia: Ratio verò cur malè dicatur, frustra Deus misereri, nisi nos velimus, adducitur ab eodem Augustino loco laudato per hæc verba: *Si enim Deus miseretur, ergo jam volumus; ad eandem quippe misericordiam pertinet, ut velimus; Deus enim est, qui operatur in nobis & velle, & operari in bona voluntate.**

Sexta gratiæ proprietas ex Augustino est, quod pariat in nobis effectum propter quem datur, ad differentiam gratiæ Adamo collatæ, quæ solum dedit posse; hæc autem dat posse simul, & velle, ut habet lib. de corrept. & grat. cap. 11. dicens: *Prima gratia est, qua fit ut homo habeat justitiam, si velit; secunda ergo*

plus potest, qua etiam fit, ut velit. Et enim ex quo Adami voluntas concupiscentiali vitio debilitata est, non sufficit amplius, quod per gratiam possit velle, sed opus est adiutorio, quo fiat ut velit, & tanto ardore diligat, ut carnis voluntatem contraria concupiscentem, voluntate spiritus vincat, ut loquitur Augustinus loco laudato: Et cap. sequenti addit: Si enim in tanta infirmitate vitæ hujus ipsis relinqueretur voluntas sua, ut in adiutorio Dei, sine quo perseverare non possent, manerent, si vellent, nec Deus in eis operaretur, ut vellent; inter tot, & tantas tentationes infirmitate sua voluntas ipsa succumberet; & ideo perseverare non possent, quia deficientes infirmitate sua nec vellent, aut non ita vellent infirmitate voluntatis, ut possent. Cum autem gratia per Christum in natura lapsa pariat hunc effectum, quod velimus, non verò, si velimus, sequitur quod per illam peccato moriamur, ita ut nihil vitæ pro illo superfit. Imò Concilium Arausicanum can. 4. disertè docet, Deum non expectare voluntatem nostram, ut a peccato per gratiam nos liberet, sed efficere, ut velimus a peccato purgari, dicens: Si quis, ut à peccato purgemur, voluntatem nostram Deum expectare contendit; non autem, ut etiam purgari velimus, per Spiritus Sancti infusionem, & operationem in nos fieri, confitetur, resistit ipsi Spiritui Sancto per Salomonem dicenti: Preparatur voluntas à Domino; Si autem gratia non expectat, ut velimus, sed absolutè facit nos velle, non potest voluntas sub tali dono non esse peccato mortua, ita ut nihil ei vitæ remaneat pro peccato.

Respondeo Jansenium ex his notis gratiæ efficacis nihil evincere faciens ad rem nostram; tum quia in his no-

tis sermo est de gratia actuali, & in hac thesi sermo est de gratia habituali sanctificante, quam diximus in expositione thesisi trigessimæ sextæ esse qualitatem nobis inhærentem tamquam naturam supernaturalem, & radicem omnis supernaturalitatis; quod autem hæc, quamvis exigat gratias actuales, consistat cum potentia ad peccandum in sensu diviso, abundè jam ostendimus: Tum etiam quia gratia actualis efficax stat pariformiter cum facultate voluntatis ad illi resistendum, ut proinde si resisteretur, non esset efficax, sed merè sufficiens, ut alias diximus. Ad id quod ex Augustino opponitur in ordine ad notas gratiæ efficacis facile respondetur, ejus infallibilem effectum, & ineluctabilem vim non provenire eo, quod gratia libertatem evertat, & necessitatem inducat, sed ex eo quod posita prævisione consensus sub tali auxilio, impossibile sit, quin collato tali auxilio consensus non sequatur; Unde consensus necessariò promanat, quin tamen promanet consensus necessarius: proinde simul cum gratia stat facultas ad illi resistendum, & ad peccandum. Quare

Ad primam notam jam diximus, quomodo non possit voluntas humana impedire divinam voluntatem, qua prædefinit consensum, quamvis possit gratiæ resistere, & dissentire; etenim non desunt in ærario omnipotentiae infinita media, & auxilia, quibus voluntatem uniuscujusque hominis quantumvis duram possit ad arbitrium emollire, & quocumque velit inflectere, incolumi ejus libertate indifferentiæ; aliter omnipotentia non posset dominari in creaturam liberam qua liberam,

unde non competeret omnipotentiae ea perfectio, qua major excogitari non possit.

VIII. Ad secundam, Augustinus verbis illis solum vult innuere, quod relatè ad opera salutaria potissimae partes sint gratiae, quin tamen excludatur libera operatio voluntatis, quae gratiae resistere possit: quod Apostolus innuit verbis illis; *Non ego, sed gratia Dei mecum*. Hinc idem Augustinus exponens verba illa Roman. 8. *Quicumque Spiritu Dei aguntur, ii sunt filii Dei*, sic habet: *Dicet mihi aliquis; Ergo agimur, non agimus; Respondeo, immò & agis, & ageris, & tunc benè agis, si à bono agaris; spiritus enim Dei, qui te agit, adiutor est agentibus; nemo autem adjuvatur, si ab illo nihil agatur; Spiritus adjuvat infirmitatem nostram*. Et lib. de corrept. & grat. cap. 2. pariter habet: *Intelligent, si filii Dei sunt, se spiritu Dei agi, ut quod agendum est, agant; & cum egerint, illi, à quo aguntur, gratias agant; & ad hoc eis ostenditur, quid agere debeant, ut quando id agunt sicut agendum est, idest cum dilectione, & delectatione iustitiae, suavitatem, quam dedit Dominus, ut terra eorum daret fructum suum, accepisse se gaudeant*. Stat ergo quod voluntas gratiae resistere possit culpabiliter, quamvis a spiritu Dei suaviter, & fortiter in bonum inclinetur.

IX. Ad tertiam, quomodo voluntas per gratiam efficacem indeclinabiliter, & insuperabiliter à Deo agatur illaesa libertate, non semel explicavimus, praesertim in tertia thesi. Discrimen inter gratiam datam in statu innocentiae, & eam, quae datur in statu naturae lapsae demonstravimus in thesi 36., ubi diximus non dari inter utramque gratiam discrimen

essentiale, itaut illa daret solum posse cum libertate ad volendum, & hæc det etiam velle sine libertate ad nolendum; sed discrimen utriusque est accidentale, quatenus hæc ex Christi meritis est uberior, ut possit ægritudinem naturae lapsae sublevare: in utroque tamen statu gratia efficax agit arbitrium insuperabiliter, incolumi libertate, ut ostendimus loco laudato.

X. Ad quartam, tribuuntur Deo operationes nostrae salutares, sicut victoria tribuitur Duci, quamvis milites bellum gerant; quia sicut potiores partes sunt ducis in victoria, quam militis, ita à fortiori potiores partes sunt Dei in victoria tentationum, & bonis operationibus, quam nostrae voluntatis; cum Deus non solum dirigat, det arma, præcipiat, & intendat illas, sed etiam det vires, & inimpedibiliter illas prædefiniat citra libertatis præjudicium; Hinc dicitur Deus in nobis loqui, & diligere.

XI. Ad quintam, quia ad operationes salutares diversimodè concurrunt gratia ac voluntas, illa quidem tanquam causa principalissima, & invictissima, voluntas verò tanquam instrumentum liberum, quod possit quidem gratiae resistere, sed subsit Dominio Dei, cum non desint auxilia, quibus possit illam emollire; ideò non potest dici, quod operatio salutaris non sit misereantis Dei, sed volentis; possit autem ex opposito dici cum Apostolo, quod non sit volentis, nec currentis, sed misereantis Dei: nec similiter dici potest, quod frustra Deus misereatur, si nos nolimus; sed dicendum, quod frustra nos velimus, si Deus non misereatur.

XII. Ad sextam, diximus inter gratiam Adamicam, & Christianam, seu inter gratiam sanitatis in statu naturæ integræ, & medicinalem in statu naturæ lapsæ, & ægrotae, solum dari discrimen accidentale, quod hæc gratia sit uberior ex meritis Christi, ut possit expugnari necessitas moralis ad peccandum orta ex rebellionem carnis adversum spiritum, quam ex peccato contraximus; quia tamen ubi *abundavit delictum, superabundavit gratia*, ut dicitur ad Rom. 5. ideo gratia efficax in statu naturæ lapsæ dicitur ab Augustino dare ipsum velle; non quia gratia efficax in statu innocentiae non daret pariter ipsum velle, sed quia cum gratia per Christum sit uberior, ideo speciali modo, & frequentius in nobis ipsum velle operatur, ut observavit Petavius tomo 1. dogmatum lib. 10. cap. 16. Sicut enim cum loquimur de virtutibus specialem vim habentibus, solemus eam explicare per actum secundum; unde cum definitur à Theologis, & Jurisperitis justitia, explicatur per actum secundum dicendo, quod sit Virtus attribuens unicuique jus suum; ita ad explicandam vim gratiæ efficacis in statu naturæ lapsæ, exprimitur passim ab Augustino per actum secundum dicendo, quod det ipsum velle. Augustinianum laudatum solum vult, quod Deus non expectet operationes nostras naturales ad gratiam conferendam; non verò quod gratiæ nos non cooperemur, si velimus, atque adeò cum libertate ad resistendum culpabiliter; unde per gratiam non reddimur instar mortui relatè ad peccatum.

XIII. Opponitur ultimo: Per peccatum originale contraximus rebel-

lionem carnis, & legem in membris repugnantem legimentis: nam Trid. sess. 5. can. 1. definit, *Adamum per illam prævaricationis offensam secundum corpus, & animam in deterius commutatum fuisse*. Ergo per gratiam baptismalem, qua tollitur adæquate originale, tollitur etiam hæc rebel- lis concupiscentia, qua ad malum inclinamur, atque adeo gratia baptismalis non solum reddit peccato mortuum spiritum, & cor, sed etiam sensum, tollendo motus sensuales inordinatos: Probatur consequentia, quia Apostolus ad Rom. 5. dicit, non minus profuisse nobis gratiam per Christum, quam obfuerit peccatum Adæ, dicens: *Sicut per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi, ita per unius obedi- tionem iusti constituuntur multi; ut sicut regnavit peccatum in merem, ita & gratia regnet per justitiam in vitam æternam per Jesum Christum Dominum nostrum*. Imò plus gratia profuit, quam obfuerit peccatum Adæ; cum dicat: *Non sicut delictum, ita & donum; Si enim unius delicto multi mortui sunt, multo magis gratia Dei, & donum in gratia unius hominis Jesu Christi in plures abundavit*.

Respondeo, errorem fuisse Pelagianorum, quod per Baptismum debeat tolli, ac extinguere fomes concupiscentiæ, aliter peccata non tollerentur, sed instar capillorum raderentur mox renascitura, & incrementum acceptura: Hunc errorem damnavit Tridentinum sess. 5. can. 5. dicens: *Manere in baptizatis concupiscentiam, vel fomitem, hæc sancta Synodus fatetur, & sentit: Quæ cum ad agonem relicta sit, nocere non consentientibus, & viriliter per Christi Jesu gratiam repugnantibus non valet; quinimò qui*

qui legitime certaverit, coronabitur: Ad-
ditque deinde eam peccatum pro-
priè non esse, sed peccatum ab A-
postolo appellari, eo quod à pecca-
to sit, & ad peccatum inclinet. Qua-
re cum ea non sit peccatum, benè
sequitur, quod gratia baptismalis o-
mninò peccatum tollat, & non so-
lùm radat, ut docuit August. cont.
duas Epist. Pelag. cap. 13., ubi ha-
bet: *Dicimus baptisma dare omnium
Indulgentiam peccatorum, & auferre cri-
mina, non radere, nec ut omnium pec-
catorum radices in mala carne tenean-
tur, quasi rasorum in capite capillorum,
unde crescant iterum refecanda peccata.*
Idcirco autem remanet in nobis hæc
peccati originalis pœna, ut sciamus
ad Redemptorem confugere, ejus-
que gratiam implorare, ut in agone
vincamus, scientes illicita gratiæ esse
longè præstantiora illicitis concupi-
scentiæ. Id expressit Aug. lib. 4. de
Continentia cap. 7. dicens: *Languo-
rem istum culpa meruit, natura non ha-
buit; quam sane culpam per lavacrum re-
generationis Dei gratia fidelibus jam re-
misit, sed sub ejusdem medici manibus
ad huc natura cum suo languore confligit.*
Et deinde explicans illud psal. 102.
*Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis,
qui sanat omnes infirmitates tuas,* sub-
dit: *Propitius fit Deus iniquitatibus, cum
peccata dimittit; sanat languores, cum
desideria prava compescit: Illud fit in
baptismate confitentibus; hoc fit in agone
certantibus.*

XIV. Jansenius docuit esse Pela-
gianorum errorem, quod concupi-
scentia sumpta pro actu secundo non
sit mala, nisi quando prætergreditur
limites rationis, cujus imperio regi
debet; & ideò vult per gratiam ba-
ptismalem illam tolli: consonat quip-
pe erroribus Jansenii, quod peccatum

contrahatur; etiam sine libertate in-
differentiæ ad carendum illo. Sed
fallitur, cum ea sit doctrina Catho-
lica, omnesque Patres doceant, con-
cupiscentiæ motus non esse peccami-
nosos, si desit illis liber consensus no-
ster. August. lib. 1. contra duas Epi-
stolas Pelagianorum cap. 10. habet:
*Nulla condemnatio est nunc iis, qui sunt
nunc in Christo Jesu; non enim damna-
tur, nisi qui concupiscentiæ carnis consen-
tit ad malum.* Et lib. 1. de Civ. Dei
cap. 25. *Illam concupiscentialis inobedientiæ
quanto magis absque culpa est in corpore
non consentientis, si absque culpa est in
corpore dormientis?* Et lib. 2. de Gene-
si contra Manich. cap. 14. *Aliquando
ratio viriliter etiam commotam cupiditatem
refrenat, atque compescit: Quod cum fit,
non labimur in peccatum, sed cum ali-
quanta luctatione coronamur.*

XV. Ad argumentum itaque ne-
gatur consequentia. Ad probationem,
gratia Redemptoris longè magis no-
bis profuit, quam obfuerit culpa, non
quia sustulit concupiscentiæ motus,
& languores per peccatum contractos,
sed quia relinquens illos ad agonem,
sanat suis auxiliis nostras ægritudines,
adeo ut universim plus alliciamur, &
adjuvemur à gratia ad prosequendum
honestum, quam alliciamur à con-
cupiscentia, & ob ægritudinem incli-
nemur ad turpia; ut sic possimus
splendidiorē gloriæ coronam mere-
ri. Præterquamquod gratia Redem-
ptionis ad delendam culpam necessa-
ria est simpliciter infinita, & ut Theo-
logi ostendunt, superabundans pro
culpa, etiamsi hæc esset gravitatis
infinitæ; quod fusè dixi in Curs. Theo-
log. p. 6. disp. 1. qu. 5.; ut proinde di-
catur Psal. 129. *Copiosa apud eum redem-
ptio:* Et 1. ad Cor. 6. *Empti estis pre-
tio magno:* Et Apostolus loco lauda-

to: *Non sicut delictum, ita & donum.*

In calce adverto, in hoc alio sensu facile à Quesnello potuisse hanc thesim usurpari, quod scilicet Fideles post receptam in baptismo gratiam sanctificantem, quamdiu in ea perseverant, sint veluti peccato mortui, ac soli Deo vivant, vel potius in eis vivat Christus omnia ipsorum opera per gratiam suam, & charitatem operando; sic enim videtur interpretari illud Apostoli ad Rom. 2. *Quicumque baptizati sumus in Christo Jesu, in morte ipsius baptizati sumus; consepul- ti enim sumus per baptismum in mortem; & infra additur: Existimate vos mortuos quidem esse peccato, viventes autem Deo in Christo Jesu.* Sed Apostolus solum vult, baptizatos esse mortuos peccato professione, obligatione, executione, & in perpetuum; aliter non hortaretur in eodem capite Fideles, ut non exhibeant membra sua iniquitati. Quinimò simul cum gratia, & charitate peccata venialia cohære posse, nemo est, qui ambigat: dicitur enim Prov. 24. *Septies cadet justus: & 1. Jo: 1.: Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est: & Jacob. 3. In multis offendimus omnes.* Peccat itaque primò thesis isthæc adversus Catholica dogmata, dum contendit gratiam baptismalem inducere impeccabilitatem. Peccat secundo dum contendit inducere immunitatem ab omni culpa, saltem quamdiu ipsa in anima perseverat. Peccat tertio dum contendit gratiam baptismalem reddere mortuum peccato, non solum spiritum, & cor, sed etiam sensum, ita ut hac gratia præditus perinde ac mortuus careat motibus sensualitatis inordinatis; quod adversatur experientiæ, adeo ut ipse Aposto-

lus non erubuerit publicè fateri, quod in se experiebatur, dicens Rom. 7.: *Video autem aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati.*

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XLIII.

QUADRAGESIMATERTIA contendit, primum gratiæ baptismalis effectum esse, quod ita moriamur peccato, ut non solum spiritus, & cor, (idest anima, & voluntas) sed nec etiam sensus, qui sedes est concupiscentiæ, quicquam vitæ habeant in ordine ad iterum peccandum; non secus ac homo mortuus nihil habet amplius vitæ pro rebus mundi. Propterea juxta hanc thesim, sicut homo mortuus nullam potest exercere vitalitatem, ac libertatem relatè ad res mundanas, nec potest amplius huic sæculo vivere quantum est ex se; ita qui per gratiam baptismalem peccato est mortuus, nullam potest libertatem exercere in ordine ad peccandum; unde non potest amplius ab eo peccatum ullum perpetrari. Exuscitatur itaque hîc à Quesnello hæresis Joviniani, qui docebat baptismum reddere nos impeccabiles; quam deinde secutus est Calvinus in Antidoto Concilii Tridentini sess. 7. can. 7., ubi docuit, baptismo, veluti Dei chirographo, certiores nos reddi de perpetua gratia adoptionis; cum autem experientia liquidò constet, plurimos post susceptum baptismum non semel peccatorum vinculis spontè alligari, dicendum esset juxta hanc hæresim, quod gratiam baptismalem ii non susceperint; sic-

ut non suscipitur ab iis, qui cum fictione recipiunt baptismi Sacramentum; quamvis ab istis gratia non recipiatur, quia voluntariè ponunt obicem gratiæ, non detestando culpas præteritas; ab iis verò gratia non reciperetur ex eo præcisè, quod Deus vellet illam denegare; quandoquidem peccatum futurum non potest dici, quod sit nunc obex gratiæ. Proinde latet etiam in hac thesi hæresis illa Janseniana, quod Christus non sit mortuus, nec sanguinem fuderit pro omnibus omninò hominibus; Quomodo enim mortuus est pro iis, quibus denegat in baptismo gratiam baptismalem ad salutem pernecessariam, etiamsi nullum illi ponant obicem gratiæ voluntarium? Quare falsum est primò, quod gratia baptismalis non conferatur iis, qui post baptismum sunt peccaturi; etenim in Trident. sess. 7. can. 7. anathematizatur, qui dixerit, *per Sacramenta novæ legis non dari gratiam semper, & omnibus quantum est ex parte Dei, etiamsi ritè ea suscipiant; sed aliquando, & aliquibus.* Falsum est secundò, quod justificati per gratiam, ac peccato mortui careant libertate requisita ad relabendum, & quod sint instar hominis mortui relatè ad res hujus mundi; cum pariter à Tridentino sess. 6. can. 23. anathematizetur, qui dixerit, *Hominem semel justificatum amplius peccare non posse, neque gratiam amittere; atque adeo eum, qui labitur, & peccat, nunquam verè fuisse justificatum.* Aliter ineptè hortaretur Apostolus ad non peccandum illos, quos dicit peccato mortuos verbis illis Roman. 8.: *Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore, ut obediatis concupiscentiis vestris.* Denique falsum est, quod sit effectus gratiæ baptismalis ita tollere

quicquid habet veram, ac propriam rationem peccati, ut tollat etiam in renatis concupiscentiam; unde sensus, qui sedes est fomitis, se habeat instar mortui, ut habetur in hac thesi; etenim idem Trident. sess. 5. definit, *Manere in baptizatis concupiscentiam, vel fomitem, quæ cum ad agonem relicta sit, nocere non consentientibus non valet.* Ubi etiam declarat, quod licet ea ab Apostolo appelletur peccatum, non proinde in renatis verè, & propriè peccatum sit, sed quia ex peccato est, & ad peccatum inclinatur.

PROPOSITIO XLIV.

Non sunt, nisi duo amores, unde volitiones, & actiones omnes nostræ nascuntur; Amor Dei, qui omnia agit propter Deum, quemque Deus remuneratur; & Amor, quo nos ipsos, ac Mundum diligimus, qui quod ad Deum referendum est, non refert, & propter hoc ipsum fit malus. *Quesn. Jo. 5. 29. edit. 1693. & 1699.*

PROPOSITIO XLV.

Amore Dei in corde peccatorum non amplius regnante, necesse est ut in eo carnalis regnet cupiditas, omnesque actiones ejus corrumpat. *Quesn. Luc. 15. 13. edit. 1693.*

PROPOSITIO XLVI.

Cupiditas, aut Charitas, usum sensuum bonum, vel malum faciunt. *Quesn. Matth. 5. 28. edit. 1693. & 1699.*

PROPOSITIO XLVII.

Obedientia legis profluere debet ex fonte; & hic fons est charitas. Quando Dei amor est illius principium interius, & Dei gloria ejus finis, tunc parum est, quod apparet exterius; alioquin non est nisi hypocrisis, aut falsa justitia. *Quesn. Matth. 23. 26. editione 1693.*

PROPOSITIO XLVIII.

Quid aliud esse possumus nisi tenebræ, nisi aberratio, & nisi peccatum sine fidei lumine, sine Christo, & sine Charitate? *Quesn. Ephes. 5. 8. edit. 1693. & 1699.*

PROPOSITIO XLIX.

Ut nullum peccatum est sine amore nostri, ita nullum est opus bonum sine amore Dei. *Quesnel. Marc. 7. 22. & 23. edit. 1693. & 1699.*

PROPOSITIO L.

Frustra clamamus ad Deum, Pater mi: si Spiritus charitatis non est ille, qui clamat. *Quesn. Rom. 8. 15. edit. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Iterum hic recuduntur theses non semel aliàs à Pontificibus profligatæ.

II. Bajus, Fansenius, Quesnellus non distinguunt virtutes morales, nisi ratione diversorum officiorum, non verò ratione diversorum objectorum formalium, unde relegant à choro virtutum Theologalium Fidem, & Spem. III. Ex hisce erroribus theses istæ promanant. IV. Hic dumtaxat demonstratur, amorem sui, amorem proximi, & amorem creaturarum posse culpa vacare, etiamsi talis amor non referatur ad Deum, nec sit actus charitatis erga Deum.

V. Probabiliter dari possunt actus morales indifferentes in individuo. VI. Et quamvis ii repugnarent, non dubitatur tamen apud Catholicos, quod sit studiosus, & non peccaminosus amor concupiscentiæ, quo quis seipsum diligit, dum Deo inservit propter retributionem. VII. Pariter Spes, quæ prout condistincta à charitate respicit bonum nostrum, non solum non est actus peccaminosus, sed est etiam actus supernaturalis disponens ad justificationem. VIII. Amor etiam proximi propter se dilecti & est actus distinctus à charitate erga Deum, & est supernaturalis, si lumine supernaturali hujusmodi objectum attingatur.

IX. Tunc amor suimet est vitiosus, quando est immoderatus, & secundum appetitum sensitivum, non quando est secundum appetitum rationalem, & jux-

ta dictamen rationis. X. Præceptum diligendi seipsum includitur in præcepto diligendi proximum; & ideo sicut amor proximi, ita amor sui mei potest esse rationabilis, quamvis non referatur actu, & formaliter ad Deum. XI. Non dicitur frui creaturis tanquam fine ultimo, qui illas diligit sine relatione ad Deum. XII. Rerum terrenarum amor solum quando est nimis, animum in ipsas rapit, & redigit nos in earum servitutem. XIII. Quando per actum Spei concupiscentem amamus Deum creaturis, tunc creaturæ veniunt ut finis ultimus negativè, non positivè, & ideo talis actus non est rationi dissonus. XIV. Non enim opponuntur inter se actus concupiscentiæ, & actus benevolentiae erga Deum, ita ut non possit ille ad hunc ordinari, & cum ipso coherere. XV. Quinimodò potest voluntas eodem simplicissimo actu in Deum ferri & amore concupiscentiæ, & amore charitatis.

I. **M**irum est, quod post proscriptam à tribus Pontificibus Pio Quinto, Gregorio Octavo, & Urbano Octavo thesim illam Baji 38., quæ habet: *Omnis amor creaturæ rationalis, aut vitiosa est cupiditas, qua mundus diligitur, quæ à Joanne prohibetur; aut laudabilis illa charitas, qua per Spiritum Sanctum in corde diffusa Deus amatur*: post iterum proscriptam ab Alexandro Octavo thesim illam septimam à Jansenianis recusam, quæ pariter habet: *Omnis humana actio deliberata est Dei dilectio, vel Mundi; si Dei, charitas Patris est; si Mundi, concupiscentia carnis, hoc est, mala est*; nunc iterum à Quesnello idem omnino virus in hisce thesibus propinetur. Et perperam illum Quesnelliani excusant, ut in adjectis Anacephaleosis fiet perspicuum; ubi ostende-

mus theses istas tam in proprio verborum sensu, quam ad mentem Auctoris esse erroneas. At quid faciant tela Theologica ad errores hos confodiendos, ubi nihil profunt fulmina Apostolica? Nihilominus, ut eorum falsitas deprehendatur, adverto, Bajum magisterio Calvinii edoctum in lib. 1. de virtutib. impiorum cap. 2., & lib. de charit. cap. 5. plura huc spectantia docuisse, quæ deinde Jansenius iterum edocuit, & nunc Janseniani pervicaciter tuentur. Primò quidem commentitiam esse distinctionem amoris Dei in naturalem, & supernaturalem; cum Deus nonnisi per charitatem à Spiritu Sancto diffusam amari possit, ut habet in thesi 35. Deinde nullum exerceri posse actum virtutis moralis solis naturæ viribus, ut habet in thesi 37. Præterea omnia opera Infidelium esse peccata; quandoquidem deficiente fide supernaturali non possunt diligere Deum ex charitate infusa, & quicquid non ita diligitur, ut ad Deum referatur, vitiosum, & peccatum est. Quartò, omnem affectum mercenarium, & concupiscentiæ, qui movetur ex amore retributionis, esse vitiosum, & solum affectum charitatis, & benevolentiae erga Deum esse studiosum, & bonum. Quintò, etiam dolorem peccati ex solo timore gehennæ esse vitiosum. Sextò, esse pariter turpem detestationem peccati, si moveatur ex ejus sceditate, & non ex bonitate Divina. Denique virtutes morales, quæ prosequuntur amore officia virtutum propter solam earum honestatem, & propter solam convenientiam cum natura rationali absque relatione ad Deum summè dilectum, non esse virtutes, sed vitia.

Quæ

Quæ omnia erronea esse liquido constat ex Thesibus ab Alexandro Octavo profligatis. Quoniam autem iterum in hisce thesibus perfricta fronte edocentur, ideo nonnulla hic subjiciam adversus hos errores, quos jam docuerat antecederet Calvinus in Antid. ad sess. 6. cap. 25. dicens: *Dei judicio nihil est sincerum, nec probum, nisi quod ex perfecto ejus amore manat.*

II. Itaque Bajus, Jansenius, Quesnellus virtutes morales non distinguunt ratione diversorum formalium objectorum, sed quia Charitas variis virtutum officiis incumbit propter Deum summè dilectum; etenim si ea diligantur ex objecto formali creato, talis dilectio esset vitiosa, & peccatum; quia non refertur ad Deum quod ad Deum referendum est; si vero diligantur ex objecto formali Increato, talis dilectio erit actus charitatis, qui omnia agit propter Deum, & hujusmodi actum Deus remuneratur. Ex. g. charitas si alienæ miseriæ succurrat propter Deum, appellatur Misericordia; si propter idem motivum exhibeat Deo cultum, appellatur Religio; si colat parentes, appellatur Pietas; si sustineat mala, appellatur Patientia; si præceptis obtemperet, dicitur obedientia, dummodo omnia hæc ad Deum referantur; ut proinde unicum detur objectum formale virtutis, nempe Deus summè dilectus, & ideo unica sit virtus, nempe Charitas: reliqua verò sint potius objecta materialia, & officia variarum virtutum: Quæ omnia quantum à veritate Catholica, & à sensu communi omnium Patrum, & Theologorum abhorreant, nemo est quin videat: Relegant quippe isti Auctores à choro virtutum etiam duas

alias virtutes Theologales Fidem, & Spem: propterea Quesnellus in 52. thesi dicit, fidem non dari sine amore, & fiducia; & in 57. non dari spem in Deo, ubi non est Dei amor; cum tamen ex Trid. sess. 6. cap. 6. actus istarum virtutum ad dilectionem Dei disponant, & ad impii justificationem. Adde proscriptam pariter olim fuisse propositionem illam Baji 17., quæ habet: *Non est vera obedientia legis, quæ fit sine charitate*: & tamen Quesnellus in hac 47. thesi obedientiam vocat hypocrisim, & falsam justitiam, nisi profluat ex fonte charitatis, nixus proculdubio verbis illis Baji lib. 2. de merit. operum cap. 1., ubi habet: *Quia quæcumque sine charitate fiunt, etiamsi apud homines speciosa videantur, tamen apud Deum simulata tantum, & non vera sunt legis obedientia: quicumque enim faciebant, quod lex jubebat, inquit Augustinus, non adjuvante spiritu gratiæ, timore pænæ faciebant, ac per hoc coram Deo non erat in voluntate, quod coram hominibus apparebat in opere.*

III. Duo hic à nobis essent demonstranda: Alterum, quod inter amorem Dei bonum, & supernaturalem, & amorem, quo nosmetipsos, & mundum diligimus, qui sit malus, & vitiosus, intercedant plures actus variarum virtutum, qui non sint charitatis; Alterum verò, quod amor, quo nosmetipsos, ac mundum diligimus, non sit malus per hoc præcisè, quod non referamus illum actu signato ad Deum; cum possit esse bonus, & supernaturalis, esto non sit actus elicited, nec imperatus à charitate supernaturali. Ex utroque enim hoc asserto descendit primò falsitas hujus quadragesimæ quartæ thesisi, quod scilicet non dentur solum duo amo-
res

res in nobis, videlicet vel amor Dei, qui omnia agit propter Deum, vel amor mundi, qui non referendo omnia ad Deum eatenus sit malus: Secundò descendit apertè falsitas quadragesimæquintæ, quod non regnante in nobis Dei amore, debeat regnare amor vitiosus: Tertiò falsitas quadragesimæsextæ; quod usum sensuum vel charitas faciat bonum, vel cupiditas malum, nec possit fieri bonus, nisi à charitate, & non malus à cupiditate; si enim dantur aliæ virtutes à charitate, potest ab amore illarum fieri bonus; & si potest amor sui ipsius esse bonus, potest à tali cupiditate non esse malus: Quartò descendit falsitas quadragesimæseptimæ, quod obedientia sit vitiosa, si non procedat ex amore Dei, quamvis procedat ex amore honestatis creatæ, seu ex eo quod consonum sit naturæ rationali, & juxta dictamen rationis, quod superioribus obtēperemus: quod proscriptum jam fuerat in thesi 16. Baji, quæ habet: *Non est vera legis obedientia, quæ sit sine charitate*: Quintò descendit falsitas quadragesimæoctavæ, quod sine Fidei lumine, sine Christo, & sine charitate, non sit in nobis, nisi tenebræ, aberratio à via, quæ Christus est, & peccatum; cum possint etiam Infideles lumine rationis illustrati elicere actus virtutum naturalium, ut diximus in thesi 26., necnon peccatores sine Christo, ponere actus etiam supernaturales, quibus ad justificationem disponantur; & sine charitate elicere possint homines actum aliarum virtutum: Sextò descendit falsitas quadragesimænonæ, quod nullum detur opus bonum, & nullus actus virtutis sine amore Dei, & sine actu charitatis: Septimò demum descendit falsitas quinquagesi-

mæ thesis, videlicet, quod sine spiritu charitatis non possit laudabiliter peccator Deum invocare verbis illis If. 64. *Et nunc Domine Pater noster es tu, nos verò lutum*; quamvis enim peccator gratia orbatus non sit filius Dei adoptivus, adhuc tamen ad imaginem, & similitudinem Dei creatus, & affectu paterno à Deo enutritus potest illum invocare Patrem; cum dicatur Malach. 2. *Nunquid non Pater unus omnium nostrum?* Et filius prodigus antequam rediret ad Patrem, dixit: *Surgam, & ibo ad Patrem meum, & dicam illi: Pater peccavi in celum, & coram te*. Et ipse Dominus Lucæ 11. dixit: *Si vos cum sitis mali, nostis bona data dare filiis vestris; quanto magis Pater vester de Cælo dabit spiritum bonum petentibus se?* Constat autem, quod non frustra clamaverit publicanus charitate destitutus Lucæ 18. dicens: *Deus propitius esto mihi peccatori*; sic enim ad justificationem obtinendam se disposuit, & descendit justificatus in domum suam.

IV. Quoniam autem iterum deinde Quænellus in thesi quinquagesimatertia, & sequentibus uni charitati tribuit actiones Christifideli dignas, quam solam Deus audit, coronat, ac remunerat, itaut nec spes, nec religio sit, ubi non est charitas; idcirco in iis mox exponendis ostendetur falsitas primi hujus Janseniani assumpti, quod nullæ aliæ virtutes dentur præter charitatem. Hic adversus alterum Jansenianum assumptum ostendemus dumtaxat amorem sui, amorem proximi, ac amorem creaturarum posse culpa vacare; ut proinde falsum sit, quod peccet homo quoties seipsum, aut creaturas diligit absque relatione ad Deum.

V. Itaque quamvis commendandum

dum magnopere sit, quod omnes, & singulos actus ad Dei gloriam referamus, & quod nihil in hoc mundo, nisi propter Deum diligamus; at probabiliter falsum est, quod non possint dari actus indifferentes in individuo (ut communius Theologi docent cum Soto, Bonaventura, Alenfi, & aliis apud Vasq. p. 2. disp. 52. cap. 2.) qui scilicet versentur circa bonum aliquod indifferens, hoc est neque honestum, neque turpe; ut sunt actus, quibus prosequimur quedam commoda, aut delectabilia naturæ convenientia, & non indecentia, ex motivo, quod sint convenientia naturæ, & non ex motivo alio honesto, aut propter Deum: Quod docuit Hieronymus epist. 89. ad Augustinum, dicens: *Bonum est continentia, malum est luxuria; inter utrumque indifferens ambulare, &c. Hoc neque bonum, neque malum est; sive enim feceris, sive non feceris, nec iustitiam, nec iniustitiam habebis.* Et Gregorius Nazianzenus orat. 3. in Julianum habet, *Non continuo sequi esse pœna dignum eum, qui laudem non meretur, vel contra laude dignum esse eum, qui non est dignus supplicio.* Idemque sentit Gregorius Magnus hom. 27. in Euangelia, ubi dicit aliquos prosequi suos propinquos amore non præcepto à Deo, sed qui spontè impenditur à natura, & à Deo non prohibetur; unde nec est peccaminosus, quia non prohibetur, nec virtuosus, quia non est ex fine honesto, nec per relationem ad Deum.

Neque obstat primò, quod dicitur I. ad Cor. II. *Omnia ad Dei gloriam facite*; Nam hoc est consilium, non præceptum. Neque obstat secundò quod actus non ordinatus ad finem debitum sit peccaminosus, ex Angeli-

co p. 2. q. 18. ar. 9. Nam potest actus non esse peccaminosus, licet non ordinetur ad finem honestatis, si ordinetur ad commodum naturæ; quod non apparet prohibitum; sicut enim citra culpam potest aliquis actus non ordinari ad Deum perfectissimo modo quo possit, quia tale præceptum non reperitur; ita potest non ordinari ad finem honestum, quia nec tale præceptum reperitur.

VI. Sed transmissio, quod non possint dari actus indifferentes in individuo, illud extra controversiam inter catholicos est, quod possit quis amore concupiscentiæ seipsum amare, dum Deo inservit præcisè intuitu retributionis; quin tamen hic actus sit actus charitatis, nec sit peccaminosus: Quod definit Trident. sess. 6. can. 31. ubi habet: *Si quis dixerit justificatum peccare, dum intuitu æternæ mercedis operatur, anathema sit.* Et proscripta eatenus est ab Alex. VIII. illa decimatertia Janseniana thesis: *Quisquis æternæ mercedis intuitu Deo famulatur, charitate si caruerit, vitio non caret, quoties intuitu licet beatitudinis operatur.* Ex quo disertè colligitur neque charitatis hunc actum esse, neque peccaminosum: quicquid oblatret Lutherus in assert. articulorum contra Bullam Leonis, assert. 6. dicens: *Contritio, quæ paratur per amissionem beatitudinis, facit hypocritam, immo magis peccatorem.* Adversus quod assertum proscripta fuit ab Alexandro Octavo illa thesis decima, pariter Janseniana, quæ habet: *Intentio, quæ quis detestatur malum, & prosequitur bonum, merè ut cælestem obtineat gloriam, non est recta, nec Deo placens.* Et passim in Scripturis proponitur nobis merces, & retributio, ut ex ea ad legis Divinæ observantiam incitemur; I. Petr. 5. *Cum apparuerit*
Prin.

Princeps Pastorum, percipietis immarcescibilem gloriæ coronam: Eccles. 12. Benefac justo, & invenies retributionem magnam, & si non ab ipso, certè à Domino. Hinc David Ps. 118. dixit: Inclinavi cor meum ad faciendas justificationes tuas propter retributionem. Unde Augustinus passim monet, ut intuitu mercedis æternæ, non temporariæ operemur. In Psal. 102. habet: Erige spem tuam ad bonum bonorum omnium. Ipse erit bonum tuum, à quo omnia in suo genere facta sunt bona. Et in Psal. 14. Non faciamus aliquid, nisi spe cælestium præmiorum, ipsa est enim altitudo, non hic querere mercedem, sed sursum. Quomodo poterit hujusmodi actus esse peccaminosus, si ad illum passim impellimur, & cohortamur à Scripturis, à Patribus, à Concionatoribus, à Theologis, qui socordes excitant ad observantiam mandatorum ex hoc dumtaxat motivo æternæ retributionis, nulla facta mentione Divinæ bonitatis, quamvis deinde solertes, & perfectos excitent ex motivo altiori bonitatis Divinæ?

VII. Et sanè spes ut condistincta a charitate, non habet pro motivo formali intrinseco Deum ut bonum in se, sed Deum ut bonum nobis; ut proinde affectus spei sit affectus concupiscentiæ respiciens bonum nostrum, non amicitiae respiciens Deum summè dilectum; & tamen hic actus non solum non est peccaminosus, sed supernaturalis disponens ad justificationem, ex Trid. sess. 6. c. 6.

Neque dicas, spem supernaturalem sine charitate esse non posse; cum dicat Aug. in Enchir. cap. 3. *Jam de amore quid dicam, sine quo fides nihil prodest? Spes verò sine amore esse non potest. Propter quod Apostolus Paulus*

fidem, quæ per dilectionem operatur, commendat, quæ sine spe esse non potest; proinde nec amor sine spe est, nec spe sine amore. Ubi videtur docere, quod sola spes elicit a Charitate sit supernaturalis, & disponat ad justificationem. Nam contra est, quia ex communissimo Theologorum sensu datur spes Theologalis a Charitate distincta; cum Apostolus tres exprimat virtutes Theologales 1. Cor. 13. dicens: Fides, spes, & charitas tria hæc, major autem horum est charitas: Et Trid. sess. 6. cap. 7. loquitur de spe tanquam virtute distincta a fide, & charitate, dum dicit: In justificatione simul hæc omnia infusa accipit homo, fidem, spem, & Charitatem. Et hujus distinctionis argumentum evidens est, quod per quodvis peccatum perdatur charitas, non tamen fides, & spes, nisi peccatum his virtutibus adversetur. Unde Medina p. 2. qu. 62. art. 4. putat oppositam doctrinam esse hæreticam; Vasquez tamen p. 2. disp. 91. cap. 4. cum Suar. Valentia, & aliis penè hæreticam, & saltem erroneam. Et ratio a priori est, quia objectum formale spei, quod est Deus ut bonus, & commodus nobis, est diversum ab objecto formali charitatis, quod est Deus ut bonus in se; prior virtus respicit bonitatem Dei respectivam, posterior absolutam, & ideo essentialiter discriminantur. Nec Augustinus est contrarius, cum passim loquatur de spe tanquam de virtute condistincta a fide, & charitate. In Enchir. cap. 6. dixit: Ad illa tria redeamus, fidem, spem, & charitatem. Et cap. 117. Charitas, quam duabus istis majorem dixit Apostolus, quanto in quocunque major est, tantò melior est, in quo est: cum enim queritur, Utrum quisque sit homo bonus?

non queritur, quid credat, aut speret; sed quid amet? Quare ubi dicit spem ab amore non sejungi, loquitur, ut advertit Angelicus, de spe formata charitate; sicut nec fides formata à charitate sejungitur: Et nec actus spei, nec actus fidei sunt actus elicit à charitate, sed uterque iste actus potest esse informis, & in peccatore esse sine actu charitatis, ad quem illi disponunt. Quando autem Apostolus 1. ad Cor. 13. loquens de Charitate dicit: *Omnia credit, omnia sperat*, non vult, quod hi actus eliciantur, sed solum, quod imperentur passim à Charitate.

VIII. Denique ostenditur, quod præter actum charitatis, quo Deum diligimus, dari possit actus, quo aliud à Deo diligamus, & non sit actus vitiosus, sed possit esse etiam supernaturalis, atque adeo studiosus, cujusmodi est amor proximi elicited à charitate erga proximum, quo hic ametur propter se; ita ut actus sit naturalis, si consideretur lumine naturali, quod proximus sit propter se amandus; sit verò supernaturalis, si consideretur lumine supernaturali, & in ordine ad gratiam, & gloriam æternam. Quod autem amor Dei, & amor proximi propter se ad duas virtutes supernaturales Charitatis spectent, ut communius Theologi docent, ex eo colligitur, quia Christus D. utrumque actum nobis præcipit, & dilectionis Dei, & dilectionis proximi, dicens Matth. 22. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo. Hoc est maximum, & primum mandatum. Secundum autem simile est huic, Diliges proximum tuum sicut te ipsum*: non essent autem duo præcepta Charitatis, si unica esset Charitatis virtus, ita ut proximus esset propter

Deum diligendus, quandoquidem præceptum diligendi complectitur generaliter alia omnia, quæ propter Deum diligenda sunt. Præterquamquod, ut advertit D. Th. 2. 2. qu. 27. ar. 8., si proximus unicè propter Deum diligendus esset ad hoc ut actus sit bonus, & supernaturalis, non verò peccaminosus, sequeretur, quod præceptum diligendi Deum non esset primum, & maximum; quia in tantum dilectio Dei præstat dilectioni proximi, in quantum hæc consideratur ut dilectio proximi propter se; quod si consideretur ut dilectio proximi propter Deum, talis dilectio præstat dilectioni solius Dei, quia complectitur hanc, & se extendit ad aliquid aliud, videlicet ad dilectionem proximi. Hæc sunt verba D. Th. 2. 2. qu. 27. a. 8. *Alio modo potest attendi comparatio, ut dilectio Dei accipiat secundum quod solus diligitur; dilectio autem proximi accipiat secundum quod proximus diligitur propter Deum; & sic dilectio proximi includit dilectionem Dei, sed dilectio Dei non includit dilectionem proximi; Unde erit comparatio dilectionis Dei perfectæ, quæ extendit se etiam ad proximum, ad dilectionem Dei insufficientem, & imperfectam; quia hoc mandatum habemus à Deo, ut qui diligit Deum, diligat & fratrem suum; & in hoc sensu dilectio proximi præeminet.*

IX. Opponunt primo adversus hanc ultimam doctrinam Janseniani ex eorum Præceptore lib. 2. de statu naturæ lapsæ cap. 21. debemus diligere proximum sicut nos ipsos; sed nosmetipsos vitiosè diligimus, si propter nos diligamus; ergo etiam vitiosè diligimus proximum propter seipsum, non propter Deum. Minor probatur ex Apostolo ad Timoth. 3. qui

qui radicem vitiorum vult esse amorem sui, dicens: *Erunt homines seipsos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemii, parentibus non obedientes, ingrati, scelesti, sine affectione, sine pace, criminatores, incontinentes, immites, sine benignitate, proditores, protervi, timidi, & voluptatum magis amatores, quam Dei; habentes speciem quidem pietatis, sed virtutem ejus abnegantes; Propterea amor sui est potius odium suimet, quia fons, & origo est malorum omnium.*

Confirmat id Jansenius, quia Deus nusquam dedit præceptum diligendi seipsum, sed solum præcipit, ut proximum sicut nos ipsos diligamus, ad indicandum, quod sicut nosmetipsos solum propter Deum debeamus diligere, ita & proximum; nam diligere est velle bonum, qui autem Deum bonum summum vult sibi, aut proximo, hic profecto se, & proximum diligit; aliter odit potius, quam diligit: Quod Augustinus docuit ep. 52. dicens, *Nullam aliam esse dilectionem, qua quisque diligit seipsum, nisi quod diligit Deum. Qui enim aliter se diligit, potius se odisse dicendus est; fit quippe iniquus, privaturque luce justitiæ, qui à potiore, ac præstantiore bono aversus, atque inde vel ad seipsum conversus, ad inferiora, & egena utique convertitur; fitque in ipso, quod veracissime scriptum est; Qui autem amat iniquitatem, odit animam suam: Quia ergo nemo, nisi Deum diligendo, diligit seipsum, non opus erat, ut dato de dilectione Dei præcepto, etiam seipsum homo diligere juberetur; cum in eo diligit seipsum, quod diligit Deum.*

Respondeo negando minorem. Ad probationem: Docent nonnulli cum Angelico lect. 9. quod Apostolus ibi loquatur de amore suimet im-

Torn. II. P. IV.

moderato, qui dicitur apud Græcos Philautia, quo homo suæ gloriæ, lucris, deliciis, ac voluptatibus inhiat; Hic enim amor procul dubio est fons omnium vitiorum: Quod pariter docuit Estius ex eadem Schola Lovaniensi, qui hæc habet; *Pbra-sis hæc exponenda est de amore inordinato, quo bona privata communibus anteponuntur; quemadmodum Augustinus in Regula exponit illud 1. ad Cor. 13. Charitas non querit, quæ sua sunt. Quod si audiamus Tostatum in Caput 22. Matth. q. 292. loquitur Apostolus de amore, quo homo amat seipsum secundum appetitum sensitivum, & carnalem, non secundum rationalem, & juxta dictamen rationis; Quare sicut possumus amare Deum nobis ex virtute spei distincta à Charitate; ita possumus desiderare Deum proximo; Quicquid sit, an Deum proximo desideremus per eandem virtutem spei, qua Deum nobis concupiscimus, an per aliam? in quo Theologi variant. Præterea possumus ex virtute misericordiæ distincta à charitate subvenire proximo indigenti, sicut possumus virtuosè depellere miseras à nobismetipsis: Ac demum sicut possumus nobismet velle, & procurare bona spiritualia, necnon temporalia, quæ non impediunt affecutionem ultimi finis, ita ex virtute supernaturali amicitiae possumus velle proximo bona spiritualia, puta virtutes supernaturales fidei, spei, charitatis, patientiæ, misericordiæ, necnon temporalia, quæ ultimi finis affecutionem non retardent.*

X. Ad confirmationem: Deus omisit præceptum diligendi seipsum, quia talis amor est unicuique insitus à natura, ut habet Cornelius expo-

T   nens

nens laudatum caput Matthæi; vel omisit, quia charitas re vera est erga alterum, juxta illud Gregorii Magni homil. 17. in Evangelia; *Charitas minus quàm inter duos haberi non potest*: Vel dici potest cum eodem Tolstato, quod Deus dum præcepit homini, quod diligat proximum sicut seipsum, indivisum præceperit, ut seipsum diligeret, dilectione recta, & rationabili; ad quam non spectat, quod semper amet sibi Deum, aut alia bona propter Deum: Quamvis enim talis amor sit perfectissimus; at non obligat Deus homines, ut semper seipsos ament amore perfectissimo; aliter cum sit perfectior amor, quo homo seipsum amet propter Deum, quod pertinet ad Charitatem, quàm quo amet sibi Deum, quod pertinet ad spem, sequeretur, quod hic etiam amor ad spem pertinens esset vitiosus; quod ostendimus esse falsum. Quare licitè potest homo seipsum amare dilectione minus perfecta, qua velit sibi bona creata, quæ tamen non impediunt Dei summi boni affecutionem. Ad auctoritatem adductam Augustini respondetur, illum diligere seipsum, qui diligit Deum nihil amando, quod retardet ab ejus affecutione; unde ita velit bona creata sibi, ut non avertatur à potiore, & præstantiore bono, ut loquitur idem S. Doctor. Et quamvis nobis præcipiatur dilectio Dei *ex toto corde*, non proinde fit, quod semper præcipiatur dilectio Dei perfectissima, & quod nosmetipsos propter Deum diligamus; Nam per illa verba, *ex toto corde*, solum fit sensus, quod non dividatur cor nostrum, partim amando Deum, partim creaturas, quæ retrahunt nos a Deo; sicuti quando Philippus Eunuchum pe-

tenti baptismum dixit Act. 8. *Si credis ex toto corde, licet*, non exprimebat per illa verba, quod fides deberet esse intensissima, aut quod non posset ille aliquid aliud credere ab eo, quod credendum est, sed solum quod nihil deberet admiscere, quod veræ fidei repugnaret; quia hoc solum importat divisionem cordis in credente, & sic etiam in amante Deum.

XI. Opponunt secundo ex eodem Jansenio ad probandum, quod non possint creaturæ diligi citra culpam, nisi propter Deum ex actu perfectæ charitatis: Creatura rationalis non nisi increato bono frui potest, ut docet passim Augustinus, præsertim lib. 1. de doctrina Christiana cap. 10. frui autem nihil aliud est, quàm alicui bono inhærere propter ipsum, ut idem docet loco laudato cap. 4. ergo creatura rationalis non potest amare creaturas propter seipsas, atque adeo præter actus charitatis non datur nisi vitiosa cupiditas.

Confirmatur ex effectibus, quos gignit amor creaturarum, nam primò reddit animum similem rebus amatis, & corruptibilibus; unde Aug. tr. 2. in Epist. Jo. habet: *Talis est quisque, qualis ejus dilectio est; Terram diligis, terra eris*. Secundò ita rebus terrenis animum ligat, ut difficulter possit ab eis se avellere; propterea, ut habet Aug. lib. 20. de Civit. cap. 26. *Eorum amissione cruciamur, quibus fruendo utique letabamur*. Tertiò amor facit amantem servum amati, siquidem omnia facit propter amatum; non potest autem citra culpam homo alium Dominum agnoscere præter Deum; ergo creaturas nonnisi propter Deum potest licite amare.

Respondeo, Augustinum loqui de frui-

fruitione boni tanquam finis ultimi, in quo Beatitudo collocetur, ut habet loco laudato cap. 22. dicens: *Quod propter ipsum diligendum est, in eo constituitur vita beata*; Et cap. 31. habet: *Dicimus ea re nos perfrui propter seipsam, & ea re nobis fruendum esse tantum, qua efficimur beati.* Et in hoc sensu tr. 10. in Epist. Jo: dicit, non esse collocandum amorem nostrum in divitiis, in salute corporis, aut in gloria, & honoribus, sed altius assurgendum ad Deum amandum, eoque fruendum. Transmisso autem, quod repugnet actus indifferens in individuo, & quod non possit commodum aliquod naturæ propter se amari, negari non potest, quod possit propter se amari bonum honestum, quod reperitur; V. G. in tribuendo unicuique jus suum, in succurrendo egenis, in obtemperando parentibus; etenim ista secundum se sunt rectæ rationi consona, atque adeo propter se amabilia, ita ut possint quidem ultimæ propter Deum amari, sed non teneamur, ut diximus, ad talem finem positive ea referre.

XII. Ad Confirmationem, illi effectus gignuntur ab amore vehementi, & inordinato, non à moderato, & rationabili, præsertim rerum honestarum, ut constat experientia; Amor quippe nimius & reddit amantem similem amato, & amantem ligat, ita ut difficulter ab objecto amato recedat, & reddit eundem servum amati; secus vero amor moderatus, & subordinatus intentioni superiori, qua identidem nos, & actus nostros in Deum referimus tanquam in finem simpliciter ultimum.

XIII. Opponunt tertio ad probandum, quod non possimus per actum

spei concupiscere Deum nobis, sed quod teneamur ex affectu charitatis Deum nobis concupiscere propter Deum ipsum. Etenim talis actus concupiscentiæ sejunctus ab affectu charitatis respicit Deum tanquam finem creaturæ, illum huic referendo; hoc autem fert ordinis perversitatem, eo quod utatur potius creatura Deo, quàm illo fruatur; & ex Aug. lib. 83. qq. q. 30. *Summa perversitas est frui utendis, & uti fruendis*: ergo talis actus est vitiosus. Major probatur, tum quia qui Deum amat sibi, potius se amat, quàm Deum, siquidem ex amore sui nascitur amor Dei, ut sibi convenientis, ac commodi; unde Augustinus homil. 34. habet: *Si diligis aurum, prius te diligis, & sic aurum*; tum etiam quia amans Deum creaturæ amat Deum in ordine ad creaturam, & sic tractat creaturam tanquam finem ultimum Dei; cum enim propter finem ultimum omnia debeant amari, dum Deus propter creaturam amatur, Deus tractatur tanquam finis ultimus creaturæ: ergo talis actus concupiscentiæ referendo Deum creaturæ pervertit ordinem, ac respicit Deum ut finem creaturæ.

Confirmatur, quia amor hic concupiscentiæ opponitur amoris amicitiae erga Deum; ergo est vitiosus. Probatur antecedens, quia amor concupiscentiæ est amor mercenarius, & respicit commodum amantis; amor amicitiae, & benevolentiae est graciosus, & respicit bonum amati: ergo opponuntur.

Respondeo, finem ultimum, aliud esse positivè ultimum, ita ut non possit haberi ulterior finis; aliud verò esse finem ultimum negativè, quatenus ita est ultimus, ut non

excludat finem ulteriorem. Quando per actum concupiscentem Spei amamus Deum creaturis, creaturæ sunt finis ultimus negativè, quatenus per hunc actum Deus ad creaturam dumtaxat ordinatur, sed non ita ordinatur, ut non possit hoc ipsum commodum, quod a Deo creatura reportat, per actum charitatis ordinari ad Deum, tanquam ad finem ultimum positivè, qui alium finem ulteriorem excludit. Non est autem dissonum, sed consentaneum rationi, quod ita Deum creaturis amemus; etiam si perfectior esset actus charitatis, quo commodum, quod creaturæ reportant a Deo sibi appropriato, referatur deinde ad Deum tanquam ad finem ultimum positivè: Ad eum modum quo consentaneum rationi est, quod vitemus culpam propter timorem gehennæ, quamvis perfectior esset actus charitatis, quo nollemus gehennam, ne a Deo summe dilecto elongemur: Etenim per actum spei non amatur Deus creaturis tanquam medium, sed tanquam finis ultimus *qui fini cui tantum negativè ultimo, solum præscindendo, non excludendo relationem ad finem cui ultimum positivè, quæ habetur per actum charitatis.* Hoc autem non solum vacat culpa, sed etiam est laudabile, & bonum; quia bonum, & virtuosum est amare Deum prout nobis proponitur amandus; atqui proponitur nobis amandus non solum ut bonus in se per actum charitatis, sed etiam ut bonus nobis per actum spei; ergo actus spei non solum non est vitiosus, sed etiam positivè studiosus. Hinc qui vult per actum spei Deum creaturæ, non dicitur uti Deo, aut frui creatura; quia Deum non amat pro-

pter creaturam tanquam propter finem ultimum positivè; & quamvis per talem actum potius se amet quam Deum, non proinde talis actus est vitiosus, quia solum præscindit, non excludit actum perfectiorem, quo se amet propter Deum: sicuti qui peccatum odit propter gehennam, hoc actu magis odit gehennam, quam peccatum; etenim propter quod unumquodque tale, & illud magis: nec tamen talis actus est vitiosus; quia solum præscindit ab actu perfectiori, quo peccatum odio habet magis, quam gehennam. Ex quo etiam sequitur, quod non tractetur Deus tanquam finis ultimus creaturæ, quia scilicet per talem actum venit Deus solum, ut finis qui relatè ad creaturam, quæ est finis cui solum negativè, non verò positivè ultimus; quatenus de facto non ordinetur hoc ipsum bonum creaturæ ad Deum per actum charitatis, possit tamen, & quidem dignius ordinari.

XIV. Ad confirmationem, falsum omninò est, quod si actus concupiscentiæ, & benevolentiae erga Deum opponantur; quamvis enim dicant diversos respectus, non propterea opponuntur, ut non possit aut in eadem voluntate uterque actus coherere, aut in eodem actu uterque respectus identificari. Quod possit in eadem voluntate simul dari uterque actus, ex eo evincitur, quia quamvis dicant respectus diversos, non tamen oppositos; sicut actus iustitiæ, & actus liberalitatis possunt ob eandem rationem in eadem simul voluntate componi, unde potest simul Cajus velle solvere Titio centum, quæ illi debet, & simul gratis erogare ex liberalitate quinquaginta, quæ non debet: Et qui debet extremè indi-

genti ex virtute misericordiae dare alimenta, & simul habet votum erogandi stipem pauperi, potest idem extreme indigenti alimenta subministrare, ut utrique obligationi satisfaciatur, eliciendo duos actus, alterum misericordiae, alterum religionis; unde poterit pariter homo velle observare Divinam legem, & ex motivo retributionis, & ex motivo complacendi Deo summè dilecto, atque adeò duplici actu, quorum alter sit concupiscentiae, & mercenarius, alter amicitiae, & gratosus; & simul poterit duplici consimili actu amare sibi Deum summum bonum, tanquam sibi commodum, & summè convenientem, seu propter suam bonitatem respectivam, & amare Deum propter se, videlicet propter bonitatem suam absolutam.

Confirmatur, quia potest amor amicitiae imperare actum, qui conferat ad suum finem; amor autem concupiscentiae potest conferre ad amorem amicitiae; ergo potest actus amicitiae, seu charitatis erga Deum imperare actum concupiscentiae elicitum a spe Theologica, & sic uterque actus imperans, & imperatus in eadem voluntate commorari. Probatur minor, tum quia ad finem intentum ab actu amicitiae cum Deo confert omnis actus Deo gratus, & talis est, ut ostendimus, actus elicitus à spe Theologica; tum etiam quia ad finem charitatis maximè conducit nostra beatitudo ac Dei possessio, quae intenditur ab actu spei; in eo quippe beatitudinis statu charitas liquidius, & ardentius suum erga Deum affectum explicat, eumque glorificat; unde potest actus concupiscentiae à spe elicitus, imperari ab actu charitatis.

XV. Dixi, quod etiam possit in eodem simplicissimo actu identificari realiter tum formalitas propria actus concupiscentiae, seu actus mercenarii; tum etiam formalitas propria actus amicitiae, seu actus gratiosi. Sicut enim in eodem summo bono identificatur & bonitas absoluta, quatenus Deus in se est summè bonus, & bonitas respectiva, quatenus est summè bonus & conveniens nobis; ita poterit idem actus utramque bonitatem respicere, amando Deum, & qua in se bonum, & qua bonum ipsi amanti; ad eum pariter modum quo potest idem indivisibilis actus esse simul ex virtute misericordiae, ex virtute religionis, ex virtute iustitiae, & ex virtute obedientiae, quando quis subministrat extreme indigenti alimenta, quae debet, & ratione talis indigentiae, & ex vi voti, & ex debito iustitiae antecedenter contracto, & ex Superioris praecepto; sicut etiam furtum sacrilegum v. g., quod redigat parentes ad miseriam, simul opponitur virtuti iustitiae, virtuti religionis, ac virtuti pietatis erga parentes. Poterit ergo voluntas creata tam duplici, quam eodem actu indivisibili ferri simul in Deum, & amore charitatis tanquam in ultimum finem *qui*, & *cui*; & amore concupiscentiae tanquam in finem ultimum *qui*, respiciendo creaturam rationalem tanquam finem *cui* negativè tantum, & non positive ultimum, ita ut possit hanc ipsam Dei possessionem, quam intendit, in Deum dirigere tanquam in finem positive ultimum, cui major ipsius gloria, & manifestatio intendatur.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XLIV.

QUADRAGESIMAQUARTA docet, nostras omnes volitiones originem suam trahere à duobus Amoris actibus; videlicet aut Amoris erga Deum omnia propter ipsum operantis, adeoque boni, ac præmio digni; aut Amoris mundi non ordinantis ad Deum, quæ ad ipsum referenda sunt, adeoque mali. Quis hæc audiendo iram comprimat? cum non semel proscripta sint, tam in thesi 38. Baji dicentis, *Omnis amor creaturæ rationalis, aut vitiosa est cupiditas, qua Mundus diligitur, & à Joanne prohibetur; aut laudabilis illa Charitas, qua per Spiritum Sanctum in corde diffusa, Deus amatur*; quam in sexta ex thesibus ab Alex. VIII. profligatis, ubi pariter dicitur: *Omnis humana actio deliberata est Dei dilectio, vel Mundi; si Dei, Charitas Patris est; si Mundi, Concupiscentia carnis, hoc est mala est*. Errat siquidem primò, dum præter amorem mundi, quem dicit vitiosum, nullum alium amorem agnoscit præter amorem Dei omnia propter ipsum operantem, qui spectat ad virtutem Theologicam charitatis; Etenim præter hos duos amores dantur proculdubio amores, quibus prosequimur tum objecta honestatum aliarum virtutum Theologicarum, nempe Fidei, & Spei; tum etiam omnium virtutum moralium; hi autem amores neque ad charitatem pressè dictam spectant, neque possunt dici mali; cum enim actus fidei, ac piæ affectionis ad fidem, spei, timoris, poenitentiae, alique ad justificationem disponentes,

sint actus supernaturales; proculdubio mali esse non possunt. Errat deinde thesis, dum præter amorem Dei nullum alium amorem agnoscit, quo nosmetipsos, aut mundum diligamus, qui non sit malus: Etenim non solum non sunt mali, sed positivè laudabiles sunt amores, quibus prosequimur objecta virtutum supernaturalium, sicut etiam illi, quibus prosequimur objecta virtutum naturalium; Infideles enim non malè operantur, sed honestè, dum parentes honorant, egenis subveniunt, ac reddunt unicuique jus suum; quod tamen sine gratia supernaturali præstant, utpotè destituti fide, quæ initium, & fundamentum est salutis: Unde ad Roman. 2. dicitur: *Gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea, quæ legis sunt, faciunt*. Et proscripta est thesis 22. Baji, ubi dicitur, à Pelagianis, non à Catholicis hunc Apostoli textum intelligi de Gentibus fidei gratiam non habentibus. Errat denique, dum docet, amorem, quo nosmetipsos, ac mundum diligimus non referendo id ad Deum, propter hoc ipsum esse malum; perinde quasi datur obligatio referendi signatè quancunque nostram operationem ad Deum, diligendo illum amore charitatis in singulis actibus nostris: Sicut autem nemo admiserit, dari obligationem ponendi in quacunque opportunitate actum intensissimum charitatis perfectæ, qui hic & nunc poni posset, eo quod isthæc obligatio esset nimis ardua, & induceret homines ad desperandum de salute assequenda; ita nemo pariter admittere debet, quod quodocunque libere operamur, obligemur ponere actum perfectæ charitatis omnia ad Deum referendo, ita ut omnis actus liber,

liber, qui non sit perfectæ charitatis, sit peccaminosus, prout exprimitur in thesi; quandoquidem ista etiam obligatio est nimis ardua, & induceret in desperationem; atque adeò induceret homines in reprobum sensum, quo collineant theses rigidissimæ tam morales, quam Scholasticæ Jansenianorum. Et fanè de fide est ex Tridentino sess. 6. can. 7., non esse peccaminosa opera omnia, quæ ante justificationem fiunt, ut ad illam disponant; & tamen ea non sunt actus perfectæ charitatis, sed fidei, spei, timoris, pœnitentiæ: quare erroneè asseritur, quod præter actum charitatis, quo Deum amamus, omnia propter illum operando, quilibet alius amor sit malus: Quod pariter constat ex Canone trigesimoprimo laudatæ sessionis Tridentini, ubi anathematizatur qui dixerit, *justificatum peccare, dum intuitu æternæ mercedis benè operatur*: hoc enim actu homo seipsum amat amore concupiscentiæ optando sibi gloriam æternam, non amat Deum amore amicitiae idipsum ad Deum referendo, nec proinde actus est malus, prout Janseniani delirabant in thesi 13. ab Alex. VIII. confixa.

Hinc si attentè perpendatur thesis hæc Quesnelliana, non coincidit, sed est longe diversa a doctrina Leonis Papæ, qui sermone quinto de jejunio septimi mensis videtur idipsum docere, dum dicit: *Duo amores sunt, ex quibus omnes prodeunt voluntates; rationabilis enim animus, qui sine dilectione esse non potest, aut Dei amator est, aut mundi*: Quod pariter videtur docere Augustinus lib. 2. de peccatorum meritis cap. 18. ubi dicit: *Mirum est, si voluntas possit in medio ita consistere, ut nec bona sit, nec mala; si*

enim justitiam diligimus, est bona, secus est mala. Constat quippe, quod universim Patres passim doceant, esse Dei, & justitiæ amatorem, non solum illum, qui Deum diligit amore perfectæ charitatis omnia propter ipsum operando, ut vult Quesnellus, sed etiam illum, qui aliis aliarum virtutum actibus amore Deum prosequitur tantum exercitè, non signatè; quatenus amat objecta virtutum, quæ Deo arrident; ut proinde dixerit Christus D. Jo: 14. *Si quis diligit me, sermonem meum servabit*, cum sit aliqua etiam Dei dilectio mandatorum observantia. Quare falsissimum est, quod actus aliarum virtutum distinctarum à charitate (qui non sunt formalis, sed virtualis dilectio Dei) sint peccaminosi: Quicquid sit, an sint etiam possibiles actus morales indifferentes in individuo, qui nec boni moraliter sint, nec mali: Ex quibus omnibus facile innotescit etiam thesium proximè sequentium falsitas.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XLV.

QUADRAGESIMAQUINTA similiter sustinet, quod amore Dei non amplius regnante in corde peccatoris, necesse sit, ut in eo regnet carnalis cupiditas, quæ omnes ejus actiones corrumpat; quasi verò non possit peccator amissa gratia, & charitate quicquam boni facere, sed omnes ejus actus sint peccaminosi. Diximus autem non solum actus supernaturales fidei, spei, timoris, attritionis, ad justificationem disponentes esse bonos, ac à Deo aliquando præceptos, juxta doctrinam Trident.

sess. 6. cap. 6.; quamvis tunc in corde peccatoris nondum regnet Dei amor, & charitas; sed etiam quamplures impiorum actus naturales esse studiosos, juxta doctrinam Augustini pluribus in locis, ac præsertim lib. de spir. & lit. cap. 28. ubi habet: *Impiorum quædam facta vel legimus, vel novimus, vel audimus, quæ secundum justitiæ regulam, non solum vituperare non possumus, verum etiam merito, recteque laudamus; quanquam si discutiantur, quo fine fiant, vix inveniuntur, quæ debitam justitiæ laudem, defensionemque mereantur.* Idcirco autem vix, seu rarò admodum ea sic inveniuntur, quia impii carent abundantia illa auxiliorum, quæ consona est justis ex exigentia gratiæ justificantis. Et idem S. Doctor epist. 5. ad Marcellinum pariter dicit, in Romanis Ethnicis fuisse aliquas Civiles sine vera Religione virtutes. Quare ubi Augustinus in Enchirid. cap. 117. dicit: *Regnat enim carnalis cupiditas, ubi non est charitas*, intelligendus est, ut in superiori thesi dicebamus, quod peccatum à cupiditate carnali ortum in iis actionibus regnet, in quibus non habetur charitas saltem latè sumpta, per hoc scilicet, quod diligantur objecta aliarum virtutum à charitate distinctarum, quæ tamen per se ad charitatem ordinantur. Dicitur etiam regnare cupiditas carnalis, ubi non regnat Dei amor, quia deficiente gratia, & charitate, deest abundantia auxiliorum, quibus carnali cupiditati validè repugnetur.

Quod si quæras, quare non debeant etiam aliquam consimilem benignam interpretationem suscipere verba hujus thesisi; ita ut intelligantur, quod regnet cupiditas, ubi non regnat amor Dei, saltem latè sumptus,

quod esset dicere actum liberum esse turpem, si non sit ex amore aliqujus virtutis; quod passim Catholici docent negantes actus morales indifferentes in individuo? Responsio est facilis, quia verba doctrinalia sumi debent in sensu proprio, & quem præferunt, nisi quid obstet, prout Augustinus docet de verbis Sacrorum Bibliorum; aliter nihil certi ex iis haberi posset, si ad minus proprium, ac legitimum sensum detorquerentur, ut fit ab Heterodoxis. Quod autem ubi Patres docent inter cupiditatem, & charitatem nihil mediare, explicentur de charitate pressè dicta, obstat eorundem doctrina; cum passim doceant, præter charitatem Theologicam dari alias virtutes, quarum actus non sint peccaminosi; unde explicandi sunt de charitate latè sumpta, quæ complectitur omnes virtutes: cum autem nusquam Quesnelus admittat alias virtutes à charitate distinctas (immo pluribus in locis eas neget, ut videre est in harum thesium decursu, præsertim in quinquagesimatertia, & sequentibus) nihil obstat quominus verba hujus thesisi intelligantur in sensu proprio de amore Dei, qui spectat ad charitatem Theologicam. Et propterea hic idem sensus dicendus est etiam sensus ab Auctore intentus. In hoc autem sensu thesisi est hæretica, & ideo fuit absolutè proscribenda tum in proprio verborum sensu, quem de se facit, tum etiam in sensu, quem facit in codice Auctoris. Sic absolutè prolata proscribenda esset hæc propositio, Odio habendi sunt parentes, quia in sensu verborum proprio malè audit. At in Evangelio, in quo parentum honoratio præcipitur, verba illa Christi D. *Qui non*
odis

ddi patrem, & matrem, &c. non potest meus esse discipulus, digna sunt suo Auctore, sed accipienda sunt in sensu accommodo, ne dicamus Christum loqui pignantia, ac sibi met contradicere; videlicet (ut exponit Gregorius Papa homil. 37. in Evangelia) quod parentes odio habendi sint, ac fugiendi, quoties eos in via Dei patimur adversarios.

Quibus adde, thesim hanc esse erroneam etiam in eo, quod pariter asserit, videlicet necesse esse, ut in corde peccatoris, in quo abest amor Dei, regnet cupiditas, quæ omnes ejus actus corrumpat: Si enim omnes actus peccatorum necessariò sunt peccaminosi, non datur in iis libertas indifferentiæ, seu libertas à necessitate requisita ad demeritum, & ad peccatum formale, sed solum datur libertas à coactione; quæ juxta sententiam Catholicam contra Jansenium non sufficit ad demeritum. Quare non solum est erroneum dicere, quod peccator in omnibus suis actionibus peccet, puta audiendo Missam, aut jejunando juxta præceptum Ecclesiæ; sed est erroneum etiam dicere, quod non habeat libertatem indifferentiæ ad carendum qualibet culpa, etiamsi esset indifferens ad carendum hac, vel illa culpa, ut ostendimus in thesi trigesima octava; ea enim esset libertas physica, non moralis; atque adeò libertas flocci pendenda in ordine ad culpam evadendam; ut proinde dici deberet liberum arbitrium per peccatum extinguì; quod adversatur doctrinæ Tridentini sess. 6. can. 5.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XLVI.

Quadragesimasexta in eadem fæce volutatur, dum dicit, cupiditatem, aut charitatem reddere malum, aut bonum usum sensuum; quasi verò non possimus uti sensibus, nisi aut per actus malos ortos à cupiditate, seu à concupiscentia, aut per actus bonos imperatos à charitate; cum tamen certissimum sit ex nuper dictis, quod possit usus sensuum esse bonus per actus imperatos ab aliis virtutibus distinctis à charitate; nempe per actus misericordiæ, justitiæ, mortificationis, pœnitentiæ, & similes; peccator quippe ante justificationem, quamvis charitate careat, benè utitur sensibus suis, dum se disponit ad justificationem, audiendo Missam præceptam, jejunando, restituendo ablatum ex amore justitiæ: Quod si pravus esset sensuum usus ex hisce actibus ortus, & ex prava cupiditate actus isti, charitate deficiente, essent peccaminosi, sequeretur, quod peccator ad justificationem se disponderet patrando novas culpas, atque adeò per hujusmodi actus redderet se magis ind dispositum ad justificationem obtinendam; nec deberent ii actus præcipi, sed prohiberi. Quod si dicas, actus illos, ut malitiam exuant, debere ex charitate promanare, & poni ex motivo divinæ bonitatis summe dilectæ, ad quam omnia referenda sunt, non verò ex motivo creato illarum virtutum; jam ex hoc fieret, quod unicuique istorum actuum esset annexa justificatio, quippe quæ à dile-

lectione perfecta Dei separari non potest; atque adeò nulla daretur dispositio remota ac præparatio ad justificationem, contra doctrinam Tridentini sess. 6 cap. 6. Erroneum proinde est, quod solum à charitate usus sensuum sit bonus, & à cupiditate sit malus. Nomine enim charitatis in hac thesi secundum proprium verborum sensum venit charitas Theologica, ut suprà diximus, non verò charitas latè dicta, quæ eorum omnium virtutum completatur; in quo sensu Augustinus in psalm. 18. dixit: *Qui noluerit servire charitati, necesse est, ut serviat iniquitati*: Nomine vero cupiditatis venit cupiditas vitiosa reddens actus peccaminosos, ut docet August. lib. 3. de Serm. Dom. in monte cap. 22.: *Voluntas non est, nisi in bonis; nam in malis, flagitiosisque factis cupiditas propriè dicitur*. In hoc sensu proprio à Quesnello hic usurpari tam charitatem, quam cupiditatem constat etiam ex præcedentibus thesibus; atque adeò thesis isthæc tam in proprio, quem præferunt verba, quam in sensu ab Auctore intento fuit configenda.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XLVII.

Quadragesima septima in iisdem erroribus versatur, dum docet, legis observantiam non habere rationem virtutis, nisi ea profluat ex fonte charitatis, ita ut Dei amor sit ejus interius principium, & Dei gloria sit ejusdem finis; ita ut aliter exterior obedientia sit hypocrisis, & falsa, seu fucata justitia. Proscripta jam

fuerat à Pio V., à Gregorio XIII., & ab Urbano VIII. hæc eadem Baji propositio 16. dicens: *Non est vera legis obedientia, quæ sit sine charitate*; Nec veretur Quesnellus iterum illam in medium adducere, contendens peccati reos esse, ac hypocritas, qui proximum diligunt sicut seipsum, qui parentes honorant, qui præceptis naturalibus, ac positivis Dei, & Ecclesiæ obtemperant ex motivo proprio virtutis obedientiæ, respiciendo unice honestatem, quæ relucet in exequendis mandatis Legislatorum, præscindendo à motivo charitatis: quasi verò turpe sit, & peccaminosum sectari honestatem, quæ in virtute morali obedientiæ continetur. Ex quo fieret, quod qui ex tali motivo legem observat, ob hoc ipsum peccet, quatenus transgreditur aliam legem de non operando honestè, nisi ex motivo charitatis. Hanc tamen legem non dari, non solum ex eo constare videtur, quia esset nimis ardua, ferretque moralem impossibilitatem, ut observetur (non secus ac lex de ponendo semper actu charitatis intensissimo) ut proinde induceret in desperationem; sed etiam quia de medio tolleretur virtutes alias à charitate distinctas; cum tamen de fide sit dari tres virtutes Theologicales ex Apostolo 1. Corinth. 13., ubi dicit: *Fides, Spes, & Charitas, tria hæc; major autem horum est Charitas*. Non posset autem dici charitas esse major, nisi darentur aliæ virtutes, quibus præferretur. Hinc Tridentinum sess. 6. cap. 7. de his tanquam de tribus virtutibus loquitur dicens: *In justificatione simul hæc omnia accipit homo, fidem, spem, & charitatem*; ac deinde definit in eadem sess. can. 28., quod licet per quodvis peccatum gra-

tia, & charitas amittatur, non semper amittatur etiam fides. Similiter de virtutibus moralibus, tanquam de virtutibus inter se, & à charitate distinctis, dicitur Sapient. 8. *Sobrietatem, & prudentiam docet, & justitiam, & virtutem, quibus utilius nihil est in vita hominis.* Hinc communissimus Theologorum, Patrum, ac totius Ecclesiæ sensus fert varietatem, ac distinctionem virtutum, ut sine temeritate ea negari non possit. Quare licet perfectius sit amare objectum virtutum moralium propter Deum ex affectu charitatis, quam amare illud propter se, & ex motivo proprio talis virtutis, non propterea hujusmodi amor est vitiosus, aut dicit ullam imperfectionem positivam; sicut non est imperfectus positivè aut culpabilis amor Dei minus intensus, quamvis sit minus perfectus, quàm amor Dei intensior; & consequenter legis obedientia, quæ non ponitur ex motivo charitatis, sed ex motivo proprio virtutis obedientiæ, quia scilicet rationi consonum est superiorum mandata exequi, non est hypocrisis, nec justitia falsa, sed vera virtus, quamvis minus perfecta, quàm sit charitas.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XLVIII.

QUADRAGESIMA OCTAVA docet, nihil boni esse posse in nobis sine fidei lumine, sine Christo, & sine charitate, atque adeò in Infidelibus non posse esse, nisi tenebras, & barathrum culparum, & in peccatoribus post Christum, ejusque gratiam, & charitatem amissam nihil

supereffe præter aberrationem à via salutis, & peccatum. Quod attinet ad Infideles, recuditur vigesimaquinta ex proscriptis Bajanis thesibus, quod scilicet *Omnia opera Infidelium sint peccata*; cum tamen certum esse debeat, posse Infideles solis naturæ viribus honestè aliquando operari, ut passim Patres testantur. Hieronymus in illud ad Gal. 1. *Ut revelaret filium suum in me*, hæc habet: *Perspicuum sit, natura omnibus Dei inesse notitiam, & habere in se semina sapientiæ, & justitiæ, reliquarumque virtutum*; Unde multi absque fide, & Evangelio Christi sapienter faciunt aliqua, vel sanctè, ut parentibus obsequuntur, &c. Chrysost. hom. 5. in Rom. 2. habet, *Deum sic hominem finxisse, ut possit per se virtutem intelligere, ac vitium declinare*; Cum autem per Adæ peccatum, quæ nobis naturalia sunt non amiserimus, & ex Tridentino sess. 6. cap. 1. liberum arbitrium non sit amissum, licet sit viribus attenuatum, & inclinatum, idcirco etiam in natura lapsa dantur vires naturales ad honestè operandum; unde proscripta est vigesima secunda Baji thesis docens: *Cum Pelagio sentiunt, qui textum Apostoli ad Roman. 2. Gentes, quæ legem non habent, naturaliter quæ legis sunt faciunt, intelligunt de Gentibus fidei gratiam non habentibus*; siquidem etiam sine lumine fidei potest humanum arbitrium naturaliter legem servare. Quibus adde, quod Infideles, etiam ante actum fidei, qui spectat ad intellectum, elicere possunt actum supernum, qui spectet ad voluntatem, quo scilicet velint fidem amplecti, & credere; quandoquidem ex tali actu libero voluntatis fides denominatur meritoria; unde dicitur Rom. 10. *Corde enim creditur ad justitiam.*

Quod

Quod autem spectat ad peccatores, recuditur pariter hic 34. ex Bajanis proscriptis thesibus, quæ habet : *Omne, quod agit peccator, vel servus peccati, peccatum est*; necnon 39. dicens: *In omnibus suis actibus peccator servit dominantis cupiditati*. Et sanè peccator, qui à Christo, atque adeò à via salutis aberravit, antequam gratiam sanctificantem, & charitatem recuperet, potest à Deo excitatus, ejusque gratia adjutus, actibus supernis fidei, spei, doloris ad illam se disponere, & cum filio prodigo dicere : *Surgam, & ibo ad Patrem meum, & dicam illi, Peccavi*; in quo certe non aberraret, nec peccaret; unde falsum est, quod sine Christi gratia, & charitate nihil aliud esse possit peccator, quàm aberratio, & peccatum. Quinimo Tridentinum sess. 14. cap. 4. declarat, attritionem à peccatore conceptam, non solum non reddere illum hypocritam, & magis peccatorem (prout redderet, si esset peccaminosa) sed etiam esse donum Dei, & Spiritus Sancti impulsus, quo poenitens viam sibi ad justitiam parat, & ad gratiam Dei per Sacramentum obtinendam se disponit. Hinc ab eodem Tridentino sess. 6. cap. 9. anathematizatur qui dixerit, *Opera omnia, quæ ante justificationem sunt, quæcunque ratione facta sint, verè esse peccata, aut quanto vehementius quis nititur se disponere ad gratiam, tantò gravius peccare*.

Denique ex eo etiam thesis hæc est erronea, quod velit sine fidei lumine, sine Christo, sine charitate non posse homines culpas declinare; cum certum sit non posse culpæ ascribi, quod vitari non potest. Hinc Tridentinum sess. 6. can. 6. docet, in potestate hominis esse vias suas ma-

las facere, & consequenter potest culpas declinare.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XLIX.

QUADRAGESIMA nona contendit, eodem modo peccatum se habere ad amorem nostri, sicut opus bonum ad amorem Dei; unde sicut nullum peccatum excludit amorem nostri, ita nulla bona operatio sejungitur à Dei amore: ex quo recurrit, quod in thesibus superioribus dicebatur, operationes, quæ non profluunt ex fonte charitatis erga Deum, esse lutulentas, & peccaminosas. Sed manifestè errat; cum enim peccatum sit turpe, & inhonestum, & sub hac ratione amari non possit, debet apparere aliquo modo nobis bonum (videlicet aut quia est delectabile, aut quia est utile) ut possit amorem terminare; si autem amatur, quia parit in nobis delectationem, aut utilitatem, dum peccatum amamus, volumus nobis bonum illud delectationis, vel utilitatis, & ideo amamus nosmetipsos, cum amare nihil aliud sit, quàm velle bonum. At opus bonum, utpotè honestum, potest de se amorem terminare, nec est necesse, quod illud velimus propter Deum dilectum, quando independenter ab hac relatione ad Deum habet suam bonitatem, nempe honestatem, quæ secundum se potest amari; & ideo potest opus bonum esse sine amore Dei. Sic qui propter mercedem æternam benè operatur, non solum non peccat, ut definitur à Tridentino sess. 6. can. 31. verum etiam ponit actum bonum, & salutarem; & tamen sic operando non amat

amat Deum, cum nihil boni Deo velit, sed amet seipsum, cum velit Deum sibi; unde Deum amat amore concupiscentiæ spectante ad spem supernaturalem, non amore amicitiae, qui spectet ad charitatem. Similiter qui proximum diligit, non quidem ex motivo Divinae bonitatis summe dilectæ id præcipientis, sed ex motivo honestatis creatæ, quæ reperitur in dilectione proximi, quatenus talis dilectio est conformis naturæ rationali, & dictamini rationis, non amat hoc actu Deum, & tamen opus non solum est usquequaque honestum, tam ex objecto formali, quam ex objecto materiali, sed etiam est opus præceptum à Deo, qui peccatum præcipere non potest: Siquidem non unum, sed duo sunt præcepta charitatis. Primum quidem, ut diligamus Deum ex toto corde, atque adeo non ex corde diviso inter amorem Dei, & amorem creaturarum oppositum Divinae voluntati; Alterum, ut proximum sicut nosmetipsos diligamus. Quod si teneremur proximum diligere ex motivo charitatis erga Deum, non essent duæ virtutes charitatis, altera, quæ Deum tantum respiceret, altera, quæ tantum respiceret proximum, ut communiter Theologi docent; sed esset una, quæ utrumque actum eliceret, & dilectionis Dei propter seipsum, & dilectionis proximi propter Deum; & consequenter non essent duo præcepta charitatis, sed unum tantum, quod generaliter complecteretur omnia, quæ propter Deum sunt diligenda. Immo ex Angelico 2. 2. q. 27. art. 8., si non possemus honestè diligere proximum propter se, sed teneremur illum amare propter Deum, sequeretur, quod præceptum dilectionis Dei non esset primum, &

maximum, prout Christus Dominus Matth. 22. illud appellavit, sed præcipuum esset, & maximum præceptum de dilectione proximi propter Deum; eo quod dilectio proximi includeret Dei simul, & proximi dilectionem, ad quod non se extenderet mera dilectio Dei. Potest itaque opus esse usquequaque bonum, quamvis amorem Dei formalem non includat.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim L.

Quinquagesima non est absimilis præcedentibus, dum docet frustra nos clamare ad Deum, Pater mi, quando ille, qui clamat, non est spiritus charitatis, atque adeo Dei invocationem, fiduciam in ejus amore paterno, orationes, suspiria esse inania, nisi ex fonte charitatis promanent. Sed quomodo dici possunt inania, si maxime conferunt ad charitatem, & justificationem impetrandam, ac de congruo promerendam quoties procedunt ex auxilio superno? propterea Tridentinum sess. 14. cap. 4. docet, *ex ingenti peccatorum detestatione manasse clamores illos sanctorum, Tibi soli peccavi, & malum coram te feci; Laboravi in gemitu meo, lavabo per singulas noctes lectum meum; Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ, & alios hujusmodi generis; ac deinde canone quinto anathematizat, qui dixerit, hanc peccatorum detestationem, qua quis recogitat annos suos in amaritudine animæ suæ, ponderando peccatorum multitudinem, ac sceditatem, nec non amissionem eternæ beatitudinis, & eternæ damnationis incursum, non esse verum, & ult.*

¶ utilem dolorem, neque ad gratiam preparare: Et tamen hujusmodi clamores, ac peccatorum detestatio non profluunt ex fonte charitatis, sed potius ex amore, quo quis seipsum honeste diligit dolendo de culpis ob amissionem gloriæ, & ob damnationis incursum. Quod si frustra Deum Patrem nostrum invocaremus, quando nondum adest spiritus charitatis, qui clamet, quomodo peccatori id à Deo injungeretur Jeremiæ 3. ubi dicit: *Frons mulieris meretricis facta est tibi, noluiisti erubescere: ergo saltem amodo voca me, Pater meus, & Dux virginitatis meæ tu es*. Dum enim huic invocationi promittitur peccatorum remissio, & charitas, ea invocatio non procedit ex spiritu charitatis, & tamen utilis est ad charitatem impetrandam; sic etiam non frustra filius prodigus Lucæ 11. decrevit dicere, *Pater peccavi in cælum, & coram te*, siquidem ob hoc propositum ex consideratione propriæ egestatis ortum, cum adhuc longè esset, atque adeò nondum reversus ad Patrem, hic misericordia motus accurrit, & osculatus est eum, ac induit illum stola prima, restituendo illi, quam amiserat, charitatem. Idemque dicitur de Publicano Lucæ 18. qui cum fiducia remissionis obtinendæ clamabat, *Deus propitius esto mihi peccatori*, & hac de causa descendit justificatus in domum suam. Verum quidem est, quod deficiente charitate habituali, operationes virtutum supernaturalium, quibus Patris Cœlestis auxilium imploramus, nullatenus deserviant ad merendam de condigno gratiam; In quo sensu 1. ad Cor. 13. dicitur: *Si tradidero corpus meum, ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest*; ut advertit D. Prosper lib.

1. de vita contemplativa cap. 4. deserviunt tamen ad illam impetrandam, & ad merendum de congruo vires supernas, quibus ad illam pervenire possimus; unde non sunt frustra, ut Quesnellus effutit adversus Catholicas veritates. Quod ex eo etiam fit perspicuum, quia oratio Dominica etiam à peccatoribus charitate orbatis recitanda sit, dicendo cum fiducia, & humilitate, *Pater noster, qui es in Cælis, dimitte nobis debita nostra*; quamvis enim peccator non sit Dei filius adoptivus per gratiam, adhuc potest Deum invocare Patrem, per hoc quod ad ejus imaginem, ac similitudinem sit creatus, & ab eo enutritus affectu paterno; unde dicitur Malach. 2. *Nunquid non Pater unus omnium nostrum?*

PROPOSITIO LI.

Fides justificat, quando operatur; sed ipsa non operatur, nisi per charitatem. *Quesn. Act. 13. 39. edit. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Duplex hic error involvitur, & quod fides justificet, & quod fides non operetur, nisi per charitatem. II. Fides non justificat, nisi dispositivè, non formaliter; & per dilectionem operatur, quatenus actus fidei disponit, ac se extendit ad inducendam operationem propriam charitatis. III. Multifariam Heterodoxi errarunt in explicando quomodo fides justificet. Quesnellus docet, fidem non esse sine fiducia, & amore, atque hac ratione per fidem apprehendi potius justificationem, quàm acquiri.

IV. Si posset fides formaliter justificare conjuncta cum Spe, & Charitate, posset pariter sejuncta ab illis. V. Quod autem possit ab iis separari, perperam Calvinus inficiatur. VI. Justus ex fide vivit, tum quia per fidem reddit sibi quadantenus presentem beatitudinem; tum etiam, quia ex fide formata charitate vivit vita gratiae. VII. Fides autem sicut potest esse sine charitate, ita potest sine illa operari.

VIII. Passim fides dicitur justificare, sed solum causaliter, & meritorie. IX. Tribuitur quidem fidei salus, sicut tribuitur etiam spei, dilectioni, timori, baptismo, quin tamen haec seorsim ad salutem sint satis. X. Explicatur in quonam sensu verum sit, quod Omnis, qui credit, habeat vitam aeternam. XI. Et in quonam sensu Patres doceant solam fidem justificare.

I. **U**trumque erroneum, & fidei catholicae adversum, & quod fides justificet per suam operationem, & quod non possit habitus fidei suam operationem exercere nisi per charitatem. Docet quidem Apostolus ad Rom. 3., quod nos per fidem justificemur; & ad Galatas 5., quod fides per dilectionem operetur; At quomodo per fidem justificemur explicat Trident. sess. 6. cap. 8. dicens: *Ea verba in eo sensu intelligenda esse, quem perpetuus Ecclesiae consensus tenuit, & expressit, ut scilicet per fidem ideo justificari dicamur, quia fides est humanae salutis initium, fundamentum, & radix omnis justificationis, sine qua impossibile est placere Deo, & ad filiorum ejus consortium pervenire.* Calvinus autem, & cum eo Janseniani contendunt fidem formaliter justificare per suam operationem, quae vel sit quaedam fiducia, & amor in Deum, vel ab his actibus non sejungatur, ut habet Ques-

nellus in thesi sequenti. Haec sunt Calvinii verba in Antid. Concilii ad can. 11. sess. 6. *Sola fides est, quae justificat; fides tamen, quae justificat non est sola, sicut calor Solis solus est, qui terram calefacit, ipse tamen calor non est solus in Sole, sed cum splendore.* Quod pariter docuerunt Philippus Melancthon, Kemnitius, & alii Heterodoxi apud Bellar. lib. 1. de Justific. cap. 15. putantes ad praesentiam charitatis fidem justificare, ita ut effectus justificationis soli fidei tribuatur, & charitas sit solum requisitum; Quod pariter non obscure docet Quesnellus in thesi 68. dicens: *Dei bonitas abbreviavit viam salutis, claudendo totum in fide, & precibus, indicans solam fidem, quae juxta suas hallucinationes nonnisi per charitatem operatur, & non est sine fiducia, & amore, formaliter justificare, & non merè dispositivè, ut docet Tridentinum.*

II. Præterea modus, quo fides per dilectionem operatur juxta verba Apostoli explicatur ab Angelico his verbis: *Fides primò, & principaliter consistit in operatione, in quantum scilicet inheret primæ veritati, sed veritas prima est etiam ultimus finis, propter quem operamur, inde etiam est, quod fides ad operationem se extendit, secundum illud ad Galatas 5. Fides per dilectionem operatur.* Quare licet verum sit, quod operationi fidei, quae primæ veritati inheret, subsequatur deinde operatio charitatis, propter quam assequimur ultimum finem, non propterea verum est, quod in hac thesi dicitur, fidem non operari, nisi per charitatem, ita scilicet ut non possit vera fides in peccatoribus Christifidelibus dari, ac operari absque charitate; cum definitum sit in Trid. sess. 6. can. 28., non semper amissa per peccatum gra-

gratia, & charitate, fidem amitti.

III. Antequam ostendam falsitatem utriusque asserti, præmitto multifariam ab Heterodoxis explicari, quod fides iustificet; etenim iustificat quatenus *fides est fiducia misericordiae, quod propter filium Dei habeamus remissionem peccatorum, non propter nostras virtutes*, ut habet Philippus Melancthon in locis communibus titulo de bonis operibus. Lutherus verò in 2. cap. ad Galat. dicit: *Fides est formalis iustitia, propter quam homo iustificatur, non propter charitatem*. Alii cum Calvino, & Kemnitio dicunt fidem iustificare, quia homo credendo accipit, quod Deus promittendo offert; & idcirco fides non est sine fiducia accipiendi, quod Deus promisit, & sine amore Dei dantis, quod promisit. Huic sententiæ videtur inhæsisse Bajus, Jansenius, & nunc Quesnellus, docentes fide iustificationem apprehendi potius, quam acquiri.

IV. Ostenditur nunc prius, quod fides non iustificet per suam operationem, sed solum ad iustificationem disponat, & deinde ostendemus, quod non requiratur charitas ad hoc, ut fides operetur. Quod attinet ad primum, ratio cur fides non iustificet est, quia si posset iustificare ad præsentiam fiduciæ, seu spei, & charitatis, posset etiam separata ab his virtutibus iustificare; constat autem quod sine dilectione non potest peccator iustificari saltem extra Sacramentum Pœnitentiæ, juxta illud p. Jo: 2. *Qui non diligit, manet in morte*: Ergo fides non iustificat. Probatur sequela, quia fides eadem omnino est, si præsentibus sint aliæ virtutes Theologicæ, siue sint absentes: ergo si iustificaret præsentibus aliis

virtutibus, etiam iustificaret iis absentibus, imo etiam præsentibus vitiis oppositis.

V. Neque dicas quod fides non possit a fiducia, & charitate separari. Nam peccatores amissa per peccatum charitate, & gratia, non amittunt fidem, si non peccant peccato infidelitatis, ut diximus ex Tridentino loco laudato; quare potest à charitate separari, & sic separata posset iustificare, si verum esset, quod fides iustificet, quod est erroneum. Deinde in tantum in sententia Calvinii, & Lutheri, quos sequitur in his thesibus Quesnellus, vera fides non potest a fiducia, & amore separari, in quantum, ut habet Lutherus in epist. ad Romanos, fides est similis igni, qui si non luceat, & ardeat, non est ignis; vel in quantum, ut habet Calvinus lib. 3. instit. cap. 2. Fides comparatur Christo, & charitas Spiritui sancto; unde sicut Christus nequit esse sine spiritu sancto, ita nec fides sine charitate; fides quippe intuetur, & recipit Christum simul cum spiritu dilectionis, & sanctificationis. Sed neutra ratio quicquam probat; non prima, quia etiam similitudines, quæ habentur in Euangeliiis, non in omnibus debent convenire, ut alias advertimus ex Augustino, & à fortiori similitudines, quæ à nonnullis adducuntur ad aliquid explicandum: In scripturis autem sola charitas, non verò fides, igni comparatur; dicitur enim in Canticis: *Aquæ multe non potuerunt extinguere charitatem; lampades ejus, lampades ignis*: Et quamvis fides compararetur igni, in tantum esset igni similis, in quantum habet de se fides summam activitatem, non verò in quantum semper

fides operatur, aut in quantum semper debeat habere secum annexam charitatem, quæ semper operetur; quis enim somniet virtutes Theologales, semper ac sunt in anima, semper operari? cum enim in baptismo infundantur infantibus, deberent etiam in infantibus operari. Neque quicquam evincit Calvinii ratiocinatio, quia qui fide respicit, & intuetur Christum, intuetur illum cum spiritu dilectionis, & sanctificationis; unde ad fidem spectat tum Christus, tum Spiritus sanctus solum objective; eo modo, quo sanitas est in ægroto, quando de illa cogitat, & illam appetit; at hinc non sequitur, quod non possit fides à spiritu dilectionis separari.

Neque istas, charitatem consequi ad fidem, & idcirco fides semper charitati annectitur, & per charitatem operatur. Nam charitas non consequitur ad fidem tamquam passio, & proprietas necessaria; sed consequitur tamquam virtus, ad quam alia disponit, & inclinatur; ideo enim fides dicitur gignere charitatem, quia actus fidei inclinatur, & disponit ad actum charitatis, & ad diligendum eum, cui credit, quin tamen necessitet ad talem dilectionem; aliter actus charitatis non esset meritorius, & salutaris.

VI. Neque opponas illud Habacuc 2. *Iustus ex fide vivit*, quod videtur innuere fidem sejungi non posse à charitate, qua vivimus vita spirituali.

Nam sententia ista, qua non semel utitur Apostolus, si ad literam explicetur, solum significat, iustum sustentare se, ac tolerare in via desiderium patriæ per fidem; quoniam fides facit quodammodo præsentem

beatitudinem, quam speramus; ea quippe est, *sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium*, ut dicitur ad Hebr. 11. Significatur etiam per eandem sententiam, quod iustus vivat vitam spiritualem, & divinam ex fide, videlicet ex fide formata per charitatem, non verò ex fide informi, neque inde inferitur, quod fides non possit esse informis.

VII. Quod attinet ad alterum assumptum, quod scilicet non requiratur charitas, ut fides esse, & operari possit, unde falsum sit, quod non nisi per charitatem vera fides operetur, manifestè ostenditur ex eo, quod etiam in magnis peccatoribus possit dari vera fides; ergo à fortiori potest haberi fidei exercitium in aliis non magnis peccatoribus, sine charitate. Antecedens constat, tum ex proscriptione thesisi duodecimæ facta ab Alex. VIII. quæ habet: *Quando in magnis peccatoribus deficit omnis amor, deficit etiam fides, & si videantur credere, non est vera fides divina, sed humana*; tum etiam ex verbis Apostoli 1. ad Cor. 13. *Si habuero omnem fidem, charitatem autem non habeam, nihil sum*; Ubi cum dicat omnem fidem, amplectitur etiam divinam; unde potest divina fides haberi sine charitate. Præterquamquod ibi solum loquitur Apostolus de fide divina, cum statim addat: *Nunc autem manet fides, spes, & charitas*. Hinc Trid. sess. 6. can. 28. habet: *Si quis dixerit, amissa per peccatum gratia, simul & fidem semper amitui, aut fidem, quæ remanet, non esse veram fidem, licet non sit viva, aut eum, qui fidem sine charitate habet, non esse Christianum, anathema sit*. Et similiter Augustinus lib. 1. de Trin. cap. 18. docet: *Fidem sine charitate esse posse, non tamen pro-*

V des.

desse. Et ratio cur Deus voluerit ex sua misericordia, tum quod perseverent in peccatore habitus fidei, & spei, amissa charitate, & gratia, quando peccatum iis virtutibus non adversatur, tum etiam quod per auxilium supernaturale possit ante exercitium charitatis haberi verus actus fidei Divinæ ac spei, etiam ab eo, qui destitutus est habitu fidei propter infidelitatem, est, quia voluit peccatorem posse se disponere per hos actus supernaturales fidei, & spei ad actum charitatis: Cum enim ordo gratiæ imitetur ordinem naturæ; sicut in ordine naturæ ad introductionem formæ debent præire dispositiones, ita in ordine gratiæ; est autem dispositio congrua ad actum charitatis, actus fidei divinæ, ac spei Theologicæ; & ideo Deus ad eliciendos hos actus confert auxilium, antequam conferat auxilium ad actum charitatis. Quando autem in peccatore non infideli perseverat habitus fidei infusæ, tunc ad hujus exigentiam datur connaturalius auxilium supernaturale ad eliciendum actum fidei: Quod si in peccatore infideli ille habitus non præsupponatur, tunc auxilium datur ex divina misericordia, ut possit peccator per actum fidei ponere congruam dispositionem ad actum charitatis. Quinimò non potest tale auxilium deesse, posito quod cuilibet peccatori præcipiatur, ut revertatur ad Dominum, & sine illo auxilio reverti non possit.

VIII. Opponitur primò à Janse-
nians, quod passim in Scripturis dicamur nos per fidem justificari; justificatio autem nequit haberi sine charitate: ergo fides sine charitate haberi non potest, atque adeò fides

justificat, quando ipsa operatur, nec operatur, nisi per charitatem. Antecedens patet; nam ad Rom. 5. dicitur: *Justificati ergo ex fide pacem habeamus ad Deum*: ad Ephesios 2. *Salvi facti estis per fidem*: ad Rom. 3. *Arbitramur hominem justificari per fidem*; Quare fides justificat, non quidem dispositivè, sed formaliter, quatenus homo credendo accipit spiritum dilectionis, quem Deus promittendo offert.

Confirmatur, quia Lucæ 8. dicitur: *Crede tantum, & salva eris*: Lucæ 7. *Fides tua te salvam fecit*: Jo: 3. *Qui credit in filium, habet vitam æternam*; Et Marci 16. *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit*: Ergo fides sola est, quæ justificat, quamvis debeat per charitatem operari.

Confirmatur secundo, quia omni credenti infallibiliter à Deo promittitur salus: ergo justificatio competit actui fidei; cum autem justificatio sine charitate haberi non possit, sequitur, quod repugnet fides informis, quæ non justificet: Quare dicendum, quod justificet per charitatem, seu potius ad præsentiam charitatis; non secus ac sol calefacit per calorem ad præsentiam lucis, ut loquitur Calvinus. Antecedens probatur, quia ad Rom. 10. dicitur: *Omnis qui credit in eum, non confundetur*: Jo: 3. *Ut omnis qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam*, Act. 3. *In hoc omnis, qui credit, justificatur*.

Respondeo, quando in Scripturis dicitur impius justificari per fidem, aut ex fide, solum sensus est, quod fides sit initium, & fundamentum salutis nostræ, & radix justificationis, ut diximus ex Trid. sess. 6. cap. 8. unde fides non est nuda apprehen-

hensio justitiæ, ut contendunt Adversarii, sed est nostræ Justitiæ inchoamentum, itaut illam nobis impetret, & promereatur de congruo: Hinc ad Hebr. 12. dicitur: *Sancti per fidem operati sunt Justitiam, adepti sunt repromissiones*; Ubi particula, *Per*, solum indicat causam, non apprehensionem Justitiæ; sicut cum dicimur justificari per Christum, indicatur, quod Christus sit causa nostræ justificationis. Et Aug. de Verb. Apost. serm. 16. *A fide incipit homo, sed quia & demones credunt, necesse est addere spem, & charitatem*: Et serm. 22. *Domus Dei credendo fundatur, sperando erigitur, diligendo perficitur*; Et in psal. 31. *Magnum opus, sed ex fide; laudo superædificationem operis, sed video fundamentum fidei; laudo fructum boni operis, sed in fide agnosco radicem*. Quare tam in locis Scripturæ adductis, quam in aliis plurimis solum fit sensus, quod fides inchoet nostram Justificationem, & illam impetret, ac promereatur. Sic Lucæ 7. dicitur: *Fides tua te salvam fecit*; ubi indicatur, quod fides contulerit ad salutem, impetrando illam. Et apertè Aug. in Epist. 105. ad Sixtum docuit, fidem mereri, & impetrare non esse nostram Justificationem, dicens: *Nec ipsa remissio peccatorum sine aliquo merito est, si fides hanc impetret; neque enim nullum est meritum fidei*. Et lib. 1. contra Adversarium legis, & Prophetarum cap. 17. *In novo Testamento fides impetrat Charitatem*. Et lib. de prædestinat. Sanctorum cap. 7. *Ex fide ideò Apostolus dicit justificari hominem, non ex operibus, quia ipsa prima datur, ex qua impetrentur cætera, quæ propriè opera nuncupantur, in quibus justè vivitur*. Quod si peccatoris contritio solum

de congruo meretur justificationem, quin ipsa justificet formaliter, ut communius Theologi docent contra Vasq. & alios, à fortiori fides, solum ut causa meritoria remota de congruo ad nostram justificationem concurrat.

IX. Ad primam confirmationem, ubi Christus D. dixit sufficere solam fidem, non dixit eam solam sufficere ad remissionem peccatorum, ut Sectarii opinantur, sed sufficere ad miraculum illud de excitatione defunctæ, de quo ibi erat sermo: Non negatur autem à Catholicis, quod sola fides interdum sufficiat ad miracula impetranda, quando hæc requiruntur ad fidem confirmandam, non verò ad illustrandam vitam patrantis illa: Non est itaque verum, quod sola fides sufficiat ad salutem: Et quamvis fidei aliquando salus tribuatur, non propterea fit, quod sola fides salutem causet sine concursu aliarum virtutum; sic salus tribuitur etiam spei, dum dicitur Rom. 8. *Spe salvi facti sumus*; tribuitur etiam timori Dei, dum dicitur Ecclesiast. 2. *Timor Domini expellit peccatum*; necnon dilectioni, dum dicitur Lucæ 7. *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multam*; aliquando etiam baptismo, dum dicitur ad Titum 3. *Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis*; nec proinde sequitur, quod singula istorum seorsum satis sint ad salutem.

X. Ad secundam dum dicitur, quod omnis, qui credit, habet vitam æternam, non fit sensus, quod sola fides ad id sufficiat, sed fit sensus, quod fides salutem causet, si cætera non desint, ut modo diximus; Pariformiter enim dicitur in hoc eodem sensu Eccles. 2. *Omnis qui sperat in eum,*

rum, non confundetur; Et Lucæ 11. Quicumque invocaverit nomen Domini, salvus erit; Et ad Rom. 10. Factus est omnibus obedientibus sibi causa salutis æternæ; quin tamen hæc sola satis sint, ubi cætera desint; Hinc Patres passim docent solam fidem ad salutem non esse satis: Aug. tr. 10. in Epist. Jo: Multi dicunt, Credo, sed fides sine operibus non salvat: D. Prosper libr. 1. de vita contemplativa cap. 19. Nec opera sine fide, nec fides sine operibus justificat. Quibus adde in eo etiam sensu dici posse, quod omnis, qui credit in illum habeat vitam æternam, quatenus nemo sine fide consequitur vitam æternam: Quod sic explicat Aug. lib. de prædestinat. Sanctorum cap. 8. Si in aliqua Urbe sit unus dumtaxat Rethoricæ præceptor, benè diceretur, quod omnes in ea Urbe ab eo Rethoricam discant, non quia omnes Rethoricæ navent operam, sed quia nemo est, qui huic facultati dat operam, quin eam discat ab illo.

XI. Opponitur 2. auctoritas multorum Patrum, qui soli fidei justificationem ascribunt; nec posset illi soli ascribi, nisi aliquatenus imberberet charitatem, ita scilicet, ut non nisi per charitatem operetur: Basilii in hom. de humilitate habet: *Hæc est perfecta gloriatio in Deo, quando neque ob justitiam suam quis se jactat, sed novit quidem se ipsum veræ justitiæ indignum, sola autem fide in Christo justificatum.* Ambrosius in serm. 45. *Sicut suffecit Judæ ad scelera Christum deseruisse, ita suffecit latroni ad innocentiam, Domino credidisse.* Et in cap. 4. *Non ergo opus est lex, quando impius per solam fidem justificatur.* Chrysostomus Homil. 3. in epist. ad Titum: *Si credis fidei, cur alia inferis;*

quasi fides justificare non sufficiat sola? Et Aug. lib. 1. contra duas epist. Pelagianorum cap. 21. *Quantalibet virtutis antiquos prædicas justos, non eos salvos fecit nisi fides mediatoris.*

Respondeo, quod Sancti Patres, ubi docent solam fidem justificare, opponunt fidem aut operibus cæremonialibus veteris legis, aut operibus externis, aut similibus, quin excludant spem, dilectionem, penitentiam, & quicquid ad justificationem requiritur. Basilii iis verbis laudatis excludit opera, quæ fiunt sine fide, & gratia Dei, dicens quippe sola fide hominem justificari, significat ex dono Dei tantum justificari, non verò ex aliis operibus prævenientibus omnia Dei dona. Hinc idem Basilii in sermone de fide disertè docet, ad salutem requiri præter fidem etiam charitatem; quod probat ex eo, quia Jo. 15. Christus D. prædixit, discipulos suos non ex sola fide, sed etiam ex dilectione esse cognoscendos. Ambrosius ibi solum excludit opera cæremonialia legis: Etenim in Comment. ad 4. caput ad Hebr. habet: *Magna res est fides, & salutaris, & sine hac non est salvari possibile; sed sola fides non sufficit.* Chrysostomus pariter ibi docet solam fidem, idest sine cæremoniis veteris legis, ad salutem esse satis: propterea Homil. 1. in 1. Epist. ad Timoth. habet: *Non fide solum opus est, sed etiam charitate.* Denique Augustinus solum ibi vult, neminem sine fide salvari, atque adeò antiquos justos neque per opera naturæ viribus elicitæ, neque per legem Moysi, sed per fidem in Christum D. esse salvatos. Passim enim Aug. docet, solam fidem ad salutem non sufficere; & loco supra laudato de Trinitate disertè dixit:

Fi-

Fidem sine charitate esse posse, non tamen prodesse.

Ex quibus fit, falsum omninò esse primò, quod fides justificet per suam operationem; Falsum omninò esse secundò, quod fides non operetur, nisi per charitatem: est quippè vera fides Divina, quæ antecederet ad charitatem, & sine charitate operatur, quin tamen ea justificet, sed solum ad justificationem disponat.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim LI.

Quinquagesima prima dupliciter errat adversus fidei dogmata, tum quia docet fidem justificare, quando operatur; tum etiam quia docet fidem non operari, nisi per charitatem. Quod attinet ad primum, certum est, fidem habitualement operari posse, & influere in actum fidei, etiam separatum à charitate; siquidem ex Tridentino sess. 6. can. 28. non semper amissa per peccatum gratia amittitur fides; quæ ne frustra remaneat, debet posse operari; ejus tamen operatio, quamvis non sit viva, & charitate informata, adhuc tamen ex eodem Tridentino vera fides est; nec proinde talis fides justificat; Et enim ex cap. 7. ejusdem sessionis Tridentini fides vitam æternam non præstat sine spe, & charitate. Fides est requisita, ut accedamus, non ut per illam dumtaxat perveniamus ad Deum; propterea ad Hebr. 11. dicitur: *Credere oportet accedentem ad Deum, quia est, & inquirentibus se remunerator sit*: fidei enim operatio est solum ad Deum introductoria, & per eam tantum ad illum appropinquamus, at

Tom. II. P. IV.

non justificat, nec vitam æternam præstat ex eodem Tridentino se sola; ut proinde à Christo D. dicatur Matth. 19. *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata*; & Jacob. 2. *Fides sine operibus mortua est*. Propterea in can. 9. ejusdem sess. Tridentini anathematizatur, qui dixerit, *Impium sola fide justificari*. Multi enim, quamvis parati vitam potius perdere, quam Christi fidem negare, sunt tamen fornicatores, adulteri, &c. qui proinde ex 1. ad Cor. 6. *Regnum Dei non possidebunt*. Quando autem Apostolus ad Rom. 3. dicit, *Arbitramur justificari hominem per fidem sine operibus*, solum excludit opera legis, & naturæ, non opera gratiæ, inter quæ est dilectio, quæ est ultima dispositio ad justificationem. Explicat autem Tridentinum sess. 6. cap. 8. in quo sensu Apostolus dicat, nos per fidem justificari, quia scilicet Fides est *humane salutis initium, fundamentum, & radix omnis justificationis*; propterea solum radicaliter justificat, non formaliter.

Quod attinet ad alterum errorem hujus thesims, ostendimus habitualement fidem non semper per quodvis peccatum amitti, & tunc, ne sit prorsus frustranea, suam habere potest operationem propriam, qua firmissime credimus Deo loquenti; hæc autem operatio non potest haberi per charitatem, quæ jam supponitur per peccatum amissa; quare falsum est, quod fides operetur per charitatem. Propterea Tridentinum sess. 6. cap. 6. docet, per fidem, timorem, spem, ac poenitentiam, impium præparari, ac disponi ad justificationem, gratiam, & charitatem habitualement obtinendam; cum autem operatio fidei præcedat habitum charitatis infusum,

non potest operatio fidei ullatenus ascribi charitati. Docet quidem Apostolus ad Galat. 5., quod ad salutem consequendam valeat *non circumcisio, neque praeputium, sed fides, quae per charitatem operatur*. At in eo sensu id accipiendum est, ut advertit D. Thomas, non solum quia fides per charitatem habet meritum vitae aeternae, quod etiam competit spei, & aliis virtutibus infusis; sed etiam quia fides est initium salutis, & obtenta charitate, ad operationes impellit, quibus finem ultimum assequamur. Ubi adverte, verum dumtaxat esse, quod fides, quae per dilectionem operatur juxta sensum explicatum valeat ad salutem; at erroneum esse, quod in thesi dicitur, fidem non operari, nisi per charitatem; cum possit adhuc sejuncta à charitate operari.

Videri posset nonnulli imperito, quod thesis isthac non esset proscribenda, quippe quae usurpat ipsissima verba Apostoli, & non videtur quare dici non possit, quod ea usurpet in eodem sensu Catholico, in quo ab Apostolo usurpantur; videlicet quod fides, quando operatur, justificet, non quidem formaliter, sed radicaliter; & quod fides non operetur, nisi per charitatem, videlicet opera meritoria vitae aeternae. Sic autem benignè explicata, prout Apostoli verba explicantur, sanam & Catholicam doctrinam continet, nec est obnoxia censuræ.

Sed fallitur, qui non advertit ad regulam supra traditam, quod scilicet verba doctrinalia, & dogmatica sumi debeant in sensu proprio, non secus ac verba Sacrorum Bibliorum accipi debent, ut advertit Augustinus, in suo germano sensu, sicut etiam verba Conciliorum, quo-

ties aliunde non constat, in sensu minus proprio hic, & nunc accipienda esse: E. g. dum dicitur in Tridentino, quod ad Sacramentum Pœnitentiæ constituendum requiratur dolor, non potest id intelligi de dolore virtuali, qui in actu amoris Dei virtualiter continetur, sed debet intelligi de dolore formali, quia hic est sensus proprius hujus vocis, nec aliunde habetur, quod possit intelligi de dolore virtuali: contra verò, quando in Scripturis dicitur, quod justificatio extra Sacramentum peccatori non conferatur, nisi præmissa peccatorum detestatione, ac dolore, profectò intelligi potest tam de dolore formali, quam de virtuali incluso in dilectione Dei super omnia, quia scilicet ex aliis Scripturæ locis habetur, quod etiam vi dilectionis Dei super omnia conferatur justificatio. Ad rem nostram. Ex aliis ejusdem Apostoli textibus habetur, quod fides sine charitate nihil profit, nec possit præstare vitam aeternam; propterea quando dicit, quod fides justificet, non debet intelligi, quod fides justificet formaliter, sed solum radicaliter. Similiter ibi docet Apostolus fidem à charitate sejunctam posse operari, ut quando dicitur I. Corinth. 13. *Si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum*; propterea dum dicit fidem per dilectionem operari, non debet id ita explicari, ut requiratur charitas ad operationem fidei, prout ferret proprius, ac obvius verborum sensus. Contra nunc in casu nostro, ex aliis Quesnelli locis non solum non habetur, quod in sensu minus proprio ad mentem Apostoli verba hujus thesisi usurpentur, quin potius constat oppositum,

ut

ut facile est advertere ; quare cum thesis sit doctrinalis, & in sensu obvio, quem præferunt verba, sit erronea, fuit proculdubio tum in propria verborum significatione, tum etiam ad mentem Auctoris proscribenda ; præsertim quia in sensu verborum proprio ab Heterodoxis usurpata sit, & à Tridentino damnata ; unde perspicuum est callidè hic obtrudi ad circumventionem erroris.

Quibus adde, quod licet Quesnellus (putans fortè thesim hanc esse æquivocam) in sensu Catholico hic, & nunc usurparet, & sensum hunc Catholicum fortè aliis in locis inuenerit, non propterea ea absolute prolata, & absque explicatione sensus Catholici non fuisset proscribenda. Ratio est, quia propositio, quæ capax est utriusque sensus tam Catholici, quam hæretici, postquam in controversiam adducta est in Ecclesia, præsumitur quod absolute prolata usurpetur in sensu hæretico ; datur enim obligatio explicandi sensum hunc æquivocum ad vitandum scandalum ; atque adeo nisi sensus explicetur, præsumitur, quod in sensu hæretico usurpetur. Et ratio ulterior est, quia cum voces æquivocæ ex circumstantiis determinantur ad hanc potius significationem, quàm illam (ut verbum, Absolvo te, ex circumstantia Confessionis Sacramentalis significat absolutionem à peccatis, ex circumstantia verò fori externi significat absolutionem à reatu pænæ) hinc fit, quod quoties propositio aliqua ab hæreticis male usurpata est, & ab Ecclesia damnata, ex hac circumstantia determinetur ad significandum sensum damnatum, quoties non explicatur ; & idèò absolute prolata est digna, quæ proscribatur ; id-

que verum est ; etiamsi aliis in locis Auctor aliquatenus sensum ejus Catholicum innuisset. Sic postquam propositio ista à Christo D. prolata, *Pater major me est*, ab Arianis explicata est erroneè de majoritate Patris relatè ad Filium ut Deum, non licet absolute dicere (præsertim in locis, in quibus adhuc viget hæresis Ariana) quod Pater sit major Filio, quia ex circumstantiis determinatur ad significandum sensum falsum, quod Filius Dei sit creatura, etiamsi aliis in locis Auctor dixerit, quod Dei Filius sit Patri coæqualis. Quare cum damnata sit à Tridentino thesis dicens, fidem justificare, nempe formaliter, ex hac circumstantia fit, quod ea prolata absolute (præsertim in locis, ubi ea hæresis suos habuit Asseclas) determinetur ad significandum sensum damnatum ; unde proscribenda est, quamvis Auctor aliis in locis verbis subobscuris ad effugendas censuras sensum ejus Catholicum explicasset. Idemquæ dicendum de aliis Quesnellianis thesibus, quæ damnatum Jansenianum sensum præferunt. Quare quamvis e. g. Quesnellus dicat in cap. 14. Lucæ vers. 1. quod homo aperiatur sæpe cor malignitati, pravisque suspicionibus, quando deberet illud aperire lumini, & gratiis, quas Salvator sua visitatione eidem offert, unde videtur admittere, quod possit humana voluntas gratiæ resistere ; non propterea fit, quod non fuerit proscribenda ejus thesis decimatertia, & aliæ ejusdem furfuris, in quibus disertè dicitur, quod gratiæ interiori voluntas resistere non possit : Istæ enim theses post condemnationem thesium Jansenii non alium sensum præferunt, quàm illum ab Ecclesia damnatum, unde proscri-

bendæ sunt; quamvis Quesnellus verbis illis relatis doceat in eo alio loco, quod possit homo aperire oculos malignitati, quos deberet aperire gratiis à Salvatore oblati, de quibus loquitur in thesi quinta. Quare perperam nonnulli conantur Quesnellum excusare: præsertim quia cum passim Jansenizet, quamvis rectè sentiret, adhuc istis locutionibus damnatum sensum præferentibus scandalum non declinaret.

Ex quibus omnibus fit, Augustinum laudabiliter sensum Catholicum ab Apostolo locis laudatis intentum expressisse in Epistolam ad Galatas in præfat. illis verbis: *Non aufert peccatum, nisi gratia fidei, quæ per dilectionem operatur*; Quesnellum verò non expressisse sensum Catholicum, sed hæreticum à verbis hujus thesisi: *Fides justificat, quando operatur; nec operatur, nisi per charitatem*. Primò, quia verum est, peccata non tolli sine gratia fidei, ut habet Augustinus; non est tamen verum, quod fides justificet, quando operatur, ut loquitur Quesnellus; Verum pariter est, juxta locutionem Augustini, quod fides per dilectionem operetur, hoc est vi dilectionis impellat ad operationem, videlicet ad mandata servanda; at non est verum, quod non operetur fides, nisi per charitatem, ut habet Quesnellus; cum possit dari fidei æctus sine charitate. Secundò, quia licet consimilibus æquivocis verbis loquuti fuissent Augustinus, & Quesnellus, verba Augustini nonnisi sensum Catholicum haberent ex ea circumstantia, quod tunc juxta sensum Catholicum Apostoli communiter usurpabantur: Contra verò eadem verba in Quesnello haberent sensum hæreticum ex hac circumstantia, quod

in hoc sensu damnato ea usurpata sint ab Heterodoxis, à quibus signatè debuisset recedere, si nollet iis astipulari. Tertiò, quia passim ex aliis Augustini textibus ejus mensprehenditur; unde ex hac pariter circumstantia vox æquivoca ad sensum Catholicum determinatur: contra verò, quia passim Quesnellus Jansenizat, ideo ex hac circumstantia ad sensum Jansenianum vox æquivoca determinatur: Ad eum modum quo in codice alicujus Ethnici, qui passim doceret, Solem ut Deum esse adorandum, verba illa Sacrosancta Apostoli 1. ad Tim. 1. *Soli Deo honor, & gloria* ex circumstantia talis codicis determinarentur ad sensum execrandum. Et hæc dicta sint pro aliis thesibus, quæ videntur alicui imperito affines esse locutionibus Sanctorum Patrum; quamvis enim revera æquivocationem paterentur; ex adjunctis tamen aut loci, aut temporis, aut auctoris, aut codicis, in Sanctis Patribus statim obviaret sensus Catholicus; in Quesnello verò sensus erroneus.

PROPOSITIO LII.

Omnia alia salutis media continentur in fide, tanquam in suo germine, & semine; sed hæc fides non est absque amore, & fiducia. *Quesn. Act. 10. 43. editione 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Peccat thesis hæc, tum in eo, quod velit, Deum nihil aliud nobis ad salutem

tem conferre præter fidem; tum etiam in eo, quod velit fidem esse non posse sine fiducia, & amore.

II. Præire debet ad fidem pia affectio, à qua fidei assensus imperetur. III. Pia hæc affectio ad fidem esse debet actus supernaturalis, atque adeo prærequirere auxilium supernum. IV. Nec est actus simplicis alicujus complacentiæ elicitus à charitate. V. Quando cupiditas credendi dicitur procedere à charitate, tunc nomine charitatis venit quæcunque virtus moralis. VI. Virtus autem, quæ gignit piam affectionem ad Fidem, non est Theologalis, sed moralis.

VII. Fidei actus pertinet ad intellectum, unde distinguitur à fiducia, quæ spectat ad voluntatem. VIII. Fides est causa fiduciæ, seu confidentiæ in Deum. IX. Venit quidem aliquando apud Latinos nomine fidei fiducia; At in Scripturis nomine fidei passim venit fides firma, quæ fiduciam parit; non secus ac fides debilis, & infirma parit timorem; quin tamen vera fides componi possit cum formidine, ne non sit Deus locutus.

X. Distinguitur etiam fides ab amore. XI. Per actus prævios fidei, & spei peccator disponitur ad charitatem, & contritionem. XII. Inter veros fideles dantur plurimi, qui retenta fide charitatem amittunt.

XIII. Justus vivit ex fide formata charitate, & conservat vitam gratiæ credendo, quæ à Deo revelata sunt. XIV. Quamvis fides non sit formata charitate, adhuc est supernaturalis. XV. Fides est virtus Theologalis ex numero intellectualium virtutum, quamvis ea Aristoteli fuerit ignota; estque præstantior, quàm sit scientia. XVI. Fides informis non est otiosa, sed prodest ad merendum de congruo auxilium ad resipiscendum. XVII. Fides operatur per charitatem, quatenus per charitatem habet, ut ponat operationes meritorias vitæ æternæ. XVIII. Inaniter Quesnellus excusatur.

I. SI sensus primæ partis hujus thesisi esset, quod fides sit humanæ salutis initium, fundamentum, & radix omnis justificationis, omnino verum haberet; ea quippe est doctrina Tridentini sess. 6. cap. 8. At ex contextu aliarum thesium, & ex proprio verborum sensu palam fit, in hac prima parte, in qua dicuntur omnia salutis media contineri in fide, illud Quesnellum contendere, quod nihil aliud nobis à Deo detur conferens ad salutem præter fidem, quam deinde in secunda parte thesisi dicit non esse absque amore, & fiducia; cum enim nullam aliam virtutem infusam agnoscat præter charitatem imbibitam in fide, ut in proximè sequentibus thesibus aperte asseverat, ideo sensus ab eo hic intentus non est, quod fides sit radix nostræ justificationis, sed quod nullum aliud à Deo nobis conferatur auxilium in ordine ad salutem præter hanc fidem, & quod omnis alius actus, qui non sit fidei imbibentis charitatem, sit vitiosus, ut habet in thesi 44. & sequentibus. Secunda verò pars hujus thesisi nova explicatione non indiget; etenim ex modo dictis in thesi præcedente aperte constat fidem posse esse sine fiducia, & amore, & proscriptam fuisse ab Alexandro Octavo thesim duodecimam, in qua dicebatur, *In magnis peccatoribus deficiente amore deficere fides; & quod licet videantur credere, ea non sit fides Divina, sed humana.*

Ad confodiendum utrumque errorem, ostendam prius non solum conferri nobis in ordine ad salutem actum fidei necessario prærequisitum ad actum dilectionis supernaturalis; eum ex Apostolo impossibile sit sine fide placere Deo; nec solum confer-

si nobis auxilia ad eliciendos actus supernaturales aliarum virtutum moralium, quod fusè dicendum in expositione thesium proximè subsequen-
tium; sed etiam conferri auxilium supernaturale ad ponendum actum piæ affectionis ad fidem, quo scilicet velimus liberè credere, ut proinde hæc pia affectio ita ad fidem amplectendam spectet, ut antecedit illam; nec solum non sit actus vitiosus, sed etiam habeat suum meritum supernaturale, non secus ac reliqui actus supernaturales spectantes ad voluntatem. Deinde iterum ostendam, fidem secundum se non ferre fiduciam, & amorem, sed esse actum intellectus distinctum simul, & separabilem ab utroque hoc alio actu fiduciæ, & amoris spectante ad voluntatem.

II. Demonstro itaque præter actum supernaturalem fidei, quo intellectus firmissimè credit Primæ veritati, conferri etiam nobis à Deo auxilium supernaturale ad eliciendum antecedenter actum liberum piæ affectionis imperantem assensum fidei, ut inde eluceat hunc actum non esse vitiosum, nec omnia salutis media contineri in solo actu fidei involvente fiduciam, & amorem ad mentem Quesnelli. Sic autem arguo: Ad hoc ut intellectus determinetur ad assensum fidei firmissimum, & obscurum, præire debet actus voluntatis imperans talem assensum, aliter assensus fidei non esset liber, & meritorius libertate extrinseca orta ab actu libero illum imperante, quæ unice potest illi competere, cum in intellectu libertas esse non possit. Quare de causa Augustinus lib. de don. perseverantiæ cap. 18. dixit: *Quoniam fides sine voluntate non potest esse*: Hic autem actus voluntatis nequit esse

vitiosus, imò nec naturalis, tum quia immediatè, & per se antecedit, & determinat ad actum supernaturalem; tum etiam, quia est actus salutaris, ac meritorius in ordine ad finem supernaturalem obtinendum; Nec potest talis actus esse elicitus à charitate, quippe qui præcedit actum fidei, & consequenter actum charitatis, & ad illos actus disponit. ergo requiritur ad talem actum liberè eliciendum auxilium supernaturale, tanquam medium necessariò prærequisitum ad salutem obtinendam; atque adeò non omnia salutis media continentur tanquam in germine, ac semine in solo actu fidei imbibente fiduciam, & amorem ad mentem Quesnelli; nec est verum, quod omnis actus, qui non est elicitus à charitate, sit vitiosus.

III. Confirmatur. Actus piæ affectionis ad fidem, quo voluntas determinat intellectum ad assensum fidei, est affectus positivè virtuosus, & non est elicitus à charitate, sed à virtute, quæ à Theologis dicitur Piæ affectionis, eo quod causet pium affectum erga Primam Veritatem revelantem, quo determinatur intellectus ad credendum. ergo præter fidem, spem, & charitatem, aut præter fidem, quæ non sit absque amore, & fiducia, requiritur hoc aliud salutis medium, quod illas virtutes antecedit; Unde non est verum, quod omnis actus, qui non sit elicitus à charitate, sit vitiosus. Antecedens probatur quoad utramque partem; & primò quidem, quod ille actus sit affectus virtuosus constat; tum quia à tali affectu oritur meritum in actu fidei; meritum autem non potest dari in actu, qui non sit laudabilis, & studiosus; tum etiam, quia talis actus est

est conformis legi Divinae , & naturæ rationali , quæ tenetur velle assentiri revelatis à Deo , si proponantur sufficienter credibilia ; tum demum , quia est supernaturalis , & salutaris , quippe qui per se præcurrit assensum fidei supernaturalem , & confert ad salutem per actum fidei obtinendam ; Propterea Augustinus epist. 107. hæc habet : *Tu initium fidei , ubi est etiam initium bonæ , hoc est piæ voluntatis , non vis esse donum Dei ?* Ergo hic affectus non solum non est vitiosus juxta asserta Quesnelli , sed etiam est positivè virtuosus , supernaturalis , & salutaris . Probatur autem secunda pars antecedentis , quæ à Jansenianis negatur , quod scilicet non sit actus elicited à charitate ; etenim affectus charitatis supernaturalis supponit per se assensum fidei , cum non possit dirigi , nisi à cognitione supernaturali , quæ regulariter alia non est , quàm fides ; ergo actus piæ affectionis ad fidem non potest prodire à charitate ; Aliter ad hunc alium actum elicited à charitate deberet alius actus fidei præire , & sic processus in infinitum . Hinc Tridentinum sess. 6. cap. 6. inter dispositiones peccatoris ad justificationem ponit primo loco actum voluntatis , quo liberè credit , seu qui imperat assensum fidei : Et Augustinus lib. 1. ad Simplicianum habet : *Nisi ergo vocando præcedat misericordia Dei , nec credere quisquam potest , ut ex hoc incipiat justificari .*

IV. Neque dicant Janseniani , hanc piam affectionem imperantem actum fidei esse actum imperfectum , & complacentiam simplicem elicited à charitate , & ideò non præire ad illum assensum fidei , sicut præire debet ad actus charitatis perfectos . Nam primò omnis actus charitatis , etiamsi

imperfectus , oritur à cognitione supernaturali pertinente ad habitum fidei . Deinde falsum est , quod hujusmodi actus sit imperfectus , & simplex complacentia ; cum pia affectio ad fidem sit actus liber , & meritorius ; affectus autem simplices , & inefficaces non possunt esse liberi , sed sunt in nobis sine nobis liberè operantibus . Præterquamquod actus , qui determinat , & cogit intellectum ad assensum fidei , non potest esse affectus simplex , & actus charitatis imperfectus , ut patet .

V. Opponunt ad hæc , quod actus fidei necessariò procedat ex affectu charitatis . ergo pia affectio ad fidem est actus elicited à charitate . Antec. probatur , tum quia prima cupiditas boni est voluntas credendi ; cupiditas autem boni est charitas ; cum dicat Augustinus lib. 2. ad Bonifac. cap. 9. *Quid est boni cupiditas , nisi charitas ; de qua Joannes Apostolus sine ambiguitate loquitur , dicens : Charitas ex Deo est ?* Tum etiam quia omnem actum fidei præcedit voluntas bona ; hæc autem est actus charitatis ex Augustino lib. de Gratia Christi cap. 2. , ubi habet : *Quasi verò aliud sit bonæ voluntas , quàm charitas , quam Scriptura nobis esse clamat ex Deo , & à Patre datam , ut filii ejus essemus : Tum demum quia ex Augustino duo dantur amores , alter Creatoris pertinens ad charitatem infusam ; alter creaturæ pertinens ad vitiosam cupiditatem ; cum autem pia affectio ad fidem non pertineat ad cupiditatem vitiosam , sequitur , quod pertineat ad charitatem .*

VI. Respondeo , falsum ex dictis esse antecedens . Ad primam probationem , Augustinus nomine charitatis non solum usurpat charitatem in-

fusam, sed etiam non raro quamcunque virtutem moralem, ut dicemus in thesi sequenti; virtus autem piæ affectionis ad fidem non est Theologalis, cum non habeat ipsum Deum pro objecto formali motivo, sed est moralis, habens pro objecto motivo honestatem, quæ reperitur in volendo liberè credere Deo revelanti positivis signis credibilitatis. Ad secundam recurrit eadem responsio, quod nomine charitatis sæpè Augustinus intelligat omnem virtuosum affectum salutarem, quamvis non sit amor Divinæ Bonitatis prout est in se. Ad tertiam, quando Augustinus dicit præter vitiosam cupiditatem non dari nisi amorem Dei, intelligit de amore Dei aut formali, aut quodammodo virtuali, sicut est omnis amor honestatis creatæ, quæ à virtute morali respiciatur; hic enim cum natura sua referatur, & sit actu referibilis ad Deum, dicitur esse amor Dei quodammodo virtualis, seu amor Dei non pressè, sed latè sumptus.

VII. Ostendo nunc contra secundam hujus thesis partem, fidei actum non esse actum fiduciæ in Deum; & deinde ostendam nec esse actum amoris. Quod ad fiduciam attinet, Apostolus dicens 1. ad Cor. 13. *Nunc autem manent fides, spes, & charitas, gratia hæc; major autem horum est charitas*, distinguit fidem à spe, & dicit esse duo diversa; cum autem fiducia nihil aliud sit, quam spes roborata, manifestum est, fidem esse diversam à fiducia. Hinc Job 8. dicitur: *Spes hypocritæ peribit, & sicut tela aranearum fiducia ejus*; Et ubi psal. 39. dicitur, *Beatus vir, cujus est nomen Domini spes ejus*, Hierem. 17. habetur, *Beatus vir, qui confidit in Domino, & erit Dominus fiducia ejus*; quibus significatur fidu-

ciam esse ipsam spem, atque adeo pertinere ad voluntatem; ubi fides pertinet ad intellectum; ut constat ex illo 2. ad Cor. 10. *In captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi*: per fidem enim intellectus in obsequium Christi ducitur captivus, quia à pia affectione voluntatis cogitur credere, quod non apparet evidenter verum, sed solum apparet evidenter credibile.

VIII. Confirmatur, quia ad Ephes. 3. dicitur: *In quo habemus fiduciam, & accessum in confidentia per fidem ejus*; quare si per fidem habetur fiducia, & confidentia, sequitur, quod fides sit causa fiduciæ, & non ipsa fiducia; quod etiam colligitur ex verbis illis 1. ad Timoth. 3. *Qui benè ministraverint, gradum bonum sibi acquirent, & multam fiduciam in fide, quæ est in Christo*; Si enim fiducia acquiritur in fide, sequitur, quod fides fiduciam causet, & quod possit esse sine fiducia. Quibus adde, quod fiducia, & spes sit solum de bonis arduis probabiliter futuris; fides verò sit de omnibus revelatis, etiam de gehenna, quæ non speratur, sed timetur; necnon de aliis, quæ nec sperantur, nec timentur; hinc sæpè in Scripturis dicimur credere, quin possit ibi esse sermo de fiducia; ut cum dicitur Jo. 10. *Non creditis, quia ego in Patre, & Pater in me est?* alioquin propter opera ipsa credite. Et Rom. 10. *Si in corde tuo credideris, quia Deus cum suscitavit à mortuis, salvus eris*. Et Act. 8. *Credo Filium Dei esse Jesum Christum*.

Neque obstat, quod Heterodoxi docent cum Kemnitio in examine Concilii Tridentini, videlicet quod ratione fidei, primo loco confurgat in nobis notitia rerum credendarum, secundò assensus, quo unusquisque affir-

affirmet talem promissionem, aut aliud objectum revelatum ad se pertinere, tertio desiderium justificationis, & demum fiducia accedendi ad thronum gratiæ, quæ justificationem apprehendat.

Nam contra est, quia quoties dantur omnes isti actus, tunc duo primi pertinent ad intellectum, duo posteriores ad voluntatem; unde non una est virtus fidei, ad quam omnes isti actus spectent, cum non possit una virtus gignere actus spectantes ad diversas potentias; sed solum cor, seu anima potest concurrere ad actus diversarum potentiarum; unde cordi tribuuntur tam quæ spectant ad intellectum, quam quæ spectant ad voluntatem; sic Matth. 9. dicitur: *Ut quid cogitatis mala in cordibus vestris?* Matth. verò 22. dicitur: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.*

IX. Opponunt ad hæc, quod Apostolus dicens ad Rom. 4. Abraham justificatum ex fide, nomine fidei intelligat fiduciam: dicit enim, *Qui contra spem in spem credidit*: Et infra addit: *Non hæsitans diffidentia*: In hoc sensu Jacobi 1. dicitur etiam, *Postulet autem in fide nihil hæsitans*: & Marci 11. *Omnia quæcunque orantes petitis, credite, quia accipietis, & evenient vobis*: Nec non 2. Paralip. 20. *Credite in Domino Deo vestro; & securi eritis.*

Confirmant primò, quia in Evangelio reprehenduntur quidam ob timiditatem, & defectum fidei; ubi nomine fidei venit fiducia: Matth. 8. *Quid timidi estis modicæ fidei?* Matth. 14. *Modicæ fidei, quare dubitasti?* Matth. 6. *Quanto magis vos modicæ fidei?* Sic fortitudo etiam tribuitur passim fidei, & nomine fidei videtur importari fiducia. Hebr. 11. *Sancti per fidem vicerunt regna, fortes facti sunt in bello*:

Petri 5. *Cui resistite fortes in fide.*

Respondeo non negari, quod aliquando nomen fidei apud Latinos usurpetur pro fiducia; negatur solum, quod fides divina non possit esse actus intellectus nixus authoritati Dei loquentis, quin ullam imbibat, aut trahat fiduciam; ut quando credimus v. g. David genuisse Salomonem. Aliquando tamen nomine fidei in Scripturis venit fides firma, quæ trahat actum spei, & fiduciæ, quod scilicet impetrandum sit id, quod creditur; ut cum dixit Christus D. Chana-næ Matth. 15. *O mulier magna est fides tua.* Et 1. ad Cor. 13. *Si habuero omnem fidem, itaut montes transferam.* Sic Abraham credendo in spem contra spem, credidit ob divinam promissionem posse sperare ex Sara sterili filium, quem sperare non poterat naturaliter; unde iis verbis significatur fides Abrahæ, non spes, aut fiducia, quamvis spes ex fide illa gigneretur: Quod etiam significatur dum dicitur, quod Abraham non hæsitaverit diffidentia; credidit quippe sine hæsitazione, & fides fiduciam peperit. Quando D. Jacobus dicit, *Postulet in fide nihil hæsitans*, similiter vult, quod sine dubitatione credatur even-turum, quod postulatur, si rectè postuletur, & quod talis fides annectatur spei de obtinendo bono, quod postulatur. Idemque dicas in aliis textibus adductis.

Ad confirmationem: Sicut fides, quando est firmissima, sæpe fiduciam parit, ita quando deficit à firmitate debita, non solum non gignit fiduciam, sed parit timorem: Ubi notandum, proscriptam esse ab Innoc. XI. thesim 21. dicentem: *Assensus fidei supernaturalis, & utilis ad salutem stat cum notitia solum probabili revelationis; immò cum*
for.

formidine, quæ quis formidet, ne non sit Deus locutus. In hujus tamen thesis expositione diximus in Trutina, fidem posse esse modicam, & debilem; ita ut timorem gignat, non tamen per hoc quod sit formidolosa, sed per hoc quod sit imperfecta, infirma, & introductoria, itaut facile amittatur: Sicut propositum non peccandi dicitur imperfectum, & debile, non quia admiscet voluntatem peccandi, sed quia facile superveniente tentationis impulsu deferitur. Propterea D. Petrus dicitur fuisse modicæ fidei, non quia composuit fidem cum dubitatione, sed quia fidem per dubitationem amisit: Quod notavit Augustinus Serm. 14. de verbis Domini, ubi habet: *Titubatio Petri quasi mors fidei fuit, sed ubi exclamavit, fides resurrexit; non ambularet, nisi crederet; sed nec mergeretur, nisi dubitaret.* Ad id quod additur de fortitudine similiter respondendum, fidem firmissimam gignere aliquando fortitudinem, sicut gignit fiduciam; non quod ipsa sit aut fiducia, aut fortitudo, sed quod sit istarum radix.

X. Ostendo denique contra illam aliam hujus thesis particulam, fidem & distingui, & sejungi posse ab amore Dei, non secus ac à fiducia; tum quia, ut diximus, tres virtutes Theologales fidem, spem, & charitatem Apostolus enumerat 1. ad Cor. 13. unde fides à charitate, non secus ac à spe, distinguitur: tum etiam quia Apostolus ibidem dicit: *Si habuero omnem fidem, charitatem autem non habuero, nihil sum*, differtè indicans, quod possit fides etiam Divina, de qua ibi loquitur, à charitate separari; Quod pariter definit Trid. sess. 6. can. 28. ubi habet:

*Si quis dixerit, amissa per peccatum gratia, simul & fidem semper amitti, aut fidem, quæ remanet, non esse veram fidem, licet non sit viva; aut eum, qui fidem sine charitate habet, non esse Christianum, anathema sit: fides quippe viva, & formata non differt specie, & substantialiter à mortua, & infirma, sicut homo vivus à mortuo, sed differt solum accidentaliter, & denominativè, ut advertit Angelicus, ita scilicet, ut si gratiæ coexistat, dicatur viva, potens exercere operationes meritorias vitæ æternæ; si verò gratiæ non coexistat, dicatur mortua: Sicut corpus humanum, aut membrum dicitur vivum, si animæ sit unitum, secus vero dicitur mortuum. Quod docuit Augustinus lib. contra Donatistas, ubi habet: *Sicut si manus alicujus esset arida, verum quidem esset membrum, sed sine sanguine, ideoque mortuum; sic & fides cum sit vera, tamen sine operibus mortua est.**

XI. Confirmatur primò, quia peccator tenetur se convertere ad Deum, & gratiam amissam recuperare; atqui non potest illam recuperare, nisi per actus prævios fidei, & spei, qui disponunt ad charitatem, & quam impetrant, ut habet Aug. lib. de spir. & lit. cap. 32. dicens: *Unde est dilectio, idest charitas, per quam fides operatur, nisi unde illam fides ipsa impetravit?* ergo fides charitatem antecedit tanquam disponens ad illam, & impetrans illam: atque adeo ab ea non solum distinguitur, sed etiam separari potest; siquidem potest aliquando fides habere vim impetrandi auxilium ad ponendum liberè actum charitatis, quin tamen sub tali auxilio voluntas se determinet ad illum ponendum; aliter non libere consentiret.

Confirmatur secundò, quia in Eccle-

clesia sunt fideles boni, & fideles mali, ergo datur in fidelibus malis vera fides absque charitate, & gratia; atque adeò stare potest fides sine charitate. Antecedens constat ex similitudinibus, quæ in Euangelio habentur ad id significandum; nempe ex similitudine palarum, & tritici in eadem area, Matth. 3.: Ex similitudine piscium bonorum, & malorum in eodem reti, Matth. 22.: Ex similitudine venientium ad nuptias sine veste nuptiali, Matth. 25.: necnon ex similitudine Virginum prudentium, & fatuarum; ovium, & hedorum, &c.

XII. Neque dici potest, quod fideles si careant charitate, & gratia, habeant solum fidem historicam, seu notitiam articulorum fidei, non fidem veram pressè dictam. Nam si carerent vera fide, non solum deberent reprehendi, quod gratiam amiserint, sed etiam quod amiserint fidem; At solum reprehenduntur, quod amiserint gratiam, videlicet quod careant veste nuptiali, quæ gratiam significat ex Hieronymo, & Chrysostomo; & quod Virgines fatuæ oleum non habeant, idest opera Misericordiæ, ut notat idem Chrysostomus; ac similiter qui ex grege Dominico erunt à sinistris, non damnantur ob carentiam fidei, sed propter mala opera, ut advertit Augustinus in lib. de fide, & operibus cap. 15. ergo stat fides vera sine ullo amore, & charitate.

XIII. Opponitur primò tum id quod dicitur 1. Jo. 5. *Omnis, qui credit quoniam Jesus est Christus, ex Deo natus est*, atque adeo fides non sejungitur à charitate; tum quod dicitur 1. ad Timoth. 5. *Qui suorum, & maxime domesticorum, curam non habet, fi-*

dem negavit, & est infideli deterior; tum demum quod habetur Habacuc 2. *Iustus ex fide vivit*; ubi videtur fides imbibere charitatem, quæ est animæ vita.

Respondeo, in primo textu sermonem esse de fide formata charitate, ut exponit Augustinus tr. 10. in Epist. Joannis: In secundo ex Chrysostomo sermo est de iis, qui, ut loquitur Apostolus ad Tit. 1. *Confitentur se nosse Deum, factis autem negant*; de his jure meritò dicitur, quod quavis corde credant, quia tamen operantur perinde ac si non crederent, sunt Infideli deteriores, eo quod sint magis inexcusabiles: In tertio textu juxta nonnullos sensus est, quod iustus vivat ex fide formata charitate; at legitimus sensus literalis est, quod iustus conservet vitam gratiæ, & toleret desiderium æternorum ex fide, seu credendo, mox sibi esse obventura ea, quæ sperat.

XIV. Opponitur secundò, quod fides informis non sit vera fides supernaturalis, sed fides naturalis; non secus ac fides de objecto falso; ergo fides supernaturalis est formata, & imbibit charitatem. Antecedens probatur tum ex Angelico, qui q. 4. de fide art. 5. habet: *Fides informis non est vera virtus, quia & si habeat perfectionem debitam ex parte intellectus, non tamen ex parte voluntatis*; tum ex D. Gregor. hom. 26. in Euang. ubi habet: *Vera fides est, quæ in hoc, quod verbis dicit, moribus non contradicit*: tum demum, quia fides sine charitate est otiosa; dicitur enim 1. ad Cor. 13. *Si habuero omnem fidem, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest*.

Confirmatur, quia ex eodem Apostolo ad Galat. 5. *Fides per charitatem*

zatem operatur ; unde si à charitate sejungatur , operari non potest , atque adeò est supervacanea . Propterea August. in Enchir. c. 117. habet : *Qui rectè amat , proculdubio rectè credit , & sperat ; qui verò non amat , inaniter credit , etiamsi sint vera , quæ credit ; inaniter sperat , etiamsi ad veram felicitatem doceantur pertinere , quæ sperat .*

XV. Respondeo, fidem informem esse fidem supernaturalem ; hæc enim semel infusa non expellitur per quodvis peccatum , ut ostendimus ; fides tamen de objecto falso non potest esse supernaturalis ; huic enim ex Tridentino ex præstantia entis supernaturalis falsum subesse non potest . Quare nego antecedens . Ad primam probationem ; fidem esse veram virtutem etiam sejunctam à charitate , non solum constat ex eo , quod Apostolus tres enumerat virtutes Theologales , Fidem , Spem , & Charitatem ; sed etiam quia ex D. Th. p. 2. q. 55. ar. 1. Virtus est , quæ inclinat potentiam ad bonum ; atqui fides Theologica , cui falsum subesse non potest , etiam seorsim à charitate inclinat , ac determinat potentiam solum ad verum , quod est bonum potentiæ intellectivæ ; ergo est vera virtus . Et ratio ulterior est , quia ad rationem virtutis tria universim requiruntur ; & quod potentiam perficiat in ordine ad suum actum ; & quod talis actus sit difficilis , & arduus ; ac demum , quod talis actus referri possit ad ultimum finem ; quæ omnia fidei Theologicæ omnino conveniunt ; ea enim perficit potentiam in ordine ad actum certissimum , ac supernaturalem , qui ratione supernaturalitatis præstat actui scientifico ; Præterea talis actus ratione obscuritatis est difficilis , ac arduus ; ac de-

mum ad finem ultimum de se est ordinabilis , ut est in confesso ; unde negari non potest , quod fides informis sit vera virtus : Competit enim illi virtutis definitio , nempe quod sit *dispositio perfecti ad optimum* , cum disponat potentiam intellectivam in suo genere perfectam ad actum optimum infallibiliter verum , ac supernaturalem ; sicut etiam alia definitio virtutis , quod *bonum faciat habentem* , & *opus ejus bonum* ; reddit quippe hominem bonum in ordine intellectivo ; non enim requiritur , quod virtus reddat subjectum bonum in linea morali .

Neque dicas , quod non recenseatur ab Aristotele inter virtutes intellectuales , quæ sunt dumtaxat quinque , nempe Intellectus , seu Habitus primorum principiorum , Scientia , Sapientia , Prudentia , & Ars . Nam Aristoteles non potuit cognoscere lumine naturali hanc virtutem supernaturalem , quæ præstantiori modo perficit intellectum , quam quælibet alia virtus intellectualis naturalis : Quamvis autem ex defectu evidentiae fides non soleat appellari virtus intellectualis , ut advertit Angelicus in 3. dist. 23. ar. 3. quia scilicet ita determinat ad cognoscendum verum , ut non determinet ad cognoscendum verum evidenter ; nihilominus solet appellari virtus Theologica , per hoc , quod habeat pro objecto formali ipsum Deum ; soletque etiam dici virtus intellectualis largè dicta , cum perficiat intellectum multò magis quam scientia , relatè ad quam se habet ut excedens , & excessum ; longè tamen magis præstat scientiæ fides ratione supernaturalitatis , quam præstet fidei scientia ratione evidentiae .

XVI. Ad secundam probationem antecedentis; Sicut fides sine operibus dicitur à D. Jacobo fides mortua, quippe quæ non operatur per charitatem, quæ est vita animæ; ita fides quæ, quod verbis dicit, moribus contradicit, à D. Gregorio dicitur non esse fides vera, quatenus non est fides consummata, ac vivificata à gratia, ut advertit Suar. disp. 7. de Fide sect. 4.; Quod autem fides sine charitate adhuc sit vera fides, definit Tridentinum sess. 6. can. 28. supra laudato.

Ad tertiam, negatur, quod fides sine charitate sit otiosa: Quamvis enim non profit ad merendum de condigno gloriam, prodest tamen ratione supernaturalitatis ad merendum de congruo novum auxilium, quousque ad recuperandam vitam gratiæ perditam perveniatur, unde prodest ad resipiscendum, quamvis non profit ad vitam æternam; in quo solum sensu Apostolus loco laudato dicit, nihil prodesse.

XVII. Ad confirmationem, Fides independentem à charitate operatur suam operationem utilem ad resipiscendum, unde non est supervacanea. Dicitur autem ab Apostolo fides per charitatem operari, non quia sine charitate non operatur, sed quia à charitate habet, quod ponat actionem meritoriam vitæ æternæ; tum etiam, quia fides est initium, & fundamentum nostræ salutis, & obventa charitate ad operationes impellit, quibus ultimum finem consequamur. Similiter Augustinus solum ibi contendit, quod fides, & spes sine charitate careant merito vitæ æternæ; non verò quod non profint ad resipiscendum, merendo de congruo auxilium requisitum ad spiritualem resurrectionem.

Tom. II. P. IV.

XVIII. Ad excusandum Quesnellum adrumant ejus Asseclæ dicendo, quod thesis hæc censuram non mereatur saltem quoad hanc partem, in qua dicitur fides non esse absque amore: Siquidem fides non est absque prævia pia affectione ad fidem, quæ aliqualis amor est honestatis, quæ relucet in captivando intellectum in obsequium fidei; unde in bono sensu dici potest, quod fides non sit absque amore.

Sed incassum Quesnelliani oblatrant, ut Canes ad Lunam: Etenim tam secundum germanum verborum sensum, quam etiam ad mentem Auctoris dici nequit, quod fides non sit sine amore; tum quia amor absolute dictus denotat amorem, qui pertineat ad charitatem; tum etiam quia dum dicitur fides non esse absque amore, & fiducia, sicut nomine fiduciæ venit spes, ita nomine amoris venit charitas. Præterea cum dixerit Quesnellus in thesi antecedenti, quod fides justificet, quando operatur, nec operetur nisi per charitatem, jam vult fidei operationem non sejungi à charitate justificante, atque adeò ab amore pressè dicto: Et cum in thesi 68. dicat, viam salutis claudi in fide, & precibus, vult consequenter, fidem habere secum amorem justificantem. Quare excusationes istæ, quæ pro Quesnello adducuntur, sale, & oleo destitutæ, insulsiatatem ipsam sapiunt, & protervitatem.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim LII.

QUinquagesima secunda errat trifariam; Errat primo, dum docet

cet omnia salutis media contineri in fide tanquam in suo germine, & semine: Errat etiam, dum docet fidem nunquam sejungi ab amore: Errat demum, dum docet fidem non esse absque fiducia. Quoad primum, falsum est, quod omnia salutis media in fide contineantur; tum quia vocatio ad fidem, & actus supernaturalis piæ affectionis ad fidem, sunt media ad salutem, quin contineantur in fide, quippe quæ fidem antecedunt; esto nomine fidei, quæ est salutis fundamentum, veniat etiam pia affectio, à qua fides denominatur libera, & meritoria; unde Augustinus Epist. 107. dicit: *Tu initium fidei (ubi est etiam initium bonæ, hoc est piæ, voluntatis) non vis esse donum Dei?* Tum etiam quia ad fidem liberè acceptatam, quæ salutis initium est, ac fundamentum, reliqua salutis media consequuntur, non continentur; etenim si in ea continerentur, se sola sufficeret ad salutem, quando alia non possunt haberi, quod est falsum; sicuti quia in dilectione Dei super omnia continetur virtualiter tanquam in germine, & semine observantia omnium mandatorum, juxta illud ad Rom. 13. *Plenitudo legis est dilectio*; idcirco qui cum sola Dei dilectione decedit, salvatur.

Quod verò attinet ad secundum errorem, constat fidem posse esse sine amore, tum ex Apostolo 1. ad Cor. 13. *Si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum*; tum ex Tridentino sess. 6. can. 28., ubi anathematizatur, qui dixerit, *amissa per peccatum gratia, simul & fidem semper amitti*; tum demum ex thesi 12. ab Alexandro Octavo confixa; *Quando in magnis peccatoribus deficit omnis*

amor; deficit etiam fides, & etiamsi videantur credere, non est fides Divina, sed humana; separabilitas autem fidei à charitate est evidens signum distinctionis: potest itaque dari vera fides absque ullo amore.

Denique quoad tertium, quamvis fiducia (quæ nihil aliud est, quam spes supernaturalis roborata, ex Bellarmino de Justic. lib. 1. f. 6.) consistere non possit sine fide, quæ est basis, & fundamentum reliquarum virtutum infusarum; falsum tamen est, quod non possit viceversa fides esse absque spe, seu fiducia; sicut enim stare potest vera fides sine charitate, & de facto ab ea sejungitur quodcumque homo mortaliter peccat, & peccatum non est infidelitatis; ita stare potest vera fides sine spe, seu fiducia, & de facto ab ea sejungitur, quando homo peccat solum peccato opposito spei desperando de Divina Misericordia, quin peccet peccato infidelitatis opposito fidei. Multo minus verum est, quod fides cum fiducia identificetur (quod fortè Quesnellus contendit, ut evincat unicam tantum esse virtutem, nempe charitatem, quæ cum fide, & fiducia identificatur) damnatur quippe hæc hæresis à Tridentino sess. 6. can. 12. ubi anathematizatur, qui dixerit, *fidem justificantem nihil aliud esse, quàm fiduciam divinæ misericordiæ peccata remittentis propter Christum; vel eam fiduciam solam esse, qua justificamur*: fides enim, quæ solum dispositivè justificat, non vero formaliter, ut ibidem Trident. docet cap. 8. spectat ad intellectum, cujus est credere (unde 2. ad Cor. 10. dicitur: *In captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi*) fiducia verò, ac omnis spes pertinet ad voluntatem, ut

ut proinde de se meritoria sit; unde Hierem. 7. habetur: *Beatus vir, qui confidit in Domino, & erit Dominus fiducia ejus*. Verum quidem est, aliquando in Scripturis nomine fidei venire fiduciam; ut cum dicitur Matth. 8. *Quid timidi estis modicæ fidei?* cum etiam apud Latinos aliquando fides pro fiducia sumatur, ut apud Terent. *Tristis severitas inest in vultu, atque in verbis fides*; passim tamen nomine fidei in Scripturis venit assensus præstitus Deo revelanti, qui fiduciam, seu spem certam causare natus est, quamvis non semper illam causet, ac proinde ab ea separatur. Hinc dicitur Matth. 9. *Confide filia, fides tua te salvam fecit*; ubi excitatur ad fiduciam concipiendam mulier, quæ propter fidem sanata erat. Quare fides nec identificatur, nec essentialiter connectitur cum fiducia, aut cum amore; nec ea continet tanquam in germine, ac semine omnia salutis media.

PROPOSITIO LIII.

Sola charitas Christiano modo facit (actiones Christianas) per relationem ad Deum, & Jesum Christum. *Quesn. Colos. 3. 14. edit. 1693. & 1699.*

PROPOSITIO LIV.

Sola Charitas est, quæ Deo loquitur: eam solam Deus audit. *Quesn. 1. Cor. 13. 1. edit. 1693. & 1699.*

PROPOSITIO LV.

Deus non coronat, nisi charitatem; qui currit ex alio impulsu, & ex alio motivo, in vanum currit. *Quesnel. 1. Cor. 9. 24. edit. 1693. & 1699.*

PROPOSITIO LVI.

Deus non remunerat, nisi charitatem, quoniam charitas sola Deum honorat. *Quesnel. Matth. 25. 36. edit. 1693. & 1699.*

PROPOSITIO LVII.

Totum deest Peccatori, quando ei deest spes, & non est spes in Deo, ubi non est amor Dei. *Quesn. Matth. 27. 5. edit. 1693. & 1699.*

PROPOSITIO LVIII.

Nec Deus est, nec religio, ubi non est charitas. *Quesn. 1. Jo. 4. 8. edit. 1693. & 1699.*

PROPOSITIO LIX.

Oratio Impiorum est novum peccatum, & quod Deus illis concedit, est novum in eos iudicium. *Quesn. Jo. 10. 25. edit. 1693.*

SYNOPSIS.

I. Simulata isthæc charitatis commendatio eò collineat, ut ab exercitio reliquarum virtutum abstineamus. II. Perinde quasi nullus actus, qui non sit charitatis, sit studiosus.

III. Possibilis est amor Dei naturalis.

IV. Lex enim naturalis obligat nos ad Deum diligendum, & ad hunc finem creature rationales conditæ sunt. V. Per peccatum amisimus solum gratiam, qua Deum diligamus amore superno; non tamen vires naturales, quibus Deum diligamus. VI. Amor Dei naturalis non fert amicitiam cum Deo extinctivam culpe. VII. Quicquid sit, an in præsentī providentia dari pariter possit præter fidem supernaturalem, etiam fides naturalis.

VIII. Negari non possunt aliæ virtutes à charitate condistinctæ. IX. Dantur quippe virtutum objecta formalia diversa. X. Si actus aliarum virtutum non essent secundum se studiosi, neque essent tales dum imperantur à charitate. XI. Commentitium est, quod per actus virtutum moralium reponatur finis ultimus in objecto creato. XII. Communissima Doctorum auctoritas stat pro virtutum diversitate.

XIII. Quando dicitur ab Augustino, inter charitatem, & cupiditatem nihil mediare, nomine charitatis veniunt actus omnium virtutum, & nomine cupiditatis venit cupiditas mala, seu concupiscentia radix omnium malorum. XIV. Virtutum moralium actus sunt honesti, etiam si non dicant signatè, & formaliter relationem ad Deum, sed solum exercitè, & virtualiter. XV. Hinc descendit singularum harum thesium falsitas.

I. Omnes istæ theses videntur ad amplexum charitatis animum incendere, quippe quæ sola Christia-

nos mores exornat, sola cum Deo necessitudinem habet, sola coronam, ac præmium reportat, & sola Dei honorem prosequitur: Eaque deficiente, nulla spes inest peccatori, nulla est ejus religio, ac observantia erga Deum, ac demum oratio ejus fit in peccatum. Verum dum uni charitati sceptrum dant, & coronam, eidem coronam auferunt, ac sceptrum, cum regale ei auferant comitatum, & de medio tollant chorū virtutum reliquarum, quæ charitati principi inserviunt. Ex quo fit, ut peccatores viribus destituti, quibus ad charitatis solum illicò prætervehantur, animum abjiciant, ac in barathrum desperationis sese præcipites agant, cum non valeant virtutum inferiorum prensare manus, quibus tanquam per gradus valeant ad charitatis verticem pervenire; nec possint orationibus quicquam virium misericorditer consequi; quin potius oratio ipsa à charitate ad salutem pernecessaria, per novam culpam, magis removeat; ut proinde ab ipsa oratione retrahi animus debeat, ne majus præbeat impedimentum charitati à Deo ad arbitrium infundendæ Electis suis. Ecce quo collimat simulata isthæc charitatis commendatio.

II. In expositione quadragesimæ quartæ ex his thesibus palam fecimus quamplurimos errores Jansenianorum in duobus præsertim assertis, videlicet, & quod nulla alia detur in voluntate virtus præter charitatem, & quod omnis amor, qui non sit Dei, & charitatis, sit vitiosus, & culpabilis. Adversus hoc secundum assertum plura ibi diximus, ostendendo, quod possit amor objecti creati, præsertim honesti, esse studiosus; etiam transmissio, quod re-

pugnet actus indifferens in individuo, qui, quamvis bonus non sit, adhuc culpa vacet. Hunc autem remissimus demonstrare alterius asserti falsitatem, quod scilicet nulla alia detur virtus ad voluntatem spectans condistincta à charitate; quamvis non pauca adversus hunc palmarem errorem dixerimus in expositione septimæ thesibus ab Alexandro Octavo confixæ, in qua idem virus à Jansenianis eructabatur.

Antequam ejusdem asserti falsitatem iterum demonstrem, adverto, Quesnellum solum amorem Dei supernaturalem, & charitatem infusam agnoscere, quæ non sit peccaminosa, adeò ut neget possibilem in natura lapsa in Ethnico, nondum fide supernaturali instructo, amorem Dei naturalem: Eatenus enim in hac quinquagesima tertia thesi dicit, quod sola charitas christiano modo faciat actiones christianas per relationem ad Deum, & Jesum Christum, quia nisi dicat relationem ad Jesum Christum (qui sola fide supernaturali cognosci potest, attingendo in illo Trinitatem personarum, & Incarnationem) non est charitas infusa, nec christiano modo exercetur. Propterea ostendo prius dari posse viribus naturæ amorem Dei, qui quamvis non sit meritorius beatitudinis supernaturalis, est tamen laudabilis; ut propterea ex hoc etiam capite falsum sit, quod sit peccaminosus omnis amor, qui non sit actus charitatis infusæ; quod Janseniani contendunt cum Quesnello in Thesi Quadragesima octava. Deinde ostendam præter charitatem infusam dari etiam alias virtutes in natura lapsa supernaturales, quarum actus sint studiosi, etiam si non imperentur à charitate per re-

Tom. II, P. IV.

lationem ad Deum, & Jesum Christum, ut vult hic Quesnellus, juxta errores Baji Antesignani.

III. Quod attinet ad possibilitatem amoris Dei naturalis, qui non dicat relationem ad Deum simul, & Jesum Christum, sed ad solum Deum cognitum naturali lumine, constat ad hunc actum non deesse vires in natura lapsa (quamvis fideles in præfenti providentia nunquam actum amoris exerceant absque concursu gratiæ, ratione cujus sit supernaturalis) Siquidem proscripta est illa Baji propositio 33. quæ habet: *Distinctio illa duplicis amoris, naturalis videlicet, quo Deus amatur, ut Auctor naturæ, & gratuiti, quo Deus amatur ut Beatificator, vana, & commentitia: nec non alia 37. dicens: Amor naturalis, qui ex viribus naturæ exoritur, ex sola Philosophia per elationem præsumptionis humanæ cum injuria Crucis Christi defenditur à nonnullis Doctoribus.* Apostolus etiam ad Rom. i. docet inexcusabiles esse Gentiles, qui agnoscetes ex creaturis visibilibus Deum, illum non sicut Deum glorificaverunt; unde ostendit posse ab iis naturæ viribus diligi, & glorificari: Hæc sunt verba Apostoli: *Invisibilia Dei per ea, quæ facta sunt intellecta conspiciuntur; sempiterna quoque ejus virtus, & divinitas, ita ut sint inexcusabiles; quia cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt, aut gratias egerunt.* Quod expendens Ambrosius subdit: *Idcirco tam pulchra astra condidit, ut ex his quantum, & quàm admirabilis est Creator eorum, possit agnosci, & solus adorari.* Per naturalem ergo legem reum facit genus humanum; potuerunt enim id per legem naturæ apprehendere, fabrica mundi testificante Authorem solum Deum esse diligendum. I-

X 3

dem

dem Apostolus Act. 17. dixit: *Definiens statuta tempora, & terminos habitationis eorum, querere Deum, si forte attrectent eum, aut inveniant*; indicans posse naturali lumine Deum attrectari, & inveniri, utique, ut amor illi debitus rependatur. Et Rom. 2. idem etiam Apostolus habet: *Gentes, quæ legem non habent, naturaliter, quæ legis sunt, faciunt*. Et quia primum, & maximum legis præceptum est de Dei dilectione, ideo ex Apostolo naturaliter Gentes possunt Deum diligere; ut proinde proscripfit Baji illa thesis 22. *Cum Pelagio sentiunt, qui textum illum Apostoli ad Rom. 2. Gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea, quæ legis sunt, faciunt, intelligunt de Gentibus fidei gratiam non habentibus*. Hinc Trid. sess. 6. can. 3. anathematizat, *Qui dixerit hominem sine adjutorio gratiæ credere, sperare, diligere, aut pœnitere posse, sicut oportet, ut ei justificationis gratia conferatur*; indicans, quod omnes hos actus possit quidem sine gratia exercere, non tamen *sicut oportet*. Augustinus etiam passim id docet; Nam lib. 1. Confess. cap. 1. dicit: *Fecisti nos ad te, & inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te*: naturali quippe conditione, sicut magnes in pyxide nautica solum quiescit cum ad polarem stellam se convertit; & ignis semper nititur ad sphæram suam advolare, ut ibi conquiescat; ita homo in dilectione Divina satietatem habet, & quietem. Et in dialogo contra Manichæos idem Augustinus habet: *Partem eam animi, in qua cupiditas sita est, nempe voluntatem, nobis idcirco dedit, ut ipsum, qui solus est, concupiscamus*. Similiter D. Prosper Augustino consonat dicendo sent. 139. *No esset vitium recedere à Deo, nisi*

naturæ, cujus hoc vitium est, potius competeret esse cum Deo. Quod etiam docuit Fulgentius de fide ad Petrum cap. 3. dicens: *Deus cognoscendi, ac diligendi se, nonnisi Angelis, & hominibus indidit facultatem*. Necnon Anselmus in Monol. c. 66. *Nihil aptius, quàm rationalem creaturam ad hoc esse factam, ut Summam essentiam, & super omnia bona amet, sicut ipsa est summum bonum; immò ut nihil amet, nisi illam, aut propter illam*.

IV. Præter auctoritates adductas, id pariter efficacissimè suadent rationes Theologicæ; Primò quidem, quia lex naturalis nos obligat ad Deum diligendum, lex autem non obligat ad impossibile, ut non semel ostendimus, & naturæ lumine perspicuum est: ergo naturæ viribus diligere Deum potest. Secundò, quia Deus ut Auctor naturæ creaturam rationalem condidit in sui amorem, & ut virtutes exerceat, quibus ipsum opificem suum glorificet; hic autem finis esset impossibilis, si naturæ viribus creatura rationalis non posset Deum ut Auctorem naturæ amare, eique morem gerere, ergo: Major constat, quia Deus non condidit Angelos, & homines, nisi propter finem ipsis consentaneum, & dignum suo conditore, qualis est, ut ipsi inserviant, illumque glorificent, & ament. Hinc Eccles. 17. dicitur: *Posuit oculum suum super corda illorum, ostendere illis magnalia operum suorum, ut nomen sanctificationis collaudent, & gloriari in mirabilibus ejus, ut magnalia enarrent operum ejus*. Tertiò quia potest voluntas per vires gratiæ elevari ad ponendum amorem Dei supernaturalem: ergo potest per vires naturæ ponere amorem Dei naturalem. Consequentia ex eo probatur, quia non pot.

potest voluntas, nec alia potentia ferri extra proprium formale specificativum; non enim potest elevari V. G. potentia visiva ad Deum videndum, eo quod Deus sit extra specificativum oculi, quod est coloratum; potest autem elevari intellectus ad Deum videndum, quia Deus est intra specificativum intellectus, quod est ens, ut ens; & quia potest naturaliter Deum cognoscere cognitione abstractiva, ideo potest per lumen gloriæ indebitum elevari ad illum intuitivè videndum; Et eadem ratione non potest appetitus sensitivus elevari ad Deum amandum, cum non feratur naturaliter, nisi ad objecta delectabilia, non ad honesta; Quare cum possit voluntas per adiutorium gratiæ elevari ad amorem Dei supernaturalem, sequitur, quod viribus naturæ possit Deum amare amore naturali. Quartò potest voluntas affectu naturali diligere parentes, & amicos; ergo à fortiori Deum, in quo cognoscit longè præstantiora incitamenta ad amandum. denique quælibet creatura fertur naturali impetu in bonum sibi conveniens: ergo à fortiori naturæ ductu creatura rationalis fertur modo sibi consentaneo, hoc est per amorem liberum ad bonum Increatum, quod sibi maxime conveniens est, & consentaneum.

V. Neque dicas primò, quod licet possibilis fuerit Dei dilectio in statu innocentiae, non est tamen possibilis in statu naturæ lapsæ ob ejus imbecillitatem, ut docuit Augustinus epist. 107. ad Vitalem, ubi habet: *Liberum arbitrium ad diligendum Deum granditate primi peccati perdidimus.*

Nam licet per peccatum amiserimus gratiam, qua possemus Deum

diligere amore supernaturali, non amisimus tamen vires naturæ, quibus possumus Deum diligere amore naturali: Ex Tridentino enim sess. 6. can. 5. & cap. 1. post Adæ peccatum non est extinctum liberum arbitrium, licet viribus sit attenuatum, & inclinatum; unde ex ea culpa solum contraxit impotentiam moralem, non verò physicam ad Deum diligendum; & in hoc sensu loquutus est Augustinus loco laudato.

VI. Neque dicas secundò, quod si posset in natura lapsa dari amor Dei naturalis, posset per vires naturæ dari amicitia cum Deo extinctiva culpæ.

Nam ad amicitiam requiritur mutuus amicorum amor, & Jus ad talem amorem; in præsentī providentia amor ipse supernaturalis in peccatore non constituit amicitiam cum Deo, sed disponit ad gratiam, quæ fert talem amicitiam; ea quippe dat ex divina promissione jus creaturæ, ut ametur à Deo, undè confert jus ad gloriam; & ex altera parte habet Deus ratione summæ suæ bonitatis jus, ut à creatura ametur; unde per gratiam habetur inter Deum, & creaturam rationalem jus ad mutuum amorem amicabilem, & ideo gratia constituit divinam amicitiam: Amor tamen naturalis ne dispositivè quidem confert ad amicitiam divinam, & ad remissionem peccati; Propterea nullum sequitur inconveniens, quod in natura lapsa homo diligat Deum amore naturali; esto in præsentī providentia fideles nunquam amore naturali illum diligant, quia semper ac volunt Deum diligere, præsto est divinum auxilium, quod influat in talem actum, ut proinde amor sit supernaturalis. Infideles tamen non

possunt amore supernaturali Deum diligere; etenim *Sine fide impossibile est placere Deo*, ut habetur ad Hebr. 11. propterea si aliquando Deum diligerent amore naturali, antequam Deo crederent fide supernaturali, Deus non permetteret, ut docent communiter, quod cum eo amore decederent, antequam fidei lumine illustrarentur, & ad dilectionem supernaturalem invitarentur; si tamen permetteret, non eatenus gehennam declinarent, cum talis amor non sufficiat ad deletionem culpæ, ne dispositivè quidem.

VII. Neque dicas tertio, quod si posset dari in natura lapsa uterque Dei amor, naturalis, & supernaturalis, posset pariter dari fides naturalis etiam, & supernaturalis; sicut enim Dei bonitas potest movere ad sui amorem, ita prima veritas revelans potest ad sibi credendum obligare; unde par ratio.

Nam licet Deus semper ad quemcumque fidei actum concurrat auxilio supernaturali; quod discutitur apud Ripaldam disp. 45. de ente supernaturali: certum tamen est, quod non concurrat auxilio supernaturali ad amorem Dei, qui ante fidem strictè dictam eliciatur ab Ethnico, eo quod non possit hic sine fide placere Deo; placeret autem, si Deum amaret amore supernaturali, qui in præsentī providentia est ultima dispositio ad gratiam; unde quamvis non possit dari fides strictè dicta naturalis, potest tamen dari aliquis amor Dei naturalis, qui solum dicat relationem ad Deum, non verò ad Jesum Christum, qui lumine supernaturali dumtaxat attingi potest. Corruit itaque doctrina Quesnelliana, quod præter charitatem christiano

modo facientem actiones christianas per relationem ad Deum, & Jesum Christum omnis alius actus sit culpabilis; & quod sine fidei lumine, sine Christo, & sine charitate ista supernaturali nihil simus, nisi tenebræ, nisi aberratio, nisi peccatum, ut loquitur thesis 48.

VIII. Ostendendum nunc, quod præter charitatem infusam, dentur in natura lapsa actus supernaturales aliarum etiam virtutum ad voluntatem spectantium; nec spei dumtaxat, ut ostendimus in expositione thesis 44. & piæ affectionis ad fidem, qua velimus fidem amplecti, & sic ad spem, & charitatem disponi, ut ostendimus in thesi 51. sed etiam aliarum virtutum moralium, puta obedientiæ, misericordiæ, justitiæ, religionis, patientiæ, & similium; ita ut istarum actus non solum sint officia harum virtutum juxta doctrinam Bajanorum, quam in expositione thesis quadragesimæ quartæ explicavimus, sed etiam sint actus istarum virtutum nullatenus ad charitatem spectantes, qui ab Infideli exerceri possint naturæ viribus, & sint actus naturales laudabiles (quamvis non meritorii vitæ æternæ) & à fidelibus exerceantur viribus gratiæ, unde sint actus supernaturales; qui si eliciantur à justis, mereantur de condigno augmentum gratiæ, & gloriæ, si verò eliciantur à peccatoribus mereantur de congruo ulteriorem gratiam, ut tandem aliquando ad justificationem obtinendam, aut per dilectionem Dei super omnia, aut per attritionem cum sacramento disponantur.

IX. Probatur autem ista virtutum multiplicitas; quia ubi sunt motiva, & objecta formalia virtutum diversa,

sa, ibi dantur diversæ virtutes; sed præter motivum specificans charitatem, quod est bonitas Dei absoluta, & motivum specificans spem, quod est bonitas Dei respectiva, dantur plures aliæ honestates creatæ, quæ sunt diversa motiva, & specificativa virtutum moralium: ergo dantur plures virtutes morales distinctæ à Theologicalibus. Minor probatur, quia honestates, quæ reperiuntur v. g. in obtemperando superiori, in cultu divinæ excellentiæ, in subveniendo indigentibus, in tribuendo unicuique jus suum, sunt diversæ inter se specificantes varias virtutes, puta obedientiæ, religionis, misericordiæ, justitiæ; nec ista sunt objecta increata, sed creata: ergo dantur plures honestates creatæ, quæ sint objecta motiva plurium virtutum moralium.

X. Confirmatur: Si actus istarum virtutum non essent studiosi secundum se, sed vitiosi, sequeretur, quod nec essent studiosi, si imperentur à charitate, quia imperium extrinsecum, quod haberent ab actu charitatis imperante, non immutat eorum naturam; ad eum modum, quo si actus bonus misericordiæ imperetur ab actu malo inanis gloriæ, imperium hoc extrinsecum non immutat bonitatem, & honestatem propriam actus misericordiæ. Et ratio à priori est, quia actus misericordiæ sive imperetur ab actu bono charitatis, sive ab actu malo inanis gloriæ, sive nullatenus ab alio actu imperetur, semper est conformis naturæ rationali, atque adeo semper habet suam intrinsecam honestatem, & bonitatem moralem. Hinc in præsentī providentiā actus misericordiæ tam ponitur auxilio gratiæ, & est supernaturalis, ac meritorius, si ponatur seorsim ab a-

lio actu imperante, quàm si ponatur imperatus ab actu charitatis; & probabiliter etiam est supernaturalis, si imperetur ab actu leviter malo inanis gloriæ, ut ostendi in cursu Theologico p. 2. disp. 7. q. 5. ex Lugo disp. 10. de fide, & aliis.

XI. Confirmatur ulterius, quia intantum actus v. g. misericordiæ non esset in sententiā Jansenianorum bonus, sed vitiosus, si non ordinaretur ad Deum summe dilectum, ita ut imperetur à charitate, in quantum eliciens hunc actum amaret propter se honestatem illam creatam, à qua talis actus specificatur, & sic finem ultimum constitueret in ipsa creatura; atqui sive talis actus imperetur à charitate, sive non imperetur, semper specificatur ab eadem honestate creata: ergo sicut non reponitur finis ultimus in tali honestate creata, quando actus imperatur à charitate, ita neque quando seorsim ponitur. Et ratio à priori est, quia non quodcumque amatur propter se, & propter suam intrinsecam bonitatem, amatur tanquam finis ultimus positivè, sicut est Deus; passim enim amatur tanquam finis negativè ultimus, quatenus talis amor terminatur quidem ad eam bonitatem creatam, sed potest ulterius terminari ad Deum, referendo illum ad finem positivè ultimum; quod si præscindatur à tali relatione ad Deum, non eatenus ille actus est malus, ut fufius diximus in expositione thesīs 44.

Confirmatur demum, quia si virtutes v. g. justitiæ, & religionis non diversificarentur inter se, secluso quovis imperio extrinseco charitatis, sequeretur, quod reus furti sacrilegi non deberet utramque malitiam in confessione exponere; intantum enim

tenetur, quia furtum opponitur diversæ virtuti, ac opponatur sacrilegium; illud opponitur iustitiæ, hoc religioni: Neque enim pluralitas præceptorum secundum se reddit peccata specie diversa, nisi hæc diversis virtutibus opponantur; propterea qui comedit carnes in pervigilio v. g. Sancti Mathiæ, quod incidit in tempus Quadragesimæ, & in diebus quatuor temporum, unum solum peccatum committit, quia quamvis violet tria præcepta, horum tamen violatio eidem virtuti temperantiæ opponitur.

XII. Ad hæc accedit auctoritas omnium omnino Theologorum, qui præter virtutes Theologales agnoscunt quatuor Cardinales, vid. Prudentiam, Fortitudinem, Iustitiam, ac Temperantiam; quod Patres, & Interpretes docent significari Sapientiæ octavo iis verbis: *Sobrietatem enim, & prudentiam docet, & iustitiam, & virtutem, quibus utilius nihil est in vita hominibus.* Accedit etiam irrefragabilis auctoritas Ecclesiæ; cum in Concilio Viennensi, ut habetur in Clementina unica de summa Trinitate, decernatur, probabilius esse, quod in baptismo parvulis cum gratia infundantur virtutes morales, de quibus solum, & non de Theologalibus erat controversia; unde habet: *Nos autem attendentes generalem efficaciam mortis Christi (quæ per Baptisma applicatur pariter omnibus baptizatis) opinionem secundam, quæ dicit, tam parvulis, quam adultis conferri in Baptismo informantem gratiam, & virtutes, tanquam probabiliorem, & dictis sanctorum, & doctorum modernorum Theolog. magis consonam, & concordem, sacro approbante Concilio, duximus eligendam.* Accedit pariter auctoritas Au-

gustini, qui disertissime libro 4. contra Julianum cap. 3. habet: *Noveritis itaque, non officiis, sed finibus à vitiis discernendas esse virtutes. Officium est autem, quod faciendum est; finis vero, propter quod faciendum est: quod expressè adversatur doctrinæ Jansenianæ, quæ virtutes solum distinguit ratione officiorum, quatenus v. g. misericordia appellatur officium erogandi stipem, & iustitia officium solvendi debitum, cum tamen finis omnium istarum virtutum dicatur esse finis ipsius charitatis, nempe Deus, propter quem exerceri debent ea officia, ut sint studiosa, & non vitiosa: Augustinus tamen distinguit virtutes à finibus, seu ab objectis motivis, & specificativis diversis, non ab officiis; & ideo actus earum virtutum vult esse studiosos, etiam si non imperentur à charitate, nec referantur ad Deum. Accedit demum auctoritas communissima aliorum sanctorum Patrum. D. Prosper de vita contemplativa lib. 3. cap. 18. habet: *Principales quatuor esse virtutes, non solum Philosophi sentiunt, sed etiam nostri consentiunt. Sed quare quatuor, vel quæ sint opera singularum? hoc Domino illuminante debemus breviter demonstrare.* Hieronymus similiter in Epistola ad Pammachium habet; *Dicamus aliquid & de Philosophis: Quatuor virtutes describunt Stoici, ita sibi invicem nexas, & mutuo coherentes, ut qui unam non habuerit, omnibus careat, Prudentiam, Iustitiam, Fortitudinem, Temperantiam: Has omnes sic habetis singuli, ut tamen emineatis in singulis.* Sic etiam passim Gregorius, Ambrosius, & alii, ut proinde temeritatis notam non effugiat, qui ab hoc communissimo omnium sensu discordat in re tam dilucida, ut pigeat in*

in ea ulterius immorari.

XIII. Opponitur primo auctoritas Augustini dicentis in Enchiridio cap. 107. *Regnat carnalis cupiditas, ubi non est charitas*; Et in Ps. 18. *Qui noluerit servire charitati, necesse est, ut serviat cupiditati*: ergo ex Augustino non datur alius actus, qui non sit peccaminosus præter actum charitatis, atque adeo hæc sola virtus est, quæ facit actiones Christianas per relationem ad Deum, & Jesum Christum, quæ Deo loquitur, & quam Deus audit, quam coronat, & remunerat, ita ut nec spes, nec religio virtutes sint, si desit charitas; nec oratio impiorum a culpa sit immunis ob defectum charitatis. Quod pariter docet Leo Papa serm. 5. de jejuniis dicens: *Duo amores sunt, ex quibus omnes prodeunt voluntates; rationalis enim animus, qui sine dilectione esse non potest, aut Dei amator est, aut mundi*.

Respondeo, satis superque demonstratum esse, quod etiam ex Augustini sententia dentur virtutes morales a charitate distinctæ. Et quod spes a charitate sejungatur ex eo constat, quod non amittuntur habitus fidei, & spei infusæ per quodvis peccatum, etiam si non quodvis peccatum charitatem expungat: idque ut possit peccator per actus supernaturales, atque adeo studiosos fidei, & spei ad resurrectionem spiritualem se disponere. Quare quando opponitur ab Augustino, a Leone Papa, & aliis sanctis Patribus charitas cupiditati, & amor Dei amanti hujus mundi, dicendo inter hos actus non dari medium; tunc nomine Charitatis non venit charitas præse dicta, sed late sumpta pro quolibet actu cujusvis virtutis, quo aut Deum diligimus, aut

ad Deum diligendum disponimur; & nomine cupiditatis, seu amoris mundi non venit quilibet actus, quo objectum creatum amamus, sed venit ipsa mala cupiditas, seu concupiscentia, de qua dicitur Jacobi 1. *Concupiscentia cum conceperit, parit peccatum*. Quod S. Doctor lib. 83. qq. q. 36. expressit dicens: *Aliud est charitas, radix omnium bonorum, aliud cupiditas, radix omnium malorum; tantumque inter se differunt, quantum virtus, & vitium*; Et lib. 1. de lib. arb. cap. 4. *Convenit inter nos, omnia malefacta non ob aliud mala esse, nisi quod libidine, hoc est improbanda cupiditate fiunt*. Et sane sicut misericordia, justitia, & aliæ virtutes possunt late sumi pro actibus externis talis virtutis, ita ut dicatur misericors, qui egenis succurrit, & justus, qui debita solvit, quamvis hos actus non exercent ex motivo istarum virtutum, sed ex motivo charitatis v. g. & possunt etiam stricte sumi pro actibus, qui fiant ex motivo proprio illarum; ita pariter charitas potest tum stricte sumi pro actu elicitio ex amore bonitatis divinæ; tum etiam late pro quolibet actu virtuoso, quo obsequia Deo grata, & gloriosa exercemus, unde ad ejus dilectionem disponimur. Et in hoc sensu verum est, quod ubi non regnat charitas, seu virtus, regnet cupiditas, seu vitium, & ubi non datur Dei amor late sumptus (ita scilicet ut sit vel formaliter amor Dei, vel saltem dispositive, ut est quilibet alius actus virtutis infusæ) detur amor mundi, seu concupiscentia pariens peccatum (si supponantur impossibiles actus morales indifferentes in individuo) Et in hoc sensu dixit Christus D. Matth. 12. *Qui non est mecum, contra me est*.

XIV. Opponitur secundo, quia nullum opus potest vacare culpa, nisi referatur ad Deum, qui sicut necessario est principium omnis bonæ operationis, ita debet esse ejusdem finis; ut proinde omnis affectus sistens in creatura sit vitiosus, quippe carens fine debito: atqui solus actus charitatis refert omnia ad Deum; ergo præter charitatem nulla alia datur virtus. Major videtur doceri ab Augustino lib. 4. contra Julianum cap. 3. ubi habet: *Cum non ad suum referuntur auctorem dona Dei, hoc ipso male his utentes efficiuntur injusti*; Et deinde concludit: *Cum itaque facit homo aliquid ubi peccare non videtur, si non propter hoc facit, propter quod facere debet, peccare convincitur*. Et apertius infra dixit: *Quicquid autem boni sit ab homine, & non propter hoc, propter quod vera sapientia præcipit, etsi officio videatur bonum, ipso non recto fine peccatum est*: Quibus verbis ostendit præcipi nobis ab ipso rationis dictamine, ut omnia in Deum referamus actu charitatis; Quod si non referamus, eo ipso desumus obligationibus à natura impositis; & sic quantumvis videamur exercere opera virtutis, adhuc tamen ob omissionem hujus respectus debiti erga Deum, peccamus.

Respondeo, actum virtutis moralis esse honestum, etiamsi non referatur ad Deum formaliter, & signate; sufficit enim, quod referatur exercitè, & virtualiter, quatenus suapte natura quilibet actus honestus ad Deum tendit, & ad illum assequendum, & glorificandum ordinatur, unde ad illum formaliter referri potest. Obligatio autem referendi ad Deum signate quamcumque nostram operationem non datur, essetque o-

nerosa nimis; ut proinde onus Christianæ legis non esset leve, nec iugum Christi suave; unde falsum est, quod ex defectu talis relationis actus aliarum virtutum à charitate sint culpabiles, & vitiosi. Omisso tamen, quod revera ea obligatio daretur, negari non potest, quod posset dari ignorantia invincibilis talis præcepti, aut quod aliquis probabilissimè existimaret ex communissimo Theologorum consensu illud non dari, in quo casu violatio illius non esset culpabilis; siquidem ignorantia invincibilis juris naturæ excusat à peccato formali, ut constat ex secunda thesi proscripita ab Alex. VIII. unde saltem in tali casu, qui esset frequentissimus, dari posset exercitium aliarum virtutum à charitate, quod esset studiosum, & non culpabile, quamvis actualiter, & formaliter non referret omnia ad Deum ex imperio charitatis. Itaque Augustinus in locis adductis interpretandus est, quod velit omnia referenda esse ad Deum exercitè, & virtualiter, sicut referuntur actus aliarum virtutum à charitate respicientium honestatem creatam propriam illorum; & quod sic non refertur, revera est culpabile, si negatur possibilitas actus indifferentis in individuo, à qua quæstione hic præscinditur.

Quod autem in hoc sensu loquutus sit Augustinus, constat, quia disputabat adversus Julianum, qui contendebat actum esse virtuosum, & laudabilem, si ejus objectum materiale esset bonum, sed objectum formale esset turpe; ut si quis erogaret stipem pauperi ob inanem gloriam, aut ex alio fine temporali, & vitioso: Propterea dicit, veras virtutes non posse tendere, nisi ad objectum for-

male honestum de se referibile ad Deum, & quod natura sua ad Deum ordinetur. Hinc lib. 4. cap. 3. adversus Julianum hæc habet: *An placet tibi, ut veras virtutes avarorum esse dicamus, cum lucrorum vias prudenter excogitant, cum pro acquirenda pecunia sæva, atque aspera multa fortiter tolerant, cum varias cupiditates, quibus sumptuosè vivitur, temperanter, sobrieque castigant, cum abstinere ab alieno, & de suo sæpe amissa contemnunt, (quod videtur ad Justitiam pertinere) ne jurgiis, & judiciis plura consumant?* Quare Augustinus solum vult à fine turpi sedari actus istos, qui videntur ad virtutes pertinere, non verò ex defectu relationis ad Deum; quandoquidem si ex motivo proprio virtutum procederent, sufficienter ad Deum implicite, & virtualiter referrentur, & essent laudabiles, ac præmium consentaneum mererentur. Quod differtè docet loco laudato, sic alloquens eundem Julianum: *Ergo virtutes istæ tali fine turpes, atque deformes, & ideo nullo modo germanæ, veræque virtutes, tibi tamen ita veræ videntur, & pulchræ, ut nec nominis sui possint, nec generis sustinere dispendium, sed solius, quod appetiverunt, præmii cæcitate frustrentur, idest terrenorum commodorum fructu, non cælestium præmiorum.*

XV. Adde, quod si officia istarum virtutum essent vitiosa, & peccaminosa præcisè ex defectu relationis ad Deum, ad summum continerent culpam venialem: cum autem Augustinus loco laudato dicat, quod utentes Dei donis sine relatione ad Deum efficiantur injusti, atque adeo graviter peccent, aperte sequitur, quod loquatur de iis, qui ne virtualiter quidem actus, virtutum referunt ad

Deum, sed exercent officia virtutum referendo illa positivè ad finem lethaliter prævum: Et in hoc sensu intelligendum est, quod alias dixit Augustinus, virtutes Romanorum non fuisse veras virtutes, & virtutes Stoicorum fuisse fucolas; quia ne implicite quidem & exercite ad Deum officia virtutum referebant, sed positivè ordinabant illa ad finem prævum; unde dixit lib. 19. de Civ. cap. 16. *Superari vitia apertissima vitiis quibusdam occultis, quæ putantur esse virtutes, in quibus regnat superbia, & quædam sibi placendi altitudo ruinosa.* Et Hieronymus pariter lib. 2. in epist. ad Galat. cap. 3. dixit: *Illi Philosophi vitium vitio, peccatumque peccato medicantur: nos amore virtutum vitia superamus.* Nec dixit, amore virtutis, sed amore virtutum, ad significandum præter charitatem infusam alias dari veras virtutes; quamvis Augustinus sæpè nomine charitatis infusæ intelligat omnes virtutes infusas, ut supra animadvertimus; & in eo solum sensu dixerit inter charitatem infusam, & cupiditatem vitiosam nihil mediare.

XVI. Opponitur ultimò celebris locus Augustini tr. 86. in Jo: ubi dixit: *Quid enim boni operis est ante fidem? cum dicat Apostolus, Omne quod non est ex fide, peccatum est.* ergo si Infideles destituti fide, & charitate supernaturali in quovis opere peccant, pariter fideles peccant, ubi non charitate ducuntur.

Respondeo proscripam jam esse thesim illam vigesimam quintam Baji: *Omnia opera Infidelium sunt peccata, & Philosophorum virtutes sunt vitia.* Quare Augustinus solum ibi docet, quod ante fidem nihil boni operis possit dari conducens ad vitam æternam,

nam, ut disertè expressit lib. 4. cap. 3. contra Julianum, dicens: *Si ad consequendam veram beatitudinem, quam nobis fides per Christum promittit, nihil prosunt homini virtutes, non sunt veræ virtutes*, quatenus scilicet non sunt virtutes conducentes ad finem ultimum, quem unice consequi de facto possumus, posita elevatione naturæ ad talem finem supernaturalem. In tantum autem Augustinus addit, quod sit peccatum quodcumque ab infidelibus sit, quia passim ex fine pravo officia virtutum ab iis depravantur. Textum verò adductum Apostoli Patres communiter, & Interpretes non intelligunt in hoc sensu, in quo dicitur illum Augustinus usurpare, quòd scilicet sit peccatum, quod sit ab Infidelibus, eo quod fides sit initium bonorum operum conducentium ad vitam æternam; sed intelligunt in eo sensu, quem alias exposuimus, quod scilicet peccatum sit omne, quod non est ex fide, hoc est ex dictamine conscientiæ, & credulitate, quod liceat: Negari enim non potest, quod ante fidem strictè dictam possint actus variarum virtutum exerceri; Nam & possunt Infideles legem naturalem observare, aliter non peccarent illam transgrediendo; & possunt ponere plures actus virtutum naturalium, imò actum ipsum naturalis dilectionis Dei, ut ostendimus; & elicere possunt actum supernaturalem piæ affectionis ad fidem necessariò prævium ad assensum fidei, ut diximus in expositione thesium immediate præcedentium: desiderium ipsum fidei, & orationem, qua Infideles petunt fidem, esse actus supernaturales docet probabiliter Lugo disp. 12. de Fide n. 24. quia talis oratio videtur ad fidem

spectare, non secus ac voluntas credendi, juxta illud Gregorii Magni Homil. 9. in Ezechielem: *Opera sine fide non adjuvare, nisi fortasse pro fide percipienda fiant*. Quare non potest illud Apostoli: *Omne, quod non est ex fide, peccatum est*, in eo sensu accipi, quod omnia Infidelium opera sint peccaminosa; Aliter frustra Daniel cap. 4. consulisset Nabuchodonosori Regi Infideli, quod peccata sua eleemosynis redimeret, si eleemosynarum erogatio esset peccaminosa: quamvis enim is actus non esset supernaturalis, unde non posset ordinari ad merendum præmium supernaturale; erat tamen actus virtutis naturalis, qui ordinari poterat ad præmium naturale, nempe ad avertendum pœnam temporalem jam imminentem; & propterea non poterat esse actus vitiosus, & culpabilis.

XVII. Ex hætenus dictis facile est istarum omnium thesium falsitatem deprehendere. Falsum quippe est primò, quod sola charitas infusa faciat actiones christianas; cum etiam aliæ virtutes supernaturales actiones christianas operentur; Falsum est secundò, solam charitatem Deo loqui, illamque solam Deum audire; Deo quippe loquimur variis supernaturalibus affectibus, qui non sunt actus charitatis, illosque Deus exaudit, cum sint meritorii præmii supernaturalis. Falsum est proinde tertio, quod Deus non coronet, nisi actus charitatis, & quod in vanum currat, qui ex alio impulsu, & motivo currit; (præscindendo hic ab ea sententia, quod Deus non coronet, nisi actus, qui saltem aliquatenus à charitate imperentur, quam refert, ac rejicit Vasq. 1. 2. disp. 217.) Etenim qui
ex

ex motivo aliarum virtutum operantur, non currunt in vanum, sed ex una virtute cum adiutorio gratiæ ad aliam virtutem gradum faciunt, quo usque ad coronam gloriæ perveniant, ut habetur Ps. 83. *Etenim benedictionem dabit Legislatores, ibunt de virtute in virtutem.* Falsum est quartò, quod Deus non remuneret, nisi charitatem, & quod sola charitas Deum honoret; aliis quippe plurimis actibus Deus honoratur, puta religionis, petitionis, gratiarum actionis, confidentiæ in illum, quæ etiam, ut dicitur Hebr. 10. *Magnam habet remunerationem.* Falsum est quintò, quod peccatori totum desit, si desit spes, nec spes dari possit sine amore Dei; potest quippe peccator antecederet ad spem credere, orare, & alias virtutes supernaturales exercere, quæ mereantur de congruo ulteriorem gratiam supernaturalem; potest similiter antecederet ad actum charitatis spem firmam, ac supernaturalem in Deo reponere; & sic ad Dei dilectionem se disponere. Falsum est sextò, quod ubi non est charitas, nec Deus sit, nec Religio; quamvis enim peccator destitutus Dei amicitia, Deo careat, non propterea non potest auxilio gratiæ actus supernaturales exercere, sicut fidei, & spei, ita etiam Religionis, misericordiæ, patientiæ, ac aliarum virtutum, quibus auxilium supernaturale mereatur, ut ad charitatem, & ad Dei gratiam pertingat. Falsum denique est, quod Impiorum oratio sit novum peccatum; & quod sit novum in eos iudicium, quod illis conceditur; etenim oratio Impiorum potest esse supernaturalis, & impetratoria gratiæ ad resipiscendum; sicut Lucæ 18. dicitur, quod publicanus descenderit in domum

suam justificatus, quia à longè stans nolebat oculos ad Cælum levare, sed percutiebat pectus suum dicens; *Deus propitius esto mihi peccatori.*

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim LIII.

Quinquagesima tertia vult, solam charitatem Christiano modo operantem, omnia referendo ad Deum, & Christum Dominum, facere actiones Christianas; ut proinde nulla operatio digna sit homine Christianifideli, quæ non procedat ex motivo charitatis perfectæ, respicientis non solum Deum, sed etiam Christum: Cum autem certum sit esse operationes Christianas, credere, sperare, orare, diligere proximum, & similes, sequitur, quod nisi huiusmodi operationes ex motivo charitatis, & per relationem ad Deum, & Jesum Christum procedant, juxta hanc thesim non sint operationes studiosæ, & Deo, ac Christo gratæ; ex quo etiam fieret, nullam aliam dari virtutem à charitate distinctam, & huiusmodi varias honestas operationes esse officia diversa ejusdem charitatis, non verò actus diversos diversarum virtutum; quod Janseniani contendunt disertè ab Augustino doceri, qui lib. 9. de Trinit. cap. 7. habet: *Si ad Creatorem referatur amor, non jam cupiditas, sed charitas erit; tunc enim est cupiditas, cum propter se amatur.* Et lib. 6. de Musica cap. 14. *Amor inferioris pulchritudinis (quam divinæ) animum polluit.* Propterea etiam docent, quamcumque aliam liberam operationem, quæ non sit charitatis perfectæ, esse iniquam, & Christiano homine indi-

indignam, non agnoscentes medium inter charitatem, & vitiosam cupiditatem.

Errant tamen, & vehementer errant; Si enim ita se res haberet, cum valde arduum sit semper operari ex motivo perfectissimo charitatis, via ad Cœlum esset impervia, (quò semper collineat Jansenianorum doctrina) unde non posset dici, quod jugum Christi sit suave, & onus leve; nec diceretur 1. Jo. 5. *Mandata ejus gravia non sunt*. Propterea anathematizatur à Tridentino sess. 6. can. 31. *qui dixerit, justificatum peccare, dum intuitu aeternæ mercedis benè operatur*. Et sanè non aliunde, amissa gratia, & charitate non semper amittuntur habitus infusi fidei, & spei, nisi ut possit peccator per exercitium harum virtutum laudabiliter operari, ac se disponere ad justificationem, & ad charitatem recuperandam; unde hujusmodi actus non spectant ad charitatem. Hinc tres enumerat Theologales virtutes Apostolus 1. ad Cor. 13. dicens: *Fides, spes, & charitas, tria hæc; major autem horum est charitas*. Quod autem istæ sint virtutes diversæ constat, tum quia charitas non posset dici virtus præstantior, si ea esset unica; tum etiam quia objectum formale charitatis est diversum ab objecto formali fidei, & spei; motivum enim formale charitatis est Deus prout in se bonus; spei verò est Deus ut bonus nobis, & fidei motivum est Auctoritas Dei loquentis. Hac etiam de causa distinguuntur virtutes morales tam inter se, quam à Theologalibus, quia pariter habent objectum formale diversum; misericordia enim v.g. movetur ab honestate, quæ reperitur in sublevatione pauperum ab eorum miseriis; Justitia ab honestate

tribuendi unicuique jus suum; Religio ab honestate cultus præstiti divinæ excellentiæ; & sic de reliquis: Quod verò harum honestatum amor sit studiosus, etiam præcisa relatione ad Deum, constat, quia conformis est rationis dictamini; quamvis enim honestius, & laudabilius esset, harum virtutum actus ponere ex motivo charitatis, & cum relatione ad Deum, at non proinde inhonestum est, & vituperabile, sed solum minus honestum, & minus laudabile est, eos ponere ex motivo proprio singularum virtutum; quod cum sit rationi consentaneum etiam spectatum secundum se, habet suam propriam honestatem & laudabilitatem. Quod Augustinus docuit lib. 4. contra Julianum cap. 3. dicens: *Noveris non officii, sed finibus à vitiis discernendas esse virtutes; officium est autem, quod faciendum est; finis verò, propter quod faciendum est*. Propterea ubi S. Doctor dixit, Amorem, qui non refertur ad Deum esse cupiditatem, & amorem creaturæ animum polluere, intelligendus est de amore, qui nullatenus ad Deum refertur, neque formaliter, neque lato modo, ac de amore creaturæ, qui nullatenus sit amor saltem latè sumptus Creatoris. At amor honestatis creatæ, quæ in motivo virtutum moralium reperitur, refertur ad Deum saltem lato modo, quatenus natura sua est ordinabilis ad Deum, & prosequitur directè objectum creatum, quod Deo placet; unde est etiam amor Dei latè sumptus, juxta illud Christi D. Jo: 14. *Si diligitis me, mandata mea servate*, quia si minus formaliter, certe lato modo Deum diligit, qui ejus imperata facit: cum enim idem sit aliquem amare, ac velle illi aliquid ei gratum, & grata

grata proculdubio sint Deo opera, quæ natura ipsa (atque adeo Deus condens naturam) per rationis dictamen consulit, aut præcipit, confectarium est, quod Deum diligat saltem lato modo, qui ponendo opera virtutum moralium dictamini rationis obtemperat, quamvis ea non referat ad Deum signatè, amando illum amore perfecto charitatis.

Quibus adde, ex eo etiam erroneam esse hanc thesim, quod velit, actiones studiosas, ac Christifideli dignas fieri non posse sine relatione ad Deum simul, & ad Christum Dominum; Ex quo fieret, quod non solum peccaret, qui poneret opera virtutum moralium, necnon actus fidei, & spei absque relatione ad Deum, sed etiam peccaret, qui ex motivo charitatis operaretur cum sola relatione ad Deum absque relatione ad Christum D.; quo quid absurdius dici potest? Certum quippe est, quod fidelis, cui non desit fides ad salutem necessaria, si post amissam per peccatum gratiam conteratur ex motivo Divinæ bonitatis offensæ, statim justificetur, quamvis hic, & nunc non cogitet de Christo D., de Trinitate, ac de Incarnatione Verbi; nusquam enim in Scripturis, ubi præcipitur dilectio Dei super omnia, & dolor de peccato commisso, imponitur, quod huiusmodi dilectio, & dolor ponantur cum relatione ad Christum Dominum. Quesnellus hanc aliam invehens obligationem, vult inviam omninò reddere viam salutis, cum ad hæc omnia non facile obvia nos adigat, ad quæ Deus summe misericors noluit nos adigere. Cadunt enim optime istæ operationes sub consilium, non sub præceptum: propterea qui conteritur cum

Tom. II. P. IV.

sola relatione ad Deum, & non etiam ad Christum, cæteris paribus actum ponit minus perfectum, non tamen peccaminosum, aut insufficientem ad justificationem, & salutem consequendam; non secus ac qui ponit actum perfectæ charitatis cum relatione ad Deum, & ad Christum intensum ut quatuor, ponit actum minus perfectum, quam si poneret actum intensum ut sex, sed non poneret actum culpabilem, & cui non subsequatur justificatio: Nisi forte Quesnellus ad has etiam angustias vellet homines adigere, ut velit eos, semper ac liberè operantur, ad actum charitatis intensissimum cum relatione ad Deum, & ad Christum Dominum obligare, ut prorsus de salute assequenda desperent, & sic in reprobum sensum adducantur.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim LIV.

QUinquagesimaquarta idem reponit, dum docet solam charitatem Deo loqui, & à Deo audiri. Utrumque autem erroneum; cum Deum nos alloquamur etiam actibus fidei, spei, necnon timoris, doloris, misericordiæ erga pauperes, orationis, penitentiae, aliarumque virtutum moralium; & Deus etiam hos nostros affectus, ac preces misericorditer audiat. Docet quippe Tridentinum sess. 14. cap. 4. clamores, ac gemitus peccatoris, qui ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ, & poenarum metu concipiuntur, si voluntatem peccandi excludant cum spe veniæ, esse donum Dei, ac Spiritus Sancti impulsus, non
Y ad-

adhuc quidem inhabitantis, sed moventis, quo pœnitens adjutus viam sibi ad justitiam parat; Additque, Nivitas hoc timore utiliter concussus misericordiam à Domino impetrasse. Quare non solis actibus charitatis Deum alloquimur, nec solos clamores ex amore conceptos Deus exaudit. Et sane actus fidei, spei, timoris, ac pœnitentiæ, qui ex eodem Tridentino sess. 6. cap. 6. ad justificationem disponunt, quamvis non procedant à virtute charitatis, adhuc Deum alloquuntur, misericordiam exposcendo, illosque Deus audit, misericordiam impertiendo. Peccator ingemiscens dicit: *De profundis clamavi ad te Domine: Si iniquitates observaveris, quis sustinebit? Speravit anima mea in Domino*; quibus clamoribus permotus misericordiam Deus elargitur, ac redimit illum ex omnibus iniquitatibus ejus. Adde, quod non solum oratio justī, si debito modo fiat, sit impetratoria, & Deus illam audiat, quamvis non procedat ex motivo charitatis (ad id enim voluit nos Christus adigere dicens, *Petite, & accipietis*) verum etiam peccatores vitiis dediti, qui ad perfectam contritionem concipiendam illico induci non possunt, si à Deo postulent auxilium, quo etiam moralem hanc impossibilitatem expugnent, illud obtinent ex eodem Tridentino sess. 6. cap. 11. ubi dicitur: *Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet, & facere quod possis, & petere quod non possis, & adjuvat, ut possis*; Cum ergo peccatores isti, quibus contritio perfecta est moraliter impossibilis, admoneantur, ut faciendo, quod possunt, petant quod non possunt; ecce tibi, si id petant, Deo loquuntur citra actum charitatis; Et

cum dicatur Deus eos adjuvare, ut possint conteri; ecce tibi, quomodo Deus audit voces aliarum virtutum à charitate distinctarum; unde nec sola charitas Deo loquitur, nec eam solam Deus audit.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim LV.

Quinquagesimaquinta pariter contendit, Deum solam charitatem coronare, & in vanum currere, qui ex alio motivo, & impulsu currit. Docet proinde gloriæ coronam non conferri propter actus aliarum virtutum supernaturalium, & hujusmodi actus in eo, qui currit ad comprehendendum, esse prorsus inutiles. Utrumque pariter est erroneum; & quod Deus soli charitati coronam gloriæ conferat; (quidquid tamen sit, an actus meritorius vitæ æternæ debeat saltem ex aliquo charitatis imperio promanare, juxta sententiam, quam diximus referri ac refelli à Vasquio p. 2. disp. 217.) & quod inanes sint conatus nostri, si non profuant ex motivo charitatis. Quoad primum: Christus D. ut ad actus virtutum moralium, præsertim ad charitatem erga proximum, & ad opera misericordiæ nos incendat, in extremo die nulla facta mentione motivi charitatis dicet iis, qui à dextris ejus erunt, se illos ad Regnum possidendum, & ad immarcescibilem gloriæ coronam advocare, ut promissam reportent remunerationem illorum actuum, qui, si minus ex charitate erga Deum promanant, ad illam tamen maxime conducunt: Sicut etiam ob eorundem actuum omis-

sionem, ut habetur Matth. 25. *Dicet his, qui à sinistris ejus erunt: Discedite à me maledicti in ignem æternum.* Similiter Christus Dominus enumerans octo beatitudines docuit, actus virtutum moralium perducere homines ad gloriam, eo quod per illos charitas erga Deum & fovetur, & augetur; unde nulla facta mentione charitatis dixit Matth. 5. *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est Regnum Cælorum:* Pariterque beatos, ac præmio dignos docuit esse mites, lugentes, justitiam esurientes, misericordes, mundos corde, pacificos, ac persecutionem patientes propter justitiam. Hinc Eccles. 12. dicitur: *Benefac justo, & invenies retributionem magnam, & si non ab ipso, certè à Domino:* & psal. 118. dicitur: *Inclinavi cor meum ad faciendas justificationes tuas propter retributionem;* quia scilicet Deus non solum coronat omnes rectas operationes justorum; sed etiam coronat illas, quamvis fiant ex motivo retributionis, & non ex motivo perfectæ charitatis. Quod pariter denotatur verbis illis 1. ad Cor. 9. *Omnis qui in agone contendit, ab omnibus se abstinere, & illi quidem, ut corruptibilem coronam accipiant, nos autem incorruptam.*

Quoad alterum errorem, non solum non sunt inanes in ordine ad coronam gloriæ operationes aliarum virtutum à charitate distinctarum, quæ à justo eliciuntur, ut hætenus dictum est, sed etiam utiles sunt in peccatore ad justificationem, si fiant ex auxilio gratiæ; quippe quæ ad illam disponunt, promerendo de congruo nova auxilia, quibus novi actus supernaturales eliciantur, quousque ad justificationem perveniatur; ut docet Tridentinum sess. 14. cap. 4. di-

cens: *Hoc timore utiliter concussi Nini-vitæ ad Jonæ prædicationem, plenam terroribus pœnitentiam egerunt, & misericordiam à Deo impetrarunt.* Et Can. V. loquens de attritione supernaturali peccatoris anathematizat, qui de ea dixerit, *non esse verum, & utilem dolorem, nec preparare ad gratiam.* Idemque dicendum de aliis supernarum virtutum actibus tam Theologalium, nempe fidei, & spei, quam moralium; etenim etiam orando, jejunando, Missas audiendo, peccator ad justificationem obtinendam disponitur, quin tamen per eos actus justificetur. Unde neque justus, neque peccator in vanum currunt universim in ordine ad salutem per hoc, quod ex alio impulsu, & ex alio motivo currant, quam ex motivo charitatis.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim LVI.

QUinquagesima sexta in eundem scopum collineat docendo, quod solam charitatem Deus remuneret, & quod sola charitas Deum honoret; cum tamen utrumque pariter doctrinæ Catholicæ adversetur. Docet quippe Apostolus 1. ad Cor. 15. *Abundate in omni opere bono, scientes, quod labor vester non est inanis apud Deum;* ideo autem dicitur non esse inanis, quia Deus est illum remuneraturus; quod autem nomine boni operis non veniat sola Dei dilectio, sed etiam exercitium aliarum virtutum, constat, quia sæpe Scriptura tanquam bona commendat officia aliarum virtutum, nulla facta mentione finis extrinseci, & motivi cha-

ritatis; nempe Abrahæ hospitalitatem Genes. 18. Jobi misericordiam in pauperes Job 29. Tobiae erga mortuorum sepulturam Tob. 1. continentiam Joseph. Genes. 39. Honorem parentibus, & senioribus 1. Petr. 5. Retributionem autem omnibus harum virtutum operibus dandam esse ostendit Apostolus dicens ad Hebr. 6. *Non est injustus Deus, ut obliviscatur operis vestri, & dilectionis, quam ostenditis in nomine ipsius, qui ministrastis Sanctis, & ministratis: & cap. 10. Vincitis compassi estis, & rapinam vestrorum bonorum cum gaudio suscepistis, cognoscentes vos habere meliorem, & manentem substantiam. Nolite itaque amittere confidentiam vestram, quæ magnam habet remunerationem.* Quinimo ex Scripturis constat, Deum præmio temporali sæpe remunerasse exercitia harum virtutum naturalium. Sic Ezechielis 29. dicitur de Nabuchodonosore: *Dedi ei terram Ægypti pro eo quod laboraverit mihi, ait Dominus Deus.* Quæ verba exponens Hieronymus addit: *Ex eo quod Nabuchodonosor mercedem accepit boni operis, intelligimus, etiam Ethnicos, si quid boni fecerint, non absque mercede Dei judicio præteriri.* Unde constat, non dari solam virtutem charitatis supernaturalis, nec solam charitatem Deum remunerare.

Ex his autem consequenter descendit alter hujusce thesisi error, quod scilicet sola charitas Deum honoret; cum etiam ab exercitio reliquarum virtutum honor, ac reverentia Deo debita exhibeatur; sicut enim non solum odio, & blasphemia, sed per quodcunque peccatum Deus inhonoratur, teste Apostolo ad Rom. 2. ubi habet: *Per prævaricationem legis Deum inhonoras;* ita non solum dilectione formali, sed etiam aliis vir-

tutum actibus Deum honoramus; quippe qui sunt amor Dei latè sumptus, quatenus qui diligit honestatem alicujus virtutis propter se, & secluso motivo charitatis, ponit actus Deo gratos, & sic Deum saltem lato modo diligit; unde Jo. 14. dicitur: *Qui habet mandata mea, & servat ea, ille est, qui diligit me.* Et sanè negari non potest, quod Deus honorabatur Sacrificiis, quæ Deo tanquam domino vitæ, & necis exhibebantur; ergo multo magis observatione præceptorum, ac misericordiæ, & charitatis operibus honoratur, cum dicatur 1. Reg. 15. *Melior est obedientia, quam victimæ;* & Osee 6. *Misericordiam volui, & non sacrificium, & scientiam Dei plusquam holocausta;* & Marci 12. *Diligere proximum tanquam seipsum majus est omnibus holocaustomatibus, & sacrificiis.* Usqueadeo autem etiam oratione, ac precibus Deus honoratur, ut Martialis ethnicorum lingua loquens dixerit: *Qui fingit sacros auro, vel marmore vultus, Non facit ille Deos: qui rogat, ille facit.* Quanto autem altius Deus honoratur per actus fidei, ac spei, dum intellectum captivamus in ejus obsequium, & fiduciam omnem in ejus fidelitate, ac misericordia collocamus? Quare nec solam charitatem Deus remunerat, nec sola charitas Deum honorat.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim LVII.

Quinquagesima septima vult peccatori totum deesse, ubi desit illi spes in Deo; & hanc spem sine Dei amore consistere non posse. Utrumque pariter fidei dogmatibus refragatur.

fragatur. Constat siquidem (quod attinet ad primum) ex Tridentino sess. 6. cap. 15. nonnisi per peccatum infidelitatis fidem amitti, atque adeo peccatori, cui per peccatum desperationis deest spes, non deesse fidem, qua possit per considerationem divinarum promissionum, ac infinitæ misericordiæ animum jam per desperationem abjectum erigere in spem magnam, & sic ad justificationem se disponere. Fidem autem non esse fiduciam, seu spem roboratam, nec essentialiter cum fiducia connecti supra ostendimus in thesi 52. Præterquāquod si de Infidelibus ipsis, quibus fides deest, dici non potest citra injuriam divinæ misericordiæ, & sanguinis Christi pro illis etiam oblatis, quod totum illis desit in ordine ad salutem, cum non desint illis auxilia superna misericorditer collata, quibus ad fidem amplexandam incitantur; Deus quippe, ut habetur Jo. 1. *Illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*; à fortiori non desunt auxilia ad resurgendum in peccatore, qui per peccatum desperationis spem amisit; Cum ea à fide habituali, quæ absque infidelitate non amittitur, exigantur. Quibus adde, quod peccatori post spem amissam, imo etiam post amissam fidem, adhuc remanet liberum arbitrium, quo possit non solum cum auxiliis gratiæ, quæ illi non desunt, per actus fidei, spei, timoris, doloris, ac per orationem, ac corporis mortificationem præparare se ad gratiam recuperandam, sed etiam sine auxiliis supernis aliquem virtutis actum ponere, aut peccatum aliquod declinare; ut constet ex vigesima nona Baji proscripta thesi, quæ habet: *Non solum ii fures sunt, & latrones, qui*
Tom. II. P. IV.

*Christum viam, & ostium veritatis & vitæ negant, sed etiam quicumque aliunde, quàm per Christum in viam justitiæ, hoc est ad aliquam justitiam conscendi posse dicunt: necnon ex vigesima octava, quæ habet; Pelagianus est error dicere, quod liberum arbitrium valet ad ullum peccatum vitandum; quandoquidem liberum arbitrium, quamvis per culpam sit viribus attenuatum, & inclinatum, non est tamen amissum, ut docet Tridentinum sess. 6. cap. 1. Verum quidem est, quod operationes studiosæ, si non sint supernaturales, nullatenus conducant ad salutem; sed falsum est, quod non possit impius sine gratiæ auxiliis ponere aliquam studiosam operationem. Quod docuit Augustinus lib. de spir. & lit. cap. 28. dicens: *Sicut non impediunt à vita æterna justum quedam peccata venialia, sine quibus hæc vita non ducitur; sic ad salutem æternam nihil prosunt impio aliqua bona opera, sine quibus difficillimè vita cujuslibet pessimi hominis invenitur.**

Quoad alterum ejusdem thesis errorem, videlicet, quod spes in Deo reperiri non possit absque Dei amore, ostendimus in eadem quinquagesima secunda thesi, id etiam refragari veritati; siquidem ex communissima Theologorum sententia, sicut fides non amittitur per quodvis peccatum, sed solum per peccatum infidelitatis; ita spes non amittitur, nisi aut per peccatum oppositum spei, aut per peccatum infidelitatis: (quatenus amissa per hoc peccatum fide, quæ est fundamentum spiritualis ædificii, amittitur consequenter etiam spes) Potest itaque in eo, qui charitatem, ac amorem amisit, adhuc remanere non solum fides, sed etiam spes in Deo, ut per auxilia ab his virtu-

Y 3   tibus

tibus exigita possit in earundem actibus exerceri, & sic viam munire ad gratiam recuperandam, juxta doctrinam Tridentini sess. 6. cap. 6. Quare ubi Augustinus in Enchirid. cap. 3. hæc habet: *Jam de amore quid dicam, sine quo fides nihil prodest? spes verò sine amore esse non potest*; vel loquitur de spe formata, & non informi (ut interpretatur Angelicus) quæ certè sine charitate esse non potest; vel loquitur de amore latè sumpto, ut notat Rip. disp. 22. n. 23. quatenus omnis spes est quidam amor, & desiderium boni sperati. At si amor sumatur antonomastice pro charitate (prout sumi debet in hac thesi juxta proprium ejus, ac germanum sensum, quem habet de se, cum præsertim illum etiam habeat ex adjunctis) certè potest spes ab amore sejungi, non secus ac fides à spe, & charitate. Quare thesis hæc integrè accepta, quod scilicet totum desit, atque adeo etiam fides desit, quando deest spes, quæ non est sine Dei amore, aut saltem ab eo non separatur, directè adversatur definitioni Tridentini sess. 6. can. 28. ubi anathematizat, qui dixerit, *amissa per peccatum gratia, simul & fidem semper amitti*.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim LVIII.

Quinquagesima octava absolute negat, Deum, ac Religionem inesse in peccatore charitate denu- dato; quasi verò non possit peccator post amissam gratiam Deum habere sibi conjunctum per actus fidei, ac spei, illumque per actus religio-

nis colere, & ita ad charitatem recuperandam se disponere; cum tamen ad id teneatur, ut advertit Tridentinum sess. 6. cap. 6. Dicitur enim 1. Reg. 7. *Præparate corda vestra Domino*; his autem actibus congrua fit præparatio. Paralogizant Janseniani, dum docent, quod si Religio Deum colat, & non ex motivo charitatis, sed ex motivo honestatis creatæ, quæ reperitur in cultu exhibitio divinæ excellentiæ, in tali casu aliquid creatum amaretur propter se, & non propter Deum, unde in creatura reponeretur finis ultimus; quod sanè vitiosum est, & superstitiosum; propterea putant, deficiente charitate deficere veram Religionem, seu cultum veri Numinis, & haberi superstitionem, per hoc quod creatura tanquam Numen, & finis ultimus colatur. Sed enormiter errant, quia dum honestas creata cultus exhibitio Divinæ excellentiæ diligitur propter se, sistendo in tali objecto creato absque relatione ad Deum, tunc honestas hæc creata amatur solum tanquam finis ultimus ipsius actus, seu operis non ultra de se tendentis, non verò amatur tanquam finis ultimus amantis, seu operantis, quatenus hic velit in hoc creato objecto suum ultimum finem constitutere, illudque tanquam numen colere. Hic amor respiciens honestatem creatam cultus Deo exhibitio tanquam finem ultimum operantis, procul dubio esset impius, & superstitiosus; at amor respiciens eandem honestatem creatam ut finem ultimum operis, est religiosus, ac pius; quippe qui terminatur ad objectum conforme rationis dictamini, ac Deo gratum; unde, ut aliàs diximus, est quidam Dei amor, non quidem formalis, cum

non

non spectet ad charitatem, sed latè sumptus spectans ad virtutem moralem à Theologalibus condistinctam. Quod similiter dicendum de objectis aliarum virtutum moralium. Propterea deficiente charitate adhuc potest in peccatore tam Deus esse per actus fidei, ac spei, quàm vera Religio, cujus actus terminentur ad honestatem creatam cultus Deo exhibiti, quæ solùm est finis ultimus operis; relatè vero ad operantem est finis ultimus solùm negativè, quatenus non ordinat actu amorem hujus objecti creati ad Deum, non est tamen finis ultimus positivè, ita ut in eo beatitudinem collocet, præferendo creaturam Creatori. Hoc enim præstat peccator solùm quando diligit objectum turpe; siquidem tunc Deus ipse contemnitur (dicitur enim universim de prævaricatoribus Isaia 1. *Filios enervavi, & exaltavi, ipsi autem spreverunt me,*) & quodammodo finis ultimus in objecto illo turpi affectivè reponitur. Profectò thesis hæc in alio Codice Ascetico posset non malè audire, & solùm denotare ex adjunctis, quod per peccatum exulet à corde peccatoris tum Deus per gratiam, tum etiam Religio, quatenus peccator falsum Numen colit, præponendo creaturam Creatori, illamque sibi habendo pro Idolo, prout dicitur ad Philipp. 3. *Quorum Deus venter est*: At secundum se in proprio, ac germano verborum sensu, est erronea, ut ostendimus; & multò magis est erronea ex adjunctis in Quesnelli Codice; tum quia non semel in ejus thesibus hic error aliis, aliisque verbis disseminatur; tum etiam quia passim in eo reciduntur errores Jansenii, inter quos postremum non obtinet locum, quod nulla de-

tur virtus à charitate distincta; Proscribenda proinde fuit hæc thesis, tum in sensu germano, & obvio, quem præferunt verba, tum etiam ex adjunctis ad mentem Auctoris.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim LIX.

Quinquagesima nona citra horrorem audiri non potest, cum doceat Impiorum orationem esse novum peccatum, & quod per illam cōceditur, esse novum in eos judicium; ita ut non solùm de oratione tanquam de nova culpa, sed etiam de beneficiis, five spiritualibus, five temporalibus sibi collatis ob preces Deo exhibitas judicandi, ac puniendi sint peccatores, quomodocunque iis utantur; quasi verò sit novum etiam peccatum qualiscunque usus five bonus, five malus quorumcunque bonorum, quæ Deus impiis orantibus elargitur; Inhæret in hac thesi Quesnellus vestigiis Baji, cujus trigesimaquinta ex profligatis thesibus habet: *Omne, quod agit peccator, five servus peccati, peccatum est*; & quadragesima: *In omnibus suis actibus peccator servit cupiditati dominanti*, sicut etiam sexagesimaquinta: *Nonnisi Pelagiano errore admitti potest usus aliquis liberi arbitrii bonus, five non malus, & gratiæ Christi injuriam facit, qui ita sentit, & docet*. His, aliisque ejusdem furfuris Bajanis, ac Jansenianis thesibus instructus Baji, ac Jansenii Afflecla docuit in quadragesima quarta, & sequentibus, duos esse dumtaxat in homine amores, alterum perfectæ charitatis bonum; alterum carnalis cupiditatis malum: propterea peccato-

ris oratio, & usus beneficiorum Dei, cum non promanent à charitate, dicuntur non esse immunes à nova culpa. Constat autem non esse culpabiles, quin etiam esse commendabiles, multas, etiam Ethnicorum, studiosas operationes, easque à Deo commendatas, ac remuneratas in hac vita, ut diximus in thesi 41. & 48. & pluribus in locis advertit Augustinus, præsertim lib. contra mendacium cap. 15., ubi habet: *Quod scriptum est bene Deum fecisse cum Hebræis obstetricibus, & cum Rabab Hierichuntina meretrice, non ideo factum est, quia mentitæ sunt, sed quia in homines Dei misericordes fuerunt.* Quod si virtutes inferioris notæ Deus commendat, ac remuneratur; quantò magis Deo grata erit, etiam ethnicorum, oratio naturæ viribus elicitæ, in qua plures actus studiosi erga Deum exercentur, adorationis, humiliationis, fiduciæ, & similes? Sed longè gratior Deo oratio fidelium impiorum viribus gratiæ elicitæ, quæ de se meritoria de congruo, ac impetratoria est novi auxilii superni, quo bene utatur peccator quousque perveniat ad justificationem, juxta doctrinam Trident. sess. 6. cap. 6. Sic Lucæ 18. Publicanus ille, postquam oravit dicens, *Deus propitius esto mihi peccatori*, reversus est in domum justificatus: oratio enim, ac deprecatio peccatoris nata est non irritare, sed placare Deum iratum, ac misericordiam implorare simul, & obtinere: Quod si ea esset novum peccatum, deberet peccatoribus oratio Dominica inhiberi, qua omnes præceptis salutaribus moniti, & Divina institutione formati audemus Patrem nostrum exorare, ut dimittat nobis debita nostra. Et filius prodigus decernens petere humiliter à Patre, ut

faceret se tanquam unum de mercenariis suis, non ad misericordiam illum commovisset, quin potius ejus iracundiam excitasset, si verum esset, quod impiorum oratio sit nova culpa, & quod Deus illis concedit, sit novum in eos judicium. Ex quo etiam fieret, quod peccator in Sacramento Pœnitentiæ deberet se accusare, quod à Deo auxilium postulasset ad evadendas dæmonis insidias, & ad veniam delictorum exorandam. Quo quid absurdius dici, aut fingi potest? Illud hîc mirari non desinam, quod cum tam enormiter Janseniani desipiant, adhuc tamen tot, ac tamdiu suos habent asseclas.

PROPOSITIO LX.

Si solus supplicii timor animat pœnitentiam, quò hæc est magis violenta, eò magis ducit ad desperationem. *Quesn. Matth. 27. 5. edit. 1693. & 1699.*

PROPOSITIO LXI.

Timor nonnisi manum cohibet, cor autem tandiu peccato addicitur, quandiu ab amore justitiæ non ducitur. *Quesnelus Luc. 20. 59. edit. 1693. & 1699.*

PROPOSITIO LXII.

Qui à malo non abstinet, nisi timore pœnæ, illud committit

tit in corde suo, & jam est reus coram Deo. *Quesnellus Matth. 21. 46. edit. 1693. & 1699.*

PROPOSITIO LXIII.

Baptizatus adhuc est sub lege, sicut Judæus, si legem non adimpleat, aut adimpleat ex solo timore. *Quesn. Rom. 6. 14. edit. 1693. & 1699.*

PROPOSITIO LXIV.

Sub maledicto legis nunquam fit bonum, quia peccatur si-
ve faciendo malum, si-
lud nonnisi ob timorem evi-
tando. *Quesn. Galat. 5. 18. edit. 1693. & 1699.*

PROPOSITIO LXV.

Moyfes, Prophetæ, Sacerdotes,
& Doctores Legis mortui
sunt, absque eo quod ullum
Deo dederint Filium, cum
non effecerint nisi mancipia
per timorem. *Quesn. Marc. 12. 19. edit. 1693. & 1699.*

PROPOSITIO LXVI.

Qui vult Deo appropinquare,
nec debet ad ipsum venire cū

brutalibus passionibus, neque
adduci per instinctum natu-
ralem, aut per timorem, sic-
uti bestiae, sed per fidem, &
per amorem, sicuti filii. *Quesn. Hebr. 13. 20. edit. 1693.*

PROPOSITIO LXVII.

Timor servilis non sibi repræ-
sentat Deum, nisi ut Domi-
num durum, imperiosum, in-
justum, intractabilem. *Quesn. Luc. 19. 21. edit. 1693.*

S Y N O P S I S.

*I. Dum retrahit nos Quesnellus à Ti-
more servili, retrahit pariter à chari-
tate, ad quam timor manducit. II. Non semel consimiles harum thesium er-
rores à Pontificibus, & à Conciliis con-
fixi sunt. III. Solus timor Mundanus
est vitiosus, quippe qui retinet affectum
ad culpam, non tamen Servilis, nedum
Initialis, aut Filialis.*

*IV. Timorem servilem esse rectum, &
supernaturalem ostendunt Scripturæ, &
Tridentinum. V. Esto non procedat ex
amore charitatis. VI. Nec sit Initialis
imbibens aliquem charitatis affectum,
sed sit purè servilis. VII. Est quippe
charitatis ostiarius, & manductor.
VIII. In eo actu, neque ex parte ob-
jecti materialis, neque ex parte forma-
lis apparet turpitudine. IX. Dum odio
babetur peccatum ex timore pœnarum,
non excluditur objectum præstantius cha-
ritatis, sed ab eo præscinditur. X. Con-
geruntur plures Theologicæ ratiocinatio-
nes suadentes rectitudinem timoris ser-
vilis.*

*XI. Si odium peccati ortum ex me-
tu*

tu esset secundum quid involuntarium, per hoc quod includeret aliquem affectum liberum erga illud, proculdubio esset peccaminosum; secus vero si solum includat aliquem affectum inefficacem, & non liberum; & in hoc casu attritio non dicitur esse coacta. XII. Quamvis requireretur actus amoris erga justitiam ad hoc ut odium injustitiæ sit virtuosum; at amor hic justitiæ non deberet oriri ex charitate. XIII. Judæi legem implebant ex timore pœnæ mundano involvente affectum erga culpam, non ex timore servili, & supernaturali. XIV. Detestatio peccati ob timorem pœnæ fert quidem amorem sui, sed non inordinatum; & quamvis eo actu magis odio habeatur pœna, quam culpa, non inde fit, quod cessante timore pœnæ, haberetur affectus ad culpam. XV. Hinc omnes, & singulæ istæ theses corruunt.

I. **T**imorem servilem in hisce thesibus tanquam hostem virtutis teterrimum repræsentat Quesnellus vim inferentem, & coactionem, quæ aditum aperiat desperationi. Illum vult peccato cor addicere, si sejungatur ab amore justitiæ; & reatum coram Deo habere pedissequum, quamvis à culpa animum avocet, per hoc quod non avocet ex motivo charitatis. Christi fidelem æque ac Judæum docet esse sub lege, non verò sub gratia, si metu dumtaxat pœnæ ad legem implendam adducatur; ut proinde quamvis sit sub lege gratiæ, quæ amorem justitiæ postulat, adhuc videatur esse sub servitute peccati, seu sub lege, in qua maledictum, & peccatum dominabatur (ut explicavimus ex Aug. in thesi septima) eo quod timore dumtaxat pœnæ homines cogebat ad legis observantiam; quamobrem peccarent tam faciendo malum, quam

illud nonnisi ob timorem evitando. Negat Moysen, & Prophetas, ac legis scriptæ Doctores ullum induxisse ad Dei filiationem adoptivam, & ad obtemperandum divinis mandatis ex amore filiali, putans omnes, quotquot ad legis observantiam comminationibus, ac flagellis perterriti inducerentur, eos tanquam mancipia timore servili, non filiali, atque adeo nō sine culpa voluisse culpā declinare, ac legem implere; Quinimò tanquam belluas potius ob timorem, non tanquam filios per fidem, & amorem ad Deum appropinquasse; Timor quippe servilis sub oculos hominum ponit Deum velut sagittas jaculātem, & fulmina intorquentem, immitem, illacrymabilem, & injustum. Hæc omnia Quesnellus congerit adversus timorem servilem, perinde quasi velit ad filialem Dei dilectionem nos allicere; At revera retrahendo nos à timore indivisim nos pariter retrahit ab amore, cum ille ad hunc manuducat, & raro admodum eveniat, ut ad aulam charitatis aliunde pateat aditus, quam per ostium timoris: cum dicatur Eccles. 25. *Timor Dei initium dilectionis ejus*. Dum autem Quesnellus docet, timorem compellendo ad penitentiam inducere in desperationem, ipse fucatis istis persuasionibus homines inducit ad desperandum; cum enim ex una parte instanter inculcet, neminem per viam timoris incedere, nisi gressibus peccaminosis, qui ducunt ad perditionem; & aliunde via dilectionis, quæ ad salutem ducit editissima sit, salebrofa, ac verrucosa, quid superest homini, quam ut in barathrum desperationis sponte se conjiciat? Præsertim quia juxta doctrinam harum thesium charitas non confertur à Deo volentibus, conan-

tibus, laborantibus, orantibus, sed iis dumtaxat, quos Deus ad arbitrium voluit in syllabum Electorum ascribere; neque enim est in manu voluntatis gratiam efficere efficacem, sed in manu Dei illam conferre citra ullam voluntatis cooperationem, ut dicitur in thesi vigesima prima, & sequentibus.

II. Quod admirationem non le-
vem hac in re excitat, illud est,
quod cum proscripta fuerit paucis
ab hinc annis ab Alex. VIII. thesis
illa 14. dicens, *Timor gehennæ non est
supernaturalis*; necnon decima quinta
dicens: *Attritio, quæ ex gehennæ, &
pænarum metu concipitur sine dilectione
benevolentie Dei propter se, non est bo-
nus motus, ac supernaturalis*; Cum
tam disertè Tridentinum anathema-
tizaverit sess. 14. Can. 5. *Qui dixe-
rit, dolorem ex gehennæ metu conceptum,
non esse utilem, & ad gratiam non præ-
parare*; necnon sess. 6. Can. 8. *Qui
dixerit, gehennæ metum, per quem ad
Dei misericordiam de peccatis dolendo
confugimus, vel à peccando abstinemus,
peccatum esse, aut peccatores peiores fa-
cere*; adhuc tamen in hisce thesibus
errores isti toties damnati, & ad vi-
vum exusti, iterum reviviscant; perin-
de quasi triumphum reportent Jan-
seniani, si adversus tot Pontificis ex
Cathedra loquentis definitiones, &
adversus OEcuménici Concilii Tri-
dentini Canones adversa fronte pu-
gnam committant. Quis autem nisi
mentis impos adversus Ecclesiæ dog-
mata ausit militare?

III. Ut autem ostendam futes ef-
fe, ac umbratiles ratiocinationes,
quibus Adversarii conantur errores
harum thesium propugnare, paucis
ostendam prius timorem servilem non
solum vacare culpa, sed etiam esse

laudabilem, & timorem gehennæ
esse supernaturalem, ut diximus ex
thesi decima quarta proscripta ab
Alexandro VIII. Quod ut ritè per-
cipiatur, advertendum censeo ex D.
Thoma 2. 2. qu. 19. ar. 2. Timorem
dividi in filialem, initialem, servi-
lem, ac mundanum: Quos omnes
sic explicat Doctor Angelicus. *Cum
objectum timoris sit malum, quandoque
homo propter mala, quæ timet, à Deo
recedit, & iste dicitur Timor humanus,
vel mundanus: Quandoque autem homo
propter mala, quæ timet, ad Deum con-
vertitur, & inhaeret; quod quidem ma-
lum est duplex, scilicet malum pænæ,
& malum culpæ; Si ergo aliquis con-
vertatur ad Deum, & ei inhaereat pro-
pter timorem pænæ, erit timor servilis;
Si autem propter timorem culpæ, erit
timor filialis, nam filiorum est timere of-
fensam Patris; Si autem propter utrum-
que, est timor initialis, qui est medius
inter utrumque timorem. Impræsentia-
rum autem agendum de timore ser-
vili, quo quis culpam fugit, ne pæ-
nam incurrat, non quatenus culpam
vellet, si abesset pænæ, nam hujus-
modi timor procul dubio est pecca-
minosus, utpotè imbibens affectum
ad culpam, & sic est mundanus non
servilis, sed quatenus præcisè is ti-
mor adhibetur tanquam medium ad
culpam fugiendam; & hunc non so-
lum vacare culpa, sed etiam esse a-
ctum supernaturalem, si procedat à
lumine supernaturali, docent Catho-
lici contra Jansenianos. Dicitur au-
tem timor hic procedere à lumine
supernaturali, quoties lumine natu-
rali non potest attingi malum, quod
timetur, ut est gehenna, & quævis
pænæ ut procedens à Deo culparum
vindice; propterea ex Tridentino
sess. 14. cap. 4. *Attritio, quæ ex tur-*
pi-*

pitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ, & pœnarum metu communiter concipitur, dicitur esse donum Dei, & Spiritus Sancti impulsus, qui ad gratiam in Sacramento Pœnitentiæ disponit, ac propterea est actus bonus, & supernaturalis; cum non possit ad gratiam, quæ est supernaturalis, disponere, nisi actus supernaturalis, eo quod in eodem genere debeat esse dispositio, & forma.

IV. Ostenditur autem, quod hic timor servilis sit bonus, & rectus, quia passim in Scripturis Deus hunc timorem incutit, ut homines à culpa removeat, illumque commendat: ergo adhibere huiusmodi medium ad culpam fugiendam de se est bonum; esto medium præstantius sit proponere bonitatem divinam, quæ per culpam offenditur, ut ex amore Dei à culpa fugiamus: Antecedens constat; Nam Lucæ 13. dicitur: *Nisi pœnitentiam egeritis, omnes similiter peribitis.* Lucæ 12. *Ostendam autem vobis, quem timeatis; timete eum, qui postquam occiderit, habet potestatem mittere in gehennam; ita dico vobis, hunc timete.* Ps. 118. *Confige timore tuo carnes meas, à judiciis enim tuis timui.* Malach. 1. *Si ego Pater, ubi est honor meus; & si dominus, ubi est timor meus?* Eccles. 25. *Timor Dei initium dilectionis ejus.* Prov. 14. *Timor Dei fons vitæ, ut declinent à ruina mortis.* Cum autem in his, & aliis plurimis Scripturæ locis, modò timor Dei Vindicis commendetur, modò ad timorem gehennæ, & pœnarum homines cohortentur, modò timor à Deo nobis misericorditer conferri dicatur, manifestum est, illum esse rectum, & laudabilem, & si procedat à fidei lumine, esse

supernaturalem, ac meritorium; non verò vitiosum. Quod pariter ostendunt verba laudata Tridentini appellantis illum, donum Dei, ac Spiritus Sancti impulsus: Et in eadem sess. 14. Can. 5. definit Concilium, dolorem peccati conceptum ex consideratione pœnarum inferni esse utilem, ac præparare ad gratiam; quæ omnia luculenter indicant timorem servilem non esse vitiosum, sed laudabilem, esto perfectior sit timor filialis.

V. Neque dicant primo Heterodoxi, ex his Scripturæ, & Tridentini locis solùm inferri, quod sit bonus, & rectus timor pœnarum, qui ex amore charitatis procedit, & in Deum tanquam in ultimum finem refertur, non verò timor purè servilis, qui nullatenus ex amore charitatis ad Deum dirigatur: Ad eum modum, quo ex doctrina Augustini actio naturalis comedendi, alendi filios, & similes, si referatur ad Deum, est actio recta & laudabilis; secus verò si destituatur tali relatione.

Nam hoc ipsum est, quod Tridentinum damnat adversus Lutherum, qui solùm negabat timorem purè servilem esse donum Dei; non verò timorem pœnarum ortum ex affectu charitatis: in Epist. enim ad Sulpicium hæc habet Lutherus: *Pœnitentia vera non est, nisi quæ ab amore justitiæ, & Dei incipit, & hoc est principium pœnitentiæ:* Et eandem rationem sui erroris reddit Lutherus in ferm. de Pœnitentia, quam adducunt nunc Janseniani; quia scilicet, quo magis timore pœnæ, & dolore damni homines conteruntur, eo magis peccant; & efficiuntur suis peccatis, quæ coguntur, non autem volunt, odisse. Quare in his thesibus idem error olim à Tridentino da-

damnatus iterum recuditur. Constat autem ex verbis laudatis tum Scripturarum, tum Tridentini, approbati timorem, & dolorem ortum à consideratione pœnarum, nulla facta mentione charitatis; atque adeò secundum se etiam in quantum servilis est, culpa vacat, & est Dei donum. Præsertim quia in loco laudato Ecclesiastici hujusmodi timor dicitur apertè esse initium dilectionis; quod si ex charitate procederet, charitas, quæ illum imperat, esset initium timoris, & non è converso timor initium charitatis. Et Trid. sess. 6. cap. 6. docet hoc idem verbis illis: *Pecatores à Divinæ justitiæ timore, quo utiliter concutiuntur, ad considerandam Dei misericordiam se convertendo in spem eriguntur, fidentes Deum sibi propter Christum propitium fore, illumque tanquam omnis justitiæ fontem diligere incipiunt*; Quare vocatur utilis timor servilis, & simul dicitur esse initium dilectionis; unde non profluit a charitate, sed viam munit ad illam. Præterquamquod si timor servilis secundum se esset vitiosus, non posset à charitate imperari, & ad Deum referri; cum non possit actus in se malus ex amore Dei diligi, ac in Deum referri: Possunt solum referri in Deum actiones illæ naturæ suæ rectæ (videlicet actio alendi filios, ac vitam conservandi) quippe quæ non sunt malæ naturæ suæ, nec sunt malæ per hoc præcisè, quod non referantur ad Deum actu, & formaliter, ut diximus in expositione thes. 53. ex eodem Augustino; cum satis sit quod natura suæ, implicite & virtualiter ob earum honestatem ad Deum referantur; sunt tamen malæ, si non referantur ad Deum, & simul positivè referantur

ad finem pravum.

VI. Neque dicant secundo Scripturas, & Tridentinum loqui de timore filiali, aut saltem initiali, quo possumus ex charitate utrumque simul horrere, ac fugere, videlicet Dei offensam, & gehennam.

Nam recurrunt eadem responsiones modò allatæ, quod solum mentio ibi fiat de timore pœnarum, & solus hic timor dicebatur vitiosus à Lutherò, quem damnat Tridentinum. Præterquamquod Apostolus ad Rom. 8. loquens de utroque amore servili, & filiali, utrumque dicit esse donum Dei; hæc enim habet: *Non accepistis spiritum servitutis iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum*; ubi Glossa addit: *Unus spiritus est, qui facit duos timores, servilem, & castum*. Hinc D. Bonav. lib. 5. de Grat. Sanctific. cap. 4. dicit: *Timor servilis donum Spiritus Sancti est, nec tamen est cum Spiritu Sancto; sicut aurora est à sole, nec tamen cum sole est; Timor servilis Spiritui Sancto locum præparat, & eum, sicuti seta filum, introducit*. Et Augustinus de verbis Apost. ferm. 13. habet: *Timor servus est, charitas libera est, & ut sic dicamus, timor est servus charitatis: Ne possideat diabolus cor tuum, præcedat servus in corde tuo, & servet Domine venturæ locum: fac vel timore pœnæ, si nondum potes amore justitiæ*. Et ferm. 18. de verbis Domini cap. 12. *Adbuc timor ille servilis est, custos quidem malorum, ut abstineant se à malis, & abstinendo digni sint ad se admittere charitatem*. Quomodo autem possit dici malus timor, qui est ostiarius charitatis, quæ regina virtutum est, & ad illam homines introducit? ita tamen introducit, ut deinde à charitate expellatur, non quidem ut malus,

lus, sed ut minus bonus, ac perfectus; dicitur enim 1. Jo: 4. *Perfecta charitas foras mittit timorem*. Hinc Augustinus serm. 14. de Tempore habet: *Cum per timorem pœnæ bona vita retinetur, per bonam vitam bona conscientia comparatur, ut per bonam conscientiam nulla pœna timeatur*. Quapropter discat timere, qui non vult timere; Et idem S. Doctor tradit Apostolum per timorem servilem transiisse ad perfectam charitatem; siquidem prius fuit timore perterritus, quando prostratus divina virtute, tremens, ac stupens exclamavit Act. 9. *Quid mihi vis facere?* & sic deinde ad Deum diligendum secluso timore gradum fecit; Hæc sunt verba Augustini epist. 50. *Quem major timor compulit ad charitatem, ejus perfecta charitas foras misit timorem*; Charitas autem non expellit timorem filialem; nam de hoc timore dicitur ps. 18. *Timor Domini sanctus permanens in seculum seculi*; sed timorem servilem, utpotè cum perfecta dilectione incongruum, licet sit introductorius ad illam.

VII. Adde, vix accidere, ut aliquis ad Deum convertatur, nisi prius aliquo timore perterrefiat; quod advertit Augustinus de catechizandis rudibus cap. 5. dicens: *Rarissimè accidit, immò verò nunquam, ut quisquam veniat volens fieri christianus, qui non sit aliquo timore Dei percussus*; Et propterea Cyprianus lib. 3. ad Quirinum cap. 20. dicit; *Fundamentum, & firmamentum fidei, ac spei esse timorem*. Quis autem dixerit illum esse malum, à quo tam ingentia bona promanant? & quomodo dici poterit, quod à charitate procedat, si deseruit charitati, ad illam introducit, & ab eadem expellitur, non quia malus est, sed quia cum perfecta

dilectione non cohæret? non fecus ac fides in patria expellitur à visione Dei, non quia fides non sit virtus, & quidem Theologalis, sed quia nequit cum Dei visione habere contubernium; Unde Basilus in ps. 32. dixit: *Necessariò velut introductorius ad pietatem timor assumitur; dilectio verò deinceps succedens à timore scientifico adoptatos perficit*.

VIII. Nec solum luculentis, ac innumeris auctoritatibus, sed rationibus etiam Theologicis demonstratur bonitas, & rectitudo timoris servilis, quo quis à culpa refugit ex hoc dumtaxat motivo, ne pœnam incurrat, secluso tamen affectu illo pravo, quod culpam amaret, si pœnam non haberet pedissequam. Et primò quidem à priori, quia in odio peccati ex motivo declinandi gehennam, neque apparet turpitudine ex parte objecti materialis; cum sit conforme rationi, ac divinæ legi peccatum odisse; Neque ex parte objecti formalis, & motivi; quia rationi pariter, & consiliis, ac admonitionibus divinis consentaneum est, quod ab ira Dei vindicis, & à gehenna refugiamus: quoties autem actus honestatem habet, & naturæ dictamini concordat tum ex parte objecti materialis, tum ex parte objecti formalis, non potest non esse rectus, & studiosus: ergo hujusmodi est timor servilis.

IX. Neque dicant Janseniani, quod detestans culpam præcisè ad vitandam pœnam hoc ipso habeat affectum ad culpam, & idcirco timor servilis sit peccaminosus.

Nam hoc assumptum est omninò gratuitum, & falsum; potest quippe voluntas odisse, aut amare aliquod objectum ex uno motivo, & solum præ-

præscindere ab alio, quin illud positivè excludat: v.g. potest quis detestari peccatum ob ingratitudinem erga Christum redemptorem, præscindendo à motivo bonitatis Divinæ, quæ per peccatum offenditur, quin tamen talis actus excludat positivè hoc secundum motivum, & implicitè dicat, si non daretur motivum redemptionis, non odissem peccatum ex motivo Divinæ bonitatis; ita pariter odio habens peccatum ob solum motivum gehennæ præscindit ab alio motivo proprio charitatis; unde non dicit implicitè, quod si non daretur gehenna, non odio haberet peccatum ob motivum divinæ bonitatis; quoniam autem præscinditur ab hoc alio actu peccaminoso, ideo nulla turpitudine in eo primo actu continetur; sicut enim in intellectu *Præscindentium non est mendacium* juxta commune proloquium, ita in voluntate, *Præscindentium non est malitia*: Sic fur quidam ducitur ad patibulum, detestatur furtum ob solum motivum suspendii, non peccat, si præscindat ab alio motivo, quod sit offensa Dei; peccaret autem, si illud excluderet positivè, dicendo, quod non detestaretur peccatum ex motivo offensæ divinæ, si deesset suspendium: Sic etiam qui solvit debitum pauperi ex motivo justitiæ, non eatenus debet dicere, quod non conferret illi pecuniam ex motivo misericordiæ, si ea non deberetur ex justitia; cum possit ab hoc secundo actu præscindere.

X. Secundò, si timor servilis non est malus, quando imperatur à charitate, non est malus secundum se, cum non possit actus malus à charitate imperari, & sic evadere bonus.

Tertiò, Si dolor ex solo motivo pœnarum esset malus, non posset ultimò disponere ad justificationem in Sacramento Penitentiae; quod autem disponat negari non potest, cum sit actus supernaturalis, ut constat ex proscriptione thes. decimæ quintæ facta ab Alex. VIII. quæ habet: *Attritio, quæ gehennæ, & pœnarum metu concipitur, sine dilectione benevolentiae Dei propter se, non est bonus motus, ac supernaturalis.*

Quartò, quia timor, qui elicitur à virtute spei Theologica, est bonus, & supernaturalis; hujusmodi autem est timor servilis, quo quis fugit culpam, ne incidat in gehennam; ergo: Probatur minor, quia virtuti spei competit elicere timorem de malo, quod opponitur bono illam specificanti; cum ad eandem virtutem, ad quam spectat prosequi bonum proprium, spectet etiam fugere à malo, quod bono proprio talis virtutis opponitur; atqui bonum specificans spem Theologicam est æterna beatitudo, & malum huic oppositum est gehenna; ergo ad eandem virtutem spei spectat, & prosequi beatitudinem, & fugere à gehenna, atque adeò ob timorem gehennæ fugere à culpa, quæ ad illam inducit; Sicuti quia bonum, quod specificat charitatem est Divina bonitas, prout est in se, & malum huic oppositum est offensa Dei, idcirco ad eandem virtutem charitatis spectat, & amore prosequi divinam bonitatem, & fugere ab offensa Dei, atque adeò ob timorem filialem nolle Deum offendere; Quare sicut timor filialis spectat ad virtutem Theologicam charitatis, ita timor servilis ad virtutem spei Theologicæ, unde bonus est, & supernaturalis.

Quin-

Quintò, quia potest quilibet ex timore gehennæ nolle simpliciter peccare, ut patet; atqui si timor iste esset peccaminosus, qui ex timore gehennæ nullum vult committere peccatum, deberet hunc ipsum timorem nolle, utpotè peccaminosum, atque adeò vellet, & nollet hunc timorem servilem, quod repugnat.

XI. Opponitur primò, quia omnia quæ ex timore fiunt sunt involuntaria, ita ut cessante malo, quod timetur, non fierent, sicut projectio mercium ex timore naufragii est involuntaria, & coacta, & non poneretur, si naufragium non immineret; ergo qui fugit à culpa ex timore gehennæ, à culpa nollet recedere, si deesset gehenna; atqui hic actus est apertè peccaminosus; ergo timor servilis est peccaminosus. Antecedens docetur tum ab Angelico p. 2. qu. 6. ar. 7. ubi dicit: *In eo, qui per metum aliquid agit, manet repugnantia voluntatis ad id, quod agitur, secundum quod in se consideratur*; tum ex Augustino, qui in epist. ad Galat. habet: *Timore ista implere cogebantur*. Et infra; *Qui per charitatem servit, libere servit, & sine miseria, obtemperans Deo cum amore, faciendo, quod docetur, non cum timore, quod cogitur*; quoties autem legis observantia est coacta, & involuntaria, non potest non esse peccaminosa.

Confirm. quia justitia, quæ ponitur ob timorem pœnæ juxta phrasim Apostoli, dicitur esse justitia ex lege, quippe quæ ponitur ex metu legis perterritificantis; atqui justitia, quæ est ex lege, est culpabilis; ergo timor inducens ad hanc justitiam culpabilem est pariter peccaminosus. Minor probatur; ad Philipp. enim c. 3. dicit Apost. *Secundum justitiam,*

quæ ex lege est conversatus sine querela: Sed quæ mihi fuerunt lucra, hæc arbitratus sum propter Christum detrimenta; significans contemnendam esse justitiam, quæ est ex lege, seu quæ fit ob timorem legis terrentis: Propterea notavit Fulgentius lib. de Incarn. & Gratia c. 27. Cum in illa justitia, quæ ex lege est, sine querela conversaretur Apostolus, fuisse se impium non negat.

Respondeo hunc ipsum fuisse Lutheri errorem, quod scilicet attritio ex solo metu concepta sit coacta, & involuntaria; hæc enim habet ferm. de Penit. *Quo magis timore pœnæ conteruntur, eò magis peccant, & afficiuntur suis peccatis, quæ coguntur, non autem volunt, odisse*. Adversus hunc errorem Trid. sess. 14. cap. 4. loquens de hac contritione, quæ dici solet attritio, decrevit in hæc verba: *Falsò docent contritionem esse extortam, & coactam, non liberam & voluntariam*; & can. 5. anathematizat, qui dixerit, *illum esse dolorem coactum, & non liberum, & voluntarium*. Quare dicendum dupliciter posse esse involuntarium, quod fit ex metu; primò quidem contra affectum actuale de se efficacem, & nobis liberum, ratione cujus voluntas vellet oppositum, si malum non immineret; secundò contra affectum inefficacem, & necessarium; Si primo modo quis doleat de culpa ob timorem pœnæ, habendo affectum efficacem erga culpam, si deesset pœna, proculdubio peccat, & talis dolor dici solet absolute involuntarius, quatenus habetur affectus efficax, & liber objectivè vetiti, seu culpæ, de qua habetur coactus dolor; Et de his actibus meticulous dicit Angelicus, quod fiant coactè, & cum repugnantia voluntatis; At si secundo modo quis doleat,

leat, non peccat, quia affectus ille inefficax, cum non sit liber, non potest imputari ad culpam: Nectalis dolor dicitur coactus, seu contra actum efficacem in oppositum; dicitur tamen esse involuntarius secundum quid, & voluntarius simpliciter, juxta doctrinam Angelici p. 2. qu. 6. art. 6. ubi cum Philosopho lib. 3. Ethic. cap. 1. docet, omnia, quæ ex metu fiunt esse simpliciter voluntaria, & solum secundum quid involuntaria ratione affectus inefficacis, & inevitabilis erga bonum oppositum malo, quod imminet. Nihilominus potest aliquid fieri ex metu, ita tamen ut nec fiat coactè, nec actus sit involuntarius ullo pacto, neque secundum affectum efficacem, & liberum erga bonum oppositum, neque secundum affectum inefficacem, & naturaliter confurgentem, atque adeò non liberum; & hoc accidit quoties aliquid ita fit ex metu, ut tamen in tali operatione nulla sit difficultas, & molestia, nec inclinatio in oppositum; ut si quis ex metu v. g. gehennæ detestetur peccatum, ad quod tamen nullam habet inclinationem, ut proinde in tali detestatione nullam patiatur molestiam, & nullus consurgat affectus inefficax in oppositum. Cæterum si detestatio culpæ ex metu gehennæ fiat sine tali affectu inefficaci in oppositum, & sit omnimodè voluntaria, si fiat cum tali affectu inefficaci non libero, & sit secundum quid involuntaria; nunquam tamen dicitur esse coacta; cum non fiat contra actum efficacem liberum in oppositum. Immo nonne mo docet illa tantum, quæ fiunt ex metu, dici involuntaria secundum quid, quæ sunt coacta, seu contra actum efficacem, & liberum, non contra actum inefficacem, & naturalem in

oppositum; & quod intantum, quæ fiunt ex metu dicantur universim esse involuntaria secundum quid, in quantum ut plurimum fiunt cum actu libero in oppositum; Sicut qui projicit merces ex metu naufragii, positivè nolle eas projicere, si naufragium non immineret. Sed quicquid sit de hoc, illud certum est, quod actu positivo in oppositum carere debeat attritio ex metu gehennæ, & penarum præcisè concepta, quam Tridentin. definit non esse extortam, & coactam, sed liberam, & voluntariam, & quæ est actus bonus, & supernaturalis; esset tamen coacta, & peccaminosa, si staret cum affectu libero ad culpam, quam vellet patrare, qui illam detestatur, si non daretur gehenna.

Ad confirmationem, justitia, & legis observantia, quæ ponitur ex lege per terrefaciente, tunc solum stat cum injustitia interna, quando est coacta, & cum actu efficaci, & libero, quod nolle homo legem servare, si posset declinare penas à lege indictas adversus inobservantes; cujusmodi ut plurimum erat justitia Judæorum, qui erant sub maledicto, seu peccato legis, hoc est quibus peccatum dominabatur. Quod si desit hic affectus liber in oppositum, justitia non potest non esse laudabilis; nec dicitur esse coacta, quamvis ex metu penæ præcisè ponatur, & non ex motivo charitatis.

XII. Opponitur secundò, quia ad tollendam perversam voluntatem peccandi, & affectum erga culpam requiritur amor justitiæ ortus ex charitate; hic tamen non habetur, quoties quis ex præciso metu penæ culpam detestatur: ergo per talem actum non tollitur, sed fovetur affectus er-

ga culpam. Antecedens probatur ex August. lib. 2. contra Advers. legis, & Prophet. cap. 7. ubi habet: *Desiderium peccandi non extinguatur, nisi contrario desiderio rectè faciendi, ubi fides per dilectionem operatur.* Et similiter infra habet: *Desiderium peccati per prohibitionem non extinguatur per jubentem litteram timore pænæ, sed per juvantem Spiritum dilectione justitiæ.* Et alibi non semel docet, quod timor non tollat, sed premat tantum cupiditatem peccandi; ut proinde necessarius sit amor justitiæ, ut animus à peccati amore avertatur.

Confirmatur, quia idem August. lib. de spir. & lit. cap. 8. docet, iram Dei exarsisse tam adversus Judæos, qui legem violabant, quam adversus illos, qui legem implebant, quia solum implebant timore pænæ, non amore justitiæ: Hæc sunt verba S. Doctoris: *Quia ea quicunque faciebant, quod lex jubebat, non adjuvante Spiritu gratiæ, timore pænæ faciebant, non amore justitiæ; ac per hoc coram Deo non erat in voluntate, quod coram hominibus apparebat in opere, potiusque ex illo rei tenebantur.*

Respondeo, quod licet requireretur ad tollendum affectum erga culpam aliquis amor justitiæ; at non per hoc debet esse amor Dei ortus à charitate infusa; cum sufficiat aut amor justitiæ ortus à virtute spei (quatenus timor gehennæ promanat ab amore boni oppositi, quod est æterna beatitudo, quæ est spei Theologicæ objectum formale) aut amor justitiæ, seu quilibet actus virtuosus, quo justitiam, seu legis observantiam diligimus: Et quamvis aliquando Augustinus dicat requiri amorem charitatis; nihilominus nomine charitatis sæpe venit quilibet affectus erga virtutem,

quamvis non sit elicitus à virtute theologia charitatis, ut diximus in expositione thes. 44. Cæterum falsum est, quod ad eliciendum actum odii erga peccatum ex timore pænæ requiratur actus formalis amoris erga justitiam; potest siquidem odium peccati excitari, aut ex consideratione propriæ malitiæ, quæ in culpa reperitur, aut ex consideratione pænæ, quam trahit, quin ponatur amor absolutus, & efficax boni oppositi, ut communius Theologi docent: Sicut ex opposito potest voluntas amare Deum, quin simul debeat ponere odium formale peccati oppositi bonitati divinæ; quemadmodum enim amor Dei continet tantum virtualiter odium peccati, ita odium peccati potest continere solum virtualiter amorem justitiæ, & hujusmodi virtualis amor justitiæ inclusus in detestatione peccati orta ex timore gehennæ sufficit in Sacramento Penitentiae ad peccatum delendum.

Ad argumentum itaque nego antecedens. Ad probationem; Augustinus ibi requirit dilectionem justitiæ, seu charitatem latè sumptam, non quidem ut tollatur desiderium peccandi simpliciter, & absolute, sed ut tollatur, ac deponatur firmiter, & constanter; nisi enim actu positivo tendamus aut in Deum, aut in justitiam, facile cupiditas peccandi redit in pristinum.

XIII. Ad confirmationem, idcirco Dei ira exarsit adversus Judæos, qui legem implebant ex timore pænæ, quia implebant cum affectu positivo ad culpam, si pæna abfuisset: & ideo nec formalis, nec virtualis amor justitiæ erat in ea legis observantia coacta, sed positivus amor, & affectus erga inobservantiam, quam velent ponere, si possent pænam declinare;

mare; unde apud Deum erant potius rei, quam iusti, quamvis exterius legem implerent.

XIV. Opponitur tertio: Detestans culpam ob timorem pœnæ inordinate operatur; ergo peccaminose. Antecedens probatur; primo, quia talis pœnæ timor non oritur ex amore Dei, sed ex amore sui, atque adeo timens respicit seipsum tanquam ultimum finem; unde Augustinus tr. 9. in Epist. Jo: habet: *Ille timor, ne in ignem æternum mittaris cum diabolo, non est castus, non enim venit ex amore Dei.* Secundo, quia per talem actum homo magis odit pœnam, quam culpam, siquidem *Propter quod unumquodque tale, & illud magis*; atqui hic affectus est inordinatus; tum quia non detestatur culpam super omne malum, si magis odit pœnam, quam culpam; tum etiam quia non detestatur magis, quod est magis odibile; tum demum, quia sic detestans culpam implicite dicit, si deberet alterutrum vitari, potius vitarem pœnam, quam culpam; sicuti qui assentitur conclusioni propter præmissas, implicite dicit, quod si alterutrum esset negandum, neganda prius esset conclusio, quam præmissæ, cum propter præmissas detur assensus conclusioni.

Respondeo actum illum non esse inordinatum, sed ordinatissimum; cum ordinetur ad vitandam gehennam, quam quilibet vitare tenetur, ut possit assequi suum ultimum finem. Ad primam probationem; quamvis timor ille immediate oriatur ex amore sui; at non proinde talis amor est inordinatus, aut reponens in creatura ultimum finem; satis enim est, quod sit referibilis ad Deum, tanquam ad finem positivè ultimum. Au-

gustinus solum negat, quod talis amor sit castus, hoc est filialis, & procedens ex amore Dei, sed non propterea vult esse vitiosum; cum ibidem dicat, illum in charitatem introducere, & esse initium Sapientiæ; tunc autem non esset simpliciter castus, quando ita detestaretur culpam ob timorem pœnæ; ut affectu libero vellet culpam, si abesset pœna. Ad secundam probationem, quamvis illo actu magis homo odio habeat pœnam, quam culpam, adeo ut cessante hoc motivo pœnæ, hic & nunc non detestaretur culpam; at non propterea fit, quod cessante motivo pœnæ vellet peccare, ut rectè advertit Suar. apud Lugo disp. 5. de Penitentia n. 138.; Ad eum modum quo si quis interserviat Regi propter mercedem, non dicitur eatenus, quod cessante motivo mercedis nollet Regi interservire; Sicut autem non peccat, qui solum odit gehennam, & nullo modo hic & nunc odit peccatum; ita nec peccat, qui hic & nunc utrumque odit, sed odit magis gehennam, quam peccatum, dummodo non velit potius declinare gehennam, quam peccatum. Verum quidem est, quod peccatum sit dignum odio super quodvis odibile; at non semper tenemur odisse illud, nec semper tenemur odisse illud odio magis intenso, quam odio habeamus aliud malum; cum satis sit, quod detestans peccatum propter pœnam non odio habeat peccatum tanquam minus malum, quam sit pœna, quamvis illud hic & nunc minus odio habeat quam pœnam; si enim non est vitiosum odium solius pœnæ sine ullo odio peccati, neque est vitiosum odium majus pœnæ, ubi habetur minus odium peccati; dummodo peccatum non odio habeatur tan-

quam minus malum, quam sit pena.

Præterea falsum est, quod odio habens magis penam hic & nunc, quam peccatum, debeat esse cum ea præparatione animi, ut si alterutrum esset declinandum, magis vellet declinare gehennam, quam peccatum: Sicuti qui infervit Regi propter mercedem, quamvis hic & nunc magis hoc actu amet mercedem, quam regem, non proinde implicite dicit, quod si alterutrum esset contemnendum, prius contemneret Regem, quam mercedem. Ad paritatem de actu conclusionali dicendum, quod si ad assentiendum conclusioni nullum aliud daretur motivum præter præmissas, bene inferretur, quod si alterutrum deberet negari, potius negaretur conclusio, quam præmissæ, posito quod propter præmissas præstatur conclusioni assensus; at si daretur aliud motivum ad affirmandam conclusionem, non sequitur, quod intellectus deberet potius conclusionem negare, quam præmissas, cum posset ob præstantius aliud motivum affirmare conclusionem negatis præmissis. Similiter in casu nostro; si deesset aliud motivum ad detestandum peccatum præter gehennam, optimè inferretur, quod detestans peccatum propter gehennam, si alterutrum tantum deberet declinare, potius vitaret gehennam, quam peccatum; at quia potest ex alio motivo præstantiori, puta Bonitatis divinæ, odio haberi peccatum, ideo detestans peccatum propter gehennam, posset velle peccatum odisse propter motivum præstantius Bonitatis divinæ, si non daretur gehenna; unde in detestatione peccati propter gehennam ne implicite quidem continetur ille affectus peccaminosus, quod potius vitaretur gehenna, quam peccatum, si

solum deberet alterutrum declinari.

XV. Ex hætenus dictis constat primò non posse dici, quod si solus supplicii timor animat pœnitentiam, hæc aut sit violenta, seu coacta, aut inducat in desperationem: Ostendimus enim, attritionem conceptam ex solo motivo pœnarum non esse coactam, sed liberam, ac plenè voluntariam, ut adversus Lutherum à Tridentino definitum est; nec solum non inducere ad desperationem, sed natura sua introducere ad Dei amorem, & charitatem; Quin potius ad desperandum incitaretur homo, si non posset aliter salutem consequi, quam per charitatem, ad quam non posset se per actus prævios supernaturales disponere; & quæ nullatenus esset in manu voluntatis, sed ex merito Divino arbitrio danda esset unicè Electis, prout contendit Quenellus.

Nequit etiam secundò dici, quod timor solum manum à peccato cohibeat, non cor, seu solum actiones exteriores legi conformet; interior tamen voluntas sit culpabilis, si non ducatur ab amore justitiæ, ac in Deum summè dilectum omnia referat. Ostendimus enim vacare culpa, & esse Dei donum, ac impulsus Spiritus Sancti, atque adeo esse actum supernaturalem, timorem pœnæ cognitæ lumine superno; nec requiri, quod actu charitatis, & probabiliter nec requiritur, quod alio actu virtutis infusæ justitia ametur, ut sit supernaturalis, ac meritoria detestatio peccati ex metu gehennæ.

Nequit pariter dici tertio, quod peccet, & sit reus coram Deo, qui abstinet à malo ductus timore pœnæ; aliter, ut ostendimus, non posset

set quis ex metu gehennæ ab omni culpa abstinere; siquidem non posset abstinere ab hac ipsa culpa, quam tunc committeret, si verum haberet sententia Janseniana.

Nequit dici quartò, quod baptizatus non sit sub gratia, sed sit sub lege, sicut Judæus; ita scilicet, ut peccatum, & non gratia illi dominetur, si legem non impleat, aut illam impleat ex solo timore. Ratio est, quia cum baptizatus sit sub gratia, non solum affluenter haurit in gaudio aquas, seu gratias actuales de fontibus Salvatoris, sed etiam de facili potest per attritionem cum Sacramento Pœnitentiæ recuperare gratiam sanctificantem. Quare cum possit per gratiam, quæ in lege Evangelica datur copiosa, expugnare, si velit, necessitatem moralem ad peccandum, non dicitur esse sub lege, ut Judæus, qui sæpè coactè, & cum affectu ad culpam legem perterrefacientem implebat; juxta illud August. lib. de Grat. & Lib. Arb. cap. 12., ubi docuit, dominari peccatum iis, qui erant sub lege, non verò iis, qui sunt sub gratia, dicens: *Peccatum vobis non dominabitur; non enim estis sub lege, sed sub gratia.* Et in Epist. ad Rom. n. 12. habet: *Sub lege pugnamus, sed vincimur; fatemur enim mala esse, quæ facimus, & fatendo mala esse, utique nolumus facere, sed quia nondum est gratia, superamur.*

Nequit dici quintò, quod sub maledicto, seu peccato legis, videlicet sub lege, in qua maledictum dominatur, nunquam fiat bonum, & quod peccetur etiam quando malum vitatur ob timorem pœnæ. Etenim, ut ostendimus in thesi sexta, & septima, etiam multi eorum, qui sub

Tom. II. P. IV.

lege erant, bonum operabantur Deum diligendo ex toto corde, & bonum à fortiori operabantur implendo legem ob timorem pœnæ, sed sine affectu ad culpam, atque adeo sine animo legem non implendi, si posset pœna declinari.

Nequit dici sextò, quod Moyse, & alii Prophetæ nullum Deo dederint dilectorem, ac filium adoptivum per gratiam sanctificantem, & quod solum tanquam mancipia homines ad legem implendam cogerent per timorem. Ratio est eadem, quia nisi multi ex Judæis Deum dilexissent, quomodo potuissent multi salutem consequi, & Christum Dominum in Ascensione sua ad cælum comitari? Quis autem somniare poterit, quod sine comitatu consentaneo, atque adeo ingenti, præsertim Judæorum, quos Deus præ aliis dilexit, Christus mortis, & peccati triumphator cælum conscenderit? Deinde plurimi etiam ex Judæis per timorem pœnæ bonam, & supernaturalem viam sibi muniebant ad dilectionem: quare non omnes ducebantur tanquam mancipia timore pœnæ culpabili imbibente affectum ad transgressionem legis, si pœna deesset. Hoc autem ex eo fit perspicuum, quod Joannes cap. 7. Apocalypsis recenseat ex qualibet tribu filiorum Israel duodecim millia signatorum, qui re ipsa ad cœlestem Jerusalem pervenerunt; additque se postea vidisse turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat, ex omnibus gentibus, & tribubus, &c. stantes ante thronum in conspectu Dei, & Agni: Et Augustinus lib. 3. ad Bonifac. cap. 4., ubi refellit calumniam sibi impositam à Pelagianis, quod Judæis gratia sufficiens denegata fuisset (ut nunc docent Janseniani) o-

Z

3

sten.

stendit exemplo Sanctorum Patriarcharum, & Prophetarum tanquam notiori, omnes justos illius temporis, necnon justos, qui fuerunt in lege Naturæ, tanquam filios promissionis, non ex lege, sed ex fide in Christum Dominum gratiam per eundem Christum obtinuisse ut salvarentur, dicens: *Sive igitur Abraham, sive ante illum justus, sive post eum usque ad ipsum Moysen, sive ceteri Prophetæ post eum, & Sancti homines Dei, usque ad Joannem Baptistam, filii sunt promissionis, & gratiæ, secundum Isaac filium liberæ, non ex lege, sed ex promissione hæredes Dei, cohæredes autem Christi. Absit enim, ut Noe justus, & prioris temporis justos, & quicumque ab illo usque ab Abraham justus esse potuerunt, vel conspicui, vel occulti, negemus ad supernam Jerusalem, quæ Mater nostra est, pertinere.*

Nequit dici septimò, quod volentes Deo appropinquare, solum possint ad illum venire per fidem, & amorem ut filii, & non etiam per timorem servilem; non tamen ut belluæ, sed ut homines, quia rationabiliter à culpa abstinere etiam timore pænæ. Etenim homines per fidem, & timorem supernum etiam Deo appropinquant, & ad ejus amicitiam, & filiationem disponuntur; unde Augustinus lib. de catechizandis rudibus cap. 5. dixit: *Ipsa etiam severitate, quæ corda fidelium saluberrimo terrore quatiuntur, charitas ædificanda est.*

Nequit postremò dici, quod timor servilis Deum sibi repræsentet ut Dominum durum, imperiosum, injustum, intractabilem; cum potius Deum sibi repræsentet ut Dominum misericordem simul, & justum; appellatur quippe Psal. III. *Misericors, & miserator, & justus*; & ut Expositores sacrorum Bibliorum advertunt, dici-

tur quidem non rarò Deus, quod sit multum misericors, & quod multus sit ad ignoscendum; nusquam tamen dicitur, quod sit multum justus, & quod multus sit ad puniendum: Propterea timor servilis, qui est bonus, & supernaturalis, justitiam istam sibi ponit ob oculos tanquam Deo debitam, ne ab homuncionibus contemnatur, & ut culpa deferatur, quæ Deum ad iram provocat, & ad vindictam, per hoc quod peccator abutatur ejus patientia, benignitate, ac longanimitate.

Videtur cum verbis sexagesimæ primæ thesisi cohærere, quod habet Angelicus 1.2. qu. 107. ar. 1. ad 2. dicens: *Lex vetus dicitur cohibere manum, non animum; quia qui timore pænæ ab aliquo malo abstinet, non simpliciter ejus voluntas à peccato recedit; & propter hoc lex nova, quæ est lex amoris, dicitur animum cohibere.* Sed manifestè Angelicus ibi non loquitur de timore servili respiciente pœnas æternas, & amissionem bonorum supernorum; hunc quippe timorem expressè 2.2. qu. 19. ar. 4. docet esse à Spiritu Sancto, & secundum substantiam suam esse bonum; quandoquidem per illum non solum pœnam expavescimus, sed etiam justitiam amamus. Loquitur itaque loco laudato de timore servili respiciente solum pœnas temporales à Deo, vel ab hominibus infligendas, & amissionem bonorum terrenorum, docetque hunc de se manum dumtaxat cohibere, non animum; Etenim qui timore harum pœnarum mandatis legis obtemperat, non eatenus à peccato recedit simpliciter; siquidem cum tali externa legis observantia cohærere potest interior culpa, seu animus non obtemperandi, si metus abesset. At timor

timor poenarum æternarum de se manum simul cohibet, & animum; quia qui hoc metu ductus legi obtemperat, nequit simul dicere, quod legem non servaret, si metus abesset, quandoquidem ex hoc ipso pravo animo gehennam mereretur; quare de se timor gehennæ manum simul, & animum cohibet: Quinimo Tridentinum hujusmodi timorem dicit esse *donum Dei, & Spiritus Sancti impulsus*; & proscripta fuit ab Alexandro Octavo thesis illa 14., qua dicebatur timor gehennæ non esse supernaturalis. Et ratio à priori est, quia licet motivum formale, propter quod ponitur legis observantia, quoties ea ponitur ex metu gehennæ, sit ad poenas evadendas; nihilominus adhuc talis actus involvit odium peccati, & amorem justitiæ, seu observantiæ tanquam objectum terminativum, unde ex nullo capite potest esse malus. Addo præterea idem propemodum, juxta sententiam probabilissimam Reginaldi, Lugo de Pœnit. disput. 5. n. 140. & aliorum apud de la Croix de Contrit. num. 884. dici posse, quoties ponitur legis observantia, & odio habetur peccatum, ex metu poenarum temporalium, si lumine superno istæ attingantur tanquam à Deo vindice infligendæ; quandoquidem etiam talis actus supernaturalis est, & usquequaque bonus, quin possit ullatenus cum culpa cohærere; unde voluntas à malo abstinens ob hunc timorem simpliciter à peccato recedit; Sicut enim observantia legis ob metum gehennæ cohærere non potest cum illa culpabili voluntate conditionata non observandi legem, si talis metus abesset, quia eo ipso huic voluntati gehenna deberetur, atque adeo

ea non declinaretur; ita observantia legis posita ex motivo evadendi poenas temporales lumine supernaturali attactas tanquam à Deo vindice infligendas cohærere nequit cum actu illo pravo conditionato non servandi legem, si talis metus abesset; quia pariter huic pravo actui divinam iram provocanti deberetur vindicta à Deo infligenda; unde ea non declinaretur. Contra verò, si observantia legis ponatur ex metu v. gr. suspendii à Judice infligendi, aut infamiæ, &c. cohærere poterit cum hac observantia actus ille conditionatus pravus legem non servandi, si suspendii, aut infamiæ metus abesset, quia ad hunc actum internum pravam non consequitur suspendium, nec infamia, unde poenæ istæ declinarentur. Quare quia in veteri lege poenæ hujusmodi temporales passim transgressoribus imponebantur, ideo Angelicus docet, quod lex vetus de se non animum cohibebat, sed manum; lex verò amoris, seu lex nova (in qua etiam justitia tanquam objectum terminativum amatur, ut diximus, quoties ex metu gehennæ culpa odio habetur) de se non solum manum cohibet, sed etiam animum, unde non solum habetur vi talis actus exterior legis observantia, sed etiam interior. Denique metu gehennæ, atque poenarum animum quoque, & non solum manum cohiberi satis aperte colligitur ex Concil. Trident. quod sess. 14. cap. 4. supponit contritionem imperfectam ex tali metu conceptam omnem peccandi voluntatem aliquando excludere.

Et sane, quod Deum timere sit malum, nec possit homo citra culpam ex timore induci ad legem servandam, fuit hæresis Quintinistarum,

ut advertit Cajet. p. 1. q. 19. art. 1., dicentium, quod conscientia timore Dei imbuta habenda sit pro Inferno, & quod conscientia divini iudicii contemptrix, secura, stupida, & consopita, habenda sit pro Paradiso. Est autem Catholicum dogma, quod expavescere divinum iudicium sit de se bonum, & suo modo Paradisus, quatenus, ut habet idem Cajetanus ibidem, est ad Paradisum via; ut proinde Proverb. 18. dicatur: *Beatus homo, qui semper est pavidus: Et ratio est, quia, ut dicitur Eccles. 7. Qui timet Dominum, nihil negligit, unde viam sibi munit ad Paradisum: sicut etiam animum disponit ad Deum honorandum, juxta illud Apoc. 14. Timete Deum, & date illi honorem, quia venit hora iudicii ejus: redundat enim in Iudicis honorem, quod ejus iudicium timeatur. Contra verò conscientia timore exuta habenda est pro Inferno, quatenus similiter est ad Infernum via; unde Eccles. 1. dicitur: *Qui sine timore est, non poterit justificari.* Hinc Ecclesia utrumque à Deo deprecatur, timorem scilicet, & amorem, dicens: *Sancti Nominis tui, Domine, timorem pariter, & amorem fac nos habere perfectum.**

His adde, quod Angelicus loco laudato dicat legem veterem datam fuisse imperfectis, hoc est nondum consecutis Spiritum gratiæ vi illius legis, & ratione illius status, quandoquidem gratia Spiritualis (ut diximus in thesi 7.) tunc dabatur vi legis gratiæ, & per merita Christi venturi, & ideo lex illa vocabatur lex timoris, & Apostolus vocat illam Rom. 3. *Legem Factorum*, quæ vox actiones externas propriè significat, quia tunc homines imperfecti inducebantur ad observantiam externam legis

per comminationem poenarum temporalium. Propterea nil mirum, quod lex vetus dicatur manum cohibere, non animum, & quod non simpliciter à peccato recedat, qui timore istarum poenarum ab aliquo malo abstinet: Lex verò nova, cum sit lex gratiæ per Spiritum Sanctum diffusæ in cordibus nostris, ut dicitur ad Rom. 5. manum simul, & animum cohibet, quia qui actu superno à peccato abstinet, etiam si metu gehennæ, adhuc iustitiam amat, & simpliciter à peccato recedit. Additque Angelicus, quod sicut in statu veteris testamenti fuerunt nonnulli habentes charitatem, & gratiam Spiritus Sancti, qui principaliter expectabant promissiones spirituales, & æternas, & secundum hoc pertinebant ad legem novam; ut proinde quoties metu gehennæ, aut metu amissionis gloriæ iustitiam diligebant, simpliciter à peccato eorum voluntas recederet; ita in novo testamento sunt nonnulli carnales, quos oportet ad virtutis opera inducere etiam per timorem poenarum temporalium, & per aliqua temporalia promissa, quousque tamen hoc metu legem observant, non simpliciter à peccato recedunt, & licet manum cohibeant, non tamen eatenus etiam animum cohibent.

Quomodo autem verum sit, quod homines in lege veteri nullatenus participarent gratiam ratione illius status, sed solum in quantum participabant statum novi testamenti, expressit Cajetanus in Epist. ad Rom. 6. his verbis: *Esse sub lege, & sub gratia est nomen status legalis, qui integratur tribus conditionibus. Prima est subjectio hominis legi Mosaicæ. Secunda est negatio Divinæ gratiæ adiutricis pro quanto*
lex

lex præcipiebat, sed per sua opera quæcunque non afferebat gratiam adjutricem, ut patet ex superius dictis à Paulo: Ex operibus legis nemo justificatus est. Tertia hinc consequens, quod homo sub lege relinquatur sibiipsi, utpote non adjutus interno dono Divinæ gratiæ. Ad evitandam tamen imperitorum deceptionem, in quam facile ex hac doctrina labi possent, addit idem Cajetanus: Nec per hoc intelligas, Novitie, quod Judei ante Christi adventum sub lege existentes caruerint gratia; quoniam hoc non dicimus; sed intellige, quod ex illo statu non habuerint gratiam, sed habebant gratiam, qui illam habebant, ex participatione status novi revelandi per Christum. Participabant autem statum novi testamenti fide, & devotione ad Mediatorem Dei, & hominum Messiam. Hinc optimè Angelicus docuit, legem veterem, in qua ratione talis status gratia superna homines destituebantur, non cohibere de se animum, sed manum dumtaxat, seu solam externam obedientiam metu timoris poenarum temporalium induxisse; quamvis qui ex participatione novi status revelandi per Christum, & ex fide in Christum venturum gratia superna muniebantur, animum simul, & manum cohiberent, sive ducti ex motivo charitatis, sive ducti ex metu poenarum superno lumine attractarum, quas à Deo vindice luituri essent, nisi obtemperassent.

Quod autem in eo statu legis veteris non solum præciperentur actus externi, sed etiam actus interni virtutum etiam Theologalium, qui sine gratia exerceri non possunt, unde illam haberent homines ex participatione status novi Testamenti, fuse ostendit Suarius lib. 9. de legibus

cap. 4. 6. & 7. Etenim à lege veteri positiva quæ tali, seu quatenus respiciente cæremonialia legis, solum præcipiebantur actus externi; à lege tamen veteri quæ morali præcipiebantur actus virtutum moralium, & Theologalium; sicut etiam olim in statu legis naturæ. Hinc Christus D. interroganti, Quodnam est mandatum magnum in lege? respondit Matth. 22. Diliges Dominum Deum tuum. Et Matth. 19. alteri interroganti; Quid boni faciam, ut habeam vitam æternam? respondit; Si vis ad vitam ingredi, serva mandata: Cum autem certum sit, quod sine fide impossibile sit placere Deo, & sine dilectione Dei, ad quam spei actus manuducunt, vita æterna ab adultis in lege veteri obtineri non potuisset, sicut neq; sine contritione peccatoris, sequitur evidenter, quod ea in lege secundum quod moralis erat, etiam actus virtutum Theologalium præciperentur.

Inquires. Quomodo poterant homines in lege veteri per observantiam mandatorum salutem consequi, cum certum sit, non potuisse homines in eo statu justificari, atque adeo neque ad salutem disponi per opera legis, dicente Apostolo Rom. 3. Ex operibus legis non justificabitur omnis caro coram illo?

Ad quod respondendum, quod per opera legis cæremonialia nullatenus poterant justificari, neque ex opere operantis, quia nullum ex iis operibus aut gratiam conferebat, aut disponebat ad illam; neque ex opere operato, quia etiam Sacramenta veteris legis erant, ut loquitur Apostolus Galat. 4. elementa egenæ, & infirmæ, quæ nullatenus gratiam continebant, atque adeo illam causare non poterant, unde circumcisio, qua

qua peccatum originale tollebatur, erat solum conditio, qua posita ex meritis Christi venturi gratia conferebatur; sicut etiam in lege naturæ hujusmodi erat remedium, quo tollebatur originale à parvulis, ut communiter Theologi docent in tractatu de Sacramentis. Et ratio à priori est, quia ex doctrina Apostoli, & Conciliorum nullum opus legis scriptæ, vel naturalis vim habet justificandi; circumcisio autem, & remedium legis naturæ erant opus legis scriptæ, vel naturalis; ergo justificare non poterant; unde solum erant conditiones, quibus positis Deus vi meritorum Christi gratiam conferebat deletivam originalis peccati: Hinc Apostolus ad Galat. 2. dicit; *Si ex lege justitia, ergo gratis Christus mortuus est*: Contra verò Baptismus & continet, & causat gratiam, quia est actio moraliter assumpta à Christo D. principaliter baptizante, atque adeò continens merita Christi D. quæ vim habent obtinendi nobis gratiam. Præterea per opera legis moralia in lege Mosaica, ac in lege naturæ (puta per actum contritionis, & dilectionis Dei super omnia) poterat peccator supposito actu fidei essentialiter prærequisito, dispositivè justificari, non secus ac in lege gratiæ merendo gratiam de congruo, & justus per actus virtutum supernaturalium poterat de condigno mereri augmentum gratiæ; At quia gratia tunc tam actualis ad exercendos hos actus, quam habitualis, non conferebatur ex vi veteris testamenti, sed solum ex meritis Christi venturi, & in fide, ac per fidem ejusdem, idcirco in lege veteri homines non dicebantur per opera legis ullatenus justificari; unde ad Hebr. 9. Aposto-

lus docet, fieri non posse, quod per sanguinem hircorum, aut vitulorum peccata deleantur.

Ex quibus omnibus fit perspicuum, in lege veteri præter præcepta cærimonialia, & positiva fuisse etiam præcepta naturalia, ac præcepta fidei, spei, charitatis, pœnitentiæ, religionis, & similia, non secus ac in lege naturæ, & quia ad satisfaciendum præceptis virtutum Theologicalium requiritur gratia Theologica, idcirco in lege Mosaica, ac in lege naturæ gratia isthæc non defuit, quamvis ea non daretur nisi ex meritis Christi venturi; unde in tantum gratia hæc dabatur, inquantum qui illam habebant, participabant statum novi testamenti. Propterea quamvis in lege scripta passim Deus bona temporalia promitteret custodientibus legem suam, ac penas temporales comminaretur prævaricatoribus, nihilominus adhuc bona æterna promittebat justis, (non secus ac in lege naturæ) & peccatoribus comminabatur gehennam; dicitur enim Sapien. 5. *Iusti autem in perpetuum vivent*. Et Tob. 2. *Filii Sanctorum sumus, & vitam illam expectamus, quam daturus est Deus iis, qui fidem suam non mutant ab illo*. Nec potuisset Princeps ille Judæorum Christum interrogare Lucæ 18. *Magister quid faciens vitam æternam possideo?* nisi notitiam haberet mercedis æternæ justis à Deo promissæ, ac conferendæ. Similiter Isaia 33. dicitur: *Quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis?* Et Judith 16. *In die judicii visitabit illos, dabit ignem in carnes eorum, ut urantur, & sentiant usque in sempiternum*. Isaia 66. *Vermis eorum non morietur, & sic alibi passim*. Quare in tantum lex vetus dicebatur lex timoris, lex

lex verò gratiæ dicitur lex amoris , quia in lege veteri gratia non conferebatur ratione illius status , neque unquam ex opere operato ; ac proinde non conferebatur in ea ubertate , qua nunc confertur , dum haurimus aquam in gaudio de fontibus Salvatoris ; deficiente autem gratiæ ubertate opus erat ad legum observantiam illos adigere variis penis etiam temporalibus , quæ imperfectis magis terrorem incutiunt , quàm penæ æternæ ; ubi autem in novo testamento charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum , qui datus est nobis , vires supernæ non defunt nobis , ut facilè , & cum delectatione , liberati ab oneribus legis veteris , possimus præceptis divinis obtemperare , amore potius ducti , quàm timore ; quamvis etiam timor gehennæ bonus sit , & laudabilis , necnon etiam supernaturalis , cum sit regulariter , ut diximus , Janitor charitatis , qui ad Dei amorem manu ducit . Quomodo autem Christus mereri potuerit gratias illas Sanctis Patribus , aliisque collatas ante sui adventum , variis , ac sublimibus modis à Theologis , ad quos spectat , explicatur , eosque in Cursu Theologico disp. 3. de Incarn. qu. 3. ar. 2. recensui , ac suis rationum momentis expendere conatus sum .

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim LX.

SEXAGESIMA docet , quod si solus supplicii timor animet pœnitentiam , quò hæc est magis violenta , eo magis ad desperationem ducat , atque adeo vult , quod dolor de pec-

catis patratæ procedens ex solo gehennæ metu , & non etiam ex motivo charitatis , quò magis est coactus , ac molestus , eo magis animi dejectionem , ac desperationem inducat de salute assequenda . Errat tamen primò , dum supponit pœnitentiam hanc à solo metu gehennæ animatam , esse violentam , seu coactam : Errat deinde , dum dicit , pœnitentiam istam , utut molestam , ac gravem (& in hoc solùm sensu violentam) de se ullatenus ducere ad desperationem . Quod attinet ad primum ; à Tridentino sess. 14. can. 5. anathematizatur , qui dixerit , dolorem ex gehennæ , ac penarum metu conceptum esse extortum , & coactum , non verò liberum , & voluntarium ; sicuti etiam qui dixerit , illum non præparare ad gratiam , sed facere hominem hypocritam , & magis peccatorem ; Quare nequit dici , quod pœnitentia , quam solus supplicii timor animat , sit violenta , seu coacta , & cum renitentia appetitus elicitæ , cum sit plene libera , & voluntaria . Quamvis enim , quæ fiunt ex metu , dici soleat , quod fiant coactè , & sint secundum quid involuntaria ; ut est projectio mercium facta ex metu naufragii , quæ liberè quidem ponitur , sed coactè , seu cum renitentia voluntatis , quæ nollet merces projicere , nec illas projiceret , si abesset periculum naufragii , unde non dicitur esse plene voluntaria , sed dicitur admiscere involuntarietatem , & esse secundum quid involuntaria : Hoc tamen solùm est verum , quando quæ fiunt ex metu , sunt secundum se mala , & noxia , ut est mercium projectio ; quod si essent de se bona , & nobis utilia , quamvis ex metu fiant , non proinde fiunt coactè ,

Etè, nec sunt secundum quid involuntaria: proinde qui leges observat ex metu supplicii, non eatenus observat coactè, ita ut censeatur velle eas non observare, si metus abesset; quamvis enim possint ita leges ex metu observari, ut habeatur hic pravus affectus conditionatus illas non observandi, si metus abesset; at de se hic pravus affectus non est annexus observantiæ legum factæ ex metu; quippe quæ de se est bona, & appetibilis, unde de se non fert affectum illum conditionatum non observandi leges, si supplicium non esset transgressoribus indictum; ac proinde quamvis sit facta ex metu, non dicitur esse coacta, nec secundum quid involuntaria. Sic etiam qui tempestate suborta ob metum naufragii elicit actum contritionis perfectæ, non dicitur illum elicere coactè, nec talis contritio dicitur esse involuntaria secundum quid: est quidem verum, quod si non daretur hic, & nunc metus naufragii, non poneretur hic, & nunc actus contritionis; at non est verum, quod cum actu contritionis à metu occasionatæ annectatur pravus ille affectus, quod nollet homo contritionem ponere tanquam de se malam, si metus abesset; Sicut è converso cum projectione mercium ob metum naufragii stat ille affectus conditionatus, quod projectio mercium, utpote mala, non poneretur absente metu. Quare cum dolor de peccatis de se sit honestus, & rationi consonus, qui de iis dolet ob metum gehennæ tanquam ob motivum præcisum talis doloris, (ita ut sit attritio, & non contritio) non dicitur ponere illum coactè, sed plenè libere ac voluntarie, cum non debeat illi annecti pravus ille affectus con-

ditionatus, quod si talis metus abesset, nollet homo de peccatis dolere. Illud tamen est inconcussum, quod si culpabiliter talis affectus dolori de peccatis adjungeretur, procul dubio huiusmodi dolor ad gratiam non præpararet, sed redderet hominem magis peccatorem. Constat itaque, quod penitentia, quam solus supplicii timor animat, seu attritio, non sit coacta, neque in hoc sensu violenta.

Deinde quamvis attritio dici possit in hoc alio sensu violenta, quatenus est amara, molesta, & gravis, non per hoc dici potest, quod ullatenus ad desperandum inducat, & eo magis, quò magis est violenta. Ratio est, quia tunc molestia, & arduitas alicujus operationis de se nimia animum concutit, & incitat ad desperandum, quando arduitas illa expugnari non potest alieno adjutorio facilè parabili; At ad ponendum dolorem de peccatis nobis à Deo injunctum, quantumcumque sit arduus, præsto nobis est Deus adjutorio gratiæ, quod arduitatem emolliat, ut docet Tridentinum sess. 6. cap. 11. ubi habet: *Deus impossibilia* (hoc est nimis ardua, quæ cum sint moraliter impossibilia, dici solent absolutè impossibilia, ut advertit Angelicus 3. p. qu. 86. ar. 1.) *non jubet, sed jubendo monet, & facere quod possis, & petere quod non possis, & adjuvat ut possis*: Quare cum facilè possimus auxilium gratiæ à Deo petere, illudque non denegetur, quo adjuvante possimus sine difficultate, ac molestia de peccatis dolere, nunquam dici potest, quòd huiusmodi dolor à Deo injunctus (quamvis de se arduus) nobis molestus, ac gravis sit, & in hoc sensu violentus, un-

unde ad desperationem ducat. Et fanè in omnium sententia magis difficilis peccatori est contritio, quàm fit attritio (ut proinde in lege gratiæ ad emolliendam contritionis arduum unicè olim requisitæ ad peccatorum remissionem obtinendam, Christus Dominus instituerit Sacramentum Pœnitentiæ, in quo ad Dei gratiam impetrandam attritio disponderet) nemo tamen dixerit, quod contritio peccatoribus injuncta sit operatio gravis, ac violenta ducens ad desperationem, quandoquidem possumus de facili auxilium à Deo exposcere, illudque debito modo oranti nunquam denegatur, quo poni possit citra molestiam, immo etiam cum delectatione contritio præcepta; unde multo magis id verum est de attritione, quæ de se minus ardua est, quàm contritio; & ideo thesis hæc est erronea, tam si velit attritionem esse violentam, seu coactam, quàm si solum asserat, eam esse ita arduam, ut ducat ad desperationem.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim LXI. & LXII.

SEXAGESIMA prima loquens de eo, qui metu ductus facit bonum, & sexagesima secunda loquens de eo, qui ob metum pœnæ declinat à malo, in hoc errore conveniunt, quod scilicet timor à charitate sejunctus sit culpabilis; Prior siquidem docet, quod universim timor divini supplicii, quamvis manum cohibeat à patrando scelere externo, & ad legis observantiam impellat, cor ta-

men peccato addicit, quousque non ducatur ab amore justitiæ, seu ex motivo charitatis. Altera pariter docet, eum, qui à culpa non abstinet, nisi timore pœnæ, illam in corde suo committere, & esse coram Deo reum. Verum quamvis procul dubio peccaminosus sit timor mundanus, seu humanus (& ut loquitur Angelicus 2.2. qu. 19. a. 4. servilis in quantum servilis, hoc est formaliter servilis, & proprius mancipiorum) quando scilicet quis propter timorem pœnæ mandatis obtemperat cum affectu pravo conditionato, quod non obtemperaret, si metus abesset; sic enim non solum justitia non amatur formaliter, sed etiam positivè amatur injustitia actu illo conditionato, efficaci quantum est ex se, quatenus injustitia, seu legis transgressio poneretur, si non adesset comminatio pœnæ: nihilominus timor servilis, qui materialiter tantum est servilis (quando scilicet ob pœnæ metum bene operamur citra affectum illum pravam conditionatum non bene operandi, si metus abesset) non solum non est peccaminosus, sed etiam ex Tridentino sess. 14. can. 4. est donum Spiritus Sancti, atque adeo est supernaturalis, quando est timor pœnæ cognitæ per lumen fidei, qualis est gehenna; proscripita siquidem est decima quarta illa thesis ab Alex. VIII., quæ habet, *Timor gehennæ non est supernaturalis*: propterea si quis ob metum gehennæ secluso quolibet motivo charitatis legem divinam implet, ponit actum obedientiæ studiosum, ac supernaturalem, & qui ob eundem metum dolet de peccatis, ponit actum attritionis supernum, qui, ut habet Tridentinum loco laudato, ad Dei gratiam in Sacra-

cramento Pœnitentiæ impetrandam disponit, eo quod sit Spiritus Sancti impulsus, quo pœnitens adiutus viam sibi ad iustitiam parat; quamvis extra sacramentum per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat. Hinc proscripta pariter est ab Alex. VIII. thesis 15. dicens: *Attritio, quæ gehennæ & pœnarum metu concipitur sine dilectione benevolentiae Dei propter se, non est bonus motus, ac supernaturalis.* Et sanè, qui ob merum gehennæ metum servat mandata, ac de peccatis dolet, ponit medium institutum à Deo ad observantiam suorum mandatorum, & ad peccata detestanda, ponendo autem hoc medium, nempe gehennæ metum in ordine ad finem à Deo intentum, proculdubio bene operatur. Hinc in Scripturis sæpe pœna indicitur ad hunc finem, ut ex ejus metu à peccatis abstineamus, & de perpetratis doleamus; Matth. 7. dicitur: *Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur.* Lucæ 13. *Nisi pœnitentiam egeritis, omnes similiter peribitis.* Et ipse Christus Dominus ad hunc timorem habendum hortatur dicens Lucæ 12. *Ostendam vobis quem timeatis; timete eum, qui postquam occiderit corpus, habet potestatem mittere in gehennam; Ita dico vobis; hunc timete.* Et ratio ulterior est, quia qui legem implet, & à malo abstinet unicè ob metum gehennæ, quamvis ad id non moveatur ex amore iustitiæ, tamen revera iustitiam, seu legis observantiam amat, illamque eatenus ponit, unde objectum materiale talis actus proculdubio est bonum; objectum autem formale, quod est metus gehennæ, usqueadeo bonum est, ut ad illum Christus D. hortetur; & ex Triden-

tino est *bonus motus, Dei donum, & impulsus Spiritus Sancti*; quibus verbis denotatur, illum esse supernaturalem, & eatenus ad gratiam impetrandam disponere; unde talis actus usquequaque est bonus, ac rectus, tam ex objecto materiali, quam ex objecto formali. Quomodo igitur dici poterit, quod peccato cor addicat, & sit reus coram Deo, qui aut facit bonum, aut declinat à malo, non ductus ab amore iustitiæ, aut ex motivo charitatis, sed ex solo gehennæ, ac pœnarum metu? Quare thesis hæc est erronea tum in proprio verborum sensu, tum etiam in sensu ab authore intento.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim LXIII.

SEXAGESIMATERTIA docet, quod baptizatus, sive legem non adimpleat, sive illam ex solo timore adimpleat, sub lege sit, sicut Judæus; quatenus sicut Judæus peccati reus erat, etiam legem adimplendo, si ex solo timore illam adimplebat, ita pariter baptizatus. Sed tripliciter errat; Primò supponendo, quod Judæus, qui sub lege erat (hoc est sub onere legis scriptæ, in qua multa præcepta positiva addita fuerunt a Deo, quæ non erant ante legem, seu in statu legis naturæ; nec conferebatur illa gratiarum ubertas, quæ nunc confertur in lege gratiæ, ut possent facile tunc ea præcepta servari, quamvis gratia sufficiens non deesset) semper legem adimpleret ex timore pœnæ mundano, & peccaminoso, nunquam verò ex timore serviri bono, ac laudanda-

dabili; cum tamen certum sit, ut dicemus in thesi 65., multos ex Judæis legem observasse, non solum ex motivo pænæ servili, sed etiam ex motivo charitatis, & sic salutem æternam assequutos esse, ut docet Angelicus p. 2. qu. 107. ar. 1. ad 2.

Errat secundo, dum asserit, quod si baptizatus legem adimplet ex timore pænæ, sit sub lege, & non sub gratia, seu destitutus sit illa gratiarum ubertate, quæ confertur nobis in statu legis gratiæ, præsertim per sacramenta novæ legis, & per sacrificium incruentum. Etenim, nisi velit Quesnellus negare homini libertatem à necessitate ad bene operandum, tam poterat Judæus cum gratia intensa ut unum sufficiente de se ad bene operandum, legem servare laudabiliter, atque adeo non ex timore mundano, quam potest baptizatus cum gratia intensa ut sex, legem servare peccaminose, hoc est ex motivo timoris mundani. Unde fit, quod si baptizatus resistat gratiæ intensæ ut sex, & timori mundano succumbat, non eatenus dicatur esse sub lege, seu destitutus ubertate gratiarum, & viceversa si Judæus cooperabatur gratiæ intensæ ut unum, & legem servabat, aut ex solo timore servili, aut ex motivo charitatis, non eatenus dicebatur esse sub gratia, seu instructus ubertate gratiarum. Etenim antiquæ legis sacramenta ab Apostolo dicuntur fuisse egena, & infirma (quippe quæ gratiam non continebant, ut sacramenta novæ legis) & ideo carebant Judæi plenitudine auxiliorum, quæ nobis per Christi merita conferuntur in lege gratiæ; non tamen deerat illis gratia sufficiens ad legem laudabiliter imple-

dam, atque adeo non ex timore mundano peccaminoso; Nam si defuisset illis gratia sufficiens ad non peccandum, nullatenus peccare possent. *Quis enim peccat in eo, quod nullatenus cavere potest?* ut habet Augustinus.

Errat tertio, dum vult, baptizatum æque ac Judæum, qui legem adimplet ex solo timore, esse sub lege, (in qua, ut habet Augustinus, peccatum dominabatur) & eatenus peccare. Etenim neque Judæus implendo legem, ut poterat, ex solo timore servili, peccabat, quin imò laudabiliter operabatur, quamvis esset sub lege, quia peccatum in ea tunc dominari, solum fert, quod plerumque, non quod semper, & necessario peccaretur: Neque baptizatus peccat implendo legem ex solo timore servili, quia quamvis sit sub gratia, ejusque auxiliis affluat, non idcirco obligatur ad semper operandum perfectissimo modo, seu ex motivo charitatis, sicut non obligatur ad ponendum semper actum charitatis intensissimum, quem potest; Quare sicut laudabiliter operatur ponendo actum charitatis minus intensum, esto minus perfecte operetur, quam si poneret actum charitatis intensiorem; ita laudabiliter operatur implendo legem ex solo timore servili, quamvis minus perfecte se gerat, quam si legem impleret ex motivo charitatis. Quod autem spiritus timoris servilis sit bonus, non peccaminosus, esto minus perfectus spiritu charitatis, constat ex Apostolo ad Rom. 8. ubi habet: *Non accepistis spiritum servitutis iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum.* Ubi Glossa addit: *Unus Spiritus est qui facit duos timores, servilem, & castum, cum autem à Deo sit tam timor servi-*
lis,

lis, quam castus & filialis, ut advertit D. Thom. 2. 2. q. 19. ar. 4. uterque bonus est, quamvis castus sit præstantior.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim LXIV.

Sexagesimaquarta contendit, sub maledicto, (hoc est sub peccato) legis nunquam fieri bonum, eo quod tam peccatur faciendo malum, quam illud declinando ob merum penarum metum. Errat tamen, tum in asserto, tum in causali assertionis. Quod attinet ad assertum. Quamvis sub peccato legis, hoc est sub lege scripta, in qua concupiscentia, & peccatum dominabatur ex August. lib. de Grat. & lib. arb. cap. 12. ut plurimum homines peccarent, quippe qui multis præceptis legalibus onerati carebant ea gratiarum ubertate, quæ nobis, qui sumus sub gratia, confertur ex meritis Christi D. jam exhibiti, præsertim vi Sacramentorum, & Sacrificii novæ legis; nihilominus omnino à veritate abhorret, quod tunc temporis nihil boni fieret; multi enim ex motivo perfectissimo charitatis operabantur, ut dicemus in thesi sequenti, nec non ex motivo aliarum virtutum, quarum actibus ad justificationem per contritionem habendam disponebantur. Sicut enim dum sumus nunc sub gratia (ita scilicet ut gratia dominetur) non pauci resistendo gratiæ malè operantur; ita homines qui tunc erant sub lege (ita scilicet, ut peccatum tunc & concupiscentia dominarentur) non pauci resistendo cupiditati dominanti re-

ctè operabantur; cum enim tunc gratia sufficiens ad salutem assequendam non deesset, qui ad Deum per fidem supernaturalem accedebant, ex fide ad spem, & ad alios virtutis actus supernos auxiliis celestibus progrediebantur usque ad dilectionem Dei super omnia, & ad justificationem obtinendam: cum hoc solum discrimine inter utrumque statum, quod nunc auxiliorum copia est superabundans, & ad justificationem in sacramento Penitentiae obtinendam, etiam per actum attritionis disponimur; secus verò tunc, quando homines erant sub lege.

Quod vero attinet ad causalem asserti, pariter est erronea; tum quia ea divisio non est adæquata, licet enim nihil boni facerent homines sub maledicto legis, aut faciendo malum, aut illud ob timorem evitando, poterant tamen rectè operari per exercitium fidei, spei, charitatis, & aliarum virtutum moralium; tum etiam quia poterant rectè operari etiam quando ob merum timorem gehennæ declinabant malum, si timor ex quo moverentur, non esset mundanus, sed servilis, ut ostendimus in thesibus præcedentibus. Et ratio ulterior est, quia timor hic servilis, cum manuducat, & disponat ad charitatem, supernaturalis est, & eatenus bonus. Eccles. 5. disertè dicitur: *Timor Dei initium dilectionis est*: Et Augustinus serm. 18. de Verbis Domini cap. 12. *Timor ille servilis est custos quidem malorum, ut abstineant se à malis, & abstinendo digni sint ad se admittere charitatem*; ita tamen timor servilis ad charitatem munit viam, ut deinde à charitate tanquam à Regina virtutum expellatur; juxta illud 1. Jo: 4. *Perfecta charitas foras mit-*
tit

ait timorem: non quidem filialem, ac reverentialem, qui à charitate procedit, de quo dicitur psal. 18. Timor Domini sanctus permanens in seculum seculi; sed servilem, de quo etiam 1. Jo: 4. dicitur: Timor pœnam habet, qui autem timet, non est perfectus in charitate; & idcirco à charitate expellitur: ad eum fere modum, quo superveniente Dei visione cessat fides, quæ ad illam tendit; unde dicitur 1. ad Cor. 13. Cum venerit quod perfectum est, evacuabitur quod ex parte est.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim LXV.

SEXAGESIMAQUINTA asserit, Moysen, Prophetas, Sacerdotes, ac Doctores legis scriptæ nullum dedisse Deo Filium, qui videlicet ex motivo charitatis operaretur, & Spiritu Dei ageretur, prout Apostolus loquitur ad Rom. 8. *Quicumque Spiritu Dei aguntur, ii sunt Filii Dei*, sed solum effecisse mancipia, qui scilicet ex timore pœnæ ad legis observantiam ducerentur. Sed primò falsum est, quod in lege veteri defuerint homines à legis Doctoribus instructi citra providentiam Dei extraordinariam, qui legem naturalem, & positivam diligendi Deum super omnia servassent, ut eatenus ultimò disponderentur ad gratiam sanctificantem, qua redderentur filii Dei adoptivi; cum Angelicus dixerit p. 2. q. 107. ar. 1. ad 2. *Fuerunt aliqui in statu veteris testamenti habentes charitatem, & gratiam Spiritus Sancti; quamvis enim tunc cupiditas, & peccatum ita dominaretur, ut non sine difficultate voluntas gratiæ collatæ ad servandas leges consentiret; at non proin-*

*de nemo ex illis rectè operatus est, ita ut gratiam sanctificantem assequeretur, fieretque Dei filius. Sicut enim in lege gratiæ, in qua scilicet gratia dominatur, & abundat, multi gratiæ quantumvis intensæ dissentiant, & peccant instar Judæ, qui innumeris auxiliis fuit instructus; ita in lege, in qua concupiscentia dominabatur, non pauci gratiæ consentiebant, & legem implebant; & eodem modo ante legem, seu in statu legis naturæ, quando ita crevit malitia hominum super terram, ut penituerit Deum fecisse hominem, multi Patriarchæ, & Prophetæ, alique ad Dei dilectionem pervenerunt, qua gratiam sanctificantem, & Dei filiationem assequuti sunt. Unde Augustinus lib. 3. ad Bonif. cap. 4. dixit: Sive Abraham, sive ante illum iusti, sive post eum usque ad ipsum Moysen, sive ceteri Prophetæ post eum, & Sancti homines Dei usque ad Joannem Baptistam filii sunt promissionis, & gratiæ. Nonne septem Machabæi ex motivo charitatis tanquam Dei filii dicebant 2. Mach. 7. Parati sumus mori magis, quam patrum leges prævaricari? Nonne ex eodem motivo Susanna dixit Daniel. 13. Melius est mihi absque opere incidere in manus vestras, quam peccare in conspectu Domini? Hinc Jo: Apocal. 7. vidit ex qualibet tribu duodecim millia signatos stantes ante Thronum in conspectu Dei, & Agni, quia scilicet multi ex qualibet tribu in lege veteri auxiliis gratiæ, quamvis non valde intensis, bene usi sunt usque ad salutem consequendam, in erubescen-
tiam, & confusionem eorum, qui in lege euangelica innumeris, ac valde intensis gratiæ auxiliis dissentiendo, damnantur.*

Deinde, quod in lege veteri, qui-

cunque ex timore ducebantur ad legem implendam, instar mancipiorum legem servarent, (seu cum affectu pravo conditionato legem non servandi, si metus abesset) pariter est erroneum; ostendimus quippe ex Scripturis, Tridentino, Patribus, & ratione, posse homines ob timorem mere fervilem, ac proprium fervorum, (qui se magis, quam Dominum amant, & ideo à pena potius refugiunt, quam à Domini offensa) absque ullo affectu ad culpam, legem implere, & sic laudabiliter, ac meritorie operari; Ad eum modum quo rectè & laudabiliter operatur, qui instar mercenarii legem observat intuitu mercedis æternæ, quin peccet ex hoc, quod non operetur ex motivo charitatis, ut definit Tridentinum sess. 6. can. 31. Quamvis autem conditio mercenarii sit nobilior conditione servi; unde sublimius operatur, qui legem observat intuitu mercedis æternæ, quam qui illam observat ob metum gehennæ; uterque tamen actus est bonus, ac supernaturalis; bonus quidem est uterque actus, quia in utroque bonum est objectum materiale, nempe legis observantia, & in utroque bonum est objectum formale, nempe desiderium mercedis æternæ, & timor, ac fuga gehennæ; est etiam uterque actus supernaturalis, quia uterque procedit ex lumine superno, quo dumtaxat cognoscimus & mercedem æternam, & gehennam. Immo, ut advertit Ripalda tom. 3. disp. 22. sect. 7. uterque actus pertinet ad virtutem infusam spei; quia bonum proprium spei est beatitudo, quam speramus, & propter quam præcepta servamus; cum autem ad eundem virtutis habitum spectet, & prosequi bonum, à quo illa specificatur, & fu-

gere à malo, quod ei bono opponitur; & bonum oppositum beatitudini, quam respicit spes infusa, sit gehenna, ideo ad eundem habitum spei, ad quam spectat operari propter beatitudinem, spectat etiam operari ob timorem, & fugam gehennæ: Ad eum modum, quo spectat ad eundem habitum charitatis infusæ tam dilectio Dei propter ejus bonitatem, quam timor filialis, & fuga à Dei offensa; quia bonum oppositum divinæ bonitati est Dei offensa. Quare tam est erroneum, quod in lege veteri nemo operabatur ut filius Dei adoptivus ex motivo charitatis; quam est erroneum, quod omnes, qui ex metu penæ legem implebant, illam implebant ut mancipia ex metu mundano peccaminoso, & coactè.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim LXVI.

SEXAGESIMASEXTA docet, quod debeamus Deo appropinquare per fidem, & amorem ut filii, non per timorem ut belluæ, nec ad illum venire cum brutalibus passionibus, aut adduci per instinctum naturalem. Verum, quod instinctus naturalis nos adducat ad Dei cognitionem, & amorem merè naturalem, negari non potest; etenim sicut lapis ductu naturæ fertur ad centrum, & ignis ad spheram, ita homo naturæ instinctu fertur ad Deum, ita ut inquietum sit cor nostrum, donec in illo requiescat. Hinc Damascenus lib. 1. Orthodoxæ fidei cap. 1. dixit: *Notitia Dei omnibus à natura est insita; neque aliquis ratione utens ignorare potest*: & Job 36. dicitur: *Omnes homines vident eum,*
unus-

unusquisque intuetur procul : Solus insipiens, ac stultus huic naturali dictamini reluctatur, ut ad arbitrium vivat; hinc psal. 53. habetur: *Dixit insipiens in corde suo, Non est Deus* : Ubi Anselmus in Prof. cap. 3. addit: *Ideo dixit, quia stultus est, & insipiens.* Quare si naturæ magisterio edocti dicimus dari Deum pelagus bonorum omnium, ad eundem pariter diligendum ipsa natura nos impellit. Neque enim verum est, quod non possimus Deum naturæ viribus diligere; cum proscripta sit Bajana illa thesis 36. dicens: *Amor naturalis, qui ex naturæ viribus exoritur, ex sola Philosophia per elationem præsumptionis humane, cum injuria Crucis Christi defenditur à nonnullis Doctoribus.* Quod si quando sarcina brutalium passionum premimur, adhuc ad illum adire tenemur, ut ea nos exoneret.

Præterea quamvis in ordine supernaturali primus accessus ad Deum fiat per fidem, dicitur enim ad Hebr. 11. *Credere enim oportet accedentem ad Deum, quia est, & inquirentibus se remunerator sit* : Nihilominus ad illum deinde non appropinquamus per solam charitatem, sed etiam per spem, & per alios actus virtutum moralium, quas inficiari non debet Quænellus, ut ostendimus in thesi 53. Quamvis autem de aliis virtutibus in hac thesi præscindatur; tamen ex hoc ipso hic censentur erroneè excludi, ut in simili diximus in Anacephalæosi thesis 32.

Denique erroneum est, quod ad Deum appropinquare non possimus per timorem (dummodo non sit mundanus, qui à culpa non est immunis, & ad externam legis observantiam homines tanquam belluas revera coarctat) ostendimus quippe ti-

morem servilem esse bonum motum, Dei donum, & Spiritus Sancti impulsus ex Trid. sess. 14. cap. 4. doloremque ex gehennæ metu conceptum, non solum esse utilem, & ad gratiam præparare, sed etiam esse liberum, ac voluntarium, non verò coactum, ut ibidem Tridentinum definit can. 5. Possumus itaque si minus ut filii, saltem ut servi (non tamen ut belluæ, vel ut mancipia) per hunc timorem Deo appropinquare, cum disponat, ac viam muniat ad Dei gratiam in sacramento Pœnitentiæ impetrandam: Quod autem ad Dei gratiam disponit, proculdubio supernaturale est, adeoque ad Deum possidendum per gratiam, & gloriam facit nos appropinquare.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim LXVII.

SEXAGESIMASEPTIMA somniat timorem servilem non repræsentare sibi Deum, nisi ut Dominum durum, imperiosum, injustum, ac intractabilem; perinde quasi non satis esset ad homines à culpa retrahendos animadvertere, quod quamvis Deus sit patiens, longanimis, facile exorabilis, sit etiam justus; unde tandem aliquando gehennæ pœnam culpis debitam ad ostensionem suæ justitiæ respicientibus auxilia gratiæ quodammodo coactus imponat; etenim usque adeo Deus alienus est à puniendo, ut de eo dicatur proprium esse misereri semper, & parcere; & punitio dicatur opus ejus peregrinum apud Isaiam 28 ubi dicitur: *Sicut in valle, quæ est in Gabaon, irascetur, ut faciat opus suum, alienum opus ejus; ut opere-*

tur opus ejus, peregrinum est opus ejus ab eo. Quod ex eo fit perspicuum, quia ut justitiam simul ostenderet, & delinquentibus parceret, *Proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum*, ut habetur ad Rom. 8. Quare ergo Deum timens timore fervili repræsentare sibi debet Deum ut Dominum durum, si ad expugnandam cordis nostri duritiem opponit continenter divitias suæ Bonitatis, & longanimitatis? unde ad Rom. 2. dicitur: *An divitias bonitatis ejus, & patientiæ, & longanimitatis contemnis? An ignoras quia benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? Secundum autem duritiam tuam, & impenitens cor, thesaurizas tibi iram in die iræ.* Quare Deus repræsentari debet ut imperiosus, & acerbus, si ita comminatur acerba consona gravitati culparum, ut simul semper pronus sit ad ignoscendum? si non septies, sed septuagies septies peccata dimittit? si peccatoribus exprobrare potest, quod voluerit toties illos congregare, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & noluerint? si per Isaïam 49. dixit: *Numquid oblivisci potest mulier infantem suum, ut non misereatur filio uteri sui? & si illa oblita fuerit, ego non obliviscar tui.* Quare Deus repræsentatur ut injustus, si Psal. 85. dicitur esse *Miserator, & misericors, patiens, & multæ misericordiæ?* si semper punit citra condignum? si propter nimiam (ut loquitur Apostolus) charitatem suam, qua dilexit nos, ad debitam damnationis sententiam non descendit, nisi postquam Filium suum dederit nobis causæ nostræ Patronum? dicitur enim 1. Jo: 2. *Si quis peccaverit, Advocatum habemus apud Patrem Jesum Christum justum.* Quare demum repræsentandus Deus

ut intractabilis, & inexorabilis, si cor contritum, & humiliatum non despicit; immo ad quamcumque peccatoris lacrymulam misericordiam suam mirum in modum ubertim elargitur? si una tantum ex centum ovibus amissa vadit ad illam quærendam, & post inventam imponit in humeros suos gaudens, & cupiens, ut sibi, non ovi, amici, & vicini congratulentur; perinde quasi magis conferat sibi habere hanc ovem, quam ovi esse sub tanto Pastore? Quare timor fervilis, à quo Deus repræsentetur, ut est in se, & qualis à Davide describitur Psal. 144. *Miserator, & misericors Dominus, patiens, & multum misericors*, sed tamen etiam justus, plurimum confert ad avertendos homines à reatu culpæ, illosque ad Dei dilectionem perducendos. Sic Josaphat 2. Paralip. 20. *timore perterritus totum se contulit ad rogandum Dominum*: Sic Ninivitæ ex Trid. sess. 14. cap. 4. *Timore utiliter concussi plenam terroribus pœnitentiam egerunt, & misericordiam à Domino impetrarunt*; & communiter peccatores, ut advertit idem Tridentin. sess. 6. cap. 6. *à Divinæ justitiæ timore, quo utiliter concutuntur, ad considerandam Dei misericordiam se convertendo in spem eriguntur, fidentes Deum sibi propter Christum propitium fore, illumque tanquam omnis justitiæ fontem diligere incipiunt.* Quare de causa à Sanctis Patribus timor hic vocatur veluti ostiarius charitatis, quia per illum fit nobis aditus ad perfectam Dei dilectionem: Instar omnium sit Augustinus, qui serm. 18. de Verb. Domini cap. 8. habet: *Time tamen, ut ista formido custodiat te, & perducatur ad dilectionem.*

PROPOSITIO LXVIII.

Dei Bonitas abbreviavit viam salutis, claudendo totum in fide, & precibus. *Quesnellus Act. 2. 21. editione 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Nititur hac thesis in Augustini verbis non ritè intellectis. II. Triplicem autem errorem continet, & quod excludat alia media ad salutem necessaria; & quod neget fidem esse ætæ intellectus; & quod alias non agnoscat virtutes ab ista distinctas.

III. Non sufficit ad salutem Fides sine exercitio aliarum virtutum Theologalium, & Moralium, & sine observantia mandatorum. IV. Scripturæ, Tridentinum, & Patres docent id apertissimè. V. Duplex etiam ratio id efficaciter evincit.

VI. Huic doctrinæ non adversatur auctoritas D. Jacobi. VII. Fides sine operibus non est mortua ad eummodum, quo homo dicitur mortuus, quatenus amissa anima non est amplius homo; sed sicut corpus dicitur mortuum, quod adhuc ab anima separatum est corpus.

VIII. Explicatur quonam pacto per fidem justificemur. IX. Et quomodo verbum Dei sanet, ac salvet nos. X. Dum sancti Patres docent solam fidem justificare, excludunt opera caeremonialia, & externa, non verò charitatem.

I. Illud ipsum in hac thesi Quesnellus contendit, quod docuerat in quinquagesima secunda, videlicet, quod omnia salutis media contineantur in fide, quæ non est

Tom. II, P. IV.

sine fiducia, & amore. Non enim vult, quod sola fides informis cum oratione contineat media omnia ad salutem necessaria, quandoquidem in thesi quinquagesima nona dicit, Orationem impiorum non solum non deservire ad salutem obtinendam, sed esse novum peccatum, & quod per talem orationem à Deo conceditur, esse novum in eos iudicium: Quare solum hic docet, viam salutis à Deo abbreviatam esse, omnia claudendo in fide, & precibus, hoc est in fide, quæ per fiduciam, & amorem Deum invocatur, & exorat: Cum enim dicatur Jo. 2. *Quicumque invoverit nomen Domini, salvus erit*; nec possit nomen Domini invocari supplicibus precibus in ordine ad salutem, nisi per fidem; juxta illud Apostoli: *Quomodo ergo invocabunt, in quem non crediderunt?* idcirco fides, & preces ad salutem requiruntur, quatenus fides est, quæ credit; spes verò, & charitas, quæ orat, ut docet Augustinus in Enchirid. cap. 7., ubi habet: *Ecce tibi Symbolum, & Dominica oratio; quid brevius auditur, aut legitur? quia enim de peccato gravi miseria premebatur genus humanum, & Divina indigebat misericordia, gratiæ Dei tempus Prophetæ prævidens ait: Et erit omnis, quicumque invocaverit nomen Domini, salvus erit; propter hoc Dominica Oratio. Sed Apostolus cum ad ipsam gratiam commendandam hoc propheticum commendasset testimonium, continuo subiecit: Quomodo ergo invocabunt, in quem non crediderunt? Propter hoc Symbolum. In his duobus tria illa intueri: Fides credit, Spes, & Charitas orat; sed sine fide esse non possunt; ac per hoc & fides orat; In his itaque Augustini verbis non ritè intellectis videtur Quesnellus fabricam hujus thesisi constru-*

Aa 3

xisse,

xiffe, dicens, quod via salutis abbreviata sit à Deo, claudendo totum in fide, & precibus.

II. In hoc autem asserto tripliciter errat adversus Catholicam veritatem, & Augustini mentem. Primò quidem, quod velit ita viam salutis in fide, & precibus claudi, ut velit omnia salutis media contineri in fide, quæ non est absque amore, & fiducia, ut loquitur in thesi 52., unde excludit tanquam media necessaria ad salutem auxilia prævia ad actum fidei, quæ dantur Infideli, ut possit liberè fidem amplecti actu piæ affectionis spectante ad voluntatem. Secundò, quod velit fidem non esse actum intellectus, sed esse ipsam fiduciam, & amorem, atque adeò fidem ipsam orare formaliter, non radicaliter; quod si verum esset, non posset fides esse sine his affectibus fiduciæ, & amoris; quod tamen expressè D. Augustinus negat loco laudato, statim subdens: *Porro & aliquid, quod non speratur, credi potest; Quis namque fidelium penas non credit impiorum, nec sperat tamen?* Tertiò, quod velit in hac fide, & in precibus claudi totum, quod ad viam salutis spectat, ut proinde excludat actus aliarum virtutum, dilectionis proximi, misericordiæ, religionis, pœnitentiæ, & similium, docens omnia virtutum istarum officia à sola charitate prodire; Unde fit non posse hominem ad charitatem per exercitium istarum virtutum infusarum se disponere: Et ratio hujus erroris est, quia putat Quenellus omnes actiones nostras distinctas à charitate esse peccaminosas, ut habetur in thesi 44. juxta doctrinam Lutheri lib. 1. de lib. arbitrio, pag. 141., ubi habet: *Peccare justos etiam in operibus bonis, & bona opera*

esse ex se mortalia peccata. Quod pariter docuerat Calvinus in Antidoto pag. 291. dicens: *In eo differt à Lege Evangelium, quod non sub conditione operum, sicut illa, sed ex fide vitam promittit.* Adversus hæc omnia fusè diximus in expositione illius quinquagesimæ secundæ thesisi, quæ cum ista coincidit. Hic adversus tertium hoc erroneum assertum aliquid addendum.

III. Ostendo itaque fidem sine operibus, hoc est sine exercitio aliarum virtutum Theologicalium simul, & Moralium, non esse satis ad salutem consequendam; atque adeò viam salutis non claudi totam in fide, & precibus modo explicato. Et primò quidem requiritur observantia mædatorum; cum dicatur Matthæi 19. *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata*; requiritur præter fidem charitas; cum dicatur 1. Jo. 3. *Qui non diligit, manet in morte*; Requiruntur opera præter fidem; cum dicatur Jacobi 2. *Quid proderit, fratres mei, si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat? Numquid poterit fides salvare eum?* Et post multa ad hanc rem concludit Apostolus: *Sicut enim corpus sine spiritu mortuum est, ita fides sine operibus mortua est.* Hinc passim in Scripturis dicitur, quod merces in cælo retribuenda sit operibus; ut ostendatur, fidem esse initium dumtaxat, & radicem bonorum operum, quibus coronam gloriæ nobis comparamus. Matth. 20. habetur: *Voca operarios, & redde illis mercedem.* Matth. 5. *Gaudete, & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cælis.* 1. ad Corin. 3. *Unusquisque propriam mercedem accipiet secundum proprium laborem.* Et ad Rom. 2. *Deus reddet unicuique secundum opera sua.*

IV. Porro Tridentinum sess. 6. can. 29. anathematizat, qui dixerit, eum, qui

qui post baptismum lapsus est, sola fide amissam iustitiam recuperare sine sacramento penitentiae: & can. 19. anathematizat, qui dixerit, nihil preceptum esse in Evangelio præter fidem, cætera esse indifferentia, neque præcepta, neque prohibita, sed libera: & can. 24. anathematizat, qui dixerit, bona opera fructus solummodo, & signa esse justificationis adeptæ, non autem ipsius augendæ causam: ac demum can. 22. anathematizat, qui dixerit, amissa per peccatum gratia, simul & fidem semper amitti, aut fidem, quæ remanet, non esse veram fidem, quamvis non sit viva: Usqueadeo verum est, fidem non continere fiduciam, & charitatem, sed posse ab iis actibus sejungi, & ad illos solum disponere; nec solam fidem sine operibus sufficere ad salutem assequendam.

Accedit Patrum auctoritas, qui passim docent, non soli fidei reddi mercedem æternam, sed etiam operibus; Et præter fidem opera etiam ad salutem requiri. Augustinus lib. de fide, & operibus cap. 14. habet: *Jam illud videamus, quod excutiendum est à cordibus religiosis, ne mala securitate salutem suam perdant, si ad eam obtinendam solam fidem sufficere putaverint.* S. Cyrillus lib. 10. in Jo: cap. 18. *Quod autem fides ad salutem non sufficiat, Christi etiam discipulus ostendit scribens: Tu credis, quia unus est Deus.* S. Basil. orat. in init. Proverb. *Omnes, qui viam evangelicam incedimus, mercatores sumus, per opera mandatorum nobis possessionem cælestium comparantes.* Et Augustinus in Epist. 105. ad Sixtum: *Sicut merito peccati tanquam stipendium redditur mors, ita merito iustitiæ tanquam stipendium vita æterna.*

V. Ratio autem, cur præter fidem

requiratur exercitium bonorum operum, est, tum ad peccata declinanda, quibus opprimeremur, nisi virtutibus sedulam operam navaremus, tum etiam, ut possimus ad sublimiorem gloriæ gradum in patria evehi, & in eo in æternum perdurare. Quod Tridentinum disertè docuit sess. 6. cap. 11. dicens: *Nemo sibi in sola fide blandiri debet, putans fide sola se heredem esse constitutum, hæreditatemque consecuturum, etiamsi Christo non compatiatur, ut & conglorificetur.* Nam & Christus ipse, ut inquit Apostolus, cum esset Filius Dei, didicit ex iis, quæ passus est, obedientiam, & consummatus factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis æternæ. Ac deinde Tridentinum monet nos exemplo Apostoli sic currere, ut comprehendamus, sic currere, non quasi in incertum, neque tanquam aerem verberantes, sed castigando corpus, ac in servitutem redigendo, ne reprobi efficiamur: Monetque pariter nos verbis Principis Apostolorum dicentis 2. Pet. 1. *Satagite, ut per bona opera certam vestram vocationem, & electionem faciatis.* Hæc enim facientes, non peccabitis aliquando. Ex quibus ad rem nostram concludit, Orthodoxæ Religionis doctrinæ adversari eos, qui docent, in omnibus operibus justos peccare, si in illis suam ipsorum socordiam excitando, & sese ad currendum in stadio cohortando, cum hoc, ut in primis glorificetur Deus, mercedem quoque intuentur æternam. Ad hæc addendum, per hanc thesim in medium iterum adduci errorem Massiliensium, qui totam Christianæ vitæ perfectionem in sola Oratione fidei annexa reponebant, ut ex Augustino, & Epiphonio notat de Castro, Verbo Oratio. Præterquamquod thesis hæc errorem etiam redolet Quietismi, perfectionem

nem omnem reponentis in oratione puræ fidei; idque ex eo erroneo asserto, in quo utraque hæresis nititur, videlicet, quod voluntas non propriè se determinet, sed solum determinetur, vel à Deo ad bonum, vel à diabolo, aut à concupiscentia ad malum, & sit velut corpus exanime, ut habet Molinos in secunda ex suis confixis thesibus ab Innoc. XI.

VI. Opponitur ad hæc primò ex Calvino lib. 3. Instit. cap. 17. quod D. Jacobus loco laudato non dixerit: Quid proderit, si fidem quis habeat, & non habeat opera; sed dixerit: *Quid proderit, si fidem quis dicat se habere?* unde non docet, fidem sine operibus non prodesse, sed quod solum non profit, dicere, quod quis fidem habeat.

Confirmatur, tum quia ibidem fides sine operibus comparatur à D. Jacobo fidei dæmonum, quos constat fidem veram, ac supernaturalem non habere; tum etiam quia fides sine operibus dicitur esse mortua; ergo benè potest dici, quod Deus viam salutis clausit in fide, & precibus; quæ tamen sit fides viva, ac supernaturalis, non verò fides mortua, ac naturalis; Et eodem modo responderi potest aliis locis adductis juxta eandem distinctionem; ergo sufficit ad salutem sola fides cum precibus explicatis.

Respondeo universim verba dogmatica sumi debere in sensu proprio, nisi quid obstet; alioquin nihil certi haberemus ex Scripturis, Conciliis, & Patribus spectans ad fidem: Quare in locis adductis, ubi sermo est de fide, quæ sine operibus non sufficit ad salutem, intelligendum est de fide supernaturali, quæ in proprio sensu ibi significatur. De eadem loquitur

D. Jacobus, qui quamvis dicat, nihil prodesse, quod quis jactet se habere fidem, si desint opera, disertè tamen addit, *Numquid poterit fides salvare illum?* indicans non satis esse fidem sine operibus, ut salutem consequamur.

VII. Ad confirmationem: D. Jacobus comparat fidem impiorum cum fide dæmonum, quatenus neutra istorum fides est fructuosa; quamvis utraque sit objectivè vera, ac recta; Et in hoc sensu pariter Augustinus lib. unico de Bapt. cap. 10. comparat fidem dæmonum etiam cum fide D. Petri, quam Dominus commendavit Matth. 16. fides tamen fidelium impiorum est supernaturalis, & libera, fides verò dæmonum est naturalis, & coacta, seu extorta ab ipsa rerum evidèntia. Hinc D. Jacobus dixit, *dæmones credunt, & contremiscunt*, quatenus inviti, & coacti credunt; nos autem, qui spontè, & liberè credimus, non credimus contremiscentes, ut advertit Bellarm. lib. 1. de Justif. cap. 15. Ad id, quod additur, fides sine operibus non est mortua, ut homo mortuus, qui post mortem non est homo, nisi cum addito distrahente, velut homo pictus; sed est mortua fides informis, sicut corpus sine anima dicitur mortuum; quemadmodum enim accidit corpori, quod uniatur animæ, & sit vivum, ita accidit fidei, quod uniatur gratiæ, & sit viva; homo tamen essentialiter importat corpus, animam, & unionem; unde homo mortuus non est amplius homo.

VIII. Opponitur secundò, quod homo dicatur gratis justificari, & salvari per fidem, & non ex operibus; ergo in sola fide, & precibus modo explicato continentur omnia ad salutem

litem necessaria. Antecedens probatur; quia ad Ephes. 2. dicitur: *Gratia enim estis salvati per fidem, & hoc non ex vobis, Dei enim donum est, non ex operibus, ut ne quis gloriatur: Rom. 3. Justificati gratis per gratiam ipsius: & Rom. 4. Ei, qui operatur, merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum; ei autem, qui non operatur, credenti autem in eum, qui justificat impium, deputatur fides ejus ad justitiam.*

Confirmatur, quia Verbum Dei, quod sola fide apprehenditur, in Scripturis dicitur salvare animas nostras; ergo sola fides sufficit. Antecedens constat ex eo, quod dicitur Jacobi 1. *Suscipite insitum verbum, quod potest salvare animas vestras: & Psal. 106. Misit verbum suum, & sanavit eos: & Rom. 1. Evangelium virtus Dei est in salutem omni credenti.*

Respondeo Tridentinum sess. 6. cap. 8. explicare, quid sit per fidem justificari gratis, dicens: *Per fidem idem dicimur justificari, quia fides est humane salutis initium, fundamentum, & radix omnis justificationis: Gratis autem justificari idem dicimur, quia nihil eorum, quæ justificationem præcedunt, sive fides, sive opera, ipsam justificationis gratiam promeretur; si enim gratia, jam non ex operibus est; alioquin, ut idem Apostolus inquit, gratia jam non est gratia. Quare aliud est justificari gratis per fidem, aliud vero justificari sola fide; etenim justificari gratis per fidem importat, quod sine ullo prævio merito habeamus fidem, quæ est initium, & radix nostræ justificationis; justificari verò sola fide importat, nihil aliud ad justificationem requiri præter fidem; quod est falsum. Ubi advertit, operationes naturales neque esse meritum condignum, neque con-*

gruum, relatè ad obtinendam fidem supernaturalem, quippe quæ est in ordine superiori relatè ad operationes naturales; At operationes supernaturales virtutum infusarum, quæ præeunt justificationem, quamvis non possint illam mereri de condigno, possunt tamen illam mereri de congruo; quia merita quæ habentur ex gratia præveniente, non pugnant cum gratia, alioquin ipsa gratia pugnaret cum gratia, quod est falsum. Hinc Augustinus epist. 105. habet: *Nec ipsa remissio peccatorum sine aliquo merito est, si fides hanc impetrat; Hujusmodi autem meritum de congruo non fundatur in ulla proportionem inter meritum, & præmium, sed in sola promissione Dei, qui credentibus, & pœnitentiam agentibus congruenter remissionem peccatorum promisit.*

IX. Ad confirmationem; Verbum Dei sanat, & salvat, non sola fide, qua apprehenditur, sed etiam charitate, & aliis operibus, quibus adimpletur: Hinc à D. Jacobo non dicitur verbum Dei salvare, sed quod possit salvare animas nostras; si scilicet instar seminis retineatur in corde bono, & fructum afferat in patientia tempore tentationum.

X. Opponitur ultimò Auctoritas Sanctorum Patrum, qui passim videntur docere, quod ad salutem sit satis fides. Primò Augustinus lib. 83. qq. q. 76. habet: *Si quis, cum crediderit, mox de hac vita decesserit, justificatio fidei manet cum illo, nec præcedentibus bonis operibus; quia non merito ad illam, sed gratia pervenit.* Secundò Chrysostomus Homil. 3. in Epist. ad Titum: *Si credis fidei, cur alia infers, quasi fides justificare non sufficiat sola?* Tertiò Ambros. ex Comment.

ment. in cap. 3. ad Rom. *Iustificati sunt gratis, quia nihil operantes, neque vicem reddentes, sola fide iustificati sunt.* Et in cap. 9. beatos dicit, de quibus hoc sanxit Deus, ut sine labore, & aliqua observatione sola fide iustificentur apud Deum. Quartò Origenes in cap. 3. Epist. ad Rom. Dicit (Apostolus) *sufficere solius fidei justificationem, etiamsi nihil ab eo operis fuerit expletum:* Et sic non rarò alii Patres loquuntur, qui disertè videntur docere, quod viam salutis in fide, & precibus (seu in fide, quæ non sit sine fiducia, & amore) claudendo Divina bonitas abbreviaverit.

Respondeo, hæc, & alia id genus loca Sanctorum Patrum, quæ in expositione quinquagesimæ thesisi adduximus, solum significare, quod fides formata charitate sufficiat ad salutem, quin conferant ad istam opera naturalia, aut requirantur opera cæremonialia legis, vel opera externa, si non possimus ea exequi.

Ad primum: Augustinus passim docet, fidem sine charitate esse fundamentum dumtaxat ædificii, ac initium justificationis; itaut opera bona ante fidem nullatenus disponant ad gratiam fidei; opera verò post fidem, utpotè supernaturalia, ad justificationem conferant, & ad salutem. In lib. de prædest. Sanctorum cap. 7. habet: *Ex fide ideo dicit Apostolus iustificari hominem, non ex operibus, quia ipsa prima datur, ex qua impetrentur cætera, quæ propriè opera nuncupantur, in quibus iustè vivitur.* Quare ad locum in argumento adductum dicendum, ibi Augustinum loqui de fide viva, & formata charitate, quæ non obtinetur per meritum operum naturalium.

Ad secundum, Chrysostomus et-

iam præter fidem opera, quibus iustè vivamus, requirit ad salutem; ideo Homil. 70. in Matth. habet: *Ne fideles sola se fide salvari posse confidant, de pæna malorum differit: ita infideles ad fidem, fideles verò ad rectè vivendum cohortatur.* Hinc loco laudato, ubi dicit solam fidem posse iustificare, excludit cæremonias veteris legis, ut constat ex contextu.

Ad tertium, pariter D. Ambrosius ibi excludit opera cæremonialia legis; cum expresse alibi doceat, solam fidem non sufficere ad salutem; præsertim in Comment. ad 4. caput ad Hebr. ubi habet: *Magna res est fides, & salutaris, & sine hac non est salvari possibile; sed sola fides non sufficit: Operari fidem per dilectionem necessarium est, & conversari dignè cum Deo.* Præterquamquod, ut notat Bellarminus, Commentaria ista in Epist. D. Pauli non præferunt auctoritatem, quæ D. Ambrosio debetur; cum ea communiter censeantur non esse hujus Sancti Doctoris.

Ad ultimum; ibi Origenes excludit opus externum, utpotè ad justificationem nullatenus requisitum, dummodo non stet per voluntatem, quin ponatur, quando præcipitur: Nam idem Auctor in cap. 4. ejusdem Epistolæ ad Romanos disertè docet, fidem sine operibus ad novum hominem spectantibus non esse satis, dicens: *Credientibus quidem Christo, nec tamen deponentibus veterem hominem cum actibus suis, fides reputari non potest ad justitiam.*

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim LXVIII.

Sexagesima octava docens, Deum salutis viam abbreviasse, totum concludendo in fide, & precibus, enormiter errat tam in sensu, quem facit, quam in sensu in quo fit à Quesnello: Sensus quem facit est, quod ad salutem obtinendam satis sint fides, & oratio; Cum autem oratio de se spectet ad virtutem moralem Religionis, non verò ad charitatem, sensus hujus thesisi erit, quod ad salutem non solum non requiratur præceptorum observantia, & exercitium aliarum virtutum moralium, quod mox dicemus esse erroneum, sed neque etiam exercitium virtutum supernaturalium spei, & charitatis; Cum tamen 1. ad Cor. 13. dicatur: *Si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum; & perspicuum sit, homines ad exercitium omnium virtutum Theologalium à Deo obligari; ut proinde proscripta fuerit ab Alex. VII. prima illa thesis, quæ habet: Homo nullo unquam vitæ tempore tenetur elicere actum fidei, spei, & charitatis ex vi præceptorum divinatorum ad eas virtutes pertinentium.* Quare evidenter est ablonus sensus germanus hujus thesisi.

Sensus autem, in quo fit à Quesnello, est, quod ad incedendum per viam salutis sufficiant fides, & preces, hoc est fides, quæ (ut dixit in thesi 52.) non est absque amore, & fiducia, quibus actibus Deum invocamus, & exoramus, juxta illud Augustini in Enchirid. cap. 7. *Fides*

credit; spes, & charitas orant; sed sine fide esse non possunt: propter hoc & fides orat. In hoc autem sensu errat primò Quesnellus, dum vult, fidem, spem, & charitatem orare formaliter, & non solum radicaliter, quatenus impellunt ad orandum; unde oratio non est actus elicited ab iis virtutibus, sed imperatus. Quare sicut Apostolus dicit, fidem justificare; quod tamen non est intelligendum de justificatione formali, sed solum quod disponat ad justificationem, ut advertit Tridentinum sess. 6. cap. 8.; & sicut idem Apostolus dicit fidem operari per charitatem; non quia fides est actus elicited à charitate, sed quia fides per charitatem impellit ad operationes salutes, & ad legis observantiam; ita Augustinus docet, fidem, spem, & charitatem orare, impellendo pariter ad orandum. Errat secundò, dum iterum aliis phrasibus docet, quod dixerat in thesi 52., videlicet, omnia salutis media contineri in fide, & fidem non esse absque amore, & fiducia; in hoc autem triplicem anguem latitare ibi ostendimus. Errat tertio, dum docet ad salutem obtinendam fidem, & preces in sensu explicato satis esse; cum certum sit requiri etiam præceptorum observantiam, juxta illud Christi Domini Matth. 19. *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata*, necnon susceptionem Sacramentorum, & exercitium aliarum virtutum moralium; ut proinde Christus Dominus in extremo die Reprobis dicturus sit, propter omissionem operum Misericordiae detrudendos esse in ignem æternum; iis enim verbis finalis sententia profertur Matth. 25. *Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui parati estis diabolo, & angelis ejus: E-*
suri.

survivi enim, & non dedistis mihi manducare, &c. Hinc Petrus Apostolus ad universa pietatis opera adhortatur dicens cap. 1. suæ Epistolæ: *Fratres magis satagite, ut per bona opera certam vocationem vestram, & electionem faciatis: Hæc enim facientes non peccabitis aliquando.* Et Trident. sess. 6. cap. 11. advertit, neminem in sola fide blandiri sibi debere, nisi etiam Christo compatiatur, ut & conglorificetur, addens ex Apostolo, quod Christus ipse, cum esset Filius Dei, didicit ex iis quæ passus est obedientiam, & consummatus, factus est omnibus obtemperans sibi causa salutis æternæ. Quare omnia salutis media non concluduntur in sola fide, & precibus, quomodo-cunque id explicetur à Quesnello.

PROPOSITIO LXIX.

Fides, usus, augmentum, & præmium Fidei, totum est donum puræ liberalitatis Dei.

Quesn. Marc. 9. 22. edit. 1693. & 1699.

SYNOPSIS.

I. Torpentes, ac desides vult nos Quesnellus reddere, dum dicit fidei usum, & augmentum esse Dei donum.

II. Contendit, eam esse merum donum Dei, ita ut nostram coöperationem excludat.

III. Actus voluntatis imperans assensum fidei est ita donum Dei; ut sit etiam meritum nostrum. IV. Hinc præmium pariter, quod pro eo actu conferatur, neque est purum donum Dei, ita scilicet ut excludat moralem ejus exigentiam. V. Discrimen inter gratiam col-

latam in statu innocentia, & eam, quæ confertur in statu naturæ lapsæ, non est essentielle, sed merè accidentale ex tribus capitibus; unde in utroque statu actus supernaturales meritorii non sunt purum Dei donum. VI. Janseniani explicare nequeunt quonam pacto actus nostri possint esse meritorii, si solam habeant libertatem à coactione.

VII. Vita æterna in statu naturæ lapsæ, non secus ac in statu innocentia, ita est Dei donum, ut sit etiam merces: Unde sit gratiam Adamicam, & Christianam solum accidentaliter discrimina-

ri. VIII. Explicatur in quonam sensu dicat Apostolus, Non est volentis, neque currentis, sed miserationis Dei.

IX. Sicut etiam quomodo Deus operetur in nobis velle, & perficere. X. Et

quare dicatur Deus Electos à Reprobis discernere. XI. Ad eum modum quo

voluntas nostra est causa principalis culpæ, vi cujus discernitur tandem Reprobis ab Electo; ita Deus est causa

principalis bonæ operationis, vi cujus tandem Electus discernitur à Reprobo.

XII. Quare Deo principalius nostra bona operatio ascribatur?

I. H Orrendum ingrati animi crimen subiremus, nisi immensæ Divini erga nos amoris beneficentiæ acceptos referremus actus omnes nostros salutares: sunt quippe hujusmodi operationes ex Trid. sess. 6. can. 32. Divinæ liberalitatis dona; quamvis non sint ita dona Dei, ut non sint etiam merita nostra. Quesnellus in hac thesi videtur sub specie cujusdam pietatis ad gratitudinem nos excitare commemorando ingentia dona, quæ nobis à Deo misericorditer conferuntur per fidem, per ejus usum, & augmentum, nec non per præmium; At dicendo simul totum hoc esse donum puræ putæ di-

vinæ

vinæ liberalitatis, non solum torporem inducit, & socordiam, dum vult nullatenus à nostra libera cooperatione illud dependere, verum etiam de medio tollit in tot ingentibus fidei donis dotem illam præstantissimam, quod scilicet hæc ipsa dona sint pariter nostra merita: Quod maximopere divinam beneficentiam commendat; Siquidem hac de causa vult nos semper excitatos, ut Deo inserviamus, majus semper ac majus augmentum gratiæ, & gloriæ promerendo, ac timentes ne à justitia decidamus, & circa fidem etiam naufragium patiamur, dum in manu voluntatis nostræ positum est fidem amplecti, ac illam recusare, necnon per ejus usum, & exercitium in ea crescere, & præmium inde misericorditer promissum reportare. Hinc Celestinus Papa in Epistola dixit: *Tanta erga omnes homines est bonitas Dei, ut nostra velit esse merita, quæ sunt ipsius dona.* Errat proinde Quesnellus, & vehementer errat adversus catholicas veritates, dum docet totum esse donum puræ liberalitatis Dei, fidem, ejus usum, augmentum, ac præmium, excludendo nostram liberam cooperationem tam in actu, quo fidem amplectimur, quam in actibus, quibus habitu infuso fidei utimur, sicut etiam in actibus, quibus fidei augmentum promeremur; nec non excludendo à præmiorationem debiti relate ad merita de condigno, ut mox explicabimus.

II. Quod autem in hoc sensu thesisi isthæc loquatur, ex eo constat, quia in thesi 34. dicitur, gratia Adami non produxisse, nisi merita humana, juxta sententiam Jansenianorum docentium, solum in statu innocentiae merita tribui humano arbitrio

potius, quam gratiæ: Quod Bajus olim docuerat in prima ex ejus proscriptis thesibus dicens: *Nec Angeli, nec primi hominis adhuc integri merita rectè vocantur gratia*; in statu verò naturæ lapsæ, in quo duos tantum Quesnellus agnoscit amores, ut habet in thesi 44. aut ex charitate infusa bonum, aut ex carnali cupiditate malum, vult actum charitatis (qui simul sit fidei ac fiduciæ, juxta thesim præcedentem, & 52.) in nobis causari à gratia suprema, forti, irresistibili, omnipotenti, prout habet in thesi vigesima prima; unde necessitet voluntatem, quæ solum est libera à coactione; & ideo talis actus non sit meritum humanum, sed gratia: Ex quo fieret, fidem, & ejus usum, ac augmentum esse merum donum divinæ liberalitatis, nullatenus imbibens nostram liberam cooperationem; nec non præmium, quod fidei hujus actibus correspondet; cum ab operationibus, utpote non liberis, nullatenus exigatur.

III. Ostenditur falsitas ex iis omnibus, quæ adversus Jansenii theses, & adversus plurimas istarum, præsertim adversus decimam, & decimamtertiam, diximus, enervando errores Jansenianorum contendentium gratiam in natura lapsa esse talem, cui voluntas resistere non possit; quod si verum esset, procul dubio fides, usus, augmentum, & præmium fidei totum esset donum puræ munificentiae Divinæ. Cum autem pluribus ostenderimus auxilium gratiæ esse indifferens, nec lædere libertatem indifferentiæ, apertè sequitur, quod solum gratia auxiliaris requisita ad fidem amplexandam sit donum puræ liberalitatis Dei; fides tamen in quantum libera, & meritoria,

ria, seu actus supernaturalis, quo quis liberè imperat intellectui assensum fidei supernaturalem, non sit ita donum liberalitatis divinæ, ut non sit etiam meritum nostrum. Quod etiam dicendum de usu fidei, seu de actibus liberis, & meritoriis, quibus assensus fidei imperatur, utendo relatè ad illos habitu prævio fidei infusæ; nec non de actibus liberis, ac meritoriis, quibus augmentum talis habitus promeremur: Ex quo etiam sequitur, quod præmium collatum istis actibus fidei meritoriis à justo elicitis, neque sit donum puræ liberalitatis divinæ, sed ita sit donum Dei, ut sit etiam à nostris meritis exigibile de condigno, atque adeò debitum ex iustitia.

IV. Totum hoc aperte colligitur ex verbis Trid. sess. 5. can. 32. ubi anathematizatur, qui dixerit, hominis justificati bona opera ita esse dona Dei, ut non sint etiam bona ipsius justificati merita. Unde sit omnes actus nostros supernaturales, qui sunt liberi, & meritorii, non esse donum puræ liberalitatis divinæ, nisi tantum in radice, quatenus ex pura liberalitate confert nobis Deus auxilium supernaturale absque ulla prævia exigentia sive physica, sive morali; at formaliter includunt etiam nostram liberam cooperationem; quæ pariter est donum Dei, cui principaliter debetur, & simul etiam est meritum nostrum exigibile præmii supernaturalis; unde præmium, quod confertur actibus fidei, non est purum donum excludens exigentiam moralem illius. Quod pariter colligitur ex verbis ejusdem Trid. in eadem sess. 6. cap. 16. ubi habet: *Bene operantibus usque in finem, ac in Deo sperantibus proponenda est vita æterna, & tanquam*

gratia filiis Dei per Christum Jesum misericorditer promissa, & tanquam merces ex ipsius Dei promissione bonis ipsorum operibus, & meritis fideliter reddenda; unde constat præmium bonorum operum supernaturalium, sicut etiam ipsos actus nostros meritorios esse solum in radice, non formaliter donum puræ liberalitatis Dei: essent tamen formaliter donum puræ divinæ munificentiae, si subsisteret doctrina Janseniana, quod nos relatè ad actus fidei, ac salutare nullam exerceamus libertatem indifferentiae essentialiter requisitam, ut actus illi sint meritorii, qui solum principaliter Deo tribuantur, non verò adæquate, nisi dumtaxat in radice.

Hinc, ut idem Trid. advertit, præmium bonis operibus conferendum est illa corona iustitiæ, quam post suum certamen & cursum repositam sibi esse agebat Apostolus, à justo Judice reddendam; quod autem est debitum ex iustitia, & à justo Judice dandum, non potest dici donum puræ liberalitatis; esto ex pura liberalitate nobis contulerit Deus facultatem ad hoc præmium promerendum, & ex pura liberalitate conferat gratiam efficacem ex intentione boni operis secuturi, qua de facto hujusmodi præmium mereamur.

V. Confirmantur hæc omnia ex iis, quæ diximus in thesi sexta ostendendo nullum esse discrimen essentialiter inter gratiam Adamo collatam in statu innocentiae, & illam, quæ nobis confertur in statu naturæ lapsæ; sed solum differre accidentaliter ex tribus illis capitibus, quod scilicet gratia ista supponat positivam indignitatem subjecti; & quod supponat Verbi Incarnationem requisitam ad exhibendam satisfactionem

condignam pro mortali; & demum quod debeat esse uberrima ad frangendum impetum concupiscentiæ rebellis, & aliorum plurimorum hostium removementium nos ab exercitio virtutum. Cæterum sicut gratia Adamica erat talis, cui voluntas posset resistere, vel obtemperare, & idè obedientia erat meritoria, unde & ipsa, & ejus præmium non erant donum puræ liberalitatis Dei in sententia Jansenianorum; ita prorsus dicendum de gratia in statu naturæ lapsæ, quæ pariter cohæret cum libertate indifferentiæ; unde parit merita, necnon præmium meritis debitum, quæ non sint donum puræ liberalitatis Dei, excludens nostram liberam cooperationem ab actibus meritoriis, & exigentiam moralem in istis relatè ad præmium. Propterea Augustinus epist. 105. dixit: *Nulla ne sunt merita justorum? Sunt plane, quia justi sunt, sed ut justi fierent, merita non fuerunt.* Et Concil. Arausiacum can. 18. *Debetur merces bonis operibus, si fiant, sed gratia, quæ non debetur, præcedit, ut fiant.*

VI. Adde adversus hos Jansenianorum errores, quod uniformiter discurrant de operibus peccaminosis, ac de operibus honestis, seu charitatis, ut sicut illa sunt demeritoria per solam libertatem à coactione, ita ista sint ratione ejusdem libertatis meritoria: Quando tamen urgentur, quomodo possit quis peccare, & puniri ponendo operationem, quam declinare non potest? Respondent (quamvis inaniter, ut ostendimus in expositione primæ thesisi ab Alex. VIII. confixæ) sufficere libertatem in causa, seu in peccato Adæ, ratione cujus contraximus necessitatem peccandi. At si rogentur, quomodo

possit quis mereri, ac præmiari per operationem, quam non potest à se excutere, quamvis sit libera libertate à coactione? Ad hoc ne in speciem quidem possunt quicquam reponere, cum non possit libertas in causa, seu in Adamo peccante efficere, ut actus bonus non liber sit meritorius; peccatum quippe Adæ quamvis potuisset efficere, ut contrahamus demeritum propter operationes malas non liberas, non poterat tamen peccatum illud efficere, ut nos per operationes honestas non liberas contrahamus meritum; unde sicut Janseniani in natura lapsa negant dari vera merita, sed dicunt actus honestos liberos libertate à coactione esse donum puræ liberalitatis Dei, ita cohærenter negant, quod vita æterna detur in præmium rigorose dictum; & idè docent præmium largè dictum fidei esse donum puræ liberalitatis Divinæ: Quæ omnia omnino à veritate abhorrent; Etenim benè cohærent etiam in natura lapsa, & quod Dei donum sit bona nostra operatio, ac præmium, quod ex illa consequitur; & quod hæc nostra bona operatio sit in nostra potestate, unde voluntas illam eligens exigat præmium illi promissum. Quod facile intellectus benè dispositi percipiunt; secus verò intellectus aut rudes, aut pervicaces, qui sanis sermonibus non acquiescunt: Et ideo Augustinus lib. 2. contra Petilianum Donatistam Episcopum cap. 84. habet: *Si tibi proponam quæstionem, quomodo Deus Pater attrahat ad Filium homines, quos in libero dimisit arbitrio? fortasse eam difficile soluturus es: Quomodo enim attrahit, si dimittit, ut quis, quod noluerit eligat? & tamen utrumque verum est; sed intellectu hoc penetrare pau-*

pauci valent. Quare gratia ineluctabiliter nostras operationes obtinet, & simul est in nostra potestate illas non ponere, & ideò bonæ operationes sunt simul donum Dei, & merita nostra; atque adeò pariter præmium est donum Dei, & simul debitum meritis nostris; proscripta proinde fuit thesis 3. Bajæ docentis: *Et bonis Angelis, & primo homini, si in statu illo perseverasset usque ad ultimum vite, felicitas esset merces, & non gratia*; optimè enim cohæret tam in statu innocentiae, quàm in statu naturæ lapsæ, quod vita æterna sit Dei donum, & gratia, quamvis sit merces nostris meritis debita. Et ratio est, quia, ut diximus ex Concilio Arausicano cap. 18. *Debetur merces bonis operibus, si fiant; sed gratia, quæ non debetur, præcedit, ut fiant*; unde merces ipsa est etiam gratia, & ideo non est donum puræ liberalitatis Dei.

VII. Opponitur primo à Bajo lib. 1. de meritis operum cap. 3. id, quod Augustinus dicit de corrept. & grat. cap. 11. ubi sic loquitur de vita æterna respondente meritis Angelorum, & Adami. *Quæ futura erat & homini, sicut facta est Angelis, merces meriti; nunc autem per peccatum, perduto bono merito in iis, qui liberantur, factum est donum gratiæ, quæ merces meriti futura erat.* Quare ex mente Augustini videtur esse, quod in statu naturæ innocentis dabantur merita, quibus tanquam merces, & non tanquam gratia respondebat vita æterna; in statu verò naturæ lapsæ, merita sunt deperdita, & facta est donum Dei vita æterna, quæ fuisset merces, si bona merita non perdidissemus per peccatum; unde fit, fidem, usum, augmentum, & præ-

mium fidei esse donum puræ munificentiae divinæ.

Respondeo Augustinum non negare quod vita æterna, quæ fuisset Adamo merces (sicut fuit merces Angelis bonis) fuisset etiam gratia, & donum Dei in radice meritorum, sicut nunc est post peccatum; etenim etiam post peccatum vita æterna dicitur esse merces ab eodem Augustino epist. 105. ad Sixtum, ubi habet: *Sicut merito peccati tanquam stipendium redditur mors, ita merito iustitiæ tanquam stipendium vita æterna*; & tamen post peccatum, ipsis Janseianis fatentibus, est Dei donum. Quare ex triplici illo capite, ex quo accidentaliter discriminatur gratia Adamica in statu innocentiae à gratia Christiana in statu naturæ lapsæ, beatitudo ab Augustino dicitur esse facta donum Dei, quæ fuisset Adamo merces, si perseverasset; Primò quidem quia præsupposita positiva indignitate contracta ab Adamo per peccatum, gratia in natura lapsa est speciali titulo gratia: Secundò quia in natura lapsa ad gloriam consequendam prærequiritur redemptio à peccato per satisfactionem præviam Hominis Dei, unde Augustinus loco laudato habet: *Nunc potentiori gratia indigent isti: & quæ potentior, quàm Dei Unigenitus Filius æqualis Patri pro eis homo factus, & sine ullo vel originali, vel proprio peccato à peccatoribus crucifixus?* Tertiò quia in natura lapsa ad gloriam consequendam requiritur gratia uberior, quæ vincat concupiscentiam repugnantem meritis, quæ ante peccatum non erat in Adamo Protoparente; unde idem Augustinus eodem loco habet: *Ille non opus habet eo adjutorio, quod implorant isti, cum dicunt; Video aliam legem*

legem in membris meis repugnantem legi mentis meae; ille verò nulla tali rixa à seipso in seipsum tentatus, atque turbatus in illo beatitudinis loco, sua secum pace fruebatur. His itaque de causis nostra merita, ac præmium dici solent Dei donum, non quia sunt purum Dei donum, sed quia in tali dono divina liberalitas longè major est, quam in statu naturæ innocentis.

VIII. Opponitur secundò illud Apostoli ad Rom. 9. *Non est volentis, neque currentis, sed misereantis Dei*; quibus verbis videtur Apostolus docere, uni Deo deberi nostras bonas operationes, ac vitam æternam, nullatenus verò nobis.

Confirmatur ex eo, quod dicitur Ezechiel. 11. *Faciam ut faciatis*; Et ad Philip. 2. *Deus est, qui operatur in nobis velle, & perficere*: ergo nostrum velle, & facere uni Deo tribuendum, atque adeò est donum puræ liberalitatis divinæ.

Respondeo, Patres, qui hoc testimonio Apostoli utuntur ad ostendendum necessitatem gratiæ in statu naturæ lapsæ, ostendere ejusdem gratiæ necessitatem etiam in statu naturæ innocentis: quare ex hoc non inferitur, quod bona operatio, ejusque præmium sit donum puræ liberalitatis divinæ in uno, & non etiam in altero statu, ut contendit Bajus, & ante illum Calvinus lib. 9. Instit. cap. 29. In tantum autem dicit Apostolus, non esse volentis, neque currentis, sed misereantis Dei, quia ex Divina Misericordia fit, ut velimus, ratione gratiæ efficacis, quam confert; unde Deo principaliter nostra operatio debetur, quin tamen desit nostra cooperatio; ut docet idem Apostolus 1. ad Cor. 15. dicens:

Tom. II. P. IV.

Non ego, sed gratia Dei mecum: quem locum Quesnellus in Gallica versione corripit ad eludendam ejus auctoritatem vertendo sic: *Non ego, sed gratia Dei, quæ est in me*, perinde quasi sola gratia bonas operationes causaret, & ad illas determinaret.

IX. Ad confirmationem, in duplici sensu posset intelligi, quod Deus sua gratia faciat nos facere, primo significando causalitatem moralem; ut consilium, exhortatio, preces faciunt aliquid facere; & in hoc sensu proculdubio gratia facit nos facere bonas operationes illas suadendo, facitque nos in bona voluntate usque in finem perseverare. Secundò potest significare causalitatem physicam, & hanc potest etiam bifariam denotare: potest enim significari causalitas physica, qua voluntas determinat se ad ponendam operationem liberam, & ad cooperandum gratiæ; & falsum est, quod hoc pacto auxilium gratiæ faciat nos facere; cum voluntas non determinetur ab auxilio, sed ipsa determinet auxilium indifferens ad coagendum. Hinc Eccles. 3. dicitur: *Facite ut salvi sitis*: Et Hieronymus 2. in Matth. *Noster animus suscipiens granum prædicationis, & fovens sementem humore fidei, facit in agro sui pectoris pullulare*. Potest etiam significari causalitas physica gratiæ, dum dicitur, quod faciat nos facere, & quod operetur in nobis velle, & perficere, non quia determinat ad operationem, sed quia principaliter ipsa agit, & minus principaliter coagit voluntas; & in hoc sensu procul dubio gratia facit nos facere, quin ex hoc inferatur, quod bona operatio sit donum mere liberalitatis divinæ, quamvis sit do-

B b

num

num divinæ liberalitatis collatio auxilii prævisi efficacis, cum quo Deus nobiscum ponit operationem salutarem, ut fusc in tertia thesi explicavimus.

X. Opponitur ultimò illud Apostoli 1. ad Cor. 4. *Quis est, qui te discernit? quid habes, quod non accepisti? quid gloriaris, quasi non acceperis?* quod videtur significare esse donum puræ liberalitatis Dei quicquid boni operamur in ordine ad salutem; aliter si voluntas gratiam determinaret ad operandum, non esset Deus, qui sua gratia discerneret electos a reprobis; sed ipsi se discernere, possentque homines gloriari de hac ipsa determinatione ad bene operandum tanquam propria, & non accepta à Deo.

Confirmatur primò, quia discernere operantem salutariter à non operante, & electum a reprobo fert bene operantem fieri inæqualem non operanti; Hanc autem inæqualitatem non inducit auxilium gratiæ, si posset esse æquale in utroque; ergo induceretur à voluntate; unde voluntas discerneret, & non Deus, si nostra operatio, ejusque præmium non esset donum puræ munificentiae Divinæ.

Confirm. secundò, quia si gratia operatur solum partialiter, & voluntas ita cooperatur, ut determinet potius gratiam, quam determinetur à gratia, sequeretur, quod discretio principaliter fieret à voluntate, quam à gratia; cum tamen Apostolus videatur à voluntate excludere discretionem etiam partialem, nedum principalem.

Confirmatur tertiò, quia quamvis voluntas esset causa minus principalis relatè ad operationem salutarem, si tamen partialiter ad illam concur-

reret determinando ad illam, posset homo de hoc ipso gloriari, quod fecerit, ut gratia sortita sit effectum suum, & sic gloriari, quod se disceverit à non operante.

Respondeo, dictum laudatum Apostoli etiam de Angelis intelligendum esse, ut notat Anselmus lib. de casu Diaboli cap. 1. Cujus titulus est; *Quod etiam ad Angelos dicatur; Quid habes, quod non accepisti?* Et Aug. lib. de corrept. & grat. cap. 10. dicit, Adamum non aliter potuisse perseverantiam habere, quàm acceptam à Deo; atque adeo tam in statu naturæ innocentis, quàm in natura lapsa verum est, & explicandum ab omnibus, quod bona operatio, quamvis libera, Deo accepta referenda sit: quare in utroque naturæ statu agnoscenda est gratia, cui voluntas resistere, aut obtemperare possit. Ratio autem cur bona operatio tribuenda sit Deo, ita ut Deus discernat bene operantem à non bene operante, & electum à reprobo, non verò voluntas, quæ determinat gratiam ad bonam operationem ponendam, est, quia licet in genere causæ formalis bona operatio discernat bene operantem à non bene operante; sicut in genere causæ formalis albedo discernit album à non albo, nihilominus in genere causæ efficientis illi causæ principali, cui ascribitur forma, ascribitur etiam effectus formalis; atqui bona operatio ascribitur Deo tanquam causæ principali (quippe qui illam consulit, ac sæpe mandat, dat vires supernaturales ad illam, ac seligit auxilium prævisum efficax ex intentione, quod illa ponatur) ergo bene operans, ut discretus à non bene operante, tribuitur principaliter Deo, non ipsi arbitrio; sicut victoria ascribitur magis

Duci, quàm militibus; & homicidium magis consulenti, ac mandanti, quam exequenti: Quinimmò potiori jure Deus est causa principalis bonæ operationis, quam dux sit causa victoriæ, aut sicarius sit causa homicidii, quia soli Deo competit prævisio auxilii efficacis, quod conferre possit ex animo inducendi ineluctabiliter victoriam tentationum, ac bonam operationem; quam prævisionem neque dux habet, neque mandans homicidium. Præterquamquod, cum Deus sit auctor, & causa ipsius potentiæ naturalis, ac totius integræ libertatis creatæ, & per eandem indivisibilem actionem, qua nos agimus, agat & ipse eandem nostram operationem, ex hoc etiam titulo magis tribuitur Deo nostro bona operatio, quam intendit, & cujus est auctor, quam ipsi voluntati coagenti; Sicut etiam quia Deus ex speciali sua dilectione erga bene operantem seligit auxilium prævisum efficax, & opportunum, sub quo bona operatio infallibiliter sequatur citra læsionem libertatis; quod non potest præstare dux erga militem triumphum reportantem.

XI. Quod confirmatur, & explicatur paritate malæ operationis, seu peccati; etenim quia voluntas est causa principalis efficiens relate ad peccatum, quod discernit formaliter peccantem à justo, & reprobum ab electo, ideo voluntas est causa principalis efficiens talis discriminis; unde Judas Apostolus loquens de hæreticis dicit n. 19. *Hi sunt qui segregant semetipsos, animales, Spiritum non habentes*; Quod D. Thomas exponit; *Qui separant semetipsos per hæreses, & schismata*: ergo ex opposito quia causa efficiens principalis bonæ operatio-

nis est Deus, ideo Deus est causa efficiens, cur electus à reprobo discriminetur.

Quia tamen voluntas etiam cooperatur gratiæ, & determinat illam ad actum bonum, ideo potest etiam aliquatenus de hoc gloriari non quidem præsumptuosè, quasi idipsum non acceperit, sed humiliter, & in Domino, juxta illud Apostoli; *Qui gloriatur, in Domino gloriatur*. Hinc Bernardus ferm. de verbis Apostoli habet: *Non ait Apostolus, si autem accepisti, quid gloriaris? Sed quid gloriaris, inquit, quasi non acceperis? ut non prohibeat, sed doceat gloriari*. Et Augustinus epist. 106. exponens hoc Apostoli dictum habet: *Hoc itaque totum non ideo dicitur, ut homo non gloriatur, sed ut qui gloriatur, in Domino gloriatur; quia opera ex gratia, non ex operibus gratia*. Immo Apostolus ipse disertè docet, gloriationem istam non esse indignam homine justo, qui gratiam ad bonam operationem determinat, dicens 2. ad Cor. 12. *Si voluero gloriari, non ero insipiens; veritatem enim dicam*: Immo de facto 1. ad Cor. 15. de præclaris facinoribus gloriatur, dicens 2. ad Timoth. 9. *Bonum certamen certavi, cursum consummavi*: Et 1. ad Cor. 15. *Abundantius omnibus laboravi*: Censet enim dignum laude, honore, & gloria illum, qui bene operatur, dicens Rom. 2. *Gloria, & honor omni operanti bonum*: Et 1. ad Corinth. 4. *Laus erit unicuique a Deo*.

Ad primam confirmationem, diximus causam formalem inæqualitatis inter bene operantem, & non bene operantem, non esse gratiam, sed bonam operationem; causam vero efficacem principalem bonæ operationis esse Deum; ita tamen ut et-

iam voluntas coagat ad illam electivē, & ideo Deo tribuitur discretio electi à reprobo, quin tamen bona operatio, ejusque præmium sit donum puræ liberalitatis Divinæ.

XII. Ad secundam, ostendimus quomodo principalius Deo tribuatur bona operatio, & discretio electi à reprobo, quamvis voluntas coopere-
tur gratiæ, ita ut illam determinet, & non determinetur ab illa ad coagendum; sicuti principalius tribuitur homicidium mandanti, quam exequenti; unde ad restitutionem tenetur mandans, non exequens, nisi in defectum mandantis; esto homicidium sequatur ex ultima determinatione exequentis illud. Apostolus autem non excludit partialem cooperationem, & aliquam discretionem à voluntate; sicuti quando homicidium tribuitur mandanti (ita ut ille prius ad restitutionem teneatur, & in hujus defectum teneatur exequens) non fit quominus homicidio cooperatus sit exequens; immò solus exequens physicè ad illud cooperatur; sicut sola voluntas cooperatur electivè ad bonam operationem. Quæ omnia egregiè Augustinus explicavit de Spirit. & littera cap. 33., ubi ostendit solius Dei esse vocare; voluntatis verò esse consentire, & per hoc voluntatem accipere à Deo bonam operationem, dicens; *Consentire autem vocationi, vel ab ea dissentire, propriæ voluntatis est; quæ res non solum non infirmat, quod dictum est, quid habes, quod non accepisti? verum etiam confirmat: accipere quippe, & habere anima non potest dona, de quibus hoc audit, nisi consentiendo, ac per hoc accipere, & habere utique accipientis, & habentis est*; Ecce quomodo ex Augustino consensus à Deo accipitur; unde Deus discernit, quam-

vis voluntas consentiat.

Ad ultimam confirmationem; satis diximus, in quo sensu possit homo gloriari de bonis operationibus, quæ Deo principalius, & quodammodo absolutè tribuuntur, adeò ut Apostolus tenuissimas illas partes, quas tribuit voluntati relatè ad operationes salutares, veluti non agnoscat, cum dicat: *Non ego, sed gratia Dei mecum*: Quare fides, usus, augmentum fidei, ac præmium non sunt donum puræ Divinæ munificentiae, esto principalissimè Deum cognoscant auctorem.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim LXIX.

SEXAGESIMANONA vult esse donum puræ liberalitatis divinæ tam fidem, quam fidei usum, ac ejus augmentum, necnon ipsum præmium, quod fidei actibus confertur. Usquequaque tamen errat, dum vult hæc omnia ita esse dona Dei (quod citra summam impietatem negari non potest) ut tamen sint pura dona, seu dona meræ divinæ munificentiae; ex quo fieret deesse rationem meriti tum in actu, quo quis à Deo illustratus, & adjutus libere credit; tum etiam in actu, quo quis libere utitur fide infusa; necnon in actibus fidei, quorum intuitu confertur fidei habitualis augmentum; ac demum deesse rationem mercedis in præmio, quod in patria datur credentibus. Hæc autem omnia doctrinæ Catholicæ mirum quantum adversantur: siquidem opera ex gratia libere à nobis posita, quamvis in radice sint pura Dei dona (cum Deus non conferat ulli pri-

primam gratiam intuitu operum naturalium, sed omnia gratis; aliter gratia non esset gratia, ut habet Apostolus ad Rom. 11.) at dum liberè à nobis ponuntur, habent etiam rationem meriti apud Deum, & sunt exigitiva præmii; ut proinde Tridentinum sess. 6. can. 32. anathematizet, *Qui dixerit, hominis justificati bona opera ita esse dona Dei, ut non sint etiam bona ipsius justificati merita.* Quando autem quis liberè credit, esto nondum esset tunc justificatus, ut proinde non posset mereri condignum præmium supernaturale, meretur tamen illud de congruo; quatenus congruum est, quod Deus summe munificus captivanti liberè intellectum in obsequium Christi, conferat novum auxilium supernum, quo possit novos actus supernaturales spei, timoris, contritionis elicere, quousque perveniat ad justificationem; quod meritum congruum in operibus liberis naturæ viribus positis, utut studiosis, Catholici non admittunt, ex eo scilicet capite, quia si gratia conferretur ob meritum operum naturalium, gratia non esset gratia, ut ex Apostolo, & Conciliis constat adversus Semipelagianos. Quare cum Trid. doceat sess. 6. cap. 6. fidem ad justificationem disponere, per hoc, quod homo excitatus divina gratia, & adjutus, fidem ex auditu concipiat, ac libere moveatur in Deum, credens vera esse, quæ divinitus revelata, & promissa sunt, sequitur, actum fidei habere rationem meriti, & sic non esse donum puræ liberalitatis divinæ: Quod à fortiori dicitur in justificato, qui utitur fide infusa exercendo liberè actus fidei, ac proinde merendo de condigno gratiæ, ac fidei etiam infusæ augmentum;

Tom. II, P. IV.

atque adeo usus etiam, & augmentum fidei dici non potest merum Dei donum; cum in usu fidei sit etiam ratio meriti, & exigentia activa; & in augmento fidei infusæ detur exigentia passiva, quatenus confertur intuitu actus fidei exigentis illud augmentum. Idemque pariter dicendum de præmio, quod credentibus in patria confertur; Etenim Trid. sess. 6. cap. 16. docet, *Benè operantibus usque in finem, & in Deo sperantibus proponendam esse vitam æternam, & tanquam gratiam filiis Dei per Christum D. misericorditer promissam, & tanquam mercedem ex ipsius Dei promissione bonis ipsorum operibus, & meritis fideliter reddendam;* Quare præmium in patria propter fidei actus conferendum, quamvis in radice sit merum Dei donum, quatenus Deus misericorditer, & omnino liberaliter dignatus sit tale præmium promittere, & gratiam ad ponendos tales actus supernaturales conferre; supposita tamen hac promissione onerosa hujusmodi donum induit rationē mercedis; atque adeo de facto non est donum puræ liberalitatis divinæ. Quod docuit Arausicanum can. 18. ubi habet: *Debetur merces bonis operibus, si fiant, sed gratia, quæ non debetur, præcedit, ut fiant.* Hinc in ea parabola Dominus vineæ dixit Matth. 20. *Voca operarios, & redde illis mercedem;* ex quo denotatur præmium justis laborantibus in hac vita conferri, etiam ut mercedem, & ut coronam, quam Apostolus 2. Tim. 4. dixit reddendam sibi à justo Judice; quatenus etiam ex justitia, & non ex sola misericordia debetur justis, supposito contractu oneroso de illa conferenda post certamen. Ex hoc autem, quod Deus operetur in nobis velle, & perficere, ut habet A-

postolus ad Philip. 2., non fit, quod bona operatio sit ita Dei donum, ut non sit etiam nostrum meritum; quia Deus non operatur in nobis consensum, nec facit nos facere determinando voluntatem cum everfione propriæ libertatis à necessitate, ut delirant Janseniani; sed id præstat, tum moraliter suadendo, ac præcipiendo bonam operationem; tum physicè cauſando illam tanquam agens principale; unde posſimus cum eodem Apostolo dicere 1. Cor. 15. Non ego, sed gratia Dei mecum.

PROPOSITIO LXX.

Nunquam Deus affligit innocentes, & afflictiones semper ſerviunt vel ad puniendum peccatum, vel ad purificandum peccatorem. *Quesnellus Jo. 9. 3. edit. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Non ſemel iſthæc Theſis Bajana à Summis Pontificibus proſcripta fuit. II. Deipara fuit Regina martyrum citra quameunque præviā culpā. III. Ærumnæ hujus vitæ potuiſſent homines affligere etiam citra culpā originalem. IV. Quinimò infantibus innocentibus afflictiones humanæ infligi poſſunt à Deo, non ſolū ut Auctore nature, ſed etiam ut Proviſore in ordine ad plures bonos fructus, ac fines. V. Cum Deus permittat peccatum Tyrannorum ob bonum Martyrum, à fortiori poterit velle mala phyſica ob ſpiritualem proſectum innocentium. VI. Etiam in hac vita melior eſt conditio Martyrum, quàm Tyrannorum, & eorum, qui affliguntur, quàm eorum, qui afflictionibus carent.

VII. Explicatur, in quonā ſenſu dicat Auguſtinus, quod citra injuſtitiā, ac tyrannidem non poſſit Deus innocentes affligere. VIII. Certè injuſtus eſſet, ſi animas innocentes juxta placitum Manichæorum ad miſerias peccati deſtinaret, & ad penas æternas. IX. Non deformant pulchritudinem, ac ordinem Univerſi ærumnæ hujus ſæculi, dum vexant etiam innocentes. X. Neque obſtrepunt Providentiæ divinæ. XI. Miſeriæ hujus vitæ ſunt mala ſecundum quid, non mala ſimpliciter; haud aliter, quam ſectio venæ, quæ cauſat ſanitatē.

I. Jansenianorum pervicacia adverſus Eccleſiæ definitiones in eo maximè elucet, quod theſes non ſemel à Pontificibus proſcriptas iterum, iterumque perfricta fronte in medium reponant. Jam à Pio V., à Gregorio XIII., & ab Urbano VIII. confixa fuit theſis illa Baji 73. dicens: Omnes omninò juſtorum afflictiones ſunt ultiones peccatorum ipſorum; Unde Job, & Martyres, quæ paſſi ſunt, propter ſua peccata paſſi ſunt. In hac verò quamvis dicatur, quod afflictiones hujus vitæ vel deſerviant ad puniendum peccatum, vel ad purificandum peccatorem, nihilominus idem omninò virus evomitur, quatenus negatur affligi unquam à Deo culparum expertes, aut ab iis abundè emundatos, ſed debere afflictionem omnem pedifſequam eſſe peccati; adeout oppoſita ſententia, quæ eſt omnium Scholaſticorum, ac Catholicorum, à Bajanis, & à Jansenianis inſimuletur Pelagianismi, Manichæismi, Atheismi, blaſphemæ, & impietatis in Deum, perinde quaſi faciat illum injuſtum, ac crudelem. Qua in re pariter inſinuatur tum theſis 19. ab Alexandro Octavo

vo confixa, quæ habet: *Homo debet agere tota vita pœnitentiam pro peccato originali*: tum etiam 24. ab eodem Pontifice proscrip̃ta, quæ Deiparæ est valdè injuriosa; dicit enim: *Oblatio in Templo, quæ fiebat à B. V. Maria in die Purificationis suæ per duos pullos columbarum, unum in holocaustum, alterum pro peccatis, sufficienter testatur, quod indiguerit purificatione, & quod Filius, qui offerebatur, etiam macula Matris maculatus esset secundum verba Legis.*

II. Ostenditur autem hujus thes̃is falsitas primò, quia Beatissima Virgo fuit Regina Martyrum, tum in Filii circumcissione, tum quando fugit in Ægyptum, sciens, quod Christus D. ad necem ab impio Herode quæreretur; tum etiam quando dolens, Filium amissum per triduum cum D. Josepho quæsivit; tum quando vidit Redemptorem sub cruce, & in cruce patientem, doloris gladio transfixa juxta Simeonis prophetiam; tum demum quando Christum D. è cruce depositum in sinu complectebatur; & tamen nullum unquam peccatum contraxerat, ob quod puniretur, aut à quo purificaretur; nec ullo debito luendi pœnas peccati alieni se astrinxerat, nec sine dementia potest in ea quæcunque sordes agnosci, ut Augustinus habet lib. de 5. hæresib. cap. 5. dicens: *Stulte, unde sordes ex Virgine Matre, ubi non est concubitus cum homine Patre? Unde sordes in ea, quæ nec concipiendo libidinem, nec pariendo est perpeffa dolorem?* Et S. Eligius dixit: *Nequaquam immunda judicatur, quæ Sancto Spiritu obumbrante totius munditiæ, & Sanctitatis Auctorem genuisse probatur.* Quod si potuit Deipara maculæ etiam originalis expers citra ullam in-

justitiam, aut crudelitatem à Deo affligi, quidni & alii Just̃i poterunt similiter malè pati, quamvis aut non malè egerint, aut pœnarum reatum satis superque exolverint?

III. Probatur secundò, quia proscrip̃ta est thes̃is 55. Baji, quæ habet: *Deus non potuisset creare talem hominem, qualis nunc nascitur, ita scilicet, ut sit obnoxius ærumnis corporeis, quibus nunc affligitur, & cum rebellionē concupiscentiæ: Damnata pariter est thes̃is 79. ejusdem Baji, quæ habet: Immortalitas primi hominis non erat gratiæ beneficium, sed naturalis ejus conditio: Necnon 29. dicens: Integritas primæ conditionis non fuit indebita naturæ humanæ exaltatio, sed naturalis ejus conditio; Quod si rebellio concupiscentiæ, & ærumnæ hujus vitæ possunt hominem affligere citra ullam præviam culpam originalem, à fortiori poterunt affligi innocentes meritis à Deo immixtis ad exercitium virtutis, & incrementum meriti: Siquidem motus concupiscentiæ rebellis, seu stimulus carnis, & angelum, qui nos colaphizet, non possumus appetere, eo quod virtutis bono contradicant; afflictiones verò appetere possumus, ut Christo patienti conformemur: ergo si possunt motus illi competere naturæ innocenti ex naturali ejus conditione (cum naturaliter appetitus sensitivus feratur in objecta delectabilia disconvenientia rationi, in quo consistit concupiscentiæ rebellio) à fortiori poterunt à Deo infligi innocentibus afflictiones, quibus Christo conformemur ad exercitium virtutis, atque adeò ex amore erga illos, & non ex odio: Non secus ac ex amore erga Filium potest Rex velle, ut militiæ incommoda, & pericula subeat ad triumphum reportandum.*

dum. Quare sicut Deus naturæ Auctor non esset dicendus crudelis, & injustus, quamvis concupiscentia, & ignorantia essent hominis primordia naturalia, & non poenæ peccati; quia scilicet simul confert potestatem ad superandam concupiscentiam, & ad eliciendos adversus stimulum carnis plures actus virtutis; & similiter non fuisset injustus, si denegasset Adamo immunitatem à morte, & mortis vestigiis antecederet ad culpam, quia natura sua homo est obnoxius impressionibus, & alterationibus externis, quæ necessariò inferunt sensibus molestiam; unde nunc nimio frigore alget, nunc æstuat nimio calore, & ideò morbis, ac morti fuisset obnoxius Adam, etiamsi non peccasset, si caruisset dono indebito integritatis naturæ, & justitiæ originalis: Ita non dissonat Divinæ Providentiæ, quod innocentes sæpè flagellis suis tangerentur, ac dolore, morbo, fame, siti premantur, cum ea conferre possint ad patientiæ, humilitatis, dilectionis Divinæ, spei, aliarumque virtutum exercitationem, & ad meriti augmentum; Non enim conqueri potest innocens, quod ægritudinem subeat, aut momentaneam aliquam tribulationem, quæ pariet deinde æternum gloriæ pondus; sicut nequit homo conqueri, quod ei obolus tollatur, si vice oboli detur ei nummus aureus, aut auri talentum; nec ægrotus conqueritur de Medico, si det ei pharmacum amarum, quod statim restituat sanitatem. Hinc August. qu. super Gen. 146. advertit, Josephum suos fratres magna cum eorum perturbatione detinuisse, antequam ostenderet se esse fratrem ab iis venditum, ut ex dilatione manifestationis ingens deinde gaudium perciperent, dicens: *Quod*

non eos utique fecerit calamitosos, quando tantæ etiam ipsorum futuræ lætitiæ exitum cogitabat; & totum hoc, quod agebat, ut eorum gaudium differretur, ob hoc agebat, ut eadem dilatione cumlaretur.

IV. Neque dicas cum Jansenianis argumenta isthæc probare, quod Deus solùm adultis innocentibus possit conferre afflictiones hujus vitæ, non verò parvulis innocentibus; quia illis dumtaxat possunt afflictiones deservire ad exercitium virtutis, & ad augmentum meriti.

Nam contra est primò, quia transmissio, quod solis adultis eæ possent infligi, adhuc falsa est thesis præsens, quod Deus nunquam innocentes affligat: Deinde adhuc parvulis omninò à culpa immunibus post baptismum infligi possunt afflictiones hujus vitæ, non solùm à Deo ut Auctore naturæ, sed etiam ut Provifore in ordine ad plures honestos fructus, & fines, ad quos potest Deus sine injustitia eas dirigere. Primò quidem, ut humanæ miseriæ consideratio, dum pueri in ipsa ætate infantili patiuntur hujus vitæ misérias, prodesse possit adultis. Secundò, ut juxta providentiam connaturalem Deus naturam humanam gubernet; naturalis autem providentia postulat, ut iisdem molestiis hujus vitæ subesse possit homo, tam in ætate infantili, quàm in ætate adulta. Tertiò, ut possent infantes, quando ad ætatem adultam pervenerint, virtutum actus exercere ratione molestiarum, quas infantes perpessi sunt, admirando in iis Dei providentiam, & Universi ab ipso conditi pulchritudinem, quæ in his ipsis rerum vicissitudinibus maximè elucet, ut fusè ostendit Augustinus in lib. contra Epistolam Fundam. cap. 40., ubi inquit: *Cur quod naturæ Deus*

Deus dedit, tollat corruptio? Ad quod respondet: Non tollit, nisi ubi permittit Deus; ibi autem permittit, ubi ordinatissimum, & justissimum judicat pro rerum gradibus, & pro meritis animarum. Præterquamquod consultius est, altissimos Dei fines in iis, quæ de facto permittit, ejus sapientiæ, ac scientiæ relinquere, quàm velle tenuitate nostræ cogitationis indagare, dicendo cum Apostolo ad Rom. 11. O altitudo divitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei; quàm incomprehensibilia sunt judicia ejus, & investigabiles viæ ejus! Etenim ad nostræ humilitatis exercitationem sæpè Deus altissimos fines suæ providentiæ nobis occultat; ut advertit Augustinus lib. 11. de Civit. cap. 22. dicens: Nos admonet Divina Providentia, non res insipienter vituperare, sed utilitatem rerum diligenter inquirere; & ubi nostrum ingenium, vel infirmitas deficit, ita credere occulta, sicut erant quædam, quæ vix potuimus invenire, quia & ipsa utilitatis occultatio, aut humilitatis exercitatio est, aut elationis attritio. Hinc Damascenus lib. 2. de fide cap. 29. sapienter ad Dei providentiam in omnibus commendandam hortatur, dicens: Decet igitur nos omnia mirari, laudare, & absque scrutatione acceptare, quæ sunt providentiæ opera, tametsi appareant multis injusta. Cæterum expressè Christus Dominus, dum à Discipulis interrogaretur Jo. 9. ob cuiusnam culpam homo ille cæcus natus fuerat, dicentibus: Rabbi, quis peccavit? hic, aut parentes ejus, ut cæcus nasceretur? Respondit Jesus: Neque hic peccavit, neque parentes ejus, sed ut manifestentur opera Dei in illo. Usque adeò verum est, afflictiones justorum non deservire unice aut ad puniendum peccatum, aut ad purificandum peccatorem.

V. Roborantur rationes adductæ ex eo, quod Deus permittat justos vexari ab impiis præcisè propter eorum profectum; ergo à fortiori potest disponere cruciatus, & afflictiones justorum ob eundem finem. Etenim si tantum est bonum, quod ex tolerantia justorum provenit, ut Deus possit sapienter ad illud obtinendum permittere peccatum; à fortiori poterit disponere ejus Providentia, ut citra ullum cujuscumque peccatum justī in hac vita affligantur, ut inde tantum bonum proveniat. Antecedens autem docetur à Patribus, præsertim à Basilio hom. 9. ubi habet: *Sapiens, & providentissimus rerum humanarum dispensator Deus nititur ad nostram exercitationem malignitate aliorum; quemadmodum Medicus viperæ veneno ad salutarem medicamentorum præparationem: Hinc Augustinus in Enchiridio cap. 11. habet: Nec etiam Deus, cum summè beatus sit, ullo modo sineret aliquid mali esse in operibus suis, nisi usque adeo esset omnipotens, & bonus, ut benè faceret etiam de malis; Similiter cap. 100. habet: Nec sineret Bonus mala fieri, nisi Omnipotens etiam de malo posset facere benè; Et cap. 27. idem luculentius docuit verbis illis: Melius enim judicavit de malis bona facere, quam mala nulla esse permittere: Quod pariter docuit lib. 11. de Civit. cap. 18. dicens: Nec enim Deus ullum, non dico Angelorum, sed nec hominum crearet, quem malum futurum esse præscisset, nisi pariter nosset, quibus eos bonorum usus commodaret; atque ita ordinem sæculorum tanquam pulcherrimum carmen ex quibusdam quasi antithetis honestaret.*

VI. Cæterum quod Augustinus nullatenus thesi huic Jansenianæ astipuletur, ex eo constat, quod passim doceat disertissimis verbis, afflictiones

nes justorum ad exercitationem, & profectum pertinere, non ad ultionem peccatorum. In sent. 275. habet: *Labor piorum exercitatio est, non damnatio; nec etiam conturbari debemus, cum aliquis Sanctus gravia, & indigna perpetitur, si obliti non sumus, quæ pertulerit Justus justorum, Sanctusque sanctorum.* Quare cum compareret piorum afflictiones cum passione Christi D. aperte insinuat, quod sicut Christus D. sine ulla propria culpa passus est, quantumvis voluerit pro nostris culpis condignam Deo Patri satisfactionem exhibere; ita sancti à Deo similiter affligantur, & non propter peccata. Similiter sent. 99. Sanctus Doctor habet: *Sustineantur à Fidelibus infideles, & inter hortorum frumenta zizaniorum avulsio differatur; quantumlibet sæviant impii, melior est, etiam in hoc tempore, causa justorum, quia quanto acrius impetuntur, tanto gloriosius coronantur.* Ubi notandum, quod etiam in hoc tempore melius se habeant justi, qui affliguntur, quam tyranni, qui eos affligunt; quia spes futuræ coronæ reddit illos etiam in passionibus gaudentes; sic Apostoli Act. 5. *Ibant gaudentes à conspectu Concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati;* Sic Marcus, & Marcellianus ad stipitem alligati pedibus clavis confixis dixerunt: *Nunquam tam jucundè epulati sumus.* Et in hoc sensu psal. 22. dicitur: *Calix meus inebrians, quàm præclarus est!* Inexplicabilis quippe dulcedo, quæ ex calice tribulationis propter Christum perpassæ à justis hauritur, eos velut in ebrietatem rapit, ut in cruciatibus ipsis mirum in modum exultent. Hinc August. lib. de Agone Christi cap. 7. disertè docuit, Justorum lætitiā in tribulationibus efficere, ut nihil pa-

tiantur, sed de ipsis afflictionibus gloriantur, dicens: *Nec enim nos moveat, quod in hac vita secundum carnem, quam portant justi, multa gravia, & aspera tolerant; nihil enim mali patiuntur, quia jam possunt dicere, quod ille vir spiritualis exultat, & prædicat Apostolus Paulus dicens: Gloriamur in tribulationibus, scientes quoniam tribulatio patientiam operatur, patientia probationem, probatio vero spem: spes autem non confundit, quia charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis.* Quod autem istos cruciatu Justi nullatenus subeant propter peccata præterita, sed unice propter eorum profectum, expressit lib. 3. de lib. arb. cap. 9. dicens: *Si enim bonum & magnum aliquem virum hortante honestatis officio videamus ignibus, quantum ad corpus attinet, concremari, non hoc vocamus pœnam peccati, sed fortitudinis, & patientiæ documentum.*

VII. Opponitur primò, quia videtur divinæ justitiæ dissonum, quod innocentes, aut à culpis præteritis plenè emundati, crucientur: ergo nunquam Deus illos affligit. Antecedens videtur disertissimè doceri ab Augustino, qui adversus Julianum negantem originale peccatum passim objicit, quod injustus esset Deus affligendo infantes tot cruciatibus, si peccati originalis essent expertes. Lib. 2. cap. 10. habet: *Deus autem justus, si tanta parvulis mala, quanta nunc dicere non sufficio, nihil peccati trabentibus irrogaret, magis appareret injustus.* Et lib. 6. cap. 5. *Quomodo autem non est injustum jugum grave, si nullum est in parvulis malum, propter quod justè iugo premantur gravi?* Hinc lib. 2. Oper. imperf. fol. 220. docet, non posse citra injustitiam innocentibus inesse ingenii tarditatem; Et lib. 3. contra Julian. cap.

§. , non posse hominem à dæmonio iustè vexari , si culpæ sit immunis : Pariter cap. 6. non posse citra injustitiam innocentibus infligi corporis monstrositatem : Et cap. 4. nec posse iisdem contingere fatuitatem naturalem ; unde cap. 9. concludit : *Si nulum esset peccati contagium , profecto nullo malo parvuli obstricti , nihil mali vel in corpore , vel in anima sub tanta justitiae Dei potestate paterentur.*

Respondetur , Augustinum loqui in præfenti providentia , in qua homo , si non peccasset Adam , in felicitate constitutus fuisset cum dono justitiæ originalis , quo redditus fuisset immunis à morte , & mortis vestigiis ; propterea docet , quod supposita hac lege , Deus injustus fuisset , si hominem peccati immunem miseriis addidisset . Quod autem ea sit mens Augustini , ex eo constat , quia his argumentis utitur solum adversus eos , qui peccatum originale , ac leges præfentis providentiæ non negabant ; non verò adversus Manichæos , qui illas negabant , ut ipsemet Augustinus notavit lib. 1. *Retract.* cap. 9. His adde , quod si ex capite innocentiae , & non ex capite præfentis providentiæ non posset Deus parvulis mala infligere citra injustitiam , sequeretur , quod de facto non posset Deus ullum malum infligere parvulis innocentibus præcisè ob manifestandam suam gloriam ; quod tamen est apertè falsum ; cum Jo. 9. dicatur de illo cæco à nativitate , quod cæcitatem non contraxerit ob propriam , aut parentum culpam , sed ut manifestarentur opera Dei in illo .

VIII. Opponitur secundò , quia si Deus innocentes affligeret , notam subiret crudelitatis ; ergo nunquam affligit innocentes . Antecedens pro-

batur ex Augustino , qui sicut adversus admittentes peccatum originale , & leges præfentis providentiæ contendebat , Deum subire notam injustitiæ , si pueros innocentes affligeret ; ita adversus Manichæos negantes Scripturas passim contendit , Deum subire notam crudelitatis , si pueros à culpa immunes cruciaret , & bonas animas ad vitæ hujus ærumnas tolerandas sine ulla culpa destinasset . Hæc enim habet disp. 1. contra Fortunat. *Si Deus nihil pati potuit , quia inviolabilis est , crudeliter huc nos misit , ut ista patiamur ;* Et disp. 2. habet : *Cui noceri nihil poterat , crudelis voluntas fuit mittendi animam ad tantas misérias .*

Respondeo , idcirco Augustinum docuisse adversus Manichæos , quod Deus fuisset crudelis , si animas innocentes miseriis destinasset , quia Manichæi volebant , primò , quod animas innocentes destinasset etiam ad miseriam peccati , cogendo illas , quod peccatis subjacerent ; Secundò , quia fingeant illas destinatas ad misérias etiam æternas . Tertiò quia volebant Deum animas innocentes miseriis destinasse , non ob utilitatem ipsarum , aut propter Dei gloriam , sed solum ad impediendum malum imminens Deo ex gente tenebrarum ; quæ tamen Deo nocere non poterat ; Hinc rectè infert , quod in hoc systemate Deus esset crudelis ad eas misérias culpæ , & pænæ æternæ adigendo animas innocentes . Quod in hoc sensu loquatur Augustinus apertè colligitur ex iis verbis lib. 22. contra Faustum cap. 22. *Multò melius esset hominum millia ob nullam , vel levem culpam temporali morte interficere , quàm membra sua , idest membra Dei , substantiam Dei , & planè Deum , &*
in

in peccati voraginem tradere, & pœnæ sempiternæ colligatione damnare: Et disp. 1. contra Fortunatum, anima peccatis à Deo addicta juxta sententiam Manicheorum inducitur has querelas adversus suum conditorem proferre: *Cur mihi imputas vulnera, quæ suscepisti? Quare me cogis ad penitentiam, cum tu sis causa vulnerum meorum? Cum tu scias, quæ passa sum, gentem tenebrarum in me fecisse, te Authorem, qui violari non poteras, & tamen volens cavere regnis tuis, quibus nihil noceri posset, me in miseras precipitasti.*

IX. Opponitur tertio, quia videtur ordini universi obstrepere, quod innocentes affligantur; ergo ut supra. Antecedens docetur ab Augustino lib. 3. de lib. arb. cap. 9. ubi habet: *Si peccatis animarum detractis miseria perseverat, aut etiam peccata præcedit, rectè deformari dicitur ordo, atque administratio Universitatis.* Cum autem ordo Universi sit ex lege eterna Dei, ut notat idem Augustinus loco laudato cap. 6. sequitur, huic legi, ac divinæ voluntati dissonare, quod miseria culpis detractis perseveret, aut quod culpam præcedat.

Confirmatur, quia pariter opponitur Divine providentiæ, quod mala patiatur, qui non malè egit: Quod expressit Augustinus lib. 83. quæst. q. 24. dicens: *Deus quovis homine optimo, & justissimo longè melior, & justior est; Justus autem regens, & gubernans, nullam pœnam cuiquam sinit immerito infligi, nullum præmium immerito dari: meritum autem pœnæ peccatum, & meritum præmii rectè factum.* Similiter lib. 1. de lib. arb. cap. 1. habet: *Nemo injustè pœnas luit, quod necesse est credamus; quandoquidem divina providentia hoc universum regi credimus.* Et lib. 9. de Civit. cap. 13. differens cum

Platonicis de causa miseriæ quorundam Angelorum, quos ipsi bonos quidem, sed miseros esse fatebantur, ait: *Porro quia providentia Summi Dei, sicut etiam ipsi fatentur, non fortuita temeritate regitur Mundus, nunquam esset istorum æterna miseria, nisi esset magna malitia.* Quare summa Numinis providentia postulat, ut non affligantur innocentes, nec malè patiantur, qui non malè egerunt: Et fusiùs contra Julianum lib. 1. Operis imperfecti. fol. 50. ostendit contra Pelagianos, non posse parvulos innocentes tot, ac tantis malis premi supposita divina justitia, omnipotentia, ac providentia, dicens: *Deus in tot, & tantis malis, quæ parvuli patiuntur, aut justitiam, aut omnipotentiam, aut ipsam curam rerum humanarum est perditurus, Quodlibet autem istorum dixeris, vide quid egeris.*

Respondeo distinguendam esse miseriam naturalem, quæ scilicet ex concursu causarum naturalium provenit, ut febris, mors, vulnus, fames, & similia, à miseria penali, quæ unicè originem habet à culpa: Id, quod ordinem universi deturparet, esset solum quod miseria penalis anteiret culpam, aut quod sublati culpis ea perseveraret; non tamen miseria naturalis hujus vitæ, qua possunt etiam innocentes premi propter exercitium virtutum, & gloriæ incrementum; dummodo ea sit temporalis, non æterna. Hinc Ludovicus Vives in suis Commentariis dixit: *Deus injustissimus esset, si innocentem æterno merore sineret affici; nam ad tempus affligi bonum hominem, etiam ex benignitate est, ut beatior tanto fiat, quanto plura est perpeffus adversa propter sempiternam beatitudinem.* Quod autem Augustinus loco laudato solū

Iūm doceat à miseria pēnali deformari ordinem Universi, non verò à miseria naturali, si culpam non prae-supponat, constat ex contextu; nam comparans bonum, & magnum virum, qui hortante honestatis officio ignibus concrematur, cum scelestissimo latrone, qui pariter flammis comburatur, dicit, *Ornant ambo illa tormenta, sed ille merito virtutis, iste peccati.*

X. Ad confirmationem recurrit eadem responsio; solum enim ad Divinam providentiam spectat, quod miseria pēnalis culpam subsequatur, non verò miseria naturalis, quæ temporalis dumtaxat sit, non verò æterna. Si miseria pēnalis infligeretur innocenti ab homine, hic profecto injustus esset, & tyrannus; Cum autem Deus quovis homine optimo, & iustissimo longè melior, & iustior sit, nequit ita regere Universum, ut pēnam infligat sine prævio demerito; sicut nec præmium confert sine prævio merito: Nihilominus sicut conferre potest donum aliquod absque ullo prævio merito, ut est donum creationis, quod proinde nequit dici præmium; ita potest infligere alicui cruciatum temporalem sine prævio demerito; ut proinde ille non dicatur pēna, nec supplicium, sed corporalis afflictio: Etenim ex Augustino lib. 3. de lib. arb. cap. 18. *Omnis pēna, si iusta est, peccati pēna est, & supplicium nominatur;* quando autem afflictiones corporales non sunt supplicium, possunt in bonum innocentis conferre, & sic possunt à Deo optimo, & iustissimo infligi: Unde Augustinus lib. 83. quæst. q. 82. docet, aliquando justos torqueri in hac vita, non quia peccarunt, sed quia hoc illis

expedit, ne peccent, dicens: *Quia Deum & iustum, atque omnipotentem esse perniciosissimæ iniquitatis est dubitare; nulla causa probabilior occurrit, cur iusti homines laborent plerumque in hac vita, nisi quia hoc eis expedit.* Nunquam tamen expedit, quod cruciatus æternus infligatur innocenti; & ideo Augustinus adversus Platonicos dicit, Angelos bonos non esse in æternum miseros. Quando autem dicit adversus Pelagianos, quod Deus iustitiam, aut omnipotentiam, aut rerum humanarum curam esset perditurus, si parvulos innocentes cruciaret, loquitur in præsenti providentia, in qua contulit Adamo iustitiam originalem, seu immunitatem à morte, ac mortis vestigiis, eamque posteris contulisset, si Adam non peccasset; Supposita enim hac promissione non possent parvuli tot miseriis naturalibus vexari, si peccatum non contraxissent. Ex quibus adversus Julianum infert, quod cum parvuli de facto hujus vitæ angustiis premantur, & Deus non sit injustus, negari non possit, quod parvuli originale contraxerint, & ideo iustitia originali caruerint; ea quippe non caruissent, si Adam non peccasset.

XI. Opponitur ultimò, videri lamine naturæ notum, quod citra culpam nemo possit cruciari; Etenim Philosophi Gentiles, ut salvarent, quod nemo sine culpa torqueatur, in varios errores abierunt. Nam Manichæi in commixtionem naturæ bonæ, & malæ humanas miseras retulerunt: Alii cum Cerdone, & Marcione apud Irenæum lib. 1. cap. 21. somniarunt, dari duos Deos, quorum alter esset bonus, à quo omnia bona, alter malus, & injustus, à quo homines innocentes affli-

fligerentur : Alii cum Pythagora apud Eusebium lib. 14. de Præparat. dixerunt, à dæmone miseras has derivari : Alii cum Stoicis apud Tertullianum lib. contra Hermogenem docuerunt, malorum causam esse materiam ex qua homo compactus est : Alii apud Augustinum libr. 4. contra Julianum cap. 12. causam malorum voluerunt esse delicta ab animabus commissa antequam corpori unirentur : Juxta quorum sententiam videntur discipuli interrogasse Christum Dominum Jo. 9. verbis illis : *Rabbi, quis peccavit? hic, aut parentes ejus, ut cæcus nasceretur?* Quomodo enim potuerat ille peccare antequam nasceretur, nisi potuisset delinquere antequam corpori uniretur? ergo afflictiones hujus vitæ unice tribui debent culpæ ex vi ipsius luminis naturalis. Hinc etiam Pelagiani, ne Deum facerent injustum affligendo parvulos miseriis hujus vitæ, dixerunt, parvulos in iis miseriis esse felices; ut proinde Augustinus lib. 2. oper. imperfect. exclamarit : *O dementiam singularem! Hoc disputare est, an insanire? Cum miseria se natos esse parvuli testantur; & felices eos dicunt?*

Respondeo, Philosophos Gentiles non vi luminis naturalis, sed ex eorum cæcitate in eos errores abiisse; potuissent enim vi luminis naturalis circumscripta notitia ordinis supernaturalis Divinam providentiam agnoscere, in eo, quod viros innocentes affligat ad eorum virtutem, & constantiam exercendam; sicut Catholici omnes, Patres, & Theologiprehenderunt, quod Deus eos non raro cruciat ad virtutis exercitamentum, & incrementum meriti; lumine quippe naturali dignoscitur ani-

mæ immortalitas, & quod post hanc vitam beatitudo naturalis intensior debeatur iis, qui virtutem in hac vita arctius amplexi sunt; unde non erat aliunde petenda causa harum miserationum, videlicet vel à commixtione naturæ bonæ, ac malæ, vel à Dei injustitia, vel à dæmone, seu malo genio, vel à materia, aut à peccatis vitæ superioris ante unionem animæ cum corpore. Et jure meritò Augustinus dementes docet esse Pelagianos, qui docent parvulos miseriis vexatos esse felices.

Ubi iterum recolendum, miseras corporales, quæ à Deo dantur, ut animæ profint, non esse dicendas miseras, ac mala simpliciter, sed secundum quid; sicut sectio venæ, quæ causat sanitatem non est simpliciter mala, sed secundum quid; quia à medico ordinatur ad bonum præstantissimum sanitatis. Hinc amicis suis Deus sæpè mala ista corporalia largitur, quibus tanquam malleo coronam sibi cudent immortalem; unde Apostolus 2. ad Cor. 12. dixit : *Libenter gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Christi.* Et in Evangelio Matthæi 5. Beatos Dominus vocat, ac felices eos, qui persecutiones patiuntur, qui lugent, quibus homines maledicunt, & qui ærumnis hujus vitæ vexantur; quia scilicet hæc sunt mala secundum quid, & absolute bona, quoties conferunt ad præstantissimum bonum salutis æternæ. Propterea Damascenus Dialogo contra Manichæos habet : *Malum illud propriè est, & appellatur, quod adversus Creatoris legem perpetratur, impropriè autem, ac nostro more, quod ad sensum nostrum grave, ac molestum est; quod quidem licet in præsens dolores afferat, tamen postea salutis,*

ac

ac sempiternæ lætitiæ fructus edit. Et D. Bernardus advertit *serm. 17. in Cantica*, quod Deus ipsius dæmonis, hostis humani generis, machinis, & fraudibus utatur, ut servis suis coronam perpetuam intexat, dicens: *Jucundum judicium, ut superbus ille humilium malleator eisdem ipsis nesciens fabricet coronas perpetuas impugnando omnes, & omnibus succumbendo.* Quod pariter notavit Origenes *Homil. 13. in cap. 22. Numerorum* dicens: *Ob hoc, neque diabolus removet à Principatu sæculi hujus, quia adhuc opus est opera ejus ad perfectionem eorum, qui coronandi sunt, ad exercitia certaminum, ad victorias Beatorum.* Constat itaque non semper afflictiones deservire, aut ad puniendum peccatum, aut ad purificandum peccatorem; cum sæpe Deus innocentes, ac sui amicos affligat ad exercitium virtutis, & ad meriti incrementum, & ad altissimos suæ sapientiæ, ac providentiæ fines; sicut de cæco illo à nativitate Christus D. dicit Jo. 9. *Neque hic peccavit, neque parentes ejus, sed ut manifestentur opera Dei in illo.* Et Tobix 12. disertè pariter dicitur, idcirco Deum tot afflictionibus illum vexasse, quia acceptus erat Deo, ut proinde probandus esset tanquam aurum in fornace tribulationis; hæc enim habentur: *Quia acceptus eras coram Deo, necesse fuit, ut tentatio probaret te:* Hoc siquidem pacto paternum suum amorem erga justos Deus exercet, ut dicitur Prover. 3. *Quem enim diligit Deus, corripit, & quasi Pater in filio complacet sibi.*

Constat etiam, erroneam esse Janfenianorum doctrinam, putantium in renatis post Baptismum remanere reatum aliquem culpæ originalis, à

quo per afflictiones à Deo immixtas aliquatenus purificentur, ut proinde tota vita debeat homo pœnitentiam agere pro peccato originali, ut dicitur in ea thesi 19. ab Alex. VIII. profligata. Etenim Trident. sess. 5. can. 5. anathematizat qui dixerit, vi baptismatis non tolli id, quod veram, & propriam peccati rationem habet, ac definit, in renatis nihil esse damnationis, sed innocentes, immaculatos, puros, innoxios, ac Deo dilectos effici, ita ut nihil prorsus eos ab ingressu Cœli remoretur: Concupiscentiam autem, vel fomitem relinqui ad agonem, nec habere veram, ac propriam rationem peccati, quamvis ex peccato sit, & ad peccatum inclinet: cui definitioni refragatur Bajus dicens in thesi 51. *Concupiscentia, sive lex membrorum, & prava ejus desideria, quæ inviti sentiunt homines, sunt vera legis inobedientia.* Necnon Janse-
nius lib. 2. de statu naturæ lapsæ cap. 14. col. 844. unde in Indice ejusdem tomi expressè dicitur: *Concupiscentiæ motus indeliberati sunt peccata.* Præterea sess. 14. cap. 2. idem Concilium docet, Sacramentum Baptismi à Sacramento Pœnitentiæ differre, non solum quia Minister Baptismi non est Judex, cum Ecclesia in neminem judicium exerceat, qui non prius in ipsam per Baptismi januam fuerit ingressus; sed etiam quia per Baptismum Christum induentes, nova prorsus in illo efficimur creatura, plenam, & integram peccatorum omnium remissionem consequentes; ad quam tamen novitatem, & integritatem per Sacramentum Pœnitentiæ sine magnis nostris fletibus, & laboribus, Divina id exigente justitia, pervenire nequaquam possumus; ut merito Pœnitentia laboriosus quidam Baptismus à Sanctis Patribus dictus fuerit.

Ratio autem hujus discriminis ab eodem Tridentino in eadem sess. 14. cap. 8. explicatur iis verbis : *Divinae justitiae ratio exigere videtur , ut aliter ab eo in gratiam recipiantur , qui ante Baptismum ignoranter deliquerint ; aliter verò qui semel à peccatis , & daemonis servitute liberati , & accepto Spiritus S. dono , Templum Dei violare , & Spiritum Sanctum contristare non formidaverint .*

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim LXX.

Septuagesima vehementer errat docendo , quod nunquam Deus innocentes affligat , sed quod afflictiones semper deserviant , vel ad puniendum peccatum , vel ad purificandum peccatorem . Quod omnis poena supponat culpam , nemo est , qui ambigat , sed quod omnis cruciatus detur in penam , hoc adversatur Catholicae doctrinae : Sicut enim omne præmium supponit meritum ; at non omne bonum , quod à Deo conferitur habet rationem præmii , (ut est prima gratia , quæ nullum meritum præsupponit) ita omnis poena supponit culpam , sed non omnis afflictio habet rationem penæ ; etenim neque cruciatus Christi D. , neque afflictiones Beatissimæ Virginis , neque anxietates D. Josephi , aut similes , inflictæ fuerunt à Deo in penam , sed solum ut patienter toleratæ conferrent ad gloriam : Propterea proscripta jam fuerat thesis illa Baji , quæ hic à Quenello recuditur , dicens : *Omnes omnino justorum afflictiones sunt ultiones peccatorum ipsorum : Unde Job , & Martyres , quæ passi*

sunt , ob sua peccata passi sunt . Difer-
tissimè Christus D. id docuit , quando interrogatus quisnam peccaverit , ut ille nasceretur cæcus ? respondit Jo. 9. *Neque hic peccavit , neque parentes ejus , sed ut manifestentur opera Dei in illo .* Ex his verbis adeo perspicuis Christi D. legitimè solum inferri potest , quod non omnes afflictiones culpam præsupponant , nec dicant habitudinem ad illam ; Quenellus tamen observans hæc verba mirabili illatione infert oppositum ; quod scilicet nunquam Deus innocentes affligat , & quod semper afflictiones tendant aut ad multam peccati , aut ad purificationem peccatoris . Quis ad hæc non obstupecat ? Stimulus carnis datus fuit Apostolo , non quidem ut purificaretur à suis culpis jam dimissis , sed quia *Virtus in infirmitate perficitur* , ut dicitur 2. ad Cor. 12. *Tobiæ immissæ sunt afflictiones ad virtutis incrementum , Quoniam acceptus erat coram Deo , ut habetur Tobia 12. David Ps. 16. habet : Igne me examinasti , & non est inventa in me iniquitas .* Et sanè quilibet innocens rationabiliter expetere potest penalitates hujus vitæ , quoties aut ad Dei gloriam conferunt , aut deserviunt ad penitentiae , ac humilitatis incrementum , quod æternum gloriæ pondus operatur in nobis ; ut proinde Jacobi primo dicatur : *Beatus vir , qui suffert tentationem , quoniam cum probatus fuerit , accipiet Coronam vitæ .* Quare possunt etiam in hunc finem à Deo istæ poenalitates immitti ; sicut enim nec irrogat creaturæ injuriam , nec suæ contradicit sanctitati . Et ratio à priori est , quia malum tenue , quod confert ad obtinendum ingens bonum , non habet rationem mali , & odibilis , sed habet rationem boni & appeti-

petibilis ; unde quilibet potest rationabiliter illud appetere, & Deus potest misericorditer illud conferre : Sicut enim libenter patitur ægrotus venæ incisionem, & pharmaci amaritiam ad salutem recuperandam ; & medicus hæc illi injungit, amore ductus, non odio ; Ita libenter innocens subit hujus vitæ amaritudines, & Deus paterno affectu ductus illas immittit, ut prosint illi in perpetuas æternitates ; Siquidem sub hac ratione induunt rationem boni valde utilis, si minus delectabilis. Potest itaque Deus in hac vita innocentes affligere, quamvis illos punire non possit ; cum Divinæ justitiæ deroget pœnam infligere non præsupposita culpa ; habet quippe innocens jus, ne puniatur, seu habet jus, ne pena unice infligatur solum, ut cruciet, quin ordinetur ad bonum ingens ejusdem innocentis : Propterea August. lib. 1. oper. imperf. n. 39. dixit : *Neque enim sub Deo justo miser esse quisquam, nisi mereatur, potest.*

PROPOSITIO LXXI.

Homo ob sui conservationem potest sese dispensare ab ea lege, quam Deus condidit in sui utilitatem. *Quesnellus Marc. 2. 28. editione 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Figmentum hujusce Thesise ne ab Ethnicis quidem ipsis unquam confictum est.

II. Dispensatio in lege ab eo dumtaxat fieri potest, qui legem condidit. III. Quinimo in multis Decalogi præceptis ne
Tom. II. P. IV,

Deus quidem ipse dispensare potest ut Legislator, quamvis sæpè possit ut Dominus supremus materiam immutare ; unde possit licere, quod erat vetitum.

IV. Non semper habetur causa sufficiens, cur in lege dispensetur, quoties dispensatio confert in sui conservationem.

V. Est autem latum discrimen inter Legem, & votum, quod auctoritate propria potest probabiliter in melius commutari. VI. Lex de non occidendo innocentem in rigore non dispensatur in sui conservationem, quando occiditur innocens in defensionem cum moderamine inculpatae tutelæ.

I. Huc gigas ille Rigorismi Janseniani decrevit, ut aperiat omnibus immensum ostium laxitati. Quænam inter laxas, & erroneas opiniones ad Moralem spectans laxa magis, quænam magis erronea excogitari potest, quàm thesis præsens, in qua unicuique datur obvius modus eximendi se ab onere cujuscunque legis, dispensando se à lege ad propriam utilitatem condita, per hoc quod conferat ejus transgressio ad sui conservationem ? Nulla siquidem lex reperiri potest, quæ non sit lata sive directè, sive indirectè ad nostram utilitatem, nulla pariter lex, quæ libertatem moralem suis vinculis non adimat, & quæ conservationi nostræ, aut vitæ, aut valetudinis non aliquatenus obsit, atque adeo in qualibet lege potest unusquisque semet dispensare, si verum est, quod possit homo ob sui conservationem ab ea lege se dispensare, quæ in sui utilitatem est condita. Ad hoc figmentum confingendum nemo ex Ethnicis ipsis Philosophis aliquatenus de Divina Lege, ac Providentia imbutis, nedum ex Theologis pervenisse fertur. Non de-
Cc fue,

fuerunt, qui docerent posse Pontificem dispensare in lege naturali quoad quædam præcepta, quæ remotè à primis principiis juris naturalis deducuntur; necnon in lege positiva Divina, quando id expedit ad bonum commune; Nec defuerunt, qui docerent posse Deum dispensare in omnibus præceptis Decalogi tam secundæ, quàm etiam primæ tabulæ, quorum sententia communissimè rejectatur. At qui doceret posse hominem semet dispensare ab omni lege, quoties id expedit ad sui conservationem, itaut ipsemet arbiter sit, & iudex in propria causa, quis unquam audierit, aut cuinam in mentem venerit? Rigida tamen Moralis Jansenianorum disertis verbis id docere non veretur. Et quod potissimum horrorem ingerit, illud est, quod Quesnellus virus hoc eructat in observationibus super verbis ipsis Christi Domini, & Apostolorum ad latius illud dispergendum, ac propinandum apud homines, præsertim rudes, & incautos; perinde quasi hoc impium dogma ab ipsis divinis oraculis evulgetur.

II. Ostenditur nunc falsitas directè, quia dispensatio, cum sit Juris relaxatio, ab eo tantum provenire potest, qui legem condidit, & ad illam fervendam obligavit; quinimmo relatè ad leges naturales, quæ sunt natura sua immutabiles, sicut non est liberum Deo illas non ferre, ita nec est liberum in illis dispensare, cuiusmodi est v. gr. lex de non odio habendo Deum, de non neganda fide, de non pejerando, de non mentiando, in quibus ipsemet Deus dispensare non potest; cum sit intrinsicè malum simpliciter, & in quacunque circumstantia odium Dei, in-

fidelitas, perjurium, mendacium. ergo à fortiori non potest homo in his legibus (quæ cum sint latæ in Dei obsequium, sunt indirectè latæ in nostram utilitatem) semet dispensare in sui conservationem; unde in omnium sententia nequit homo ob metum mortis imminents fidem negare, Deum odisse, pejerare, mentiri, dispensando secummet in his legibus ad vitam conservandam.

III. Confirmatur, quia Deus in omnibus Decalogi præceptis non potest ullatenus dispensare cum hominibus; ergo à fortiori non potest homo in iisdem ullatenus secummet dispensare. Antecedens ostenditur advertendo prius, Deum dupliciter considerari posse, & ut supremum Dominum, qui potest ad libitum disporre de creaturis omnibus, itaut possit, ut dicitur 2. Machab. 8. *Universum mundum uno nutu delere*; & ut Legislatorem, ad quem propriè pertinet in lege dispensare; ejusdem quippe potestatis est legem condere, & dispensare: Si consideretur Deus ut Legislator, non potest in præceptis Decalogi dispensare; quippe quæ evidentem habent, & immutabilem honestatem ad rectitudinem morum necessariam: Si verò consideretur ut supremus Dominus, neque potest in rigore dispensare, sed solum potest materiam variare, qua variata tollitur ea repugnantia ad rectam rationem, quæ prius habebatur, unde fit licitum, quod prius erat illicitum. Sic ex. gr. occidere innocentem, & non in propriam defensionem, secundum se est contra legem naturalem, in qua Deus propriè, & formaliter dispensare non potest: quod si Deus ratione supremi domini det mihi facultatem, aut præceptum imponat oc-

videndi innocentem, sicut imposuit Abraham, tunc propriè loquendo non dispensat in ea lege, sed solum immutat materiam, quatenus quod de se erat inhonestum, accedente imperio Dei supremi domini vitæ cujuscunque, evadit honestum, & juxta dictamen rationis; adeò ut non obedire Deo præcipienti occisionem innocentis sit malum, & inhonestum: Est quippe juxta dictamen rationis, quod Dominus possit de re sua ad libitum disponere; cum autem Deus sit vitæ nostræ supremus Dominus, poterit de illa disponere ad libitum; & ideo sicut potest ipse immediate vitam innocenti adimere, sic potest Abrahamo præcipere, ut Isaac innocentem occidat, non dispensando in lege naturali, sed mutando ejus materiam. Ad eum modum, quo est contra legem naturalem, quod servus occidat equum sui Domini; si tamen Dominus præcipiat servo, quod equum suum occidat, Dominus non dicitur dispensare in lege naturali de non inferendo alteri damnum, sed dicitur materiam talis legis immutare, ita ut occisio illius equi, quæ erat injusta, & illicita, & contra legem naturalem, si fieret invito Domino, accedente imperio Domini, quod occidatur, sit occisio licita, honesta, & juxta dictamen rationis; quinimodò rationis dictamini repugnat, quod servus in hoc non obediat, & nolit equum illum occidere. Idem dicas in aliis præceptis Decalogi, cujus materia variari potest, ita ut de illicita evadat licita ob aliquam circumstantiam supervenientem. Quare Deus quando concessit Hebræis spolia Ægyptiorum, non dispensavit in lege naturali de non furando, sed materiam immutavit modo explicato, do-

nando illis ea bona, tanquam supremus Dominus; vel ut supremus Judex reddidit Hebræis mercedem laborum suorum, ut dicitur Sapientiæ 10. Pariformiter quando dixit Oseæ, ut assumeret sibi mulierem fornicariam, non dispensavit in lege naturali de non fornicando, sed tanquam supremus Dominus dedit potestatem in corpus illius mulieris; non secus ac ab uxore per contractum matrimonialem traditur marito potestas in proprium corpus, & sic immutatur materia, quæ de illicita evadit licita, & honesta.

Quod si materia præceptorum naturalium immutari non possit, ut est lex de non odio habendo Deum, de non neganda fide, de non pejerando, nunquam hæc possunt evadere honesta, neque per dispensationem à Deo factam in lege naturali, neque per materiæ variationem, quatenus non spectat ad supremum Dei dominium, quod possit actiones istas intrinsecè turpes imperare; unde non possunt istæ exuere intrinsecam inhonestatem ratione imperii divini supervenientis; sicut potest occisio innocentis, aut occisio equi alieni de se inhonesta evadere honesta ratione imperii divini supervenientis, quia ad supremum Dei dominium spectat posse disponere de vita innocentis, & de rebus omnibus creatis.

Ex quibus dilucidè constat, non posse hominem in lege condita ad sui utilitatem dispensare in sui conservationem, quando nec Deus ipse potest in lege naturali propriè dispensare; & quamvis possit ratione circumstantiæ supervenientis aliquando immutari materia alicujus legis naturalis, ita ut actio aliqua de se inhonesta possit ratione circumstantiæ evadere honesta

nesta (sicut occisio equi facta à servo, quæ est inhonesta, si fiat domino invito, potest evadere honesta, si fiat domino illam præcipiente) nunquam tamen evadere potest honesta legis transgressio facta auctoritate propria in iis circumstantiis, in quibus lex indigeret dispensatione superioris, quamvis transgressio conferret ad propriam conservationem.

IV. Neque dicas, quod si transgressio legis conditæ in propriam utilitatem conferat ad sui conservationem, eo ipso datur causa sufficiens, ut in ea dispensetur, non solum à superiore, sed etiam auctoritate propria: sicut enim in probabili sententia votum auctoritate propria potest commutari in melius; v. g. votum erogandi aliquam eleemosynam commutari potest in ingressum Religionis, quia cum votum sit promissio facta in obsequium Dei, censetur Deo promissario magis gratus ingressus in Religionem, quam eleemosyna: ita videtur posse fieri auctoritate propria dispensatio in aliqua lege lata in propriam utilitatem, quando dispensatio confert in sui conservationem; quia legislator non censetur velle, quod lex lata in utilitatem subditi cedat in eius detrimentum.

Nam contra est, quia quamvis aliquando possit esse causa sufficiens, cur superior dispense in aliqua lege, quando ea est nimis onerosa; sicut periculum proximum gravis infirmitatis est causa sufficiens cur Episcopus dispense in lege jejunii; At primò falsissimum est, quod in quacumque lege fieri possit dispensatio à superiore; esto dispensatio conferat ad sui conservationem: Nam v. g. lex non negandi fidem, quamvis condita in propriam utilitatem mediata, & im-

mediata in obsequium Dei loquentis, nequit à Deo ipso, nedum à superiore humano dispensari, licet ejus observantia ferat mortem, quam tyrannus comminatur: Nec datur causa sufficiens cur dispensari quis possit ab humana potestate in lege de custodiendo sigillo Sacramentali, per hoc quod aliter mors immineat; & sic in innumeris aliis legibus tam divinis, quam humanis, quæ obligant etiam cum vitæ discrimine, per hoc quod intendant aut Dei obsequium, aut bonum publicum, quod prævalere debet bono privato. Deinde quamvis nonnullæ leges tam divinæ, quam humanæ non obligent cum discrimine vitæ, ut lex de integritate materiali Confessionis, lex jejunii, & similes; at falsum etiam est, quod quoties in his legibus datur causa sufficiens, cur superior dispense, possit quilibet auctoritate propria secummet dispensare, ubi commodè possit adiri superior, qui dispense. Quinimò quando causa dispensandi est dubia, solus superior dispensare potest; eo quod in dubiis melior sit conditio legis, quæ stat in possessione suæ obligationis.

V. Ad id quod additur de voto, in tantum suam habet probabilitatem sententia docens posse voventem auctoritate propria commutare votum in evidenter melius, in quantum voti obligatio oritur à voluntate ipsius voventis, qui censetur promittere Deo aliquid sub ea conditione, quod non offerat aliquid melius, & Deo gratius; & ideo non infringit promissum, qui illud commutat in melius: At lex obligat ex voluntate superioris, qui non obligat conditionatè, sed absolutè; unde nequit v. g. auditio Missæ præce-

præ die festo commutari in aliquid evidenter melius sine facultate superioris; & ideo quando datur causa, cur superior dispensare possit, ab eo petenda est dispensatio, quin possit quilibet secummet dispensare.

His adde, quod si vera esset doctrina isthæc Quesnelliana, potuisset Susanna in lege de non fornicando cum Senibus secummet dispensare, quia ea dispensatio contulisset ad sui conservationem; posset etiam Religiosus in lege de non nubendo semet dispensare, si matrimonium censeatur necessarium ad sui conservationem; posset Parochus tempore pestis fugere, & oves suas indigentes Sacramentorum administratione deferere, quia hoc expedit ad propriam conservationem; possetque quilibet à lege jejunii eximi ob eandem rationem; quia semper ad sui conservationem confert vitatio macerationis carnis; idemque dicas de aliis legibus. Neque obstat quod hujusmodi leges non censeantur directè latæ in propriam utilitatem, sed in bonum commune: Nam contra est, quia de ratione legis cujuscumque est, quod feratur in bonum commune, & hoc pacto respicit utilitatem cujuscumque constituentis communitatem; sic præcepta Decalogi, quæ ad primam tabulam spectant, quamvis directè videantur præcipere, & respicere Dei amorem, honorem, & cultum, respiciunt tamen etiam bonum commune, & sic bonum etiam uniuscujusque; dicitur enim Deuter. 6. *Custodi præcepta Domini Dei tui, ac testimonia, & ceremonias, quas præcepit tibi: & fac, quod placitum est, & bonum in conspectu Domini, ut bene sit tibi.* unde si potest homo in aliqua lege respiciente directè bonum

commune, & sic etiam utilitatem cujuscumque de tali communitate, semet dispensare, quando id confert ad propriam conservationem, poterit in qualibet lege hoc pacto dispensare.

VL Opponitur, quod non alia de causa possit quilibet dispensare in lege, v. g. de non occidendo innocentem, quando occisio est necessaria ad sui defensionem, & conservationem, nisi quia lex ista de non occidendo alium lata est in utilitatem hominum; sic etiam lex à Deo lata, ne ullus sibi amputet brachium, aut aliud membrum, quia respicit nostram utilitatem, potest dispensari auctoritate propria, quando amputatio brachii necessaria est ad vitam conservandam; ergo universim lex à Deo condita in hominum utilitatem potest à quolibet dispensari, quando id necessarium est ad propriam conservationem.

Respondeo, in his casibus non haberi dispensationem in lege de non occidendo innocentem, aut in lege de non amputandis sibi membris, sed haberi, ut diximus, variationem materiæ ratione illius circumstantiæ, quod occidatur innocens cum moderatione inculpatæ tutelæ ad sui defensionem, & amputetur brachium ad vitam conservandam: Etenim ratione harum circumstantiarum, quod de se erat illicitum, & inhonestum, evadit licitum, & juxta dictamen rationis: Quamvis enim de se contra dictamen rationis sit, quod occidatur innocens, & brachium abscindatur; at non est contra dictamen rationis, atque adeo non est inhonestum, nec illicitum, quod cum moderatione inculpatæ tutelæ occidatur innocens, quod propriam vitam invadit; quia scilicet in pari gradu præferenda est vita propria vitæ inno-

centis; & similiter contra dictamen rationis est de se, quod brachium amputetur, at non est rationi dissonum, quod amputetur ad vitam conservandam, quia præferenda potius est conservatio vitæ, quam conservatio brachii. Hoc tamen non accidit in omnibus aliis legibus; etenim non solum est de se contra dictamen rationis, quod Parochus v. g. dimittat oves suas indigentes Sacramentis, sed etiam est contra dictamen rationis, quod illas dimittat tempore pestis ad conservandam vitam propriam; quia non est præferenda vita propria salutis æternæ animarum sibi demandatarum: Et eodem modo tam de se, quam ad conservandam vitam, est contra dictamen rationis negare fidem, mentiri, fornicari, & similia, quia in his casibus contemnenda est vita; atque adeo in his, & similibus legibus neque potest homo se dispensare ad sui conservationem; neque dici potest ratione hujus circumstantiæ, quod aliter non possit vita conservari, variari materiam talium legum, ita ut evadat licitum & honestum, quod de se erat illicitum, ac inhonestum. Quod si nec Deus ipse potest dispensare in lege v. g. de non mentiando, de non pejerando ad conservandam vitam hominis, à fortiori non poterit homo semet dispensare; unde palmaris, ac intolerabilis error in hac thesi continetur, dicendo, quod universim possit homo ob sui conservationem sese dispensare ab iis legibus, quas Deus condidit in sui utilitatem.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim LXXI.

SEptuagesima prima docet, posse hominem propria auctoritate se dispensare ob sui conservationem ab omnibus legibus à Deo latis in ejus utilitatem. Sed quàm magnam id aperiat laxitati viam, nemo est, quin videat. Hinc enim fieret, posse quemlibet etiam in lege naturali secummet dispensare, in qua ne Deus quidem ipse dispensare potest, si ejus transgressio sit absolutè & simpliciter intrinsecè mala, ut est v. g. lex de non mentiando, de non pejerando, & similes; etenim leges istæ etiam in utilitatem hominis latæ sunt (rueretur quippe commercium humanum, si mendacia, & perjuriam licerent) accidere autem potest casus, quod quis mentiando, vel pejerando posset mortem sibi à tyranno intentatam declinare; unde licitè posset ob vitæ conservationem in his legibus secummet dispensare, in quibus nec Deus ipse potest (cum ex perfectione omnipotentis proveniat, quod non possit peccatum ponere, & quodcunque suæ obstrepit Sanctitati) Potuisset similiter Susanna citra culpam ob sui conservationem in adulterium cum Senioribus illis consentire: Posset quilibet libidini indulgere, quando id expediret ad vitam servandam. Præterea ut quis dispensetur in voto castitatis, non esset opus ad Pontificem recurrere, quoties ad vitæ conservationem censeretur expediens matrimonium; Et ut in legibus Ecclesiasticis habeatur dispensatio, non esset opus in similibus casibus ad supe-

periores recurrere. Denique quia nonnullis videri posset maxime conducere ad hilaritatem, & sic ad vitæ conservationem ab onere cujuscunque legis se subtrahere, idcirco possent isti in quacunque lege secummet dispensare. Oh præclaram doctrinam, quæ profecto expansis ulnis à plurimis exciperetur, nisi duceret in barathrum perditionis! Ratio autem, cur non liceat secummet dispensare, ne in iis quidem legibus, in quibus superior dispensare validè, ac licitè potest, est, tum quia nemo debet esse judex in propria causa, eo quod facile posset ab amore suimet homo decipi, & inclinari ad judicandum, quod detur sufficiens causa ad dispensandum, quando re vera non est sufficiens; tum etiam quia scandalum non vitaretur, si quilibet arbitrato suo secummet dispensaret, etiam in iis legibus, in quibus facile potest à superiore dispensationem obtinere; tum demum quia ruptis hoc pacto legum repagulis iniquitas inundaret. Quare vehementer errat, qui putat posse hominem secummet dispensare ob sui conservationem in legibus, quas Deus condidit in hominum utilitatem.

PROPOSITIO LXXII.

Nota Ecclesiæ Christianæ est, quod sit Catholica, comprehendens & omnes Angelos cœli, & omnes Electos, & Justos terræ, & omnium sæculorum. *Quesnell. Hebr. 12. 22. 23. 24. editione 1693. & 1699.*

PROPOSITIO LXXIII.

Quid est Ecclesia, nisi coetus filiorum Dei manentium in ejus sinu, adoptatorum in Christo, subsistentium in ejus persona, redemptorum ejus sanguine, viventium ejus spiritu, agentium per ejus gratiam, & expectantium gratiam futuri sæculi? *Quesnel. 2. Thessal. 1. 2. edit. 1693.*

PROPOSITIO LXXIV.

Ecclesia, five integer Christus, Incarnatum Verbum habet ut Caput, omnes verò Sanctos ut membra. *Quesnel. 1. Timoth. 3. 16. edit. 1693. & 1699.*

PROPOSITIO LXXV.

Ecclesia est unus solus homo, compositus ex pluribus membris, quorum Christus est Caput, vita, subsistentia, & persona; unus solus Christus, compositus ex pluribus Sanctis, quorum est sanctificator. *Quesn. Ephes. 2. 14. edit. 1693. & 1699.*

PROPOSITIO LXXVI.

Nihil spatiosius Ecclesia Dei, quia omnes Electi, & Iusti omnium sæculorum illam componunt. *Quesnel. Epbes. 2. 22. edit. 1693. & 1699.*

PROPOSITIO LXXVII.

Qui non ducit vitam dignam Filio Dei, & membro Christi, cessat interiùs habere Deum pro Patre, & Christum pro Capite. *Quesn. 1. Jo. 2. 22. edit. 1693.*

PROPOSITIO LXXVIII.

Separatur quis à Populo Electo, cujus figura fuit Populus Judaicus, & Caput est Jesus Christus, tam non vivendo secundum Euangelium, quam non credendo Euangelio. *Quesn. Act. 3. 23. edit. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Præcipuum harum thesium intentum est, enervare Ecclesiasticam jurisdictionem, & dubias reddere dogmaticas Ecclesiæ definitiones. II. Si Pontifex, aut Episcopi in hæresim incidant, unde careant jurisdictione, facili negotio dignosci poterit; Secus verò si incidunt in peccatum. Et ideo incommoda non levia sequerentur, si per quodvis

peccatum ad Ecclesiam non pertinerent.

III. Ecclesia est cætus Vocatorum. IV. Multifariam Heterodoxi circa Ecclesiæ definitionem errarunt. V. Quomodo Catholici illam definiant? VI. Quænam sint Ecclesiæ notæ? VII. Quodnam dicatur Ecclesiæ caput, & quænam membra?

VIII. Etiam Reprobi & Peccatores spectant ad Ecclesiam constituendam. IX. Non tamen Hæretici, Schismatici, Apostatæ, & Excommunicati. X. Non datur duplex Ecclesia, altera militans, quæ bonos, & malos complectatur in terris; altera triumphans, quæ solum ex Electis conflatur in cælis; sed utraque est eadem Ecclesia, diversis tamen temporibus. XI. Frustra daretur Penitentiae Sacramentum, si peccatores Christiani ad Ecclesiam non pertinerent.

XII. Pluribus objectis fit satis. XIII. Cur Ecclesia dicatur sancta, & non potius impia, cum plures in ea sint qui impietatem sequantur, quàm qui fulgeant Sanctitate? XIV. Homines in Scripturis dicuntur esse Dei filii, vel ratione creationis, aut regenerationis, vel ratione imitationis, vel demum ratione doctrinæ. XV. Angeli non spectant ad Ecclesiam visibilem. XVI. Quomodo populus Judaicus fuerit figura populi Electi, & Synagoga fuerit figura Ecclesiæ? XVII. Insulse nimis nonnullæ Quesnello patrocinantur.

I. **D**Um Quesnellus in his thesibus in speciem præcisivis, sed reapse exclusivis (ut diximus in thesi 32., & infra luculentius ostendemus) implicite docet, Reprobos, ac peccatores, juxta errores Pelagianorum, & Calvinii apud Bellarmin. esse extra Ecclesiam, quam Christus ædificavit sanguine suo, excidendo in ea septem columnas septem Sacramentorum, ac promittendo illi præsidium fidei adversus portas inferi, illud

Illud videtur clanculum, ac vafre omnibus suadere, quod scilicet nostra fides nutet, & Pastorum Ecclesiæ jurisdictionio sit prorsus dubia, atque incerta; cum enim ignotum sit, num sint in statu gratiæ Pontifices, & Episcopi, qui Ecclesiam in Conciliis repræsentant, quando aliquid tanquam fide credendum proponunt, ignotum pariter est, num hic, & nunc ab hoc Pontifice, & ab his Episcopis vera Ecclesia (quæ non conflare dicitur nisi à solis Justis) repræsentetur; unde pariter incertum est, an subsit falso, quod illi proponunt tanquam fide credendum; Idemque dicendum, quando Pontifex extra Concilium loquitur ex Cathedra, hoc est, ut docet Suarius lib. 1. contra Regem Angliæ cap. 3. quando Pontifex tanquam Magister, & Doctor à Christo Domino constitutus alloquitur Ecclesiam sibi demandatam, proponendo, quæ ab omnibus fidelibus infallibiliter credenda, aut observanda sunt. Præterea ex hoc quod ignotum sit, num Pontifices, & Pastores Ecclesiarum sint in statu gratiæ, quando aliquid præcipiunt, incertum pariter esset, num polleant jurisdictione Ecclesiastica, & auctoritate aliquid præcipiendi; siquidem nulla jurisdictionio Ecclesiastica competit iis, qui sunt extra Ecclesiam. Ex quibus descendit, quod à Quesnello callidè videtur insinuari, videlicet Jansenianos non debere esse sollicitos, quod Jansenii theses à Pontificibus ex cathedra loquentibus damnatas, & rejectas, ipsi nec damnent, nec rejiciant; neque etiam quod excommunicationes à Pontificibus, aut ab Episcopis latus adversus inobedientes incurrant; cum enim ignotum sit, an hujusmodi Pon-

tifices, aut Episcopi inter electos, & justos recenseantur, incertum est, quod Ecclesiam constituent, & quod ecclesiastica polleant jurisdictione. Quinimò juxta Quesnelli delirium ad Ecclesiam non pertinebant, atque adeo ecclesiastica jurisdictione carebant Pontifices, quando Jansenianas theses proscripserunt, eo quod citra culpam proscribere eas non potuerint; cum audacter eas esse juxta Augustini mentem, & catholicas Janseniani omnes doceant.

II. Neque dicas, quod sicuti non sequuntur hæc incommoda per hoc quod Pontifex, si sit hæreticus, & Episcopi, si sint excommunicati, nullam habeant jurisdictionem ecclesiasticam, ita neque sequuntur hæc inconvenientia, si careant jurisdictione, per hoc quod sint in statu peccati mortalis, & ideo sint extra Ecclesiam, ex electis, & justis dumtaxat compositam.

Nam longè dispar est ratio; Pontifex enim hæreticus tunc amittit dignitatem, & jurisdictionem Pontificiam, quando aut ipse ab Ecclesia se publicè separat, aut convictus hæreseos publicè invitus à consortio fidelium separatur, ut notat Bellarm. lib. 3. de Eccles. cap. 10. idque ad bonum Ecclesiæ regimen, ne sequantur incommoda adducta; Idemque dicas de Episcopis, si in hæresim incidant, aut in excommunicationem; ut constat ex Canone *Audivimus* 24. qu. 1. At si Pontifex, & Episcopi extra Ecclesiam essent, & jurisdictione carerent per hoc præcisè, quod patrarent peccatum aliquod merè internum, id non posset aliis innotescere; unde incerta esset illorum jurisdictionio; & facile posset quilibet excutere jugum debitæ subjectionis.

III. Ad ostendendam tamen harum thesium falsitatem operæ pretium est explicare prius, quid veniat nomine Ecclesiæ in Sacris literis; Deinde quænam sint notæ, quæ veræ Ecclesiæ competunt; ac demum quid importet Christum esse Ecclesiæ caput?

Primò itaque Ecclesiæ nomen idem sonat, ac evocatio, seu cœtus vocatorum, quia scilicet populo Dei, seu cœtui vocatorum nemo adjungitur, quem non prævenierit Deus sua superna vocatione, quæ est primum omnium beneficium, quod Sanctis confertur; unde dicitur ad Rom. 8. *Quos vocavit, hos & justificavit; quos justificavit, hos & magnificavit.* Quamvis autem quoad essentiam eadem fuerit Ecclesia veteris testamenti, ac ea, quæ est testamenti novi, quia tamen quoad statum hæc est excellentior, ideo illa appellabatur Synagoga, seu Congregatio; congregari enim possunt tam homines, quam beluæ: At in novo testamento appellatur Ecclesia, seu Evocatio, quia solum homines vocari possunt. Cæterum sicut nomen hoc, Civitas, aliquando significat cœtum civium, aliquando locum, in quo cives habitant; ita hoc nomen, Ecclesia, aliquando significat cœtum fidelium, ut cum dicitur ad Rom. 16. *Salutant vos omnes Ecclesiæ Asiæ*; aliquando locum ipsum, in quo fideles congregantur, ut cum dicitur Judith. 6. *Omnis Populus per totam noctem intra Ecclesiam oraverunt.*

IV. Porro quinque hæreticales sententias circa Ecclesiæ definitionem enumerat Bellarm. lib. 3. de Eccles. militante cap. 2. Prima, quod importet congregationem prædestinatorum dumtaxat, ut habetur in Concilio

Constantiensi sess. 15. ar. 5. adversus Jo. Vviclephum, & Jo. Hus, ubi habetur: *Præscitus, etsi aliquando sit in gratia secundum præsentem justitiam, tamen nunquam est pars sanctæ Ecclesiæ, & Prædestinatus semper manet membrum Ecclesiæ, licet aliquando excidat à gratia adventitia, sed non à gratia prædestinationis.* Secunda Pelagianorum, quod importet cœtum omnium justorum à qualibet culpa immunium, seu perfectorum, ut refert August. lib. de hæresibus cap. 88. ubi habet: *In id etiam progrediuntur, ut dicant, vitam justorum in hoc sæculo nullum omnino habere peccatum, & ex his Ecclesiam Christi in hac mortalitate perfici:* quam sententiam Calvinus tribuit etiam Anabaptistis. Tertia, quod sit congregatio justorum, qui nunquam circa fidem lapsi sunt, etiamsi alia peccata commiserint: Ita Novatiani, & Donatistæ. Quarta, quod sit congregatio fidelium, quibus peccata non imputantur, si veram habent fidem: Ita Confessionistæ in Confessione Augustana; quamvis Brentius dicat duas dari Ecclesias, alteram Sanctorum, qui verè credunt, & Deo obediunt, quæ non est visibilis, nisi oculis fidei; alteram externam hominum communicantium in doctrina fidei, & usu Sacramentorum, in qua boni, & mali inveniuntur; quamvis mali nunquam ad veram Ecclesiam pertineant. Quinta demum ex Calvino, quod constet ex solis justis prædestinatis.

V. Catholici tamen docent, Ecclesiam militantem esse unam, & visibilem, & importare cœtum hominum veram fidem profitentium, ac utentium Sacramentis à Christo Domino institutis, sub regimine legitimorum pastorum, ac præsertim Romani Pontificis Christi in terra Vicarii.

carii. Unde ratione primæ partis extra Ecclesiam Catholicam sunt omnes infideles, & hæretici, ac Apostatæ: Ratione secundæ partis ad Ecclesiam non pertinent Catechumeni, utpote nondum admissi ad Sacramentorum participationem (idemque dicas de pueris ante baptismum) & excommunicati, quia adhuc à participatione Sacramentorum excluduntur: Ratione tertiæ partis sunt extra ovile Ecclesiæ schismatici, quippe qui licet fidem profiteantur, & sacramenta participant, detrahunt tamen subjectionem debitam legitimo pastori. Reprobi autem, ac peccatores ab Ecclesia non excluduntur: unde fit, Ecclesiam esse visibilem, quia quamvis ad constituendam veram Ecclesiam pertineant etiam virtutes internæ fidei, Spei, charitatis, & aliæ, quæ in plurimis reperiuntur, nihilominus ut aliquis sit pars Ecclesiæ, de qua Scripturæ loquuntur, sufficit (ut multi cum Bellarmino docent,) quod fidem exterius profiteatur, ac sacramentis à Christo Domino institutis utatur cum subjectione debita Pastoribus Ecclesiæ, ac præsertim Romano Pontifici. Sunt autem membra viva Ecclesiæ, qui fidem hanc ita profitentur exterius, ut sint etiam præditi virtutibus internis fidei, spei, & charitatis; Sunt verò membra mortua, si iisdem careant. Quod si velimus loqui cum Augustino in Breviculo Collationis, Collatione tertia, ita Ecclesia est corpus vivum, ut quidam sint de anima, & corpore Ecclesiæ, per hoc quod sint uniti Christo per virtutes internas, & professionem fidei, & communicationem Sacramentorum externam; quidam verò initium vitæ habeant, & qua-

si sensum, non tamen motum, si scilicet habeant fidem, non verò charitatem; alii sint de anima, non de corpore Ecclesiæ, ut Catechumeni, & excommunicati, qui fidem habent, & charitatem: Alii denu sunt solum de corpore Ecclesiæ, & non de anima, si careant virtutibus internis, & solum spe, aut timore aliquo temporali fidem profiteantur, & sacramenta participant sub regimine pastorum; & hujusmodi sunt instar capillorum, unguium, aut maiorum humorum in corpore humano.

VI. Deinde quod attinet ad notas Ecclesiæ, sciendum Ecclesiam Catholicam instar solis radios lucidissimos usquequaque diffundere, ut facillimè per illos dignosci possit; propterea habet plurimas notas, seu testimonia, ac signa, quibus possit vera Ecclesia a falsis discerni; ita tamen ut non reddant illam evidenter veram, sed evidenter credibilem, & credendam, juxta illud Ps. 92. *Testimonia tua credibilia facta sunt nimis.* Præcipuæ hujusmodi notæ sunt, quod Ecclesia sit Una, sit Sancta, sit Catholica, sit Apostolica, ut habetur in Symbolo fidei. Dicitur esse *Una*, videlicet unitate fidei, unitate baptismi, ac reliquorum Sacramentorum, unitate capitis tum invisibilis, qui est Christus Dominus, tum visibilis, qui est Pontifex, & unitate membrorum inter se unitorum; unde ex Apostolo ad Ephes. 4. dicitur: *Unum corpus, & unus spiritus.* Deinde est *Sancta*, tum sanctitate doctrinæ, ac Sacramentorum, tum sanctitate præcipuorum ejus membrorum, unde Cant. 6. Ecclesia dicitur *Pulchra ut luna.* Appellatur etiam *Catholica*, seu universalis quoad locum, &

& tempus; etenim semper fuit, postquam super fundamentum Apostolorum à Christo Domino fuit ædificata, & semper erit; (dicitur enim Daniel. 9. *Regnum quod in æternum non dissipabitur*,) & ubique gentium reperitur, juxta illud Psal. 2. *Dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ*: Et Psal. 71. *Dominabitur a mari usque ad mare*; unde Christus Dominus Apostolis injunxit Lucæ ult. & Act. 1., ut Evangelium in omnes gentes prædicaretur; & ideò *In omnem terram exivit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum*. Denique Ecclesia dicitur Apostolica, tum ratione sue originis; unde dicitur ad Ephes. 2. *Superædificati super fundamentum Apostolorum, & Prophetarum*: tum ratione legitimæ, & continuæ successionis ejus Pastorum, qui ab Apostolis ad nos usque descenderunt.

VII. Denique caput Ecclesiæ dicitur Christus Dominus, quatenus in reliqua membra influit gratiam, & auxilia, nec non in quantum habet potestatem imperandi, ac gubernandi fideles. Hinc ad Ephes. 1. dicitur: *Ipsam dedit caput supra omnem Ecclesiam*: Et Trid. sess. 6. cap. 16. habet; *Cum enim ille ipse Christus Jesus tanquam caput in membra, & tanquam vitis in palmites in ipsos justificatos virtutem jugiter influat, quæ virtus bona eorum opera semper antecedit, & comitatur, & subsequitur, & sine qua nullo pacto Deo grata, & meritoria esse possunt, &c.* Est autem Christus Dominus caput Ecclesiæ non solum in quantum Deus, sed etiam in quantum homo; Christus enim nos redemit in quantum Homo-Deus, & in quantum talis est judicaturus orbem. Hinc non solum influit auxi-

lia supernaturalia in justificatos, qui sunt viva membra Ecclesiæ, sed etiam in peccatores fideles, qui sunt membra Ecclesiæ, mortua quidem per defectum charitatis, quæ est animæ vita, sed non separata ab Ecclesia; immo etiam auxilia, & gratias influit in Infideles, qui sunt extra Ecclesiam, & in excommunicatos, ac in hæreticos, qui sunt membra abscissa, ad hoc ut per auxilia ista gratiæ uniantur Ecclesiæ per fidem, & vivificentur per charitatem: Proscripta siquidem est ab Alex. VIII. thesis illa quinta quæ habet: *Pagani, Judæi, Hæretici, alique hujus generis, nullum omnino accipiunt a Jesu Christo influxum; adeoque hinc recte inferes in illis esse voluntatem nudam, & inermem sine omni gratia sufficienti*. Quare relate ad infideles, & hæreticos est caput solum quatenus est eorum Redemptor, non quia pertinent, sed ut pertineant ad Ecclesiam militantem; Relatè verò ad Angelos est etiam caput; cum dicatur ad Coloss. 2. *Estis illo repleti, qui est caput omnis Principatus, & potestatis*; at non est caput, tanquam eorum Redemptor, sed est caput, vel quia ob merita Christi subsequenter Deus contulit eis gratiam, ut multi docent, vel saltem quatenus habet illis præcipiendi auctoritatem, & super illos excellit. Non dicitur tamen Dæmonum caput, quamvis possit etiam demonibus imperare, quia dæmones non sunt membra per charitatem conjuncta cum Christo, sicut sunt Angeli, nec similitudinem cum Christo habent in donis gratiæ. Potest etiam dici Christus in quantum homo caput Angelorum, ut notat Cajet. ex D. Th. 3. p. q. 8. ar. 4. quatenus in eos influit quoad ea, quæ spectant

stant ad actus Hierarchicos, videlicet secundum quod unus Angelus illuminat, ac perficit alium.

VIII. Ostendo nunc adversus hæc theses Quesnellianas, quod ad Ecclesiam pertineant non solum electi, & justi, sed etiam reprobi, & peccatores, ut proinde non possit nutare firmitas credendorum, nec Pastorum Ecclesiæ jurisdictio, ex eo scilicet, quod ignoretur, num sint reprobi, aut peccatores, qui proponunt articulos fidei credendos, & qui auctoritate Ecclesiastica aliquid præcipiunt. Primò quidem, quod attinet ad reprobos, constat, quod ad Ecclesiam pertineant ex parabolis luculentissimis Euangelii; comparatur enim Ecclesia Matth. 22. convivio nuptiarum, ad quod intravit etiam non vestitus veste nuptiali, qui projectus est in tenebras exteriores; unde conclusit Christus Dominus, *Multi sunt vocati, pauci vero electi*; Comparatur Matthæi 25. decem virginibus, quarum quinque prudentes ornatis lampadibus intrabunt cum sponso ad nuptias in die judicii; quinque verò atrox ignoratæ à Sponso excludentur: comparatur Matth. 13. sagenæ missæ in mare, & ex omni genere piscium congreganti, quorum mali foras missi sunt: Ubi additur, quod sic Angeli separabunt malos de medio justorum, illosque mittent in caminum ignis; Matthæi 25. comparatur ovili, in quo habentur oves, & hædi, nempe, ut idem Christus Dominus explicavit, electi & reprobi. Idem significant verba illa Apostoli ad Timoth. 2. *In magna autem domo sunt vasa aurea, & argentea, & lignea, & fictilia, quedam in gloriam, & quedam in contumeliam*: Nomine autem magnæ domus venit Ecclesia,

in qua sunt vasa aurea ad honorem, nempe electi: & vasa aurea ad contumeliam, nempe reprobi. Quod pariter Patres communiter docent: Pro omnibus in re tam dilucida satis sit August. qui lib. de unitate Ecclesiæ cap. 13. dicit, Judam proditorem fuisse in Ecclesia, sicut erant & reliqui Apostoli, & tamen erat reprobus. Sic viceversa Paulus fuit extra Ecclesiam, dum illam persequabatur, & tamen erat prædestinatus, ut advertit idem Augustinus serm. 1. de convers. Pauli dicens, prius illum fuisse lupum, deinde ovem.

IX. Ratio tamen, cur etiam reprobi sint de Ecclesia, & non soli electi, est, quia omnes baptizati (quamvis ex iis multi sint reprobi) sunt membra Christi; Cum dicatur ad Galat. 3. *Omnes enim filii Dei estis per fidem in Christo Jesu; quicumque enim baptizati estis, Christum induistis*; Et 1. ad Cor. 12. *Omnes nos uno spiritu in unum corpus baptizati sumus*. Hæretici tamen, Apostatæ, schismatici, & excommunicati desinunt esse membra Christi, & Ecclesiæ; dicitur enim ad Tit. 3. *Hæreticum hominem post unam, & secundam correptionem devota, sciens, quia subversus est, qui ejusmodi est, & delinquit, cum sit proprio judicio condemnatus*. unde Augustinus lib. de unit. Eccl. cap. 4. habet: *Qui non credunt Christum in carne venisse de Virgine Maria ex semine David, aut in corpore ipso resurrexisse, in quo crucifixus, & sepultus est, non utique sunt de Ecclesia*: ergo hæretici non sunt membra Christi: Quod pariter docet Concilium Nicænum cap. 8. & 19. De Apostatis etiam dicitur 1. Jo. 2. *Ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis*; Erant quippe de Ecclesia, sed non erant ex nobis secundum Divinam ele-

electionem, ut exponit Augustinus lib. de dono perseverantiæ cap. 8. Schismatici etiam sunt extra Ecclesiam, quippe quæ vocatur Jo. 10. *Unum ovile*; Rom. 12. *Unum corpus*; & Cant. 6. *Una amica, una sponsa, una columba*; unde Augustinus lib. de fide, & symbolo cap. 10. ait: *Nec hæreticus pertinet ad Ecclesiam Catholicam, quæ diligit Deum, nec schismaticus, quoniam diligit proximum*. Et Fulgentius de fide ad Petrum c. 38. *Firmissime tene, & nullatenus dubites, non solum Paganos, sed etiam Judæos, hæreticos, & schismaticos, qui extra Ecclesiam Catholicam præsentem finiunt vitam, in ignem æternum ituros*. Et Hieron. in cap. 3. ad Titum: *Inter hæresim, & schisma hoc interesse arbitramur, quod hæresis perversum dogma habeat, schisma propter Episcopalem dissensionem ab Ecclesia pariter separet*. Constat itaque, Hæreticos, Apostatas, & Schismaticos, quamvis Christianos, ad Ecclesiam non pertinere: Sicuti neque spectant ad Ecclesiam excommunicati, de quibus, ut docent communiter expositores, Christus D. Matthæi 18. dixit: *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus, & Publicanus*; Ethnicus autem procul dubio de Ecclesia non est. Hinc Aug. lib. de unitate Ecclesiæ cap. ult. dicit, Excommunicatos visibiliter præcidi à corpore Ecclesiæ: Quod etiam habetur in jure Canonico I. 1. qu. 3. cap. *Canonica*; ubi dicitur: *Canonica instituta, & Sanctorum Patrum exempla sequentes, Ecclesiarum Dei violatores auctoritate Dei, & judicio sancti Spiritus à gremio Sanctæ Matris Ecclesiæ, & à consortio totius Christianitatis eliminamus*. His adde, quod sicut multi ex Reprobis sunt de Ecclesia, ita ex opposito multi ex Prædestinatis

sunt extra Ecclesiam; etenim multi ex Gentilibus, Judæis, & Hæreticis decursu temporis ad Ecclesiam confugiunt, & salvantur, unde sunt prædestinati, & tamen antecederentur sunt extra Ecclesiam; sicut Paulus licet prædestinatus extra Ecclesiam erat, ut diximus, quando Ecclesiam Dei persequabatur.

Et ratio ulterior est, quia si solum electi essent de Ecclesia, sequerentur incommoda, quæ diximus, videlicet quod omnia incerta essent; nemo enim agnosceret Pastorem suum, nec Pastor oves suas, cum nemo sciat quisnam sit ex numero Electorum; Præterea nemo sciret, quænam sint veræ scripturæ, vera Sacramenta, vera fides; hæc enim omnia pendent ex Ecclesiæ veræ testimoniis.

X. Secundo, quod attinet ad peccatores fideles, eos pariter esse de Ecclesia, sive occulti sint, sive manifesti, contra errorem Donatistarum, & Novatianorum constat, tum ex parabolis laudatis de area, de reti, de decem Virginibus, de convivio nuptiali, ut notat Augustinus in Breviculo Collationis collat. 3. tum etiam quia Matth. 18. dicitur: *Si peccaverit in te frater tuus, vade, corripe eum &c. si eos non audierit, dic Ecclesiæ*; quibus verbis significatur dari in Ecclesia peccatores, qui neque per correctionem fraternam, neque adhibitis duobus testibus ad bonam frugem se recipiunt, donec ab Ecclesia per sententiam justam expellantur. Et 1. ad Cor. 5. *Auditur inter vos fornicatio, & talis fornicatio, qualis nec inter gentes, ita ut uxorem patris sui aliquis habeat*. Apocalypsis 2. & 3. scribens Joannes septem Ecclesiis Asiæ, illarum defectus acriter reprehendit, & ut advertit Augustinus cap.

10. contra Parmenianum, reprehendit Angelum, hoc est Præpositum Ecclesiæ Sardenfis, dicendo: *Nomen babes, quod vivas, sed mortuus es; esto vigilans.* Idem Augustinus tr. 6. in Jo: habet: *Nos fatemur in Ecclesia Catholica & bonos, & malos esse, sed tanquam grana, & paleas:* Et in Breviculo Collation. refert Collationem illam Carthagine habitam inter trecentos, & sex Episcopos Catholicos (quorum unus erat ipse,) ac ducentos nonaginta sex Episcopos Donatistas, in qua coacti sunt isti fateri, in Ecclesia Dei bonos simul, & malos reperiri juxta parabolam retis, in quo boni simul, & mali pisces congregantur: Quoniam autem Donatistæ contendebant malos in Ecclesia esse occultos, ad eum modum, quo in reti pisces mali non cognoscuntur, nisi quando in litore boni à malis separantur; Catholici responderunt Ecclesiam comparatam etiam esse aræ, in qua frumenta, & paleæ discernuntur, immò magis apparent paleæ, quàm frumenta; ut proinde etiam peccatores manifesti Ecclesiam constituent. Et quia Donatistæ calumniabantur Catholicos, quod duas Ecclesias constituerent, alteram in terris, quæ bonos simul, & malos complecteretur, alteram in Cœlis, quæ solum contineret Electos; Catholici propugnarunt non esse duas Ecclesias, sed unam tantum, diversis tamen temporibus, ita ut nunc dum Ecclesia est Militans, bonos simul, & malos contineat; in Cœlis verò ubi est Triumphans, solum contineat Electos; non secus, ac unus est Christus diversis temporibus; in terris quidem mortalis, in Cœlo autem immortalis. Hæc sunt Augustini verba: *Eandem ipsam*

nam, & Sanctam Ecclesiam dixerunt, nunc esse aliter, tunc aliter futuram; nunc habere malos mixtos, tunc non habituram: Sicut non ideo duo Christi sunt, quia aliquando mortalis, aliquando immortalis fuerit Christus.

XI. Ratio autem cur Ecclesia Dei non à solis justis, sed etiam à peccatoribus constituatur, est, non solum quia aliter frustra Christus D. Sacramentum Pœnitentiæ instituisset, quod solum peccatoribus, qui in Ecclesia sunt, potest administrari; sed etiam quia cum passim incertum sit, quinam sint boni, quinam verò mali, incertum pariter esset, quinam sint veri Ecclesiæ Pastores, & quibusnam obediendum sit: incertum etiam esset quænam essent oves, quarum Pastores deberent curam agere: incertum denique quid credendum infallibiliter sit, quid omnino observandum; cum incertum esset, num Ecclesiam constituerent Pontifices, qui ex Cathedra loquuntur, & Episcopi, qui Concilium repræsentarent. Hinc in Concilio Constantiensi damnatur Sessio quinta tum error 22. Joannis Hufs asserentis Pastorem malum esse æquivocè Pastorem; tum error 30. quo asseriebatur Prælatum malum non esse verè Prælatum.

XII. Opponitur nunc ad probandum, quod Reprobi non spectent ad Ecclesiam; primo quia Arca Noe fuit figura Ecclesiæ, ut docet Augustinus lib. 5. de Baptismo cap. ult.; in Arca autem solum fuerunt, qui salvandi erant ex aquis: ergo in Ecclesia solum sunt, qui salutem consequentur. Secundò quia Ecclesia est unum ovile; oves autem ut distincte ab hædis sunt Electi ex Augustino tr. 35. in Jo. 9. ergo ab Electis dumtaxat Ecclesia constituitur. Ter-

tiò quia Corpus mysticum Christi, quod est Ecclesia, est simile Corpori Christi reali; hoc autem totum fuit gloriosum; ergo pariter Corpus mysticum; atque adeò solum electos complectitur. Quartò, Christus est Caput illius Ecclesiæ, quam salvabit, sed solos electos salvabit: ergo est Caput Ecclesiæ constitutæ ex solis Electis. Quintò quia 1. Jo. 2. dicitur: *Ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis, nam si fuissent ex nobis, mansissent utique nobiscum.* Ubi August. lib. de Corrept. & Gratia cap. 9. sic ait: *Ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis, hoc est quando videbantur ex nobis, non erant ex nobis; item non erant filii etiam quando videbantur in professione, & nomine filiorum.*

Respondeo ad primum, similitudines, quæ passim in Euangelio adhibentur, non debere in omnibus convenire; aliter deberent omnes baptizati tam boni, quàm mali salvari, per hoc quod Arca Noe fuerit symbolum Ecclesiæ, & in illa arca omnia animalia evaserint naufragium, tam munda, quàm immunda. Quare in hoc solum Ecclesia comparatur Arcæ, ut notat Augustinus loco laudato, quod sicut nemo extra Arcam salvus fuit, ita nemo extra Ecclesiam salvus erit.

Ad secundum: non semper in Scripturis oves significant Electos; sed passim significant tam bonos, quàm malos, qui Pastorum curæ commissi sunt; ut cum dicitur Jo. ult. *Pasce oves meas*; debet enim Vicarius Christi pascere etiam malos fideles, ut boni fiant; sic in Ps. 73. *Iratus est furor tuus super oves pascuæ tuæ.* Aliquando tamen sumitur nomen Ovis pro solis Electis, ut quando Matth. 25. dicuntur oves separan-

dæ ab Hædis; & quando Jo. id. habetur: *Oves meæ vocem meam audiunt.* In loco autem laudato sumitur hoc nomen juxta priorem significationem.

Ad tertium, vel dicas, quod similitudines non debeant in omnibus convenire; Vel dicas, quod sicut in Corpore vero Christi D. omnes partes secundum speciem suam, seu formales fuerunt gloriosæ, vid. Caput, pectus, brachia &c. non tamen omnes in individuo, seu materiales, quia multæ partes Corporis Christi fluebant, & mutabantur, ut in nobis; ita in Corpore mystico Ecclesiæ omnes partes secundum speciem suam erunt gloriosæ, videlicet Apostoli, Prophetæ, Doctores, Martyres, Virgines, Confessores; non tamen omnes partes veluti materiales, videlicet singuli homines.

Ad quartum: Christus est Caput ejus Ecclesiæ, quam salvabit, quatenus non est Caput aliarum Sectarum, quæ salutem non consequentur; quamvis enim aliqua Ecclesiæ membra non sint salvanda, non per hoc Christus non dicitur salvare Ecclesiam suam, cujus est Caput; est enim Caput totius sui Corporis, quamvis nonnulla membra in particulari sint peritura.

Ad ultimum; Qui exierunt ex Ecclesia dicuntur non fuisse ex nobis, videlicet secundum prædestinationem, non verò secundum Sacramentorum Communionem. Et in eodem sensu dicuntur ab Augustino non fuisse filii, quamvis viderentur in professione, & nomine filiorum. Quod apertè idem Augustinus docuit tract. 45. in Jo. dicens: *Quid est, quod dixi, Quàm multæ oves foris? quàm multi luxuriantur, casti futuri? quàm mul-*

ti blasphemant Christum, credituri in Christum? & hi oves sunt: Verumtamen modò alienam vocem audiunt, alienum sequuntur. Item quàm multi intus laudant, blasphematuri? Casti sunt, fornicaturi? stant, casuri? & non sunt oves; de prædestinatis enim loquimur. Ecce quomodo Augustinus disertè doceat multos esse intus, atque adeo de Ecclesia, & ex nobis secundum participationem Sacramentorum, & sub professione, ac nomine filiorum Dei; quamvis secundum prædestinationem non sint oves; nec unquam in hoc sensu fuerint ex nobis.

XIII. Opponitur deinde ad probandum, quod fideles peccatores ad Ecclesiam non pertineant; Primò quia Ecclesia in Symbolo fidei dicitur Sancta; ergo non constat, nisi ex sanctis: Quod si sufficeret, quod minor Ecclesiæ pars sit Sancta, ut possit absolute dici Sancta, à fortiori deberet sufficere quod major ejus pars dicatur impia, ut absolute posset Ecclesia dici impia. Secundò quia sicut habens Deum pro Patre habet Ecclesiam pro Matre, ita viceversa habens Ecclesiam pro Matre habet Deum pro Patre; sed peccator non habet Deum pro Patre (dicitur enim ad Rom. 8. *Nam qui Spiritu Dei aguntur, ii sunt filii Dei*: Et de peccatoribus dicitur Jo. 8. *Vos ex Patre diabolo estis*) ergo nec Ecclesiam habet pro Matre. Tertiò quia si Ecclesia est Christi Corpus mysticum, nequit habere membra mortua, in quibus nihil Christus operatur, cujusmodi sunt peccatores. Quartò quia qui pertinent ad Regnum diaboli, omnes sunt impii: ergo qui pertinent ad Regnum Christi, omnes sunt probi, & justi. Quod videtur docere

Tom. II. P. IV.

Augustinus lib. 2. contra Cresconium cap. 21. dicens: *Ac per hoc, etiam nesciente Ecclesia propter malam, pollutamque conscientiam damnati à Christo, jam in Corpore Christi non sunt, quod est Ecclesia, quoniam non potest Christus habere membra damnata*. Et similiter Hieronymus in Comment. ad Ephes. 5. ubi habet: *Ecclesia Christi gloriosa est, non habens maculam, neque rugam, neque aliquid hujusmodi; qui ergo peccator est, aut aliqua forde maculatus, de Ecclesia Christi non potest appellari, nec Christo subiectus dici*.

Respondeo ad primum, Ecclesia dicitur Sancta triplici ex Capite; primò quidem, quia sancta sunt, quæ ad ipsam constituendam spectant; videlicet Baptisma, professio Christiana, nempe fidei, & morum, & unio membrorum inter se, & cum suo capite: Secundò dicitur Sancta, quia Deo est dicata, ejusque Caput est Christus, qui est Sanctus Sanctorum: Tertiò est Sancta propter Sanctos, quos habet; & quamvis habeat etiam impios, non eatenus dici potest impia; tum quia denominatio sumitur à parte præstantiori; sicut homo dicitur rationalis, quamvis ejus Corpus non sit rationale; tum etiam quia proprium est Ecclesiæ Catholicæ habere Sanctos, quin sit proprium Ecclesiæ Catholicæ habere impios.

XIV. Ad secundum, tripliciter etiam homines in Scripturis dicuntur esse filii Dei, ut notat Augustinus lib. contra Adimantum cap. 5. Primò ratione generationis, creationis, aut regenerationis; nam Christus est Dei filius, quia à Patre generatus: homines sunt Dei filii, quia ab eo creati; unde dicitur Deutoron. 32.

D d

Num.

Numquid non ipse est Pater tuus, qui fecit, & creavit te? Et iusti dicuntur Dei filii, quia ab eo regenerati; in quo sensu loco laudato dicitur ab Apostolo: *Qui spiritu Dei aguntur, hi sunt filii Dei.* Secundò dicuntur homines Dei filii ratione imitationis, quo sensu dicitur Matthæi 5. *Diligite inimicos vestros, & benefacite his, qui oderunt vos, ut sitis filii Patris vestri:* Et in hoc eodem sensu peccatores dicuntur esse à Patre diabolo, quatenus illum imitantur ratione doctrinæ: Sicut enim Apostolus vocat suos filios, quos imbuerat doctrina Christi, dicens Gal. 4. *Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur in vobis Christus;* ita dicuntur filii Dei, & Ecclesiæ, qui Dei, & Ecclesiæ doctrinam tenent, ac docent, etiam si mali sint; unde Isaïæ 1. dicitur: *Filios enutrivì, & exaltavi, ipsi autem spreverunt me:* His explicatis, dico: qui est filius Dei Patris ratione doctrinæ, & imitationis, est similiter filius Matris Ecclesiæ, & viceversa: at qui est filius Dei per regenerationem, potest non pertinere ad Ecclesiam, ut Catechumenus, qui est in gratia: & viceversa potest aliquis non esse Dei filius in hoc sensu, sed filius diaboli per imitationem, & simul ad Ecclesiam pertinere, ut ostendimus.

Ad tertium, sicut possunt aliqua membra esse arida, & mortua, & tamen ad Corpus vivum pertinere, illique esse conjuncta; ita Corpori Mystico Christi D. nempe Ecclesiæ possunt esse conjuncta quædam membra mortua, in quibus Christus non operatur operationes vitales, seu salutares. Hinc Pontifices, & Episcopi sunt vera capita hujus Mystici Corporis, Doctores verò sunt oculi, & linguæ, esto carerent vita gratiæ;

possunt quippe esse instrumenta operativa per potestatem sive ordinis, sive jurisdictionis, quæ potest esse sine gratia. Quamvis autem in Corpore naturali membrum mortuum non possit esse instrumentum ullius operationis; potest tamen in Corpore mystico: Et ratio disparitatis est, quia in Corpore naturali operatio pendet à bonitate instrumenti; Cum non possit anima operationes vitales exercere, nisi per apta, viva, ac bona instrumenta; at in Corpore Mystico operatio non pendet à probitate, aut vita instrumenti, eo quod anima hujus mystici Corporis sit Spiritus Sanctus, qui tam potest operari per instrumenta viva, & idonea, quam per mala instrumenta, & mortua.

Ad quartum, non possunt ad Regnum diaboli pertinere filii Dei: per hoc enim ipsum, quod sint filii Dei, eruit illos Deus à potestate, & captivitate diaboli; At qui per imitationem sunt filii diaboli, possunt pertinere ad Regnum Dei in hoc mundo, seu ad Ecclesiam militantem; quia Christus noluit eos ab Ecclesia expulsos per peccatum, sed solum illos expellit per infidelitatem, per apostasiam, per schisma, per excommunicationem, vi quorum non possunt in Sacramentis cum aliis fidelibus communicare sub regimine legitimorum Pastorum, ac præsertim Vicarii Christi D.

Ad auctoritatem Augustini dicendum, non significari illis verbis, quod in Corpore Christi Mystico, seu in Ecclesia, non dentur mali, sed solum quod non dentur mali, qui sint instar bonorum membra viva Christi D. sint autem in hoc Corpore Mystico eo prorsus modo, quo in cor-

corpore naturali sunt humores corrupti, qui revera sunt in corpore, sunt tamen etiam separati à membris corporis, ut idem Augustinus habet tract. 3. in ep. Jo:

Ad auctoritatem Hieronymi dicendum, Ecclesiam non adæquatè sumptam, sed secundum quod est sancta, & continet perfectos, nullam habere maculam, neque rugam: Et enim idem Hieronymus in cap. 1. ad Gal. quærens, quomodo cohæreant inter se verba Apostoli, quæ nunc Ecclesias Galatiæ commendant, nunc reprehendunt, dicit, non dari duas Ecclesias, alteram justorum, alteram scelestorum; sed unam esse, de qua diversimodè loquuntur Scripturæ; Aliquando enim tribuunt Ecclesiæ, quod est proprium perfectorum, qui sunt in Ecclesia, ut est carere macula, ac ruga; aliquando tribuunt, quod est proprium imperfectorum, ac malorum, ut est peccare, ac indigere correptione: Quare quoties Ecclesia laudatur, respiciendum est ad Ecclesiam prout continet Sanctos, & perfectos; quoties reprehenditur, respiciendum est ad eandem prout continet imperfectos.

XV. Ex hætenus dictis infertur primò, quod licet Angeli, ac Sancti ad illam Ecclesiæ Catholicæ partem pertineant, quæ in Cælis beata cum Rege suo Christo ævo fruitur sempiterno, ac triumphum semper agit ob victorias de suis hostibus reportatas; nihilominus ad Ecclesiæ partem, quam dicimus Militantem, & visibilem, non spectant Angeli, nec Electi in quantum tales, sed iusti simul, ac peccatores, quantumvis sint Reprobi; de quibus nulla fit mentio in thesi 72. & sequentibus, ut proinde implicite Quesnellus velit

eos ad Ecclesiam non pertinere, ut mox ostendemus.

Infertur secundò, Ecclesiam non esse cætum filiorum Dei dumtaxat, sed esse cætum omnium illorum, qui veram fidem profitentur, & in iisdem Sacramentis communicant sub regimine Vicarii Christi D. Quod autem dicitur in thesi 73. videlicet adoptatos in Christo subsistere in ejus persona, si fiat sensus, quod adoptati in Christo sanctificentur per gratiam receptam in persona Jesu Christi resuscitati, cui ipsi sunt uniti (prout loquitur Quesnellus in thesi 36.) est omnino falsum, justos in persona Christi ita subsistere, ut ibi ostendimus.

Infertur tertio, Ecclesiam non debere dici Christum, ut habetur in thesi 74., sed esse Corpus Christi mysticum, habens quidem ut caput Verbum Incarnatum, non tamen habens sub se solum omnes Sanctos ut membra; complectitur quippe bonos simul, & malos, quamvis reprobos. Ratio autem, cur Ecclesia non debeat dici esse ipse Christus, est, quia cum Ecclesia juxta definitionem explicatam sit cætus fidelium in Sacramentis communicantium sub regimine Vicarii Christi, & in hoc cætu Christus comprehendi non possit, si quidem Christus non suscipit Sacramenta, sed ea instituit, nec subest regimini sui Vicarii, sed illi præest, sequitur, quod Christus sit solum Ecclesiæ caput, quatenus influit in reliqua membra gratias, & auxilia, prout præmisimus, & quatenus habet potestatem gubernandi fideles, ac illis imperandi, quin debeat dici membrum Ecclesiæ, ut docent communiter contra nonnullos apud Suarez t. 1. in 3. p. disp. 23. sect. 1.,

Vasquez disput. 98., Lugo disp. 17. n. 9.: Etenim membrum dicit dependentiam ab aliis membris; Christus verò nullam dicit dependentiam ab Ecclesia. Quamvis autem Apostolus 1. ad Corinth. 12. dicat: *Vos estis corpus Christi, & membra de membro*; non est sensus, quod fideles sint membra de Christo, quod pariter sit membrum; sed est sensus, quod illi fideles erant membra de Paulo, quod erat membrum Christi; sicut manus potest dici membrum de membro, hoc est de brachio, quod pariter est membrum; vel est sensus, quod illi fideles erant pars Ecclesiæ, seu membrum relatè ad Ecclesiam, quæ pariter est membrum Christi; vel sensus demum est, ut alii volunt, quod fideles sint membra ad invicem.

Infertur quartò, nec aptè dici in thesi 75. quod Ecclesia sit unus solus homo compositus ex pluribus membris, quorum Christus est caput, vita, substantia, & persona, unus solus Christus compositus ex pluribus Sanctis. Etenim neque est verum, quod Ecclesia sit Christus, neque est verum, quod Christus sit vita, substantia, & persona relatè ad Sanctos, ut diximus in illatione secunda; neque est verum, quod Ecclesia ex solis justis, & non etiam ex peccatoribus componatur.

Infertur quintò, neque esse verum, quod habetur in thesi 76. Ecclesiã esse spatiofissimã, quatenus complectatur electos, & justos omnium sæculorum; tum quia debet etiam reprobos, & malos continere; tum etiam, quia quamvis justis, qui fuerunt, & nunc non sunt, possint ad Ecclesiam conferre in quantum visibilem secundum id, quod nobis reliquerunt ad doctrinam Catholicam spectans, suis e-

xemplis, & institutionibus; justis tamen, qui erunt, conferent quidem ad Ecclesiam, & illius erunt tunc temporis membra, nunc autem ad illam non spectant.

Infertur sextò, falsum esse, quod dicitur in thesi 77., quod cesset esse de Ecclesia, & habere Deum pro Patre relatè ad doctrinam, & Christum pro Capite relatè ad influxum, peccator, qui non ducit vitam dignam filio Dei, & membro Christi.

XVI. Infertur ultimò, falsissimum esse, quod habetur in thesi 78. videlicet, quod tam separentur ab Ecclesia Infideles, qui non credunt Evangelio, quam peccatores, qui non vivunt secundum Evangelium. Imò ex hoc ipso, quod populus Judaicus fuerit figura populi Electi, evincitur falsitas hujus thesisi: nam, ut arguit Augustinus in breviculo, collatione tertia, in populo Judaico à Deo electo in veteri testamento, non deerant gravissima scelera; & tamen nusquam legitur, quod Moyses, Samuel, vel alii Prophetæ, aut Beatissima Virgo, D. Anna, Elisabeth, Simeon, Zacharias, Joannes Baptista, & alii justis separaverint se ab aliis hominibus iniquissimis in iis, quæ spectabant ad Templum, Altare, Sacrificia, & alia, quæ cultum religiosum continebant. Quare sicut in populo electo veteris testamenti boni, & mali simul commorabantur in iis, quæ religionis erant; ita prorsus dicendum in novo testamento, videlicet Ecclesiam Dei justos simul, & peccatores complecti.

XVII. Insulse nimis Quesnello patrocinantur, qui dicunt, in hisce thesibus, in quibus Ecclesiæ dignitas exprimitur, mentionem non fieri de pecc-

peccatoribus, ac reprobis, sed solum de justis, & electis, non quia ab utrisque non constituitur, sed quia justis sunt potior ac dignior Ecclesiae pars; unde sicut in Symbolo fidei dicitur ea esse Sancta, sumpta denominatione à præstantiore ejus parte, quamvis non pauci ad Ecclesiam pertinentes sint scelesti; ita dici poterit, quod Ecclesia sit cœtus justorum, quamvis etiam peccatores in ea reperiantur.

Sed valde puerilis est hæc evasio, in qua confunditur denominatio cum definitione. Cui autem ignotum est, quod possit res à potiori ejus parte denominari, non possit tamen per eam dumtaxat definiri? Sic homo denominatur rationalis denominatione desumpta ab anima rationali, quæ est pars hominis præstantior: At si quis interroget, Quid sit homo? non potest definiri per unum tantum ejus physicum constitutivum, dicendo, quod sit Anima rationalis, sed dici debet, quod sit compositum ex anima rationali, & corpore. In casu nostro, potest quidem Ecclesia denominari Sancta, non solum à sanctitate doctrinæ, ac Sacramentorum, sed etiam denominatione desumpta à præcipuis ejus membris: At dum Quesnellus in thesi septuagesimatertia interrogat, *Quid est Ecclesia?* non potest illam per unam dumtaxat partem definire, dicendo, quod sit Cœtus justorum, sed respondere debet, quod sit Cœtus fidelium, qui à justis simul, & à peccatoribus, ab electis, & reprobis conflatur. Præterquamquod in thesi septuagesimaoctava expressè Quesnellus negat, peccatores fideles ad Ecclesiam pertinere, ut mox planius exponetur, rejectando excusationem illam, quod in his thesibus

à peccatoribus solum præscindatur, & præscindentium nullum sit mendacium: Vult enim Quesnellus, quod à populo electo, seu ab Ecclesia separentur, atque adeo ad illam non pertineant tam peccatores, qui non vivunt secundum Euangelium, quam Infideles, qui Euangelio non credunt.

ANACEPHALÆOSIS

*Adversus Thesim LXXII.
usque ad LXXVIII.*

SEPTUAGESIMA secunda, & sequentes usque ad septuagesimam octavam multifariam errant loquentes de Ecclesia Catholica, & de Christo D., qui est Ecclesiae Caput. Primò quidem dum dicitur absolute Ecclesia comprehendere omnes Angelos cœli. Quamvis enim ad Ecclesiam triumphantem spectent Angeli, & non sit duplex Ecclesia, altera militans in hac vita, & altera triumphans in altera, sed una tantum sit Ecclesia, considerata tamen pro diverso statu, & pro diversis temporibus; Ad eum modum, quo idē est Christus Dominus, qui consideratus prout erat in hac vita, dicebatur Passibilis, & Mortalis, consideratus prout est in Cœlo, dicitur Impassibilis, & Immortalis: Nihilominus sicut Christus anonomastice in Scripturis venit ut Christus passibilis (siquidem in veteri testamento præfiguratus fuit, ut passibilis, & mortalis, & in novo testamento dicitur semetipsum exinanisse) ita Ecclesia Catholica anonomastice sumitur pro hac solum parte Ecclesiae, quæ est visibilis, & militans; Et ad hanc proculdubio non pertinent Angeli. Secundò falsum

sum est, quod Ecclesia comprehendat omnes Electos; Cum enim Ecclesia Catholica, & visibilis definatur communiter apud Bellarm. lib. 3. de Concil. cap. 1. quod sit *cætus hominum, ejusdem Christianæ fidei professione, & eorundem Sacramentorum communione colligatus, sub regimine legitimorum Pastorum, ac præcipue unius Christi in terra Vicarii Romani Pontificis* (unde ad Ecclesiam non pertinent Infideles, nempe Pagani, Turcæ, Judæi, sicut nec Apostatæ, Hæretici, Schismatici, Excommunicati, & Catechumeni) possint autem inter Infideles, & alios ad Ecclesiam non pertinentes nonnulli esse electi, quatenus peracturi sint poenitentiam debitam, & sint salvandi; apertè sequitur, quod non omnes electi Ecclesiam constituent; aliter etiam constitueretur ab iis electis, qui nunc sunt infideles, & de facto sunt extra ovile Christi. Falsum est tertio, quod Ecclesia constituatur ab omnibus justis terræ, & omnium sæculorum; cum enim multi, qui nunc sunt infideles, & ad Ecclesiam non pertinent, futuri sint aliquando justi, deberent etiam isti Ecclesiam constituere; quod tamen nemo dixerit; quippe qui non pertinent ad Ecclesiam nunc, dum sunt infideles, sed pertinebunt tunc, quando erunt justi: Falsum est quarto, quod adoptati in Christo subsistant in ejus persona, seu quod Christus sit subsistentia, & persona justorum (præsertim si fiat sensus, quod sanctificentur per gratiam receptam in persona Christi, ut dicitur in thesi 36.) Falsum est quinto, quod Ecclesia sit integer Christus; siquidem Christus est solum Ecclesiæ caput, in quantum influit gratias in sua membra, sed absque ulla dependen-

tia à reliquis membris, nec subest regimini sui Vicarii, nec Sacramento est susceptor, ut alii, qui Ecclesiam constituunt, sed Institutor. Hinc falsum est sexto, quod Ecclesia sit unus solus homo, nempe Christus compositus ex pluribus Sanctis, quorum est Sanctificator. Falsum est septimo, quod peccator non ducens vitam dignam filio Dei, & membro Christi, desinat habere Deum pro Patre (verè enim Patrem habet Deum, non in quantum retinet gratiam, seu filiationem adoptivam, cum illam ob mortale amiserit, sed in quantum retinet ejus doctrinam, ac fidem) desinatque habere Christum pro capite quoad influxum auxiliorum, ut per gratiam vivificetur.

Illud verò in quo enormiter Quenellus errat in omnibus thesibus est, quod solum velit Justos, & Electos ad Ecclesiam pertinere, non verò peccatores, & reprobos. Qua in re exuscitatur hæresis Calvinii, & aliorum apud Bellarm. loco laudato, qui eatenus negabant Ecclesiam esse visibilem, cum non possimus discernere electos, & justos à reprobis, & peccatoribus; unde rueret firmitas fidei, & credendorum, necnon Ecclesiæ jurisdictio; cum enim dignosci nequeat, num isti Pastores Ecclesiæ sint ex numero justorum, & electorum, an secus, incerta est eorum jurisdictio, & incertum pariter, quod in Conciliis Oecumenicis definiunt tanquam de fide credendum. Id autem eo consilio à Quenello in his thesibus inculcatur, ut Janseniani parvipendant proscriptiones à Pontificibus non semel factas thesium Jansenii, necnon excommunicationes latas adversus contumaces: cum enim incertum sit, an ad veram Ecclesiam spectent Pastores,

res, qui theses illas proscripserunt, & excommunicationes comminati sunt, idcirco non debent inde homines retrahi a sequenda ea doctrina, quam dicunt esse Augustini. At ex Evangelio luculenter constat, in Ecclesia bonos simul, & malos, electos, & reprobos contineri; Ea quippe Matthæi 25. comparatur Ovili, quod oves simul, & hædos continet, nempe electos, & reprobos: Matth. 13. comparatur Sagenæ missæ in mare, quæ bonos simul, & malos pisces congregat, nempe justos, & peccatores: Matth. 3. comparatur Aræ, quæ triticum simul continet, & paleas: Unde August. tr. 6. in Jo: habet: *Fatemur in Ecclesia Catholica & bonos, & malos esse, sed tanquam grana, & paleas.* Quod si peccatores ad Ecclesiam non pertinerent, Sacramentum Pœnitentiæ non esset Sacramentum mortuorum, quippe quod non posset peccatoribus fidelibus conferri, sicut non potest conferri Infidelibus, nec Excommunicatis, & aliis, qui ab Ecclesia sunt ejecti, dicente Apostolo 1. Cor. 5. *Quid enim mihi de iis, qui foris sunt, judicare?* Et hac de causa, qui post correptionem fraternam non emendantur, non deberent accusari Ecclesiæ, quæ non judicat de iis, qui foris sunt; & tamen Matth. 18 Christus D. dicit: *Si non audierit eos, dic Ecclesiæ.*

Ex quibus fit primò, erroneum esse, quod dicitur in thesi 77. quod scilicet peccator non ducens vitam dignam membro Christi sit membrum abscissum, ut proinde non habeat Christum pro capite; quamvis enim sit membrum mortuum, non est tamen abscissum, ut est excommunicatus. Fit secundò, erroneum similiter esse, quod dicitur in thesi 78. quod eodem

modo separaretur à populo electo (nempe ab Ecclesia) peccator, qui non vivit secundum Evangelium, & infidelis, qui Evangelio non credit: Infideles enim ad Ecclesiam non pertinent, quippe quæ est cœtus Vocatorum ad fidem, seu cœtus fidelium; unde August. lib. de unitate Ecclesiæ cap. 4. habet: *Qui non credunt Christum in carne venisse de Virgine Maria ex semine David, aut in corpore ipso resurrexisse, in quo crucifixus, & sepultus est, non utique sunt de Ecclesia.* At peccatores pertinent ad Ecclesiam, ut ostendimus, & ex hoc ipso fit perspicuum, quod populus Judaicus à Deo electus in veteri testamento, qui erat figura Ecclesiæ, malos simul, & bonos complectebatur, eosque indiscriminatim admittebat in iis, quæ ad cultum religiosum pertinebant.

Nonnulli, vel quia decipiuntur, vel potius ut decipiant, in hisce thesibus Quesnellum excusant dicendo, quod solum asserat justos, & electos ad Ecclesiam spectare, quin excludat peccatores, & reprobos, sed ab iis præscindat: Præsertim quia alibi expressè docuit, in Ecclesia bonos simul, & malos contineri; videlicet in cap. 13. Matth. v. 47. ubi habet: *Sagenæ, & navis Ecclesiæ præsentis indiscriminatim accipiunt pisces bonos, & malos, veros Christianos, & hypocritas, electos, & reprobos.*

Verum in sole cæcutit, qui non advertit, Quesnellum in hisce thesibus velle, quod peccatores nullatenus ad Ecclesiam spectent, non secus ac excommunicati, & infideles; etenim id verbis non obscuris asseritur in thesi 77.: expressè autem habetur in thesi 78. ubi dicitur, eodem modo ab Ecclesia separari peccatorem, qui non vivit secundum Evangelium, ac Infide-

fidelem, qui Euangelio non credit. Verum quidem est, quod in aliis thesibus præscindat à peccatoribus, & reprobis; Sed quis non videat in materia dogmatica propositionem præcisivam, & multo magis rei definitivam de se æquivalere exclusivæ (ut advertimus in thesi 32.) præsertim postquam dissensio aliqua in ea re fuit inter Catholicos, & Hæreticos? Sicut enim si quis diceret Ecclesiam constitui à baptizatis adultis, quamvis præscindat à baptizatis infantibus, censetur tamen illos excludere juxta hæresim damnatam à Tridentino sess. 7. can. 13.; ita qui asserit, ac multoties repetit, Ecclesiam constitui à justis, & electis, censetur excludere malos, ac reprobos juxta hæresim Vvighlephi, Lutheri, Calvini, & aliorum apud Bellarminum.

Neque obstat, quod alibi Quesnellus dixerit, sagemam, & navim Ecclesiæ accipere pisces bonos, & malos. Nam aliquando hic Auctor calidè utitur verbis ambiguis ad fallendum, ut advertimus in thesi decima, ubi diximus, quod cum non semel docuerit disertis verbis nullam voluntatem resistere gratiæ interiori juxta hæresim Jansenii, usus est aliquando verbis ambiguis, dicendo hominem gratiæ resistere; cum tamen nusquam diserte docuerit, quod resistat gratiæ interiori; propterea ubi dixit, quod gratiæ resistat, solum voluit, quod resistat gratiæ exteriori, prout loquitur in thesi quinta. Ita in casu nostro; aperte Quesnellus in his thesibus negat peccatores in Ecclesia contineri, cum dicat, eodem modo ab illa separari peccatorem, ac Infidelem; propterea ubi verbis ambiguis ad fallendum dixit, Ecclesiam accipere bonos, & malos, cum nusquam

docuerit, malos, & bonos Ecclesiam constituere, intelligendus est, quod ibi voluerit, vel bonos, & malos accipi ab Ecclesia in sensu Melancthonis, qui dicebat, bonos, & malos admisceri in Ecclesia, quin tamen veram Ecclesiam conflent; Vel juxta mentem Brentii dicentis bonos, & malos esse solum in Ecclesia externa, quatenus tam mali, quam boni conveniunt in doctrina fidei, & usu Sacramentorum, quamvis soli justi spectent ad veram Ecclesiam præditam privilegiis, quæ narrantur in Scripturis, quæ non est visibilis, nisi oculis fidei. Præterquamquod sicut excommunicati (qui proculdubio ad Ecclesiam non pertinent, utpote ab ea dimissi) nec non hæretici, qui à congregatione Fidelium egressi sunt, dici possunt esse in Ecclesia secundum quid, non simpliciter, ut advertit Bellarm. lib. 3. de Eccl. cap. 4. videlicet quia etiam ipsi quædam Sacramenta validè administrant; ita peccatores. Denique dici possunt esse in Ecclesia largo & vulgari modo sumpta, prout complectitur omnes Christianos (ut notat D. Ambrosius apud eundem Bellarm.) & in hoc sensu dicere potuit Quesnellus, quod sagemam Ecclesiæ pisces bonos, & malos accipiat; cum diserte non semel docuerit, peccatores ad veram Ecclesiam pressè sumptam simpliciter non pertinere.

Dicunt Quesnelli Affectæ, quod thesis 77. asserens, peccatorem non habere Deum pro Patre, nec Christum pro capite, possit ritè intelligi, & explicari, quod non habeat Deum pro Patre per gratiam, in qua clamamus, Abba, Pater, ut dicitur Rom. 8.; nec habeat Christum pro capite, qui influat in membra viva, sicut

sicut vitis in palmites . Sed inaniter adlaborant . Nam primò in germano & obvio verborum sensu thesis est erronea ; excludit quippe omnem rationem Patris in Deo , & capitis in Christo relatè ad peccatores ; cum negatio sit malignantis naturæ . Deinde thesis , quæ potest tam in vero , quam in erroneo sensu usurpari , ex adjunctis ad hunc potius sensum , quam ad illum determinatur , ut explicavimus in thesi 51. Cum autem thesis hæc absolutè doceatur , postquam Heterodoxi contenderint , peccatores ad Ecclesiam non spectare , & doceatur in Codice , in quo aliis in locis (præsertim in thesi 78.) hoc disertè exprimitur , ex his adjunctis fit , quod in sensu erroneo accipienda sit ; & ideo tum in proprio verborum sensu , tum in sensu ab Auctore intento proscribenda fuit.

PROPOSITIO LXXIX.

Utile , ac necessarium est omni tempore , omni loco , & omni personarum generi studere , & cognoscere spiritum , pietatem , & mysteria Sacræ Scripturæ . *Quesn. 1. Cor. 14. 15. edit. 1693. & 1699.*

PROPOSITIO LXXX.

Lectio Sacræ Scripturæ est pro omnibus . *Quesn. Act. 8. 28. editione 1693. & 1699.*

PROPOSITIO LXXXI.

Obscuritas sancta verbi Dei non est laicis ratio dispensandi se ipsos ab ejus lectione . *Quesn. Act. 8. 31. editione 1693. & 1699.*

PROPOSITIO LXXXII.

Dies Dominicus à Christianis debet sanctificari lectionibus pietatis , & super omnia sanctarum Scripturarum . Damnosum est velle Christianum ab hac lectione retrahere . *Quesnel. Act. 15. 21. edit. 1693. & 1699.*

PROPOSITIO LXXXIII.

Est illusio sibi persuadere , quod notitia mysteriorum Religionis non debeat communicari feminis lectione sacrorum librorum . Non ex feminarum simplicitate , sed ex superba virorum scientia , ortus est Scripturarum abusus , & natæ sunt hæreses . *Quesn. Jo. 4. 26. edit. 1693. & 1699.*

PROPOSITIO LXXXIV.

Abripere è Christianorum manibus novum Testamentum ,
seu

feu eis illud clausum tenere, auferendo eis modum illud intelligendi, est illis Christi os obturare. *Quesn. Matth. 5. 2. edit. 1693. & 1699.*

PROPOSITIO LXXXV.

Interdicere Christianis lectionem Sacrae Scripturae, praefertim Euangelii, est interdicere usum luminis filiis lucis, & facere, ut patiantur speciem quandam excommunicationis. *Quesnell. Luc. 11. 33. edit. 1693.*

PROPOSITIO LXXXVI.

Eripere simplici populo hoc solatium jungendi vocem suam voci totius Ecclesiae, est usus contrarius praxi Apostolicae, & intentioni Dei. *Quesn. 1. Cor. 14. 16. edit. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Erraret profecto Ecclesia, si thesauri istae verum haberent, & maxima fidelium pars esset in statu damnationis.

II. Antiquae haereses hic exuscitantur.

III. Sacrorum Bibliorum lectionem lingua materna non esse promiscue permittendam, nec adbibendam esse in usu publico, ostenditur ex usu Apostolorum; tum etiam veteris legis, ac Ecclesiae universalis. IV. Ad Ecclesiae unitatem

spectat, quod publicus usus Scripturarum sit lingua communissima. V. Indocti facile arriperent ansam errandi, si vernacula lingua Scripturas legerent.

VI. Primarius finis Divinorum Officiorum est Dei cultus, non consolatio, & instructio populi, quae per conciones frequenter haberi debet. VII. Non frustra est publica Ecclesiae oratio, quamvis ejus sensus non intelligatur à populo. VIII. Prædicatio debet esse vernacula lingua, quia ea continet explicationem; secus vero Biblia Sacra. IX. Apostolus, & Patres huic doctrinae non refragantur. X. In quonam sensu Scripturae dicuntur esse perspicuae, cum tamen pluribus de causis sint obscurae, & profundissimae?

I. **A**D enormitatem erroris harum thesium primo intuitu conspiciendam satis erit advertere, quod benè magna, immò maxima fidelium pars esset in statu damnationis, si illae subsisterent; siquidem pauci admodum sacrorum eloquiorum, ac mysteriorum studio vacant omni tempore, ac omni loco; quod in prima harum thesium dicitur omni personarum generi necessarium esse ad salutem. Erraret praeterea Ecclesia, dum non permittit passim vernaculam sacrorum Bibliorum editionem, ut possent omnes, etiam rudes, ac feminae, ea continenter legere, dum dicitur in his thesibus lectio sacrae Scripturae esse pro omnibus, quia obscuritas sancta Verbi Dei sit ratio sufficiens, ut laici seipsos ab hac lectione dispensent: Erraret etiam Ecclesia universa, dum vetat, ne indiscriminatim omnibus lectio sacrarum Scripturarum vulgari lingua concedatur, si verum esset, quod dies Dominicus à Christianis hac lectione debeat sancti-

ificari; & quod damnosum sit Christianifideles ab ea retrahere, perinde quasi plerisque obesset potius, quam prodesset; unde solum adhortandi sint, ut explicationi sacrarum Scripturarum, quæ per Parochos, Concionatores, & alios Professores in Ecclesiis fieri debet singulis festis, interesse non prætermittant. Videtur autem hæc omnia Quesnellus deglutire, dum addit, illusionem, ac deceptionem pati Ecclesiam, dum sibi persuadet, mysteria nostræ Religionis non esse communicanda fœminis, ac idiotis lectione, sed solum explicatione sacrarum Scripturarum, perinde quasi etiam ex fœminarum simplicitate, & non ex sola superba virorum scientia Scripturarum abusus, atque hæreses ortæ sint.

Post has contumelias adversus Ecclesiam per summam injuriam intortas, descendit ad commendandam lectionem Novi Testamenti, quod ipse tot observationibus Janseniana lue infectis explicavit, & tot editionibus in vulgus disperfit, ut sub specie docendi incautos doctrinam sacram, suos errores subdole edoceret. Hinc dicit, verba Christi Domini sola lectione novi Testamenti à nobis audiri, ita ut alius non suppetat modus ea intelligendi; unde interdicare hanc lectionem fidelibus idem sit, ac usum luminis interdicare filiis lucis, & velle illos cuidam excommunicationi esse obnoxios. Et concludit, quod eripere populo hoc solatium conjungendi vocem suam voci totius Ecclesiæ, vernacula lingua audiendo Divina officia, ita ut possit eorum sensus percipere, & cum Ecclesia orare, adversetur praxi Apostolicæ, ac intentioni Divinæ.

II. Theses istæ captiosæ, quæ vi-

dentur pietatem redolere, dum lectionem sacræ Scripturæ omnibus commendant, fucata fraude non solum Ecclesiæ consuetudini, & præceptis, præsertim Tridētini, impiè detrahunt, sed etiam antiquas hæreses exsuscitant, & ad ebibendum Jansenianum virus ex lectione Novi Testamenti à Quesnello suis erroribus passim vafre inspersi, incitant, suadent, ac alliciunt. Sciendum itaque Calvinum lib. 3. Instit. cap. 20. §. 33., Kemnitium, Brentium, aliosque Hæreticos apud Bellarm. lib. 2. de Verbo Dei cap. 15. docuisse, quod in hisce thesibus iterum Quesnellus reponit; videlicet sacram Scripturam omnibus vernacula unius cujusque lingua tradendam, eaque publicè utendum in Divinis Officiis, ut populus vocem suam voci totius Ecclesiæ conjungat; cum Christus Dominus lingua vernacula veritates Evangelicas edocuerit, & Apostoli die Pentecostes variis linguis loquuti sint magnalia Dei, ita ut unusquisque lingua sua illos audiret, ut habetur Act. 2. Catholici tamen ex opposito docent, non esse passim sine discrimine concedendam singulis lectionem sacrarum Bibliorum lingua materna, nec eadem legenda, aut canenda esse in publico, & communi usu Ecclesiæ, quamvis non prohibeantur universim vulgares translationes, ut somniat Kemnitius; Siquidem in Regula quarta Indicis librorum prohibitorum à Pio IV. editi hæc habentur: *Cum experimento manifestum sit, si sacra Biblia vulgari lingua passim sine discrimine permittantur, plus inde ob hominum temeritatem detrimenti, quam utilitatis oriri; hac in parte judicio Episcopi, aut Inquisitoris stetur, ut cum consilio Parochi, vel Confessoris, Bibliorum à Catholicis Auctoribus*

ribus versorum lectionem vulgari lingua eis concedere possint, quos intellexerint ex huiusmodi lectione non damnum, sed fidei, atque pietatis augmentum capere posse. Et quamvis Tridentinum sess. 22. cap. 8., & can. 9. anathematizet, qui dixerit Missam vulgari lingua debere celebrari; præcipit tamen omnibus curam habentibus animarum, ne parvuli petant panem, & non sit, qui frangat eis, ut frequenter, præsertim diebus Dominicis, & festis, ex iis, quæ in Missa leguntur, vel per se, vel per alios aliquid exponant. Et sessione 5. cap. 2. iisdem curam animarum gerentibus districtè pariter mandat, ut saltem diebus Dominicis, & festis solemnibus plebes sibi commissas pro sua, & earum capacitate pascant salutaribus verbis, docendo ea, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem. Solùm permittuntur omnibus, & in usu publico Divinorum officiorum adhibentur Biblia sacra tribus illis linguis, utpotè universalioribus, Hebræa, Græca, & Latina, quas Christus Dominus titulo suæ Crucis honoravit; præsertim quia iis linguis sacræ literæ ab Auctoribus suis conscriptæ fuere, vel certè per has solas Christi Euangelium in præcipuis Orbis terræ partibus promulgatum fuit: De iis enim hæc habet Hilarius in Præfatione ad Psalmos: *His maximè tribus linguis sacramentum voluntatis Dei, & beati regni expectatio prædicatur; ex quo illud Pilati fuit, ut his tribus linguis Regem Judæorum Dominum Jesum Christum esse perscriberet.*

III. Ostenditur autem, cur non debeat omnibus indiscriminatim permitti lectio sacræ Scripturæ lingua materna, nec debeant istæ transla-

tiones deservire in usu publico Divinorum Officiorum. Primò quidem ex usu Apostolorum, qui quamvis ubique Gentium Euangelium prædicarint lingua uniuscujusque regionis, cum præditi fuissent dono linguarum; & quamvis ubique Gentium Ecclesias fundarint ex Irenæo lib. 1. cap. 3.; nihilominus Euangelia, & Epistolas non scripserunt linguis earum Gentium, quibus prædicabant, sed solùm Hebraicè, aut Græcè, & juxta nonnullorum sententiam etiam Latine; creditur enim Marci Euangelium fuisse prius Romæ Latine scriptum, ac deinde ab eodem in Græcam linguam fuisse translatum, ut videre est apud Damasum in vita B. Petri. Quod autem aliis linguis non scripserint, constat, tum quia nulum de iis vestigium extat; tum etiam, quia Petrus, & Jacobus non nisi Græcè scripserunt Judæis per totum orbem dispersis, quamvis iis nec lingua Græca, nec Hebræa esset materna, sed solùm lingua ejus regionis, in qua degebant; ut patet ex verbis illis Act. 2. *Nonne isti, qui loquuntur, Galilæi sunt? & ecce nos audivimus illos loquentes nostris linguis.* Similiter Joannes Apostolus Græcè scripsit primam suam Epistolam Parthis, quibus tamen Græca lingua non erat materna, ut notat Augustinus l. 2. quæst. Euangel. qu. 39. Apostolus etiam Græcè scripsit Romanis, quibus non Græca, sed Latina lingua erat vulgaris.

Constat secundò ex usu veteris legis, & ex usu Ecclesiæ universalis: Etenim in veteri lege post septuaginta illos annos Babylonicæ captivitatis Hebræi linguam propriam obliti, Chaldaicam, seu Syriacam habuerunt maternam; & tamen solùm Hebrai-

braicè sacra Biblia in templo legebantur, aut canebantur, ut constat ex lib. 2. Esdræ cap. 8., ubi dicitur, quod cum legeretur universo populo Liber Legis Domini, Nehemias, & Eldras, necnon Levitæ illum interpretabantur, eo quod aliter illum non perciperent, propterea facta est lætitia magna nimis à Populo, quia intellexerant verba Legis, adhibita Esdræ Sacerdotis, & Scribæ interpretatione.

Quod vero attinet ad usum Ecclesiæ universalis, Aug. lib. 2. de doctrina Christiana cap. 11. habet, necessariam esse ad intelligentiam Scripturarum peritiam trium dumtaxat linguarum, Hebraicæ, Græcæ, & Latinæ, quia iis dumtaxat linguis Sacra Biblia legebantur; nec ullus ex antiquis Auctoribus alterius translationis meminit: Unde sequitur ex Apostolica traditione descendere hoc, quod in universa Ecclesia ab immemorabili factitatum est; ex regula August. lib. 4. contra Donatistas cap. 24., & Leonis serm. 2. de Jejunio Pentecostes dicentium, *Quod universa tenet Ecclesia, si non possit initium assignari, de Apostolica traditione descendere credendum est.* Quod autem hac in re usque ad Augustini tempora ubique consueverat Ecclesia facere, id hætenus ubique Gentium fecit, ut fusè ostendit Bellarm. loco laudato, ut proinde temerè quis inquireret, rectè ne, an secus id fiat; cum Augustinus epist. 118. doceat, insolentissimæ infantiæ esse contra id, quod universalis Ecclesia facit, disputare.

IV. Ratio autem cur in divinis Officiis non sint permittendæ translationes vulgares Sacrorum Bibliorum, est, quia ad Ecclesiæ unitatem spectat, ut publicus usus Scripturarum sit in

lingua communissima; aliter tolleretur Ecclesiarum communicatio, neque possent Concilia Oecumenica celebrari, cum non habeant Patres omnes donum linguarum. Hac de causa Apostoli fere omnia Græcè scripserunt, quia tunc temporis Græca lingua erat communissima, teste M. Tullio in orat. pro Archia poeta, ubi habet: *Græca leguntur in omnibus fere Gentibus; latina suis finibus exiguis sanè continentur;* Quia verò post amplitudinem Imperii Romani latina lingua cepit esse communissima, ideo Scripturæ in latinam linguam conversæ sunt, & hujusmodi translatione Ecclesia nunc utitur, præsertim in toto Occidente. Et ratio ulterior est, quia si vulgari lingua apud omnes in divinis Officiis Scripturæ legerentur, earum translationes deberent ferè singulis ætatibus variari, cum passim magna ex parte singulis sæculis linguæ vulgares varientur. In tanta autem varietate translationum non pauci facili negotio errores committerentur, qui non possent facile corrigi, cum nequeant Pontifices, aut Concilia de tot linguis dijudicare.

Neque obstat, quod si materna lingua Scripturæ legerentur in Divinis Officiis, populus voci totius Ecclesiæ conjungeret suam, quod esset solatio, & utilitati: Nam populus Prophetas, Psalmos, & alia, quæ in divinis Officiis habentur, non intelligeret, etiamsi vernacula lingua legerentur; sicut ea non intelligunt de facto pluri mi, qui linguam latinam callent, nisi Interpretibus studeant. Hinc jure merito Tridentinum damnat eos, qui cum Quesnello contendunt, elata voce recitandum esse Canonem Missæ; sicut etiam alta voce proferenda esse verba Consecrationis, ac Missam ver-

nacula tantum lingua esse celebrandam, ut possit populus voci totius Ecclesiae suam vocem conjungere; perinde quasi Ecclesiae ritus hac in re intentioni, & institutioni Christi adversentur: Hæc sunt verba Concilii sess. 22. can. 9. *Si quis dixerit Ecclesie Romanæ ritum, quo submissa voce pars Canonis, & verba Consecrationis proferruntur, damnandum esse, aut lingua tantum vulgari Missam celebrari debere, aut aquam non miscendam esse vino in calice offerendo, eo quod sit contra Christi institutionem, anathema sit.*

V. Ratio demum cur non omnibus permitti debeat lectio Scripturarum lingua vernacula, est, quia indocti facile anam inde arriperent errandi in materia fidei, & morum. Etenim, ut Hilarius advertit libro ultimo de Synodis, hæreses omnes ex non intelligentia Scripturarum ortæ sunt; & D. Petrus epist. 2. cap. 3. loquens de Epistolis Apostoli, dicit: *In quibus sunt quedam difficilia intellectu, quæ indocti, & instabiles depravant, sicut & cæteras Scripturas, ad suam ipsorum perditionem*: Facilius autem Scripturas depravant indocti, quippe qui ex imperitia ipsa facilius evadunt instabiles; & ideo præstat iis explicationem Scripturarum à Doctis audire, quam illas legere lingua populari. Certè si rudes audirent proprio idiomate illud Osee, *Vade, & fac tibi filios fornicationum*; aut illud ex Canticis: *Osculetur me osculo oris sui; lava ejus sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me*; vel incestum Thamar, vel Davidis adulterium, aut mendacia Judith; & quod Sara, Lia, Rachel dederint ancillas suas in concubinas, & alia hujusmodi, quæ ex instinctu Spiritus Sancti in sacris Literis summa cum laude narrantur, fa-

cile aut Sanctos illos Patriarchas contemnerent, aut ad eadem perpetranda incitarentur. Præterquamquod legendo nonnulla, quæ videntur inter se pugnare, quin possint de facili ea conciliare, in discrimine essent, ut nihil omnino crederent. Propterea Basilii, & Hieronymus ægrè ferebant, quod populus de Scripturis disceptaret, quamvis id temporis non facile ab iis quæstionibus audiendis, ac tractandis possent homines universim averti, cum græca, & latina lingua, quibus Scripturæ legebantur, nonnullis populis esset vulgaris. Quibus adde, quod si passim sine facultate, ac delectu permitteretur omnibus lectio Bibliorum sacrorum lingua vernacula, illud præsertim incommodum sequeretur, quod Quesnellus contendit, dum Scripturam in Gallicam linguam transtulit; videlicet quod pluribus in locis fraudulenter adulteraretur, ut facile posset rudibus & indoctis virus propinari; non secus ac ex paulo ante edita versione Montensi immanesa malorum seges per totam Galliam pullulavit, dum promiscuè ea legeretur. Nec alio potissimum medio Protestantium Ministri utuntur, ut populi pertinacissime suis erroribus adhærescant.

VI. Opponitur ad hæc primò ex Brentio, quod finis divinorum Officiorum, ac lectionis sacrae Scripturæ est populi instructio, solatium, & ædificatio; ex lingua autem peregrina, & ignota hæc haberi non possunt; ergo divina Officia, ac lectiones sacrae materna lingua haberi debent. Major patet ex Apostolo ad Rom. 15.: *Ut per patientiam, & consolationem Scripturarum spem habeamus*. Et 1. ad Cor. 14. *Volo quinque verba in sensu meo loqui, & ut alios instruam, quàm decem*

millia verborum in lingua; Et infra: Cum convenitis, unusquisque vestrum Psalmum habet, doctrinam habet, Apocalypsim habet, linguam habet, interpretationem habet: omnia ad ædificationem fiant.

Confirmatur primò ex Calvino, quia si non percipiatur sensus verborum, dum publicè, aut privatim oratur, oratio est prorsus inutilis; ideo Matth. 15. ex Isaia 29. dicitur: *Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè est à me.* Et 1. ad Cor. 14. *Si orem lingua, spiritus meus orat, mens autem sine fructu est;* ergo vulgaris lingua ad divina Officia canenda, & ad privatas orationes adhibenda est.

Confirmatur secundò ex Kemnitio, quia Christus D. sermones suos habebat lingua vernacula; & Apostoli non solum die Pentecostes locuti sunt variis linguis magnalia Dei, ita ut unusquisque audiret lingua sua illos loquentes, sed etiam quando per totum orbem dispersi Euangelium prædicabant, utebantur lingua propria uniuscujusque regionis; nec est credibile, quod iis populis Scripturas sacras relinquerent, nisi translatas eorum lingua, ut possent eas legere ad alios instruendos. Præterquamquod si verbum divinum audiri potest lingua vulgari, quidni pariter & legi?

Confirmatur tertio ex Brentio, quia in cap. *Cum plerisque*, tit. de divinis Officiis Innocentius III. mandat, ut ubi reperiuntur non pauci homines diversarum linguarum, Episcopus habeat ministros idoneos, qui diversis linguis divina Officia celebrent, ac Sacramenta administrent. Quare contra praxim Apostolicam, & contra intentionem divinam populo denegatur consolatio, quæ ubertim ex divinis Officiis, & ex lectione Scripturarum percipitur, conjungendo

vocem propriam voci totius Ecclesiæ.

Respondeo, finem præcipuum divinorum Officiorum esse Dei cultum; consolationem verò populi, instructionem, & ædificationem esse finem secundarium; Instructio autem, & consolatio ab iis, qui latinam linguam callent, habetur aliquantulum à sensu verborum; at imperiti non sunt idonei, qui à sensu verborum instruantur, quamvis vulgari lingua divina officia peragerentur; unde pro iis conciones frequentissimè haberi debent in Ecclesiis. Porro in textu laudato Apostoli 1. ad Cor. 14. sensus est, utiliore esse cohortationem, quæ quinque verbis habetur ad captum populi, quam longissimum sermonem, qui ab auditoribus non intelligatur. Ad id, quod additur, nomine Psalmi significatur donum gratis datum psallendi, seu, ut exponit Chrysostomus, donum componendi cantica spiritualia, ac ea in Ecclesia modestè canendi; nomine Doctrinæ venit donum docendi alios, quæ ad fidem, & mores spectant; nomine Apocalypsis intelligitur donum revelationis, quatenus non rarò Deus orantibus in Ecclesia revelat sua mysteria; nomine Linguae significatur donum linguarum; ac demum nomine Interpretationis venit donum exponendi Scripturas: Et sensus laudati textus est, quod omnia hæc exercentur in utilitatem, & ædificationem, non verò in ostentationem, & inanem gloriam.

VII. Ad primam confirmationem falsum est, quod ex publica Ecclesiæ oratione nullus fructus percipitur à populo, qui orationem illam non intelligit; cum percipiatur fructus, etiamsi illa ne audiat quidem;

dem ; cum oratio Ecclesiæ non fiat populo , sed Deo ; unde satis est , quod Deus illam intelligat ; Sicuti si quis latine oret Regem pro populo , qui nec intelligat , nec audiat eam deprecationem , poterit populus fructum ex illa recipere . Deinde ipsa oratio , quæ auditur , etiamsi non intelligatur , adhuc est fructuosa ; ut docet Origenes homil. 20. in Josue dicens : *Si quando vides legi Scripturam in auribus tuis , quam non intelligis , interim hanc primum scias te suscepisse utilitatem , quod auditu , velut precatione quadam , noxiarum virtutum , quæ te possident , virus depellitur .* Et Chrysostomus homil. 3. de Lazaro habet : *Quid si non intelligamus , quæ continentur in sacris Literis ? maxime quidem , etiamsi non intelligas illic recondita , tamen ex ipsa lectione multa nascitur sanctimonia :* Sic , ut notat Augustinus lib. 3. de doctrina Christiana , multi ex Judæis non frustra Deum colebant figuris , & cæremoniis , quarum significationem non percipiebant ; cum satis fit , quod eo animo actio illa externa ponatur , ut cultus Deo præstetur . Si autem necesse esset intelligere , quæ in divinis Officiis canuntur , pauci admodum fructum ex iis perciperent ; cum pauci Psalmos , Prophetias , & Apostolorum sententias intelligant . Hinc D. Antonius illam orationem commendabat , in qua ita mens de Deo cogitat , & animus in Deum ita rapitur , ut non intelligat verba sua .

Neque obstant adducti textus Scripturarum . Nam ubi dicitur , quod populus labiis dumtaxat Deum honoret , sensus est , ut exponit Augustinus lib. 22. contra Faustum cap. 55. quod dum populus ille labiis Deum honorabat illum laudando ,

factis Deum inhonorabat peccando ; vel sensus est , quod dum Deus honoratur verbali oratione , animus vagatur ad terrena negotia . Ubi verò Apostolus ait , quod dum lingua oratur , mens est sine fructu ; sensus est , quod si non percipiatur oratio , quæ profertur , mens non eruditur sensu illorum verborum , quamvis animus ex ea fructum reportet ; ut accidit quando rustici Psalmos cum affectu , ac devotè recitant , quin illos intelligant . Hinc Apostolus ibidem addit : *Nam tu benè gratias agis* , indicans fructuosam esse gratiarum actionem , quamvis fiat verbis , quorum significatio ignoratur .

VIII. Ad secundam , potest quidem , ac debet lingua vernacula prædicari Evangelium , quia prædicatio ipsa explicationem continet ; ex hoc autem non sequitur , quod possint vernacula lingua ab omnibus Scripturæ legi , cum ex tali lectione interpretationis vacua possint indocti in errorem , ac in hæreses induci . Sic e. g. potest pueris à matre dari panis in frustra dissectus ad comedendum , quin tamen dari possit integer , ac solidus . Quod autem Apostoli nullibi reliquerint Scripturas nativo uniuscujusque regionis idiomate translata , jam supra ostendimus : satis enim erat relinquere Catechismum vulgari lingua compositum , ut nunc fit ex lege Trident. sess. 24. cap. 7. qua Episcopis injungitur , ut Catechismum in vulgarem linguam fideliter verti , atque à Parochis omnibus populo exponi curarent .

Ad ultimam , Innocentius III. solum ibi loquitur de lingua Græca , & Latina ; cum enim tunc temporis caput fuisset à Latinis Byzantium , & ibi cum Latino Imperatore , ac Patriarcha

archa Constantinopolitano Græci cum Latinis essent permixti; sancivit Pontifex cum Patribus Concilii Lateranensis decreto 9., non expedire, quod in eadem Urbe duo essent Episcopi, alter pro Græcis, alter pro Latinis, sed idem Episcopus deberet providere de idoneis Ministris, qui Græcis græcè, Latinis latinè Sacramenta administrarent.

IX. Opponitur secundo id quod habet Apostolus 1. ad Cor. 14. *Si incertam vocem det tuba, quis parabit se ad bellum? ita & vos per linguam nisi manifestum sermonem dederitis, quomodo sciatur id, quod dicitur? eritis enim in æra loquentes.* Et paulo post addit: *Si benedixeris spiritu, quis supplet locum idiotæ? quomodo dicet, Amen, super benedictionem tuam? quoniam quid dicas nescit; nam tu quidem benè gratias agis, sed alter non ædificatur.* Quibus verbis videtur Apostolus velle, quod populus intelligere debeat, quæ in divinis Officiis leguntur, ut ædificetur, & consoletur uniendo vocem suam voci Ecclesiæ.

Confirmatur primò, quia Scripturæ versæ fuerunt olim in linguam Chaldaicam, tunc temporis vulgarem; postmodum in Græcam, quæ pariter tunc erat vulgaris, & Apostolica translatione usi sunt; ac demum in Latinam, quando hæc etiam facta erat vulgaris. Et S. Hieronymus testatur, si Kemnitium audiamus, se Biblia sacra in linguam Slavonicam vertisse; ergo possunt Scripturæ absque piaculo in vulgarem linguam verti, & sic legi publicè, ac privatim in ædificationem & solatium populi.

Confirmatur secundo ex eodem Kemnitio, quia Chrysostomus sæpissimè laicos hortatur ad legendas Scri-

pturas: Homilia 9. in Epist. ad Coloss. habet: *Audite, obsecro, seculares omnes: comparate vobis Biblia, animæ pharmaca; si nihil aliud vultis, vel novum Testamentum acquirite, Apostolorum acta, Evangelia, &c.* Et ad Eustochium loquens hæc habet: *Tenenti Codicem somnus obrepat, & cadentem faciem pagina sancta suscipiat.* Apostolus etiam 1. ad Timoth. 4. habet: *Attende lectioni;* Et Christus D. Judæis Jo: 5. dixit: *Scrutamini Scripturas, quia vos putatis in ipsis vitam æternam habere: & illæ sunt quæ testimonium perhibent de me.* Et Deuter. 27. præcipitur, ut verba legis dilucidè scribantur, ut possint ab omnibus legi, & custodiri; dicitur enim: *Et scribes super lapides omnia verba legis hujus planè, lucidè.* Quomodo enim poterit populus scire mysteria, & spiritum Scripturarum, ac præcepta Domini, quæ in iis continentur, si nequeat iterata lectione iis studere? ergo utile simul, ac necessarium est huic studio vacare, ac vulgari lingua Scripturas legere.

Confirmatur demum, quia anno circiter sexcentesimo à Sede Apostolica Moravis concessum fuit, ut divina Officia celebrarent lingua Slavonica; & de facto Armeni, Ægyptii, & alii populi vulgari eorum lingua Sacra faciunt; ergo non est ratio, cur omnibus Ecclesiis id non permittatur.

Respondeo, Apostolum ibi non loqui de lectione sacræ Scripturæ, sed de exhortationibus, quæ lingua populari habendæ sunt, ut omnes instruantur: Ita B. Justinus in fine Apologiæ controv. 2., necnon Basilus, & Theodoretus. Ubi autem vult, quod idiota possit respondere, *Amen*, loquitur de canticis spiritualibus, quæ

in Ecclesia canebantur tempore collationum spiritualium, ut docet Eusebius lib. 2. hist. cap. 17. ex Philone, & Dionysius de div. nomin. cap. 3. Vult itaque Apostolus, ut non solum exhortationes, sed etiam cantica spiritualia sint ad captum populi, ut possit idiota ea confirmare dicendo, Amen. Nec est eadem ratio de canticis spiritualibus, ac de divinis Officiis; hæc enim ob rationes adductas debent peragi lingua, quæ sit communis Ecclesiæ universalis; quia tam n, quæ in psalmis canuntur, & in aliis lectionibus sacris publicè leguntur, etiam si transferrentur in linguam popularem, non per hoc à populo intelligerentur, ideo satis est populo, ut mente in Cælum elevata iis assistat, & animo ad Deum absorpto.

Ad primam confirmationem, versio Chaldaica est paraphrasis potius Scripturarum, quam versio, unde non magnam habet auctoritatem; Versio in Græcam linguam ideò fuit conveniens, non quia ea lingua esset popularis, sed quia tunc temporis erat communissima (etenim Ptolemæo Regi Ægypti, qui Græcam versionem fieri curavit, lingua Græca non erat vulgaris) similiter convenienter facta postmodum fuit versio in linguam latinam, quando hæc erat communissima, præsertim toti occidenti. Quod à Kemnitio dicitur de D. Hieronymo, (quod scilicet in linguam Sclavonicam scripturas verterit) apud veteres scriptores non facile invenies; nihilominus eo dato, non inde sequitur, quod eas verterit ut publico Ecclesiæ usui inservirent, vel ut ab omnibus indiscriminatim legerentur, sed ut ab iis legerentur, quibus ea lectio ædificationi, conso-

lationi ac solatio esse posset, quæ nunc etiam iisdem à Pio IV. permittitur, ut diximus.

Ad secundam, Chrysostomus in ea Concione, ut homines Theatricis repræsentationibus, aliisque magis deditos ad bonam frugem reduceret, eos ad lectionem Scripturarum hortatur; non quod vellet, ut omnes etiam indocti tali lectioni operam darent, sed saltem docti, quibus ea lectio esse posset utilitati, & ædificationi. Idemque dicendum de verbis laudatis Apostoli, & Christi D. In Deuteronomio autem solum dicitur, quod verba legis, seu præcepta debeant dilucidè scribi, ut possint ea ab omnibus sciri, & servari: Mystera tamen Scripturarum, cum sint altissima, & exigant profundum, & gravem sermonem, non possunt facile ab omnibus percipi, & ideo satis est, quod populo ea explicentur.

Ad ultimam, fuit ratio sufficiens, cur cum Moravis dispensaretur, ut vulgari sermone Scripturas haberent, quia scilicet tunc temporis totum regnum simul convertebatur, ut narrat Æneas Sylvius de origine Bonorum cap. 13. & non satis erant ministri latini ad divina officia celebranda, & ad Sacramentorum administrationem; at decursu temporis, ubi crevit eruditio, multiplicatis ministris, qui latine possent divina peragere juxta consuetudinem totius Ecclesiæ, desuit pro iis usus linguæ vulgaris Sclavonicæ; unde nunc Moravi Catholici latine tantum divina peragunt. Ægyptii verò, Æthiopes, Armeni, & alii, utpotè Hæretici, aut Schismatici, linguis maternis utuntur in divinis officiis, non secus ac Lutherani, & Calviniani; & id-
eò

et vel Germanicè, vel Gallicè, vel Anglicè, vel Polonicè, vel aliis linguis Scripturas publicè legunt.

X. Opponitur demum, quia in tantum interdicitur fidelibus indiscriminatim lectio Sacrae Scripturae, & laici possunt seipsos ab hac lectione dispensare, in quantum non est obvius sensus sacrorum eloquiorum, unde indoctis obesse potius ea lectio poterit, quam prodesse; sed hoc est falsum: ergo omnes, etiam laici, ac feminae, ad hanc lectionem tenentur. Probatur minor, quia Scripturae passim docent divina eloquia esse apertissima, ac lucida, quippe quae ad omnes instituendos Spiritu Sancto dictante conscripta sunt. Psal. 18. dicitur: *Præceptum Domini lucidum illuminans oculos.* Et Psalm. 118. *Lucerna pedibus meis verbum tuum;* Sicut etiam Proverb. 6. *Mandatum lucerna est, & lex lux;* Et Matth. 6. dicitur: *Vos estis lux mundi:* Quod si Apostoli orbem illuminant, quomodo eorum prædicatio, ac Scripturae poterunt esse obnoxiae obscuritati? Pariter 2. Petri 1. dicitur: *Habemus firmiorem propheticum sermonem, cui benefacitis attendentes tanquam lucernae lucenti in caliginoso loco.* Et 2. Cor. 4. *Quod si opertum est Evangelium nostrum, in iis, qui pereunt, est opertum, in quibus Deus huius sæculi excæcavit oculos infidelium, ut non fulgeat eis illuminatio gloriæ Christi.* Quare fidelibus Evangelium est apertissimum, ac nullius negotii; non secus ac lex antiqua, de qua dicitur Deut. 30. *Mandatum, quod ego præcipio tibi hodie, non supra te est, neque procul positum, nec in Cælo situm, neque trans mare;* quibus significatur obscuritate carere, & non esse opus, ut loquitur Brentius, montes superare,

& ire Romam pro interpretatione Scripturarum.

Confirmatur primò ex Augustino, qui lib. 2. doctr. Christianæ cap. 6. habet: *Magnificè, & salubriter Spiritus Sanctus ita Scripturas modificavit, ut locis apertioribus fami occurreret; obscurioribus autem fastidia detergeret; nihil enim fere de illis obscuritatibus eruit, quod non plenissimè dictum alibi reperiatur.*

Confirmatur secundò ex Chrysostomo homil. 3. de Lazaro, ubi docet Philosophorum quidem Codices esse obscuros, addens: *Apostoli verò, & Prophetae omnia contra fecerunt manifesta, claraque prodiderunt; exposuerunt nobis veluti communes Orbis Doctores, ut per se quisque discere possit ea, quæ dicuntur, è sola lectione.* Et ibidem apertissimè etiam videtur docere, quod dicitur in hac Septuagesimanona thesi Quesnelliana dicens: *Non potest fieri, ut quisquam salutem assequatur, nisi perpetuò verjetur in lectione spirituali.*

Confirmatur demum, quia saltem novum testamentum est ad omnium captum, unde illud abripere è manibus Christianorum est Christi os illis obturare: Etenim vetus Testamentum ob ejus obscuritatem erat liber signatus, ut dicitur Isaia 29. At Testamentum novum, Apocalypsis 1. dicitur esse liber apertus; Aperuit enim Agnus librum: Quod significatum fuit ex eo, quod in morte Christi D. velum Templi scissum est, ut habetur Matth. 27. ergo saltem lectio novi Testamenti est pro omnibus, & omnibus necessaria.

Respondeo, Lutherum in Præfatione assertionis articulorum à Leone X. proscriptorum docere, quod Scriptura sit ipsa per se certissima, fa-

cillima, apertissima sui ipsius interpret. Ejus tamen obscuritatem, ac difficultatem ille ignorat, qui in ea est peregrinus, & hospes: Quinimo ipse idem Lutherus infra hæc habet: *Scio esse impudentissimæ temeritatis eum, qui audeat profiteri unum scripturæ librum à se in omnibus partibus intellectum*; Ejus namque obscuritas planè constat ex eo, quod Psalmo 118. dicitur: *Da mihi intellectum, & scrutabor legem tuam: Faciem tuam illumina super servum tuum, & doce me justificationes tuas*; cum tamen David in phrasibus Hebraicis esset apprimè versatus, nec à superbia, aut infidelitate tenebræ illi offunderentur; Unde Hieronymus in epistola ad Paulinum habet: *Si tantus Propheta tenebras ignorantie habet, qua nos putas parvulos, & pene lactentes inscitie nocte circumdari?* Ipse Christus D. suis discipulis scripturas, utpote obscuras, interpretatus est, ut habetur Lucæ ult. Et Eunuchus Reginae Æthiopum, quamvis in scripturis versatus, pius, ac humilis, ut testatur Hieronymus loco laudato, interrogatus tamen à Philippo Act. 8. verbis illis: *Putasne intelligis, quæ legis?* respondit: *Et quomodo possum, nisi aliquis ostenderit mihi?* Et D. Petrus loco supra laudato loquens de epistolis Pauli disertè dicit, in iis esse quædam difficilia intellectu, quæ indocti & instabiles depravant. Augustinus ipse epist. 119. cap. 21. habet: *In ipsis Sanctis Scripturis multò nescio plura, quàm scio*. Et lib. 12. Confess. cap. 14. *Mira profunditas eloquiorum tuorum, quorum ecce ante nos superficies blandiens parvulis, sed mira profunditas, Deus meus, mira profunditas: Horror est intendere in eam; horror honoris, & tremor amoris*. Et lib. 2. doctr. Christianæ cap.

6. docet, obscuritatem Sacrae Scripturæ eo fine à Deo volitam esse, ut hominum superbia labore edometur, & intellectus à fastidio revoce-
tur, cui facile investigata plerumque viluerunt: quod pariter docet Greg. Homil. 6. in Ezechielem.

Ratio tamen obscuritatis, & profunditatis oritur non solum ex mysteriis altissimis, quæ in scripturis traduntur, puta de Trinitate, de Incarnatione, de Prædestinatione, ac Reprobatione, de divina operatione in nostris mentibus, ac de aliis arcanis rebus, ac supernaturalibus, quæ acrem etiam Angelorum aciem effugiunt; verum etiam ex eo quod plerumque scripturæ contineant vaticinia de futuris, quæ Deus noluit esse omnibus perspicua: Oritur demum ex modo, quo Deus voluit ea conscribi, ut in effodiendo thesauro veritatis absconditæ piè, ac sanctè operam sedulam impendamus: ut advertit etiam Basilus in proœmio exposit. in Isaiam dicens, divinitus esse provisum, ut non sine labore ac studio in scripturis versemur, tum ut mens humana sic occupata à deterioribus avocetur; tum ut constantius ea menti infideant, tum ut avidius iis fruamur; tum demum ut puritatem animi prosequamur, quæ ad intelligenda divina mysteria est pernecessaria. Hinc etiam interrogatus Christus D. Matth. 13. cur in parabolis loqueretur, *Vobis inquit, datum est nosse regnum Dei, cæteris autem in parabolis; ut videntes non videant, & audientes non intelligant*; Et enim cum Scripturæ lectio sit omnibus communis, ita divinitus temperata est, ut & sit clausa indignis, ne margaritæ canibus, & suis pro-
jiciantur, & ab iis intelligatur, qui
ani-

animi puritate ad cognoscenda divina mysteria disponuntur.

Ad argumentum itaque respondeo, negando minorem. Ad probationem, Spiritus Sanctus ob altissimos suos fines, ut diximus, noluit omnibus esse perspicuum sensum Scripturarum. Ubi David dicit Præceptum Domini esse lucidum, non loquitur de Scripturis, sed de mandatis divinis, quæ sunt lucida, lucerna, & lux, per hoc quod facile percipiantur, & dirigant in viam salutis. Sunt etiam Scripturæ lucidæ, non quia facile intelliguntur, sed quia intellectæ mentem illustrant: Sic Apostoli dicuntur esse lux Mundi, per hoc quod luce exemplorum, ac probitatis nos pariter dirigant ad eorum vestigia sectanda. Ab Apostolo dicitur Evangelium infidelibus esse opertum, eo quod illi infidelitate, & pravis affectibus sint obcæcati, fidelibus tamen facile innotescunt mysteria, quæ in Evangelio continentur, sublati umbris figurarum veteris Testamenti; quis enim est, qui mysterium Incarnationis, ac Redemptionis ignoret? At non inde fit, quo minus multa in Evangelio sint difficilia, quæ indigeant Oedipode Sacro. Illud quod ex Deuteronomio dicitur, Abulensis, & alii interpretantur pariter de præceptis divinis, quod obscuritate careant, non de Scripturis; cui enim non innotescat præceptum diligendi Deum super omnia, & alia Decalogi præcepta? Augustinus verò lib. de perfectione justitiæ resp. penult. interpretatur textum illum de facilitate implendi divina præcepta cum auxilio gratiæ; quod est contra Hæreticos docentes impossibilia esse Dei mandata.

Ad primam Cōfirmationem, quam
Tom. II, P. IV.

vis ferè, quæ sunt in uno loco Scripturæ obscura, in alio explicentur; at non omnibus facile innotescit, ubinam explicentur quæ sub velamine obscuritatis conteguntur; & ideo Augustinus ipse loco laudato dixit, multò plura esse in sacris literis, quæ nesciat, quàm quæ sciat.

Ad secundam, Chrysostomus invenitur ibi adversus illos, qui libris Philosophorum potius student, quam Scripturarum, ac asserit obscuriora esse, quæ Philosophi docent de arcanis naturæ, quàm quæ docent Apostoli de arcanis gratiæ; & sub illustratione Spiritus Sancti hæc reddi perspicua. Non negat autem in Scripturis esse plurima difficilia, quæ indigeant expositore: Etenim in illa eadem Homilia de Lazaro addit: *Sume librum in manus, lege historiam omnem, & quæ nota sunt, memoriæ tene, & quæ obscura sunt parumque manifesta, frequenter percurrere. Quod si non poteris assiduitate lectionis invenire, quod dicitur, accede ad sapientiores, vade ad doctorem.*

Quod autem addit S. Doctor, neminem salvari, nisi perpetuo in lectione spirituali versetur, constat exaggerationibus uti, quæ concionatoribus permittuntur, ad excutiendum torporem auditorum; in rigore tamen Theologico, si ad trutinam revocetur, certè non subsistit. Sic idem Chrysostomus Homil. 15. in Genesim amplificando, & exaggerando dixit; *Neque in re justa, neque in injusta jurare licet*; Cum tamen certum sit apud Theologos esse actum Religionis jurare in re justa, ac necessaria: Quod si absque amplificatione verum esset, neminem sine lectione perpetua scripturarum posse salvari, sub mortali omnes tenerentur Magistrum

adire, à quo legere discant, quod nemo dixerit. Præterquamquod iis verbis solum significatur, quod viam salutis impediatur neglectus lectionis sacræ relatè ad eos, qui facile, & utiliter eam adhibere possunt, non verò relate ad omnes.

Ad ultimam, discrimen inter vetus, & novum testamentum est solum in ordine ad mysteria, quæ tunc non facile intelligebantur, quia tecta erant figuris, & umbris; nunc verò facile intelliguntur, quia sunt impleta; at non est discrimen inter sententias scripturarum: unde Origenes Homil. 10. in Exodum dicit, etiam nunc nos indigere Agno, qui librum signatum aperiat: Et Hieronymus in ep. ad Paulinum dicit, adhuc nunc manere velamen, tam in facie Moysis, quam in facie Evangelistarum, & Apostolorum, si obscuritatem, & difficultatem scripturarum spectemus, ideoque oportet usurpare illam Prophetæ deprecationem: *Revela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua.* Ex quibus omnibus dilucidè constat falsitas omnium istarum thesium ad Sacram Scripturæ, ac præsertim Novi Testamenti lectionem spectantium. Quod si Novi Testamenti à Spiritu Sancto dictati lectio non omnibus indiscriminatim permittenda est, quoties illud in vernaculam linguam fuerit translatum, quid, oro, dicendum erit de lectione Novi Testamenti à Quesnello Gallica lingua editi cum suis moralibus observationibus, de quo Pontifex in hac Constitutione dicit, à se alias damnatum, utpotè Catholicis veritatibus pravarum doctrinarum mendacia multifariam permiscens, & ubique disseminatum, ac etiam latine redditum, ut versutis seductionibus, atque fallaciis domi-

nium gregem in viam perditionis abducatur? Illi profecto aqua, & igni interdicens est.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim LXXIX.

usque ad LXXXVI.

SEptuagesima nona, & sequentes usque ad octogesimam sextam, dum sacræ Scripturæ lectionem mirum in modum exaltant, eamque omnibus necessariam deprædicant, in medium adducunt hæreses Calvinii, Kemnitii, Brentii, & aliorum apud Bellarm. lib. 2. de verbo Dei cap. 15. contententium, Scripturas omnibus indiscriminatim permittendas, & tradendas lingua vernacula; Necnon in propria cujuscunque Regionis lingua publicè canendas esse in Divinis Officiis; Cum tamen Ecclesia in regula quarta Indicis prohibeat, ne passim sine delectu omnibus ejusmodi lectio concedatur; sicut etiam ne in publico, & communi usu Scripturæ vulgaribus linguis legantur, vel canantur, prout à Tridentino sess. 22. cap. 8., & can. 9. sancitur, anathematizando eos, qui dixerint lingua tantum vulgari Missam celebrari debere; sed solum legi possint tribus illis linguis, quibus titulus Crucis inscriptus fuit, nempe Hebræa, Græca, & Latina; tum quia istæ omnium calculo reliquis præstant antiquitate, amplitudine, & gravitate; tum etiam quia his solum linguis sacra Biblia initio conscripta fuere ab Auctoribus suis.

Et sane hic fuit usus antiquissimus, & universalis Ecclesiæ, ut solum his

lin;

linguis in Divinis officiis omnes uterentur, teste Augustino in epist. 118.; ut proinde dici debeat ex Apostolorum traditione id promanasse, juxta regulam ejusdem Sancti Doctoris lib. 4. contra Donatistas cap. 4. dicentis: *Quod universa servat Ecclesia, si non possit ejus initium assignari, ex Apostolica traditione descendere credendum est.* Et ratio est, quia ad unitatem Ecclesiæ perneccesarium est, ut Scripturarum usus fiat linguis universalioribus, quæ facilè à doctis ediscantur; sic enim in Conciliis Oecumenicis definiri potest, quod ad rectam Scripturarum intelligentiam spectat; Aliter si unaquæque regio diversa Scripturarum editione uteretur, cum nemo possit omnium nationum linguas callere, non posset in Conciliis judicium certum ferri de sensu Scripturarum. Quamvis autem hujusmodi incommodum non sequeretur, si solum privatim quilibet utatur Scripturis Divinis lingua vernacula; nihilominus falsò, ac temerè dicitur, quod ejusmodi lectio sit omnibus ad salutem necessaria; aliter innumeri ex rusticis, & feminis, qui legere nesciunt, essent in statu damnationis; falsò etiam, ac temerè dicitur, quod ejusmodi lectio sit omnibus indiscriminatim permitenda; cum Ecclesia censeat id non expedire, eo quod plurimis ea lectio detrimento potius esset, quam utilitati, ut Basilus, Hieronymus, & alii Patres apud Bellarminum testantur, & ipsa experientia comprobatur. Hinc 2. Petr. 3. de Epistolis Pauli dicitur: *In quibus sunt quedam difficilia intellectu, quæ indocti, & instabiles depravant, sicut & ceteras Scripturas, ad suam ipsorum perditionem.*

Scopus harum thesium est, ut etiam indocti, ac foeminæ inducantur

ad pervolutandum novum Testamentum in Gallicam linguam translatum, ac etiam latinè redditum, toties recusum, ac ubique disseminatum, cum captiosis observationibus, quibus Quenellus luem Jansenianam propinare conatur improvidis, & in reprobum sensum sub specie pietatis perducere.

Errat itaque primo thesis 79. contendens utile, & necessarium esse omni personarum generi, omni tempore, ac loco studium Scripturæ sacræ: Si enim ad id homines tenerentur, quotusquisque salutem consequeretur? non solum autem non est necessarium cuilibet huic studio vacare, sed nec etiam omnibus utile; cum facilè possint indocti in laqueos incidere, ubi desit sacer Interpretes, qui profundissima nostræ Religionis mysteria in sacris Bibliis contenta edisserat, ac explanet.

Errat secundo thesis 80. quæ pariter vult lectionem sacræ Scripturæ esse pro omnibus. Aliter erraret Ecclesia, dum prohibet vernaculas editiones sacrorum Bibliorum, ac jubet, ne indiscriminatim facultas concedatur ea legendi lingua materna. Hinc lectio ista neque est pro omnibus simpliciter, neque pro omnibus moraliter, seu ferè pro omnibus; cum enim potissima Christifidelium pars ex imperitis, ex rusticis, ac foeminis confletur, quibus ea lectio non esset utilitati; propterea neque est pro omnibus omninò, neque ferè pro omnibus.

Errat tertio thesis 81. asserens, sanctam verbi Dei obscuritatem non esse satis, ut possint laici seipso ab ea lectione dispensare: Etenim cum in iis tenebris facilè possint imperiti in plurimorum errorum foveas incidere,

dere, quærendi sunt ab iis Prælectores, aut Instructores, seu Concionatores, qui faciem præferant explicatione sacrorum mysteriorum.

Errat quartò thesis 82. præscribens Christifidelibus, ut dies Dominicos lectione sanctarum Scripturarum sanctificent; ac damnosum reputans, quod ab ea lectione Christiani retrahantur: dies quippe festi aliis pietatis operibus ab indoctis sanctificandi sunt, ac præsertim audiendo Conciones, & Scripturarum explanationes, necnon lectione eorum librorum, qui ad legentium captum sint accommodati, ac eorundem pietatem foveant. Quare non est damnosum, sed utile velle Christifideles à lectione Scripturarum retrahere, quoties ob ingenii tarditatem errores potius possunt ex iis, quam catholicas veritates haurire.

Errat etiam quintò thesis 83. contendens, scæminis lectione sacrorum librorum communicandam esse notitiam mysteriorum Religionis: Quamvis enim ex superba virorum scientia non rarò orti sint Scripturarum abusus, & natæ sint hæreses; at etiam ex scæminarum simplicitate innumeri errores passim suboriuntur; & facilius scæminæ deceptioni essent obnoxia, si vernacula lingua Scripturas pervolutarent.

Errat quoque sextò thesis 84. dicens, quod sit veluti os Christo D. obturare, vitando, ne passim omnibus permittatur novi Testamenti lectio lingua vernacula; eo quod sic auferatur modus, quo possit illud intelligi: Etenim Christus D. non omnibus immediate loquitur lectione novi Testamenti; indoctis quippe potius loquitur explicatione facta per Ecclesiæ Ministros mysteriorum, quæ in nostro Testamento continentur.

Errat propterea septimò thesis 85. contendens, quod interdicere lectionem Scripturarum Christifidelibus sit interdicere usum luminis filiis lucis. Etenim qui propter ingenii hebetudinem à lectione Scripturarum non illustrantur, sed potius obtenebrantur, aliunde debent illuminari, videlicet à sanctis, & piis Concionibus, & à Scripturarum explanationibus.

Errat denique thesis 86. docens, quod eripere simplici populo solatium conjungendi vocem suam voci totius Ecclesiæ (hoc est vetare ne vernacula lingua publicè divina Officia legantur, & canantur) sit usus contrarius praxi Apostolicæ, ac intentioni Dei: certum quippe est, Apostolos linguis earum gentium, quibus prædicabant, Evangelium annunciasse; at nonnisi Hebraicè, & Græcè scripsisse (quidquid sit, an D. Marcus latinè scripserit suum Evangelium) usumque universalis Ecclesiæ fuisse, ut divina officia non quidem lingua vernacula, sed lingua communissima peragerentur. Nec id intentioni Dei refragatur, quippe qui noluit omnes eodem modo sacris mysteriis erudiri; sicut enim panis Eucharisticus nonnisi à Presbyteris regulariter tradendus est laicis, juxta illud Ecclesiæ: *Cujus officium committi voluit solis Presbyteris, quibus sic congruit, ut sumant, & dent cæteris*: ita panis divini verbi, quamvis omnibus communicandus sit, ut ab eo pascantur, congruum tamen fuit, ut à doctis, ac piis populo simplici communicetur propter rationes adductas. Hinc Apostolus docet, sermonum, seu Scripturarum interpretationem non ab omnibus faciendam esse, sed ab iis, quibus datum est à Deo, qui gratias

tias suas dividit singulis prout vult, dicens 1. ad Cor. 12. *Alii operatio virtutum, alii prophetia, alii discretio spirituum, alii genera linguarum, alii interpretatio sermonum: Hæc autem omnia operatur unus atque idem Spiritus dividens singulis prout vult.* Quare theses istæ sua dignæ censura omnes jure merito proscribuntur.

PROPOSITIO LXXXVII.

Modus plenus sapientia, lumine, & charitate est dare animabus tempus portandi cum humilitate, & sentiendi statum peccati, petendi spiritum pœnitentiæ, & contritionis, & incipiendi ad minus satisfacere justitiæ Dei, antequam reconcilientur.

Quesnellus Act. 9. 9. editione 1693. & 1699.

PROPOSITIO LXXXVIII.

Ignoramus quid sit peccatum, & vera pœnitentia, quando volumus statim restitui possessionem bonorum illorum, quibus nos peccatum spoliavit, & detrectamus separationis istius ferre confusionem. *Quesn. Luc. 17. 11. & 12. edit. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Quid sit peccatum, potius ignoratur

ab eo, qui non vult statim à se illud repellere, quam ab eo qui vult peccati statum sentire. II. Errores ab Alexan. VIII. hac in re proscriptos, iterum hic in medium reponit perscripta fronte Quesnellus.

III. Peccator per novas culpas se disponeret ad justificationem, si voluntarie perseveraret in culpis præteritis sub prætextu incipiendi satisfacere Divine justitiæ, antequam reconcilietur. IV. Non pauci docent esse etiam præceptum, quod omnes Catholici docent esse saltem sanum consilium, deponere statim sarcinam peccatorum.

V. Ex antiqua Ecclesiæ praxi solum habetur, quod absolutio canonica à censuris, & penis pro foro externo non dabatur statim; secus verò absolutio Sacramentalis à peccatis. VI. Paritas desumpta ex humanis probaret nimis. VII. Sanum consilium est, quod Sacramentalis absolutio differatur, quando Confessarius, utpote Judex simul, ac medicus, censet dilationem esse profuturam; at non est sanum consilium, quod pœnitens differat reconciliationem cum Deo, ut sentiat statum peccati, & incipiat in eo statu satisfacere Divine justitiæ.

I. Differre reconciliationem cum Deo data opera, juxta Quesnellum, est modus plenus sapientia, lumine, & charitate. At cum D. Jacobo cap. 3. meritò dici potest: *Non est ista sapientia desursum descendens, sed terrena, animalis, diabolica, quæ illustrationi Spiritus Sancti invitantis ad pœnitentiam, & charitati ipsi ex diametro adversatur.* Ignoramus sanè, quid sit peccatum, si nolumus statim quoad ejus fieri potest, ejus jugum excutere, & damna illata reparare, redeundo in possessionem bonorum illorum, quibus nos peccatum expoliavit: tantum abest, ut ignoremus, quam mala per peccatum

tum contraxerimus, quando volumus statim restitui in possessionem bonorum, quæ per peccatum amisimus.

Iterum itaque Quesnellus Jansenianorum theses olim proscriptas captioso, ac specioso quodam verborum apparatu in medium reponit; Confixerat Alexander Octavus thesim illam decimam sextam, quæ habet: *Ordinem præmittendi satisfactionem absolutioni induxit non politia, nec institutio Ecclesiæ, sed ipsa Christi lex, & præscriptio, natura rei idipsum quodammodo dictante*: Necnon decimam septimam, quæ pariter habet: *Per illam praxim mox absolvendi ordo pœnitentiæ est inversus*; Et similiter decimam octavam, in qua dicitur: *Consuetudo moderna quoad administrationem sacramenti Pœnitentiæ, etiamsi eam plurimorum hominum sustentet auctoritas, & multi temporis diuturnitas confirmet, nihilominus ab Ecclesiâ non habetur pro usu, sed pro abusu*. In quibus facile est advertere, Jansenianorum audaciam eo pervenisse, ut velint Ecclesiâ errare potuisse in administratione Sacramentorum, dum dicitur diuturnissima praxis Ecclesiæ universalis absolvendi pœnitentes ante pœnitentiam expletam esse abusus, ordoque pœnitentiæ esse inversus per hanc praxim absolvendi pœnitentes statim ac censentur dispositi; eò quod ex Christi lege, ac præscriptione consentanea naturis rerum præmitti deberet absolutioni satisfactio, prout olim docuerat Petrus de Osma apud Lugo disput. 12. de Pœnit. n. 42., damnatus in sua Bulla à Sixto IV. Constat quippe, satisfactionem sacramentalem esse partem sacramenti Pœnitentiæ integram dumtaxat, non essentialem; atque adeo posse ex Christi D. institutione, & Divina clementia pec-

catores à culpa per absolutionem sacramentalem liberari, etiamsi satisfactionem non præmiserint; nec consuevisse Ecclesiâ aliam satisfactionem à publicis peccatoribus, & excommunicatis ante absolutionem à Censuris prærequirere, quàm Canonicam, seu juxta Canones Pœnitentiales, in qua pariter passim dispensabatur.

II. Nunc autem in eosdem impingit scopulos Quesnellus; immo quod longè deterius est, non solum vult peccatorem non debere ante satisfactionem absolvi; sed nec debere contereri, & divinam gratiam recuperare (quam Deus pœnitentibus ultrò misericorditer offert) antequam incipiat ad minus satisfacere Divinæ justitiæ, portando cum humilitate, ac sentiendo peccati statum, (perinde quasi ex Dei voluntate, & non ex impia creatæ voluntatis obstinatione status ille omnium miserrimus perseveraret) ac petendo spiritum pœnitentiæ, & contritionis, atque adeo differendo hos actus, quamvis Deus ad illos hortetur, ac sæpè etiam præcipiat, ne differantur; Dicitur enim Eccles. 5. *Non tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem; subito enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ disperdet te*. Additque demum, ex ignorantia peccati, ac veræ pœnitentiæ provenire, quod peccator velit illicò ad Crucifixi pedes provolutus Deum offensum placare, retractando offensas, ac de iis ex toto corde, & in amaritudine animæ dolendo, ut Deus odium, & iram in amorem, ac benevolentiam (quæ summa ejus clementia est) confestim convertat, atque ita dignetur ingentia bona per peccatum deperdita in integrum resti-

stitueret; quippe qui benignissimè promisit Ezech. 10. non solum omnium iniquitatum nostrarum oblivisci, si per penitentiam deleantur, dicens: *Si impius egerit pœnitentiam, omnium iniquitatum ejus, quas operatus est, non recordabor; sed etiam bona omnia per peccatum amissa confestim reddere,* dicens Joel. 2. *Reddam vobis annos, quos comedit locusta, bruchus, & rubigo, & æruca; Quod innuit Tridentinum sess. 6. cap. 16. verbis illis: Justificatis, sive acceptam gratiam perpetuò conservaverint, sive amissam recuperaverint, &c.* Hæc autem Quesneliana placita quantum rationi dissonent, cæcus omninò est, qui non videat primo intuitu.

Verùm antequam thesis utriusque errores insecter, illud præmittendum censeo, Non interdici hìc à Pontifice universim absolutionis dilationem, quando scilicet ea expediens à Confessario sive ut Judice, sive ut Medico reputetur, videlicet vel ut pœnitens v. gr. restitutionem præmittat, vel ut sese prius exhibeat mandatis Ecclesiæ obtemperaturum, vel ut peccandi occasiones adimat, vel ut constantiæ præbeat sufficiens experimentum, vel ut in proposito magis firmetur, vel aliis de causis, quibus prudenter solet, & sæpè debet absolutio differri. Solum itaque in his thesibus proscribitur, universim expedire, ut antequam absolvantur pœnitentes, & cum Deo reconcilientur, detur eis tempus portandi statum peccati, & quod debeat aliqua saltem satisfactio absolutionem præire, prout à Jansenianis docebatur in decima septima ex thesibus ab Alexandro Octavo profligatis, in qua dicebatur: *Per illam praxim mox absolvendi ordo pœnitentiæ est inversus.*

III. Ostenditur nunc harum thesium falsitas, & primò ad hominem; quia veræ sapientiæ, lumini supernaturali simul, ac naturali, necnon charitati erga Deum, ac erga seipsum opponitur, quod ad reconciliationem cum Deo peccator disponatur novis culpis, & cum voluntaria perseverantia in culpis præteritis; atqui si peccator nollet statim, ac posset, cum Deo per contritionem, aut per absolutionem sacramentalem reconciliari, juxta sententiam Quesnelli, ad reconciliationem se disponeret novis culpis, & cum voluntaria perseverantia in culpis præteritis: ergo veræ sapientiæ, lumini, ac charitati non solum non est consonum, sed etiam est valdè repugnans, quod velit peccator voluntariè differre reconciliationem cum Deo, incipiendo prius satisfacere divinæ justitiæ, ac tolerando separationem à suo ultimo fine. Major est perspicua; quis enim dixerit, quod reus læsæ Majestatis humanæ ad veniam à Rege obtinendam se disponat iterando novas offensas, & differendo voluntariè petitionem veniæ? Minor constat ex doctrina Quesnelli, qui in thesi 44. docuit, nostras volitiones omnes, & actiones ex duobus amoribus nasci; videlicet aut ex amore Dei, qui omnia propter Deum agit, & quem Deus remuneratur, aut ex amore, quo nos ipsos, ac mundum diligimus, qui cum non referat ad Deum, quod referendum est, hoc ipso est malus; unde ex Quesnello peccator differens amorem Dei, & reconciliationem cum Deo, alias actiones interim ponere non potest, nisi peccaminosas, atque adeo per novas culpas se disponeret ad obtinendam remissionem, necnon per volun-

rariam perseverantiam in culpis præteritis.

Neque dicas, quod antequam cum Deo reconcilietur, possit ponere actus charitatis minus perfectos disponentes ad actus perfectos, vi quorum habeatur ultima dispositio ad reconciliationem cum Deo. Nam Quesnellus nullam aliam agnoscens virtutem à charitate distinctam, juxta thesim quinquagesimam tertiam, sicut negat posse peccatorem per exercitium aliarum virtutum remotè se disponere ad obtinendam reconciliationem cum Deo; ita cohærenter negare debet, quod possit ad eandem reconciliationem remotè se disponere per actus charitatis minus perfectos. Præterquamquod, cum in thesi quadragesima quarta duos tantum amores in nobis agnoscat, videlicet amorem Dei, qui omnia agat propter Deum, & quem Deus remuneretur, ac amorem, quo nos ipsos, & mundum diligimus, qui quod ad Deum referendum est, non refert, & propter hoc ipsum est malus, sequitur juxta hanc doctrinam, quemcunque actum nostræ voluntatis esse peccaminosum, nisi sit amor Dei, qui omnia agat propter Deum, atque adeò ultimò ad reconciliationem cum Deo disponat; ex quo fit, quod diximus, peccatorem differendo hanc reconciliationem, quoscunque alios actus interim eliciat, iterum peccare, ac proinde nonnisi per novas culpas se disponere ad reconciliationem cum Deo.

Quibus adde, quod juxta thesim 28. Quesnelli, *Prima gratia, quam Deus concedit peccatori, est peccatorum remissio; & juxta thesim 38. Peccator non est liber, nisi ad malum sine gratia Liberatoris; sicuti etiam juxta thesim 40. Sine gratia nihil amare possumus, nisi ad nostram*

condemnationem; Nunc sic: Quando peccator vult differre recôciliationem cum Deo, ut sentiat cum humilitate statum peccati, & incipiat satisfacere justitiæ divinæ, vel hujusmodi voluntas est ex gratia Liberatoris, & deberet trahere peccati remissionem, ac reconciliationem cum Deo, posito quod prima gratia, quam Deus peccatori confert, sit remissio; unde non sentiret peccator statum peccati: Vel non esset ex gratia Liberatoris ea libera voluntas, & eo ipso est peccaminosa, posito quod sine gratia peccator non sit liber, nisi ad peccandum, nec possumus sine gratia quicquam amare, nisi ad nostram condemnationem; Unde fieret, quod hoc ipsum velle dilationem reconciliationis cum Deo ad sentiendum cum humilitate statum peccati, & ad dandam aliquam satisfactionem divinæ justitiæ, esset novum peccatum, & sic peccator per novas culpas se disponderet ad remissionem culpæ obtinendam, quo quid absurdius dici, aut fingi poterit?

Ostenditur deinde earundem thesium falsitas, quia dilatio pœnitentiæ, ac reconciliationis cum Deo de se fert proclivitatem ad novas culpas perpetrandas, tum ex defectu auxiliorum Dei specialium, quæ peccator demeretur; tum ex habitu, qui acquiritur per actus malos prævios non retractatos; tum ex dæmonis instigationibus, in cujus captivitate peccator reperitur. Unde Gregor. homil. 11. in Ezechielem dixit: *Peccatum, quod per pœnitentiam non deletur, suo pondere trahit ad aliud*; ergo recurrit, quod per novas culpas peccator ad reconciliationem se disponderet, si voluntariè illam differret. Expedit quidem aliquando, quod Confessarius absolutionem dif-

differat, ut certior fiat de pœnitentis dispositione, ac emendatione; nunquam tamen expedit, quod pœnitens contritionem differat, & reconciliationem cum Deo.

IV. Adde, plurimos Doctores cum Soto, Argentina, Alensi, Paludano, Antonino, & aliis apud Lugo disp. 7. de Pœnit. sect. 11. contendere, non solum esse sanum consilium (quod omnes Catholici affirmant) sed etiam dari præceptum, quod peccator statim post commissum mortale, aut cum memoriæ occurrit, de eo conteratur. Quod suadere conantur, Primò ex lege justitiæ; etenim qui rem alienam furatus est, puta pecuniam, famam, aut quid simile, tenetur statim damnum resarcire; ergo qui per peccatum læsit jus divinum, tenetur statim per contritionem illud reparare. Secundò ex præcepto charitatis erga Deum; tum quia videtur legibus charitatis, ac amicitiae semel cum Deo initæ graviter dissonare, quod dissoluta amicitia velit homo in eo inimicitiae statu perseverare, & non statim reconciliari cum Deo paratissimo ad amplexandum offensorem; tum etiam quia videtur contra reverentiam Patri, aut Domino debitam, si filius, aut servus sciens se graviter Patrem, aut Dominum offendisse, negligat sibi illius gratiam, & recôciliationem quamprimum promereri; tum pariter quia sicut præceptum negativum non amittendi fidem obligat ad recuperandam statim fidem amissam, ut docent communiter Theologi apud Suarez disp. 13. de fide sect. 5., & Sanch. 1. 2. cap. 1.; ita præceptum negativum non amittendi charitatem videtur obligare ad recuperandam illicò charitatem per peccatum amissam; tum

demum quia præcepto charitatis videtur opponi non solum velle permanere in eo affectu malo, quo quis voluit statum inimicitiae cum Deo, de quo non dubitatur, sed etiam voluntariè negligere reconciliationem cum Deo; præsertim quia status inimicitiae cum Deo reponit hominem in periculo patrandi novas culpas, quod periculum tenetur quilibet ex præcepto charitatis declinare. Tertiò videtur peccator ad statim pœnitendum teneri etiam ex præcepto charitatis erga seipsum; tum quia si quilibet tenetur ex hac virtute ad liberandum se statim ac potest à quolibet malo gravi corporis, puta à morte, vel membri jactura, à fortiori obligabitur se liberare, quamprimum poterit, à malo gravissimo animæ, quod est inimicitia cum Deo optimo maximo; tum etiam quia quilibet tenetur ex ordine charitatis seipsum magis diligere, quam proximum; sed ad proximum corrigendum, quamprimum commodè fieri potest, quilibet obligatur; ergo etiam ad corrigendum seipsum. His aliisque non levibus rationum momentis videtur evinci obligatio statim pœnitendi post peccatum commissum. Quamvis autem communius Doctores negent dari hujusmodi obligationem, & his rationibus faciant satis apud Perez de Pœnit. disp. 13. sect. 5., nemo tamen in dubium revocat consultum esse, quod peccator statim è fovea culpæ emergat, adeo ut facilè nimia dilatio in novam culpam inducat; & multo minus poterit quis somnare, quod ista dilatio sit consulenda, adeo ut dici possit modus sapientia plenus, lumine, & charitate dare tempus portandi, ac sentiendi statum peccati, ita ut ex ignorantia pec-

peccati, & pœnitentiæ proveniat, quod quis velit statim de injuriis Deo illatis dolere, detrectando ferre confusionem separationis à divina amicitia, & ab aliis bonis per culpam deperditis.

Neque dicas, nolle Quesnellum, quod differatur reconciliatio cum Deo per contritionem, sed solum quod differatur per Absolutionem sacramentalem. Nam cum in prima ex his duabus thesibus dicatur, modum plenum sapientia, lumine, & charitate esse, dare animabus tempus portandi statum peccati; & in altera dicatur, ex ignorantia peccati, ac veræ pœnitentiæ provenire, quod velimus statim restitui possessioni bonorum, quibus nos peccatum spoliavit, perspicuum est, velle Quesnellum, quod peccator differat etiam contritionem, qua à statu peccati exsolvatur, & possessioni bonorum, quibus per peccatum denudatus fuit, restituitur.

V. Opponitur primò praxis antiqua Ecclesiæ in absolvendis peccatoribus, quibus nonnisi in articulo mortis ante peractam pœnitentiam absolutio conferebatur, ut videre est apud Morinum cap. 1. lib. 9. ergo saltem debet peccator incipere Deo satisfacere, antequam cum Deo reconcilietur; Et ratio est, quia in humanis non datur offensori venia, nisi post exhibitam satisfactionem: ergo à fortiori peccator non debet reconciliationem expectare, antequam ad minus incipiat Deo satisfacere.

Respondeo, duplicem distinguendam esse absolutionem, alteram sacramentalem, & à peccatis, alteram Canonicam, & à censuris, seu aliis pœnis; per illam primam peccator reconciliabatur Deo: per hanc

secundam reconciliabatur Ecclesiæ, & Altari; absolutio sacramentalis conferebatur statim ac peccator reperiabatur ritè dispositus; quod constat, quia in Clementina *Dudum* de sepulturis, Sacerdoti imponitur, quod *Confessiones audiat, pœnitentias imponat, & absolvat*; quod videtur exprimere absolutionem esse illicò conferendam, prout luculentiùs dicitur in decreto Bonifacii Episcopi Moguntini circa sæculum octavum apud Morinum n. 12., ubi habetur: *Curet unusquisque Presbyter statim post acceptam Confessionem pœnitentia singulos data Oratione reconciliare*. Quod pariter docet Sozomenus cap. 16. lib. 7. unde videtur colligi, hanc fuisse Christi institutionem; Etenim ex Augustino lib. 4. de Bapt. parvulorum cap. 24. *Quod universa tenet Ecclesia, nec Conciliis institutum, sed semper retentum est, nonnisi Apostolica auctoritate traditum rectissime creditur*. Absolutio tamen Canonica, quæ conferebatur, juxta sacros Canones, pœnitentibus (qua posita immunes erant à reliquis pœnis Canonicis, & publicis, & ab impedimento accedendi ad Eucharistiam, unde dicebantur reconciliari Ecclesiæ, & Altari) post executionem omnium, aut saltem aliquarum Canoniarum pœnarum conferri solebat; De hac enim ita loquitur Concilium Toletanum III. *Ut secundum formam antiquorum Canonum detur pœnitentia, quæ expleta, sicut Sacerdotalis contemplatio probaverit, pœnitens communioni restituatur*; Quod attinet ad absolutionem sacramentalem, congruum fuit, ut per se loquendo statim conferri posset post propositum exequendi pœnam injunctam à Confessario; quia aliter lex gratiæ non fuisset benignior lege naturæ, & lege scripta, in quibus post

contritionem gratia conferebatur, non expectata prius ulla alia satisfactione: Ex quo fit, quod sicut absolutio sacramentalis secundum se statim conferri debet post confessionem dolorosam, non expectata prius executione penitentiae impositae; ita pariter haberi statim possit per contritionem reconciliatio cum Deo, quin expectari debeat, quod peccator incipiat satisfacere divinae iustitiae antequam cum Deo reconcilietur; aliter durior esset lex gratiae legentur, & scripta, in quibus id non exigebatur; Ipse enim Deus offensus ad contritionem statim ponendam hortabatur, praesertim verbis laudatis Eccles. 5. *Non tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem.*

VI. Ad id quod additur, paritas in humanis nimis probat, atque adeo nihil: In humanis enim passim non remittitur offensa, nisi post exhibitam plenam, & condignam satisfactionem, & saepe etiam post hanc satisfactionem amicitia pristina non restituitur; at ad obtinendam reconciliationem cum Deo, sicut ab adversariis non requiritur condigna satisfactio praevia, ita in sententia Catholicorum sufficit ex Divina benignitate, quod praecedat solum propositum satisfaciendi.

VII. Opponitur secundo auctoritas S. Caroli Borromaei, D. Xaverii, & quorundam Conciliorum apud Montaltium epist. 10., à quibus dilatio aliqua absolutionis sacramentalis suadebatur Confessariis, praesertim relatè ad recidivos; idque non aliunde videtur suaderi posse, nisi ut peccator incipiat prius satisfacere Deo offenso: ergo universim ad obtinendam peccatorum remissionem requi-

ritur, ut peccator aliqualem prius exhibeat satisfactionem divinae iustitiae.

Confirmatur primò, Princeps militi saepius prodicionem molienti, aut maritus uxori adulterae, non statim ignoscit, neque hi audent veniam petere ante satisfactionem non levem praestitam: ergo neque peccator relatè ad Deum offensum.

Confirmatur secundo, Ut possit reconciliari peccator cum Deo, debet prius pravos habitus tollere, quibus fit pronus ad relabendum; habitus autem pravi non tolluntur, nisi actibus contrariis: ergo peccator antequam reconcilietur cum Deo, debet alios virtutis actus exercere actibus peccaminosis perpetratis contrarios, & interim petere spiritum penitentiae, & contritionis, & dare initium aliquod satisfactionis debitae Divinae iustitiae.

Respondeo, Consilium D. Caroli Borromaei, & D. Francisci Xaverii, quod differatur absolutio illi, de quo dubitatur, an sine hoc freno sit lapsurus, esse sanissimum; at hinc non infertur, quod debeat penitens differre contritionem, qua Deo reconcilietur; quinimo is, cui absolutio sacramentalis differtur, excitari debet ad contritionem, ne si interim decedat, damnetur.

Ad primam confirmationem, diximus paritatem ex humanis desumptam probare nimis; praesertim quia nec maritus uxori prima vice adulteranti, nec Princeps militi prima vice prodicionem molienti statim ignoscunt, etiam post exhibitam condignam satisfactionem, & multo minus in pristinam necessitudinem eos remittunt; cum tamen in sententia Adversariorum absolutio non sit differenda ei, qui semel tantum peccavit; nec re-

qui-

quiritur ex Quesnello adæquata, sed solum initialis satisfactio prævia antequam peccator Deo reconcilietur.

Ad secundam, Ut peccator cum Deo reconcilietur, non debet prius pravitudo tollere; aliter moribundus non posset cum Deo reconciliari neque per contritionem, neque per absolutionem sacramentalem: Potest siquidem cum pravis habitibus cohærere sincera detestatio culparum, necnon etiam status gratiæ; unde satis est, quod absolutionem, & peccati remissionem præcedat propositum ponendi satisfactionem sacramentalem, propositum tollendi habitus vitiosos, necnon propositum emendationis; idque ex immensa divini Numinis benignitate, & clementia.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim LXXXVII. & LXXXVIII.

Octogesimaseptima, & octogesimaoctava eodem collineant, ut scilicet ad reconciliationem peccatoris cum Deo præeat tempus, quo sentiat peccati pondus, necnon confusio consentanea. Utraque est erronea: Prior tamen respicit directè Confessarium, docetque, ad ejus charitatem, sapientiam, ac lumen spectare, quod peccatori detur tempus portandi cum humilitate, & sentiendi statum peccati, petendi spiritum contritionis, & aliquatenus satisfaciendi divinæ justitiæ, antequam contritionem concipiat, aut sacramentaliter absolvatur, & ita reconcilietur cum Deo. Posterior respicit directè penitentem, docetque, ex ignorantia peccati, ac veræ penitentiæ provenire,

quod velit statim stolam primam per peccatum amissam recuperare, quin prius velit suæ nuditatis ferre confusionem.

Quod spectat ad primam, recuduntur in ea theses illæ Jansenianæ ab Alex. VIII. proscriptæ, quæ contendebant, præmittendam esse Absolutioni sacramentali satisfactionem ex Christi institutione; & per praxim Ecclesiæ absolvendi statim peccatorem esse inversum ordinem penitentiæ; istamque consuetudinem non haberi pro usu, sed pro abusu. Quam temerè id asseratur clarius est luce ipsa meridiana: constat quippe universam Ecclesiam errare non posse; Christus autem parens amantissimus, qui paratus est accurrere statim ad collum penitentis dicentis ex corde, Peccavi, illumque osculari, ac citò induere stolam primam, dignatus est Penitentiæ Sacramentum instituere ad modum Judicii, in quo multa non antecedit sententiam judicalem, sed subsequitur; Propterea absolutio sacramentalis statim conferenda est penitenti ritè disposito: Imponitur quippe in Clement. *Dudum* de sepulturis Sacerdoti, quod *Confessiones audiat, pœnitentias imponat, & absolvat*; Nisi forte aliquando per accidens ad experiendam, & confirmandam in penitente firmitatem propositi à Confessario, utpotè judice simul, & medico, differri debeat absolutio: Tunc tamen excitandus est penitens ad contritionem perfectam, ut per illam statim cum Deo reconcilietur, unde possit validioribus auxiliis muniri ad perseverandum, & ad exequenda monita Confessarii; Ex quo etiam fit, ut si interim ex improvviso decedat, salvari possit. At Quesnellus non solum enormes istos Jansenianorum errores recudit, docendo,

do, quod non statim conferatur penitenti disposito absolutio sacramentalis, sed ulterius vult, quod non statim ille cum Deo quomodocunque reconcilietur, atque adeo neque per absolutionem sacramentalem, neque per contritionem; cum dicat dandum illi tempus ad petendum spiritum contritionis; & deinde subdat, quod si ille vellet statim restitui possessioni gratiæ per peccatum amissæ (atque adeo statim reconciliari cum Deo per contritionem, detrectando denudationis suæ ferre confusionem) ignoraret, quid sit peccatum, & quid sit vera pœnitentia. Quid absurdius dici, aut fingi potest?

Hinc patet etiam alterius thesisi error; tum quia & adversatur Dei monitis dicentis Eccles. 5. *Non tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem*; tum quia exponitur peccator periculo damnationis, si ex improviso decedat antequam reconcilietur cum Deo; tum demum, quia exponitur periculo relabendi, si perseverat spoliatus bonis per peccatum amissis, cum desint ei auxilia illa uberiora, quæ conferuntur à Deo ex exigentia gratiæ sanctificantis; ut propterea Gregor. hom. 11. in Ezechiel. dixerit: *Peccatum, quod per pœnitentiam non deletur, suo pondere trahit ad aliud*. Quare ex profunda peccati, ac veræ pœnitentiæ cognitione provenit, ut velit peccator statim ad Deum reverti, & in possessionem bonorum amissorum ex summa ejus clementia restitui, quin detrectet confusionem tum præsentem, tum futuram, ex jugi cogitatione, quod tam bonum Dominum offenderit. Ad charitatem verò, sapientiam, ac lumen Confessarii spectat, ut pœnitentem ritè dispositum quantocyus

Tom. II. P. IV,

cum Deo reconciliet, impertiendo statim (nisi aliud hic, & nunc expedire videatur) absolutionem sacramentalem; ut si forte desit illi vera contritio, saltem per attritionem cum Sacramento possit amissam gratiam recuperare. Etenim si olim in lege naturæ, ac in lege scripta statim post contritionem (etiam nulla alia satisfactione præmissa) conferebatur à Deo sua amicitia peccatori; nunc in lege gratiæ, quæ est longè benignior, statim post attritionem penitenti confertur absolutio sacramentalis, & gratia, dummodo detur propositum ponendi postmodum satisfactionem à Confessario injunctam; qui fuit mos Ecclesiæ antiquissimus, ac proinde ex traditione Apostolica derivatus: Quamvis enim pœnitentiæ in sacris Canonibus injunctæ præmitterentur olim Absolutioni Canonice, qua pœnitens restituebatur Ecclesiæ, & Altari; satisfactio tamen, quæ est pars integralis Sacramenti, non erat præmittenda pro foro interno Absolutioni Sacramentali, qua homo reconciliatur cum Deo offenso.

PROPOSITIO LXXXIX.

Quartusdecimus gradus conversionis peccatoris est, quod cum sit jam reconciliatus, habet jus assistendi Sacrificio Ecclesiæ. *Quesnell. Luc. 15. 23. edit. 1693.*

SYNOPSIS.

I. Duplex hujus thesisi sensus uterque est erroneus; præsertim quod per peccatum.
Ff

num homo sit extra Ecclesiam, & amittat jus assistendi Sacrificio Ecclesiae.

II. Peccator est Ecclesiae membrum, quamvis mortuum, unde non amittit jus assistendi Sacro. III. Excommunicatis dumtaxat, qui sunt membra recisa ab Ecclesia, vetatur audire Sacrum, & interesse Divinis officiis. IV. Si quilibet peccator teneretur ab audiendo sacro abstinere, pauci admodum Sacro interessent. V. Sicut peccator jus habet suscipiendi sacramentum Penitentiae, ita pariter jus habet assistendi Sacrificio altaris.

VI. Quamvis magis indignus sit, qui Sacrificio assistat, peccator nondum reconciliatus cum Deo, quam excommunicatus, qui per contritionem est Deo conjunctus; at huic tantum jure merito ab Ecclesia prohibetur auditio sacri, non illi. VII. Ad eum modum, quo peccator non amittit habitus infusos fidei, & spei, quamvis iis sit indignus, nec privatur charactere baptismali, nec auxiliis supernaturalibus, ita nec amittit jus assistendi Sacrificio Ecclesiae.

I. **D**uplex videri posset esse sensus hujus thesisi, uterque coherentem ad alias Quesnelli theses, uterque pariter erroneus. Primus posset esse, quod peccator eo ipso ac est reconciliatus, habeat jus assistendi Sacro, quantumvis per excommunicationem praevisam ab eo audiendo, & à divinorum officiorum usu impediretur; Cum enim in sequentibus thesibus sermo sit de excommunicatione, & in nonagesima prima dicatur, quod ab Ecclesia non exeat peccator, quando ab ea videtur per excommunicationem expulsus, si Deo, Jesu Christo, & ipsi Ecclesiae per charitatem sit affixus, dubitari posset, num hinc etiam Auctor velit innuere, quod nulla sit habenda ratio excommunicationis, u-

bi peccator sit Deo reconciliatus, unde possit statim assistere sacrificio Ecclesiae. Quod pariter videtur cohaerere cum nonagesima tertia, ubi dicitur, quod à Christo Domino fiant vulnera, quae à praecipiti Pastorum zelo infliguntur; perinde quasi sufficiat, quod vulnus animae per contritionem sanetur, ut possit statim ante absolutionem à censuris restitui Ecclesiae peccator, possitque illico Missae, ac Divinis Officiis interesse. Equidem non arbitror, quod juxta hunc sensum haec thesis accipienda sit. Certum quippe esse debet, quod sicut Censura per actum judicalem infligitur, ita sine actu Judiciali non tollatur, ne in foro quidem conscientiae; propterea proscripta fuit ab Alexandro Septimo thesis illa 44., quae habet: *Quoad forum conscientiae, Reo correcto, ejusque contumacia cessante, cessant censurae*; Quamvis enim Censura sit pena medicinalis, juxta illud 1. ad Cor. 5. *Judicavi tradere hujusmodi hominem Satanae in interitum carnis, ut spiritus salvus sit*: non per hoc statim cessat cessante contumacia, ex cap. *Qua fronte*, de Appel-lat., & cap. *Cum desideres*, de sent. excommunicat. Verum quidem est, quod Censura quatenus habet rationem medicinae cessare debeat aegro jam curato; nihilominus quatenus habet etiam rationem poenae, indiget actu Ecclesiasticae Jurisdictionis, ut tolli possit; Hinc enim fit, quod sicut Reus fuit sensibilibiter contumax Ecclesiae, ita visibiliter etiam eidem subjiciatur, & ab ea absolvatur; Jus quippe, quod ab Ecclesia acquiritur adversus contumaces, per solam resipiscentiam non extinguitur: Ad eum prorsus modum, quo jus, quod acquirit Judex ad puniendum furem ratione

tione furti, non extinguatur per solam restitutionem rei alienæ.

Alter tamen hujus thesis sensus, procul dubio à Quesnello intentus, est, quod eatenus peccator post reconciliationem acquirat illico Jus assistendi Sacrificio Ecclesiæ, quia ante reconciliationem per peccatum extra Ecclesiam reperiatur, non secus, ac hæreticus, aut excommunicatus; ut proinde tamquam membrum ab Ecclesia recisum, non solum nullum jus habeat assistendi sacro, sed nec etiam possit illud audire, aut divinis officiis interesse. Cum enim in septuagesima secunda, & aliis subsequentibus thesibus dicatur Ecclesia electos, & justos complecti, & in septuagesima octava disertè asseratur, separari à populo electo tam eum, qui non credit Evangelio, quam eum, qui non vivit secundum Evangelium; confectarium est, quod in sententia Quesnelli eodem modo amittat jus assistendi sacro hæreticus, ac peccator, & ideo in hac thesi dicitur, quod peccator per reconciliationem jus habeat assistendi sacrificio Ecclesiæ; non secus ac hæreticus, & excommunicatus post absolutionem jus habent ad sacrum audiendum, quod prius propter hæresim, aut excommunicationem audire licitè non poterant.

II. Ostenditur autem hujus doctrinæ falsitas. Primò ex iis, quæ adversus prædictas theses diximus, ostendendo Ecclesiam Dei etiam à peccatoribus, & reprobis conflari, ut proinde per culpam non reponatur extra Ecclesiam peccator, nec jus amittat audiendi sacrum; cum potius ratione præcepti Ecclesiastici ad illud audiendum diebus festis teneatur; Et sanè quod peccator sit Ecclesiæ mem-

brum, mortuum quidem, sed non recisum ab Ecclesia, quod proinde vivificari possit à gratia sanctificante per charitatem, ad quam disponant actus supernaturales fidei, & spei, (quorum actuum habitus per peccatum non amittuntur) fit perspicuum verbis illis Christi Domini Matth. 18. *Si peccaverit in te frater tuus, vade, & corripe eum inter te, & ipsum solum; si te audierit, lucratus eris fratrem tuum; si autem te non audierit, adhibe tecum adhuc unum, vel duos, ut in ore duorum stet omne verbum: quod si non audierit eos, dic Ecclesiæ.* Profecto Ecclesia non judicat de iis, qui extra illam sunt; dicente Apostolo 1. ad Cor. 5. *Quid mihi de his, qui foris sunt, judicare?* cum autem Christus præcipiat, ut peccator post fraternam correctionem, si non emendetur, Ecclesiæ denunciatur, quæ de illo judicet, & à se per excommunicationem illum separet, si in vitiis suis inordescat, juxta id, quod ibidem additur; *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi tamquam Ethnicus, & Publicanus;* manifestè sequitur, quod peccator non sit extra Ecclesiam, præcisè ratione culpæ, atque adeo non amittat jus assistendi sacrificio Ecclesiæ, ut ex meritis Christi Domini possit uberiora auxilia obtinere ad resipiscendum.

III. Ostenditur secundò, quia Ecclesia solum excommunicatis prohibet, ne sacro, ac divinis officiis intersint, non verò peccatoribus, imo his præcipit Sacri auditionem diebus festis; quod si per peccatum jus amississet peccator assistendi Sacrificio Missæ, non secus ac irretitus excommunicatione, sequeretur, quod Ecclesia præcipiendo sacri auditionem obligaret illum ad novum peccatum patrandum: non secus ac ad novum pecca-

rum patrandum obligaret Ecclesia peccatorem, si illi præciperet, quod communicet dum est in statu peccati mortalis, vi cuius amisit jus ad communicandum; Ratio autem quare peccator amittat jus ad sacram synaxim recipiendam, dum est in statu peccati mortalis, non tamen amittat jus assistendi sacro, est, quia si peccator indignè Eucharistiam sumeret, Sanctum daretur canibus, & margaritæ ante porcos projicerentur, quod rationis dictamini, ac divino præcepto repugnat: Contra vero peccator, dum Sacrificio assistit, cultum exhibet Christo exteriori, & piis actibus, ac supplicibus precibus fructum postulat Sacrificii, ut possit superno lumine illustratus in pristinum divinæ amicitiae statum per penitentiam redire; unde non amittit jus per peccatum assistendi sacro, quod per characterem baptismalem obtinuit. Potuisset quidem Christus D. ex Ecclesia ejicere, immo statim in infernum detrudere Reos omnes læsæ Majestatis Divinæ, sed immensa ejus Clementia, & Longanimitas vult suis auxiliis, (quæ ubertim ex suis vulneribus, dum sacrificium incruentum offertur, erga omnes, sed præsertim erga circumstantes effluunt) peccatores è dæmonis captivitate eripere, & misericordiam suam in illos exercere; cupit enim esse, & nuncupari Pater misericordiarum, & Deus totius consolationis, non verò Pater Justitiarum, & Deus totius amaritudinis; multus ad ignoscendum, non verò multus ad puniendum. Propterea non solum non ejicit è suo ovili oves aberrantes, quin potius illas perquirat, & ubi repererit, imponit in humeros suos gaudens, perinde quasi thesaurum reperisset: tantumque abest,

ut velit à præsentia Sacrificii Ecclesiæ illos abigere, ut potius velit illos etiam præcepto Ecclesiastico ad illi assistendum, saltem diebus festis, adigere, ut facilius possint resipiscere, & in filios iterum adoptari.

IV. Confirmatur, quia si deberet peccator ab audiendo sacro abstinere, sequeretur, quod rari admodum sacro assisterent; quatenus, ut habetur Eccles. 9. *Nescit homo, utrum amore, an odio dignus sit*; præsertim quia ex D. Bernardo, *Bonæ mentis est, ibi culpam agnoscere, ubi culpa non est*. Cultus autem Deo debitus valde minueretur, si pauci admodum eatenus assisterent Sacrificio, quod pro omnibus quidem, sed præsertim pro peccatoribus offertur; cum sit Sacrificium propitiatorium: Quinimo cum dixerit Christus D. Marci 2. *Non necesse habent sani Medico, sed qui malè habent; non enim veni vocare Justos, sed peccatores*; videtur magis in negotio Redemptionis, atque adeo in Sacrificii Eucharistici institutione intendisse, quod peccatores revocarentur ad vitam gratiæ, quàm quod justis vitam gratiæ, qua præditi sunt, abundantius haberent; atque adeo magis intendisse, quod prima gratia obtineretur peccatoribus, quàm quod justis obtineretur secunda gratia, seu gratiæ augmentum. Adde, quod licet lis sit inter Scholasticos, utrum Adamo non peccante Verbum fuisset incarnatum; nihilominus, qui tuentur Christum deficientibus culpis fuisse venturum ad exaltandam naturam innocentem, unanimiter docent, quod in tali hypothese Christus non venisset passibilis, sed venisset in carne impassibili, & gloriosa; quare ea tantum de causa venit in carne passibili, & obtulit Sacrificium cruen-

cruentum in Cruce, (quod idem omninò est ex Trid. sess. 22. cap. 2., ac sacrificium altaris incruentum, sola offerendi ratione diversum) ut nos redimeret ab omnibus iniquitatibus nostris. Quod si Clementiam suam usque adeo erga peccatores ostendit, ut pro illis voluerit sacrificium cruentum offerre, ac deinde incruentum usque ad Mundi consummationem, quomodo fieri potuisset, ut vellet peccatores à Sacrificio abesse? *Hujus quippe*, (ut habet Tridentinum laudatum) *oblatione placatus Dominus, gratiam, & donum pœnitentiæ concedens, crimina, & peccata etiam ingentia dimittit*; Quare homo vi baptismalis characteris est intra septa ovilis Christi, & jus habet percipiendi ritu debito alia Sacramenta, & assistendi Sacro, juxta Christi institutionem.

V. Confirmatur secundo, quia Christianifidelis, quantumvis innumeris culpis gravatus, adhuc Jus habet suscipiendi Sacramentum pœnitentiæ, quippe quod ex primario fine pro Peccatoribus institutum est, ideoque vocatur Sacramentum mortuorum; quamvis etiam prosit justificatis per contritionem, necnon iis, qui solum venialiter deliquerunt: Ergo pariter Peccator ante reconciliationem jus habet assistendi Sacrificio; quippe quod licet Latreuticum sit, Propitiatorium, Eucharisticum, & Impetratorium, hoc est institutum ad Dei cultum, (prout olim fiebat in lege veteri per Holocaustum) institutum etiam ad avertenda peccata, & pœnas peccatis debitas (quod fiebat per Sacrificium, seu per Hostiam pro peccato,) & institutum simul in gratiarum actionem, & ad nova beneficia impetranda, (quod utrumque olim fiebat per Hostiam

Tom. II. P. IV.

pacificam) nihilominus quatenus repræsentat Sacrificium cruentum in Ara Crucis oblatum pro peccatoribus, potiùs offertur ad peccata delenda, quàm pro Justis in gratiarum actionem, aut ad nova beneficia impetranda; atque adeo Jus habet Christianifidelis Peccator etiam ante reconciliationem assistendi huic sacrificio, non secus ac Jus habet suscipiendi Sacramentum pœnitentiæ.

VI. Opponitur ex Quesnello parabola illa Lucæ 15. Prodigii illius Adolescentis, qui dissipavit substantiam suam vivendo luxuriosè, nec jus habuit ad recumbendum in mensa Patris, antequam cum illo reconciliatus fuisset post verba illa, *Pater peccavi in Cælum, & coram te*. Quibus prolatis Pater induit illum stola prima, jussitque occidi vitulum saginatum, ut cum illo manducaret; ergo pariter post reconciliationem peccator jus habet assistendi Sacrificio Ecclesiæ. Et ratio videtur esse, quia novum temeritatis crimen incurreret, qui ad conspectum Christi pro se mactati perfrieta fronte accederet, cum per peccatum reus sit veluti Christicidii.

Confirmatur primo, quia multò magis indignus est, ut huic Sacrificio intersit, qui nondum est Deo reconciliatus post peccatum, quàm qui excommunicatione innodatus nondum est ab illa absolutus, licet per contritionem Deo sit conjunctus; atqui hic jus non habet assistendi sacrificio Ecclesiæ, ergo multò minus ille.

Confirmatur secundo, quia indignus est, qui in convivio Eucharistico assideat non indutus veste nuptiali, & ideo jus non habet communicandi, qui nondum est reconciliatus.

liatus, non solum per contritionem, sed etiam per confessionem Sacramentalem; atqui pariter indignus est, qui Sacrificio incruento assistat reus mortalis culpæ, ergo neque hic habet jus assistendi huic Sacrificio ante reconciliationem.

Respondeo, ex illa parabola potius oppositum evinci; sicut enim adolescens ex titulo filiationis naturalis jus quoddam habebat redeundi ad Patrem ad veniam obtinendam; ita baptizatus, qui gratiam amisit per peccatum, quia ratione characteris baptismalis est Dei domesticus, ideo sicut debitum retinet præstandi Deo obsequium per Sacrificium Ecclesiæ, ita jus habet eidem assistendi ad impetranda auxilia, ut possit resipiscere. Ad id, quod additur; non dicitur temeritatis notam incurrere peccator, qui assistit sacrificio ad Deum colendum, & ad obtinenda auxilia, quæ vi illius ubertim conferuntur.

Ad primam confirmationem; in tantum excommunicatus, qui Deo reconciliatus est per contritionem, non potest sacrificio interesse, quia per excommunicationem est extra Ecclesiam, & prohibentur illi jure positivo divina officia quousque à censura absolvatur; unde peccaret, si Sacro interesset; At peccatori non solum non prohibetur Sacro adesse, sed etiam præcipitur, ut diebus festis illi intersit, unde peccaret, si præceptum hoc violaret. Congruum propterea est, ut excommunicato prohibeatur auditio Sacri, donec absolvatur, & quod peccatori ea præcipiatur, etiam antequam Deo reconciliatus sit per contritionem.

VII. Ad secundam: quamvis indignus sit quolibet celesti beneficio, qui reus est læsæ Majestatis divinæ;

nihilominus sicuti ex divina clementia non amittit habitus infusus fidei, ac spei, quibus pariter est indignus, nec amittit characterem, quo Dei domesticus constituitur, nec privatur auxiliis supernis, quibus excitatur ad poenitentiam; ita nec expellitur ab Ecclesia, nec jus amittit assistendi Sacrificio, juxta antiquissimam Ecclesiæ praxim, quam respicere nonnisi audacissimus, & iniquissimus poterit, non sine magna injuria erga benignissimum Redemptorem, qui peccatores non solum non expellit à se, sed peramanter advocat, & allicit, ut ad pristinam secum reducat amicitiam.

Opponunt deinde Quesnelli Assellæ, quod hic non docuerit, peccatorem per reconciliationem acquirere jus assistendi Sacro, sed solum docuerit, quod peccator reconciliatus assistat Sacrificio Ecclesiæ, (ut habetur in Codice è Gallico latine verso Parisiis in lucem edito anno 1694.) indicans dumtaxat, quod post reconciliationem non sit amplius indignus, qui Sacro intersit, non verò, quod ante reconciliationem peccet assistendo Sacrificio Ecclesiæ.

Sed contra est, quia ex adjunctis constat, verbis illis in Codice Quesnelliano expressis illud ipsum significari, quod in hac thesi disertius exponitur, & in aliis Editionibus reperitur, videlicet peccatorem vi reconciliationis cum Deo habere jus assistendi Sacro, atque adeo ante reconciliationem carere tali jure, unde si assisteret Sacrificio Missæ, sine jure, hoc est sine legitima facultate illi assisteret, & ideo audiendo Missam peccaret. Ratio est multiplex; Primò, quia dum Quesnellus docet, decimumquartum conversionis peccato-

ris gradum esse, quod reconciliatus assistat Sacrificio Ecclesiæ, quid aliud his verbis denotat, nisi quod per reconciliationem peccator gradum faciat à non legitima assistentia Sacro ad legitimam assistentiam, atque adeo vi reconciliationis habeat jus audiendi Sacrum, quo antecederet carebat? Et sanè pariformiter ibidem Quesnellus subdit, decimumquintum conversionis peccatoris gradum esse, quod reconciliatus, & Sacro assistens, pascatur carne Jesu Christi; manifestum autem est, quod post debitam reconciliationem peccator ita accedat ad Sacram Synaxim, ut habeat jus, seu legitimam facultatem accedendi, qua procul dubio ante reconciliationem carebat, adeò ut peccaret, si accederet: ergo pariter ita post reconciliationem ex Quesnello assistit Sacro, ut vi reconciliationis habeat jus assistendi, quo tamen jure ante reconciliationem carebat, adeò ut peccaret, si assisteret.

Confirmatur, quia Quesnellus in thesi quinquagesima nona docet, orationem peccatoris esse novum peccatum; ergo à fortiori esset peccatum auditio Missæ, quæ est actus Religionis præstantior ipsam imbibens orationem; & in septuagesima octava vult, peccatorem, non secus ac hæreticum, & excommunicatum, esse extra Ecclesiam, à consortio fidelium segregatum; Quare sicut hæreticus, & quilibet excommunicatus etiam toleratus, ita dicitur post reconciliationem, & absolutionem à censuris assistere Sacro, ut tunc solum habeat jus assistendi, & si antecederet assistat, peccet: ita in sententia hujus Auctoris peccator reconciliatus assistit Sacro, quatenus per reconciliationem obtinet jus as-

sistendi, quo antecederet carebat; ut proinde non sine culpa assisteret: Quod tamen quàm sit absolum, ac erroneum, satis superque demonstratum est.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim LXXXIX.

Octogesimanona inter gradus conversionis peccatoris reponit, quod per reconciliationem cum Deo jus habet assistendi Sacrificio Ecclesiæ, perinde quasi peccatori, tanquam hæretico, aut excommunicato; & ab Ecclesia sejuncto, interdiceretur, quod Missæ, aliisque divinis Officiis intersit, antequam absolvatur, & sic ad Ecclesiam regrediatur. Mirum non est, quod ita sentiat Quesnellus, qui vult peccatores ad Ecclesiam non pertinere, præsertim quia in thesi 78. disertè docet, tam separari ab Ecclesia peccatorem non vivendo secundum Evangelium, quàm hæreticum, non credendo Evangelio. Erroneum tamen est dicere, quod peccatores ad Ecclesiam non pertineant, ut ibi ostendimus: Erroneum pariter dicere, quod si ad Ecclesiam pertineant, vetetur illis, quod Sacrificio intersint, antequam reconcilientur cum Deo; quinimò præcipitur illis sub mortali, ut diebus festis Missam audiant, illamque licitè, ac laudabiliter audiunt profestis diebus, quando ea non præcipitur, ut impetrent à Deo auxilium ad resurgendum: Etenim, ut habet Trident. sess. 22. cap. 2. *Hujus oblatione placatus Dominus gratiam, & donum penitentiae concedens, crimina, & ingentia etiam peccata dimittit.* Additurque, unum, idemque esse Sacrificium in-

cruentum, quod nunc in altari offertur, ac Sacrificium cruentum olim oblatum in ara crucis, sola ratione offerendi diversum; propterea sicut tunc illud multis astantibus auxilia contulit ad pœnitendum; unde Luc. 23. dicitur: *Omnis turba eorum, qui simul aderant ad spectaculum istud, & videbant, quæ fiebant, percutientes pectora sua revertebantur*; ita pariter Sacrificium incruentum peccatoribus prodest ad obtinendum donum penitentiae, si illi religiosè assistant. Quare per peccatum solum amittitur jus suscipiendi Sacramenta vivorum ante reconciliationem cum Deo, quæ fiat vel per contritionem, vel per attritionem cum Sacramento penitentiae (imò ad Eucharistiam sumendam, quæ est Sacramentorum omnium maximum, in quo ipse Author sanctitatis existit, necessariò prærequiritur sacramentalis Confessio) & ratio est, quia isthæc Sacramenta unicè pro vivis instituta sunt, & idcirco vitam gratiæ debent præsupponere: At sicut per peccatum non amittitur jus ad suscipienda Sacramenta mortuorum, quia pro peccatoribus instituta sunt, ut per illa cum Deo reconcilientur; ita nec amittitur jus assistendi Sacrificio Ecclesiæ ante hanc reconciliationem, quia pariter hoc Sacrificium à Christo D. benignissimè etiam pro peccatoribus institutum est, ut possint inde gratias obtinere ad resurgendum. Quare sicut ex summa Dei misericordia fidelibus, qui per peccatum gratiam amittunt, relinquuntur habitus superni fidei, & spei, quando peccatum his virtutibus non adversatur, ut per auxilia ab iis exigita faciliùs possint disponi ad resipiscendum; ita ex eadem summa misericordia provenit, ut pro peccatoribus possit Sacrificium appli-

cari, & ut possint eidem peccatores assistere, ut iis profut ad resurgendum.

Quibus adde, falsum etiam esse, quod hic esset quartusdecimus gradus conversionis peccatoris; siquidem erroneè à Quesnello ibidem reponitur secundus gradus in eo, quod *Ubi Dei amor regnare desit, necessum sit, ut regnet carnalis cupiditas, quæ ejus actiones corrumpat*, ut ostendimus in thesi 45. Quare thesis isthæc (ut aliæ omnes) usquequaque erroribus scatet doctrinæ Catholicæ repugnantibus.

PROPOSITIO XC.

Ecclesia auctoritatem excommunicandi habet, ut eam exerceat per primos Pastores de consensu saltem præsumpto totius corporis.

Quesnel. Matth. 18. 17. edit. 1693. & 1699.

PROPOSITIO XCI.

Excommunicationis injustæ metus nunquam debet nos impedire ab implendo debito nostro: Nunquam eximus ab Ecclesia, etiam quando hominum nequitia videmur ab ea expulsi, quando Deo, Jesu Christo, atque ipsi Ecclesiæ per charitatem affixi sumus. *Quesnellus Jo. 9. 22. & 23. edit. 1693. & 1699.*

PRO.

PROPOSITIO XCII.

Pati potiùs in pace excommunicationem, & anathema injustum, quàm prodere veritatem, est imitari S. Paulum: tantùm abest, ut sit erigere se contra auctoritatem, aut scindere unitatem. *Quesnel. Rom. 9. 3. edit. 1693. & 1699.*

PROPOSITIO XCIII.

Jesus quandoque sanat vulnera, quæ præceptis Primorum Pastorum festinatio infligit sine ipsius mandato: Jesus restituit, quod ipsi inconsiderato zelo rescindunt. *Quesn. Jo. 18. 11. edit. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Si hæc ita se haberent, uti asseritur in hisce Thesibus, inutilis esset usus Ecclesiæ antiquissimus ferendi censuras.

II. Eo collineat Quesnellus, ut absque metu excommunicationis omnes Janseniani subscribant formulæ præscriptæ, quæ hæreses Jansenii damnantur, quamvis non jurent ad mentem Pontificis exigentis tale juramentum. III. Multifariam potest censura esse aut invalida, aut injusta. IV. Potest etiam sententia excommunicationis esse, vel evidenter, vel solum probabiliter injusta, aut nulla. V. In quonam sensu verum est, quod censura etiam injusta timenda sit? VI. Exponitur Regula Summulistica ad dignoscendam vim harum, ac similium thesium

confixarum, quando sunt indefinitæ.

VII. Enormiter errat thesis, quæ docet ad validitatem censuræ requiri consensum præsumptum Ecclesiæ, atque adeo etiam Laicorum. VIII. Si hoc esset, Ecclesiæ caput subderetur corpori. IX. Et quilibet facile putaret censuram suam non fuisse latam de consensu Ecclesiæ præsumpto. X. Sicut uni Pastori denunciari debet, qui non emendatur, ita ab uno Pastore, independentè à consensu Ecclesiæ, ille est excommunicandus.

XI. Timenda est Excommunicatio, quæ nobis videtur injusta, Pastori tamen videtur justissima. XII. Obtemperandum in iis omnibus, in quibus non est evidens, quod subsit culpa. XIII. Pontifex errare non potest in questionibus facti connexis cum questionibus juris ad fidem, vel ad mores pertinentibus. Et quamvis in aliis questionibus facti errare possit, semper tamen ei obtemperandum, quoties non est evidens, quod censura sit injusta, vel nulla, aut quod peccatum contineat id quod præcipitur.

XIV. Pati potiùs excommunicationem, quàm prodere veritatem, tunc solum possumus, quando evidens omninò est, anathema esse injustum. XV. Vulnera à Pastoribus inflicta per excommunicationem Christus non sanat per hoc præcisè, quod quis credat, ea inconsiderato zelo fuisse inflicta.

XVI Inane est Quesnellianorum effugium.

I. **S**i theses istæ verum haberent, inutilis omninò esset usus Ecclesiæ jam inde à tempore Apostolorum antiquissimus ferendi Censuras; ecquis enim non statim crederet, Censuram contra se latam esse nullam, aut esse injustam, ut proinde ea non ligetur? Etenim juxta theses istas satis est primò ad excommunicationis nullitatem, si non præsumatur consensus totius Ecclesiæ rela-

relatè ad illam ferendam; cuilibet autem statim occurrere possunt rationes in speciem non leves, quibus sibi persuadeat consensum totius Ecclesiæ non præsumi, ut hæc, vel illa censura feratur; atque adeò quilibet faciliè se immunem crederet à vinculo excommunicationis. Sufficit secundo, ut nemo credat se ab Ecclesia vi excommunicationis exiisse, si excommunicatio censeatur injusta; quilibet autem faciliè persuadebit sibi injustitiam aliquam in Censura contineri, siue injustitia oriatur ex defectu causæ sufficientis, siue ex defectu ordinis causæ, siue aliunde; & ideo ex hoc etiam capite nemo se crederet ab ulla excommunicatione irretitum: Nemo pariter legibus sub interminatione excommunicationis aliquid præcipientibus obtemperaret, ex hoc motivo, quod excommunicationis injustæ metus non debeat nos à nostris operationibus aut debitis, aut licitis retardare; Neque enim ab Ecclesia eximus ex Quesnello, quando ex hominum nequitia videmur per excommunicationem expulsi, si per charitatem Deo, Christo Domino, & Ecclesiæ affixi sumus. Sufficit tertio, quod quis anathema credat esse injustum, ut in pace illud meritoriè patiatur, dum non retrahit se ab iis operationibus, quas censet sibi injustè vetari. Quinimò Apostoli vestigiis, (qui cupiebat anathema esse pro fratribus suis) dicitur inhærere, qui errores, quos censet esse Catholicas veritates, aliis insinuat, ac inculcat, quantumvis id sibi sub pœna excommunicationis inhibeatur; Neque in hoc ullatenus sese adversus Ecclesiæ auctoritatem erigere censendus est, quamvis Ecclesiæ judicio præferat, quod sibi ve-

rius videtur; neque unitatem spiritus, ac corporis Ecclesiæ scindere, quamvis Ecclesiæ Capiti in rebus etiam ad fidem, & mores pertinentibus non se submittat. Sufficit demum, ut quis putet præcipiti festinatione à primis Pastoribus, & ab ipsomet Pontifice vulnera latis censuris inflictæ esse absque Christi Domini mandato, ut possit quis se sanum omnino reputare, credens restitui sibi à Christo Domino, quod sibi ab ejus Vicario rescissum est; pro ut Christus Dominus Lucæ 22. dicitur sanasse suo contactu Malchum, cujus auriculam præcipiti zelo D. Petrus amputaverat.

II. Porro dum hæc omnia non sine stomacho Quesnellus obtrudit in suo Codice passim Jansenizante, disertè videtur velle, ut Janseniani Censuras non reformident; unde possint tutò subscribere formulæ præscriptæ, & non ad mentem Pontificis, absque metu incurrendi in excommunicationem, quam docet esse injustam, & sine consensu saltem præsumpto corporis Ecclesiæ: necnon ut tutò possint suos errores disseminare, ac in praxim reducere, quamvis Pastores Ecclesiæ, & ipsemet Pontifex sub interminatione excommunicationis id non semel vetuerint. Quò etiam collineant sequentes theses Potestatibus, non solum Ecclesiasticis, sed etiam sæcularibus valdè injuriolæ; in quibus docet Ecclesiam fovere schismata, ac divisiones, damnando hæreses Jansenianas, ac lingua peregrina loqui; unde quodammodo senuerit; Docet etiam Potestates sæculares adversari Jansenianis, ut eorum victoria Deo tribuatur; Jansenianos censeri impios, hæreticos, flagitiosos, eorumque libros per-

perniciosos; cum tamen pietatem redoleant: Ac demum juramenta, quæ Janseniani coguntur præstare, dum subscribunt formulæ ab Alexandro VII. præscriptæ, esse Spiritui Dei, ac doctrinæ Christi contraria. Sic enim putant in re tam gravi, tamque Hæreticorum propria, sibi, & aliis imponere: Quod deinceps fusiùs ostenderetur.

III. Nunc autem antequam istarum de excommunicatione thesium virus patefaciam, adverto, pluribus de causis censuram posse aut omnino esse nullam, aut injustitiam continere, etiamsi sit valida.

Est quidem nulla primò ex defectu Jurisdictionis, ut si lata sit ab excommunicato, vel suspenso, aut ab intruso, vel non ritè electo, aut aliter usurpante jurisdictionem, quam non habet; vel si appellatio ante sententiam sit interposita; vel si sententia contineat intolerabilem errorem; puta si quis excommunicetur explicando in ipsa sententia causam vel prorsus iniquam, vel irrationabilem, vel insufficientem; v. g. quia non contrahit matrimonium, ad quod non tenetur, quia non audit Missam quotidie, quia non audit Concionem singulis festis; aut si quis suspendatur absque ulla causa, solum quia non est gratus Episcopo; si enim publice, & juridicè ex ipsa sententia constet isthæc injustitia, proculdubio sententia erit nulla etiam ex defectu jurisdictionis. Secundò est nulla ex defectu ordinis juridicè substantialis, ut si aperte feratur contra leges, vel Canones; puta si excommunicatio feratur contra participantes absque trina monitione, ex cap. *Statutum* de sent. excom., & cap. *Constitutiones* eodem titulo in 6. Tertiò ex

defectu causæ legitimæ, ut dictum est; tunc enim pariter nulla est ex defectu jurisdictionis, quæ non se extendit ad censuram sine causa ferendam.

Injusta verò dicitur esse censura, primò si injustam causam contineat; (in quo casu est etiam nulla) Secundò si feratur à Judice ex iniqua intentione, vel odio, aut simili causa; verum si ex hac intentione nulla alia injuria sequatur, sententia non erit propriè injusta, sed lato modo, prout justitia dicitur generaliter de omni virtute, & injusta dicitur quæcumque actio, quæ non est moraliter bona. Tertiò si non servetur ordo juris accidentaliter; in quo casu dicitur injusta, quatenus opponitur justitiæ legali, non verò justitiæ commutativæ: Quia tamen non pervertitur substantialis ordo juris, ideo injusta simul est, & valida, tum jure naturæ, tum jure positivo, in quo non petitur talis conditio ut substantialis. Quartò solet dici injusta, si revera contineat inæqualitatem, & injuriam, quamvis secundum allegata, & probata sit justa; unde non est simpliciter valida, sed solum secundum quid; sicut non est simpliciter justa, sed solum secundum quid, cum solum sit justa ex parte actionis, injusta verò ex parte rei.

IV. Adverto secundò, sententiam excommunicationis, aut alterius Censuræ aliquando esse evidenter nullam, aut injustam; ut si aperte contineat errorem intolerabilem, aut si legitimè ejus nullitas declarata sit; aliquando verò esse solum nullam, aut injustam probabiliter, vel apparenter. Præterea aliquando est nulla, aut injusta in re simul, & in publica scientia, & existimatione commu-

muni ; aliquando verò est nulla solum in re , sed non in publica scientia , & existimatione aliorum . Non videtur tamen , ut notat Suarius , dari posse viceversa sententiam censuræ , quæ sit in re valida , & non simul sit valida in existimatione , seu scientia publica : quamvis enim evenire facile possit , quod talis sententia apud multos male affectos , aut ignaros non censeatur valida , quia tamen juridicè lata est , debet per se loquendo ex se ferre sufficientem notitiam publicam suæ validitatis .

V. Adverto tertio , distinctione pariter opus esse ad percipiendum sensum illius sententiæ celeberrimæ D. Gregorii Homil. 26. in Euang. relatæ à Gratiano 11. quæst. 3. cap. 1. *Sententia Pastoris , sive justa , sive injusta timenda est* ; non enim sensus est , quod sit timenda sententia , quæ evidenter est injusta , ac nulla , sed timenda est quæ ita est injusta , ut sit valida . Constat quippe ex multis juribus , præsertim ex cap. *Cum contingat* de offic. deleg. , & ratione naturali evidens est , posse sententiam aliquam esse injustam simul , & invalidam evidenter , quæ certe nullatenus est pertimescenda ; V. G. Si feratur sententia injusta ab excommunicato , vel suspenso , ita ut evidenter constet de defectu jurisdictionis ob has Censuras . Quare , ut advertit Suarez de Censuris disp. 4. sect. 7. in triplici sensu verum est , quod sententia Pastoris injusta timenda sit : Primò si sententia solum sit injusta lato modo , per hoc scilicet , quod à superiore ex prava intentione , vel ex odio feratur ; cum tamen nullam aliam injuriam contineat , & hæc certè timenda est . Et de hac etiam intelligendum est quod

habet Urbanus Papa in sua Epistola decretali cap. 5. dicens : *Valde timenda est sententia Episcopi , licet injustè liget aliquem* . Quod si sententia ista aliunde sit evidenter nulla , non debet timorem incutere , quia , ut habet D. Th. judicium sic injustum , non est judicium . Secundò timenda est sententia injusta , quando ita in re est nulla , ut tamen non constet evidenter de ejus nullitate ; quia in dubiis obtemperandum est superiori ; aliter nemo esset , qui legibus obtemperaret , cum non desint passim ratiunculæ umbratiles , quibus sibi quilibet persuadeat dubium esse valorem legis , aut sententiæ Judicis . Tertiò si sententia sit injusta simul , & nulla , ita tamen , ut hoc evidenter constet soli subdito , non tamen publicè omnibus , adhuc timenda est , cum non debeat pro foro exteriori contemni , si fortè in tali foro sit valida ; nec possit non servari cum aliorum scandalo , qui eam nullitatem ignorant : Quod si omnibus ejus nullitas , & injustitia sit perspicua , non debet ita negligi , ut videatur ipse etiam superior , vel Judex , ejusque potestas despici , sed solum poterit excommunicatus cum debito moderamine , ac reverentia quadam uti jure suo . Quare universim Pastoris sententia timenda est , non tamen semper eodem modo , sed accommodatè ad materiam , & circumstantias jam explicatas .

V I.] Adverto demum ad dignoscendam vim harum thesium confixarum , quæ sunt indefinitæ , recolendam esse regulam Summulisticam , quam explicavimus in Trutina exponendo thesim 29. necnon 53. ab Innoc. XI. confixas ; ubi diximus , quod thesis confixa indefinita potest fa-

facere tum sensum universalem, ita ut ejus contradictoria, quæ debet esse vera, sit particularis; tum sensum particularem, ut proinde ejus contradictoria vera sit universalis: Ex. Gr. illa propositio, *Urgens metus gravis est causa justa simulandi Sacramentorum administrationem*, si faceret sensum universalem, quod omnis metus gravis sit causa justa, deberet esse vera contradictoria particularis, quod aliquis metus gravis, puta mortis, non sit justa causa; cum quo benè stare, quod metus gravis infamiae posset esse causa justa hujus simulationis. Quod si ea faceret sensum particularem, videlicet quod aliquis metus gravis sit justa causa, deberet esse vera ejus contradictoria universalis, videlicet quod nullus metus gravis, sive sit mortis, sive infamiae, sit causa justa simulandi Sacramentorum administrationem. Num autem theses confixæ indefinitæ sumendæ sint in sensu universali, an verò in particulari, colligi debet ex ipsa materia, quæ proscribitur, ex communi sensu, & ex mente eorum, qui thesim illam docuerunt. Ad rem nostram; Thesis ista Quesnelliana indefinita, Excommunicatio injusta non debet nos impedire à nostris debitis operationibus, si faceret sensum universalem, quod scilicet Nulla excommunicatio injusta debeat nos impedire, deberet solum esse vera contradictoria particularis, quod scilicet Aliqua excommunicatio injusta debeat impedire. Quod si thesis confixa faceret sensum particularem, significando quod Aliqua excommunicatio injusta debeat impedire, esset vera ejus contradictoria universalis, quod scilicet Nulla debeat impedire. Dicendum nunc

apertè colligi ex iis principiis, quod tam thesis 91. quam 92. habeant sensum universalem explicatum; & ideo debet esse verum contra mentem Quesnelli, quod Aliqua excommunicatio injusta (puta quæ à subdito per rationes probabiles, aut apparentes censetur injusta; à superiore verò censetur justa) debeat nos impedire ab operationibus, quas potest nobis superior prohibere; Cum quo bene stat, quod Aliqua alia excommunicatio injusta, puta quæ est evidenter injusta, vel quia continet errorem intolerabilem, vel quia est à superiore, de quo apud omnes evidenter constat, quod nullam habeat jurisdictionem, non debeat nos retardare à nostris operationibus, quamvis illas posset verus superior prohibere. Ex quo patet etiam quomodo possit aliquando verum esse, quod pati potius in pace excommunicationem injustam, quam occultare veritatem, sit imitari Apostolum cupientem anathema esse pro fratribus suis. Fingamus enim, quod impius Pastor sub pœna excommunicationis præcipiat Confessori ut revelet homicidium factum à Petro; quod tamen illi solum innotescit ex notitia sacramentali, debet potius pati in pace excommunicationem istam injustam, quam violare sigillum sacramentale. At non est verum, quod à Quesnello in hac thesi docetur, videlicet excommunicationem injustam secundum rationes apparentes subditi, justam verò ex mente superioris pati potius in pace, quam obtemperare superiori præcipienti, ne doceantur errores, quos Janseniani dicunt esse veritates, sit imitari Apostolum, nec sit erigere se contra auctoritatem superioris, nec scindere unitatem spiritus,

tus, ac corporis Ecclesiæ, cujus unus est Dominus, una fides, unum baptisma, ut habetur ad Ephesios 4.

VII. Ostenditur nunc istarum quatuor thesium falsitas seorsim. Et quod attinet ad nonagesimam, enormiter errat, dum docet Ecclesiam exercere per primos Pastores auctoritatem excommunicandi de consensu saltem præsumpto totius corporis, seu omnium Christifidelium; ita scilicet ut nec Episcopi, nec Pontifex possint valide aliquem excommunicare, nisi præsumatur consensus etiam laicorum; Ex quo fieret, quod excommunicationis sententia esset nulla, si explicitè, aut implicitè illam laici recusarent. Cum autem Janseniani putent, non præsumi consensum Christifidelium relate ad excommunicationes latas adversus eos, qui formulæ ab Alex. VII. præscriptæ non subscribunt ad mentem Pontificis, & qui suos errores docent, quos putant esse germanam doctrinam Augustini, ideò in hac thesi subdolè insinuat, nullas esse Pontificias istas excommunicationes. In quo non solum errant, erigendo se contra auctoritatem Pontificis loquentis ex Cathedra, sed etiam errant ex hoc etiam capite, quod velint Pastores Ecclesiæ in exercitio spiritualis auctoritatis immediate sibi à Christo collatæ dependere à judicio, & consensu fidelium. Quod si verum esset, sequeretur, quod possent etiam Laici fideles ferre excommunicationem; si enim Laicorum consensus reddit validam excommunicationem latam ab Episcopo, possent ipsi etiam immediate hanc jurisdictionem exercere: Sicuti enim si vera esset nonnullorum sententia, quod lex a Principe lata quoad validitatem pendeat ab ac-

ceptione populi (esto peccet populus, si absque ulla causa legem à Principe promulgatam non recipiat, ex thesi 28. proscripta ab Alex. VII.) poterit populus immediate, antequam Regem sibi constituat, in quem transferat potestatem legislativam, ipse leges ferre in bonum communitalis; ita pariter si valor excommunicationis penderet à consensu Laicorum, possent Laici immediate ferre censuras, & spirituales jurisdictionem exercere; cum tamen certum sit, hanc jurisdictionem non esse temporalem, ac terrenam, nec ab hominibus in Ecclesiam derivari, sed omnino spirituales, ac unice à Christo D. promanare.

VIII. Confirmatur, quia Ecclesiæ caput subderetur corpori, si ab hujus consensu penderet validitas excommunicationis à se latæ; & sic omnis lex ecclesiastica deberet etiam dici, quod pendet à consensu fidelium. Propterea si Pontifex vellet statuere festum aliquod de præcepto, prout nuper statuit festum Immaculatæ Conceptionis B. Virginis, aut si vellet in pervigilio alicujus festi jejunium præcipere, deberet id fieri dependenter à consensu fidelium; Unde fieret, quod relatè ad quodcumque exercitium suæ jurisdictionis spiritualis à consensu corporis Ecclesiæ deberet pariter dependere; quod tamen est contra praxim Ecclesiæ. Præterquam quod si Episcopus in ferenda sententia excommunicationis non requirit prius Pontificis consensum, à quo posset inhiberi ne hic & nunc sua auctoritate utatur; à fortiori non debet Episcopus, nedum Pontifex, requirere consensum fidelium, à quibus nullatenus pendet.

IX. Confirmatur secundo; quia ostium

stium immensum libertati aperiretur, si subsisteret thesis ista: quandoquidem quilibet posset facile (præsertim passionis æstro percitus, ac hallucinatus) sibi persuadere, quod excommunicationi adversus se latæ populus non consentiat, & ideo quilibet se immunem crederet à tali censura. Adde quod si auctoritas ferendi excommunicationis sententiam penderet à consensu fidelium, pariter deberet auctoritas ferendi interdictum à consensu fidelium, saltem præsumpto, dependere; numquam autem præsumitur, quod plebs fidelium velit in interdictum locale consentire; cum hujusmodi interdictum sit afflictivum plurimorum innocentium, qui certe nollent sic cruciari, ac tot bonis spiritualibus, ac sacramentis per interdictum privari; unde nunquam interdictum locale esset validum. Quibus adde, quod in hac thesi non solum requiratur Laicorum consensus ad validitatem excommunicationis, sed etiam Laicis ipsis dicitur inesse auctoritas excommunicandi, quæ per primos Pastores exerceatur illis annuentibus; unde auctoritas ferendi censuras juxta Quesnellum non residet in primis Pastoribus, sed residet in Ecclesia, atque adeo etiam in Laicis, qui Ecclesiam conflant, ita ut ea per primos Pastores exerceatur; quo quid absurdius?

X. Opponitur ex Quesnello illud Matthæi 18. ubi dicitur: *Si peccaverit in te frater tuus, vade, & corripe illum inter te, & ipsum solum: si autem te non audierit, adhibe tecum adhuc unum, vel duos, ut in ore duorum, vel trium stet omne verbum; quod si eos non audierit, dic Ecclesiæ: si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut E-*

thnicus, vel Publicanus. Quibus verbis Christus Dominus videtur indicare, quod ab Ecclesia debeat condemnari ut contumax, ac excommunicari, qui non emendatur, & ab Ecclesia separari tanquam Ethnicus, vel Publicanus; unde de consensu Ecclesiæ saltem præsumpto debet auctoritas excommunicandi per suos Pastores exerceri.

Respondeo, quod si interpretatio Quesnelli subsisteret, deberet toti Ecclesiæ, & non soli Pastori accusari, qui coram testibus admonitus non est emendatus. Quare sicut accusari debet uni Pastori, qui significatur nomine Ecclesiæ, ita ab uno Pastore debet excommunicari independentem à consensu corporis. Quod patet, tum ex praxi Ecclesiæ; tum quia Christus Dominus solis Pastoribus facultatem contulit excommunicandi dicens Apostolis Matth. 18. *Quæcumque alligaveritis super terram, erunt ligata & in cælo, & quæcumque solveritis super terram, erunt soluta & in cælo;* unde Trid. sess. 25. cap. 3. loquens de excommunicationibus, quæ ab Episcopo feruntur, habet: *Totum hoc in ejus arbitrio, & conscientia sit positum, quando ipse pro re, loco, persona, aut tempore eas decernendas esse judicaverit.*

Adde demum adversus Quesnellum, quod in ejus sententia ex thesi 78. peccator est extra Ecclesiam, unde independentem ab excommunicatione est separatus a populo electo, & ideo relate ad peccatores excommunicatio est supervacanea; & à fortiori est supervacanea excommunicatio relatè ad justos; cum relatè ad istos sit nulla, nec possit præsumi, quod fideles consentiant in excommunicationem, quæ feratur in justos:

unde in sententia Quesnelli, aut consensus fidelium præsumptus non requiritur, aut excommunicatio est prorsus inutilis tam relatè ad peccatores, quam relatè ad justos.

XI. Ostenditur nunc falsitas thesisi nonagesimæ primæ; quia quamvis verissimum sit, quod metus excommunicationis evidenter injustæ, ac nullæ, neminem impedire debeat ab operationibus debitis, prout præmisimus; hinc tamen non fit, quod excommunicatio, quæ nobis dumtaxat videtur injusta, Pontifici tamen, aut Episcopis videtur justissima, non sit timenda, ejusque metus non debeat nos impedire ab operationibus, quas nos dicimus esse debitas, à superioribus tamen merito nobis inhibentur tanquam improbæ; ut proinde non possint Janseniani, aut formulæ ab Alex. VII. præscriptæ non sincere subscribere, aut errores Jansenianos non rejicere, prout illis sub excommunicatione præcipitur, sub hoc prætextu, quod excommunicatio ipsis videatur injusta, & quod teneantur propugnare, ac disseminare theses Jansenianas, quas Pontifex damnat ut hæreticas, & alienas à mente Augustini, ipsi verò putant esse Catholicas, & juxta mentem S. Doctoris. Ratio est, quia, ut diximus ex D. Gregorio homil. 2. *Utrum juste, vel injuste obliget Pastor, Pastoris tamen sententia timenda est.* Aliter essent immunes à culpa Judæi, qui contendebant Christum Dominum esse crucifigendum, dicentes Jo. 19. *Nos legem habemus, & secundum legem debet mori, quia filium Dei se fecit:* Essent immunes à culpa interfectores Apostolorum, de quibus dicitur Jo. 16. *Qui interfecit vos, arbitratur obsequium se præstare Deo:* Immunis à culpa fuisset

Saul, qui 1. Reg. 13. dixit: *Neessitate compulsus, obtuli holocaustum;* cui tamen Samuel dixit: *Stultè egisti, nec custodisti mandata Domini Dei tui, quæ præcepit tibi.* Immunis à culpa fuisset Oza, qui putabat extendendam esse manum ad tenendam arcam, ne corrueret; & tamen 2. Regum 6. habetur: *Extendit Oza manum ad arcam Dei, & tenuit eam, quoniam calcitrabant boves, & declinaverunt eam: Iratusque est indignatione Dominus contra Ozam, & percussit eum super temeritate; qui mortuus est juxta arcam Dei:* Denique omnes Heterodoxi à culpa essent immunes, quia putant errores suos sacrarum Scripturarum auctoritate fulciri, in quo culpabiliter hallucinantur.

XII. Ratio autem, cur obtemperandum superiori sit, & excommunicatio timenda, quamvis fortè nobis videatur injusta, est, quia nisi teneremur parere, quoties non evidetur malum id, quod præcipitur, quilibet ad arbitrium operaretur; cum non desint cuilibet apparentes ratiunculæ, quibus sibi persuadeat se non teneri ad id, quod sibi vetatur. Hinc D. Bernardus de præcepto, & dispensat. cap. 9. habet: *Quicquid vice Dei præcipit homo, quod non sit tamen certum displicere Deo, baud secus omninò accipiendum est, quam si præcipiat Deus;* Ubi notandum diligenter, quod obedientia præstanda sit non solum relate ad id, quod certum est non displicere Deo, sed etiam relate ad id, quod non est certum displicere Deo; Quare quamvis Janseniani putarent displicere Deo, quod à Pontifice præcipitur, adhuc obtemperare tenentur, & nisi obtemperent, excommunicationem incurrunt, quam ipsi dicunt esse injustam, cum non sit

iis certum id, quod ipsi putant, videlicet displicere Deo, quod a Pontifice sub pœna excommunicationis præcipitur. Idem prorsus docet Augustinus lib. 22. contra Faustum cap. 74. & habetur in cap. *Quid culpatur* 23. qu. 1. ubi dicitur: *Vir justus, si forte etiam sub Rege homine sacrilego militet, rectè potest illo jubente bellare, si civicae pacis ordinem servans, quod sibi jubetur, vel non esse contra Dei præceptum certum est, vel utrum sit, certum non est; ita ut fortasse reum faciat Regem iniquitas imperandi; innocentem autem militem ostendat ordo serviendi.* Quod si ex Augustino satis est ad obtemperandum, quod certum non sit, bellum, quod a Rege sacrilego præcipitur, non esse injustum; quanto magis à Jansenianis obtemperandum est Pontifici sub pœna excommunicationis præcipienti, cum non sit iis certum esse contra Dei voluntatem id, quod præcipitur? quin potius, si hallucinationem, & obstinationem vellent deponere, pro certo iidem haberent, esse juxta Dei voluntatem, quod post tot diligentias per tot annos præmissas tandem aliquando Pontifex imperavit. Propterea falsissimum est, quod excommunicationem contra inobedientes non incurrant, & quod non exeant ab Ecclesia, putantes se Deo, Jesu Christo, atque ipsi Ecclesiæ esse per charitatem affixos: Quomodo enim charitas Dei potest esse in illo, qui Pontifici ipsi non obedit in iis, quæ Deo displicere certum non est? cum Deus voluerit, quod in his obtemperemus etiam Regi sacrilego, nedum Pastoribus sanctissimis, ac sapientissimis, perinde ac ipsemet præciperet, juxta illud Lucæ 10. *Qui vos audit, me audit; & qui vos spernit,*

Tom. II. P. IV.

me spernit: Propterea Dominus Samueli dixit 1. Reg. 8. *Non te abjecerunt, sed me*. Solum in iis, quæ certo, ac evidenter contra Dei voluntatem sunt, superioribus obtemperare non possumus, in aliis verò tenemur. Quod innuit Augustinus in Ps. 124. ubi loquitur de Christianis, qui sub Juliano militabant, dicens: *Julianus extitit Imperator, extitit Apostata, iniquus Idololatra: milites Christi serviebant Imperatori infideli; ubi veniebatur ad causam Christi, non agnoscebant, nisi illum, qui in Cælo erat; si quando volebat, ut idola colerent, ut thurificarent, præponebant illi Deum; quando autem dicebat, producite aciem, ite contra illam gentem, statim obtemperabant.* Hinc Bernardus loco laudato cap. 12. habet: *Sive Deus, sive homo Vicarius Dei, mandatum quodcumque tradiderit, pari profecto obsequendum est cura; pari reverentia deferendum, ubi tamen Deo contraria non præcipit homo.* Et noster Patriarcha Ignatius injungit nobis parte 6. cap. 1, ut ad vocem superioris perinde ac si à Christo Domino egrederetur, quam promptissimi simus, obtemperando in omnibus, in quibus nullum manifestum est peccatum.

XIII. Opponitur à Jansenianis, quod Pontifex relatè ad factum falli potest, unde si præcipiat sub excommunicatione, quod formulæ præscriptæ animo sincero subscribatur, excommunicatio erit injusta, & non timenda, si nitatur in supposito quoad factum falso, quod scilicet Jansenius errores docuerit.

Sed quod Pontifex non possit errare in quæstionibus facti connexis cum quæstionibus juris ad fidem, vel mores pertinentibus, ut in casu nostro, satis superque ostendimus in quæstione pródroma Theologicæ Tru-

tinæ, & dicemus etiam in thesi sequenti. Deinde si non constet evidenter, quod censura sit nulla, ac injusta, aut quod manifestè peccatum sit id, quod præcipitur, tene-
mur obtemperare, ut jam ostendi-
mus: Quod disertis verbis docuit Ber-
nardus de præcepto, & dispens. ca.
12. ubi habet: *Sed homines, inquis,*
facile falli in Dei voluntate de rebus
dubiis percipienda, & in præcipiendo
fallere possunt. Sed enim quid hoc refert
tua, qui conscius non es? præsertim cum
teneas de Scripturis (Malachiæ 2.) quod
labia Sacerdotis custodiant scientiam, &
legem ex ore ejus requirunt, quia Ange-
lus Domini exercituum est: Requirunt di-
xerim legem, non quam vel ulla authen-
tica scriptura tradiderit, vel ratio ma-
nifesta probaverit (de hujusmodi quippe
nec præceptor expectandus, nec prohibi-
tor auscultandus est) sed quod ita late-
re, aut obscurum esse cognoscitur, ut in
dubium venire possit, utrumnam Deus
sic, an aliter forte velit .... Ipsum pro-
inde, quem pro Deo habemus, tanquam
Deum in his, quæ aperte non sunt con-
tra Deum, audire debemus. Quod si
Deus in veteri lege jussit, quod in
rebus dubiis, & ambiguis Sacerdo-
tes explicare debeant veritatem, &
juxta illorum decreta unusquisque o-
peretur; quantò magis in lege gra-
tia standum est in rebus dubiis deci-
sioni Pontificiæ, & ejus mandatis ob-
temperandum, quoties non est evi-
dens, quod culpa præcipiatur? Hæc
sunt verba Deuteronomii cap. 17.: Ve-
nies ad Sacerdotes Levitici generis, &
ad Judicem, qui fuerit illo tempore, quæ-
resque ab eis, qui indicabunt tibi judicii
veritatem; & facies quodcumque dixe-
rint, qui præsumt loco, quem elegerit Do-
minus, & docuerint te; ac deinde mor-
tem Deus comminatur ei, qui super-

bierit, nolens obedire Sacerdotis im-
perio.

XIV. Ostenditur pariter falsitas the-
sis nonagesimæ secundæ ex iisdem
principiis, quia scilicet quamvis sit i-
mitari Paulum patiendò potius in pa-
ce anathema injustum, quàm proden-
do veritatem, quando evidens est a-
pud omnes, quod anathema sit inju-
stum, ac nullum; non tamen quan-
do solum subditus putat anathema
nullum esse, & injustum; tunc enim
obtemperandum est, & quæ putan-
tur à subdito veritates, si à Pontifice
damnentur, ac prohibeantur, ejus
decisioni standum est; Nec dicitur es-
se proditor veritatis, qui damnat ut
erroneas theses à Pontifice damnatas,
quamvis ipse putet esse veras; sed po-
tius dicitur captivare intellectum in
obsequium fidei, & obedientiæ, di-
gnus proinde qui superna luce illustre-
tur ad deprehendendam falsitatem,
quæ prius sub specie veritatis appa-
rebat. Hinc adversus Jansenianos,
qui dicunt velle se hujusmodi anathe-
ma injustum pati in pace ad Paulum
imitandum, meritò exclamaret Ber-
nardus verbis illis Epist. 7. *O patien-*
tia omni digna impatientia! non possum,
fateor, non irasci huic contentiosissimæ pa-
tientiæ. Vera patientia est, pati, vel a-
gere contra quodlibet, sed non præter quod
liceat. Ubi adverto, communiùs Ex-
positores docere, Paulum dicentem
ad Rom. 9. Optabam enim ego ipse ana-
thema esse à Christo pro fratribus meis,
qui sunt cognati mei secundum carnem,
non optasse excommunicationem, ne
proderet veritates fidei, sed deploras-
se, quod ante conversionem optasset
ad obsequendum fratribus suis Eccle-
siam exagitare, & Christi se esse inse-
ctatorem, & hostem potius, quàm
sectatorem & affeclam. Verum quic-
quid

quid sit de verborum istorum expositione, illud certum est, quod non Paulum, sed Saulum imitentur, qui excommunicationem, quam ipsi dicunt esse injustam, Pontifex verò, & Ecclesia censet justissimam, in pace patiuntur, ut validius Ecclesiam exagitant, dum proditorum instar amicos se simulant, exterius obediendo mandatis Pontificis, intus tamen Catholicis veritatibus adversantur.

XV. Ostenditur denique falsitas nonagesimæ tertiæ pariter ex iisdem principiis; non enim Christus D. sanat vulnera à Pastoribus inflicta, quando isti per excommunicationem separant ab Ecclesia refractarios, & contumaces, per hoc præcisè, quod vulnus excommunicationis dicatur infligi injustè, ex zelo inconsiderato, ac sine Christi mandato; præsertim quia in casu nostro vulnera, quæ inflicta sunt Jansenianis, non præcipiti festinatione, sed matura consideratione, ac præmissis per plures annos tot examinibus inflicta sunt, Spiritu Sancto inspirante, qui Ecclesiam suam adversus Tartareos hostes semper tuetur. Exemplum Malchi allatum à Quesnello, de quo Lucæ 22. dicitur, quod fuerit præcipiti festinatione, ac zelo inconsiderato sine Christi mandato percussus à Petro, ac sanatus à Christo D., qui restituit illi auriculam abscissam, non est ad rem. Nam primò Malchus fuit verè percussus à Petro, ac mox sanatus; Quesnellus tamen non vult, quod excommunicatio Pontificia, quæ putatur injusta, quenquam feriat; aliter si revera feriret, separaret ab Ecclesia excommunicatos; nec aliter deinde à Christo sanarentur, quàm per contritionem; quod est error, de quo diximus in thesi 98., videlicet quod censuræ cessent cessante

contumacia, ac correcto reo, citra absolutionem judicalem. Deinde Malchus curatus fuit à Christo Domino, quia Petrus eo renuente Malchum percussit; Pastores tamen jussu Spiritus S. telo excommunicationis feriunt contumaces, quando ipsi dumtaxat credunt censuram esse injustè, ac præcipiti festinatione latam. Constat itaque ex hæcenus dictis, sententiam Pastoris etiam injustam esse timendam juxta explicationem datam, ac verè separare ab Ecclesia contumaces, qui perfricta fronte jactitant extra ictum se positos esse ab innocentia sua; cum tamen ex hoc ipso novum reatum contrahant, & ex hoc magis à confortio fidelium removendi sint, quod simultatem dissimulent. Concludam itaque cum D. Gregorio loco laudato: *Utrum justè, an injustè obliget Pastor, Pastoris tamen sententia gregi timenda est. Is qui sub manu Pastoris est, ligari timeat vel injustè.* Timenda enim est non solum excommunicatio, quæ ipsi excommunicato apparet injusta, à Pastore verò censetur esse justa; cum hæc omninò servanda sit, eo quod judicium superioris judicio subditi prævalere debeat, ut ostendimus; sed etiam timenda excommunicatio, de cuius nullitate, & injustitia habet subditus evidentiam, (dummodo id non sit omnibus evidens, & extra omnem dubietatem) etenim hæc pariter excommunicatio pro foro externo servanda est ad scandalum vitandum, ac datur onus procurandi, ut ea nullitas declaretur auctoritative.

XVI. Opponunt Quesnelliani, quod ad impugnandam thesim nonagesimam fingamus hostem, quem feriamus, dum dicimus, quod etiam laicis competeret auctoritas excommunicandi, si verum esset, quod ad va-

lilitatem excommunicationis per Primos Pastores latae requiratur consensus, saltem praesumptus, totius corporis Ecclesiae. Ratio est, quia Quesnellus requirendo consensum totius corporis, non requirit consensum etiam Laicorum, sed solum consensum Pastorum; Etenim, ut notat Bellarm. lib. 1. de Romano Pontifice cap. 6., nomine Ecclesiae, ubi sermo est de ejus Jurisdictione, non veniunt Laici, sed veniunt soli Pastores, ut constat ex verbis illis Christi D. Matth. 18. *Quod si eos non audierit, dic Ecclesiae*, videlicet ejus Pastoribus; Unde non sequitur inconueniens adductum, quod Laicis competeret auctoritas excommunicandi, & quod caput subderetur suis membris.

Sed contra est primò, quia in ea thesi 90. si attentè advertatur ad legitimum verborum sensum, nomine totius corporis Ecclesiae non veniunt soli Pastores, sed veniunt omnes Fideles, atque adeo etiam laici, constantes Ecclesiam. Ratio est, quia cum ibi dicatur, quod Primi Pastores exercendo auctoritatem excommunicandi, quae residet in Ecclesia, indigeant consensu totius corporis, saltem praesumpto, non potest intelligi, quod indigeant consensu praesumpto ipsorum Pastorum, ut est in confesso; ergo denotatur, quod indigeant consensu praesumpto reliquorum fidelium. Neque dicas, quod singuli Pastores indigeant consensu praesumpto reliquorum Pastorum. Nam quod hic Episcopus validè excommunicat suum subditum in sua dioecesi, impertinenter se habet consensus praesumptus Episcoporum, qui sunt in India, ad quos nullatenus pertinet tale iudicium; quare sensus est, quod requiratur consensus illorum fidelium, qui constant

corpus hujus Ecclesiae particularis, atque adeo consensus Laicorum, qui in ordine ad hanc causam eodem modo se habent, ac Clerici ejusdem dioecesis.

Contra secundò, quia quamvis nomine corporis Ecclesiae secundum se venire possit corpus dumtaxat Pastorum, at spectatis circumstantiis temporis, & loci, in ea thesi significatur potius corpus omnium fidelium, etiam laicorum. Siquidem in Comitibus generalibus Cleri Gallicani nuper solemniter proscriptus fuit liber Anonymi, cui titulus, De Testimoniis Fidei, in quo auctoritas judicandi de heterodoxia, vel orthodoxia thesium in toto Ecclesiae corpore dicitur collocari, ita ut ad hoc iudicium etiam consensus saltem praesumptus laicorum requiratur; propterea apparet, quod etiam impraesentiarum vigeat error illorum, qui apud Turrecrematam in Sum. de Ecclesia lib. 2. cap. 7. dicebant, ipsi universali Ecclesiae, quae dicitur Collectio Fidelium, in omnibus membris suis datam esse potestatem clavium, & quidem principaliter, quam Papae: Propterea si voluisset Quesnellus ab hoc errore recedere, explicare debuisset, quod nomine Corporis Ecclesiae non includantur Laici.

Contra tertio, quia etiam dato, quod in hac thesi nomine Corporis Ecclesiae venirent soli Pastores, adhuc esset proscribenda ex hoc, quod evertat Monarchicum Ecclesiae regimen, dicendo, quod auctoritas excommunicandi solum resideat in tota Ecclesia, & non in singulis Pastoribus, seu Episcopis; cum tamen Christus D. uni Petro dixerit Matth. 16. *Tibi dabo Claves Regni Caelorum*. Et Apostolus 1. ad Cor. 5. incestuosum il-

lum

Ium excommunicavit solum In nomine Domini, coram aliis quidem, sed non auctoritate ab iis accepta. Unde Tridentinum loco laudato dixit, in unius Episcopi arbitrio, & conscientia positum esse, ut spectatis circumstantiis temporis, loci, ac personæ, excommunicatio feratur, quando ille judicaverit.

ANACEPHALÆOSIS

*Adversus Thesim XC.
usque ad XCIII.*

Nonagesima, & seqq. usque ad nonagesimam tertiam eo videntur tendere, ut contemptui exponant Excommunicationes latas adversus Jansenianos, ne isti a sequenda Jansenii doctrina à Summis Pontificibus toties proscripta, metu excommunicationis retrahantur. Dicitur enim primò, quod excommunicatio sit nulla, si Ecclesia auctoritatem, quam habet excommunicandi, non exerceat per primos Pastores de consensu saltem præsumpto totius corporis, atque adeo etiam laicorum. Secundò, quod metus excommunicationis injustæ non debeat homines retrahere ab implendo proprio debito; unde si qui v. gr. existiment docendam sibi esse doctrinam Jansenianam, & injustas esse excommunicationes latas adversus Jansenii discipulos, qui eam profitentur, non debeant eatenus retrahi ab ea edocenda. Tertiò, quod Excommunicatio neminem ab Ecclesia ejiciat, quamvis videatur ex aliorum nequitia, vi excommunicationis ejectus, si Deo, & Ecclesiæ sit conjunctus per charitatem. Quar-

Tom. II. P. IV.

tò, quod potius humiliter toleranda sit excommunicatio, quæ censetur esse injusta, quàm sit prodendum, quod à superiore sub interminatione excommunicationis præcipitur, ut reveletur. Quintò, quod ita se gerens non efferatur supra Ecclesiæ auctoritatem, nec ejus unitatem scindat, sed potius imitetur Apostolum cupientem anathema esse pro fratribus suis. Sextò, quod vulnus excommunicationis, si præcipitanter, & inconsiderato zelo à Pastoribus Ecclesiæ infligatur absque Christi D. mandato, nihil afferat nocumenti; ab eodem quippe Christo D. curatur illicò. Quæ omnia si verum haberent, quotusquisque censeret se ullam excommunicationem incurrisse? Quàm facile esset unicuique sibi suadere, censuram non esse latam de consensu præsumpto totius Ecclesiæ? vel censuram esse injustam, ut proinde non separet ab Ecclesia hominem illi affixum per charitatem? Quinimò, qui mandatis Ecclesiæ non obtemperaret, & ob id excommunicaretur, cum facile sit ratiunculas adinvenire ad dicendum, quod injusta sit excommunicatio, jactare posset se esse Apostoli imitatore, non Ecclesiæ contumacem; & à Christo Domino sibi restitui, quod sublatum est per vulnus censuræ absque ejus voluntate inflictum.

Et sanè citra delirium dici nequit, quod ad ferendam censuram Pontifex requirat consensum saltem præsumptum totius Ecclesiæ, & Episcopus consensum suæ Diœcesis; Cum enim Ecclesia etiam à Laicis componatur, quomodo poterit laicorum consensus requiri ad ferendam censuram, quæ unice spectat ad potestatem clavium, & ad jurisdictionem

spiritualem? Trident. sess. 25. cap. 3. disertè docet, in unius Episcopi arbitrio, & conscientia positum esse, quod excommunicationes, quando expediens fuerit, decernantur: Quod si censura nulla esset, quando populus dissentit, aut præsumitur dissentire, nunquam validè Interdictum locale ferretur, quia universim nunquam populus censetur in illud consentire. Itaque sicut potestas ferendi leges Ecclesiasticas in Prælati est unice à Christo Domino, & nullatenus ab ipsa communitate; ita potestas ferendi censuras; atque adeo sicut non requiritur populi consensus ad leges ferendas, quæ ad animarum salutem expedire videntur, ita nec ad ferendas censuras: Aliter nunquam validè ferrentur leges, & censuræ, quia cum iis populus gravetur, non præsumitur, quod in eas consentiat, sed solum, quod eas toleret, ac piè obtemperet. Sic etiam quando Titius excommunicatur, præsertim si in civitate munus publicum exerceat, eo ipso gravatur tota civitas, cui vetatur, ne cum illo communicet tam in spiritualibus, quàm in civilibus; propterea non præsumitur, quod civitas in talem excommunicationem consentiat, utpote sibi onerosam. Et quamvis aliquando consentiret ob atrocitatem delicti; nihilominus Titius excommunicatus non facile sibi persuaderet, quod præsumatur civitatis consensus; unde excommunicatio universim esset nulla, aut saltem pro nulla haberetur.

Adde, quod Quesnellus auctoritatem excommunicandi non agnoscit in Pastoribus sub conditione, quod populus consentiat, sed illam agnoscit in populo sub conditione, quod exerceatur per primos Pastores; quod fert conferre Jurisdictionem spiritua-

lem populo, & non Pastoribus, & subicere caput Ecclesiæ membris suis; atque adeo Hierarchiam Ecclesiasticam à Christo Domino ædificatam super firmam petram sui Vicarii, à fundamentis evertere.

Deinde quamvis verissimum sit, quod excommunicatio, quæ apud omnes evidenter est injusta, & nulla, contemnenda sit; falsissimum tamen est, quod universim excommunicatio injusta sit contemnenda. Etenim, quæ est evidenter injusta solum relatè ad ipsum subditum, si non sit pariter evidenter injusta apud omnes, servanda est pro foro externo ad scandalum vitandum, & procuranda est omnibus modis absolutio. Quod si apud subditum est solum probabiliter, non verò evidenter injusta, ea simpliciter, & absolute est servanda, quia standum semper pro validitate actus, quoties non constat evidenter de opposito: Aliter si unusquisque posset esse Judex in propria causa, rueret omnis Politia. Hinc tam Urbanus Papa in Epistola Decretali cap. 5., quàm D. Gregorius homil. 26. in Evang. docent, valde timendam esse Episcopi sententiam, quamvis injustam; hoc est (ut notat Suar. disp. 4. de Censuris sect. 7.) five sit injusta lato modo, quatenus ex odio Episcopi provenit, sed juris ordine servato, & juxta meritum causæ; five sit injusta per hoc, quod probabiliter tantum sit injusta; five demum sit injusta per hoc, quod uni subdito sit evidenter injusta, aut nulla, quin tamen omnibus constet evidenter. Quando verò omnibus perspecta est evidenter sententiæ nullitas, (ut si præcipiatur sub excommunicatione id, quod constat esse intrinsecè malum, vel si constet, quod præcipiens careat

careat jurisdictione debita) tunc, ut notat Angelicus, iudicium hoc pacto injustum non est habendum pro iudicio, & ideo contemnendum. Quod si Episcopus sub excommunicatione præcipiat Titio v. g., quod accipiat Bertam in uxorem post præmissa spōsalia, & Titio innotescat interponi aliquod impedimentum dirimens matrimonium, quod manifestare non potest, tunc solum est verum, quod pati potius debeat anathema hoc pacto injustum, quam accedere ad non suam, quod est intrinsecè malum. At si non est certum, quod sit intrinsecè malum id, quod præcipitur, obtemperandum est juxta doctrinam Augustini lib. 2. contra Faustum c. 74. relatum in cap. *Quid culpatur* 23. q. 1. cum non excuset ab obtemperando sola probabilitas de præcepti injustitia: Et multò minus excusari possunt Janseniani, si præceptis Pontificiis non obtemperent, & excommunicationes contemnant; cum perspicuissimum sit, justum, & rationabile esse id, quod iis injungitur; unde solum ex pertinacia, & obstinatione dicunt Censuras esse injustas. Hinc non ex hominum nequitia dicendi sunt ab Ecclesia per excommunicationem expulsi, dum non obtemperant; sed jure ac merito ab Ecclesia ejiciuntur: Nec ullatenus sunt Deo, & Ecclesiæ per charitatem affixi, cum culpabiliter renuant mandatis Ecclesiæ se subicere. Quod si verè censura hominem ligat, quoties servato juris ordine fertur, etiam si ex prava intentione, vel odio Judicis erga subditum ea feratur, à fortiori censura ligat, quando sanctissime lata est adversus contumaces, quamvis isti ad excusandas excusationes in peccatis dicant, se injustè ligari.

Ex quibus sequitur primò, quod Excommunicationis metus debeat nos impedire etiam ab operationibus ceteroqui de se debitis, quamvis probabiliter illa reputetur injusta, & à fortiori si evidenter sit justa, & ex pertinacia dicatur injusta, ut est excommunicatio lata in Jansenianos, qui pervicaciter dicunt ad se spectare, quod Jansenii doctrina propugnatur, perinde ac esset D. Augustini. Sequitur secundò, quod contra Pontificis auctoritatem se erigat, & Ecclesiæ unitatem scindat, non verò Apostolum imitetur, qui vult potius pati anathema, quod ipse aut putat, aut solum fatetur esse injustum, quam præceptis Ecclesiæ obtemperare. Sequitur tertio, Christum Dominum non sanare vulnus excommunicationis, quod hominem separat ab Ecclesia, etiam quando ex odio, nedum ex inconsiderato zelo fertur, dummodo fiat Juris ordine servato. At perfricta fronte, audacter, ac temerè videtur in his thesibus indicari, quod excommunicationes adversus Jansenianos ex præcipiti zelo Pastorum Ecclesiæ latæ sint. Fixum itaque sit, quod Gregorius habet apud Gratianum II. q. 3. cap. 1. *Sententia Pastoris, sive justa, sive injusta, timenda est.*

PROPOSITIO XCIV.

Nihil pejorem de Ecclesia opinionem ingerit ejus inimicis, quàm videre illic dominatum exerceri supra fidem fidelium, & foveri divisiones propter res, quæ nec fidem lædunt, nec mores. *Quesn. Rom. 14. 16. editione 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Blasphemias in hac, & sequentibus thesibus congerit adversus Ecclesiam Quesnellus. II. Pontifex in materia fidei, ac morum errare non potest, quando ex cathedra loquitur, etiam in questionibus facti. III. Præsertim quia communius Theologi censent, esse objectum materiale fidei Conclusionem Theologicam erutam ex una præmissa de fide, & altera moraliter certa, ut in casu nostro. IV. Multa ad factum hoc pacto spectantia definita de fide sunt à Pontificibus, & à Conciliis. V. Codices non pauci pariter damnati sunt, quamvis id ad factum pertineret. VI. Hac autem non esse parvi, sed maximi momenti, nemo est, quin videat.

I. **Q**Uis non horreat audiendo blasphemias, quas in hac thesi congerit Quesnellus, videlicet Ecclesiam ipsam, non verò nonnullos ex fidelibus, malam de se opinionem ingerere inimicis suis, atque adeò illos scandalizare; Ecclesiam dominatum exercere supra fidem fidelium, ac schismata fovere propter res nullius momenti, quæ neque ad

fidem spectant, neque ad mores? Ratio autem cur pessimè de Ecclesia sentiat hac in re Quesnellus videtur proculdubio esse, quia zelantissimus Pontifex in sua Bulla edita anno 1705. incipiente, *Vineam Domini Sabaoth*, ita damnavit præterthes toties damnatas Jansenii, etiam obsequiosum illud Jansenianorum silentium, decernens, *damnatum in quinque propositionibus Janseniani libri sensum, quem illarum verba præferunt, ab omnibus Christifidelibus ut hæreticum non ore solum, sed & corde rejici, ac damnari debere; nec alia mente, animo, aut credulitate Formulæ subscribi licite posse*; Cum enim Janseniani virus in corde retinerent, & clanculum illud in perniciem fidelium latè diffunderent, opus fuit ea Bulla iterum ferro, ac flamma Jansenianam hanc Hydram confodere. Hac de causa Quesnellus veluti insaniens in medicum, tot blasphemias in Ecclesiam ipsam eruat in hac thesi, aliasque plurimas in sequentibus, dicendo, quod jam senuerit, dum lingua quodammodo peregrina veritates Catholicas prædicat; quod Prædicatoribus veritatis sit adverbia; quod membra illa, quæ arctissimè conjuncta sunt Ecclesiæ, respiciat, ac tractet perinde ac si essent sejuncta; quod homines magis Christo conformes, tanquam hæreticos infectetur; quod pervicaciter agnoscere nolit errores suos; quod eò devenerit, ut veritatem, ejusque sectatores persequatur. Ecquis audiat sine stomacho hæc, quæ de terrestri Hierosolyma Quesnellus effutit, quæ Babylonis sunt propria?

Ecclesia, quæ Sponsa Christi est, ejusque sanguine purificata, in qua neque maculam est reperire, neque rugam, poterit scandala disseminare,

Te, schismata fovere, ac supra fidem fidelium dominari, præcipiendo tam rigide, quæ nullius momenti sunt, nec ad fidem spectantia, neque ad mores? Pudet me Theologicis rationibus hæc omnia confutare: Quis enim non videat, nisi in ipso Sole caliget, maximè ad fidem, & ad mores spectare, quod silentium Jansenianorum, quod jactitant obsequiosum, tanquam insidiosum, ac maximè fidei, ac moribus capitale, aqua, & igni iis interdiceretur? Si scandalum inde promanat, Pharisaicum est, & passivum, cum nequeat ab Ecclesie sanctitate activum scandalum oriri. Non aliæ divisiones his proscriptionibus causantur ab Ecclesia, nisi illæ, quæ Hæreticos à Catholicis separant; nec alius dominatus exercetur supra fidem fidelium, nisi qui ad fidem tuendam maximè confert.

II. In eo toti sunt Janseniani, quod ad factum pertineat, num Jansenius theses proscriptas in sensu hæretico docuerit, an in sensu non proscribendo. Quare cum in formula juramenti ab Alexandro VII. præscripta dicantur damnari, ac rejici theses ex libro Jansenii excerptæ in sensu ab eodem Authore intento, & in iis, quæ ad factum pertinent possit Pontifex errare (quippe qui solum in iis, quæ ad fidem, & mores spectant, ex assistentia Spiritus Sancti, nec falli, nec fallere potest) sequitur, quod ea, quæ præcipiuntur spectantia ad sensum à Jansenio intentum in iis thesibus, & in ordine ad formulam juramenti sincero animo præstandam, videantur malam ingerere opinionem de Ecclesia ejus inimicis, per hoc quod dominatum exercent supra fidem fidelium, ac divisiones foveat in iis, quæ nec fidem lædunt, nec mores.

Verum, licet possit errare Pontifex tanquam Doctor privatus, immò etiam tanquam habens Pontificiam dignitatem, in quæstionibus facti particularis, puta num hic, vel ille sit dignus Episcopatu, vel Purpura, num sit reus alicujus criminis, num excommunicatus, num deponendus? at in quæstionibus facti, quæ ita sunt permixtæ quæstionibus juris, ut à negatione facti ritè inferatur negatio juris, Pontifex loquens ex Cathedra errare non potest; quia hæc etiam infallibilitas est necessaria ad commune bonum Ecclesie, ejusque rectum regimen; quò spectant promissiones Divinæ de assistentia Spiritus Sancti: E.g. spectat ad factum, Num hæc Sacra Scriptura vulgata contineat doctrinam fidei? Num libri Lutheri, & Calvini contineant doctrinam fidei contrariam? Num D. Ignatius piè vixerit, adeò ut possit in album Sanctorum ascribi? & alia id genus; quia tamen facta isthæc connectuntur cum quæstionibus juris ad fidem, vel mores pertinentibus, ideo ad bonum Ecclesie regimen, & ad bonum fidei spectat, ut in iis Pontifex errare non possit; si enim erraret, quod hæc Scriptura vulgata contineat doctrinam fidei, errare posset in iis omnibus, quæ in ea Scriptura dicuntur esse à Deo revelata: Similiter si erraret in eo facto, quod hic liber Calvinii contineat hæresim, erraret in eo, quod dicantur esse contra fidem nonnulla, quæ in eo libro continentur; & si erraret in hoc quod D. Ignatius obierit in osculo Domini, erraret in hac quæstione ad mores spectante, quod sit sacer, & salutaris cultus Dulix, qui D. Ignatio tanquam Dei servo exhibetur. Et ideo ferè communissimè docent, quod

in

in canonizatione Sanctorum errare non possit. In casu autem nostro, si Pontifex erraret in hoc, quod theses illæ in libro Jansenii contentæ in sensu, quem illarum verba præferunt, & ab Auctore intento, sint hæreticæ, erraret in iis quæstionibus juris ad fidem spectantibus, quæ in eo libro continentur, videlicet quod interiori gratiæ nunquam resistatur, quod ad meritum, & demeritum sufficiat libertas à coactione; &c. Idemque dicas de aliis hæreticorum libris, qui ratione doctrinæ erroneæ proscribuntur. Illud tamen intercedit discrimen inter libros hæreticorum, puta Calvinii, Lutheri, & libros Jansenii; quod ex iis satis constet, eos fuisse hæreticos, imò & Hæresiarchas, quin constet, quod ab hæresi recesserint; at ex libris Jansenii solum constat, quod hæreses illas docuerit, non tamen omnino constat, quod contumaciter adversus Ecclesiam usque ad mortem eas docuerit; etenim in suo ultimo testamento disertè dixit, omnia se submittere judicio S. Matris Ecclesiæ: Et in Proœmio ad tom. 2. cap. 29. habet: *Quicquid ab ista Petri Cathedra, ab isto Ecclesiæ universæ capite, Moderatore, Pontifice præscriptum fuerit, hoc teneo; quicquid improbatum, improbo, damnatum, damno, anathematizatum, anathematizo*: Quicquid sit, an in speciem tantum ea dixerit, & ad effugiendas Censuras Ecclesiasticas; quod multi non temerè arbitrantur.

III. Ubi adverte, quod communius Theologi doceant, esse objectum materiale fidei Conclusionem Theologicam erutam ex una præmissa de fide, & altera moraliter certa: E. g. ex hac præmissa de fide, Quod Conciliis Oecumenicis definitur, est de

fide; & ex hac alia moraliter tantum certa, Quod Tridentinum fuerit Concilium Oecumenicum, inferatur tanquam objectum materiale fidei, de fide esse quæcunque à Tridentino definita sunt. Similiter ex hac præmissa de fide, Quæcunque Tridentinum definit, sunt de fide; & ex hac alia quæ est tantum moraliter certa, videlicet, Hæc, quæ habentur in hoc Codice (qui apud omnes dicitur continere quæ Tridentinum docuit) sunt definita à Tridentino, inferatur hæc consequentia, quæ est objectum materiale fidei, videlicet quod de fide sint, quæ in hoc Codice dicuntur definita à Tridentino: Quamvis autem nonnulli putent, Conclusionem quæ descendit ex una præmissa revelata, & altera moraliter certa, non esse objectum materiale fidei, antequam ea definiatur ab Ecclesia; docent tamen omnes quod ea Conclusio saltem sit proximè definibilis, & quod sit de fide post Ecclesiæ definitionem.

In casu itaque nostro, ex hac præmissa moraliter certa, quod Jansenius usurparit verba, quæ in suo Codice habentur in sensu proprio, quem verba præferunt; & ex hac alia de fide, Quod quinque illæ theses, quæ in Codice Jansenii habentur, sint hæreticæ, inferatur consequentia hæc, quæ censetur esse vel objectum materiale fidei, vel saltem proximè definibilis, Quod scilicet Jansenius docuerit theses hæreticales; atque adeo, Quod theses illæ damnandæ sint in sensu ab Auctore intento. Et ratio est, quia, si quis hanc Conclusionem neget, non censetur negare præmissam illam moraliter certam, & evidentem, quod scilicet Jansenius usurparit theses illas in sensu, quem ver-

verba præferunt; sed censetur negare alteram præmissam, quæ est de fide, & obscura, quod scilicet quinque illæ theses in Jansenii Codice contentæ sint hæreticales; & ideo jure merito censetur esse hæreticus, qui diceret Jansenium non docuisse theses hæreticales: Quamvis enim id videatur pertinere ad quæstionem facti, at quæstio ista facti connectitur cum quæstione juris ad fidem spectante; unde potest ea esse objectum materiale fidei, & in ea decidenda Pontifex ex Cathedra loquens debet esse infallibilis. Hinc communiter dicimus esse objectum materiale fidei, quod Clemens XI. sit Vicarius Christi; quia de fide est, Omnem Pontificem ritè electum esse Christi Vicarium; est autem moraliter certum, quod Clemens XI. sit ritè electus; propterea qui negaret Clementem XI. esse Christi Vicarium, non censetur negare præmissam illam moraliter certam, & evidentem, quod scilicet sit legitime electus, sed censetur negare præmissam illam, quæ est de fide & obscura, quod scilicet Omnis Pontifex legitime electus sit Christi Vicarius; & ideo qui negaret Clementem XI. esse Christi Vicarium, censetur hæreticus; quia scilicet, quamvis hæc quæstio, Num hic sit verus Pontifex, spectet ad factum, connectitur tamen cum illa quæstione juris, Num omnis Pontifex ritè electus sit Christi Vicarius, & ideo in hac quæstione facti reperitur infallibilitas; dummodo tamen ita moraliter constet de legitima Clementis XI. electione, ut nonnisi fatuè, ac omnino temerè à fidelibus negari possit; Quare cum nonnisi temerè negari possit, quod Jansenius usurparit verba in sensu proprio, quem præ-

ferunt, ideo qui negaret Jansenium docuisse theses hæreticales, censetur negare quod quinque illæ theses proscriptæ, quæ in ejus Codice continentur, sint hæreticales. Quamobrem jure merito potuit Pontifex definire, quod theses Jansenii in ejus libro contentæ hæresim contineant secundum sensum, quem verba præferunt; & jure merito requirit id, quod præscribitur in formula juramenti mox referenda, quod scilicet theses illæ ex libro Jansenii excerptæ, in sensu ab Auctore intento damnentur: Etenim quamvis videatur id spectare ad quæstionem facti, quia tamen quæstio ista facti connectitur cum quæstionibus juris ad fidem, vel mores spectantibus, idcirco ea in re nequit Pontifex errare; Unde merito etiam requirit Pontifex, quod Janseniani non solum exterius formulæ illi subscribant, sed etiam corde credant, theses Jansenianas juxta sensum, quem præferunt, esse hæreticas, & damnandas.

IV. His adde, multa ad factum pertinentia Pontifices, & Concilia definiisse, eo quod ad fidem Catholicam spectet ea indubitanter credere, v. g. quod cum Corpore Christi non remaneat substantia panis in Eucharistia, quod Christus aquam vino miscuerit in ultima Cœna, quod Deipara semper Virgo permanferit, quodque ex speciali privilegio etiam venialia vitaverit, quod Ecclesia antiquissimis temporibus usa fuerit Indulgentiis, & similia, quæ Leo X. in sua Bulla contra modernos hæreticos definivit, ac postea etiam Tridentinum, quin hæretici ausi fuerint adversus has definitiones objicere, quod hæc spectent ad factum; quia non pertinent hæc facta ad paucos,
in

in quibus solum potest Pontifex etiam ut Pontifex, seu ut habet Pontificiam jurisdictionem, errare, ut docet Bellarm. lib. 4. de Pontifice cap. 2. (V. G. An hic Episcopus deponendus sit ab Episcopatu? an jure fuerit promotus? &c.) sed pertinent hæc facta ad totam Ecclesiam, & ad omnes fideles, à quibus credenda sunt; & ideo in definitione horum factorum Pontifex indiget assistentia Spiritus Sancti, ac proinde infallibiliter vera sunt, prout proponuntur credenda; Atqui pariter hoc factum, quod scilicet hæreticæ sint theses Jansenii prout verba præferunt, & in sensu obvio, quem in Jansenii libro habent, & qui ab eodem Jansenio intentus fuit, spectat ad totam Ecclesiam, ut possint hanc luem vitare fideles; ergo pariter infallibiliter verum est hoc, quod à Pontifice loquente ex Cathedra definitur, quamvis pertineat ad factum.

V. Adde ulterius, Pontifices, & Concilia consuevisse olim libros damnare, etiam juxta sensum Auctoris, quamvis id ad factum pertineret; Constat quippe ex actis Concilii Chalcedonensis, quod Synodus absolvere Theodoretum recusavit, quamvis abjurasset hæreses, quæ in Nestorii libro continebantur, nisi disertè diceret anathema Nestorio, & dogmatibus ejus; Et similiter in prima Synodo Nicæna pro hæreticis habiti sunt, & exilio mulctati Eusebius, & Theognis, qui quamvis subscriberent condemnationi errorum, qui dicebantur esse Arii, detrectabant tamen ipsi Ario dicere anathema, putantes Arium eos errores non docuisse in sensu, quo proscribebantur. Hac eadem ratione Alexander VII.

anno 1664. in sua Bulla decrevit, ut quinque illæ theses, quæ in libro Jansenii reperiuntur, in sensu ab Auctore intento damnarentur. Formula autem ab Ecclesiasticis omnibus, à Doctoribus, & Licentiatibus, à Rectoribus Collegiorum, atque Magistris subscribenda hæc habet: *Ego N. Constitutioni Apostolicæ Innocent. X. datæ 31. Maji 1653., & Constitutioni Alexand. VII. datæ die 16. Octobris 1656. Summorum Pontificum me subjiicio, & quinque propositiones ex Cornelii Jansenii libro, cui nomen, Augustinus, excerptas, & in sensu ab eodem auctore intento, prout illas per dictas Constitutiones Sedes Apostolica damnavit, sincero animo rejicio, ac damno, & ita juro; Sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei Evangelia.*

Constat itaque falsum esse, quod ad fidem non pertineat id, quod in ordine ad theses Jansenii, & ad earum sensum à Pontifice ex Cathedra loquente definitur, & quod ab omnibus damnandum præcipitur sub censurarum interminatione. Aliter Ecclesia in suis definitionibus turpiter erraret, exercendo dominatum supra fidem fidelium, hoc est obligando fideles ad credendum, quod fidei adversentur ea, quæ nullatenus neque immediatè, neque mediatè fidem lædunt. Incassum proinde Quesnellus docet, hæc esse parvi momenti, quæ malam ingerunt de Ecclesia opinionem, & pariunt divisiones: Hoc idem olim Monothelitæ adversus Sophronium dictabant, ut possent suas hæreses tueri. Quare adversus Quesnellum Ecclesia exprobrare poterit, quod habetur 3. Reg. 18. *Non ego turbavi Israel, sed tu, & domus Patris tui, qui dereliquistis mandata Domini, & secuti estis Baalim.*

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XCIV.

Nonagesima quarta impudentissime de Ecclesia obloquitur, dum vult ab omnibus conspici, quod ea dominatum exercent supra fidem fidelium, fovendo schismata propter res parvi momenti, quæ nec fidem, nec mores inficiunt; ut proinde pessima de ipsa ingeratur opinio hostibus suis. Quis hæc audiendo non inhorrescat? Quod Ecclesia, quæ est norma Sanctitatis, possit pravam de se opinionem ingerere, & aliis esse offendiculo: Quod eadem possit dominatum suum exercere supra fidem fidelium, ac divisiones fovere propter res, quæ ad ipsam non spectant, quis unquam Ecclesiæ infensissimus, ac perditissimus hostis effutire ausus fuit? Dominatum suum supra fidem fidelium exercet Supremus Hierarcha, definiendo tanquam Ecclesiæ Magister, quæ ab omnibus credenda sunt, & quidem præsidio Spiritus Sancti suffultus, ita ut errare non possit; quomodo ergo poterit dominatum istum cum aliorum scandalo exercere? Hoc equidem in votis habent Heterodoxi, quod in Ecclesia nullus daretur Supremus Controversiarum Iudex, ut cuilibet integrum esset sentire, quod magis arrideat, atque ab interno privato spiritu edoceri, ac dirigi. Itaque vel vult Quesnellus, quod Pontifex dominatum suum exercent in iis, quæ ad fidem, & ad mores pertinent, & cum non possit hac in re errare Magisterio Spiritus Sancti edoctus, nullatenus poterit aliis esse offendiculo, ac pravam de se opinionem ingerere hostibus Ec-

clesiæ: Vel vult, quod dominatum suum exercent in iis, quæ ad fidem, ac mores non spectant; & in tali casu erraret enormiter Pontifex, ac Ecclesia cum ipso; quod nemo Catholicus poterit de Ecclesia sentire; quandoquidem imperare, quod fide divina credantur, quæ ad fidem non pertinent, error est intolerabilis. Et fanè si Cathedra Apostolica huic errori esset obnoxia, cur Ecclesia juxta morem antiquissimum in dubiis ad fidem spectantibus ad oraculum Pontificium semper confugit, ut ediceret, ac definiret, quod ab omnibus fidelibus fide divina credendum est? Cur superiore Seculo universi fermè Galliæ Antistites ad Christi Vicarium Innocentium X. supplices miserunt libellos, ut dignaretur decernere, quid esset ab omnibus credendum in iis, quæ spectant ad quinque Jansenii theses? Quare sicut Ecclesia, utpote Organum Spiritus Sancti, in rebus fidei, ac morum errare non potest; ita eadem, utpote Una, & Sancta, (ut habetur in Symbolo fidei) quatenus Sancta est, non potest ita se gerere, ut scandalum præbeat, ac malam de se opinionem ingerat hostibus suis, turbas excitando propter res parvi momenti, quæ neque spectant ad fidem, neque ad mores; Et quatenus est Una, nequit divisiones fovere, sed unitatem; ut enim dicitur ad Ephes. 5. *Unus Deus, una Fides, unum Baptisma.*

Ex verbis hujus thesisi facile est advertere, quo collineat Quesnellus, dum has blasphemias adversus Ecclesiam eructat. Decrevit Alex. VII. in sua Bulla edita anno 1664., quod Ecclesiastici omnes jurarent juxta formulam præscriptam se sincero animo rejicere, ac damnare quinque illas the-

theses ex libro Jansenii excerptas in sensu ab Auctore intento ; & Innocentius XII. eas in obvio sensu , quem in Jansenii libro habent , quique ab eodem Jansenio intentus fuit , damnatas esse pronuntiavit ; quod pariter in sua Bulla edita anno 1705. Clemens XI. confirmavit : Hinc Janseniani , ut suum Antesignanum ab hac nota liberarent (quod scilicet theses illas edocuerit in sensu proscribendo) in medium adduxerunt , quod definitio isthæc spectet ad quæstionem facti , in qua Pontifex est errori obnoxius , non verò ad quæstionem juris , quæ fidem , aut mores concernat , in qua definitio Pontificia est ineluctabilis ; & hac de causa in hac thesi dicitur Ecclesia exercere suum dominatum supra fidem fidelium , fovendo divisiones propter res , quæ nec fidem lædunt , nec mores . Sed errant , & vehementer errant : quamvis enim Pontifex errare possit in iis , quæ ad purum putumque factum spectant , & nullatenus ad fidem , v. g. quod hic sit , vel non sit dignus Episcopatu ; errare tamen non potest in iis , quæ ita ad factum spectant , ut de eo tota Ecclesia edocenda sit , ut fidei puritas , ac morum probitas in ea servetur . Hinc licet ad quæstionem facti pertineat , Num Nestorius fuerit hæreticus ? quia tamen de hoc facto edocenda fuit Ecclesia in bonum fidei , idcirco Concilium Chalcedonense non solum damnavit hæreses Nestorianas , sed etiam voluit , ut Theodoretus post abjuratas hæreses , quæ in Nestorii libro continentur , disertè diceret Anathema Nestorio & dogmatibus ejus , antequam absolveretur . Et in Concilio Nicæno tanquam hæretici habiti sunt Eusebius , & Theognis , qui licet hære-

ses Arii damnarent , recusabant tamen Anathema dicere Ario , quem dicebant ab iis erroribus immunem , eo quod theses illas proscriptas docuerit in sensu non proscribendo . Quare similiter in hac quæstione facti , Num in sensu proscribendo docuerit Jansenius in suo libro theses proscriptas , potuit Pontifex definire in bonum fidei , quod theses illas proscriberet in sensu intento à Jansenio , ut fideles omnes cavere possint à lethifera Jansenii doctrina , atque ab ejus Affeclis . Propterea Ecclesia exercendo hac in re suum dominatum supra fidem fidelium , illum non exercet propter res parvi momenti , quæ ad fidem , aut mores non spectant , nec fovet divisiones , nec pravam de se ingerit opinionem hostibus suis . Quod ex eo dilucidè constare potest , quia Constitutionem regnantis Pontificis , *Vineam Domini Sabaoth* , in qua hæc omnia confirmantur , & obsequiosum Jansenianorum silentium reprobat , tanquam rem ad fidem spectantem Episcopi omnes in tota Gallia expansis ulnis acceptarunt , necnon universus cœtus Cleri Gallicani , cui ipse Eminentissimus de Noaglies præerat , approbavit .

PROPOSITIO XCV.

Veritates eò devenerunt, ut sint lingua quasi peregrina plerisque Christianis, & modus eas prædicandi est veluti idioma incognitum: ad eò remotus est à simplicitate Apostolorum, & supra communem captum fidelium; Neque satis advertitur, quod hic defectus sit unum ex signis maximè sensibilibus senectutis Ecclesiæ, & iræ Dei in filios suos. *Quesnel. I. Cor. 14. 21. editione 1699.*

PROPOSITIO XCVI.

Deus permittit, ut omnes Potestates sint contrariæ Prædicatoribus veritatis, ut ejus victoria attribui non possit, nisi Divinæ gratiæ. *Quesnel. Act. 17. 8. editione 1693. & 1699.*

PROPOSITIO XCVII.

Nimis sæpè contingit, membra illa, quæ magis sanctè, ac magis strictè unita Ecclesiæ sunt, respici, atque tractari tanquam indigna, ut sint in

Ecclesia, vel tanquam ab ea separata; sed justus vivit ex fide, & non ex opinione hominum. *Quesnel. Act. 4. 11. edit. 1693. & 1699.*

PROPOSITIO XCVIII.

Status persecutionis, & pœnarum, quas quis tolerat, tanquam hæreticus, flagitiosus, & impius, ultima plerumque probatio est, & maximè meritoria, utpotè quæ facit hominem magis conformem Jesu Christo. *Quesnel. Luc. 22. 37. edit. 1693. & 1699.*

PROPOSITIO XCIX.

Pervicacia, præventio, obstinatio in nolendo aut aliquid examinare, aut agnoscere se fuisse deceptum, mutant quotidie quoad multos in odorem mortis id, quod Deus in sua Ecclesia posuit, ut in ea esset odor vitæ, v. gr. bonos libros, instructiones, sancta exempla, &c. *Quesnellus 2. Cor. 2. 16. edit. 1693. & 1699.*

PROPOSITIO C.

Tempus deplorabile, quo creditur

ditur honorari Deus, persequendo veritatem, ejusque discipulos, Tempus hoc advenit . . . . . Haberi, & tractari à Religionis Ministris, tanquam impium, & indignum omni commercio cum Deo, tanquam membrum putridum, capax corrumpendi omnia in societate Sanctorum, est hominibus piis morte corporis mors terribilior. Frustra quis sibi blanditur de suarum intentionum puritate, & zelo quodam Religionis, persequendo flamma, ferroque viros probos, si propria passione est excatus, aut abreptus aliena, propterea quod nihil vult examinare. Frequenter credimus sacrificare Deo impium, & sacrificamus diabolo Dei servum. *Quesn. Joan. 16. 2. edit. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Citra blasphemiam dici nequit, quod Ecclesia sit senio confecta. II. Antiquæ hæreses hic recuduntur.

III. Error, & deceptio in Ecclesiam cadere non possunt, cum ea sit Catholica, seu Universalis, sit Sponsa Christi, sit Sancta Domus Dei, Columna, & Firmamentum Veritatis. IV. In æternum est perduratura; unde senescere, ac deficere non potest. V. Ita Patres communissimè. VI. Et quæ à Patribus ad-

versus Donatistas congeruntur, ea omnia militant adversus Jansenianos.

VII. Neque Ecclesia deficiet tempore Antichristi; Neque Synagoga universa in fide defecit; Et quamvis hæc potuisset deficere, non tamen Ecclesia. VIII. Similitudines Scripturarum non debent in omnibus convenire. Hinc licet Lunæ comparetur Ecclesia, non tamen in ordine ad defectum. IX. Ex quibus descendit falsitas omnium, & singularum thesium istarum. X. Ecclesia debet esse Universalis, seu Catholica, Sancta, & Apostolica; unde Ecclesia Janseniana est Ecclesiæ figmentum.

I. Pergit Quesnellus in his thesibus Ecclesiam Catholicam contemnere tanquam senio confectam, dicens in ea veritates esse plerisque fidelibus tanquam linguam peregrinam, ac modum eas prædicandi remotum esse à simplicitate Apostolorum, & supra fidelium captum. Ut autem Jansenianos tanquam legitimos Euangelii Prædicatores commendet, non solum Potestatibus Ecclesiasticis, sed etiam Sæcularibus est injuriosus, dicens, utrasque pugnare adversus istos veritatis Prædicatores, ut tandem victoria divinæ gratiæ ascribatur. Addit, persæpe despici tanquam indignos, ut sint in Ecclesia homines eidem Ecclesiæ arctissime conjunctos, qui tamen Christo Domino conformes fiunt, dum tolerant, quod tanquam Hæretici flagitiosi, ac impii habeantur. Docet etiam, ex obstinatione Pastorum provenire, quod in odorem mortis mutantur, quæ Deus in Ecclesia posuit, ut essent in odorem vitæ, prout sunt ex Quesnello libri, exhortationes, ac exempla Jansenianorum. Addit demum, incidisse nos in tempora maxime deplorable,

bilis, dum credimus Deum honorari persequendo doctrinam Jansenianam; Et putamus sacrificare Deo impios, ac veritatis Catholicæ perduelles, dum iusti, ac servi Dei sacrificantur diabolo. Quæ omnia non nisi ab Heterodoxis per summam injuriam Ecclesiæ objectari possunt. Uno tamen ictu simul hæc omnia confodienda sunt, ostendendo, Ecclesiam senescere, aut errare non posse in iis, quæ ad fidem, aut mores pertinent; erraret autem, si theses istæ Quesnellianæ subsisterent, ut est in confesso.

II. Ut altius inspiciatur, quod antiquæ hæreses iterum hic in medium adducantur, sciendum, Lutheranos, & Calvinistas putasse Ecclesiam jam senuisse, & indiguisse reformatione, ut in pristinum florem revocaretur. Primis quippe quingentis annis putant illam plenè floruisse, deinde paulatim incepisse deficere à vera fide, ac religione, donec penitus defecerit, ac apostatarit; refluuisse tamen tempore Lutheranorum, & Calvinistarum, à quibus Ecclesia Reformatæ est pura, integra, incorrupta, sublati Papistarum superstitionibus, & corruptelis. Verum ex opposito Catholici sic adversus Hæreticos ratio- cinantur: Vera Christi D. Ecclesia, quæ una, Sancta, Catholica, & Apostolica est, errare in fide, ac deficere non potest; quamvis enim multi ex Ecclesia possint errare, ac de facto errarint (ut Arianæ negantes Christi divinitatem, Nestoriani asserentes duas in Christo personas, Euthychiani asserentes unam in Christo naturam, & alii innumeri) Ecclesia tamen universalis deficere in fide, seu in doctrina morum errare non potest; nisi velit quisquam Chri-

stum esse mendacem, qui dixit, *Portæ inferi non prævalebunt adversus eam*; ergo si primis quingentis annis fuit vera Ecclesia, non habens maculam, neque rugam, ut Adversarii ipsi fatentur, non potuit decursu temporis senio confici, deficere in fide, ac indigere reformatione: Quapropter quæcumque ab Hæreticis adversus Ecclesiam exprobrantur, & quæ in his thesibus Quesnellus objectat, omnino commentitia sunt, nec in veram Christi Ecclesiam cadere possunt; quippe quæ nec senescere aut deficere potest, nec adversari Prædicatoribus veritatis; cum solum Prædicatoribus falsitatis possit esse contraria: Nequit etiam contingere, quod qui magis sanctè vivunt, habeantur ab Ecclesia universa, & tractentur tanquam indigni, qui in ea sint; erraret enim Ecclesia ipsa: Sicut etiam si tanquam hæreticum, flagitiosum, & impium haberet Christi asseclam; necnon si ex pervicacia, aut præventionem obstinate nollet aliquid examinare, ita ut agnoscat se fuisse deceptam; aut si in odorem mortis mutaret bonos libros, instructiones, & sancta exempla, quæ Deus posuit, ut in Ecclesia essent odor vitæ; ac demum si eò pervenisset, ut Ministri Religionis universim possent tã quam membra putrida habere, ac tractare homines pios, persequendo illos flamma, ferroque; ita ut frequenter credatur Deo sacrificari impius, dum diabolo sacrificatur servus Dei: etenim error hac in re, sive frequenter, sive semel tantum accadat, si à Ministris Religionis qua talibus universim proveniat, non esset error hominis, aut doctoris privati, sed error, qui ipsi Ecclesiæ tribueretur; quod ex divina Providentia contin-

gere non potest: Aliter de veritate fidei, & Ecclesiæ posset quilibet prudenter ambigere; Quomodo enim possent dici inexcusabiles, qui non credunt, quæ docet Ecclesia in ordine ad fidem, aut mores, si ea posset his erroribus subjacere?

III. Ostenditur autem, senectutem, defectum, hallucinationem, deceptionem, pervicaciam, obstinationem, aliaque in hisce thesibus contenta, in Ecclesiam cadere non posse. Et primò quidem, quia vera Ecclesia est Catholica, seu Universalis, non solum ratione loci, quatenus per totum orbem diffusa est, juxta illud Marci 16. *Euntes in mundum universum predicate Evangelium omni creaturæ*; sed etiam ratione temporis, quatenus semper durabit, unde senescere non potest; dicitur enim Danielis 2. *Suscitabit Dominus Cæli regnum, quod in æternum non dissipabitur*. Secundò, quia est *Sponsa Christi*, indissolubili vinculo illi conjuncta, juxta illud Osee 2. *Sponsabo te mihi in sempiternum*; unde Cyprianus lib. de Unitate Ecclesiæ habet: *Adulterari non potest Sponsa Christi, incorrupta est, & pudica*. Tertiò, quia est *Sancta*, tum quia ejus Sponsus Christus est Sanctus Sanctorum; tum etiam quia nemo in illam ingreditur, nisi sanctificatus per Baptismum, juxta illud 1. Cor. 6. *Hec quidem fuistis, sed abluti, & sanctificati estis*; tum pariter quia omnia ejus instituta, Sacramenta, ritus, & doctrina ad sanctitatem diriguntur, vel ut sancti efficiamur, vel ut in sanctitate crescamus, & conservemur; adeò ut Calvinus ipse lib. 4. cap. 1. §. 17. Ecclesiam vocet Sanctam, quia quotidie proficit in sanctitate, & ad metam sanctitatis aspirat: Quomodo autem cum Ecclesiæ sanctitate cohæ-

rere possunt, quæ in his thesibus dicuntur, non quidem de malis fidelibus (qui profecto multi sunt in Ecclesia, vel ut convertantur, vel ut per ipsos boni exerceantur, ut habet Augustinus) sed de ipsa Ecclesia, quæ proinde dicitur senuisse? Quartò, quia Ecclesia est *Domus Dei*; in qua peculiari modo habitat Altissimus, & quam sibi ædificavit supra firmam petram nunquam ruituram, ut dicitur Matth. 16. Denique quia est *Columna, & firmamentum veritatis*, ut habetur 2. ad Timoth. 3. unde à veritate nunquam aberrare potest. Immo ex Calvino ipso ideo dicitur *Columna veritatis*, vel quia est *fida veritatis custos*, ut habet lib. 1. instit. cap. 1. §. 10. vel quia *veritatem præconio suo celebrat, puram, & sinceram retinet, ac ad posteros transmittit*, ut loquitur in Commentario; vel quia *veritatem tuetur, & propagat, ut à posteris in omne ævum colatur*, ut habet in cap. 43. Isaia: Quomodo ergo formari poterunt Janseniani, quod Ecclesia senuerit, & ideo in eos errores relapsa sit, qui in his thesibus exponuntur?

IV. Confirmatur primò, tum ex illo Matth. 28. *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi*. Quomodo ergo poterit Ecclesia senescere, aut deficere? Tum etiam ex illo Isaia 61. *Fædus perpetuum feriam eis; & sciatur in Gentibus semen eorum, & germen eorum in medio populorum: Omnes, qui viderint eos, cognoscent illos, quia isti sunt semen, cui benedixit Dominus*. Quare Isaia Ecclesiam vult esse perpetuam, adeò ut senescere, ac deficere non possit; cum dicatur: *Fædus perpetuum feriam eis*; loquitur enim de Ecclesia visibili, cum etiam dicatur: *Omnes, qui vide-*

viderint eos, cognoscent illos, &c. Ubi Calvinus ipse in Commentario habet: Differit Propbeta de propagatione Ecclesiae, quae tunc velut in angusto terrae angulo conclusa erat, & postea propaganda per totum orbem, ita ut conspicua sit omnibus Gentibus.

V. Confirmatur secundò ex Patrum consensu, qui Ecclesiam senescere, deficere, aut in doctrina fidei, aut morum errare non posse uno ore passim docent. Augustinus exponens versiculum illum Psal. 47. *In civitate Domini virtutum, in civitate Dei nostri, quem intelligit de Ecclesia Christi, habet: Sed forte ista civitas, quae mundum tenuit, aliquando evertetur? Absit; Deus fundavit eam in aeternum. Si ergo Deus fundavit in aeternum, quid times, ne cadat firmamentum?* Chrysostomus serm. 26. in festo Pentecostes disertè docet, Ecclesiam esse senectutis, ac rugarum expertem, dicens: *Sanguis Christi irrigat Ecclesiam, & ideo plantaria ejus marcescere non possunt, nec amittunt folia arbuta ejus: Non tenetur temporum qualitate, sed Spiritus eam Sancti gubernat gratia, & ideo non senescit, nec contrahitur; & multis impugnantibus non opprimitur.* Ambrosius similiter in lib. de Salomone cap. 4. loquens de Ecclesia habet: *Et si undarum fluctibus, aut procellis saepe vexatur; tamen nunquam potest sustinere naufragium, quia in arbore ejus, idest in Cruce Christi, erigitur; in puppi Pater residet gubernator; proram Paraclitus servat Spiritus.* Infinitus propemodum essem, si adderem quotquot hac de re Patres unanimiter enunciant.

VI. Confirmatur demum ex iis, quae adversus Donatistas docent Patres, quae pariter militant contra Lutheranos, & Calvinistas, necnon etiam contra Jansenianos. Donatistae,

(ut refert Augustinus in lib. de hæresibus cap. 69.) quia Cæcilianus contra eorum voluntatem ordinatus fuerat Ecclesiae Carthagenensis Episcopus, schisma fecerunt, ac deinde schisma verterunt in hæresim, dicendo, Ecclesiam Catholicam, quae prius fuerat toto orbe dispersa, postea periisse propter crimina Cæciliani, & in ea solum parte Africae remansisse, quae Donato adhærebat. Consimilis postmodum fuit hæresis Lutheranorum, & Calvinistarum dicentium, Ecclesiam primis quingentis annis toto orbe dispersam, propter Pontificis crimina (quem Antichristum appellarunt) omninò periisse, sed tandem in ea parte Europæ, quae Luthero adhærebat, revixisse. His erroribus adhærent nunc theses istæ Quesnelianæ dicentes, Ecclesiam senuisse, denotando, quod solum vigeat apud Aseclas Jansenii, qui sunt Prædicatores veritatis, adversus quos omnes Potestates sunt contrariæ, ut eorum victoria attribui non possit, nisi divinæ gratiæ: Eos esse arctissimè Ecclesiae unitos, quamvis tractentur ut hæretici, ac flagitiosi; idque provenire ex pervicacia, & obstinatione eorum, qui nolunt agnoscere se fuisse deceptos; unde jam venit tempus deplorabile, quo pii homines à Ministris Religionis (videlicet ab Ecclesiarum Pastoribus, & ab ipsomet Pontifice loquente ex Cathedra) passione obcæcatis habentur ut membra putrida. Adversus has blasphemias adamussim quadrant, quæ fusè congerit Augustinus adversus hæresim Donatistarum: Satis sit hic referre, quæ habet in lib. de unitate Ecclesiae cap. 12. *Si quis vobis evangelizaverit præterquam quod accepistis, anathema sit: Evangelizata est nobis Ecclesia*

per totum orbem terrarum futura; hoc in *Legē*, & *Prophetis*, & *Psalmis* esse prænunciatum ipse Dominus testificatus est: Aliud autem euangelizat, qui perisse dicit de cetero mundo Ecclesiam, & in parte Donati in sola Africa remansisse: Ergo anathema sit: Nos similiter dicimus: Aliud euangelizat, qui Ecclesiam dicit senuisse, & Prædicatoribus veritatis esse contrariam, ac solum in parte Jansenii remansisse: ergo anathema sit. Huc etiam facit, quod habet Augustinus tr. 4. in Jo: dicens: *Innumerabiles sunt, qui se videntes non solum jactant, sed à Christo se illuminatos videri volunt; sunt autem hæretici.*

VII. Opponitur autem primò, quia Ecclesia tempore Antichristi deficiet, ut colligitur ex verbis Apostoli 2. Thessal. 2. *Nisi venerit discessio primùm, & revelatus fuerit homo peccati; ergo nil mirum, quod Ecclesia jam de facto senuerit.*

Confirmatur, quia Synagoga Judæorum sæpe defecit à fide; ergo pariter senescere, ac etiam deficere poterit Ecclesia; Antecedens probatur; defecit enim Synagoga tempore Moïsi, quando omnis populus vitulum adoravit Exod. 32. Defecit tempore Eliæ, quando solum ipse remansit fidelis; ut dixit 3. Reg. 19. *Derelictus sum ego solus, & quærunt animam meam, ut auferant eam.* Defecit tempore Isaïæ, quando omnis populus à Deo recessit; dicitur enim Isaïæ 1. *Cognovit bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui; Israel autem me non cognovit: Necnon tempore Jeremiæ, qui cap. 2. dixit: Duo mala fecit populus meus: me dereliquerunt fontem aquæ vivæ, & foderunt sibi cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas.* Defecit etiam in mor-

te Redemptoris, quando lex vetus cum suis ceremoniis expiravit.

Respondeo, tempore Antichristi multos quidem fideles defecturos à fide, non tamen omnes, ita ut dicatur Ecclesia defecisse, ut constat ex verbis illis Matth. 24. *Ita ut in errorem inducantur, si fieri potest, etiam electi:* in hoc itaque sensu interpretanda sunt verba laudata Apostoli; quamvis nonnulli Expositores cum D. Hieronymo epist. 151. doceant, iis verbis significari, quod adventum Antichristi præcedere debeat discessio, non quidem à fide, sed ab Imperio Romano, quatenus omnes Gentes, quæ Romano Imperio subjacent, recedent ab eo: Hæc enim habet Hieronymus: *Nisi fuerit Romanum Imperium antea desolatum, & Antichristus præcesserit, Christus non veniet, qui ideo venturus est, ut Antichristum destruat.*

Ad Confirmationem, primò falsum est Synagogam universam in fide defecisse. Nam tempore Moïsi Levitæ, & Sacerdotes non defecerunt, ut constat ex iis verbis Exodi 32. *Videns ergo Moyses populum ait, Si quis est Domini, jungatur mihi; congregatique sunt ad eum omnes Filii Levi;* qui, ut habetur Num. 3. erant vigintiduo millia. Neque defecit tota synagoga tempore Eliæ, Isaïæ, aut Jeremiæ; etenim non solum in regno Juda plures Reges fuerunt probi, & veri Dei cultores, ut Afa, Josaphat, Joathan, Ezechias, Josias, sub quibus vera religio conservabatur (quinimo sub malis Regibus in templo Salomonis semper mansit usus sacrificiorum secundum legem Mosaicam usque ad captivitatem Babyloniam) sed etiam in Regno Jeroboam, in quo idola publicè coleban-

ban̄tur, plurimi erant veri Dei adoratores. Etenim quando Elias putabat se solum remansisse, audivit à Deo 3. Reg. 19. *Dereliqui mibi in Israel septem millia virorum, quorum genua non sunt incurvata ante Baal.* Neque demum defecit tempore mortis Christi Domini, quia tunc cæremoniis, & sacrificiis legis veteris succedit Ecclesia Christi, tanquam figuratum ad figuram, & lux ad umbram.

Deinde transmissio, quod Synagoga potuerit à vera fide deficere, non sequitur, quod pariter possit deficere Ecclesia, quæ promissionem habet à Christo Domino de sua firmitate & stabilitate; Præsertim quia Ecclesia ita est Catholica, & universalis, ut extra illam nemo salvus esse possit, unde si tota deficeret, nemo salvari posset: Contra verò synagoga non erat Catholica, & universalis; etenim extra illam homines salvari poterant, ut Ninivitæ, & alii; unde quamvis tota deficeret, adhuc remaneret modus, quo homines possent salutem consequi.

VIII. Opponitur secundò id, quod dicitur Danielis 9. *Deficiet hostia, & sacrificium*, quod interpretantur nonnulli de Ecclesiæ defectione.

Confirmatur, quia in scripturis Ecclesia comparatur Lunæ; quare cum luna aliquando deficiat, nil mirum, quod possit aliquando Ecclesia senescere, ac deficere. Quinimmò quod de facto senuerit, videtur ex eo inferri, quod modus prædicandi veritates sit veluti idioma incognitum, remotus à simplicitate Apostolorum, & supra captum fidelium.

Respondeo, illud Danielis ab Expositoribus intelligi de defectione synagogæ, prout modo explicavimus, non de defectione Ecclesiæ; cum de

Tom. II, P. IV.

fide sit hanc deficere non posse.

Ad Confirmationem; Similitudines non debent in omnibus convenire; sic Beatissima Virgo passim comparatur Lunæ, quin tamen illa unquam defecerit, sicut deficit luna: Quare in eo Ecclesia Lunæ æquiparatur, quod sicut luna lumen accipit à sole, ita Ecclesia lumen fidei, & sanctitatis à Christo; unde Augustinus in Psal. 10. dixit: *Luna intelligitur Ecclesia, quod suum lumen non habeat, sed ab Unigenito Dei Filio, qui multis locis in sanctis Scripturis allegoricè sol appellatus est, illustratur.* Præterea sicut Luna in principio mensis exigua est, ac paulatim crescit quousque sit plena, ac perfecta; ita Ecclesia in sui ortu in exigua orbis parte cepit, ac deinde in universum orbem propagata est. Et ideo Augustinus exponens illud Psal. 103. *Fecit Lunam in tempora*, habet: *Intelligimus spiritualiter Ecclesiam crescentem de minimo.* Denique sicut luna modò lucida est, modò tenebrosa; ita Ecclesia modo pace fruitur, modo persecutiones patitur, ut notat Ambros. lib. 4. Hexamer. cap. 2. dicens: *Ecclesia tempora sua habet persecutionis, & pacis, nam videtur sicut Luna deficere, sed non deficit; Obumbrari potest, deficere non potest.*

IX. Ex quibus constat primò, erroneum esse, quod in argumento additur, & habetur in thesi 95. videlicet quod Ecclesia senuerit; quod in ea veritates non prædicentur amplius lingua Apostolorum: Possunt quidem multi in Ecclesia & verbo, & exemplo à vestigiis Apostolorum discedere; Ecclesia tamen ab iis discedere non potest. Etiam quando hæresis Ariana vigeat, adeo ut, teste Hieronymo, *ingemiscens terrarum or-*

Hh 3

bis,

bis, Arianum se esse miratus sit, Ecclesia Romana fidem suam conservabat, & modum prædicandi veritates ad normam Apostolorum. quare licet multi in concionibus modum prædicandi non rarò teneant remotum à simplicitate Apostolorum, & supra caput fidelium, Ecclesia tamen his defectibus subesse non potest.

Constat secundò, erroneam pariter esse thesim 96. dum dicit, Deum permittere, quod prædicatoribus veritatis omnes potestates sint contrariæ; Nam si nomine Prædicatorum veritatis intelliguntur Janseniani, falsum est, quod veritates prædicent, quando prædicant sententias ab Ecclesia damnatas, & quas impudenter dicunt esse Augustini, perperam illum interpretantes: falsum pariter est, quod Deus permittat omnes Potestates, videlicet Ecclesiasticas, & seculares, esse illis contrarias: cum Deus dicatur permittere solum peccata, & quæ peccata non sunt, dicatur velle, ac intendere: est autem valde laudabile, quod omnes Potestates Jansenianis thesibus sint contrariæ; unde Deus hoc non permittit, sed intendit. Quod si nomine Prædicatorum veritatis veniant concionatores Evangelici, aut pastores Ecclesiæ, falsum est, quod omnes potestates istis sint contrariæ; cum non possint esse contrariæ veritatibus Evangelicis; alioquin posset Ecclesia deficere.

Constat tertio, erroneam etiam esse thesim 97. dum dicit, nimis sæpe contingere, quod membra Ecclesiæ unita tractentur tanquam ab ea separata; Falsum quippe est, quod Janseniani, (qui hic denotantur) dum docent theses ab Ecclesia da-

mnatas, sint membra Ecclesiæ unita; falsum pariter est, quod possit Ecclesia universa habere tanquam membra à se separata, quæ sunt sibi conjuncta; seu tractare tanquam infideles eos, qui veritates Evangelicas prædicant: quandoquidem in fide erraret.

Constat quartò, erroneam similiter esse thesim 98. dum dicit maxime meritorium esse, quod quis toleret se haberi ut hæreticum; falsum quippe est, quod possit Ecclesia universa habere ut hæreticos eos, qui veritates à Deo revelatas sectantur, ac prædicant sive verbo, sive exemplo; & quamvis possit aliquando à nonnullis haberi aliquis per summam injuriam ut hæreticus, ad divinam providentiam spectat, non permittere, quod plerumque aut nimis sæpè id contingat, ne error aliquis in fide subrepat. Falsum pariter est, quod meritoriè posset quis tolerare, quod ut hæreticus habeatur; cum teneatur quilibet hanc de se opinionem ab aliorum mente depellere, tum in obsequium fidei, tum etiam ad scandalum vitandum.

Constat quinto, erroneam pariter esse thesim nonagesimam nonam, quæ vult, ex pervicacia Pastorum Ecclesiæ, & ex eorundem obstinatione (quatenus nolunt aut examinare quod definiunt, aut agnoscere se fuisse deceptos) oriri, quod in odorem mortis mutantur, quæ Deus in Ecclesia posuit, ut essent in odorem vitæ: falsum quippe est, quod isthæc pervicacia, obstinatio, deceptio possit in Ecclesiam cadere: Falsum etiam est, quod damnari possint ab Ecclesia, seu a Pontifice ex Cathedra loquente tanquam scatentes erroribus sive in fide; sive in doctrina morum codices, instructiones, aut exempla, quæ

quæ revera horum errorum sunt expertia, & redolent sanctitatem: In utroque enim casu portæ Inferi adversus Ecclesiam prævalerent.

Constat denique, Erroneam similiter esse thesim centesimam, dum vult advenisse jam tempus deplorabile, quo credatur Deus honorari infectando veritatem, ejusque discipulos; quatenus denotare vult Quesnellus, quod Ecclesia falso credat honorari Deum, dum persequitur doctrinam Jansenianam, ejusque discipulos: Dum etiam vult, quod Ministri Religionis, atque adeo ipsa Ecclesia universa habere, & tractare possit tanquam membra putrida, à quibus aliorum corruptio timeri possit, homines pios: Quod sub prætextu zeli possit viros probos flamma, ferroque persequi: Quod possit passione propria obcæcari, aut abripi aliena: Quod possit nolle examinare, quæ ad fidem conservandam spectant; Ac demum, quod possit ex hallucinatione sacrificare Dei servum diabolo, dum putat Deo impium sacrificare. Hæc enim omnia ferrent in Ecclesia senectutem, ac defectum, cui subesse non potest, ut jam ostendimus.

X. Neque dicant Janseniani, veram Christi Ecclesiam apud ipsos esse, & quidem Reformatam, (ut olim Lutherani, & Calvinistæ jactabant) se esse Prædicatores veritatis ad captum fidelium; ac se à nobis haberi ut hæreticos, cum sint verè pii, ac pietatem in aliis foveant suis doctrinis, & exemplis.

Nam contra est, quia vera Ecclesia Christi D. debet esse Catholica, & universalis, toto orbe diffusa, quæ semper durabit, prout à Christo D. instituta est; & extra quam

nemo salvus esse possit: At cœtus Jansenianorum vix in aliquibus Provinciis reperitur; nonnisi sexaginta ab hinc annis cepit luem suam spargere Jansenius, quamvis haustam à Bajo, & prius à Calvino, cum quibus tamen non in omnibus convenit; & extra hunc cœtum homines olim certe salvabantur; aliter vera Ecclesia omninò olim defecisset, quod adversatur Christi promissioni. Quare multifariam constat, extra veram Ecclesiam esse Jansenianos.

Adde, quod Ecclesia vera debeat esse sancta ratione suæ doctrine: quænam autem sanctitas in cœtu Jansenianorum, qui tradunt doctrinam sanctitati repugnantem? videlicet quod post peccatum detur generalis impotentia ad quodcumque opus bonum; quod sine gratia nihil boni operis cujuscumque generis fieri possit; quod peccator non sit liber, nisi ad malum, sine gratia liberatoris; quod infallibiliter salventur, quos Deus vult salvare; & quod Christus D. nonnisi pro Electis sanguinem fuderit; quod non possit voluntas Gratiae resistere; & alia hujusmodi innumera, quæ torporem animo inducunt, & socordiam, non verò excitant ad pias operationes; quicquid enim agant Electi, infallibiliter salvantur, unde frustra conantur, & satagunt, ut per bona opera certam faciant suam electionem.

Denique vera Ecclesia debet esse Apostolica, quæ scilicet ab Apostolis initium duxit, per Apostolos disseminata est per Orbem universum, & sequitur doctrinam Apostolorum: At Janseniana secta nonnisi paucis ab hinc annis ortum habuit, nec ab Apostolis disseminata est, & intra arctissimos fines continetur: Doctrinæ

autem Apostolicæ est contraria; Nam 2. Petri 3. habetur, in Epistolis Pauli esse multa difficilia, quæ indocti, & instabiles depravant, sicut & cæteras Scripturas: Janseniani ex opposito docent Scripturæ lectionem esse pro omnibus: Apostolus 1. Timoth. 3. dicit Deum velle omnes homines salvos fieri; Janseniani verò, quod solum electos velit salvos esse. Negant Apostoli gratiam necessitare, Christum D. solum pro Electis mortuum esse, fidem aliter justificare, quàm dispositivè, & alia innumera id genus, quæ Janseniani docent. Quare extra veram Ecclesiam esse dicendi sunt, & Prædicatores esse falsitatis, non veritatis, adeò ut jure merito omnes potestates sint illis contrariæ.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim XCV. usque ad C.

NOnagesima quinta, & sequentes usque ad Centesimam thesim alias plurimas evomunt blasphemias adversus Ecclesiam, de qua inter alia audacissimè dicitur, quod det signa senectutis, atque adeo vergat ad interitum; cum tamen ex Christi promissione ea deficere non possit. Eò autem, si advertatur, videtur his blasphemias collineare Quesnellus, ut Ecclesiæ auctoritatem, ac infallibilitatem infringat, quippe quæ ferro, ac flamma insectatur hæreses Jansenianas. Hoc autem ex eo fit perspicuum, quod hæc exarentur in Codice passim Jansenizante, quod idem aliis, aliisque phrasibus non semel obtrudatur, quod ansa ad hæc

inculcanda arripiatur in illorum textuum explanatione, qui nullatenus ad hanc rem faciunt. Quare blasphematur in hisce Thesibus primò Quesnellus, dum in 95. docet veritates catholicas plerisque Christifidelibus esse ignotas, ac modum eas edocendi esse remotum à simplicitate Apostolorum, & supra captum communem fidelium: Addendo, quod hoc sit signum senectutis Ecclesiæ. Quod attinet ad veritates necessariò perdiscendas, ignotæ quidem illæ sunt nonnullis, qui voluntariè propriis passionibus obcecantur; sed plerisque Christianis non possunt esse ignotæ; cum Christus Dominus promiserit se daturum nobis Spiritum, qui doceat nos omnem veritatem, dicens Jo: 16. *Cum venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem.* Hinc ad Divinam spectat providentiam, quod nunquam Prædicatores in Ecclesia desint, qui modo captui fidelium consentaneo mysteria nostræ Religionis edoceant. Deinde quid horribilius fingi, aut excogitari adversus Ecclesiam potest, quàm quod in ea dari possint, immo quod de facto dentur signa senectutis? Poteritne Ecclesiæ filius hæc audire, & non excandescere? Poteratne Supremus Ecclesiæ Pastor dissimulare, dum lues hæc in Codice Quesnelliano propinata per Galliam grassabatur? Etenim si senescere posset, pariter posset Ecclesia deficere; Siquidem ex Apostolo ad Hebr. 8. *Quod antiquatur, & senescit, propè interitum est:* Ea autem deficere non potest; cum Christus D. dixerit Matth. 28. *Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem Sæculi.*

Blasphematur secundò in thesi 96. docens Deum permittere, quod omnes

nes potestates Prædicatoribus veritatis sint adversæ: Jansenianis, utpote falsitatis præconibus, possunt Potestates omnes tam Ecclesiasticæ, quam Sæculares adversari. At præconibus veritatis Catholicæ adversari nequit Ecclesiastica potestas; Cum enim Ecclesia ex Apostolo 2. ad Timoth. 9. sit *Columna, & firmamentum veritatis*, solum erroribus potest esse adversa: Aliter erraret, & portæ inferi adversus eam prævalerent.

Blasphemat tertio docens in thesi 97. nimis sæpè contingere, quod habeatur tanquam indignus, qui sit in Ecclesia, & tanquam ab ea se junctus, qui arcto vinculo est illi conjunctus: Janseniani quidem contumaciter adhærentes erroribus Jansenii jure ac merito ab Ecclesia habentur tanquam membra recisa; at Justi nequeunt ita nimis sæpè tractari; cum nequeat hac in re Ecclesia errare præsidio Spiritus Sancti munita. Pervicaciter autem videtur hic supponi, quod Janseniani sanctè, ac stricte sint Ecclesiæ uniti, ac in ejus sinu recepti.

Blasphemat quarto docens in thesi 98. ultimam plerumque probationem maximè meritoriam reponi in eo, quod quis toleret se haberi tanquam hæreticum. Etenim ad Divinam providentiam spectat non permittere, ut id plerumque accadat; Et si aliquandò id permittatur à Deo, tolerantia ista non esset laudabilis; quilibet enim tenetur conari in obsequium fidei hanc de se opinionem ab aliis ejectione, juxta doctrinam Hieronymi, qui in causa fidei neminem vult esse patientem. Porro delirant Janseniani, si credant reddi se Christo D. conformes per hoc quod tanquam hæretici persecutionem sustineant,

nolentes damnare Jansenii theses ab Ecclesia damnatas.

Blasphemat quinto docens in thesi 99. posse in Ecclesiam cadere in materia fidei deceptionem, necnon peritiam, & obstinationem in nolendo perquirere veritatem: sicut etiam quod mutare possit in odorem mortis, quæ Deus posuit in Ecclesia in odorem vitæ ad fidem, & mores spectantia, nempe bonos libros, instructiones, & sancta exempla. Mentiturque etiam, dum supponit hujusmodi esse libros, & exempla Jansenianorum, quæ ab Ecclesia damnantur.

Blasphemat sexto docens in thesi 100. advenisse tempus deplorabile, quo Ecclesia veritatem persequatur: Tempus hoc advenire non potest, supposita Christi promissione de non deserenda sponsa sua: Erroneas autem Jansenii theses Ecclesia persequitur, earumque propugnatores; & in hoc verè Deum honorat.

Blasphemat denique, dum ibidem vult posse Religionis ministros habere aliquem tanquam membrum putridum, & à consortio fidelium segregandum tanquam disseminantem verbis, ac scriptis, necnon libris in lucem malignam editis doctrinas erroneas, ac hæreseos nota inurendas, quando doctrina quæ in vulgus disseminatur non est hujusmodi. Etenim si posset Ecclesia, seu Pontifex ex Cathedra loquens in rebus tantum momenti decipi, deficeret profectò illis infallibilitas in iis, quæ ad fidem, & mores spectant. Hinc non potest nisi cum summa vel temeritate, vel impietate affirmari, quod hæc in re Religionis Ministri aut propria passione queant obcecari, aut abripi aliena, aut cæco modo, ac nullo prævio exami-

mine hujusmodi res definire, ac sacrificare diabolo Dei servum, putantes Deo impium sacrificare. Propterea dum Ecclesia, seu Pontifex ex Cathedra theses Jansenianas hæreseos nota inurit, ac illarum sectatores anathematizat, fieri nequit, quominus Spiritus Sancti illustratio facem præferat, ne à via veritatis, & à semita justitiæ aberret; non enim potest Christus D. sponsam suam, nullam habentem maculam, neque rugam deferere; cum Osee 2. dicatur: *Sponsabo te mihi in sempiternum*; nec possint portæ inferi adversus illam prævalere.

PROPOSITIO CI.

Nihil Spiritui Dei, & doctrinæ Jesu Christi magis opponitur, quàm communia facere juramenta in Ecclesia; quia hoc est multiplicare occasiones pejerandi, laqueos tendere infirmis, & idiotis, & efficere, ut nomen, & veritas Dei aliquando deserviant consilio impiorum. *Quesnel. Matth. 5. 37. edit. 1693. & 1699.*

SYNOPSIS.

I. Ne Janseniani cogantur jurare, quod ab ipsis damnetur doctrina Jansenii, reprobatur Quesnellus Ecclesiæ usum exigentis in similibus casibus juramentum.

II. Olim in hoc plures Heterodoxi errarunt, perperam Scripturarum sensum interpretantes.

III. Nullo jure juramentum vetatur, ubi tres illos comites habeat, Veritatem, Judicium, & Justitiam. IV. Usus Ecclesiæ fert, quod juramenta in gravibus causis exigantur.

V. Fit satis auctoritatibus Scripturarum, quæ in oppositum objectantur, præsertim Christi Domini vetantis omnino juramenta. VI. Est actus Religionis juramentum, nec de se ad peccatum impellit. VII. Non est inordinatum, quod cultus Dei ad finem inferiorem immediatum ordinetur. VIII. Juramentum non debet esse frequens, quippe quod non numeratur inter ea, quæ appeti possunt circa ullam præviam necessitatem, ut est Votum, & alia hujusmodi. IX. Cederet in Dei irreverentiam juramentum, si passim usurparetur.

I. Quid mirum, quod ita malè sentiat Quesnellus de juramentis, quæ passim ab Ecclesia exiguntur, cum tam malè senserit in thesibus præcedentibus de ipsa Ecclesia? Sicut autem in iis docuit Ecclesiam senuisse, ac tractare ut impios, & hæreticos Prædicatores veritatis, perinde quasi possit deficere, & in materia ad fidem, & mores spectante errare; ita in hac ultima docet, Ecclesiam de facto errare in exigendis passim juramentis consuetis; quasi verò multiplicet occasiones pejerandi, & laqueos tendat infirmis, ac idiotis, efficiendo, ut Dei Nomen, ac veritas deserviant consilio impiorum. In Sole ipso cæcutit, qui non videt, quid in postremis hisce thesibus Auctor contendat. Animos vult addere Jansenianis, ut contemnant excommunicationes, quibus coguntur injunctæ formulæ subscribere, in qua anathema dicitur quinque thesibus ex libro Cornelii Jan-

Janfenii excerptis in sensu ab Auctore intento; & ideo docet eas excommunicationes tanquam injustas non esse metuendas; Injustitiam autem harum excommunicationum suadere contendit, dum docet Ecclesiam in hac re non sine scandalo exercere dominatum supra fidem fidelium, ac divisiones fovere propter res nullius momenti, quæ nec fidem lædunt, nec mores, quippe quæ ad factum pertinent, in quo potest Ecclesia decipi: Commendat deinde Janfenianos tanquam Prædicatores veritatis, & Ecclesiam contemnit tanquam senio confectam, ac oblitam simplicitatis Apostolicæ in tradenda doctrina fidei, & morum: Docet ex Divina permissione Janfenianos veritatis Præcones ab omnibus Potestatibus exagitari, ac tanquam hæreticos haberi, quamvis arctissimam habeant cum Ecclesia necessitudinem: Libros Janfenianorum, eorumdemque instructiones, & exempla vult esse posita in Ecclesia, ut sint in odorem vitæ, & mutari in odorem mortis, dum passim damnantur, ac prohibentur; idque, quia qui eos proscribit, ex pervicacia, & obstinatione aut renuit eos examinare, aut renuit agnoscere se esse deceptum; Deplorat proinde præsentem Ecclesiæ statum, in quo à Ministris Religionis, & ab ipsomet Pontifice tanquam membra putrida habentur homines pietate conspicui: Ac postremò in hac thesi condemnat Ecclesiæ consuetudinem in exigendis passim communibus juramentis, ut sic Janfenianos ab omni liberet religione, si Ecclesiam jurejurando decipiant, & Apostolicæ Sedis providentiam fallant, dum præscriptæ formulæ subscribunt, ac jurant se sincero

animo rejicere, ac damnare quinque theses ex libro Janfenii excerptas in sensu obvio, quem in eo libro habent, & qui fuit ab Auctore intentus, prout eas Sedes Apostolica rejicit, ac damnat; quamvis interius non judicent in eo Janfenii libro doctrinam hæreticam contineri; Propterea docet, juramenta hæc dare ansam perjuriis, ac laqueos tendere relatè ad infirmos, & idiotas, qui nesciunt uti restrictione mentali Janfeniana: Ac demum efficere, ut nomen, ac veritas Dei deserviant consilio impiorum, hoc est illorum, qui omnibus viis conantur luem Janfenianam extinguere; Hos quippe omnes pietatis, ac veritatis infectatores vult esse Quesnellus; ipse profecto cum suis Asselclis pientissimus, ac Apostolicæ veritatis Buccinator, dum sese Ecclesiæ Catholicæ hostem profitetur.

II. Quod Spiritui Dei, & doctrinae Christi opponatur quodcumque juramentum, somniarunt olim plures ex Heterodoxis, videlicet Valdenses, Pseudoapostoli, Albanenses, Catharistæ, seu Cathari, Anabaptistæ, & alii apud Suarium lib. 1. de Juramento cap. 2. Fundamentum hujus hæresis est, quia juramentum in veteri testamento videtur expressè à Deo vetari; cum dicatur Osee 4. *Neque jura veritis, Vivit Dominus*; Et Zach. 5. *Omnis fur judicabitur, & omnis jurans ex hoc similiter judicabitur*. Christus etiam videtur disertis verbis quodcumque juramentum prohibere; etenim Matth. 5. habetur: *Audistis, quia dictum est antiquis, Non perjurabis; reddes autem Domino juramenta tua: Ego autem dico vobis, Non jurare omninò*; Quare videtur opponi directè juramentum tam Spiritui Dei, quam doctrinae Christi, qui quodvis jura-

men-

mentum, & in quacumque circumstantia videtur prohibuisse verbis illis: *Dico vobis, non jurare omnino*; Præsertim quia paulo post subdit: *Sit autem sermo vester, Est, est, Non, non*; quod autem his abundantius est, à malo est: Quod pariter Jacobi 5. usque adeo prohibetur, ut videatur præceptum non jurandi omnibus aliis præceptis quodammodo anteferri; dicitur enim: *Ante omnia, fratres mei, nolite jurare neque per cælum, neque per terram, neque aliud quodcumque juramentum*; Et inculcat deinde Christi doctrinam, dicendo: *Sit autem sermo vester, Est, est, Non, non*: Ac demum addit: *Ut non sub judicio decidatis*; hoc est, ut non condemnemini in divino judicio. Videtur proinde non vacare culpa quodcumque juramentum, & ideo Spiritui Dei, ac doctrinæ Christi adversari. Hinc Clemens Romanus lib. 6. Constit. Apostol. cap. 11. habet: *Magister noster præcepit, ut neque per verum Deum juraremus; ut sermo noster firmitior, credibiliorque ipso jurejurando haberetur*. Quamvis autem Quesnellus in hac thesi non videatur quodcumque juramentum improbare, sed solum juramenta, quæ passim ab Ecclesia exiguntur, ac præsertim juramentum, quod exigitur ab iis, qui præscriptæ formulæ subscribunt rejiciendo, ac damnando quinque illas theses Janse-
nii; nihilominus, cum dicatur in hac thesi, quod juramenta isthæc adversentur doctrinæ Christi D., qui videtur quodcumque juramentum vetuisse verbis laudatis Matthæi 5., idcirco Quesnellus antiquam hæresim in medium adducit, qua docebatur, quodcumque juramentum aliquatenus esse illicitum, spiritui Dei, ac doctrinæ Christi opponi, & ansam præbere perjuriis; si enim juramentum liceat,

non est cur rejiciantur juramenta isthæc communia, spectata causæ gravitate.

III. Ostenditur tamen falsitas hujus thesis, quia juramentum secundum se neque jure naturali, neque jure positivo, neque in lege veteri, neque in lege gratiæ vetatur; quinimo si secum habeat adjunctos tres illos comites, de quibus fit mentio Jeremiæ 4. (videlicet Veritatem, Judicium, & Justitiam) est actus Religionis, & meritorius. Satis superque hæc veritas constare posset ex usu, & traditione Ecclesiæ, & ex Sanctorum exemplis: constat tamen etiam disertissimis Scripturis; Etenim Deuter. 6. & 10. dicitur: *Dominum Deum tuum timebis, & illi soli servies, ac per nomen illius jurabis*; Et in ps. 62. habetur: *Laudabuntur omnes, qui jurant in eo*. Hinc passim Patriarchæ, & Prophetæ tam in tempore legis naturæ, quam scriptæ juramenta adhibuerunt; ut Abraham, Isaac, & Jacob Genes. 26. & 32., Moyses Deuter. 3., & 4., David, & alii Prophetæ non raro usurpabant verba illa, *Vivit Dominus*, quæ erat jurandi forma. Et ratio à priori est, quia juramentum, cum sit quedam divini Numinis invocatio, procedit ex vera fide, quod Deus sit prima veritas, quæ nec falli, nec fallere potest; unde si secum habeat adjunctos comites, vid. veritatem, justitiam, ac necessitatem, est actus Deo obsequiosus, ac religiosus, & proinde meritorius; Propterea in secundo decalogi præcepto (Exodi 20.) non prohibetur juramentum; sed solum prohibetur, ne frustra, & in vanum nomen Dei assumatur.

Quod autem neque in lege gratiæ sit vetitum juramentum lege ulla positiva, constat tum ex eo, quod nul-

libi reperiatur prohibitum, ut ostendamus in responsione ad textus in contrarium adductos; tum etiam quia passim Apostolus adhibet juramenta: 2. ad Cor. 1. habet: *Ego autem testem Deum invoco in animam meam*: Ad Galat. 1. *Quæ autem scribo vobis, ecce coram Deo, quia non mentior*: Et ad Roman. 1. *Testis enim mihi est Deus*; unde Isidorus lib. 2. sent. cap. 31. dicit: *Non est contra præceptum Dei jurare, sed dum usum jurandi facimus, perjurii crimen incurrimus*. Jurandi quippe consuetudo exponit hominem periculo jurandi absque tribus illis comitibus juramenti, & ideo exponit hominem periculo perjurii.

IV. Confirmatur hoc idem ex Ecclesiæ consuetudine, adversus quam disputare ex Augustino epist. 118. insolentissima est insania: Sæpe enim ab Ecclesia exiguntur juramenta tam in judiciis, ut videre est in Titulis de Jurejurando, & Testibus; quam ad abjurandam hæresim, ut constat ex titulo de Hæreticis, & ex Concilio Constantiensi in Bulla Martini V. & ex usu Sanctæ Inquisitionis; Interdum etiam juramenta exiguntur ad promittendam obedientiam, ad pacem confirmandam, ad confirmandos contractus; & ad similes causas; unde nequit dici, juramenta, quæ ab Ecclesia exiguntur, opponi Spiritui Dei, & doctrinæ Christi. Et ratio ulterior est, quia ex Apostolo ad Hebr. 6. juramenti necessitas habetur, ut omnis controversiæ sit finis, & confirmatio; hæc autem necessitas etiam in lege gratiæ habetur; unde etiam in lege gratiæ necessarium aliquando est, & ideo jure merito ab Ecclesia exigitur juramentum.

V. Ad locum ex Osee adductum in contrarium respondent Theodo-

retus, & Lyranus, ibi non prohiberi fidelibus, ne jurent per Deum vivum, sed prohiberi illis, qui ad idola colenda declinaverant, ne jurent per illa idola, tanquam per Deum vivum, quia sic profiterentur idolis illis competere rationem Dei viventis. Vel dicas cum Hieronymo, & Cyrillo, quod Deus nolebat à cultoribus Idolorum usurpari nomen Dei viventis; indigni quippe erant, ut illud pollutis labiis nominarent.

Ad id quod additur ex Zacharia, dicendum, ibi aperte vetari dumtaxat juramentum mendax, non verò quodcunque juramentum; statim enim subditur: *Veniet ad domum furis, & ad domum jurantis in nomine meo mendaciter*.

Quod attinet ad auctoritatem Christi D. quæ videtur negotium facessere verbis illis, *Nolite jurare omnino*, varii varia. Respondet primò Hieronymus, Christum solum prohibere juramentum per creaturas prout consueverant Judæi jurare, videlicet per Cælum, per Terram, per Hierosolimam; cum enim jurans veneretur eum per quem jurat, ideo Judæi jurantes per creaturas venerabantur illas honore, & obsequio proprio Dei; quod certè prohibendum fuit. Hinc idem Sanctus Doctor exponens locum laudatum Matthæi habet: *Considera, quod hic Salvator non per Deum jurare prohibuit, sed per Cælum, per Terram, per Hierosolimam, &c.* Respondet secundò Chrysostomus homil. 17. in Matthæum cum eodem Hieronymo, & Theophylacto, quod Judæis tanquam parvulis juramentum permittebatur, ut veritas jurejurando firmaretur: At in lege Evangelica omnis sermo fidelis esse debet pro jurejurando, & ideo juramentum prohi-

hibetur; Sicut prohibetur circumcisio, & immolatio victimarum in lege Evangelica, quæ in lege veteri erant Judæis consona. Respondent alii tertio apud Suarium loco laudato, prohiberi à Christo juramentum in rebus profanis, non in rebus sacris: Quarta responsio D. Bernardi Hom. 65. in Cant. cum aliis est, verba laudata Christi D. continere consilium, non præceptum; cum enim facile possit jurans labi ad jurandum sine omnibus tribus comitibus juramenti, ideo consilium videtur esse, abstinere potius ab omni juramento, quam exponere se alicui periculo labendi in juramentum indebitum. Sed quicquid sit de his responsionibus, quæ passim à Doctoribus impugnantur, Responsio communior ex Augustino in lib. de mendacio cap. 15., & D. Th. 2. 2. qu. 89. art. 2. est, à Christo D. prohiberi juramentum non necessarium, quia ex juramento non necessario fit transitus ad facilitatem jurandi, ex facilitate ad consuetudinem, & ex consuetudine jurandi in perjurium; & ideo, ut advertit Angelicus, non invenitur, quod Apostolus juraverit, nisi scribens, ubi consideratio cautior non habet linguam præcipitem. Quod autem hic fuerit sensus verborum Christi Domini videtur constare ex iis, quæ addidit dicens: *Sit sermo vester, Est, est, Non, non;* quod autem his abundantius est, à malo est, indicans, juramentum superadditum simplici assertioni, non esse malum, sed esse à malo; hoc est oriri à malo, videlicet ab imbecillitate fidei humanæ, in cuius remedium adhibetur juramentum; Quod proinde se habet instar pharmaci subvenientis humanis morbis; unde sicut pharmacum frequens est

noxium, & solum in necessitatibus adhibendum est, ita juramentum: Quamvis enim per juramentum Deus honoretur profitendo ejus veritatem, dum invocatur in testem; nihilominus sicut in humanis invocatio Regis, aut Principis in testem tunc fert venerationem talis personæ, quando in necessitate invocatur; secus verò fert defectum reverentiæ debitæ, si levibus de causis ea testimonia invocentur: ita in casu nostro: Unde Christus D. juramenta isthæc non necessaria, & quæ levibus de causis fiant, omnino prohibet, non solum quia facile ex frequentia jurandi labi potest homo in perjurium; sed etiam quia summa reverentia Numini debita postulat, ut non de facili in testem veritatis invocetur. Quare præceptum Christi D. ut omnino ab juramento abstineamus, cadit dumtaxat super omne juramentum incautum, & non necessarium.

Adde, præceptum hoc Christi D. de vitando juramento incauto, continere etiam admonitionem, & consilium, ut abstineamus etiam à juramentis licitis, quoties non præcipiuntur, propter periculum, ne ex consuetudine jurandi labamur in perjurium, ut advertit Augustinus in epist. 104. ad Publicolam, & refertur in cap. 3. 22. q. 1., ubi habetur: *In novo Testamento dictum est, ne omnino juremus, quod mihi non propterea dictum videtur, quia verum jurare peccatum est, sed quia pejerare immane peccatum est; à quo longè nos esse voluit, qui omnino, ne juremus admonuit.* Quod pariter docuit Antiochus Abbas homil. 63. dicens, Admonitionem, & adhortationem in iis verbis Christi Domini contineri, ut non juremus omnino: Sic ex. gr. quamvis

vis pugnare pro veritatibus Catholicis, & disputare adversus Hæreticos, ut ad veram fidem reducantur, sit de se laudabile; at jure merito prohibetur indoctis, ne has disputationes instituant, & consultum est, ut abstineant etiam ab iis colloquiis, quibus non facile Hæretici reducuntur; & periculum est, ut indocti in dubitationem aliquam de rebus fidei labantur. Similiter Sacras Scripturas legere, ac scrutari de se bonum est: at indoctis prohibetur, ne Scripturas in popularem linguam translatae legant sine facultate Episcopi, & consilio Parochi, vel Confessarii, eo quod ob hominum temeritatem plus detrimenti, quam utilitatis ex hac lectione hauriatur, ut dicitur in Regula 4. Indicis librorum prohibitorum.

Neque hinc inferas, prohibenda, non præcipienda esse ab Ecclesia communia juramenta, quæ pariter passim multiplicant occasiones pejerandi, & laqueos tendunt infirmis, & incautis. Nam sicut rectè ab Ecclesia v.g. præcipitur jejunium Quadragesimale, quamvis non rarò hominum malitia inde ansam arripiat ad multiplicanda peccata; idemque dicas de aliis plurimis præceptis Divinis, & Ecclesiasticis; quia scilicet spectandum à Legislatore, quod est de se consonum, non verò quod inde sequitur per accidens ex hominum malitia: ita prorsus rationabiliter ab Ecclesia passim præcipiuntur communia juramenta, quamvis hominum malitia inde arripiat ansam pejerandi, quia de se consonum est, ut subsidium juramenti in rebus non levis momenti imbecillitati humanæ ab Ecclesia imponatur. Et per hæc patet responsio ad locum adductum Jacobi vetantis juramentum

quodcunque, ne sub judicio decidamus; sicut etiam ad auctoritatem Clementis Romani.

VI. Opponitur, quod vetanda sint non solum, quæ de se sunt mala, sed etiam quæ de se impellunt ad malum; quia, ut habetur Ecclesiastici 3. *Qui amat periculum, peribit in illo*; atqui juramenta, quæ communiter ab Ecclesia exiguntur, impellunt ad perjurium; ergo vetanda sunt. Probatur minor, quia nisi juramenta de se ad malum impellerent, non esset ratio, cur à Christo Domino vetarentur, & à D. Jacobo verbis supra laudatis.

Confirmatur, quia intantum juramentum licitè adhiberetur, in quantum esset actus Religionis intendens de se cultum Dei; at juramenta, quæ ab Ecclesia exiguntur, non ordinantur ad Dei cultum, seu ad venerandum Deum, per quem juratur, sed ordinantur ad fines inferiores, puta ad confirmandam humanam veritatem, aut pactum, vel foedus humanum; ergo juramenta ista non sunt actus virtutis religionis, nec habent debitum ordinem ad Deum.

Confirmatur secundo, quia si juramenta ista essent actus Religionis, essent secundum se appetibilia, & exercenda etiam absque ulla necessitate, sicut votum, quod est actus religionis de se meritorie nuncupatur; at juramenta exerceri non debent citra necessitatem, vel piam utilitatem; ergo non sunt actus religionis liciti, ac honesti.

Confirmatur demum, quia secundum se licitum, & honestum est actus religionis frequentare; atqui licitum, & honestum non est frequentare juramenta; ergo non sunt actus religionis, unde non debent ab Ecclesia exigì; præsertim quia multiplicent

cant occasiones pejerandi.

Respondeo, communissimam esse Theologorum doctrinam cum Angelico 2. 2. q. 89. ar. 4., quod juramentum sit actus Religionis: Etenim Deuteron. 6. dicitur: *Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli servies, ac per nomen illius jurabis*; unde ponitur juramentum tanquam actus pertinens ad latriam, & ad servitutem Deo debitam. Et ratio est, quia quamvis motivum inducens ad jurandum frequentius non pertineat ad virtutem religionis, sed ad firmandam fidem in verbis, vel pactis humanis; nihilominus sine Dei cultu, ac reverentia juramentum non exercetur; ad reverentiam enim Dei spectat, quod ejus Sanctum nomen non invocetur sine necessitate, & incautè; nec non quod dum invocatur Deus in testem, ejus summam veritatem, ac veracitatem credamus, ac profiteamur. Non est autem verum, quod juramentum de se impellat ad malum, nempe ad perjurium; quamvis si quis facilè, & sine necessitate contra reverentiam Deo debitam juret, ex consuetudine ista jurandi sine causa sufficiente, facilè labi possit ad pejerandum; & ideo à Christo Domino vetatur juramentum incautum, & non necessarium.

VII. Ad primam confirmationem diximus quomodo juramentum sit actus religionis, quamvis principale ejus motivum non sit cultus Dei, sed confirmatio veritatis; Non est autem inordinatum, quod cultus Deo exhibitus in juramento ordinetur ad finem inferiorem; sicut non est inordinatum, quod Sacrificium Missæ v. gr. ordinetur ad obtinendam salutem ægroti, quia quamvis quod est præstantius ordinetur ad finem infe-

riorem immediatum; at finis ultimus, ad quem natura sua ordinatur tam veritas per juramentum confirmanda, quàm valetudo ægroti per sacrificium obtinenda, est Dei gloria.

VIII. Ad secundam, Juramentum, ut advertit Angelicus loco laudato, non numeratur inter ea, quæ de se sunt appetenda, sed inter ea, quæ sunt necessaria; sicut enim medicina quæritur solum ad subveniendum infirmitati; unde non debet esse frequens ejus usus, nec debet citra necessitatem sumi: ita juramentum quæritur ad subveniendum alicui defectui, quo scilicet unus homo alteri discredet; & ideo non debet esse frequens ejus usus, nec debet citra necessitatem adhiberi; Unde Augustinus lib. de serm. D. in monte dixit: *Qui intelligit non in bonis, idest per se appetendis, sed in necessariis jurationem habendam, refrænet se quantum potest, ut non ea utatur, nisi necessitas cogat*. Votum e contra est de se appetibile, & ideo non requiritur necessitas ulla, ut votum nuncupetur, & aliquid Deo gratum promittamus. Illud enim interest inter votum, & juramentum, quod in voto aliquid in Dei reverentiam ordinamus, quod de se semper est bonum; at in juramento ordinamus Dei invocationem, & assumitur reverentia Divini Nominis ad aliquid confirmandum; & ideo juramentum non est appetibile de se, sed supposita dumtaxat necessitate, instar pharmaci.

IX. Ad ultimam, sicut non est utile medicinam frequentare, quia si desit necessitas prærequisita, ea est noxia; ita non est utile, nec honestum frequentare juramenta, quia pariter cedit in Divini Nominis irre-

reve-

reverentiam, quod citra necessitatem passim adhibeantur; non secus ac in humanis cederet in irreverentiam erga Principem, si passim citra necessitatem invocaretur ad aliquid testandum. Hinc Angelicus art. 5. ad 3. dixit: *Quantò juramentum magis est venerandum, tantò periculosius assumitur, si non cum debita moderatione inducatur*; Ad eum modum, quo pharmacum, quò virtuosius, eò magis nocere poterit, si frequentius adhibeatur, quàm necessarium sit: At quando aut juxta consuetudinem, aut juxta præceptum Ecclesiæ adhibentur juramenta, tunc procul dubio actus sunt religionis, nec carent necessitate prærequisita; unde non carent sua laudabilitate, honestate, ac merito; esto nonnullis per accidens ex propria eorum malitia cedant in laqueum, & in ruinam.

ANACEPHALÆOSIS

Adversus Thesim CI.

Centesima prima, quæ postrema est thesium Quesnellianarum, improbat universim juramenta, quæ communiter omnibus, etiam idiotis, præscribuntur: Cum tamen certum sit, fuisse antiquissimum Ecclesiæ morem exigendi à fidelibus juramenta in rebus non levis momenti, puta in Judiciis, in Contractibus, in Abjurationibus, in promissionibus de stando mandatis Ecclesiæ, & similibus; dum autem conqueritur Quesnellus, quod juramenta exigantur in Ecclesia communiter ab omnibus, etiam ab infirmis, qui facile in perjurya labuntur, & ab idiotis, qui nesciunt iniquis cavillationibus veritatem occul-

Tom. II. P. IV.

tare, cæcus est, qui non advertit, quod obloquatur de Juramento, quod ab Ecclesiasticis in Gallia exigitur juxta formulam ab Alex. VII. præscriptam de rejiciendis, ac damnandis Jansenii thesibus in sensu ab Auctore intento. Docet hujusmodi juramenta Spiritui Dei, ac doctrinæ Christi D. maximè adversari, quippe quæ multiplicant pejerandi occasiones, & laqueos tendunt idiotis, ac efficiunt, ut venerandum Dei nomen Impiorum machinis deserviat: Ubi illos tanquam impios denotat, qui conantur hac via Jansenianam luem ab Ecclesiæ finibus exterminare.

Errat itaque enormiter primò, dum consuetum totius Ecclesiæ morem exigendi ab omnibus indiscriminatim in rebus gravioribus juramenta, perfricta fronte audet condemnare: Etenim, ut Augustinus docet epist. 118., Contra id, quod universalis Ecclesia facit, disputare, *insolentissimæ insanix est*.

Errat secundò docens juramenta isthæc Dei spiritui adversari: Etenim quod universim Dei spiritui non adversentur juramenta, supposita causæ gravitate, nemo est, qui dubitet: ea quippe Deus etiam præcepit Deuter. 6., & 10. dicens: *Dominum Deum tuum timebis, & illi soli servies, ac per nomen illius jurabis*; Et ratio est, quia juramentum (dummodo fiat *In veritate, in judicio, & in justitia*, ut dicitur Jerem. 4., seu in re, quæ putatur vera, ac justa, & ex gravi causa) est actus Religionis; unde Psal. 62. habetur: *Laudabuntur omnes, qui jurant in eo*. Quinimo Deus ipse juramento non semel usus est in rebus gravissimis; Dicitur enim psalm. 109. *Juravit Dominus, & non pœnitebit eum*: & Luc. 1. *Jusjurandum, quod juravit*

I i ad

ad Abraham patrem nostrum, daturum se nobis. Quod verò nec adversentur Dei Spiritui juramenta, quæ solent ab Ecclesia communiter exigere; (ac præsertim juramentum, quod exigitur ab iis, qui subscribere debent formulæ ab Alexandro VII. præscriptæ in ordine ad rejiciendas, ac damnandas Jansenii theses) satis est advertere ad causæ gravitatem, propter quam præscribuntur.

Errat tertio docens, juramenta doctrinæ Christi D. esse contraria. Etenim ex August. lib. de Mendacio cap. 15., & ex Angelico 2. 2. qu. 89. ar. 2. à Christo D. solum prohibetur juramentum non necessarium, ex quo periculum pejerandi imminet: Hinc juramento non semel usus est Apostolus, sed cum maturo consilio, dicens ad Hebr. 1. *Testis enim mihi est Deus*; & ad Gal. 1. *Quæ autem scribo vobis, ecce coram Deo, quia non mentior.*

Errat 4. docens, juramenta, quæ ab Ecclesia rationabiliter exiguntur, multiplicare occasiones pejerandi, & laqueos tendere infirmis, & idiotis. Etenim non dicitur præbere occasionem peccandi, quod de se valde conducit ad bonum reipublicæ, quamvis inde sumatur peccandi occasio ex prava peccantis dispositione. Aliter non deberent vota nuncupari, nec injungi jejunia, quia sic ex votis, & præcepto jejunii multiplicantur occasiones peccandi; quæ pariter ex quacunque lege hoc pacto multiplicantur; (quandoquidem, nisi daretur lex, non daretur legis transgressio, & consequenter neque daretur peccatum; unde ad Rom. 7. dicitur, *Peccatum non cognosci, nisi per legem*) At non proin-

de leges, quæ de se respiciunt bonum communitatis, non sunt ferendæ: Ita juramenta, quæ ab Ecclesia solent exigere, cum respiciant bonum sive fidei, sive pacis, sive aliud bonum, non dicuntur revera multiplicare occasiones pejerandi, quamvis nonnulli ex propria imbecillitate inde pejerandi ansam arripiant. Scandalum quippe in hoc casu non est Datum, sed Acceptum; sive dicatur esse scandalum Pusillorum proveniens ex ignorantia, vel infirmitate pejerantis, sive potius Pharisaicum proveniens ex ejusdem malitia; unde non habet rationem scandali: Sicut non habet rationem scandali divina Misericordia, quamvis ea multi abutantur, arripendo peccati occasionem ex spe veniæ.

Errat denique Quesnellus, dum docet juramenta isthæc efficere, ut nomen, & veritas Dei deserviant consilio Impiorum. Etenim si ad id deservirent, scandalum, ut ostendimus, non esset datum, sed acceptum, & revera Pharisaicum: ad eum scilicet modum, quo ex Christi prædicatione ansam Pharisei arripiebant carpendi ejus dicta; & tamen Christi prædicatione erat summè benefica; nec dici poterat, quod præberet Phariseis occasionem peccandi. Præterquamquod impie dicitur, quod juramenta faveant consilio impiorum; si his verbis denotetur, quod juramenta injuncta ab Alex. VII. faveant eorum consilio, qui cupiunt hac via Galliam expurgari à lue Janseniana. Ex quibus omnibus liquet, in omnibus, & singulis hisce Quesnellianis Thesibus non unum dumtaxat lethiferum anguem latitare.

Sit autem hic hujus Theologicæ Trutinæ

F I N I S.

INDI-

I N D I C U L U S

T H E S I U M

QUESNELLIANARUM.

- 1 **D**E peccatore post gratiam amissam.
- 2 De Gratiae necessitate ad omne opus bonum.
- 3 In vanum à Deo præcipi, quod ipse non dat.
- 4 Fieri non posse, quod Deus non operatur in nobis.
- 5 Gratiae exteriores sine interiori obdurant.
- 6 De discrimine inter Fœdus Judaicum, & Christianum.
- 7 Deus in novo fœdere donat, quod petit; secus in veteri.
- 8 Gratia novi fœderis operatur, quod Deus præcipit.
- 9 Ubi adsit gratia, nunquam Christum abnegamus.
- 10 Effectus gratiae impediri, aut retardari non potest.
- 11 Gratia facit, quod Deus jubet.
- 12 Indubitabiliter salvatur, quem Deus vult salvare.
- 13 Interiori gratiae voluntas nunquam resistit.
- 14 Cedat oportet, quicumque gratia illustratur.
- 15 Gratia operatur quodcumque Deus præcipit.
- 16 Gratiae illecebris nemo est, qui resistat.
- 17 Nullatenus est doctus à Patre, qui non venit ad Christum.
- 18 Divinum semen semper affert fructum suum.
- 19 Gratia est Omnipotens Dei voluntas.
- 20 De vera Idea Gratiae.
- 21 Gratiae operatio imitatur operationem Incarnationis.
- 22 De concordia Gratiae cum libero arbitrio.
- 23 Gratiae operationem exprimit Creatio.
- 24 Sicut sanantur corpora, ita Gratia sanat animas.
- 25 Animam Deus sanat sola sua voluntate.
- 26 Nulla datur Gratia, nisi per Fidem.
- 27 Fides est prima omnium gratiarum.
- 28 Prima peccatoris Gratia est peccatorum remissio.
- 29 Nulla datur Gratia extra Ecclesiam.
- 30 Infallibiliter salvantur, quos Deus vult salvare.
- 31 Christi desideria sortiuntur semper effectum suum.
- 32 Christus se morti tradidit propter Electos.
- 33 Omnia renuncianda sunt, ut Christum nobis appropriemus.
- 34 Gratia Adami producebat solum merita humana.
- 35 Debita erat naturæ Gratia Adami.
- 36 Gratia Adamica, & Christiana essentialiter differunt.

- 37 Gratia Christiana est Omnipotens, non Gratia Adami.
- 38 Peccator sine Gratia est solum liber ad malum.
- 39 Sine Gratia voluntas est incapax ad omne bonum.
- 40 Quicquid amatur sine Gratia, damnabiliter amatur.
- 41 Dei cognitio sine Gratia pravos affectus producit.
- 42 Non nisi iniquitas sine Christi Gratia.
- 43 Baptismalis Gratia reddit nos peccato mortuos.
- 44 Inter Charitatem, & Cupiditatem nihil mediat.
- 45 Regnat carnalis cupiditas, ubi non regnat Dei amor.
- 46 Usus sensuum fit bonus, vel malus à Charitate, aut à Cupiditate.
- 47 Obedientia, si non profluat ab amore Dei, est hypocrisis.
- 48 Sine Charitate non nisi aberratio, & peccatum.
- 49 Nullum est opus bonum sine amore Dei.
- 50 Frustra est Dei invocatio, quæ non fit à Charitate.
- 51 Fidei operatio justificat, & unicè habetur per Charitatem.
- 52 Fides non est absque amore, & fiducia.
- 53 Christianæ operationes unicè habentur à Charitate.
- 54 Sola Charitas Deo loquitur, & ab eo auditur.
- 55 Deus Charitatem duntaxat coronat.
- 56 Sola Charitas Deum honorat, & ab eo remuneratur.
- 57 Totum deest, ubi spes desit; nec datur spes sine amore Dei.
- 58 Ubi non est Charitas, nec est Religio.
- 59 Oratio peccatoris est novum peccatum.
- 60 Pœnitentia orta ex solo metu ducit ad desperationem.
- 61 Timor sine amore justitiæ manum cohibet, non cor à culpa.
- 62 Peccat, qui à malo non abstinere, nisi timore pœnæ.
- 63 Qui legem adimplet ex solo timore, sub lege est, sicut Judæus.
- 64 Sub maledicto legis peccat, etiam qui ob timorem peccatum evitat.
- 65 Moyse, Prophetæ, ac ejus legis Doctores non nisi mancipia per timorem effecerunt.
- 66 Non appropinquamus Deo per timorem, ut bestię, sed per amorem, ut filii.
- 67 Timor servilis Deum repræsentat ut imperiosum, ac injustum.
- 68 Clauduntur omnia in fide, & precibus.
- 69 Fides, ejusque usus, ac præmi-um est donum puræ liberalitatis Dei.
- 70 Deus nunquam affligit innocentes.
- 71 Ob sui conservationem dispensat se homo à lege condita in sui utilitatem.
- 72 De Ecclesiæ Christianæ notis.
- 73 Quid sit Ecclesia?
- 74 Habet Ecclesia Christum ut caput, omnes Sanctos ut membra.
- 75 Ecclesia est ipse Christus compositus ex pluribus Sanctis, quos sanctificat.
- 76 Comprehendit Ecclesia omnes Electos, & Justos.
- 77 Peccator non habet Deum pro Patre, & pro capite Christum.
- 78 Peccator, non secus ac Infidelis, à po-

- à populo Electo separatur.
- 79 Sacra Scripturae studium utile, ac necessarium est cuilibet.
- 80 Lectio Sacrae Scripturae est pro omnibus.
- 81 Obscuritas Divini Verbi ab ejus lectione non excusat.
- 82 Dies festus hac lectione sanctificandus. Damnosum est eam impedire.
- 83 Etiam à feminis Sacra Biblia sunt evolvenda.
- 84 Claudere Christianis novum Testamentum, est illis os Christi obturare.
- 85 Vetare hanc lectionem est vetare usum luminis filiis lucis.
- 86 Vox populi jungenda voci Ecclesiae, si praxim Apostolicam sequi velimus.
- 87 Sapientia, & Charitas postulant, ut ad tempus portetur status peccati.
- 88 Ex ignorantia peccati provenit, quod velimus statim illud excutere.
- 89 Peccator post reconciliationem jus habet assistendi Sacro.
- 90 De consensu saltem praesumpto Ecclesiae excommunicatio ferenda est.
- 91 Excommunicatio injusta contemnenda. Non separat ab Ecclesia Deo conjunctos.
- 92 Imitatur Apostolum, qui patitur potius anathema injustum, quam prodat veritatem.
- 93 Jesus sanat vulnera à Pastoribus inflictà zelo inconsiderato.
- 94 Mala opinio de Ecclesia ingeritur, dum foventur divisiones, &c.
- 95 Modus praedicandi veritates est unum ex signis senectutis Ecclesiae.
- 96 Omnes Potestates sunt contrariae Praedicatoribus veritatis.
- 97 Nimis saepe contingit, membra unita Ecclesiae tractari tanquam indigna.
- 98 Ultima plerumque probatio est, haberi tanquam haereticum.
- 99 Pertinacia quotidie fert, ut in odorem mortis mutantur, quae sunt odor vitae.
- 100 Frequenter credimus sacrificare Deo impium, dum Dei servum diabolo sacrificamus.
- 101 Doctrinae Christi adversatur, communia facere juramenta in Ecclesia.

91 Excommunicationis iuncta con-
 tritione. Non tenetur ab Ec-
 clesia Deo communicari.
 92 Immanis Apostolus, qui pariter
 potius auctoritas infirmus, quam
 proinde auctoritas.
 93 Iesus Iesus, veritas & Pastoribus
 infirmis xelo lacrimantibus.
 94 Mala opinio de Ecclesia inest
 tui, dum loqueris de illius
 &c.
 95 Modus predicandi veritates est in-
 nimis ex ligis sanctae Eccle-
 siae.
 96 Omnes Potestates sunt contrariae
 Praedicationis veritatis.
 97 Nihil scilicet contrarium, membrum
 unius Ecclesiae tractari tamquam
 unum.
 98 Illius plenitudo probatio est,
 laquei tamquam haereticum.
 99 Iste est, quod dicitur, in o-
 mnibus membris unum, quia
 sunt omnes vires.
 100 Insuper, quod dicitur, factitantes
 Deo in nomine, dum Dei servum
 debent, sed non.
 101 Utinam Christi adversarij,
 communis facere iuramenta in
 Ecclesia.

102 Populo Ecclesia separatur
 Sacra Scripturae habent aucto-
 ritatem, ac necessarium est, ut
 103 Lectio Sacra Scripturae est pro
 omnibus.
 104 Obsecro Divini Verbi ab eis
 lectione non recusat.
 105 Dicit Iesus hac lectione sancti-
 candus. Dandum est carnis
 pedes.
 106 Etiam a feminis Sacra Biblia
 sunt evolenda.
 107 Claudere Christianis novum Te-
 stamentum, est illis et Christi
 obsequium.
 108 Veritas hanc lectionem est vera-
 re, utrum Iesus auctor
 109 Vox populi iungenda voci Eccle-
 siae, & praeter Apostolum se-
 qui velimus.
 110 Sacrosancti, & Christiani pollicentur
 in ad tempus portum suum per-
 venire.
 111 Ex ignorantia peccati proferunt
 quod velimus, sed illud ex-
 cuset.
 112 Peccator post reconciliationem
 non habet auctoritatem Sacro-
 113 De Ecclesia saltem praesumptio
 Ecclesiae excommunicationis tenen-
 da est.

114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200

INDEX

RERUM NOTABILIU,

Quæ in hoc Opusculo continentur.

*Prior numerus Thesim confixam designat,
Alter numerum marginalem.*

A

Absolutio canonica à censuris & pœnis, & absolutio Sacramentalis à peccatis quandonam olim conferebantur? Propos. 87. num. 5.

Absolutio sacramentalis num, & quando differri possit? Propos. 79. num. 2.

Actus morales indifferentes in individuo num sint possibiles? Propos. 44. num. 5.

Adami gratia non producebat merita humana. 34. 1. Nec erat debita naturæ sanæ, ac integræ. 35. 1. Solum erat debita naturæ prout elevatæ ad finem supernaturalem. 35. 13.

Adami gratia, & gratia Christi D. non differunt essentialiter, sed solum ex variis titulis accidentaliter. 36. 1. & 37. 3.

Adjutorium quo, seu gratia efficax, & Adjutorium sine quo non, seu gratia sufficiens in utroque statu naturæ datur tam integræ, quàm lapsæ. 24. 3. & 35. 12. & 36. 11.

Adjutorium sine quo non, seu gratia sufficiens nulli deest in penam peccati. 4. 7.

Afflictiones, & ærumnæ hujus vitæ non deserviunt solum ad puniendum peccatum, vel ad purificandum peccatorem. 70. 1.

Amare Deum intuitu retributionis non

est malum. 36. 3.

Amare Deum ex toto corde quid importet? 44. 10.

Amor amicitiae erga Deum, & amor concupiscentiae non pugnant ad invicem. 44. 14.

Amor Dei naturalis possibilis est in statu naturæ lapsæ. 53. 3. Non tamen amicitia naturalis cum Deo. 53. 6.

Amor Dei perfectus, & amor Mundi, ac suimet malus non sunt unica origo nostrarum volitionum, & actionum. 44. 1.

Amor Dei potest non regnare in corde peccatoris, quin eatenus regnet carnalis cupiditas, quæ omnes actiones corrumpat. 45. 1.

Amor Dei ubi desit, non aderit illicò amor proprius peccaminosus. 49. 1.

Amor proximi, quamvis non profluat à charitate erga Deum, adhuc est laudabilis. 44. 8.

Amor suimet quandonam sit vitiosus, & quando laudabilis, licet non sit propter Deum. 49. 9.

Angeli an Ecclesiam constituent? 72. 15.

Apostatæ non sunt membra Christi, & Ecclesiae. 72. 9.

Apostoli nonnisi Hebraicè, ac Græcè, & ad summum Latine scripserunt. 79. 3.

Auxilia gratiae sunt nobis intrinseca.

I N D E X

19. 5. *Quomodo differant in statu naturæ innocentis, & lapsæ?* 36. 5.
Auxilium inefficax à Deo confertur ut sufficiens, non ut inefficax. 11. 8.
Auxilium sufficiens num denegetur à Deo aliquibus post certum numerum peccatorum? 4. 8. & 30. 13. *Vide Gratia sufficiens.*

B

Baptizatus non est sub lege, sicut Judæus, si legem adimpleat ex solo timore. 63. 1.
 Baptismalis gratia potest per peccatum amitti, sicut etiam fides. 43. 3.
 Baptismalis gratiæ effectus non est, ut homo non habeat plus vitæ pro peccato, quàm mortuus pro rebus Mundi. 43. 1.
 Bona operatio Deo magis tribuenda est, quàm voluntati ad illam se determinanti. 69. 10. necnon. 10. 8.
 Bonorum terrenorum renunciatio non est ad salutem necessaria. 33. 8.

C

Calvinus, & Lutherus diversimodè errarunt circa arbitrii libertatem. 10. 5.
 Cæcitas corporis in quo differat à cæcitate cordis. 4. 5.
 Censura pluribus de causis potest esse nulla, aut injusta. 9. 2.
 Charitas cuinam cupiditati opponatur, & cupiditas charitati. 1. 12.
 Charitas, & cupiditas quonam pacto adversentur. 46. 1.
 Charitatis spiritu deficiente non frustra clamamus, Pater mi. 50. 1.
 Charitas non est sola, quæ facit actiones christianas. 53. 1. Nec est sola, quæ Deum alloquitur, & quam Deus audit. 54. 1. Neque charitatem dumtaxat Deus coronat. 55. 1. Neque solam Deus honorat. 56. 1. Neque peccatori totum deest, si desit spes,

potestque spes esse sine charitate. 57. 1. Potest etiam religio à charitate separari. 58. 1.
 Christianum fœdus, & Judaicum quomodo differant. 6. 1.
 Christi desideria non semper habent effectum suum. 31. 1.
 Christi resurrectio quomodo ad nostram justificationem conferat, & Christi passio ad peccatorum remissionem. 36. 1.
 Christus D. quodnam juramentum prohibuerit. 101. 5.
 Christus oravit etiam pro Reprobis. 31. 4. & 9.
 Christus non pro solis Electis mortuus est. 32. 1.
 Christus quomodo sit Ecclesiæ caput, & quanam sint ejus membra. 72. 7.
 Cognitio Dei sine gratia non parit presumptionem, vanitatem, & oppositionem ad ipsum Deum. 41. 1.
 Concordare libertatem arbitrii cum efficacia gratiæ quare sit arduum? 11. 5.
 Concupiscentiæ amor, quo quis Deum sibi amat, est honestus. 33. 6.
 Concupiscentiæ motus, & affectus turpes inefficaces, ubi sunt necessarij, culpa vacant. 33. 12 & 43. 14.
 Conjugium spirituale inter Deum, & animam justam solùm ex parte sponsæ repudiari potest. 14. 3.
 Concupiscentiæ dominatui quomodo quis subjiciatur. 1. 9.
 Cooperatio cum auxiliis gratiæ Deo tribuitur. 13. 9. & 25. 5.
 Creatio non est gratia antonomastice dicta. 34. 6.
 Creatura rationalis condi potest sine gratia. 34. 1.

D

Dæmones in Inferno physicè ne, an solùm moraliter necessitantur ad peccandum? 1. 6.
 Demonis tyrannidi quomodo peccator subjiciatur. 1. 9.

De-

RERUM NOTABILIMUM.

Delectatio siue charitatis, siue cupiditatis non est victrix cum violatione libertatis à necessitate. 20. 1. & 20. 7.

Deus est, qui nos discernit, quamvis voluntas ad bonam operationem se determinet. 10. 7.

Deus esset peccati auctor, si homo necessario peccaret. 38. 11.

Deus impossibilia non præcipit, ne in penam quidem peccati. 15. 5.

Deus in quonam sensu, quem vult, induret. 4. 6. *Et in quonam sensu discernat Electos à Reprobis.* 68. 10.

Deus in hac vita etiam innocentes affligit ob fines altissimos suæ Providentiæ. 70. 1.

Deus non est peccati Auctor, quamvis culpam prævideat, & non impediat. 10. 10.

Deus non permittit, ut potestates omnes sint contrariæ Prædicatoribus veritatis. 96. 1.

Deus non potest in omnibus Decalogi legibus dispensare. 71. 2. *In aliquibus legibus naturalibus solum potest materiam variare.* ib.

Deus prædefinit omnes actus salutes sub circumstantiis suis. 12. 9.

Deus providit infantibus de remedio ad salutem. 30. 12.

Deus quonam pacto donet nobis bonam operationem. 7. 2.

Deus quomodo operetur in nobis velle, & perficere. 13. 9.

Deus quomodo possit ineluctabiliter obtinere à creatura assensum liberum. 10. 6.

Deus vult omnium omninò salutem. 12. 1. & 30. 1.

Deus ita vult omnes salvare, ut tamen non omnes salventur infallibiliter. 30. 1. & 31. 2.

Diabolo non sacrificatur frequenter Dei servus, dum credimus sacrificare Deo impium. 100. 1.

Dilectio. V. Amor Dei.

Dives difficultatem quidem habet asse-

quendi salutem, ac perfectionem, non tamen impossibilitatem. 33. 12.

*Doctus, & illustratus à Patre vigra-
tiæ interioris potest non discere, nec
venire ad Filium.* 12. 1.

Donatistas imitantur Janseniani. 95. 6.

E

Ecclesia deficere non potest, nec senescere. 95. 1.

Ecclesia est Catholica, Sancta, Sponsa Christi, Columna, & Firmamentum veritatis. 95. 4.

Ecclesia est sancta, quamvis innumeros peccatores contineat. 72. 13.

Ecclesia est Cetus vocatorum. 72. 3.

Complectitur homines veram fidem profitentes, ac utentes Sacramentis à Christo D. institutis sub regimine Pastorum, ac Vicarii Christi. 72. 5.

Complectitur etiam peccatores, & reprobos. 72. 13.

Ecclesia non fovet Schismata, dum damnat silentium obsequiosum Jansenianorum. 94. 1.

Ecclesia quomodo oret pro omnium salute. 30. 11.

Ecclesia non comprehendit solum Electos. 26. 2.

Ecclesiæ Christianæ quænam sint notæ. 72. 1. & 95. 1. *Ea non est cetus filiorum Dei dumtaxat.* 73. 1. *Nec est integer Christus tanquam caput, & Sancti ut ejus membra.* 74. & 75. 1. *Nec complectitur solum electos, & justos.* 76. 1.

Ecclesia non est duplex, altera Militans, altera Triumphans, sed una diversis temporibus. 72. 10.

Ecclesiæ membra strictè illi unita non sæpè contingit, ut tanquam indigna tractentur. 97. 1.

Ecclesiæ praxis in absolvendis peccatoribus tam à peccatis, quàm à censuris. 87. 5.

Ecclesia quomodo lunæ comparetur. 95. 7.

Eccle-

Ecclesiae usus in divinis officiis peragen-
dis. 79. 3.

Efficaciam gratiae cum libertate arbitrii
quare sit arduum conciliare. 11. 5.

Efficax gratia necessaria quidem est,
ut ponatur, non tamen ut poni pos-
sit bona operatio. 3. 12. & 11. 7.

Efficax gratia quid sit. 3. 12. & 13.
Quomodo ejus infrustrabilitas cum li-
bertate voluntatis concilietur. 23. 3.

Electi à Reprobis à Deo discernuntur
principaliter. 3. 12. & 10. 8.

Electi in quonam sensu salventur indu-
bitabiliter. 12. 1.

Ethnici extra Ecclesiam aliquid boni o-
perari possunt. 38. 6.

Excommunicati ad Ecclesiam non spe-
ctant, sicut nec Schismatici, Aposta-
tae, & Haeretici; spectant tamen ad
illam peccatores. 72. 9.

Excommunicatio ut feratur, non requi-
ritur consensus praesumptus totius Ec-
clesiae. 90. 7.

Excommunicatio etiam injusta timenda
est. 91. 3. *Qui illam non timet, erigit*
se contra Ecclesiae auctoritatem, &
Saulum, non Paulum imitatur. 92.
14. *Christus non sanat vulnera, quae*
à Pastoribus per excommunicationem
infiguntur, quamvis videantur zelo
inconsiderato ea infligi. 93. 15.

Excommunicatio cessante contumacia non
cessat. 89. 1.

Exhortationes. V. Gratiae exteriores.

Exprobrationes frustra fierent peccanti-
bus, si deesset illis auxilium sufficiens.
16. 4.

F

Fides demonum in quonam sensu fi-
dei impiorum assimiletur. 68. 7.

Fides, & preces non satis sunt ad sa-
lutem. 68. 1.

Fides informis potest esse supernaturalis.
12. 5. *Eaque vera virtus est, quam-*
vis Aristoteli ignota, & quomodo.
ibid.

Fides non est prima omnium gratiarum.
27. 1.

Fides non praerequiritur ad obtinenda au-
xilia gratiae. 26. 1.

Fides num sola ad salutem sufficiat?
51. 9.

Fides quomodo justificet, & quomodo
per charitatem operetur. 51. 1.

Fides supernaturalis nequit esse formi-
dolosa, quamvis possit esse modica.
52. 9.

Fides, usus, augmentum, & premium
fidei non sunt donum purae liberalitatis
Dei. 69. 1.

Fidei actus naturalis num sit possibilis?
53. 7.

Fidei materiale objectum num sit Con-
clusio Theologica? 94. 3.

Fidei lumine destituti non semper pec-
cant. 48. 1.

Fidem praere debet pia affectio superna-
turalis imperans illam. 52. 2. *In fi-*
de non continentur omnia alia salutis
media, & potest fides esse absque a-
more, & fiducia. 52. 1. *Ex fide ju-*
stus in quonam sensu vivat. 51. 6.

Fomes concupiscentiae per Baptismum non
extinguitur. 43. 13. *Non est peccatum*
proprie, sed vocatur ab Apostolo pec-
catum, quia ex peccato est, & ad
peccatum inclinat. ib.

G

Gentiles in quo differant à Judaeis.
6. 9.

Gloriari possumus in domino de bonis
nostris operationibus. 69. 11.

Gratia Adamica, & christiana non dif-
ferunt essentialiter. 36. 1. & 37. 3.

Gratia conceditur etiam extra Eccle-
siam. 29. 1.

Gratia baptismalis. V. Baptismalis gra-
tia.

Gratia destitutus potest aliquid amare,
& non in suam condemnationem. 41.
1. *Neque in eo est solum impuritas,*
& indignitas. 42. 1.

Gra.

RERUM NOTABILIMUM.

Gratia efficax. V. Efficax gratia.

Gratia in quonam sensu faciat nos facere. 69. 9.

Gratia num requiratur ut possit bonum opus fieri? 2. 1.

Gratia non est imitatio Dei Incarnantis, ac Resuscitantis filium suum.

21. 1. Neque adumbratur per creativam operationem. 23. 1. Nec sanat animas à cupiditate, sicut corpora sanantur à morbis. 24. 1.

Gratia non est Dei voluntas nobis extrinseca. 11. 2. & 19. 1.

Gratia non necessitat physicè. 14. 1.

Gratia novi testamenti, ac veteris in quonam differant. 8. 6.

Gratia præditi æquali Pharaon, & Nabuchodonosor, hic consensit, ille dissensit. 20. 6.

Gratia prima, quæ peccatori conceditur, non est peccatorum remissio. 28. 3.

Gratia sufficiens ad salutem datur omnibus. 3. 5. & 13. 12. & 30. 13. V.

Auxilium sufficiens, & Adjutorium sine quo non.

Gratia sufficiens ad legem implendam non deest iis, qui peccant. 4. 1. & 11. 3.

Gratia sufficiens quare à Jansenianis dicatur esse perniciosa? 3. 8. & 5. 4.

Ea datur omnibus indiscriminatim. 26. 6.

Gratiæ collationis prima causa est à Deo; Gratiæ defectus prima causa est ex nobis. 30. 3.

Gratiæ actualis quænam sint proprietates ex Augustino, & in quo sensu. 43. 7.

Gratiæ interiori potest voluntas resistere. 8. 2. & 9. 1. V. Gratiæ operatio.

Gratiæ illustratio non necessitat ad bonam operationem. 25. 4.

Gratiæ operationem potest voluntas impedire, & retardare. 10. 2. & 13. 1. V. Gratia interior.

Gratiæ illecebris potest voluntas reluctari. 16. 1. & 17. 1. & 18. 1.

Gratia pertinens ad statum naturæ integræ, & lapsæ. 3. 4.

H

Hæretici ad Ecclesiam non spectant, ut nec Schismatici, Apostatæ, & Excommunicati, licet ad illam spectent peccatores. 72. 9.

Hæretici vera falsis passim permiscunt, ut decipiant. 12. 2.

Hæreticum, flagitiosum, ac impium haberi, non est plerumque probatio maxime meritoria. 98. 1.

Homo ob sui conservationem nequit se dispensare à legibus conditis in sui utilitatem. 71. 1.

IJanseniani Donatistas imitantur. 95. 6.

Janseniani admittunt in peccantibus tenuem quandam gratiam interiorem, insufficientem tamen ad bene operandum. 16. 4.

Jansenius ineptè Tridentinum interpretatur, quod disertè docet dari in natura lapsa libertatem indifferentiæ. 23. 6.

Illustratio gratiæ non necessitat ad consentiendum. 24. 4.

Infantes, etiam post baptismum, obnoxii sunt ærumnis hujus vitæ, idque ob fines altissimos Providentiæ. 70. 4.

Infantium sine Baptismo decedentium salutem Deus quomodo velit? 30. 12.

Infideles non destituuntur gratiæ auxiliis. 29. 1. Possuntque laudabiliter operari. 38. 6. & 53. 16.

Innocentes, etiam in hac vita, à Deo affliguntur. 70. 1.

Judæ in quonam sensu bonum erat, si natus non fuisset. 50. 10.

Judæi quomodo ducerentur spiritu servitutis, non spiritu filiorum Dei. 6. 5.

Innumeri ex Judæis, non sicut mancipia

I N D E X

cupia per timorem, sed sicut filii per amorem legem implebant. 60. 15. *Judæis non deerat gratia sufficiens ad legem implendam.* 6. 2. & 7. 7. *Non defuit iis gratia sufficiens ad salutem.* 26. 7. *Judæi obdurati in quonam sensu non poterant credere?* 4. 4.
Judæorum Synagoga num defecerit aliquando in fide? 95. 7.
Judaicum fœdus in quonam differat à fœdere Christiano? 6. 1. & 7. 1.
Judaicæ legis scopus quinam fuerit ex Jansenio ineptè Augustinum interpretante? 7. 5. & 8. 4.
Juramenta communia facere in Ecclesia non opponitur Spiritui Dei, & doctrinæ Christi. 101. 1.
Juramentum secundum se neque jure naturali, neque positivo prohibetur. 101. 3. *Quodnam juramentum Christus D. prohibuerit omninò?* 101. 5. *Juramentum est actus Religionis.* 101. 6.
Justificari nos gratis per fidem quid importet? 68. 8.
Justus quam ob causam à Deo crucietur in hac vita? 70. 11.
Justus quomodo ex fide vivat? 51. 6.

L

Leges conditas in nostram utilitatem nequit homo ob sui conservationem violare. 71. 1.
Libertas abstinendi à peccato non est libertas à servitute peccati. 2. 7.
Libertas in causa non sufficit ad peccatum formale. 1. 6. & 24. 10. & 38. 3. *Nec libertas à coactione.* 7. 3. & 21. 3. & 38. 3.
Libertas indifferentiæ requiritur ad meritum, ac demeritum. 21. 8. *Eaque datur in natura lapsa.* 22. 3. & 23. 5.
Libertas ad declinandum hoc, vel illud vagè peccatum, nisi sit etiam ad declinandum quodcunque peccatum, excusat à culpa. 38. 4.
Libertati ex Jansenio sola vis, & coactio adversatur. 11. 4.

Libertatis concordia cum omnipotenti operatione Dei non demonstratur in Incarnatione. 22. 1. *Quomodo explicetur hæc concordia in sententia Societatis?* 23. 3.
Liberum arbitrium per peccatum est solum viribus attenuatum, & inclinatum. 2. 5.
Literam occidere, ac Spiritum vivificare quid importet? 5. 11.
Lutherus, & Calvinus circa libertatem arbitrii errarunt diversimodè. 10. 5.

M

Mercedis æternæ intuitu operari non est malum. 33. 5.
Merita in statu naturæ innocentis tribus de causis dicuntur merita humana, quamvis sint dona Dei, sicut sunt merita in statu naturæ lapsæ. 34. 13.
Metus quomodo pariat involuntarium? 60. 6.
Miraculis, & gratiis exterioribus annexit Deus gratias interiores. 20. 5.
Miseria pœnalis debet culpam consequi, non miseria naturalis. 70. 9.
Missæ Sacrificium latreuticum est, Propitiatorium, Eucharisticum, & Impetratorium. 89. 5. *Huic Sacrificio jus habet assistendi etiam peccator.* 89. 1.
Moyse, Sacerdotes, Prophetæ, aliique Legis Doctores dederunt Deo filios, & non mancipia dumtaxat per timorem. 65. 1.

N

Natura sana, ac natura egrota in quonam differant; & quomodo differant gratia sanitatis, & gratia medicinalis? 36. 9.
Naturæ status multiplex, videlicet pura, integræ, innocentis, lapsæ, ac reparatæ, explicatur. 34. 2.
Naturæ status ante legem, sub lege, & sub gratia quid importet? 7. 9.

Ne-

R E R U M N O T A B I L I U M.

Necessario erit, sed non necessarius consensus à Deo prædefinitus sub principiis indifferentibus. 12. 11.

Necessitas dicti, & necessitas rei quid importent? ibid.

Necessitas physica evertit meritum, ac demeritum. 16. 2.

Necessitas peccandi differt à servitute peccati. 2. 5.

O

O*bdurati Judæi in quonam sensu non poterant credere? 4. 4.*

Obduratis, & obcæcatis confert Deus gratiam sufficientem ad resipiscendum. 4. 2. Iisdem gratia sufficiens non confertur in pœnam. 3. 11.

Obdurationis causa quænam sit? 5. 10.

Obedientia potest esse laudabilis, quamvis non profluat à charitate. 47. 1.

Obscuritas divini Verbi unde oriatur? 79. 10. Ea est ratio sufficiens, cur Laici à lætione divinarum Scripturarum se dispensent. 81. 1.

Operatio honesta cur Deo magis tribuenda sit, quàm voluntati illam eligenti? 10. 8. & 69. 10.

Orare oportet, quando id, quod præcipitur, est moraliter impossibile. 15. 8.

Orandi formula in quonam sensu sit regula credendi? 7. 10. & 30. 11.

Orandum non esset pro eo, de quo sciretur, quod esset certò damnandus, sicut nec oramus pro diabolo. 31. 10.

Oratio impiorum non est novum peccatum. 59. 1.

Oratio annexa fidei non sufficit ad salutem. 68. 5.

Originalis culpa non fert se sola adulatorum damnationem. 30. 9.

P

P*astorum pervicacia non est causa, cur quotidie mutantur in odorem mortis, quæ Deus posuit in odorem vitæ. 99. 1.*

Peccati pondus ille agnoscit, & experitur, qui vult illic à se illud excutere. 88. 1.

Peccati statum sentire, & cum humilitate portare, non est modus sapientia, lumine, & charitate plenus. 87. 1.

Peccati servitus non connectitur cum necessitate peccandi. 2. 5.

Peccator post gratiam amissam non remanet impotens ad omne bonum opus. 1. 3.

Peccator non est membrum recisum ab Ecclesia, quamvis sit mortuum. 82. 2.

Non est liber solum ad malum sine gratia Liberatoris. 38. 1. Per peccatum non cessat habere Deum pro Patre, & Christum pro capite. 77. 1. Nec separatur ab Ecclesia, sicut infidelis. 78. 1. In quonam sensu dicatur esse mortuus per peccatum. 23. 7.

Peccatores etiam, ac Reprobi ad Ecclesiam spectant. 72. 10.

Peccatori non deest totum, si desit spes; & potest spes esse sine Dei amore. 57. 1.

Peccatum, quod simul est pœna peccati, non est peccatum formale, si caveri non potest. 38. 9.

Peccat universim nemo in eo, quod non potest declinare. 3. 7.

Peccatum, & mendacium dumtaxat habere hominem de suo, in quonam sensu dicatur? 1. 11.

Petitiones nostræ non sunt frustraneæ, quamvis Deus promiserit nobis auxilium sufficiens. 13. 6. & 24. 3. & 30. 11.

Pœnitentiæ dilatio fert proclivitatem ad novas culpas. 87. 3.

Pontifex quandonam possit relatè ad factum decipi? 90. 13. & 94. 2.

Præceptum Dei non est vanum, quamvis Deus non det id, quod præcipit. 3. 1.

Præceptumne sit, an consilium, quod statim homo post commissum peccatum conteratur? 87. 4.

Præcepta divina, si essent de re impossibili, essent inutilia. 15. 6.

Prædefinit Deus omnes actus honestos sub suis adjunctis temporis, & loci. 12. 9.

Præ-

Prædestinatio quid importet? 3. 13.
*Prædeterminatio physica Thomistica toto
 cælo differt à gratia medicinali Janse-
 niana.* 9. 2. & 22. 4.
*Predicatoribus veritatis non adversan-
 tur Potestates omnes.* 96. 1.
*Proprietates gratiæ actualis quænam sint
 ex Augustino?* 43. 7.

Q

Q*uesnellianæ theses Jansenii confi-
 xas theses recidunt.* 1. 1.
*Quesnellus de medio tollit cooperationem
 voluntatis cum gratia.* 8. 1. & 11. 2.
 & 21. 1.
*Quesnelli Affectus inaniter illum excu-
 sant. Vide in calce thesis* 7. 9. 10. 19.
 20. 22. 30. 33. 42. 43. 51. 52. 72. 78.
 89. 90.

R

R*egula traditur ad dignoscendam
 vim thesium confixarum, quando
 sunt indefinitæ.* 90. 6.
*Regula credendi in quonam sensu legem
 statuatur supplicandi.* 7. 10. & 30. 11.
*Religionis virtus potest esse sine charita-
 te.* 58. 1.
*Renunciatio terrenorum bonorum non est
 simpliciter ad salutem necessaria.* 33. 8.
*Reprobi non possunt de Deo conqueri,
 quod gratia efficaci destituantur.* 10. 9.
*Reprobi, ac peccatores etiam ad Eccle-
 siam spectant.* 72. 10.
*Reproborum etiam vult Deus salutem ef-
 ficaciter, quantum est ex se.* 12. 3. &
 30. 1.
*Resistere potest voluntas divinæ gratiæ
 interiori, quamvis non possit omnino
 impedire effectum absolutè volitum, &
 efficaciter prædefinitum à Deo.* 10. 6.
 & 31. 11.
*Resistentiam voluntatis gratiæ interiori
 sufficienti nusquam admisit Quesnellus.*
 10. 11.

S

S*acrificio jus habet assistendi etiam pec-
 cator.* 89. 1.
*Satisfactio non est necessariò præmitten-
 da reconciliationi cum Deo.* 87. 2.
*Scientia conditionalium in Deo negari non
 potest.* 3. 13.
*Scripturæ Sacræ studium non est omnibus,
 ac semper necessarium.* 79. 1. Eiusdem
 lectio non est pro omnibus. 80. 1. Ob-
 scuritas divini Verbi est ratio suffici-
 ens, cur Laici se ab hac lectione dis-
 pensent. 81. 1. Dies Dominicus non
 est ab omnibus hac lectione sanctifican-
 dus. 83. 1. Nec est opus, quod fœ-
 minis notitia mysteriorum fidei lectione
 sacrorum Bibliorum communicetur. 83.
 1. Clausum tenere idiotis novum Te-
 stamentum non est illis os Christi ob-
 turare. 84. 1. Nec est interdicare u-
 sum luminis filiis lucis. 85. 1. Id non
 adversatur praxi, & intentioni Dei.
 86. 1.
*Semen Verbi, quod Deus irrigat, non
 semper affert fructum.* 18. 1.
*Sententia Pastoris, etiam injusta, timen-
 da est.* 90. 3.
*Silentium obsequiosum Jansenianorum me-
 ritò damnatur.* 94. 1.
*Spei nostræ timor adjungendus, non qui-
 dem ne gratia desit nobis, sed ne nos
 desimus gratiæ.* 13. 5.
*Spes Theologica omnibus præcepta satis
 ostendit, dari omnibus auxilium suffici-
 ens ad salutem.* 13. 2.
*Superiori obtemperandum est, quoties
 non constet subesse culpam in re præ-
 cepta.* 90. 12.
*Synagoga Judæorum num in fide unquam
 defecerit?* 95. 7.
*Synagoga non promittebantur à Deo bo-
 na dumtaxat temporalia.* 6. 4.

RERUM NOTABILUM.

T

Testamenti veteris, ac novi discrimen. 79. 10.

Testamentum novum. V. Scriptura sacra.

Theses proscriptæ, si sint indefinitæ, quomodo explicandæ. 90. 6.

Theologica Conclusio an sit objectum materiale fidei? 94. 3.

Timor gebennæ est supernaturalis, atque adeo bonus, & rectus. 60. 2.

Timor quomodo reddat actum involuntarium? 60. 6.

Timor pænæ, si retrahat à culpa, non reddit hominem coram Deo reum. 62. 1.

Timor servilis animans penitentiam non ducit ad desperationem. 65. 1.

Timor servilis non solum manum à culpa cohibet, sed etiam cor, quamvis desit amor. 66. 1.

Timor etiam servilis facit nos Deo appropinquare. 66. 1.

Timor servilis non representat Deum imperiosum, injustum, & intractabilem. 67. 1. Nec est actus inordinatus reponens finem ultimum in creatura.

60. 14. Quamvis qui culpam propter pænâ detestatur, magis eo actu odio habeat pænâ, quam culpam, non proinde cessante timore pænâ vellet peccare. 60. 14.

Timor supernaturalis spei annectendus est, timendo ne Deum nos deseramus, non verò ne Deus nos deserat. 13. 5.

V

Virtutes morales à Jansenianis distinguuntur solum ratione diversorum officiorum, non ratione diversorum formalium objectorum. 44. 2.

Virtutes supernaturales, etiam morales, à charitate distinctæ dantur de facto. 53. 8.

Vita æterna non est merum donum liberalitatis divinæ in natura lapsa. 69. 9.

Voluntas gratiæ cooperatur. 11. 2. & 21. 1. Sine gratia non est incapax ad quodvis bonum. 39. 1. Relatè ad gratiam non se habet merè passivè. 21. 4.

Voluntatis cooperationem cum gratia de medio tollit Quesnellus. 8. 1.

Votum non infringit, qui illud commutat in melius. 71. 5.

Sit autem hic hujus Operis

(Sed oh ubi Æternitatis!)

F I N I S.

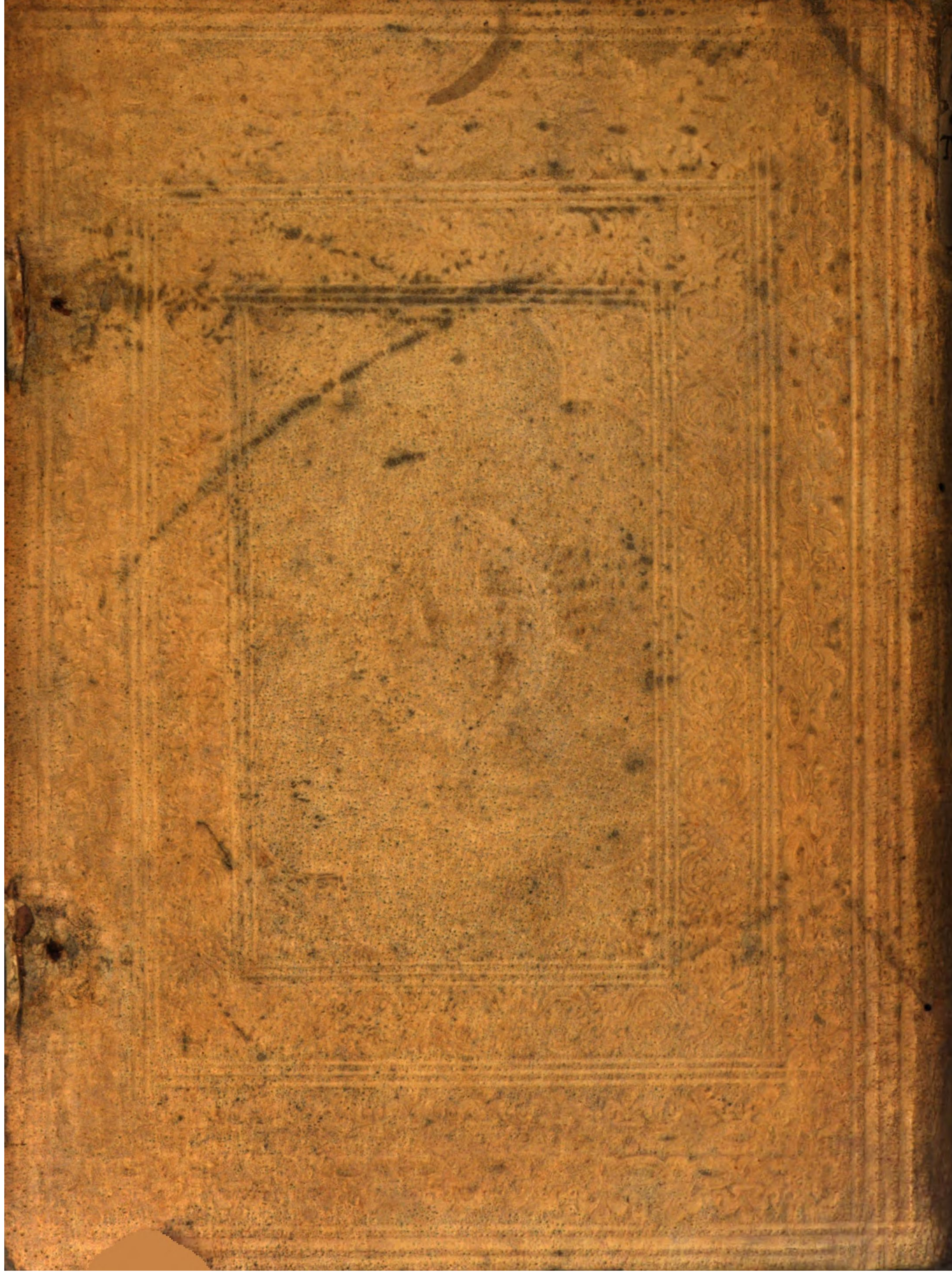

Viva, Domenico, 1648-1726

Damnatae Theses

Bd.: 2. P. 4. - 1716.

Patavium 1716

4 Polem. 3097-2

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10690582-9